

2.2.9 Fizika a 7–8. évfolyama számára

A természettudományos kompetencia középpontjában a természetet és a természet működését megismerni igyekvő ember áll. A fizika tantárgy a természet működésének a tudomány által feltárt legalapvetőbb törvényszerűségeit igyekszik megismertetni a diákokkal. A törvényszerűségek harmóniáját és alkalmazhatóságuk hihetetlen széles skálatartományát megcsodálva bemutatja, hogyan segíti a tudományos módszer a természet erőinek és javainak az ember szolgálatába állítását. Olyan ismeretek megszerzésére ösztönözzük a fiatalokat, amelyekkel egész életpályájukon hozzájárulnak majd a társadalom és a természeti környezet összhangjának fenntartásához, a tartós fejlődéshez és ahhoz, hogy a körülöttünk levő természetnek minél kevésbé okozzunk sérülést.

Nem kevésbé fontos, hogy elhelyezzük az embert kozmikus környezetünkben. A természettudomány és a fizika ismerete segítséget nyújt az ember világban elfoglalt helyének megértésére, a világ jelenségeinek a természettudományos módszerrel történő rendszerbe foglalására. A természet törvényeinek az embert szolgáló sikeres alkalmazása gazdasági előnyöket jelent, de ezen túl szellemi, esztétikai örömet és harmóniát is kínál.

A tantárgy tanulása során a tanulók megismerik az alapvető fizikai jelenségeket és az azokat értelmező modellek és elméletek történeti fejlődését, érvényességi határait, a hozzájuk vezető megismerési módszereket. A fizika tanítása során azt is be kell mutatnunk, hogy a felfedezések és az azok révén megfogalmazott fizikai törvények nemcsak egy-egy kiemelkedő szellemóriás munkáját, hanem sok tudós századokat átfogó munkájának koherens, egymásra épülő tudásszövetét jelenítik meg. A törvények folyamatosan bővültek, és a modern tudományos módszer kialakulása óta nem kizárják, hanem kiegészítik egymást. Az egyre nagyobb teljesítőképességű modellekből számos alapvető, letisztult törvény nőtt ki, amelyet a tanulmányok egymást követő szakaszai a tanulók kognitív képességeinek megfelelő gondolati és formai szinten mutatnak be, azzal a célkitűzéssel, hogy a szakirányú felsőfokú képzés során eljussanak a választott terület tudományos kutatásának frontvonalába.

A tantárgy tanulása során a tanulók megismerkedhetnek a természet tervszerű megfigyelésével, a kísérletezéssel, a megfigyelési és a kísérleti eredmények számszerű megjelenítésével, grafikus ábrázolásával, a kvalitatív összefüggések matematikai alakú megfogalmazásával. Ez utóbbi nélkülözhetetlen vonása a fizika tanításának, hiszen e tudomány fél évezred óta tartó diadalmenetének ez a titka.

Fontos, hogy a tanulók a jelenségekből és a köztük feltárt kapcsolatokból leszűrt törvényeket a természetben újabb és újabb jelenségekre alkalmazva ellenőrizzék, megtanulják igazolásuk vagy cáfolatuk módját. A tanulók ismerkedjenek meg a tudományos tényeken alapuló érveléssel, amelynek része a megismert természeti törvények egy-egy tudománytörténeti fordulóponton feltárt érvényességi korlátainak megvilágítása. A fizikában használatos modellek alkotásában és fejlesztésében való részvételről kapjanak vonzó élményeket és ismerkedjenek meg a fizika módszerének a fizikán túlmutató jelentőségével is. A tanulóknak fel kell ismerniük, hogy a műszaki-természettudományi mellett az egészségügyi, az agrárgazdasági és a közgazdasági szakmai tudás szilárd megalapozásában sem nélkülözhető a fizika jelenségkörének megismerése.

Célok és feladatok

Az általános iskolai természettudományos oktatás, ezen belül a 7–8. évfolyamon a fizika tantárgy tanításának és tanulásának legfőbb célja és feladata a tanulók felvértezése mind a személyiségük, tudásuk, készségük és képességük, mind a gondolkodásuk fejlesztésével arra, hogy majd boldoguljanak, helytálljanak magánéletükben, élethivatásukban és a 21. századi társadalomban.

Ennek érdekében a **NAT Ember és Természet műveltségterülete előírásainak megfelelően a legfőbb feladat a természettudományos és más alapkompenciák fejlesztése**, a gyermekekben ösztönösen meglévő kíváncsiság és tudásvágy megerősítése, a sikerélmény biztosítása, a tantárgy megszerettetése, a fizika további tanulásának érzelmi és értelmi megalapozása.

A **fizika alaptudomány**, mert saját, a többi természettudomány alapjául is szolgáló fogalomrendszere, alapelvei és törvényei vannak. Ezért bizonyos előismereteket a többi reál-tantárgy tanításához a fizikának kell biztosítania. A fizikának meghatározó szerepe és felelőssége van a természet megismerésében és védelmében, a technika fejlesztésében és az ahhoz való alkalmazkodásban is.

A tanítási-tanulási folyamatban központi szerepet kell biztosítani legfontosabb szereplőknek, a tanulóknak.

Ezért

- figyelembe kell venni a tanulók többségére jellemző **életkori sajátosságokat**;
- minél **aktívabb szereplővé** kell tenni őket a tudás megszerzésében (tanulói kísérletek, a bemutatott kísérletek közös elemzése, önálló adatgyűjtés stb.);
- gondoskodni kell a többség **sikerélményéről**, mert ez a legfontosabb tényezője a tantárgy megszeretésének, tehát érzelmileg és értelmileg is hozzá kell kötni a tanulókat a fizikához;
- mivel a tanulók azt az ismeretet, gondolatot fogadják be legkönnyebben, ami **jól kapcsolódik a már meglévő ismereteikhez**, tudásuk bővítésénél építeni kell a korábban megszerzett iskolai vagy iskolán kívüli konkrét tapasztalataikra, ismereteikre. Érdemes ezeket az egyes témák feldolgozása előtt céltudatosan feleleveníteni, bővíteni;
- figyelembe kell venni, hogy a tanulók ebben az életkorban egyre több területen képesek az elvontabb (absztrakt, formális) gondolkodásra. Ezt nagymértékben erősíti, fejleszti, ha azt **megfigyelések, kísérletek, mérések, ezek elemzése** előzi meg, és a későbbi gyakorlati alkalmazások igazolják helyességüket;
- a tanulók ismerjék meg és gyakorolják be a hagyományos és a **korszerű ismeretszerzési módszereket** és a korszerű eszközök alkalmazását, mert ezzel hatékonyabbá és könnyebbé tehetjük munkájukat;
- lehetőséget kell adni **csoportmunkára**, mert az jellemformáló, és felkészíti őket a felnőttkori feladatok elvégzésére.

Fejlesztési feladatok

A fizika tanulása, tanítása **nem lehet öncélú** (csak a fizikai tartalomra figyelő), formális (csak a jelenségek, fogalmak, törvények stb. emlékezeti tudását segítő és elváró). Ezért ezt a műveltségi területet az egész természettudomány és az általános műveltség részeként kell feldolgozni úgy, hogy a fizika minél több szállal kapcsolódjon ezekhez. Közös munkával (a tanulókkal és a többi kollégával) el kell érni, hogy a tanulók döntő többsége elinduljon és évről évre előrelépjen azon a fejlődési folyamaton, amelynek eredményeként 18 éves korára képes lesz:

- **biztonsággal tájékozódni** a természetben, a társadalomban, a rázúduló információhalmazban, felismerni abban a helyét és feladatait, és ezek ismeretében képes lesz rendszerben gondolkodni és önállóan cselekedni;
- megismerni az ehhez szükséges fizikai jelenségeket, fogalmakat, törvényszerűségeket életkorának megfelelő alkalmazási szinten és kialakítani önmagában az olyan logikus (a természettudományokra jellemző, de általánosan felhasználható) gondolkodásmódot, amely segíti **felismerni és megkülönböztetni az általános tanokat** a bizonyított ismeretektől, így tudatosan tudja, hogy döntéseiben mit vegyen figyelembe;
- észrevenni a kapcsolatot a fizika fejlődése és a társadalom változása, a történelmi folyamatok kialakulása között, megismerni, értékelné a legkiválóbb fizikusok munkásságát, tudományos eredményeit, ezek hatását az emberiség életére.
- **eldönteni, hogy miben tehetséges**, és ez alapján meghatározni azt az életpályát, amire sikeresen felkészülhet.

Biztosítani kell a tanulóknak, hogy:

- irányítással vagy önállóan, egyedül vagy csoportosan megtervezhessenek és végrehajthassanak megfigyeléseket, kísérleteket, ezek elemzését, közös értékelését és az eredményeket szakmailag és nyelviileg is helyesen fogalmazzák meg. Ismerjék és alkalmazzák a balesetvédelmi szabályokat.
- hagyományos mérőeszközök (mérőszalag, óra, hőmérő, mérleg, rugós erőmérő, feszültség- és áramerősség-mérő stb.) és ezek korszerű változatát alkalmazzassák; az ismeretszerzés minél többféle lehetőségét (könyvtár, számítógép, internet, multimédiás eszközök stb.) felhasználják;
- a fizikai ismeretek rendszerében felismerjék, hogy melyek azok az alapvető fogalmak, elvek, törvények, amelyekre a rendszer épül. Ezekkel kiemelt hangsúllyal kell foglalkozni, pl.: az anyag és ennek mindkét fajtája (a részecskeszerkezetű, ill. a mező), valamint legfontosabb tulajdonságaik (halmazállapot, tehetetlenség, gravitáló képesség, a kölcsönható képesség, mágneses és elektromos tulajdonság stb.); a megmaradási törvények; a tér, idő, tömeg elemi szintű értelmezése.
- észrevegyék és tudatosan használják az **a)** anyag, test, változási folyamatok, **b)** ezek tulajdonságai, **c)** az ezeket jellemző mennyiségek összetartozó, de alapvetően különböző jellegű fogalmát.
- értsék az energia és energiaváltozás (munka, hőmennyiség) mint **mennyiségi fogalmak** jelentőségét az állapot és az állapotváltozás általános jellemzésében, az energiával kapcsolatos köznapi szóhasználatok szakmailag helyes értelmezését és annak elfogadását, hogy ezek célszerű, egyszerűsített kifejezések, pontatlanok ugyan, de használatuk mégis elfogadható, ha tudjuk, mit „rejtjelezünk” velük.
- A fizika tantárgy a NAT-ban meghatározott **fejlesztési területek és kulcskompetenciák** közül különösen az alábbiak fejlesztéséhez járulhat hozzá:

Természettudományos kompetencia: A természettudományos törvények és módszerek hatékonyságának ismerete, az ember világbeli helye megtalálásának, a világban való tájékozódásának elősegítésére. A tudományos elméletek társadalmi folyamatokban játszott szerepének ismerete, megértése; a fontosabb technikai vívmányok ismerete; ezek előnyeinek, korlátainak és társadalmi kockázatainak ismerete; az emberi tevékenység természetére gyakorolt hatásának ismerete.

Szociális és állampolgári kompetencia: a helyi és a tágabb közösséget érintő problémák megoldása iránti szolidaritás és érdeklődés; kompromisszumra való törekvés; a fenntartható fejlődés támogatása; a társadalmi-gazdasági fejlődés iránti érdeklődés.

Anyanyelvi kommunikáció: hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás a témával kapcsolatban, mind írásban, a különböző gyűjtőmunkák esetében, mind pedig szóban, a felelések és prezentációk alkalmával.

Matematikai kompetencia: alapvető matematikai elvek alkalmazása az ismeretszerzésben, a mennyiségi fogalmak jellemzésében és a problémák megoldásában, ami a 7–8. osztályban csak a négy alpműveletre és a különböző táblázatok elkészítésére, grafikonok rajzolására és elemzésére korlátozódik.

Digitális kompetencia: információkeresés a témával kapcsolatban, adatok gyűjtése, feldolgozása, rendszerezése, a kapott adatok kritikus alkalmazása, felhasználása, grafikonok készítése.

Hatékony, önálló tanulás: új ismeretek felkutatása, értő elsajátítása, feldolgozása és beépítése; munkavégzés másokkal együttműködve, a tudás megosztása; a korábban tanult ismeretek, a saját és mások élettapasztalatainak felhasználása.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: az új iránti nyitottság, elemzési képesség, különböző szempontú megközelítési lehetőségek számbavétele.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: a saját prezentáció, gyűjtőmunka esztétikus kivitelezése, a közösség számára érthető tolmácsolása.

Mindezekre és sok más sikeres fejlesztésre és a sikerélmény széleskörű biztosítására **a legalkalmasabb módszer a** gyermekközpontú, az életkori sajátosságokat tiszteletben tartó, gyakorlati szemléletű, rendszerben gondolkodtató, **színvonalas fizikatanítás.**

Az iskola tankönyvválasztásának szempontjai

A szakmai munkaközösségek a tankönyvek, taneszközök kiválasztásánál a következő szempontokat veszik figyelembe:

- a taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének;
- a taneszköz legyen jól tanítható, jól tanulható;
- a taneszköz nyomdai kivitelezése legyen alkalmas a tantárgy óraszámának és igényeinek megfelelő használatra több tanéven keresztül;
- a taneszköz minősége, megjelenése legyen alkalmas a diákok esztétikai érzékének fejlesztésére, nevelje a diákokat igényességre, precíz munkavégzésre, a taneszköz állapotának megóvására;

Előnyben kell részesíteni azokat a taneszközöket:

- amelyek több éven keresztül használhatók;
- amelyek egymásra épülő tantárgyi rendszerek, tankönyvcsaládok, sorozatok tagjai;
- amelyekhez megfelelő nyomtatott kiegészítő taneszközök állnak rendelkezésre (pl. munkafüzet, tudásszintmérő, feladatgyűjtemény, gyakorló);
- amelyekhez rendelkezésre áll olyan digitális tananyag, amely interaktív táblán segíti az órai munkát feladatokkal, videókkal (pl. veszélyes, időigényes kísérletekről készült filmek, animációk) 3D modellek, grafikonrajzoló, statisztikai programok, interaktív feladatok, számonkérési lehetőségek, játékok stb. segítségével.
- amelyekhez olyan hozzáférés biztosított, amely az iskolában használt digitális eszközöket és tartalmakat interneten keresztül a diákok otthoni tanulásához is nyújtani tudja.

Javasolt taneszközök

A természetről tizenéveseknek Fizika 7. és Fizika 8. (tankönyv, munkafüzet, tudásszintmérő feladatlap, mozaBook, mozaWeb*).

Iskolai tanulói kísérleti eszközök, tanári demonstrációs eszközök, interaktív tábla, számítógép, projektor stb.

A tanórák javasolt felhasználása a helyi tanterv négy különböző óraszámú változatára:

Évfolyam	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy évi óraszám (a felhasznált 10 %-kal)	A fejezetekhez javasolt órák összege
7. (B ₂)	2	72 (= 65 +7)	60
8. (B ₂)	2	(72 = 65+7)	58

Az egyes fejezetekhez javasolt tanórák száma, ami a fejezetek „Órakeret” rovatában (B₂) sorrendben található az ismétlés, ellenőrzés és hiánypótlás óraszámát is tartalmazza.

Mivel a fejezetekhez javasolt tanórák számának összege nem éri el az éves óraszám 90%-át (a 65-öt), a különbség az év eleji emlékeztetőt, a tanév végi összefoglalást, ismétlést és az elmaradó tanórák pótlását szolgálja.

7. évfolyam

A tematikai egységek címe	Óraszámok: (Új anyag + gyakorlás + ismétlés + összefoglalás + ellenőrzés.)			
			B ₂ változat: (2 ; 2)	
Természettudományos vizsgálati módszerek, kölcsönhatások			12	
Mozgások			25	
Nyomás			—	
Energia, energiaváltozás			11	
Hőjelenségek			12	
Évi 10 %. Nyomás			7	
Év végi összefoglalás, az elmaradt órák pótlása			5	
Az óraszámok összege			72	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természettudományos vizsgálati módszerek kölcsönhatások		Órakeret: 12	
Előzetes tudás	A tulajdonság és mennyiség kapcsolata. A mérés elemi fogalma. Hosszúság-, idő-, hőmérséklet-, tömegmérés gyakorlati ismerete. A megfigyelés és a kísérlet megkülönböztetése. A tömeg és térfogat elemi fogalma.			
Tantárgyi fejlesztési célok	Együttműködési képesség fejlesztése. A tudományos megismerési módszerek bemutatása és gyakoroltatása. Képességek fejlesztése megfigyelésre, az előzetes tudás mozgósítására, hipotézisalkotásra, kérdésfeltevésre, vizsgálatra, mérés tervezésére, mérés végrehajtására, mérési eredmények kezelésére, következtetések levonására és azok kommunikálására.			
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
A természetismeretben tanultak felelevenítése. Milyen kísérleteket láttatok és végeztetek az 5. osztályban természetismeret-órán? Ismeretek: A tanulói kísérleti munka szabályai. Veszélyforrások (hő, vegyi, elektromos, fény, hang stb.) az iskolai és otthoni tevékenységek során.	Ismeretek felidézése, rendszerezése. Fényképek, ábrák, saját tapasztalatok alapján a veszélyek megfogalmazása, megbeszélése. Csoportmunkában veszélyre figyelmeztető, helyes magatartásra ösztönző poszterek, táblák készítése.		Természetismeret 5. évfolyam: I. Az anyag és néhány fontos tulajdonsága; IV. Állandóság és változás környezetünkben, kölcsönhatások c. fejezetek. Technika, életvitel és gyakorlat: baleset- és egészségvédelem. Magyar nyelv és	

		<i>irodalom:</i> kommunikáció.
<i>Ismeretek:</i> Megfigyelés. Leírás, összehasonlítás, csoportosítás. Céltudatos megfigyelés. A természet megfigyelésének fontossága a tudósok természettörvényeket feltáró munkájában.	A megfigyelőképesség ellenőrzése egyszerű feladatokkal. Szempontok megfogalmazása jelenségek megfigyelésére, a megfigyelés végrehajtására és a megfigyelésről szóbeli beszámoló. Megfigyelések rögzítése, dokumentálása.	<i>Kémia:</i> a kísérletek célja, tervezése, rögzítése, tapasztalatok és következtetések.
<i>Problémák, alkalmazások:</i> Hogyan kell használni a különböző mérőeszközöket? Mire kell figyelni a leolvasásnál? Hogyan tervezzük meg a mérési folyamatot? Hogyan lehet megjeleníteni a mérési eredményeket? Mire következtethetünk a mérési eredményekből? Mérőeszközök a mindennapi életben. <i>Ismeretek:</i> Mérőeszközök használata. A mért mennyiségek mértékegységei és átváltásai.	Hosszúság, terület, térfogat, tömeg, idő, hőmérséklet stb. mérése, meghatározása csoportmunkában, az eredmények egyéni feljegyzése. Mérési javaslat, tervezés és végrehajtása az iskolában és a tanuló otthoni környezetében. Hipotézisalkotás és értékelés a mérési eredmények rendszerbe szedett ábrázolásával. Előzetes elképzelések számbavétele, a mérési eredmények elemzése (táblázat, grafikon). Egyszerű időmérő eszköz csoportos készítése. A tömeg és a térfogat nagyságának elkülönítése. (Jellegzetes tévképzet: a két mennyiség arányos kezelése.) Önálló munkával különféle információhordozókról az élővilág, az épített környezet és az emberi tevékenység hosszúság- és időbeli méretadatainak összegyűjtése tanári és önálló feladatválasztással.	<i>Földrajz:</i> időzónák a Földön. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az időszámítás kezdetei a különböző kultúrákban. <i>Matematika:</i> mértékegységek; megoldási tervek készítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Test – tulajdonság – mennyiség. Megfigyelés, mérés, mértékegység, átlag, becslés.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Mozgások	Órakeret: 25
Előzetes tudás	A sebesség naív fogalma (hétköznapi tapasztalatok alapján). A sebességváltozást eredményező kölcsönhatások és a különféle erőhatások felismerése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A hétköznapi sebességfogalom pontosítása, kiegészítése. Az egyenletes mozgás vizsgálata és jellemzése. Lépések az átlagsebességtől a pillanatnyi sebesség felé. A mozgásállapot és a lendületfogalom előkészítése. A közlekedési alkalmazások , balesetvédelmi szabályok tudatosítása, a felelős magatartás erősítése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Milyen mozgásokat ismersz? Miben különböznek, és miben egyeznek meg ezek? <i>Ismeretek:</i> Hely- és helyzetváltozás. Mozgások a Naprendszerben (keringés, forgás, becsapódások). Körmozgás jellemzői (keringési idő, fordulatszám). A testek különböző alakú pályákon mozoghatnak (egyenes, kör, ellipszis= „elnyúlt kör” – a bolygók pályája).	Mozgással kapcsolatos tapasztalatok, élmények felidézése, elmondása (közlekedés, játékszerek, sport). Mozgásformák eljátszása (pl. rendezetlen részecskemozgás, keringés a Nap körül, égitestek forgása, a Föld–Hold rendszer kötött keringése). A mozgásokkal kapcsolatos megfigyelések, élmények szabatos elmondása.	<i>Testnevelés és sport:</i> mozgások. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Petőfi és a vasút; Arany: a levéltovábbítás sebessége Prága városába a 15. században. <i>Matematika:</i> a kör és részei.

<p>Problémák: Hogyan lehet összehasonlítani a mozgásokat? Milyen adatokat kell megadni a pontos összehasonlításhoz? Hogyan lehet eldönteni, hogy ki vagy mi mozog? Ismeretek: A mozgás viszonylagossága.</p>	<p>A viszonyítási pont megegyezéssel rögzítése, az irányok rögzítése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> tájképek. <i>Matematika:</i> Descartes-féle koordináta-rendszer és elsőfokú függvények; vektorok.</p>
<p>Problémák: Milyen sebességgel mozoghatnak a környezetünkben található élőlények, közlekedési eszközök? Mit mutat az autó, busz sebességmérőjének pillanatnyi állása? Hogyan változik egy jármű sebességmérője a mozgása során? Hogyan változik egy futball-labda sebessége a mérkőzés során (iránya, sebessége)? Miben más ez a teniszlabdáéhoz képest? Ismeretek: A sebesség. Mozgás grafikus ábrázolása. A sebesség SI-mértékegysége. Az egyenes vonalú mozgás gyorsulása/lassulása (kvalitatív fogalomként). Átlagos sebességváltozás közlekedési eszköz egyenes vonalú mozgásának különböző szakaszain. A sebességváltozás természete egyenletes körmozgás során. Ha akár a sebesség nagysága, akár az iránya változik, változó mozgásról beszélünk.</p>	<p>Az egyenletes mozgás (átlag)sebességének meghatározása az út és idő hányadosaként, a fizikai meghatározás alkalmazása egyszerű esetekre. Egyszerű iskolai kísérletek, sportmozgások, közlekedési eszközök egyenes vonalú mozgásának megfigyelése, ábrázolása út-idő grafikonon, és a sebesség grafikus értelmezése. Az egyenes vonalú egyenletes mozgásra egyszerű számítások elvégzése (az út, az idő és a sebesség közti arányossági összefüggés alapján). Következtetések levonása a mozgásról. Az átlag- és a pillanatnyi sebesség fogalom értelmezése. Út-idő grafikonon a mozgás sebességének értelmezése, annak felismerése, hogy a sebességnek iránya van. A gyorsulás értelmezése kvalitatív szinten mint az aktuális (pillanatnyi) sebesség változása. Egymás utáni különböző mozgásszakaszokból álló folyamat esetén a sebesség változásának értelmezése. A sebesség fogalmának alkalmazása különböző, nem mozgás jellegű folyamatokra is (pl. kémiai reakció, biológiai folyamatok).</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek (fékidő), sebességhatárok. <i>Matematika:</i> arányosság, fordított arányosság. <i>Földrajz:</i> folyók sebessége, szélsősebesség. <i>Kémia:</i> reakciósebesség.</p>
<p>Jelenségek: Az egyik szabadon mozgó testnek könnyebb, a másiknak nehezebb megváltoztatni a sebességét. Ismeretek: A tömeg. A tehetetlenség, mint tulajdonság, a tömeg mint mennyiség fogalma. Mértékegység. Problémák, jelenségek: Minek nagyobb a tömege 1 liter víznek, vagy 1 dm³ vasnak? Minek nagyobb a térfogata 1 kg víznek, vagy 1 kg vasnak? Azonos térfogatú, de különböző anyagból készült, illetve azonos anyagú, de különböző térfogatú tárgyak tömege. Ismeret: A sűrűség, mint tulajdonság, és mint az anyagot jellemző mennyiség.</p>	<p>A tulajdonság és - annak jellemzője- a mennyiség kapcsolatának és különbözőségének felismerése. Az alap és a származtatott mennyiség megkülönböztetése. A testek tömegének összekapcsolása a részecskemoddell (a tömeget a testeket felépítő részecskék tömegének összege adja). Egyes anyagok sűrűségének kikeresése táblázatból, és a sűrűség értelmezése. Annak felismerése, hogy a test mozgásállapotának megváltoztatása szempontjából a test tömege és sebessége egyaránt fontos. A mozgás és a mozgásállapot megkülönböztetése. Konkrét példákon annak bemutatása, hogy egy test lendületének megváltozása mindig más testekkel való kölcsönhatás következménye.</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> lendület a sportban. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési szabályok, balesetvédelem. <i>Matematika:</i> elsőfokú függvények, behelyettesítés, egyszerű egyenletek <i>Kémia:</i> a sűrűség; részecskeszemlélet.</p>

<p>Jelenség: Nem mindegy, hogy egy kerékpár, vagy egy teherautó ütközik nekem azonos sebességgel. A gyermeki tapasztalat a lendület fogalmáról. Felhasználása a test mozgásállapotának és mozgásállapot-változásának jellemzésére: a nagy tömegű és/vagy sebességű testeket nehéz megállítani. <i>Ismeretek:</i> A test lendülete a sebességtől és a tömegtől függ. szorzata. A magára hagyott test fogalmához vezető tendencia. A tehetetlenség törvénye.</p>	<p>Annak a kísérletsornak a gondolati elemzése és a gondolatmenet bemutatása, amiből leszűrhető, hogy annak a testnek, amely semmilyen másik testtel nem áll kölcsönhatásban, nem változik a mozgásállapota: vagy egyenes vonalú egyenletes mozgást végez, vagy áll.</p>	
<p><i>Jelenségek, kérdések:</i> Milyen hatások következménye a mozgásállapot megváltozása. Az erő mérése rugó nyúlásával. <i>Ismeretek:</i> Az erőhatás, erő. Az erő mértékegysége: (1 N). Az erő mérése. A kifejtett erőhatás nagysága és az okozott változás mértéke között arányosság van. Az erőhatás, mint két test közötti kölcsönhatás, a testek mozgásállapotának változásában (és ezt követő alakváltozásában) nyilvánulhat meg.</p>	<p>Rugós erőmérő skálázása. Különböző testek súlyának mérése a saját skálázású erőmérővel.</p>	
<p><i>Problémák:</i> Hogyan működik a rakéta? Miért törlik össze a szabályosan haladó kamionba hátulról beleszaladó sportkocsi? <i>Ismeretek:</i> A hatás-ellenhatás törvénye. Minden mechanikai kölcsönhatásnál egyidejűleg két erőhatás lép fel ezek egyenlő nagyságúak, ellentétes irányúak, két különböző tárgyra testre hatnak, az erő és ellenerő jellemzi ezeket.</p>	<p>Demonstrációs kísérlet: két, gördeszkan álló gyerek erőmérők közbeiktatásával, kötéllal húzza egymást – a kísérlet ismertetése, értelmezése. Kapcsolódó köznapi jelenségek magyarázata, pl. rakétaelven működő játékszerek mozgása (elengedett lufi, vízi rakéta).</p>	
<p><i>Ismeretek:</i> Az erő, mint vektormennyiség. Az erő vektormennyiség, nagysága és iránya jellemzi.</p>	<p>Annak tudása, hogy valamely test mozgásállapot-változásának iránya (ha egy erőhatás éri) megegyezik a testet erő erőhatás irányával (rugós erőmérővel mérve a rugó megnyúlásának irányával).</p>	<p><i>Matematika:</i> a vektor fogalma.</p>
<p><i>Problémák:</i> Miért nehéz elcsúsztatni egy ládát? Miért könnyebb elszállítani ezt a ládát kiskocsival? Mitől függ a súrlódási erő nagysága? Hasznos vagy káros a súrlódás? <i>Ismeretek:</i></p>	<p>A súrlódási erő mérése rugós erőmérővel, tapasztalatok rögzítése, következtetések levonása. Hétköznapi példák gyűjtése a súrlódás hasznos és káros eseteire. Kiskocsi és megegyező tömegű hasáb húzása rugós erőmérővel, következtetések</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek (a súrlódás szerepe a mozgásban, a fékezésben). <i>Testnevelés és sport:</i> a súrlódás szerepe egyes</p>

<p>A súrlódás. A súrlódási erő az érintkező felületek egymáshoz képesti elmozdulását akadályozza. A súrlódási erő a felületeket összenyomó erővel arányos, és függ a felületek minőségétől. Gördülési ellenállás. Közegellenállás jelenség szintű ismerete.</p>	<p>levonása. Érvelés: miért volt korszakalkotó találmány a kerék.</p>	<p>sportágakban; speciális cipők salakra, fűre, terembe stb. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a kerék felfedezésének jelentősége.</p>
<p><i>Problémák:</i> Miért esnek le a tárgyak a Földön? Miért kering a Hold a Föld körül? <i>Ismeret:</i> A gravitációs kölcsönhatás, gravitációs mező. Gravitációs erő. A súly fogalma és a súlytalanság. 1 kg tömegű nyugvó test súlya a Földön kb. 10 N.</p>	<p>Egyszerű kísérletek végzése, következtetések levonása: – a testek a gravitációs mező erő hatására gyorsulva esnek; – a gravitációs erőhatás kiegyensúlyozásakor érezzük/mérjük a test súlyát, minthogy a súlyerővel a szabadesésében akadályozott test az alátámasztást nyomja, vagy a felfüggesztést húzza; – ha ilyen erőhatás nincs, súlytalanságról beszélünk. Kísérleti igazolás: rugós erőmérőre függesztett test leejtése erőmérővel együtt, és a súlyerő leolvasása – csak a gravitációs hatásra mozgó test (szabadon eső test, az űrhajóban a Föld körül keringő test) van a súlytalanság állapotában. (Gyakori tévképzet: csak az űrben, az űrhajókban és az űrállomáson figyelhető meg súlytalanság, illetve súlytalanság csak légüres térben lehet.)</p>	<p><i>Matematika:</i> vektorok.</p>
<p><i>Jelenségek:</i> Asztalon, lejtőn álló test egyensúlya. <i>Ismeretek:</i> A kiterjedt testek egyensúlyának feltétele, hogy a testet érő erőhatások „kioltják” egymás hatását. <i>Jelenségek:</i> A csigán, pallóhintás levő testek egyensúlya. <i>Ismeretek:</i> Az erőhatás forgásállapotot változtató képessége. A forgatónyomaték elemi szintű fogalma.</p>	<p>Testek egyensúlyának vizsgálata. Az egyensúlyi feltétel egyszerű esetekkel történő illusztrálása.Példák keresése az erőhatások forgásállapot-változtató képességének szemléltetésére.</p>	
<p><i>Alkalmazások:</i> Egyszerű gépek. Emelő, csiga, lejtő. <i>Ismeretek:</i> Az egyszerű gépek alaptípusai és azok működési elve. Az egyszerű gépek esetén a szükséges erő nagysága csökkenthető, de akkor hosszabb úton kell azt kifejtetni.</p>	<p>Az egyszerű gépek működési elvének vizsgálata konkrét példákon. Példák gyűjtése az egyszerű gépek elvén működő eszközök használatára. Alkalmazás az emberi test (csontváz, izomzat) mozgásfolyamataira. Tanulói mérésként/kiselőadásként az alábbi feladatok egyikének elvégzése: – arkhimédészi csigasor összeállítása; – egyszerű gépek a háztartásban; – a kerékpár egyszerű gépként</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> háztartási eszközök, szerszámok, mindennapos eszközök (csavar, ajtótamasztó ék, rámpa, kéziszerszámok, kerékpár). <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> arkhimédészi</p>

	működő alkatrészei; – egyszerű gépek az építkezésen.	csigasor, vízikerek a középkorban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Viszonyítási pont, a mozgás jellemzői (sebesség, átlagsebesség, gyorsulás (kvalitatív) , periódusidő, fordulatszám). A tehetetlenség és a tömeg, tömegmérés, sűrűség . Erő hatás, erő , gravitációs erő, a súly , súrlódási erő, hatás-ellenhatás, Egyensúly. Forgatónyomaték .	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nyomás	Órakeret: 7
Előzetes tudás	Matematikai alapműveletek, az erő fogalma és mérése, terület.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Helyi jelenségek és nagyobb léptékű folyamatok összekapcsolása (földfelszín és éghajlat, lég- és a tengeráramlások fizikai jellemzői, a mozgató fizikai hatások; a globális klímaváltozás jelensége, lehetséges fizikai okai). A testek súlya és a természetben előforduló, nyomással kapcsolatos jelenségek vizsgálata (víznyomás, légnyomás, a szilárd testek nyomása). A víz és a levegő mint fontos környezeti tényező bemutatása, a velük kapcsolatos takarékos és felelős magatartás erősítése. A hallással kapcsolatos egészségvédelem fontosságának megértetése. A matematikai kompetencia fejlesztése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Problémák, gyakorlati alkalmazások:</i> Miért lehet a rajzszeget beszúrni a fába? Mi a különbség a síléc, túsarkú cipő, úthenger, és a kés élének hatása között? guilotine. Hol előnyös, fontos, hogy a nyomás nagy legyen? Hol előnyös a nyomás csökkentése? <i>Ismeretek:</i> A nyomás fogalma definíciója , mértékegysége. Szilárd testek, folyadékok és gázok által kifejtett nyomás. Kulcsfogalmak: Nyomás, légnyomás	Különböző súlyú és felületű testek benyomódásának vizsgálata homokba, lisztbe. A benyomódás és a nyomás kapcsolatának felismerése, következtetések levonása. A nyomás fogalmának értelmezése és kiszámítása egyszerű esetekben az erő és a felület hányadosaként. Szilárd testekkel kifejtett nyomáson alapuló jelenségek és alkalmazások ismertetése.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Energia, energiaváltozás	Órakeret: 11
Előzetes tudás	A különféle kölcsönhatások, állapotváltozások felismerése. Erő, elmozdulás mennyiségi fogalma. A mennyiség mint a tulajdonság jellemzője.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az energia fogalmának mélyítése. Az energiaváltozással járó folyamatok , termelési módok, kockázatainak bemutatásával az energiatakarékos szemlélet erősítése. Energiatakarékos eljárások. A természetkárosítás fajtái fizikai hátterének megértetése során a környezetvédelem iránti elkötelezettség, a felelős magatartás erősítése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Problémák, gondolatok az általános szemléletmód erősítésére: Keressünk különféle módokat: - egy test felmelegítésére!	Jelenségek vizsgálata, megfigyelése során energiafajták megkülönböztetése (pl. a súrlódva mozgó test felmelegedésének megtapasztalása, a megfeszített rugó	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az ősember tűzgyújtási eljárása

<p>- egy vasgolyó felgyorsítására!</p> <p>- mi a közös ezekben a változásokban, és mi a különböző?</p> <p>Van-e valami közös a különféle változásokban, ami alapján mennyiségileg össze lehet hasonlítani azokat?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Az energia elemi, leíró jellegű fogalma. Az energia és megváltozásai. Az energia megmaradásának felismerése és értelmezése. Munkavégzés és a munka fogalma. A fizikai munkavégzés az erő és az irányába eső elmozdulás szorzataként határozható meg. A munka mint az energiaváltozás egyik fajtája. A munka és az energia mértékegysége. A testen végzett munka eredményeként változik a test energiája, az energia és a munka mértékegysége megegyezik: neve joule (ejtsd: dzsúl). A joule jele: J. <i>Jelenségek:</i> Különbéle munkavégzések vizsgálata, elemzése. Olyan esetek felismerése, amelyeknél az erőhatások ellenére nincs munkavégzés.</p> <p><i>Ismeretek:</i> Az energia különbéle fajtái formái: belső energia, „helyzeti” energia, mozgási energia, rugóenergia, kémiai energia, a „táplálék” energiája. A mozgó testnek, a megfeszített rugónak, a gravitációs mezőnek energiája van.</p>	<p>mozgásba hoz testeket, a rugónak energiája van; a magasról eső test felgyorsul, a testnek magasabb helyzetében a gravitációs mezőnek nagyobb energiája van stb.). Annak megértése, hogy minden olyan hatás, ami állapotváltozással jár, legáltalánosabban energiaváltozással jellemezhető. Eseti különbségtétel a munka fizikai fogalma és köznapi fogalma között. A hétköznapi munkafogalomból indulva az erő és a munka, illetve az elmozdulás és a munka kapcsolatának belátása konkrét esetekben (pl. emelési munka). A munka fizikai fogalmának definíciója arányosságok felismerésével: az erő és az irányába eső elmozdulás szorzata. ($1 \text{ J} = 1 \text{ N} \cdot 1 \text{ m}$)</p>	<p>(fadarab gyors oda-vissza forgatása durva falú vályúban). <i>Földrajz:</i> energiahordozók, erőművek. <i>Kémia:</i> kötési energia.</p>
<p><i>Jelenségek, ismeretek:</i> Energiaátalakulások, energiafajták: vízenergia, szélenergia, geotermikus energia, nukleáris energia, napenergia, fosszilis energiahordozók. Napenergia megjelenése a földi energiahordozókban.</p>	<p>Konkrét energiafajták felsorolása (napenergia, szélenergia, vízenergia, kémiai energia /égés/), és példák ismertetése egymásba alakulásukra.</p>	<p><i>Kémia:</i> hőtermelő és hőelnyelő kémiai reakciók, fosszilis, nukleáris és megújuló energiaforrások (exoterm és endoterm reakciók, reakcióhő, égéshő).</p>
<p>Problémák, gyakorlati alkalmazások: Energia és társadalom. Az energiával kapcsolatos köznapi szóhasználatok értelmezése! Miért van szükségünk energiaváltozással járó folyamatok létrehozására? Milyen tevékenységhez, milyen energiaváltozással járó folyamat</p>	<p>Saját tevékenységekben végbemenő energiaváltozással járó folyamatok elemzése. A köznapi nyelvben használt energiával kapcsolatos kifejezések értelmezése (pl. energiaszállítás, energiaforrás, energiatakarékosság, energiahordozó, energiaelőállítás???) stb.) és annak belátása, hogy ez egyszerűsíti ugyan a</p>	

<p>szükséges? <i>Ismeretek:</i> Energiamérleg a családi háztól a Földig. James Joule élete és jelentősége a tudomány történetében.</p>	<p>szóhasználatot, de mindig tudni kell, hogy mit fejez ki valójában. Az energiatakarékosság szükségességének megértése, az alapvető energiaforrások megismerése.</p>	
<p><i>Gyakorlati alkalmazások:</i> Egyszerű gépek működésének vizsgálata energiaváltozások szempontjából <i>Jelenségek, problémák:</i> A társadalom és a gazdaság fejlődése egyre kevesebb izomerőt igényel! A gépek működtetéséhez üzemanyag kell. Mi ennek a feltétele és mi a következménye? <i>Ismeretek:</i> Energiaforrások: Fosszilis energiahordozók és kitermelésük végessége. A vízenergia, szélenergia, megjelenése a földi energiahordozókban. A geotermikus energia, a nukleáris energia, haszna, kára és veszélye. A Föld alapvető energiaforrása a Nap. Az egyes energiahordozók felhasználásának módja, környezetterhelő hatásai.</p>	<p>Annak felismerése, hogy egy jelenség több féle szempontból is vizsgálható, és – ha helyes a következtetés – ugyanazt az eredményt kapjuk. Annak elmagyarázása, hogy miként vezethető vissza a fosszilis energiahordozók (szén, olaj, gáz) és a megújuló energiaforrások (víz, szél, biomassa) léte a Nap sugárzására. Részvétel az egyes energiaváltozással járó folyamatok, lehetőségek előnyeinek, hátrányainak és alkalmazásuk kockázatainak megvitatásában, a tények és adatok összegyűjtése. A vita során elhangzó érvek és az ellenérvek csoportosítása, kiállítások, bemutatók készítése. Projektlehetőségek a földrajz és a kémia tantárgyakkal együttműködve: – Erőműmodell építése, erőmű-szimulátorok működtetése. – Különböző országok energia-előállítási módjai, azok részaránya. – Az energiahordozók beszerzésének módjai (vasúti szénzállítás, kőolajvezeték és tankerek, elektromos hálózatok).</p>	<p><i>Kémia:</i> kémia az iparban, erőművek, energiaforrások felosztása és jellemzése, környezeti hatások, (energiakészletek). <i>Földrajz:</i> az energiaforrások megoszlása a Földön, hazai energiaforrások. Energetikai önellátás és nemzetközi együttműködés.</p>
<p><i>Jelenségek, problémák:</i> Van, aki ugyanannyi idő alatt több munkát végez, mint mások. Hogyan jellemzik az ilyen szorgalmas és ügyes ember tevékenységét? <i>Ismeret:</i> A teljesítmény és a határfok fogalma.</p>	<p>Az energiaváltozással járó folyamatok jellemzése gyorsaság és hasznosság szempontjából.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Energia, energiaváltozás, energiamegmaradás. Munkavégzés, munka. Energiafajták: mozgási, belső-, rugalmas „helyzeti” energia. A megújuló energia: vízi, szél-, geotermikus, napenergia; A nem megújuló energia: fosszilis; Teljesítmény, határfok.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Hőtanjelenségek</p>	<p>Órakeret: 12</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Hőmérséklet-fogalom, csapadékfajták. Halmazállapotok és változásaik. Az energia fogalma és mértékegysége. Az energiaváltozások jellemzése. Az energia fajták sokfélesége. Az anyag egyik fajtájának részecske szerkezete.</p>	
<p>Tantárgyi fejlesztési célok</p>	<p>Az egyensúly (sok területre érvényes) fogalmának alapozása, mélyítése (egyensúlyi állapotra törekvés, termikus egyensúly). A részecske szemlélet és az energiaváltozás kapcsolata. Az anyagfogalom mélyítése. Az energiatakarékosság szükségességének beláttatása, az egyéni lehetőségek felismertetése.</p>	

A táplálkozás alapvető energetikai vonatkozásai kapcsán az egészséges táplálkozás fontosságának beláttatása.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek:</i> Milyen hőmérsékletű anyagok léteznek a világban? Mit jelent a napi átlaghőmérséklet? Mit értünk a „klíma” fogalmán? A víz fagyás- és forráspontja; a Föld legmelegebb és leghidegebb pontja. A Nap felszíni hőmérséklete. A robbanómotor üzemi hőmérséklete. Hőmérséklet-viszonyok a konyhában. A hűtőkeverék. <i>Ismeretek:</i> Nevezetes hőmérsékleti értékek. A Celsius-féle hőmérsékleti skála és egysége.</p>	<p>A környezet, a Föld, a Naprendszer jellegzetes hőmérsékleti értékeinek számszerű ismerete és összehasonlítása. A víz-só hűtőkeverék közös hőmérséklete alakulásának vizsgálata az összetétel változtatásával. A Celsius-skála jellemzői, a viszonyítási hőmérsékletek ismerete, tanulói kísérlet alapján a hőmérő kalibrálási módjának megismerése.</p>	<p><i>Biológia–egészségtan:</i> az élet létrejöttének lehetőségei. <i>Földrajz:</i> hőmérsékleti viszonyok a Földön, a Naprendszerben. <i>Matematika:</i> mértékegységek ismerete. <i>Kémia:</i> a hőmérséklet (mint állapotváltozó), Celsius-féle hőmérsékleti skála (Kelvin-féle abszolút hőmérséklet).</p>
<p><i>Alkalmazások:</i> Otthoni környezetben előforduló hőmérőtípusok és hőmérséklet-mérési helyzetek. <i>Ismeret:</i> hőmérőtípusok.</p>	<p>A legfontosabb hőmérőtípusok (folyadékos hőmérő, digitális hőmérő, színváltós hőmérő stb.) megismerése és használata egyszerű helyzetekben. Hőmérséklet-idő adatok felvétele, táblázatkészítés, majd abból grafikon készítése és elemzése. A javasolt hőmérséklet-mérési gyakorlatok egyikének elvégzése: – Pohárba kiöntött meleg víz lehűlési folyamatának vizsgálata. – Elektromos vízmelegítővel melegített víz hőmérséklet-idő függvényének mérése (melegedési görbe felvétele, különböző mennyiségű vízre, különböző ideig melegítve is). – Só-jég hűtőkeverék hőmérsékletének függése a sókoncentrációtól. A melegítés okozta változások megfigyelése, a hőmérséklet mérése, az adatok táblázatba rendezése, majd a hőmérséklet időbeli alakulásának ábrázolása, következtetések megfogalmazása.</p>	<p><i>Matematika:</i> grafikonok értelmezése, készítése. <i>Informatika:</i> mérési adatok kezelése, feldolgozása. <i>Kémia:</i> tömegszázalék, (anyagmennyiség-koncentráció).</p>
<p><i>Ismeretek:</i> A hőmérséklet-kiegyenlítődé. A hőmennyiség (energia) kvalitatív fogalma mint a melegítő hatás mértéke. Egysége (1 J).</p>	<p>Hőmérséklet-kiegyenlítődési folyamatok vizsgálata egyszerű eszközökkel (pl. hideg vizes zacskó merítése meleg vízbe). Hőmérséklet-kiegyenlítődéssel járó folyamatokra konkrét példák gyűjtése; annak felismerése, hogy hőmennyiség (energia) cseréjével járnak. Annak felismerése, hogy a közös hőmérséklet a testek kezdeti hőmérsékletétől, tömegüktől és anyagi minőségüktől függ.</p>	<p><i>Földrajz:</i> energiahordozók, a jéghegyek olvadása. <i>Biológia–egészségtan:</i> az emberi testhőmérséklet. <i>Kémia:</i> „hőtermelő és hőelnyelő” folyamatok (exoterm és endoterm változások).</p>

<p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i> A víz sűrűségének változása fagyás során. Jelentősége a vízi életre, úszó jéghegyek, a Titanic katasztrófája. Miért vonják be hőszigetelő anyaggal a szabadban lévő vízvezeték? Miért csomagolják be a szabadban lévő kőszobrokat? A halmazállapot-változásokkal kapcsolatos köznapi tapasztalatok (pl. ruhaszárítás, csapadékformák, forrasztás, az utak téli sózása, halmazállapot-változások a konyhában stb.) <i>Ismeretek:</i> Halmazállapotok és halmazállapot-változások. Melegítéssel (hűtéssel) az anyag halmazállapota megváltoztatható. A halmazállapot-változás hőmérséklete anyagra jellemző állandó érték. Olvadáspont, forráspont, olvadáshő, forráshő fogalma. Csapadékformák és kialakulásuk fizikai értelmezése. <i>Problémák, alkalmazások</i> A tüzelőanyagok égése és annak következménye. Az égés jelensége, fogalma és a vele kapcsolatos energiaváltozás jellemzése. A gyors és a lassú égés. Élelmiszerek szerepe az élő szervezetekben. Az élő szervezet mint „energiafogyasztó” rendszer. Annak tudása, hogy mely átalakításoknál nő energia, illetve melyeknél csökken.</p>	<p>A különböző halmazállapotok és azok legfontosabb jellemzőinek megismerése. Tanári mérést követő csoportmunka alapján a jég-víz keverék állandó intenzitású melegítésekor fellépő jelenségek bemutatása a részleges elforrálásig, a melegedési görbe felvétele és értelmezése. A mindennapi életben gyakori halmazállapot-változásokhoz kapcsolódó tapasztalatok, jelenségek értelmezése. Az égés és a környezetszennyezés kapcsolata.</p>	<p><i>Földrajz:</i> a kövek mállása a megfagyó víz hatására. <i>Biológia–egészségtan:</i> a víz fagyásakor bekövetkező térfogat-növekedés hatása a befagyás rétegeességében és a halak áttelelésében. <i>Kémia:</i> halmazállapot-változások, fagyáspont, forráspont (a víz szerkezete és tulajdonságai). Keverékek szétválasztása, desztillálás, kőolaj-finomítás <i>Kémia:</i> égés, lassú oxidáció, energiaátalakulások, tápanyag, energiataralom. <i>Biológia–egészségtan:</i> egészséges táplálkozás, az egészséges énkép kialakítása.</p>
--	--	--

<p><i>Ismeretek:</i> A halmazállapotok és változások értelmezése anyagszerkezeti modellel. Az anyag részecskékből való felépítettsége, az anyagok különböző halmazállapotbeli szerkezete. A kristályos anyagok, a folyadékok és a gázok egyszerű golyómodellje. A halmazállapot-változások szemléltetése golyómodellje. A belső energia. Belső energia szemléletesen, mint golyók mozgásának élénksége (mint a mozgó golyók energiájának összessége). Melegítés hatására a test belső energiája változik. A belsőenergia-változás mértéke megegyezik a melegítés során átadott hőmennyiséggel.</p>	<p>Az anyag golyómodelljével kapcsolatos ismeretek felfrissítése és alkalmazása az egyes halmazállapotok leírására és a halmazállapot-változások értelmezésére. Annak felismerése, hogy melegítés hatására a test belső energiája megváltozik, amit jelez a hőmérséklet és/vagy a halmazállapot megváltozása. Egy szem mogyoró elégetésével adott mennyiségű víz felmelegítése az energiataralom jellemzésére. Tanári útmutatás alapján az élelmiszerek csomagolásáról az élelmiszerek energiataralmának leolvasása. Az élelmiszereken a kereskedelemben feltüntetik az energiataralmat.</p>	<p><i>Kémia:</i> halmazállapotok és halmazállapot-változások. Értelmezésük a részecskeszemlélet alapján.</p>
<p>Milyen anyag alkalmas hőmérő készítésére? <i>Ismeretek:</i> Hőtágulás és gyakorlati szerepe. Hőtán és táplálkozás: az életműködéshez szükséges energiát a táplálék biztosítja.</p>	<p>Egyszerű kísérletek bemutatása a különböző halmazállapotú anyagok hőtágulására. Gyűjtőmunka alapján beszámoló tartása a hőtágulás jelentőségéről a technikában és a természetben.</p>	<p><i>Matematika:</i> egyszerű számolások.</p>
<p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i> Elraktározhatjuk-e a meleget? Mely anyagok a jó hővezetők, melyek a hőszigetelők? A Nap hősugárzása, üvegházhatás. A légkör melege. A hőáramlás szerepe a fűtéstechnikában. Hősugárzás, a hőkameraképek és értelmezésük. Az energiatudatosság és a hőszigetelés. <i>Ismeretek:</i> „Hőátadás”, hővezetés, hőáramlás, hősugárzás.</p>	<p>Egyszerű demonstrációs kísérletek alapján a hőátadás különböző módjainak, alapvető jelenségfajtáinak megismerése. Jó és rossz hővezető anyagok megkülönböztetése. Gyűjtőmunka alapján gyakorlati esetek alapján annak bemutatása internetes képekkel, videofelvételekkel, hogy mikor van szükség jó hővezetésre, mikor szigetelésre. A hőszigetelés és az ezzel kapcsolatban lévő energiatakarékosság jelentőségének felismerése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> energiatakarékossági lehetőségek a háztartásban (fűtés, hőszigetelés). <i>Földrajz:</i> a Nap sugárzásának hatása, jelentősége; légköri folyamatok; hideg és meleg tengeri áramlatok. <i>Kémia:</i> üvegházhatás (a fémek hővezetése).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hőmérséklet, halmazállapot, halmazállapot-változás, olvadáspont, forráspont, termikus egyensúly. Égés, égéshő. Hőtágulás. Hőterjedés.</p>	

8. évfolyam

Tematikai egységek címe	Óraszámok (Új anyag + gyakorlás + ismétlés + összefoglalás + ellenőrzés)			
			B ₂ (2; 2)	
Nyomás			12	
Elektromosságtan			26+2	
Optika, csillagászat			18	
Elektromosságtanhoz kapcsolódó kísérletek és számítási feladatok			7	
A tanév végi összefoglalás, az elmaradt órák pótlása			7	

Az óraszámok összege			72	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nyomás		Órakeret: 12	
Előzetes tudás	Matematikai alpműveletek, az erő fogalma és mérése, terület. A 7. osztályos bevezető anyag ismétlése 2-3 órában.			
Tantárgyi fejlesztési célok	<p>Helyi jelenségek és nagyobb léptékű folyamatok összekapcsolása (földfelszín és éghajlat, lég- és a tengeráramlások fizikai jellemzői, a mozgató fizikai hatások; a globális klímaváltozás jelensége, lehetséges fizikai okai).</p> <p>A testek súlya és a természetben előforduló, nyomással kapcsolatos jelenségek vizsgálata (víznyomás, légnyomás, a szilárd testek nyomása).</p> <p>A víz és a levegő mint fontos környezeti tényező bemutatása, a velük kapcsolatos takarékos és felelős magatartás erősítése.</p> <p>A hallással kapcsolatos egészségvédelem fontosságának megértetése.</p> <p>A matematikai kompetencia fejlesztése.</p>			
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p><i>Problémák, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Miért lehet a rajzszegyet beszúrni a fába?</p> <p>Mi a különbség a síléc, túsarkú cipő, úthenger, és a kés élének hatása között? guillotine.</p> <p>Hol előnyös, fontos, hogy a nyomás nagy legyen?</p> <p>Hol előnyös a nyomás csökkentése?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A nyomás fogalma definíciója, mértékegysége.</p> <p>Szilárd testek, folyadékok és gázok által kifejtett nyomás.</p>	<p>Különböző súlyú és felületű testek benyomódásának vizsgálata homokba, lisztbe. A benyomódás és a nyomás kapcsolatának felismerése, következtetések levonása.</p> <p>A nyomás fogalmának értelmezése és kiszámítása egyszerű esetekben az erő és a felület hányadosaként.</p> <p>Szilárd testekkel kifejtett nyomáson alapuló jelenségek és alkalmazások ismertetése.</p>			
<p><i>Jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>A folyadékoszlop nyomása.</p> <p>Közlekedőedények, folyadékok sűrűsége. Környezetvédelmi vonatkozások: kutak, vizek szennyezettsége.</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Nyomás a folyadékokban:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nem csak a szilárd testek fejtenek ki súlyukból származó nyomást; – a folyadékok nyomása a folyadékoszlop magasságától és a folyadék sűrűségétől függ. 	<p>Nehézségi—erőterbe—Annak belátása, hogy, gravitációs mezőben levő helyezett folyadékoszlop nyomása – a rétegvastagságtól és a folyadék sűrűségétől függ. magasságfüggés belátása.</p> <p>Közlekedőedények vizsgálata, folyadékok sűrűségének meghatározása.</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i></p> <p>ivóvízellátás, vízhálózat (víztornyok). Vízszennyezés</p>	
<p><i>Gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>hidraulikus emelő, hidraulikus fék.</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Dugattyúval nyomott folyadék nyomása.</p> <p>A nyomás terjedése folyadékban (vízibuzogány, dugattyú).</p> <p>Oldalnyomás.</p>	<p>Pascal törvényének ismerete és demonstrálása.</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i></p> <p>közlekedési eszközök.</p>	

<p><i>Jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> autógumi, játékléggömb. <i>Ismeretek:</i> Nyomás gázokban, légnyomás. Torricelli élete és munkássága.</p>	<p>A gáznyomás kimutatása nyomásmérő műszerrel. A légnyomás létezésének belátása. Annak megértése, hogy a légnyomás csökken a tengerszint feletti magasság növekedésével.</p>	<p><i>Kémia:</i> a nyomás mint állapothatározó, gáztörvények. <i>Földrajz:</i> a légnyomás és az időjárás kapcsolata.</p>
<p><i>Gyakorlati alkalmazások:</i> Léghajó. <i>Ismeretek:</i> A folyadékban (gázban) a testekre felhajtóerő hat. Sztatikus felhajtóerő. Arkhimédész törvénye.</p>	<p>Arkhimédész törvényének kísérleti igazolása. A sűrűség meghatározó szerepének megértése abban, hogy a vízbe helyezett test elmerül, úszik, vagy lebeg. Egyszerű számítások végzése Arkhimédész törvénye alapján. A következő kísérletek egyikének elvégzése: – Cartesius-bűvár készítése; – kődarab sűrűségének meghatározása Arkhimédész módszerével. Jellemző történetek megismerése Cartesius (Descartes) és Arkhimédész tudományos munkásságáról.</p>	<p><i>Biológia–egészségtan:</i> halak úszása. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hajózás. <i>Testnevelés és sport:</i> úszás. <i>Földrajz:</i> jéghegyek.</p>
<p><i>Gyakorlati alkalmazások:</i> Nyomáskülönbségen alapuló eszközök.</p>	<p>Néhány, a nyomáskülönbség elvén működő eszköz megismerése, működésük bemutatása. (Pipetta, kutak, vízlégszivattyú, injekciós fecskendő. A gyökér tápanyagfelvételének mechanizmusa.)</p>	<p><i>Biológia–egészségtan:</i> tápanyagfelvétel, ozmózis. <i>Kémia:</i> cseppentő, pipetta, ozmózis.</p>
<p>A hanggal kapcsolatos <i>problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Mi a hang? Mitől kellemes és mitől kellemetlen a hang? Hangrobbanás. Miért halljuk a robbanást? Jerikó falainak leomlása. Mi a zajszennyezés, és hogyan védhető ki? Ultrahang (pl. denevérek, bálnák, vesekő-operáció). <i>Ismeret:</i> A hang keletkezése, terjedése, energiája. A terjedési sebesség gázokban a legkisebb és szilárd anyagokban a legnagyobb. Az emberi hallás első lépése: átalakulás a dobhártyán (mechanikai energiaátalakulás). — Az — érzékelt hangerősség és a hangenergia. Zajszennyezés. Hangszigetelés.</p>	<p>Hangforrások (madzagtelefon, üvegpohár-hangszer, zenei hangszerek) tulajdonságainak megállapítása eszközkészítéssel. Annak megértése, hogy a hang a levegőben periodikus sűrűségváltozásként terjed a nyomás periodikus változtatására, és hogy a hang terjedése energiaváltozással jár együtt. A zaj, zörej, dőrej, másrésről a zenei hangskálák jellemzése. A hangok emberi tevékenységre gyakorolt gátló és motiváló hatásának megértése.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> hangszerek, hangskálák. <i>Biológia–egészségtan:</i> hallás, ultrahangok az állatvilágban; ultrahang az orvosi diagnosztikában. <i>Matematika:</i> elsőfokú függvény és behelyettesítés.</p>

<p><i>Ismeretek:</i> Rengési energia terjedése a földkéregben és a tengerekben: a földrengések energiájának kis rezgésszámú hangrezgések formájában történő terjedése, a cunami kialakulásának leegyszerűsített modellje.</p>	<p>Szemléltetés (pl. animációk) alapján a Föld belső szerkezete és a földrengések kapcsolatának, a cunami kialakulásának megértése.</p>	<p><i>Földrajz:</i> a Föld kérgé, köpenye és mozgásai.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Nyomás, légnyomás. Sűrűség. Úszás, lebegés, merülés. Hullámterjedés. Hang, hallás. Ultrahang.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Elektromosság, mágnesség</p>	<p>Órakeret: 26 +2</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Mágneses és elektrosztatikus alapjelenségek töltés fogalma, földmágnesség.</p>	
<p>Tantárgyi fejlesztési célok</p>	<p>Az elektromos alapjelenségek értelmezése és gyakorlati alkalmazása; Az egyen- és a váltóáram megkülönböztetése. Összetett technikai rendszerek működési alapelveinek, jelentőségének bemutatása (a villamos energia előállítás hálózatok; elektromos hálózatok felépítése). Az elektromosság, a mágnesség élővilágra gyakorolt hatásának megismertetése. Érintésvédelmi ismeretek elsajátíttatása.</p>	
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Hogyan lehet könnyen összeszedni az elszórt gombostűket, apró szögeket? Mit tapasztalsz két egymáshoz közel levő mágnesrúd különböző helyzeteiben? <i>Ismeretek:</i> Mágnesek, mágneses kölcsönhatás. Ampère modellje a mágneses anyag szerkezetéről. Földmágnesség és iránytű.</p>	<p>Kis csoportos kísérletek végzése permanens mágnesekkel az erőhatások vizsgálatára (mágnesrudak vonzásának és taszításának függése a relatív irányításuktól), felmágnesezett gemkapocs darabolása során pedig a pólusok vizsgálatára; tapasztalatok megfogalmazása, következtetések levonása: – az északi és déli pólus kimutatása; – bizonyos anyagokat (pl. vas) mágnessé lehet tenni; – a mágneses pólusokat nem lehet szétválasztani. Az iránytű orientációjának értelmezése, egyszerű iránytű készítése.</p>	<p><i>Földrajz:</i> tájékozódás, a Föld mágneses tere. <i>Kémia:</i> vas elkülönítése szilárd keverékből mágnessel (ferromágnesség).</p>
<p><i>Jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Elektrosztatikus jelenségek a hétköznapokban (műszálas pulóver feltöltődése, átütési szikrák, villámok, villámhárító). <i>Ismeretek:</i> Az anyag elektromos tulajdonságú részecskéinek (elektron, proton és ion) létezése. Az atomok felépíttessége. Az elektromos (elektrosztatikus kölcsönhatásra képes) állapot. Az elektromos töltés mint mennyiség, értelmezése. Bizonyos testek többféle módon elektromos állapotba hozhatók. Az elektromos állapotú testek erőhatást gyakorolnak egymásra. Kétféle (negatív és pozitív) elektromos állapot létezik, a kétféle „töltés” közömbösíti egymás hatását. Az elektromos tulajdonságú részecskék átvihetők az egyik testről a másikra.</p>	<p>Tanári bemutató kísérlet alapján a kétféle elektromos állapot kialakulásának megismerése dörzs-elektromos kísérletekben, a vonzó-taszító kölcsönhatás kvalitatív jellemzése. Tanári irányítással egyszerű elektroszkóp készítése, működésének értelmezése. Az elektromos tulajdonság és az elektromos állapot megkülönböztetése.</p>	<p><i>Kémia:</i> elektromos töltés, elektron, elektrosztatikus vonzás és taszítás, a fémek elektromos vezetésének anyagszerkezeti magyarázata (ionos kötés, ionrács, ionvegyületek elektromos vezetése oldatban és olvadékban).</p>

<p><i>Jelenségek:</i> Elektrosztatikus energia létének bizonyítéka a hőhatás alapján: az átütési szikrák kiégetik a papírt. A töltött fémgömb körül a próbatöltés- inga megemelkedik. <i>Ismeretek:</i> A feszültség fogalma és mértékegysége. A töltések szétválasztása során munkát végzünk.</p>	<p>A feszültség fogalmának hozzákapcsolása az elektromos töltések szétválasztására fordított munka végzéséhez. Az elektromos mező energiájának egyszerű tapasztalatokkal történő illusztrálása.</p>	<p><i>Kémia:</i> az elektron, a töltés és a feszültség.</p>
<p><i>Ismeret:</i> Az elektromos áramkör és részei (telep, vezetékek, ellenállás vagy fogyasztó). A telepben zajló belső folyamatok: a különböző elektromos tulajdonságú részecskék szétválasztása a két pólusra. A két pólus közt feszültség mérhető, ami az áramforrás elektromos mezejének mennyiségi jellemzője.</p>	<p>Egyszerű áramkörök összeállítása csoportmunkában, különböző áramforrásokkal, fogyasztókkal. A feszültség mérése elektromos áramkörben mérőműszerrel.</p>	<p><i>Kémia:</i> a vezetés anyagszerkezeti magyarázata. Galvánelem.</p>
<p><i>Ismeret:</i> Az elektromos egyenáram. Az elektromos egyenáram mint töltéskiegyenlítési folyamat. Az áram erőssége, az áramerősség mértékegysége (1 A). Adott vezetéken átfolyó áram a vezető két vége között mérhető feszültséggel arányos. A vezetőket jellemző ellenállás fogalma, mérése és kiszámítása. és /vagy vezetőképesség fogalma mint a feszültség és az áramerősség hányadosa. Az ellenállás mértékegysége (1 Ω). Ohm törvénye.</p>	<p>Áramerősség mérése (műszer kapcsolása, leolvasása, méréshatárának beállítása). Ellenállás meghatározása Ohm törvénye alapján (feszültség- és árammérésre visszavezetve). Mérések és számítások végzése egyszerű áramkörök esetén.</p>	<p><i>Kémia:</i> az elektromos áram (áramerősség, galvánelem, az elektromos áram kémiai hatásai, Faraday I. és II. törvénye).</p>
<p><i>Gyakorlati alkalmazások:</i> Az elektromágnes és alkalmazásai. Elektromotorok. <i>Ismeretek:</i> Az áram mágneses hatása: az elektromos áram mágneses mezőt gerjeszt. Az áramjárta vezetők között mágneses kölcsönhatás lép fel, és ezen alapul az elektromotorok működése.</p>	<p>Oersted kísérletének kvalitatív értelmezése. Tekercs mágneses terének vizsgálata vasreszelékkel, hasonlóság kimutatása a rúd-mágnessel. Az elektromotor modelljének bemutatása. Csoportmunkában az alábbi gyakorlatok egyikének elvégzése: – elektromágnes készítése zsebtelep, vasszög és szigetelt huzal felhasználásával, a pólusok és az erősség vizsgálata; – egyszerű elektromotor készítése gemkapocs, mágnes és vezeték felhasználásával. Egyéni gyűjtőmunka az elektromágnesek köznap/gyakorlati felhasználásáról.</p>	
<p><i>Problémák, gyakorlati alkalmazások:</i> Milyen változás észlelhető t fogyaszt az elektromos fogyasztók alkalmazásánál? Elektromosenergia-fogyasztás.</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> elektromos eszközök biztonságos</p>

<p>Mi a hasznos célú és milyen az egyéb formájú, felesleges energiaváltozás fogyasztás különböző elektromos eszközöknél (pl. vízmelegítő, motor)? Mit mutat a havi villanyszámla, hogyan becsülhető meg realitása?</p>		<p>használata, villanyszámla értelmezése, elektromos eszközök energiafelhasználása, energiatakarékosság.</p>
<p><i>Ismeret:</i> Az áram hőhatását meghatározó arányosságok és az azt kifejező matematikai összefüggés ($E=UIt$), energiakicsatolás, fogyasztók.</p>	<p>Az Ohm-törvény felhasználása egyszerű esetekben. A rendszerben gondolkodás erősítése.</p>	<p><i>Matematika:</i> egyszerű számítási és behelyettesítési feladatok.</p>
<p>Problémák, jelenségek: Miben különbözik az otthon használt elektromos áram a „zsebtelepek” által létrehozott áramtól? Az elektromos árammal mágneses mezőt hoztunk létre. Lehet-e mágneses mezővel elektromos mezőt létrehozni? Ismeretek: Az elektromágneses indukció jelensége. Váltakozó áram és gyakorlati alkalmazása.</p>	<p>Egyéni gyűjtőmunka az alábbi témák egyikében: – Hol használnak elektromos áramot? – Milyen elektromossággal működő eszközök találhatók otthon a lakásban? Milyen adatok találhatók egy fogyasztón (teljesítmény, feszültség, frekvencia)? Az elektromosság gyakorlati jelentőségének felismerése. A hőhatás jelenségét bemutató egyszerű kísérletek ismertetése (pl. az elektromos vízmelegítés mértéke arányos az áramerősséggel, a feszültséggel és az idővel. A fogyasztó fényerejének változása folytonosan változtatható kapcsolóval. Ellenállásdrót melegezése soros és párhuzamos kapcsolású fogyasztókban az áramerősség növelésével.) Annak megértése, hogy az elektromos fogyasztó energiaváltozással, —használ fel, átalakítással („fogyaszt”) jár. Tanári vezetéssel egy családi ház elektromos világításának megtervezése, modellen való bemutatása. A balesetvédelem fontosságának felismerése. Annak megítélése, hogy a háztartásokban előforduló elektromos hibák közül mit lehet házilag kijavítani és mi az, amit szakemberre kell bízni.</p>	
<p><i>Problémák, gyakorlati alkalmazások:</i> Miért elektromos energiát használunk nagy részben a mindennapi életünkben? Melyek az ország energiafogyasztásának legfontosabb tényezői? Honnan származik az országban felhasznált elektromos energia? Az elektromos energia „előállítás”, szállítása.</p>	<p>Az erőművek és a nagyfeszültségű hálózatok alapvető vázszerkezetének (generátor, távvezeték, transzformálás, fogyasztók) bemutatása. Annak belátása, hogy az elektromos energia bármilyen módon történő előállítása hatással van a környezetre. Csoportos gyűjtőmunka a hazai erőműhálózatról és jellemzőiről (milyen energiaforrással működnek, mikor épültek, mekkora a teljesítményük, stb.). Magyarország elektromosenergia-fogyasztása főbb komponenseinek megismerése, az elektromos energia megtakarításának lehetőségei.</p>	<p><i>Földrajz:</i> az energiaforrások földrajzi megoszlása és az energia kereskedelme. <i>Kémia:</i> energiaforrások és használatuk környezeti hatásai.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mágneses— hatások, pólusok , mágneses mező. Elektromos tulajdonság, elektromos állapot, töltés, elektromos mező. Áramerősség, feszültség, ellenállás, áramkör, elektromágnes. Elektromágneses indukció, váltakozó áram, generátorok és motorok. Erőmű, transzformátor , távvezeték.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Optika, csillagászat	Órakeret: 18
Előzetes tudás	Hosszúságmérés, éjszakák és nappalok váltakozása, a Hold, látszólagos periodikus változása. Sebesség, egyenletes mozgás. Energia, energiaváltozás. Hősugárzás. Frekvencia.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az anyag és a kölcsönhatás fogalmának bővítése. A fény tulajdonságainak megismerése. A fény szerepe az élő természetben. A beszélgetések és a gyűjtőmunkák során az együttműködés és a kommunikáció fejlesztése. A tudomány és a technika társadalmi szerepének bemutatása. A földközéppontú és a napközéppontú világnkép jellemzőinek összehasonlítása során a modellhasználat fejlesztése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Árnyékjelenségek. Fényáteresztés. Visszaverődés, törés jelensége. Hétköznapi optikai eszközök (síktükör, borotválkozó tükör, közlekedési gömbtükör, egyszerű nagyító, távcső, mikroszkóp, vetítő, fényképezőgép). Szóloptika alkalmazása a jelátvitelben és a gyógyászatban. Távcsövek, űrtávcsövek, látáshibák javítása, fényszennyezés. <i>Ismeretek:</i> <i>A fény egyenes vonalú terjedése.</i> <i>A fényvisszaverődés és a fénytörés:</i> a fény az új közeg határán visszaverődik és/vagy megtörik; a leírásuknál használt fizikai mennyiségek (beesési szög, visszaverődési szög, törési szög rajzolása). Teljes visszaverődés. Hétköznapi optikai eszközök képzalkotása. Valódi és látszólagos kép. Síktükör, homorú és domború tükör, szóró- és gyűjtőlencse. Fókusz. A szem képzalkotása. Rövidlátás, távollátás, szintévesztés.</p>	<p>Az árnyékjelenségek magyarázata a fény egyenes vonalú terjedésével. Fény áthatolásának megfigyelése különböző anyagokon és az anyagok tanulmányozása átlátszóságuk szempontjából. Jelenségek a visszaverődés és a fénytörés jelenségének vizsgálatára. A sugármenet szerkesztése tükrös visszaverődés esetén. Periszkóp, kaleidoszkóp készítése és modellezése. A sugármenet kvalitatív megrajzolása fénytörés esetén (plánparalel lemez, prizma, vizeskád). Kvalitatív kapcsolat felismerése a közeg sűrűsége és a törési szögnek a beesési szöghöz viszonyított változása között. A teljes visszaverődés jelenségének bemutatása alapján (pl. az akvárium víztükrével) a jelenség kvalitatív értelmezése. Az optikai szál modelljének megfigyelése egy műanyag palack oldalán kifolyó vízszugár hátulról történő megvilágításával. Kép- és tárgy távolság mérése gyűjtőlencsével, fókusztávolságának meghatározása napfényben. Sugármenetrajzok bemutatása digitális táblán. A tanuló környezetében található tükrök és lencsék képzalkotásának kísérleti bemutatása. Tükrök esetén a kép keletkezésének értelmezése egyszerű sugármeneti rajzzal. Gyakorlati különbségtétel a valódi és a látszólagos kép között. A fókusz kísérleti meghatározása homorú tükör és gyűjtőlencse esetén. Az emberi szem mint optikai lencse működésének megértése, a jellegzetes látáshibák (távollátás, rövidlátás) és a korrekció módja (szemüveg, kontaktlencse).</p>	<p><i>Biológia–egészségtan:</i> a szem, a látás, a szemüveg; nagyító, mikroszkóp és egyéb optikai eszközök (biológiai minták mikroszkópos vizsgálata). <i>Matematika:</i> geometriai szerkesztések, tükrözés. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a szintévesztés és a színvakság társadalmi vonatkozásai.</p>
<p><i>Ismeretek:</i> A fehér fény színeire bontása. Színkeverés, kiegészítő színek.</p>	<p>A fehér fény felbontása színekre prizma segítségével; a fehér fény összetettségének felismerése.</p>	<p><i>Biológia–egészségtan:</i> a színek szerepe az</p>

<p><i>A tárgyak színe:</i> a természetes fény, különböző színkomponenseit a tárgyak különböző mértékben nyelik el és verik vissza, ebből adódik a tárgy színe.</p>	<p>Tanulói kísérlettel a színkeverés bemutatása forgó színkoronggal. A tárgyak színének egyszerű magyarázata.</p>	<p>állat- és növényvilágban (klorofill, rejtőzködés).</p>
<p><i>Problémák:</i> Milyen folyamatokban keletkezik fény? Mi történhet a Napban, és mi a Holdon? Minek a fényét látják a „kék bolygót” megfigyelő űrhajósok? <i>Ismeretek:</i> Elsődleges és másodlagos fényforrások. Fénykibocsátó folyamatok a természetben.</p>	<p>Az elsődleges és másodlagos fényforrások megkülönböztetése, gyakorlati felismerésük. Fénykibocsátást eredményező fizikai (villámlás, fémek izzása), kémiai és biokémiai (égés, szentjánosbogár, korhadó fa stb.) jelenségek gyűjtése.</p>	<p><i>Kémia:</i> égés, lángfestés. <i>Biológia–egészségtan:</i> lumineszcencia. <i>Földrajz:</i> természeti jelenségek, villámlás.</p>
<p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i> Milyen az ember és a fény viszonya? Hogyan hasznosíthatjuk a fénnel kapcsolatos tapasztalatainkat a környezetünk megóvásában? Milyen fényforrásokat használunk? Milyen fényforrásokat érdemes használni a lakásban, az iskolában, a településeken, színpadon, filmen, közlekedésben stb. (színérzet, hőérzet, élettartam)? Mit nevezünk fényszennyezésnek? Milyen Magyarország fényszennyezettsége? <i>Ismeretek:</i> Mesterséges fényforrások. Fényszennyezés.</p>	<p>Hagyományos és új mesterséges fényforrások sajátosságainak összegyűjtése, a fényforrások és az energiatakarékosság kapcsolatának vizsgálata (izzólámpa, fénycső, kompaktlámpa, LED-lámpa). Az új és elhasznált izzólámpa összehasonlítása. Összehasonlító leírás a mesterséges fényforrások fajtáiról, színéről és az okozott hőérzet összehasonlítása. A fényforrások használata egészségügyi vonatkozásainak megismerése. A fényforrások használata környezeti hatásainak megismerése. A fényszennyezés fogalmának megismerése.</p>	<p><i>Biológia–egészségtan:</i> a fényszennyezés biológiai hatásai, a fényszennyezés mint a környezetszennyezés egyik formája. <i>Kémia:</i> nemesgázok, volfrám, izzók, fénycsövek.</p>
<p><i>Problémák, jelenségek:</i> A csillagos égbolt: Hold, csillagok, bolygók, galaxisok, gázködők. A Hold és a Vénusz fázisai, a hold- és napfogyatkozások. Milyen történelmi elképzelések voltak a Napról, a csillagokról és a bolygókról? <i>Ismeretek:</i> Az égbolt természetes fényforrásai: a Nap, Hold, bolygók, csillagok, csillaghalmazok, ködök stb. A Naprendszer szerkezete. A Nap, a Naprendszer bolygóinak és azok holdjainak jellegzetességei. Megismerésük módszerei. Geocentrikus és heliocentrikus világmép. A tudományos kutatás modelleken át a természettörvényekhez vezető útja mint folyamat.</p>	<p>A csillagos égbolt megfigyelése szabad szemmel (távcsővel) és számítógépes planetáriumprogramok futtatásával. Az objektumok csoportosítása aszerint, hogy elsődleges (a csillagok, köztük a Nap) vagy másodlagos fényforrások (a bolygók és a holdak csak visszaverik a Nap fényét). A csillagok és a bolygók megkülönböztetése képüknek kis távcsőbeli viselkedése alapján. A fázisok és fogyatkozások értelmezése modellkísérletekkel. A Naprendszer szerkezetének megismerése; a Nap egy a sok csillag közül. A csillagos égbolt mozgásainak geocentrikus és heliocentrikus értelmezése. Ismeretek szerzése arról, hogy a Naprendszerről, a bolygókról és holdjaikról, valamint az (álló-) csillagokról alkotott kép miként alakult az emberiség történetében. Differenciált csoportmunka alapján Ptolemaiosz, Kopernikusz, Galilei, Kepler munkásságának megismerése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az emberiség világmépének változása. Csillagképek a különböző kultúrákban. <i>Kémia:</i> hidrogén (hélium, magfúzió). <i>Matematika:</i> a kör és a gömb részei. <i>Földrajz:</i> a Naprendszer. A világűr megismerésének, kutatásának módszerei.</p>
<p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i> A Nap és más fényforrások felbontott</p>	<p>A különböző sugárzások hatásairól a köznapi és a médiából származó ismeretek összegyűjtésével a látható fénytartomány kibővítése</p>	<p><i>Biológia–egészségtan:</i> növényi</p>

<p>fénye (pl. gyertya lángja megszóva). Infralámpa, röntgenkép létrejötte (árnyékhatás), mikrohullámú sütő. A röntgen ernyőszűrés az emberi szervezet és ipari anyagminták belső szerkezetének vizsgálatában, az UV sugárzás veszélyei. A hőtanhoz továbbvezető problémák: Mit hoz a villám, amivel felgyújtja a fát, amibe belecsap? Mit sugároznak ki a fénnel együtt az izzított fémek? Mit ad a fény a kémiai reakcióhoz? Ismeretek: A napfény és más fényforrások (elektromágneses) spektruma: rádióhullámok, mikrohullámok, infravörös sugárzás, látható fény, UV sugárzás, röntgensugárzás. A Nap fénye és hősugárzása biztosítja a Földön az élet feltételeit. A napozás szabályai. Példák az infravörös és az UV sugárzás, a röntgensugárzás élettani hatásaira, veszélyeire, gyakorlati alkalmazásaira a technikában és a gyógyászatban.</p>	<p>elektromágneses spektrumra, kiegészítése a szintén közismert rádió- és mikrohullámokkal, majd a röntgensugárzással. Annak felismerése, hogy a fény hatására zajlanak le a növények életműködéséhez nélkülözhetetlen kémiai reakciók. Az infravörös és az UV sugárzás, a röntgensugárzás élettani hatásainak, veszélyeinek, gyakorlati alkalmazásainak megismerése a technikában és a gyógyászatban.</p>	<p>fotoszintézis, emberi élettani hatások (napozás); diagnosztikai módszerek. <i>Kémia:</i> fotoszintézis, (UV fény hatására lejátszódó reakciók, kemilumineszcencia).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Egyenes vonalú terjedés, tükör, lencse, fénytörés, visszaverődés. A fény hatása az élő természetre. Fényszennyezés. Nap, Naprendszer. Földközéppontú világkép, napközéppontú világkép.</p>	
<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén A tanuló használja a számítógépet adatrögzítésre, információgyűjtésre. Eredményeiről tartson pontosabb, a szakszerű fogalmak tudatos alkalmazására törekvő, ábrákkal, irodalmi hivatkozásokkal stb. alátámasztott prezentációt. Ismerje fel, hogy a természettudományos tények megismételhető megfigyelésekből, célszerűen tervezett kísérletekből nyert bizonyítékokon alapulnak. Váljon igényévé az önálló ismeretszerzés. Legalább egy tudományos elmélet esetén kövesse végig, hogy a társadalmi és történelmi háttér hogyan befolyásolta annak kialakulását és fejlődését. Használja fel ismereteit saját egészségének védelmére. Legyen képes a mások által kifejtett véleményeket megérteni, értékelni, azokkal szemben kulturáltan vitatkozni. A kísérletek elemzése során alakuljon ki kritikus szemléletmódja, egészséges szkepticizmusa. Tudja, hogy ismeretei és használati készségei meglévő szintjén további tanulóval túl tud lépni. Ítéld meg, hogy különböző esetekben milyen módon alkalmazható a tudomány és a technika, értékelje azok előnyeit és hátrányait az egyén, a közösség és a környezet szempontjából. Törekedjék a természet- és környezetvédelmi problémák enyhítésére. Legyen képes egyszerű megfigyelési, mérési folyamatok megtervezésére, tudományos ismeretek megszerzéséhez célzott kísérletek elvégzésére. Legyen képes ábrák, adatsorok elemzéséből tanári irányítás alapján egyszerűbb összefüggések felismerésére. Megfigyelései során használjon modelleket. Legyen képes egyszerű arányossági kapcsolatokat matematikai és grafikus formában is lejegyezni. Az eredmények elemzése után vonjon le konklúziókat. 7. osztály minimumszint, a továbbhaladás feltételei: Ismerje a fizikai mennyiségek jelét mértékegységét! Képes legyen a sebességfogalmat különböző kontextusokban is alkalmazni. Tudja, hogy a testek közötti kölcsönhatás során a sebességük és a tömegük egyaránt fontos, és ezt konkrét példákon el tudja mondani. Értse meg, hogy egy adott testet érő gravitációs vonzást a Föld (vagy más égitest) gravitációs mezője</p>		

okozza.

Ismerje az erő fogalmát, soroljon fel erőfajtákat, tudja azokat ábrákon berajzolni!

A tanuló tudja, hogy az energiával kapcsolatos köznapi szóhasználat egy rövidített kifejezési forma, amelynek megvan a szakmailag pontosabb változata is.

Magyarázataiban legyen képes az energiaátalakulások elemzésére, a hőmennyiséghez való kapcsolódásuk megvilágítására. Tudja használni az energiafajták elnevezését. Ismerje fel a hőmennyiség cseréjének és a hőmérséklet kiegyenlítésének kapcsolatát.

Fel tudjon sorolni többféle energiaforrást, ismerje alkalmazásuk környezeti hatásait. Tanúsítson környezettudatos magatartást, takarékoskodjon az energiával.

A tanuló minél több energiaátalakítási lehetőséget ismerjen meg, és képes legyen azokat azonosítani. Tudja értelmezni a megújuló és a nem megújuló energiafajták közötti különbséget.

A tanuló képes legyen arra, hogy az egyes energiaátalakítási lehetőségek előnyeit, hátrányait és alkalmazásuk kockázatait elemezze, tényeket és adatokat gyűjtsön, vita során az érveket és az ellenérveket csoportosítsa, és azokat a vita során felhasználja.

Képes legyen a sebesség, gyorsulás, tömeg, sűrűség, az erő, a nyomás fogalmának értelmezésére és kiszámítására egyszerű esetekben.

Tudja, hogy nem csak a szilárd testek fejtenek ki nyomást.

8. osztály minimumszint:

Ismerje a fizikai mennyiségek jelét, mértékegységét!

Képes a nyomás fogalmának értelmezésére és kiszámítására egyszerű esetekben.

Tudja, hogy nem csak a szilárd testek fejtenek ki nyomást.

Tudja magyarázni a gázok nyomását a részecskeképpel.

Tudja, hogy az áramlások oka a nyomáskülönbség.

Tudja, hogy a hang miként keletkezik, és hogy a részecskék sűrűségének változásával terjed a közegben.

Tudja, hogy a hang, terjedési sebessége gázokban a legkisebb, és szilárd anyagokban a legnagyobb.

Ismerje az elektromossággal kapcsolatos biztonsági szabályokat, az elektromos áramkör részeit, képes legyen egyszerű egyenáramú áramkörök összeállítására, és azokban az áramerősség mérésére.

Tudja, hogy az áramforrások mezőjének kvantitatív jellemzője a feszültség.

Ismerje az áramerősség fogalmát!

Tudja, hogy az elektromos fogyasztón energiaváltozás és átalakulás jön létre.

A tanuló képes legyen az erőművek alapvető szerkezetét bemutatni.

Tudja, hogy az elektromos mező bármilyen módon történő előállítása terheli a környezetet

Ismerje fel a fény szerepének elsőrendű fontosságát az emberi tudás gyarapításában, ismerje a fényjelenségeken alapuló kutatóeszközöket, a fény alapvető tulajdonságait.

Fel tudjon sorolni többféle energiaforrást, ismerje alkalmazásuk környezeti hatásait. Tanúsítson környezettudatos magatartást, takarékoskodjon az energiával.

A tanuló minél több energiaátalakítási lehetőséget ismerjen meg, és képes legyen azokat azonosítani. Tudja értelmezni a megújuló és a nem megújuló energiafajták közötti különbséget.

A tanuló képes legyen arra, hogy az egyes energiaátalakítási lehetőségek előnyeit, hátrányait és alkalmazásuk kockázatait elemezze, tényeket és adatokat gyűjtsön, vita során az érveket és az ellenérveket csoportosítsa, és azokat a vita során felhasználja.

Tudja, hogy az áramforrások mezőjének kvantitatív jellemzője a feszültség.

Tudja, hogy az elektromos fogyasztón energiaváltozás és átalakulás jön létre.

A tanuló képes legyen az erőművek alapvető szerkezetét bemutatni.

Tudja, hogy az elektromos mező bármilyen módon történő előállítása terheli a környezetet.

2.2.10 Biológia-egészségtan 7-8. évfolyam számára

7. évfolyam

Célok, feladatok

A biológia tantárgy tartalma a természettudományos műveltség sajátos és egyben szerves része. Különös jelentőségét az adja, hogy az élő természettel foglalkozik, amelynek része a társadalomban élő, tanuló ember is. A kerettantervben szereplő biológia tantárgy témakörei, és azok feldolgozási módjai a NAT azon törekvéseire építenek, amely szerint a természettudományokban való alapvető jártasság nemcsak az orvosok, mezőgazdászok, környezetvédők, biológusok és a szaktudósok, hanem minden ember számára fontos. A biológia tanulása által a diákok nemcsak az élő természet szépségét és változatosságát, de saját szervezetük működését is megismerik, miközben egyre jobban megértik a természeti törvényszerűségeket, a jelenségek háttérében zajló folyamatokat és a közöttük lévő összefüggéseket.

Az általános iskolai biológia az alsó tagozatos környezetismeret, illetve az 5–6. évfolyamon tanult természetismeret tantárgy folytatása, de azoktól eltérően már csak az élők világával foglalkozik. A tantárgy tanulásának fontos feladata a természetről és az emberről, a kettő kapcsolatáról való szemlélet formálása, a diákok egészséges életmódjának és környezettudatos magatartásának alakítása.

A célok megvalósításához elengedhetetlen, hogy a tanulók aktívan részt vegyenek az ismeretszerzés folyamatában. Ehhez megfelelő motiváció, tanulási környezet és az (inter)aktív tanulási formákat támogató tanulásszervezés szükséges, amelynek során folyamatosan fejlődik a természettudományos gondolkodáshoz nélkülözhetetlen megfigyelőképesség, a könyvtári és más információforrások használata, az információk rögzítésének és felidézésének képessége. Ennek során alakul a diákok egyéni tanulási stílusa és együttműködési képessége, megtanulnak másokkal együttműködni és csoportban tanulni.

A 7–8. évfolyamon a diákoknak az élővilág és az élőlények iránti szeretetére és kíváncsiságára építve – a fiatalabb korra jellemző – közvetlen megfigyelésen és tapasztalatszerzésen alapuló, többnyire leíró jellegű tudásépítés mellett egyre erőteljesebben jelenik meg az absztrakt gondolkodás fejlesztése. A természet szépségére, az élővilág „érdekes dolgaira” történő rácsodálkozás a kíváncsiság kielégítése és fenntartása mellett azokat a pozitív érzelmeket mozgósítja, melyek motiváló hatása a tanulás fáradtságosabb szakaszain is átsegíti a tanulót.

A tananyag a természet leíró megismeréséből kiindulva fokozatosan halad a jelenségek háttérében lévő általános természeti törvények felismerése, a természetben lévő kölcsönhatások megismerése és megértése felé. A Föld nagy tájai zonális életközösségeinek megismerése során, e biotopok jellegzetes élőlényeinek megismerése által világossá válnak a fajok elképesztő sokfélesége mögött rejlő alapvető törvényszerűségek: a testfelépítésnek és a működésnek, illetve az állati viselkedésnek a környezeti feltételekhez való alkalmazkodása. Példák sorozatán keresztül derül fény az életközösségek felépülésének törvényszerűségeire, és a fajok közötti kapcsolatok különböző típusainak megismerésére. Sor kerül a fajok sokféleségében való rendszerezés szükségességének belátására és a tudományos rendszerezés alapjainak a megismerésére.

Az egyedekből álló szerveződés, valamint az egyedek jellemzésének és működési sajátosságainak a megismerését az egyed alatti szerveződési szintek megismerése követi: a struktúra és a funkció közötti kapcsolat megvalósulása a sejtekben és a szövetekben, a növényi és az emberi szervezetekben, szervrendszerekben.

A környezettudatosság és a fenntarthatóság tantárgyakon átívelő nevelési feladat, amely karakteresen kötődik a természettudományos tárgyakhoz és a biológiához. Megvalósítása leginkább az életközösséggel és az emberrel foglalkozó tematikus egységeknél valósítható meg.

A tudományos megismerés során nemcsak a „mi van a természetben?“, hanem „miért éppen úgy van?“ kérdésre is keressük a választ. Több témakör tartalma ad lehetőséget arra, hogy a tanulók tervezett megfigyeléseket, kísérleteket, méréseket végezzenek, és tapasztalataikról feljegyzéseket készítsenek. A balesetmentes kísérletezés fegyelemre szoktat, miközben fejleszti a megfigyelés és az elemzés képességét. Az önálló tanulás megvalósítását segítik a gyűjtőmunkára épülő, prezentációval is kísért kiselőadások és projektek, melyek információhordozók alkalmazására és természettudományi témájú ismeretterjesztő források keresésére, követésére, értelmezésére épülnek. A tudomány gyakorlati alkalmazásának felelősségét az egészség, a természeti erőforrások és a környezeti rendszerek állapotának kontextusában helyezük el.

Az ember megismerése és egészsége fejlesztési feladataihoz kapcsolódó tartalmaknak és tevékenységeknek meghatározó szerepük van a kamaszok reális önismeretének alakításában. Nevelési feladataink súlypontjai a testi-lelki egészségre, a családi életre nevelésre, az önismeret és a társas kultúra fejlesztésére és a fenntarthatóságra koncentrálnak. Szándékainknak azonban van erkölcsi-állampolgári vetülete is, azaz az

önmaga cselekedeteiért és azok következményeiért viselt felelősség tudatával rendelkező személyiség alakítása.

A tanulók értékelése

A tanítás-tanulás folyamatát a fejlesztő értékelés segíti, amely támogatja a tanulónak a tanulás folyamatában való aktív részvételét, segíti a reális önismeret alakulását és az önálló tanulási stratégiák kiépítését.

A tanulói teljesítmény értékelésére sokféle lehetőség és mód kínálkozik:

- Az alapfogalmak és összefüggések megértésének ellenőrzése rövid írásos, illetve szóbeli felelet, frontális foglalkozás formájában.
- A nagyobb témaegységek feldolgozását követően az elsajátított ismeretek és képességek szintjének ellenőrzése írásbeli feladatlap segítségével.
- Egyéb tanulói tevékenységek értékelése: tanórai tevékenység; szerepvállalás a csoportmunka során; terepi munka, megfigyelések elvégzése és a tapasztalatok értelmezése, illetve egyszerű jegyzőkönyv készítése; gyűjtőmunka és az összegyűjtött információk különböző formában történő feldolgozása (írásbeli vagy szóbeli beszámoló, tábló, rajz stb.).
- Egy-egy kiválasztott témához kapcsolódó rövid szóbeli vagy írásbeli beszámoló, leírás, rajz készítése.
- Tanári irányítással, csoportmunkában vagy egyénileg végzett egyszerű projektmunka.

A tanterv alkalmazásához szükséges speciális képesítési követelmények és tárgyi feltételek

A tanterv alkalmazásához elegendő az alapfokú oktatásra vonatkozó törvényi feltételek teljesítése. A tanterv minél sikeresebb alkalmazásához emellett javasoljuk a környezeti neveléshez kapcsolódó szakmai továbbképzésen való részvételt.

A tantárgy oktatásához szükséges eszközök az iskolában már meglévő tanári és tanulói demonstrációs eszközök, lehetőség szerint szaktanterem és iskolai könyvtár a 11/1994. MKM rendeletnek megfelelően. A témakörök feldolgozásánál ezért csak a speciális taneszköz igényt jelezzük. Néhány téma esetében szükséges a közvetlen tapasztalás, kísérletezés, tevékenykedtetés, az ehhez szükséges tárgyi és anyagi feltételek megteremtése a munkaközösség feladat.

Biológia - egészségtan 7. évfolyamra jutó órakeret elosztása

Tanévi óraszám: 72 óra (36 tanítási hétre számolva), heti óraszám: 2 óra

Tematikai egység	Órakeret a kerettanterv szerint	Helyi tantervi + óra	Összesen
Az élőlények változatossága I. Csapadékhoz igazodó élet a forró éghajlati övben	10 óra	+ 1	11
Az élőlények változatossága II. Az élővilág alkalmazkodása a négy évszakhoz	12 óra	+ 1	13
Az élőlények változatossága III. Az élővilág alkalmazkodása a hideghez, és a Világtenger övezeteihez	10 óra	+ 1	11
Rendszer az élővilág sokféleségében	10óra	+ 2	12
Részekből egész	11 óra		11
Szépség, erő egészség	10 óra	+ 1	11
A szervezet anyag- és energiaforgalma	2 óra	+ 1	3
összesen	65 óra	+ 7 óra a szabadon felhasználható keretből	72 óra

Megjegyzés: A szervezet anyag és energiaforgalma tematikai egység óraszámát megbontottuk, 2 órát használtunk fel hetedikben az órakeretből (A + 1 óra a hetedikes szabadon felhasználhatóból, az év végi összefoglalásra). Ebből a témakörből 11 óra kerül a nyolcadikba.

7.évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az élőlények változatossága I. Csapadékhoz igazodó élet a forró éghajlati övben		Órakeret (helyi tt.) 11 óra
Előzetes tudás	Az éghajlat elemei, talaj (humusz), éghajlati övezetek, a környezeti tényezők hatása az élőlényekre, táplálkozási lánc, a víz körforgása a természetben.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszerszemlélet fejlesztése az élővilág és a környezet kapcsolatának, az életközösségek szerkezetének, időbeni változásának elemzése során. Az életközösségek belső kapcsolatainak megértése a fajok közötti kölcsönhatások típusain keresztül. Az életközösségek veszélyeztetettségének felismerése, a lokális környezetszennyezés globális következményeinek feltárása.		
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
<p>1. <i>Isméltés: Éghajlati övek a Földön, éghajlatot alakító és módosító tényezők</i></p> <p>2. <i>A trópusi esőerdők</i></p> <p>3. <i>Az esőerdők állatai</i></p> <p>4. <i>A szavannák</i></p> <p>5. <i>A szavannák állatai</i></p> <p>6. <i>A sivatagok</i></p> <p>7. <i>A sivatagok állatai</i></p> <p>8. <i>A mediterrán területek élővilága</i></p> <p>9. <i>A trópusi és szubtrópusi tájak természetett növényei</i></p> <p>10. <i>Az élőhelyek pusztulásának, az elsivatagosodásnak okai és következményei</i></p>	<p>A forró éghajlati öv jellegzetes biómjainak jellemzése (területi elhelyezkedés, kialakulásuk okai, főbb növény- és állattani jellemzői).</p> <p>Az élőhelyek pusztulásának, azon belül az elsivatagosodásnak az okai és következményei. Példák a növények környezethez való alkalmazkodására (szárazságtűrő, fénykedvelő, árnyéktűrő).</p> <p>Példák a víz fontosságára.</p> <p>A magas hőmérséklet mellett a csapadék mennyiségéhez, illetve eloszlásához való alkalmazkodási stratégiák (testfelépítés, életmód, élőhely és viselkedés) bemutatása néhány jellegzetes forró éghajlati növény és állat példáján keresztül.</p> <p>Az élővilággal kapcsolatos térbeli és időbeli mintázatok</p>	<p><i>Földrajz:</i> A Föld gömb alakja és a földrajzi övezetesség, a forró éghajlati öv. Tájékozódás térképen.</p> <p><i>Matematika:</i> modellezés; összefüggések megjelenítése.</p> <p><i>Kémia:</i> a víz szerkezete és jellegzetes tulajdonságai.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A tengeren túli kereskedelem jelentősége (Kolumbusz Kristóf)</p>	<p>Tankönyv, munkafüzet, atlasz, internet</p>

<p>11. Összefoglalás: A trópusi és szubtrópusi területek élővilága (+)</p>	<p>magyarázata a forró éghajlati öv biomjaiban. A kedvezőtlen környezet és a túlélési stratégiákban megnyilvánuló alkalmazkodás felismerése. Táplálkozási lánc összeállítása a forró éghajlati öv biomjainak jellegzetes élőlényeiből. A trópusokról származó gyümölcsökkel és fűszerekkel kapcsolatos fogyasztási szokások elemzése; kapcsolatuk a környezetszennyezéssel. <i>Projektmunka lehetősége:</i> a forró éghajlati övben megvalósuló emberi tevékenység (az ültetvényes gazdálkodás, a fakitermelés, a vándorló-égető földművelés, a vándorló állattenyésztés, túllegeltetés, az emlősállatok túlzott vadászata, a gyors népességgyarapodás) hatása a természeti folyamatokra; cselekvési lehetőségek felmérése. Az elsivatagosodás megakadályozásának lehetőségei.</p>		
<p>Fogalmak</p>	<p>Környezeti tényező, életfeltétel, tűrőképesség, környezethez való alkalmazkodás; trópusi esőerdő, erdős és füves szavanna, trópusi sivatag, elsivatagosodás; versengés, együttélés, táplálkozási lánc; gerinces, hüllő, madár, emlős.</p>		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az élőlények változatossága II. Az élővilág alkalmazkodása a négy évszakhhoz		Órakeret (helyi tt.) 13 óra
Előzetes tudás	A környezeti tényezők hatása az élőlényekre, az éghajlat elemei és módosító hatásai, éghajlati övezetek, táplálkozási lánc.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Életközösségek felépítésének és belső kapcsolatrendszerének megismerése megfigyelések és más információforrások alapján. Az élőlények alkalmazkodásának bizonyítása a testfelépítés, életmód, élőhely és viselkedés kapcsolatának elemzésével. Az emberi szükségletek kielégítésének környezeti következményei, veszélyei feltárása során a globális problémákról való gondolkodás összekapcsolása a lokális, környezettudatos cselekvéssel.		
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
<p>12.A mérsékelt éghajlati övezet környezeti jellemzői</p> <p>13.A lombdők</p> <p>14.A lombdők állatai</p> <p>15.A füves puszták</p> <p>16.A füves puszták állatai</p> <p>17.Észak-amerikai préríken, dél-amerikai pampákon</p> <p>18.A tajgák növényei</p> <p>19.A tajgák állatai</p> <p>20.A magas hegységek környezeti jellemzői, függőleges övezetesség</p> <p>21.A magas hegységben élő állatok</p> <p>22.A tundrák élővilága</p> <p>23.Természetes és mesterséges életközösségek összehasonlítása</p>	<p>A környezeti tényezők és az élővilág kapcsolatának bemutatása a mérsékelt övi biomok néhány jellegzetes élőlényének példáján.</p> <p>A környezeti tényezők élővilágra tett hatásának értelmezése a mérsékelt övi (mediterrán, kontinentális, tajga, magashegységi övezetek, déli és északi lejtők) fás társulások összehasonlításával.</p> <p>A megismert állatok és növények jellemzése (testfelépítés, életmód, szaporodás) csoportosítása különböző szempontok szerint.</p> <p>Példák az állatok közötti kölcsönhatásokra a jellegzetes hazai életközösségekben.</p> <p>A lakóhely közelében jellegzetes természetes és mesterséges életközösségek összehasonlítása.</p> <p>Az ember és a természet sokféle kapcsolatának elemzése</p>	<p><i>Földrajz:</i> Éghajlati övezetek, függőleges földrajzi övezetesség. Időjárási jelenségek, a földfelszín és az időjárás kapcsolata, légköri és tengeri áramlatok (Golf-áramlat, szélrendszerek). Csapadékfajták.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> formakarakterek, formaarányok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyés</p>	<p>Tankönyv, munkafüzet, atlasz, internet</p>

<p>24. Összefoglalás: lomberdők, puszták, tajgák, tundrák élővilága (+)</p>	<p>csoportmunkában:</p> <ul style="list-style-type: none"> – A természetes élőhelyek pusztulásának okai (pl. savas eső, fakitermelés, az emlősállatok túlzott vadászata, felszántás, legeltetés, turizmus) és veszélyei; a fenntartás lehetőségei. – Aktuális környezetszennyezési probléma vizsgálata. – Az invazív növények és állatok betelepítésének következményei. – Gyógy- és allergén növények megismerése. Gyógynövények felhasználásának, az allergén növények ellen való védekezés formáinak ismerete és jelentőségének felismerése <p>A lakókörnyezet közelében lévő életközösség megfigyelése: a levegő-, a víz- és a talajszennyezés forrásainak, a szennyező anyagok típusainak és konkrét példáinak megismerése, vizsgálata.</p> <p><i>Lehetséges projekt munka:</i> helyi környezeti probléma felismerése, a védelemre vonatkozó javaslat kidolgozása.</p>	<p>vagy kategória-elem viszony magyarázata. Petőfi: Az Alföld.</p> <p><i>Matematika:</i> Algoritmus követése, értelmezése, készítése. Változó helyzetek megfigyelése; a változás kiemelése (analízis). Adatok gyűjtése, rendezése, ábrázolása.</p>	
<p>Fogalmak</p>	<p>Tundra, plankton, egysejtű, moszat, szivacs, csalánozó, gerinces, hal, madár, emlős; környezeti tényező, tűrőképesség, táplálkozási hálózat, fenntartható fejlődés.</p>		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az élőlények változatossága III. Az élővilág alkalmazkodása a hideghez, és a világtenger övezeteihez		Órakeret (helyi tt.) 11 óra
Előzetes tudás	Éghajlati övezetek, vizek– vízpartok élővilága; környezeti tényezők, életfeltételek, a fajok közötti kölcsönhatások típusai		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az élővilág sokféleségének, mint értéknek felismerése. Az életközösség anyag- és energiaáramlása és az egyensúlyi állapot közötti összefüggés megértése. A Föld globális problémáinak összegzése, a fenntarthatóságot támogató életvitel, illetve az egyéni és közösségi cselekvés megalapozása. A tudomány és a technika a társadalomban és a gazdaság fejlődésében játszott szerepének bemutatása konkrét példák alapján. A kutató és mérnöki munka jelentőségét felismerő és értékelő attitűd megalapozása.		
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
<p>25.A sarkvidékek</p> <p>26.A sarkvidékek állatai</p> <p>27.A világtenger környezeti feltételei, tagolódása</p> <p>28.Tengerek és tengerpartok élővilága I.</p> <p>29.Tengerek és tengerpartok élővilága II.</p> <p>30.Anyagforgalom a tengeri életközösségben, táplálkozási kapcsolatok</p> <p>31.Élőlények pusztulásának okai és következményei a hideg övezetben</p> <p>32.A világtengerek szennyezésével kapcsolatos problémák, megelőzésük</p> <p>33.Összefoglalás I. Sarkvidékek, tengerek, tengerpartok élővilága</p> <p>34.Összefoglalás II. A megismert élőlények csoportosítása különböző szempontok szerint</p>	<p>Az extrém környezeti feltételekhez (magas és alacsony hőmérséklet, szárazság) való alkalmazkodás eredményeként kialakuló testfelépítés és életmód összehasonlítása a hideg és a trópusi övben élő élőlények példáin.</p> <p>Önálló kutatómunka: a világtengerek szennyezésével kapcsolatos problémák.</p> <p>A megismert élőlények csoportosítása különböző szempontok szerint.</p> <p>Táplálkozási lánc és táplálékpiramis összeállítása a tengeri élőlényekből.</p> <p>Példák a fajok közötti kölcsönhatásokra a tengeri életközösségekben.</p> <p>Kutatómunka: nemzetközi törekvések a környezetszennyezés megakadályozására, illetve a környezeti terhelés csökkentésére. Az ember természeti folyamatokban játszott szerepének kritikus vizsgálata példák alapján.</p> <p>Az életközösségek, a bioszféra stabil állapotait megzavaró hatások és a lehetséges következmények azonosítása.</p> <p>A környezeti kár, az ipari és természeti, időjárás katasztrófák</p>	<p><i>Földrajz:</i> hideg övezet, sarkköri öv, sarkvidéki öv.</p> <p><i>Matematika:</i> táblázatok, rajzos modellek, diagramok, grafikonok leolvasása, megértése.</p> <p><i>Fizika:</i> Az energia-megmaradás elvének alkalmazása.</p> <p>Az energiatermelés módjai, kockázatai.</p> <p>A Nap energiatermelése.</p> <p>Időjárás jelenségek, a földfelszín és az időjárás kapcsolata. Csapadékfajták.</p> <p>Természeti katasztrófák. Viharok, árvizek, földrengések, cunamik.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése</p>	<p>Tankönyv, munkafüzet, atlasz, internet</p>

<p>35. Ellenőrzés a távoli tájak élővilága témakörből. (+)</p>	<p>okainak elemzése, elkerülésük lehetőségeinek bemutatása. Az energiaátalakító folyamatok környezeti hatásának elemzése, alternatív energiaátalakítási módok összehasonlítása. Az energiatakarékos magatartás módszereinek és ezek fontosságának megismerése önálló forráskeresés és feldolgozás alapján. Az ismeretszerzés eredményeinek bemutatása, mások eredményeinek értelmezése, egyéni vélemények megfogalmazása.</p>		
<p>Fogalmak</p>	<p>Keménylombú erdő, lombhullató erdő, füves puszta, tajga, nyitvatermő, zárvatermő, gerinces, hüllő, madár, emlős; táplálkozási hálózat, táplálkozási piramis.</p>		
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Rendszer az élővilág sokféleségében</p>	<p>Órakeret (helyi tt.) 12 óra</p>	
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A főbb növény- és állatcsoportok tulajdonságai. A környezethez való alkalmazkodás formái; a testfelépítés, életmód, élőhely és viselkedés kapcsolata.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az élővilág rendszerezésében érvényesülő szempontok értelmezése. A hierarchikus rendszerezés elvének alkalmazása. A tudományos modellek változásának felismerése. A tudományos módszerek és a nem tudományos elképzelések megkülönböztetése.</p>		
<p>Tartalmak</p>	<p>Tanulói tevékenységek</p>	<p>Kapcs. pontok</p>	<p>Tan- eszközök</p>
<p>36. A rendszerezés alapjai, főbb rendszertani kategóriák</p>	<p>A rendszerezés és a csoportosítás közti különbség megértése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Egy hétköznapi kifejezés (rendszerezés) alkalmi jelentésének felismerése; a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése. Kulturált könyvtárhasználat.</p>	<p>Tankönyv, munkafüzet, internet</p>
<p>37. Vírusok, sejtagnélküliek</p>	<p>Irányított adatgyűjtés, majd vita a darwinizmussal és az evolúcióval kapcsolatos hitekről és tévhitekről.</p>		
<p>38. Sejtmagvas egysejtűek</p>	<p>Főbb rendszertani kategóriák (ország, törzs, osztály, faj) megnevezése, a közöttük lévő kapcsolat ábrázolása.</p>		
<p>39. Gombák</p>	<p>A földtörténeti, az evolúciós és a történelmi idő viszonyának bemutatása, az egyes változások egymáshoz való viszonyának érzékelése.</p>	<p><i>Matematika:</i> Halmazok eszközjellegű használata.</p>	
<p>40. Moszatok, mohák, harasztok</p>	<p>A hazai életközösségek jellegzetes fajainak rendszertani</p>	<p>Fogalmak egymáshoz való viszonya: alá- és fölérendeltségi viszony; mellérendeltség.</p>	
<p>41. Nyitvatermők, zárvatermők</p>			
<p>42. Többsejtű állatok, szivacsok, csalánozók</p>			
<p>43. Gyűrűsférgék, puhatestűek</p>			
<p>44. Ízeltlábúak</p>			
<p>45. Gerincesek. Halak, kételtűek, hüllők</p>			

46. <i>Madarak, emlősök (+)</i>	besorolása (ország, törzs).	Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok. <i>Földrajz:</i> a természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségei. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> tájékozódás a térben és időben.	
47. <i>Összefoglalás: Az élőlények rendszere, főbb rendszertani csoportok jellemzői(+)</i>	A főbb rendszertani csoportok jellemzőinek felismerése 1-1 tipikus képviselőjének példáján. Egy magyar múzeumban, nemzeti parkban, természettudományi gyűjteményben stb. tett látogatás során látott, korábban ismeretlen fajok elhelyezése – a testfelépítés jellegzetességei alapján - a fő rendszertani kategóriákban.		
Fogalmak	Rendszerezés, rendszertani kategória; ország, törzs, osztály.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Részekből egész		Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	A növények és az állatok testfelépítése; táplálkozási lánc; szaporodási típusok a növény- és az állatvilágban.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszerszemlélet fejlesztése rendszer és környezete kapcsolatának elemzésén keresztül. A rész és egész viszonyának felismerése az élő egységes egész és a benne összehangoltan működő szerveződési szintek összefüggésében. A növényi és az állati sejt hasonlóságainak megállapításával a természet egységére vonatkozó elképzelések formálása. Az ember természetben elfoglalt helye a természetben megjelenő méretek és nagyságrendek érzékeltetésével. A sejtszintű és a szervezetszintű életfolyamatok összekapcsolása a növényi sejt és növényi szervek működésének példáján.		
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
48. <i>A biológiai szerveződés szintjei</i>	Az élővilág méretskálája: a szerveződési szintek nagyságrendjének összehasonlítása. A rendszer és a környezet fogalmának értelmezése az egyed, és az egyed alatti szerveződési szinteken. A rendszerek egymásba ágyazottságának értelmezése az egyeden belüli biológiai szerveződési szintek példáján. Növényi és állati sejt megfigyelése, összehasonlításuk. A felépítés és a működés összefüggései a növényi és az állati sejt példáján.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szövegben megfogalmazott feltételeket teljesítő példák azonosítása. <i>Matematika:</i> Fogalmak	Tankönyv, munkafüzet, mikroszkóp, internet
49. <i>A növények jelentősége a földi élet szempontjából</i>			
50. <i>Testszerveződés a növény és állatvilágban</i>			
51. <i>A mikroszkópok felfedezése és működése, kutatómunka</i>			
52. <i>Növényi és állati sejtek</i>			
53. <i>A sejtsztódás típusai</i>			
54. <i>Munkamegosztás a sejtek között, növényi és állati szövetek</i>			

55. <i>Sejtek, szövetek fénymikroszkópos vizsgálata</i>	<p>Kutatómunka a mikroszkópok felfedezésével és működésével kapcsolatban.</p> <p>Növényi és állati sejtek megfigyelése fénymikroszkópban.</p> <p>A sejtosztódási típusok összehasonlítása az információátadás szempontjából.</p> <p>Néhány jellegzetes növényi és állati szövettípus vizsgálata; a struktúra és a funkció közötti kapcsolat jellemzése a megfigyelt szerkezet alapján.</p> <p>A struktúra-funkció kapcsolatának elemzése zöld levél szöveti szerkezetének vizsgálata alapján.</p> <p>Az ivaros és ivartalan szaporodási módok összehasonlítása konkrét példák alapján.</p> <p>Néhány jellegzetes állati és növényi szövet megfigyelése fénymikroszkópban. Vázlatrajz készítése.</p> <p>A sejt anyagainak vizsgálata. A balesetmentes kísérletezés szabályainak betartása.</p>	<p>egymáshoz való viszonya: alá- és fölérendeltségi viszony; mellérendeltség értelmezése.</p> <p>Tárgyak, jelenségek, összességek összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik (méret) szerint; becslés, nagyságrendek.</p> <p><i>Fizika:</i> lencsék, tükrök, mikroszkóp.</p> <p><i>Kémia:</i> a víz szerkezete és tulajdonságai, oldatok, szerves anyagok.</p> <p><i>Informatika:</i> adatok gyűjtése az internetről.</p>	
56. <i>Hogyan épül fel az emberi test?</i>			
57. <i>Sejtjeink közös jellemzői</i>			
58. <i>Testünk szövetei</i>			
Fogalmak	Szerveződési szint, sejt, szövet; sejtalkotó, táplálkozás, anyagszállítás, légzés, ivaros és ivartalan szaporodás.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szépség, erő, egészség		Órakeret (helyi tt.) 11 óra
Előzetes tudás	A kültakaró és a mozgás szerveinek legfontosabb jellemzői; a hám-, a kötő- és támasztó-, valamint az izomszövetek szerkezete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az egészséges életvitel szokásrendszerének kialakítása érdekében a rendszeres testmozgás és a bőrápolás iránti igény felkeltése.</p> <p>Az egészséget veszélyeztető tényezők azonosítása, az ismeretek és tapasztalatok felhasználása a veszély időbeni érzékelése és elhárítása érdekében.</p> <p>A fogyatékkal élő emberekkel tanúsított elfogadó, segítő, megértő magatartás erősítése.</p> <p>A reális énkép és az önismeret fejlesztése.</p>		
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Kapcs. pontok	Tan-eszközök

59.A bőr felépítése, funkciói	A kétoldali szimmetria felismerése, példák szimmetrikusan és aszimmetrikusan elhelyezkedő szervekre.	<p><i>Informatika:</i> adatok gyűjtése az internetről.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony felismerése.</p> <p><i>Matematika:</i> Modellezés; összefüggések megjelenítése. Szimmetria, tükrözés.</p> <p><i>Kémia:</i> az oldatok kémhatása.</p> <p><i>Fizika:</i> erő, forgatónyomaték; mechanikai egyensúly.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> a bemelegítés szerepe a balesetek megelőzésében.</p>	<p>Tankönyv, munkafüzet, csontváz, internet</p>	
60.Bőrünk egészsége, védelme	A bőr szöveti szerkezetének és működésének összefüggése.			
61.Testünk váza. Csontszövet, csontfajták	Példák a szerkezeti változás – működésváltozás összefüggésére.			
62.A porcszövet, csontkapcsolatok	A pattanás, a zsíros és a száraz bőr, a töredezett haj és köröm összefüggése a bőr működésével.			
63.Szalagok és inak	Öngyógyítás és az orvosi ellátás szükségességének felismerése.			
64.Az ízületek	Elsősegélynyújtás bőrsérülések esetén.			
65.Az izomsejtek	Környezetkímélő tisztálkodási és tisztítószer megismerése, kipróbálása.			
66.Az izomrendszer	Az emberi csontváz fő részei, a legfontosabb csontok felismerése.			
67.Mozgásszervi rendellenességek és megelőzésük	Példák gyűjtése a jellegzetes csontkapcsolatokra.			
68.A mozgás, mint a testi- lelki egészség elősegítője	Elsősegélynyújtás gyakorlása mozgássérülések esetén.			
69.Bőr és szépségápolás (+)	A mozgássérült és mozgáskorlátozott emberek segítése. Sportoló és nem sportoló osztálytársak napi-és hetirendjének összehasonlítása, elemzése a mozgás (edzés), pihenés, tanulás egyensúlya a test napi energiaigénye szempontjából. <i>Ónálló gyűjtőmunka:</i> sportolók, edzők, gyógytornászok, ortopéd orvosok stb. élményei, tapasztalatai a mozgás és a testi-lelki egészség kapcsolatáról.			
Fogalmak	Kültakaró, mozgás-szervrendszer, ízület.			
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A szervezet anyag- és energiaforgalma		Órakeret (helyi tt.) 3 óra	
Előzetes tudás	A sejt felépítése, sejtszintű életfolyamatok, a tápcsatorna szakaszai és fő működéseik, a táplálékok tápanyagtartalma. A légző szervrendszer részei és működéseik; a keringés szervei és szerepük a szervezet működésében.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A sejtszintű és a szervezetszintű életfolyamatok összekapcsolásával a rendszerfogalom mélyítése.</p> <p>A saját és mások egészségének megőrzése iránti felelős magatartás erősítése.</p> <p>Az egészséges táplálkozás jellegzetességeire építve a tudatos fogyasztói szokások megalapozása, erősítése. (7.évfolyam)</p> <p>Az orvoshoz fordulás céljának, helyes időzítésének tudatosítása, illetve baleset esetén a tudatosan cselekvő magatartás megalapozása.</p>			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcs. pontok	Tan-eszközök

70.A tápanyagok				
71.Táplálékok, energiaszükséglet				
72.Összefoglalás: Szervezet és környezet kapcsolatának elemzése egy-egy példán keresztül (+)	<p>A táplálékok csoportosítása jellegzetes tápanyagtartalmuk alapján.</p> <p><i>Lehetséges projektmunka:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Felvilágosító kampány összeállítása az egészséges táplálkozás megvalósítására; a testsúllyal kapcsolatos problémák veszélyeinek megismerésére. – Az egészséges étkezési szokások népszerűsítése. – A táplálkozásnak és a mozgásnak a keringésre gyakorolt hatása, az elhízás következményei. <p>Számítások végzése a témakörben (pl.: testtömeg-index, kalóriaszükséglet)</p>		<p><i>Kémia:</i> a legfontosabb tápanyagok (zsírok, fehérjék, szénhidrátok) kémiai felépítése.</p>	<p>Tankönyv, munkafüzet, internet</p>
Fogalmak	Tápanyag, anyagcsere, alapanyagcsere			

8. évfolyam

Célok, feladatok

A biológia-egészségtan tanításának célja, hogy az általános iskola 1–6. évfolyamán megszerzett ismeretekre, készségekre és képességekre építve a tanulókkal megismertesse az élő természet működését, annak legfontosabb törvényszerűségeit, tudatosítsa az ember és környezetének és egészségének elválaszthatatlan kapcsolatát, valamint – a többi tantárggyal együtt – kialakítsa az új ismeretek önálló megszerzésének igényét.

Az egyik legfontosabb nevelési cél, hogy a tanulók érzékenyek legyenek környezetük, szervezetük változásaira, lássák sérülékenységét és az emberi felelőtlenség, egészségtelen életvitel következményeit. Alakuljon ki bennük környezetük és egészségük védelmének igénye.

A tanulók az élővilág rendkívüli változatosságát és a természeti törvényeket megismerve megérthetik, hogy az ember mint a természet része csak a törvények betartásával, a természettel egységben maradhat fenn. A fennmaradásához meg kell tanulnia a természeti erőforrások takarékos, felelősségteljes használatát, azok megújulási képességére való tekintettel. Egy olyan viselkedésforma elsajátítása válik elengedhetlenné, amely környezet- és értékvédő.

A biológia-egészségtan tanításának célja, hogy a tanulók korszerű ismeretekkel és azok alkalmazásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek testi és lelki egészségük védelme érdekében. Feladata, hogy segítse a tanulót a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében, a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.

A tanulókkal meg kell ismertetni a tantárgy tanulási módszereit, hogy a számukra legcélravezetőbbet ki tudják választani. A megfigyelési szempontok, a megfigyelések rögzítési lehetőségeinek megadása, a logikai lépések mintája, a jegyzetelés és a lényegkiemelés gyakoroltatása, a csoportmunka előnyeinek megtapasztaltatása, a folyamatos tanári visszajelzés, értékelés mind azt segítik elő, hogy a tanulók egyre önállóbban, saját adottságaiknak megfelelően sajátíthassák el a tananyagot, és alkalmazni is tudják az ismereteket. A biológia tanulásában fontosak a vizuális információk, és a motiváció érdekében sikerrel lehet alkalmazni korunk ismerethordozóit (DVD, internet).

A tantárgy a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott több fejlesztési terület-nevelési cél megvalósulásához is hozzájárul. Természetéből adódóan lehetőség nyílik az egyén és az őt körülvevő világ megismerésére, egymásra hatásuk és egymásrautaltságuk megértésére. Azáltal, hogy segíti olyan alapvető emberi készségek fejlesztését, mint az együttérzés, a segítőkészség, a tisztelet és a tisztesség, a türelem, a megértés, az elfogadás, hozzájárul a tanulók erkölcsi neveléséhez.

A természettudományos kutatásban, a gyógyításban kimagasló magyar tudósok, pl.: Balogh János, Békésy György, Hevesy György, Juhász Nagy Pál, Semmelweis Ignác, Szent-Györgyi Albert munkásságának megismerésével erősíti a tanulók nemzettudatát, a közösséghez tartozás érzését, miközben az emberi civilizáció kiemelkedő eredményeinek megismerésével a nemzetközi együttműködés, összefogás jelentősége is tudatosulhat bennük.

A környezethez való viszonyunk megismerése, az életközösségekben létező bonyolult hálózatok észlelése, az emberi szervezet és a benne zajló folyamatok egységes és mégis egyéneként változó megismerése lehetővé teszi az önismeret fejlesztését, ami pedig segíti a kulturált közösségi viselkedés kialakítását. Az élőlények kapcsolatrendszerének megismerése során világossá válik, hogy az emberi kapcsolatok hálózatának alapszöveve a család.

A tantárgy tanulása során alkalmazott sokszínű tevékenységek (kísérletek, megfigyelések, terepen történő vizsgálódások, a megfigyelések rajzos és digitális feldolgozása, értékelése, felmérések készítése, az alapvető elsősegélynyújtás elsajátítása, gyakorlása, tudósok életének megismerése, kutatása) során a tanulók kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, megtalálhatják hivatásukat.

A tanulói teljesítmények ellenőrzésének módszerei illeszkedjenek az ismeretszerzés és a képességfejlesztés sokszínű eljárásaihoz. A hagyományos értékelési eljárások (tanórai és a tanórán kívüli tevékenységek folyamatos figyelemmel kísérése, szóbeli feleltetés, elbeszélgetés és írásbeli ellenőrzés) mellett fontos pl. a gyakorlati feladatok megoldásának, az önálló kutatómunkának, a versenyeken és a pályázatokon való részvételnek az értékelése is.

A biológia-egészségtan tanításának 7-8. évfolyamán a tanulók megismerik az élő és élettelen természet szoros kapcsolatát, az élet sajátosságait, az élőlények közös tulajdonságait és az élővilág egységét. Foglalkoznak a legjellemzőbb élőlények testfelépítésével és életmódjával, a környezethez való alkalmazkodással. Korszerű ismereteket szereznek az ember testfelépítéséről, életműködéseiről, jellemző egészségügyi problémáiról és az egészségi állapot szempontjából fontos viselkedésmódokról. Megismerik az

alapvető elsősegély-nyújtási eljárásokat, valamint a szűrővizsgálatok és a védőoltások jelentőségét a betegségek megelőzésében. Fontos, hogy felismerjék az életmód, a környezet, a viselkedés és az egészségi állapot közötti összefüggéseket, hogy megértsék: az *egészség* nem a betegség hiánya, hanem a testi, lelki, szellemi és szociális *jóllét* állapota. Tudatosuljon bennük, hogy a mindennapi életvezetés, az életmódbeli szokások fogják döntő mértékben meghatározni későbbi egészségi állapotukat, életkilátásaikat.

A tanulók értékelése

A tanítás-tanulás folyamatát a fejlesztő értékelés segíti, amely támogatja a tanulónak a tanulás folyamatában való aktív részvételét, segíti a reális önismeret alakulását és az önálló tanulási stratégiák kiépítését.

A tanulói teljesítmény értékelésére sokféle lehetőség és mód kínálkozik:

Az alapfogalmak és összefüggések megértésének ellenőrzése rövid írásos, illetve szóbeli felelet, frontális foglalkozás formájában.

A nagyobb témaegységek feldolgozását követően az elsajátított ismeretek és képességek szintjének ellenőrzése írásbeli feladatlap segítségével.

Egyéb tanulói tevékenységek értékelése: tanórai tevékenység; szerepvállalás a csoportmunka során; terepi munka, megfigyelések elvégzése és a tapasztalatok értelmezése, illetve egyszerű jegyzőkönyv készítése; gyűjtőmunka és az összegyűjtött információk különböző formában történő feldolgozása (írásbeli vagy szóbeli beszámoló, tábló, rajz stb.).

Egy-egy kiválasztott témához kapcsolódó rövid szóbeli vagy írásbeli beszámoló, leírás, rajz készítése.

Tanári irányítással, csoportmunkában vagy egyénileg végzett egyszerű projektmunka.

Biológia - egészségtan 8. évfolyamra jutó órakeret elosztása

Tanévi óraszám: 72 óra (36 tanítási hétre számolva), heti óraszám: 2 óra

Tematikai egység	Órakeret a kerettanterv szerint	Helyi tantervi + óra	Összesen
Az ember és környezete	11 óra		11
Az emberi test szerveződése	7 óra	+ 2	9
Az ember kültakarója, mozgása és ezek egészségvédelme	7 óra	+ 2	9
Az anyagcsere főbb folyamatai és egészségvédelme	14 óra	+ 2	16
Az életfolyamatok szabályozása és egészségvédelme	12 óra		12
Az ember szaporodása, egyedfejlődése és egészségvédelme	13 óra	+ 2	15
összesen	64 óra	+ 8 óra a szabadon felhasználható keretből	72 óra

8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az ember és környezete	Órakeret (keret tt./helyi tt.) 11/11óra		
Előzetes tudás	Az emberábrázolás. Az egészséges, gondozott környezet jellemzői. Élő és élettelen környezeti tényezők. Rendszer és környezet kapcsolata. Az időjárás és az éghajlat hatása az épített környezetre (hőszigetelés, vízszigetelés). Környezetszennyezés; jellemző esetei és következményei (levegő-, víz-, talajszennyezés). A környezeti állapot és az ember egészsége közötti összefüggés. A fenntarthatóság fogalma, az egyéni és közösségi cselekvés lehetőségei a fenntarthatóság érdekében. Energiahatékonyság, anyagok újrahasznosítása.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A belső és a külső környezetünk megismerése, a velük való együttélési technikák elsajátítása. Az ember egészségét veszélyeztető tényezők (fizikai, kémiai, biológiai, társadalmi) megismerése, hatásukat megelőző, illetve mérséklő megoldások tervezése. A környezeti jelzések és érzékelésük biológiai jelentőségének felismerése. A természeti és a társadalmi környezetnek az emberi szervezetre gyakorolt komplex hatásának megértése. A kapcsolati háló, a családi, rokon kapcsolatrendszerek, valamint az önismeret fontosságának megértése.			
Tartalmak	Fejlesztési követelmények/Tanulói tevékenységek	Kapcs. pontok	Tan-eszközök	
1. Az élőlények csoportosításának elvei. Az ember rendszertani helye	Érvelés a környezet és az ember által létrehozott eszközök (pl. fénymásoló, mobiltelefon) fizikai hatásairól és azok élettani következményeiről. A főbb környezetszennyezők csoportosítása. A természeti erővel kapcsolatos balesetek (pl. vízi sportok) megelőzési lehetőségeinek, illetve a katasztrófhelyzetekben való teendők bemutatása. Adatgyűjtés és elemzés: napjaink elektronikus eszközeinek hatása az emberre. Néhány egyszerű talaj-, levegő- és vízvizsgálat elvégzése csoportmunkában. Víz- és talajvizsgálati projektek.	<i>Természettudományi gyakorlatok:</i> becslések végzése egy-egy szennyezőanyag feldúsulására a táplálékhálózatban, talajtani vizsgálatok, vízminőség mérése, illetve becslése. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a természetes és a mesterséges környezet változása a történelem során. <i>Fizika:</i> rezgések és hullámok, a rezgések jellemzői, zajszennyezés. <i>Földrajz:</i> a környezetet károsító anyagok és hatásaik. <i>Vizuális kultúra:</i> emberábrázolások. <i>Kémia:</i> a levegő összetétele és szennyeződései; a vízszenyeződések, izotópok.	Tankönyv, munkafüzet, internet, vizsgálati eszközök, talaj, víz, és levegő-minták	
2. Az ember kialakulása, emberelődök				
3. A ma élő ember, emberfajták, kultúrák sajátosságai				
4. Az ember és a környezet kölcsönhatása				
5. Élettelen környezetünk				
6. Főbb környezetszennyezők és hatásuk az emberre				
7. Vizsgálódások: talaj, víz, levegő				
8. Élő környezetünk				
9. Kórokozó élőlények, hatásuk egészségünkre				
10. Fertőzés, járvány				
11. Hogyan védekezhetünk környezetünk károsító hatásai ellen? Napjainkban milyen külső környezeti változásoknak lehetünk tanúi? Miért ne üljünk a fénymásoló mellett? Mikor barát és mikor ellenség a víz? Az élőlények csoportosításának elvei. Az emberelődök jellemzői és fejlődésük mozgatói.				

<p>Az emberfajta és kultúrák sajátosságai és közös értékei. Az ember belső és külső környezetének jellemzése és hatásuk az emberi szervezetre (pl. hőség, hőkimerülés, fagyás, idegrendszeri problémák). Talaj- és vízszennyező anyagok, pl. permetezőszerek, műtrágyák, veszélyes hulladékok, savas eső; levegőszennyezők (CFC, nitrogén- és kénoxidok) és hatásuk (szmog, ózonpajzs, üvegházhatás), beltéri szennyezők: formaldehid, elektroszmog, árvíz, tűz, földrengés, szélviharok, villámlás.</p>		<p>Matematika: grafikonok készítése és értelmezése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ Fogalmak</p>	<p>Külső környezet, belső környezet, környezet-egészségvédelem.</p>		

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Az emberi test szerveződése</p>	<p>Órakeret (keret tt./helyi tt.) 7/9 óra</p>	
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az emberi test arányai, méretviszonyai. Testalkat, szimmetria, testtájak. Az emberi test létfenntartó szervei, szervrendszerei, azok funkciói. Társas szükségletek, a családi és személyes kapcsolatok jelentősége.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az élővilág egységének felismerése az emberi szervezetet felépítő főbb szervetlen és szerves anyagok megismerésével. Az embernek a biológiai hálózatokban elfoglalt helyének és a család fontosságának tudatosítása.</p>		
<p>Tartalmak</p>	<p>Fejlesztési követelmények/Tanulói tevékenységek</p>	<p>Kapcs. pontok</p>	<p>Tan-eszközök</p>
<p>12. Testünk felépítése</p>	<p>A rendszer és környezet kapcsolatának megértése, biológiai</p>	<p><i>Természtudományi</i></p>	<p>Tankönyv,</p>
<p>13. Az emberi testet felépítő szervetlen anyagok és szerepük</p>	<p>értelmezése a sejt, az egyed, az életközösség és a bioszféra szintjén. „Ételed az életed” projekt. Az egészséges táplálkozás megtervezése.</p>	<p><i>gyakorlatok:</i> Az élelmiszerekben található</p>	<p>munkafüzet, mikroszkóp,</p>
<p>14. Az emberi szervezet szerves anyagai és szerepük</p>	<p>Az egyes élelmiszerek tápanyag-, energia- és vitamin-összetételének és mindezekből a szervezet számára szükséges napi mennyiségnek a kiszámítása.</p>	<p>egy-egy anyagok vizsgálatának tervezése, előzetesen elvégzett,</p>	<p>internet, modellek, csontváz</p>
<p>15. Vitaminok, jelentőségük</p>	<p>Adatgyűjtés és elemzés IKT-eszközök használatával. Miért</p>	<p>egyszerű kimutatási</p>	<p>reakciók alapján. Az</p>
<p>16. Testünk építőkövei, a sejtek és főbb sejtalkotók</p>	<p>ásítunk akkor is, ha szervezetünknek vízhiánya van? Miért lehet példaképünk Szent-Györgyi Albert?</p>	<p>irányok kérdése a</p>	
<p>17. A sejtanyag örökítő anyaga, DNS, gének,</p>			

<i>kromoszómák</i>	<p>Az ember szervezetét felépítő szervetlen anyagok és szerepük. Az emberi szervezet szerves anyagai és szerepük. A fontosabb zsírban és vízben oldódó vitaminok és szerepük. A létfontosságú vitaminok és ásványi anyagok előfordulása az élelmiszerekben. A sejt és a főbb sejtalkotók. Az örökítő anyag elhelyezkedése. A gének feladata a fehérjék képzésében, a tulajdonságok öröklődésében. A mutáció. Az emberi szövetek. Az emberi szervezet szervrendszerei, helyük és szerepük. Szent-Györgyi Albert munkássága.</p>	<p>szervezetben. <i>Vizuális kultúra:</i> emberábrázolások. <i>Informatika:</i> információáramlás, programozás. <i>Kémia:</i> víz, oldatok, ásványi anyagok, katalizátorok, sugárzások.</p>	
18. <i>A tulajdonságok öröklése. A mutáció</i>			
19. <i>Az emberi szövetek (+1)</i>			
20. <i>Sejtek, szövetek mikroszkópi vizsgálata (+1)</i>			
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Biológiai rendszer, sejt, szövet, szerv, szervezet, család, mutáció.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az ember kültakarója, mozgása és ezek egészségvédelme		Órakeret (keret tt./helyi tt.) 7/9 óra
Előzetes tudás	Néhány emlősállat kültakarójának és mozgásának jellegzetességei. A személyi higiénia jelentősége, fenntartása. Az ember mozgásképessége (mindennapi és sportmozgások, munka), a vázrendszer és az izomzat alapelemei, működésük (csontok, izmok, ízületek). Sérülések, mozgásszervi betegségek és megelőzésük. Fogyatékkal élők, megváltozott munkaképesség.		
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Az emberi kültakaró és mozgási szervrendszer megismerése során annak tudatosítása, hogy az állatvilágból hozott örökségünk milyen formában változott meg az életmód következtében. Annak felismerése, hogy életmódunk hogyan befolyásolja a bőr és a mozgásszervek egészségét és szépségét. Empátiafejlesztés az öröklötten vagy baleset következtében mozgási problémákkal küzdő embertársak iránt. Annak tudatosítása, hogy az egészséges csonttömeg kialakítására a felnőttkorig van lehetőség. A szűrővizsgálatok fontosságának megértése.		
Tartalmak	Fejlesztési követelmények/Tanulói tevékenységek	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
21. <i>Az ember bőrének felépítése</i>	Ujjlenyomatok készítése, elemzése és összehasonlítása. Adatgyűjtés az ujjlenyomat bűnüldözésben való használatáról. Mítesszer, pattanás, vízhólyag keletkezésének magyarázata és helyes ellátásának megismerése. Elsősegélynyújtás egyszerűbb bőrsérülésekkor, valamint rándulás, ficam,	<i>Természettudományi gyakorlatok:</i> anatómiai síkok és irányok azonosítása (művészeti) anatómiai atlasz képei, csontok, szervmodellek segítségével;	Tankönyv, munkafüzet, internet, modellek, ujjlenyomat
22. <i>A bőr, ami kapcsolatot is tart</i>			
23. <i>A környezeti tényezők hatása a bőr működésére</i>			
24. <i>Bőrünk egészsége, védelme</i>			

25. <i>Testünk váza. A csont felépítése, fajtái, csontkapcsolatok</i>	törések esetén. Az izomláz keletkezésének oka és kezelésének módja közötti összefüggés elemzése.	ujjlenyomatok összehasonlítása. <i>Fizika:</i> egyszerű gépek, emelő, mozgás; sugárzások. <i>Kémia:</i> az égés. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az emberi történelem során előforduló bőrápolási technikák (frizuradivatok), szépségideálok. <i>Dráma és tánc:</i> táncos improvizáció a tanult elemek felhasználásával. <i>Vizuális kultúra:</i> a mozgás ábrázolása.	készítéshez szükséges eszközök, elsősegély-csomag
26. <i>Hogyan mozgunk? Szalagok, inak, ízületek</i>	Vita a testékszerekről és a tetoválásról.		
27. <i>Izomsejtek, izomszövetek</i>	Milyen történelmi emlékek maradtak fenn a bőrápolással kapcsolatban?		
28. <i>Az izomrendszer (+1)</i>	Hogyan értelmezhetjük a következő idézetet? „A bőrrel igazán el lehet mondani, hogy a szem elé tolt gyónása a szervezetnek.” (Németh László: A Medve utcai polgári, 1937.)		
29. <i>A mozgásszervrendszer leggyakoribb betegségei, megelőzésük (+1)</i> Wilhelm Konrad Röntgen munkássága.	Igaz-e, hogy az időskori csonttritkulás ellen fiatal korunkban tehetünk legjobbat? Az ember bőrének felépítése és működése. Szemölcsök, anyajegyek. A környezeti tényezők (napfény UV-sugarai) hatása a bőr működésére. A mozgásnak a keringésre, a légzésre gyakorolt hatása. Az ember mozgásszervrendszere: A csontváz és a vázizomzat felépítése, működése és egészségtana. A mozgásszervrendszer leggyakoribb betegségei.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak		Hám, irha, bőralja, csontváz, ízület, vázizomzat. Elsősegélynyújtás.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az anyagcsere főbb folyamatai és egészségvédelme		Órakeret (keret tt./helyi tt.) 14/16 óra
Előzetes tudás	Az emberi test létfenntartó szervrendszerei, szervei, azok funkciói. Az egészséges táplálkozás alapelvei, módjai. Minőségi és mennyiségi szempontok a táplálkozásban. Az orvosi ellátással kapcsolatos alapismeretek. Alapfokú elsősegélynyújtás.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A táplálkozásnak a keringésre, a légzésre, az anyagcserére gyakorolt hatásának megértése. Annak tudatosítása, hogy a legtöbb táplálkozási, légzési, keringési, kiválasztási betegség megelőzhető. A biológiai hálózatok működésének megértése a vér és az immunrendszer kapcsolatának példáján. A biológiai egyensúly fogalmának megértése az építő és lebontó folyamatok egyensúlyának példáján keresztül. Az élettani folyamatoknak a vérnyomással és a pulzussal való kapcsolatának megértése. Az anyagcserével kapcsolatos vizsgálatok végzése, megfigyelésekből következtetések levonása és magyarázatok megfogalmazása. A szűrővizsgálatok jelentőségének tudatosítása. A beteg embertársakkal szembeni empátia fejlesztése. Tudatos fogyasztóvá válás elősegítése.		
Tartalmak	Fejlesztési követelmények/Tanulói tevékenységek	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
30. <i>Táplálék – tápanyag</i>	A keringés szervrendszere, működése, leggyakoribb betegségei (vérszegénység, alacsony és magas vérnyomás, érelmeszesedés, trombózis, infarktus) és megelőzési lehetőségei.	<i>Természettudományi gyakorlatok:</i> Vitálkapacitás-mérés vízkihasználással,	Tankönyv, munkafüzet, internet,
31. <i>A tápanyagok jelentősége a szervezet</i>			

<i>egészséges működésében</i>	A vér összetétele. A véralkotók legfontosabb feladatai, a jellemző vércsoportok.	légzésszám és pulzus mérése, a mérési eredmények különböző szempontú értékelése. Kísérlet tervezése biológiai katalizátor (enzim) vizsgálatára.	vérnyomás-mérő, grafikonok
32. <i>Élelmiszerek tárolása, tartósítása</i>	Vérzéstípusok és ellátásuk. Harvey, Landsteiner szerepe az emberi vérkeringés megismerésében.	Kísérlet tervezése biológiai katalizátor (enzim) vizsgálatára.	
33. <i>A táplálék útja I. A szájnyílástól a belekig</i>	A kiválasztás szervrendszere. A vese felépítése és működése. A kiválasztás szervrendszerének leggyakoribb betegségei (hólyaghurut, vesekő, vesegyulladás), művesekezelés.	<i>Fizika:</i> Tömegmérés, mérleg; táplálkozás – energiafelhasználás, a táplálék mint energiahordozó. A hang. Áramlások, ultrahang a természetben és a gyógyászatban, elektromosság, mágnesség, érintésvédelmi ismeretek.	
34. <i>A táplálék útja II. „A belek útján”</i>	Érvelés az elhízás következményeiről, valamint a túlzott édesség- és alkoholfogyasztás, a szénsavas italok, az adalékanyagok és a helytelen gyógyszerfogyasztás egészségkárosító hatásairól.	<i>Kémia:</i> az oldatok kémhatása, a legfontosabb tápanyagok kémiai összetétele (makromolekulák, víz, ásványi sók); vitaminok oldhatósága; a levegőszennyeződések (halogénezett szénhidrogének, NOx, SO2).	
35. <i>A tápcsatorna betegségei, megelőzésük</i>	Diagramok, grafikonok elemzése a szív működés egyes fázisairól, a tüdő kapacitásáról, az élelmiszerek tápanyag- és ásványianyag-összetételéről.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges életmód, táplálkozás, betegségmegelőzés.	
36. <i>Légutak, légzés, hangképzés</i>	Emésztést modellező és az anyagcserével kapcsolatos vizsgálatok végzése csoportmunkában.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az emberi táplálkozási szokások változása az emberiség történetében.	
37. <i>A légzés és az egészség</i>	Légzésfunkciós vizsgálatok végzése csoportmunkában.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Móra Ferenc és Babits Mihály betegsége.	
38. <i>A vér; véralkotók, vércsoportok</i>	Internetes információk elemzése, feldolgozása, értékelése a levegőszennyező anyagokról, a dohányzásról és azok egészségkárosító hatásairól.	<i>Testnevelés és sport:</i> légzéstechnikai gyakorlatok.	
39. <i>A vérkeringés</i>	Alapvető elsősegély-nyújtási ismeretek alkalmazása a gyakorlatban.	<i>Informatika:</i> táblázatos adattárolás, grafikus adatábrázolás, esztétikus adatmegjelenítés.	
40. <i>A nyirokkeringés, immunrendszer, immunitás</i>	Az emberi vér alkotórészeinek megnevezése rajzon, illetve mikroszkópi képen.		
41. <i>A vérzések és vérzéscsillapítás</i>	Az életfolyamatokat kísérő elektromos változások magyarázata, kimutatásuk (EKG) értelmezése.		
42. <i>A keringési rendszer leggyakoribb betegségei és megelőzésük</i>	A kis- és nagyvérkör sematikus rajzának elkészítése, a részek megnevezése, a vér útjának bemutatása.		
43. <i>A kiválasztás</i>	Vérnyomásmérés és az adatok értelmezése. Légzéssel, keringéssel kapcsolatos számítások.		
44. <i>Összefoglalás: A szervezet anyagforgalma (+1)</i>	Hogyan értelmezhető Paracelsus figyelmeztetése? „A mérég a mennyiségben rejlik.”		
45. <i>Ellenőrzés a mozgás, táplálkozás, légzés, keringés, kiválasztás témakörből (+1)</i>	Az ember táplálkozási szervrendszerének felépítése és működése. Az alapvető tápanyagok feladata szervezetünk fejlődésében és egészséges működésében. A leggyakoribb emésztőszervi betegségek, azok megelőzése és gyógyítási lehetőségei.		
	Az élelmiszerek tárolása, tartósítása. Az ember fogtípusai. A táplálék útja. A nyálmirigyek (nyál), a gyomor (gyomornedv), a máj (epe), a hasnyálmirigy (hasnyál) és a vékonybél (bélnedv) szerepe a tápanyagok lebontásában. A szájüregi problémák, fogszuvasodás, reflux, gyomorhurut, epekő, májzsugor, bélproblémák. A légzőszervrendszer felépítése és működése. A légzőszervrendszer betegségei (nátha, gégegyulladás, hörghurut, asztma, tüdő- és		

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Emésztés, alapanyagcsere, testtömegindex, normál testsúly, minőségi és mennyiségi éhezés, vitálkapacitás, kiválasztás, koszorúér, verőér, gyűjtőér, hajszalér. Kis- és nagyvérkör. Vérnyomás, pulzus, nyirok, nyirokkeringés, nyirokcsomó. Vizelet. Szűrővizsgálatok, egészséges életmód.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az életfolyamatok szabályozása és egészségvédelme	Órakeret (keret tt./helyi tt.) 12/12 óra	
Előzetes tudás	Az érzékszervek védelmét biztosító szabályok, helyes szokások és gyakorlása (étkezés, tisztálkodás, napirend, szabadidő, környezet állapota).		
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Konkrét példák elemzéséből kiindulva annak megértése, hogy az életfolyamatok szabályozását az idegrendszer és hormonrendszer együttesen végzi. Az életmód fontosságának a felismerése az idegrendszeri és a hormonális betegségek kialakulásának megelőzésében. A lelki egészség fontosságának felismerése.		
Tartalmak	Fejlesztési követelmények/Tanulói tevékenységek	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
46. <i>Az idegsejtek felépítése, működése, típusai</i>	Az agyrázkódás és a napszúrás tüneteinek felismerése, teendők megismerése.	<i>Természettudományi gyakorlatok:</i> a színlátás vizsgálata ábrák segítségével; vizsgálatok az emberi szaglással kapcsolatban, bioritmusnaplók készítése. <i>Fizika:</i> a fény egyenes vonalú terjedése, sebessége; lencsék, a látás fizikai alapjai, látáshibák javítása; rezgések, hanghullámok. <i>Vizuális kultúra:</i> reklámok képi eszközeinek elemzése; a médiahasználattal kapcsolatos függőségek. <i>Informatika:</i> a közösségi oldalak és veszélyeik; az algoritmikus gondolkodást segítő informatikai eszközök; a robotika alapfogalmai. <i>Ének-zene:</i> hallás utáni daltanulás, a zenei memória fejlesztése; a belső hallás fejlesztése; Beethoven élete.	Tankönyv, munkafüzet, internet, vércukor-szintmérő, különböző ízű ételek, különböző tapintású, illatú, színű dolgok, zaj- és fényforrás
47. <i>Az idegrendszer</i>	A legális és illegális drogok hatása.		
48. <i>A reflex</i>	Szituációs gyakorlat a drogok elutasításának bemutatására.		
49. <i>Az idegi szabályozás problémái, betegségek, káros szerek hatása</i>	Ismerkedés a modern vizsgálati módszerekkel (CT, MRI). A feltétlen és feltételes reflex összehasonlítása.		
50. <i>A szem és a látás</i>	Érzékszervi vizsgálódások, a tapasztalatok értelmezése.		
51. <i>A hallás és az egyensúlyérzékelés</i>	Az érzékelésekkel kapcsolatos szavak összegyűjtése.		
52. <i>Ízlelés, szaglás, tapintás</i>	Különböző hormonális problémákkal kapcsolatos témák feldolgozása projektmódszerrel.		
53. <i>A vegetatív idegrendszer</i>	Az elsősegélynyújtás ábécéjének megértése, a stabil oldalfekvés megvalósítása.		
54. <i>A hormonrendszer, a belső elválasztású mirigyek</i>	Cukorbeteg elsősegélyben való részesítése.		
55. <i>A hormonok feladata a szabályozásban</i>	Hogyan értelmezhetjük Szent-Györgyi Albert Nobel-díjas magyar tudós 1930-ban írt sorait: „A sport nem csak testnevelés, hanem a léleknek is az egyik legerőteljesebb nevelőeszköze. A sport a test útján nyitja meg a lelket.”		
56. <i>A hormonális szabályozás zavarai</i>	Az idegrendszer felépítése, működése védelme és gyakoribb betegségei. A drogok (alkohol, energiaitalok, cigaretta, gyógyszerek, kábítószer) hatása az idegrendszer működésére. Az alvás szerepe az idegrendszer működésében. A stressz kialakulása és jelentősége.		
57. <i>A szabályozás összefoglalása</i>	Az érzékszervek felépítése, működése és egészségvédelme. Az érzékszervek jellemző betegségei és megelőzésük. A fontosabb hormontermelő mirigyek és fontosabb hormonjaik.		

	A tanult hormonok feladata a szabályozásban. A leggyakoribb hormonális betegségek, a különböző teljesítményfokozó anyagok veszélyei. Bárány Róbert, Békésy György, Hevesy György, Sellye János munkássága. Pavlov szerepe az idegrendszer működésének megismerésében.	<i>Kémia:</i> gázmolekulák, oldatok, ionok, izotópok; metanol és etanol kémiai tulajdonságai, élettani hatásai.	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Feltétlen reflex, feltételes reflex, inger, ingerület, érzet, hormon, belső elválasztású mirigy, elsősegélynyújtás.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az ember szaporodása, egyedfejlődése és egészségvédelme	Órakeret (keret tt./helyi tt.) 13/15 óra	
Előzetes tudás	Az állatok szaporodása. Az emberi egyedfejlődés fő szakaszai. A nemek különbözősége, másodlagos nemi jelek. Öröklött és szerzett tulajdonságok. Egészségünket védő és károsító szokások.		
A tematikai egység nevelési - fejlesztési céljai	A rendszeres nőgyógyászati szűrővizsgálat és a védőoltás (HPV) jelentőségének felismerése. Diagramok, grafikonok elemzése az emberi életszakaszokban bekövetkező testi változásokról (testmagasság, testtömeg, nemi érés kezdete stb.). Annak tudatosítása, hogy a szerelem nem egyenlő a csak testi kapcsolattal. Annak felismerése, hogy a párkapcsolatok megőrzésének előfeltétele konfliktuskezelési módszerek megismerése. A korai szexuális kapcsolatok veszélyeinek bemutatása. A család és a hűség fontosságának megértése. A szexuális kultúra és magatartás kérdéseivel való foglalkozás által a családi életre, a felelős, örömteli párkapcsolatokra történő felkészítés. Az idősekkel, betegekkel való együttérzés kialakítása.		
Tartalmak	Fejlesztési követelmények/Tanulói tevékenységek	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
58. <i>A férfi test nemi szervei, férfi nemi működés</i>	Terhesség vagy áldott állapot? érvelés a hétköznapi szóhasználatról. A hűség fogalmának elemzése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szerelmi költészet. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a női és férfi szerepek változása a történelem során. <i>Vizuális kultúra:</i> a szerelem és az anyaság ábrázolása; a nemiség témája a különböző médiumokban. <i>Etika/Hit- és erkölcstan:</i>	Tankönyv, munkafüzet, családi fotók, internet, grafikonok, modellek, applikációk
59. <i>A női test nemi szervei, női nemi működés</i>	Az anyai és apai jelek utódokban való megjelenésének értelmezése. A téma feldolgozása IKT-eszközök használatával.		
60. <i>Női és férfi szerepek, tulajdonságok</i>	Szógyűjtés az anyasággal kapcsolatban. Grafikonok elemzése.		
61. <i>A szexualitás</i>)A férfi és a női szaporító szervrendszer részei, feladatai.		
62. <i>A nemi úton terjedő betegségek, megelőzésük</i>	Az ember magzati fejlődésének fő szakaszai. A másállapot és a szülés. Csecsemőgondozás.		
63. <i>A fogamzás, a méhen belüli élet</i>	A hormonok szerepe a másodlagos nemi jelek kialakulásában és az ivarsejtek képződésében, érésében. Különböző nemi megnyilvánulások. A		
64. <i>A családtervezés lehetősége</i>			

<p>65. Szülés, újszülöttkor, csecsemőkor</p> <p>66. Kisgyermekkor, növekvő gyermekkor</p> <p>67. A serdülőkor testi, lelki változásai</p> <p>68. Az ifjúkor</p> <p>69. A felnőttkor</p> <p>70. Öregedés, halál, hospice-mozgalom</p> <p>71. A szaporodás összefoglalása (+1)</p> <p>72. Év végi összefoglalás: felelősség önmagunkért és a jövőért (+1)</p>	<p>higiéné és a felelős szexuális magatartás szerepe a nemi úton terjedő betegségek (szifilisz, AIDS, HPV, gombás betegségek) megelőzésében.</p> <p>Gyermeknőgyógyászat. Nőgyógyászati szűrővizsgálatok jelentősége.</p> <p>Terhességi tanácsadás. A családtervezés lehetőségei, a terhességmegszakítás lehetséges következményei.</p> <p>A meddőség gyakoribb okai.</p> <p>Az ember poszt embrionális fejlődésének szakaszai (időtartam, legjellemzőbb változások).</p> <p>Hospice-mozgalom.</p>	<p>konfliktushelyzetek és megoldási lehetőségeik; felelősségvállalás; kapcsolatok.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ Fogalmak</p>	<p>Ivarsejt, másodlagos nemi jelleg, másállapot, családtervezés, nemi betegségek.</p>		
<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló ismerje Magyarország legfontosabb nemzeti parkjait és a lakóhelyén vagy annak közelében található természeti értékeket (védett növények és védett természeti értékek).</p> <p>Legyen tisztában a környezet-egészségvédelem alapjaival, a gyógy- és fűszernövényeknek a szervezetre gyakorolt hatásával.</p> <p>Tudja, hogy milyen szerepe van a biológiai információnak az önfenntartásban és fajfenntartásban.</p> <p>Értse a család szerepének biológiai és társadalmi jelentőségét.</p> <p>Értse, hogy a párkapcsolatokból adódnak konfliktushelyzetek, és legyen kész azokat megfelelő módszerekkel kezelni.</p> <p>Tudja a tanult nem sejtes és sejtes élőlényeket összekapcsolni az emberi szervezet működésével, értelmezze azokat az élőlények és környezetük egymásra hatásaként.</p> <p>Legyen tisztában saját szervezete működésének alapjaival.</p> <p>Értse és tudja bizonyítékokkal alátámasztani, hogy az élővilág különböző megjelenési formáit a különböző élőhelyekhez való alkalmazkodás alakította ki.</p> <p>Legyen világos számára, hogy az ember a természet része, és ennek megfelelően cselekedjen.</p> <p>Tudja, hogy az életmóddal nagymértékben befolyásolhatjuk szervezetünk egészséges működését. Tekintse az egészséget testi, lelki szociális jóllétnek.</p> <p>Kerülje az egészséget veszélyeztető anyagok használatát, tevékenységeket.</p> <p>Tudjon sérültet, beteget alapvető elsősegélynyújtásban részesíteni.</p> <p>Empátiával viszonyuljon beteg és fogyatékkal élő társaihoz.</p> <p>Tudjon egyszerű kísérleteket, vizsgálódásokat elvégezni, csoportmunkában és önállóan infokommunikációs eszközök segítségével beszámolókat készíteni, szemléltető anyagot összeállítani, adatokat elemezni és valós problémákra megoldásokat javasolni. Tanári irányítással tudjon projekt munkát végezni.</p>		

2.2.11 Kémia az általános iskolák 7–8. évfolyama számára

A kémia tanításának célja és feladatai

A kémia tanításának célja és feladata, hogy a tanulók fokozatosan sajátítsák el azt a kémiai műveltség-tartalmat és szemléletet, amely a 21. század kulturált emberét képessé teszi arra, hogy a környezetében megjelenő és mindennapi tevékenységében felhasználásra kerülő anyagok kémiai tulajdonságait, hatásait, a kémiai jelenségeket és azok összefüggéseit, törvényeit megértse, és segíti őt az anyagok tudatos felhasználásában. Az anyag sokféleségének bemutatása mellett e sokféleség osztályozásával meg kell mutatni, hogy az néhány egyszerű elv alapján jól megérthető és kezelhető. A továbbfejleszhető ismeretanyag és a szemléletmód járuljon hozzá a tanulók egységes természet- és társadalomképeinek formálásához, egyéni képességeik felismeréséhez és fejlesztéséhez, a természettudományok iránti érdeklődés és az önművelés iránti igény felkeltéséhez. A tanulók tudjanak ismeretekhez jutni a természeti és technikai környezet jelenségeinek, folyamatainak megfigyelése, mérése, vizsgálata és értelmezése, illetve az ismeretterjesztő irodalom, a könyvtár és az elektronikus információhordozók révén. Legyenek képesek a természettudományok körébe tartozó különböző problémák felismerésére. A kémia tanulása alakítson ki felelősségteljes tudást az élő környezet megóvása és az egészséges életmód megvalósítása érdekében.

A kémiai tananyag a lehetőségek maximális felhasználásával kapcsolódik több más műveltségterülethez, azokkal együttműködve tekinthet át az embernek, az általa létrehozott társadalomnak, valamint az őt körülvevő természetnek a kölcsönhatásait. A kémia műveltségi terület keretei között folyó nevelés-oktatás a fenntartható fejlődés igényeinek megfelelően formálja a tanulók gondolkodásmódját, természethez való viszonyát. Az informatika tárgyban elsajátított képességek, készségek gyakoroltatása, továbbfejlesztése során alapvető önművelési, ismeretszerzési technikákat gyakorolhatnak a diákok. A kémiai eljárások, valamint az egyes elemek, vegyületek, módszerek felfedezésének történetével, neves kémikusok tevékenységének tanításával az a cél, hogy kialakuljon a tanulóknál a kémia kultúrtörténeti szemlélete.

A kémiaoktatás feladata, hogy nyújtson maradandó és hasznosítható tudást, komplex természetbarát szemléletet, biztosítson olyan kémiai alpműveltséget, amely alkalmas a szakirányú képzés megalapozására.

A kémia, mint belépő természettudományos tantárgy, kiváló megvalósítási terepe annak, hogy a diákok az élet minden területén jól használható módot alakítsanak ki. Kísérletei révén a tények tiszteletére, elfogadására nevel.

Tanulmányaik során a tanulók legtöbbször tapasztalatokból, megfigyelésekből, kísérletekből indulnak ki, ezekből vonnak le következtetéseket, majd kutatják az anyag viselkedésének okait. A tapasztalatok sarkallhatják a miértek keresésére. A tudományos megismerés egyes formáinak alkalmazásával egyre önállóbban tudnak új ismereteket szerezni. Közben hasznos anyagismeretekhez jutnak, amelyeket a napi tevékenységeik során közvetlenül is alkalmazhatnak.

A kémiával való ismerkedés közben olyan tapasztalatokon nyugvó, biztos anyagismereten alapuló tudást szerezhetnek meg, amely nemcsak segíti őket (például a háztartási teendőkben), hanem életmentő is lehet számukra (például a szénmonoxid hatása). A természettudományos szemlélet birtokában a tanulók egyre tudatosabban ügyelhetnek az egészségükre, szűkebb és tágabb környezetükre. Az így kialakuló látásmód védheti meg a jövő generációt az áltudományok különböző formáitól.

A változatos témakörök inspirálhatják a tanulókat és a tanárokat is arra, hogy a tananyagot a legkülönbözőbb módokon közelítsék meg, problémákat vessenek fel, kutakodjanak, vitázzanak, és ehhez keressenek az interneten adatokat, információkat. Tervezzenek kísérleteket, tapasztalati tényekkel, érvekkel bizonyítsanak. Erősíti a motivációt, a tantárgyhoz való kötődést az is, ha a már meglévő infokommunikációs jártasságra (prezentációk készítése, azok megosztása közösségi oldalakon, tudásépítő platformokon) épít. A pályaválasztásukat segítheti a magyar vegyészek világhírű teljesítményével való találkozás is.

A kerettanterv figyelembe veszi, hogy a tanulók eltérő képességekkel, érdeklődéssel, szociális és családi háttérrel rendelkeznek. Ezért több szinten közelíti meg a jelenségeket, így kapaszkodót adhat azoknak is, akik már nem találkoznak a kémiával, mint tantárggyal, ugyanakkor szilárd alapot biztosíthat azoknak akik középiskolában folytatják tanulmányaikat.

A kémiai jelenségek vizsgálata egyaránt igényel gyakorlati és elméleti készségeket, így a tantárgy kisebb-nagyobb sikerélményhez juttathat mindenkit, ami a hatékony tanulás egyik alapvető feltétele.

A kémia az általános iskolában élményközpontúan, a diákok természetes kíváncsiságára építve jelenik meg. A diszciplináris tudás megszerzése mellett azonos súlyt kap a napi étellel és a környezettel, egyéb tanulmányaival való kapcsolat, továbbá azoknak az utaknak, módoknak a megtalálása, amelyekkel a kívánt információ, tudás birtokába juthat.

Az elsődleges cél az érdeklődés felkeltése és szinten tartása a legkülönbözőbb interaktív módszerekkel (saját megfigyelésekkel, problémafelvető kísérletekkel). Az otthoni megfigyelések, mérések, kémhatás vizsgálatok, kutakodások még a kémia népszerűsítését is elősegíthetik.

A tanulók az életkorukhoz és a 21. századhoz alkalmazkodó módszerek alkalmazásával nemcsak kémiatudásra, anyagismeretre és szemléletre tesznek szert, hanem megőrizhetik nyitottságukat, érdeklődésüket az ilyen témák iránt. A kíváncsiság pedig az újabb ismeretek megszerzésének hajtóereje.

Az interaktív táblára készült mozaBook digitális tankönyvekben számos interaktív tartalom, tematikus eszköz és játék teszi érdekesebbé, könnyebben befogadhatóvá a tananyagot. A pedagógusok munkáját animációs, prezentációs és illusztrációs lehetőségek segítik. A mozaWeb-tankönyvek érdekesebbé teszik az otthoni tanulást, könnyebbé, átláthatóvá, befogadhatóvá a tananyagot. A könyvek internetes használatra, főleg otthoni felhasználásra készültek, tartalmazzák a nyomtatott kiadványok szöveges és képi tartalmát. Használatuk nem igényel külön programot, bármely böngészővel megnyitható.

Ismeretszerzési, -feldolgozási és alkalmazási képességek fejlesztésének lehetőségei, feladatai

A tanterv **a fejlesztési feladatok** közül kiemelt hangsúllyal a következőket tartalmazza:

- a természettudományos megismerés módszereinek bemutatása,
- a kémiatanulás módszereinek bemutatása, a tanulási készség kialakítása, fejlesztése,
- tájékozódás az élő és az élettelen természetről,
- az egészséges életmód feltételeinek megismertetése,
- a környezetért érzett felelősségre nevelés,
- a hon- és népismeret, hazaszeretetre nevelés, kapcsolódás Európához, a világhoz,
- a kommunikációs kultúra fejlesztése,
- a harmonikusan fejlett ember formálása,
- a pályaorientáció,
- a problémamegoldó képesség, a kreativitás fejlesztése,
- döntésképes személyiségek fejlesztése, akik tárgyi ismereteik segítségével, képesek a lakóhely és az iskola közvetlen aktuális problémáinak, sajátos természeti adottságainak megismerése alapján véleményt formálni és cselekedni.

A tanulók

- megfigyelőképességének és a fogalmak megalkotásán keresztül logikus gondolkodásmódjának fejlesztése,
- önállóan végzett célirányos megfigyeléseik és kísérleteik eredményeiből, a megismert tények, összefüggések birtokában legyenek képesek következtetések levonására, ítéletalkotásra,
- életkori sajátosságaiknak megfelelően legyenek képesek a jelenségek közötti hasonlóságok és különbségek felismerésére,
- legyenek képesek arra, hogy gondolataikat szóban és írásban nyelvileg helyesen, világosan, szabatosan, a kémiai szakkifejezések helyes alkalmazásával fogalmazzák meg,
- ábrákat, grafikonokat, táblázati adatokat tudjanak értelmezni, számítási feladatokat megoldani, ismerjék és alkalmazzák a problémamegoldás elemi műveleteit,
- tudják magyarázni ismereteik mennyisége és mélysége szerint a természeti jelenségeket és folyamatokat, valamint a technikai alkalmazásokat,
- használjanak modelleket,
- – szerezzenek gyakorlottságot az információkutatásban, legyenek motiváltak az IKT- eszközök használatában,
- legyenek képesek alapvető számítógépes alkalmazásokat (szövegszerkesztés, adatkezelés) felhasználni a tanórai és az órán kívüli tevékenységek során,
- ismerjék fel az ismereteikhez kapcsolódó környezeti problémákat, ismereteik járuljanak hozzá személyiségük pozitív formálásához,
- tudják, hogy az egészség és a környezet épsége sem pótolható érték, legyenek tájékozottak arról, hogy a természettudomány fejlődése milyen szerepet játszik a társadalmi folyamatokban, a különböző népek, országok tudósai, kutatói egymásra épülő munkájának az eredménye, és e munkában jelentős szerepet töltenek be a magyar tudósok, kutatók is.

Kompetenciák

A kémia tantárgy a számítási feladatok révén hozzájárul a *matematikai kompetencia* fejlesztéséhez. Az információk feldolgozása lehetőséget ad a tanulók *digitális kompetenciájának anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikációkészségének* fejlesztéséhez is. A kémiatörténet megismertetésével hozzájárul a tanulók *erkölcsi neveléséhez*, a magyar vonatkozások révén pedig a *nemzeti öntudat erősítéséhez*. A csoportmunkában végzett tevékenységek, a kooperatív oktatási módszerek a kémiaórán is alkalmat adnak az *önismeret és a társas kapcsolati kultúra* fejlesztésére. A *testi és lelki egészségre, valamint a családi életre nevelés* érdekében a

tanulók megismerik a környezetük egészséget veszélyeztető leggyakoribb tényezőit. Ismereteket sajátítanak el a veszélyhelyzetek és a káros függőségek megelőzésével kapcsolatban is. A kialakuló természettudományos műveltségre alapozva fejlődik *médiatudatosságuk*.

Értékelés

Az értékelés során az ismeretek megszerzésén túl vizsgálni kell, hogyan fejlődött a tanuló absztrakciós, modellalkotó, lényeglátó és problémamegoldó képessége. Meg kell követelni a jelenségek megfigyelése és a kísérletek során szerzett tapasztalatok szakszerű megfogalmazással való leírását és értelmezését. Az értékelés kettős céljának megfelelően mindig meg kell találni a helyes arányt a formatív és a szummatív értékelés között. Fontos szerepet kell játszania az egyéni és csoportos önértékelésnek, illetve a diáktársak által végzett értékelésnek is. Törekedni kell arra, hogy a számonkérés formái minél változatosabbak, az életkornak megfelelőek legyenek. A hagyományos írásbeli és szóbeli módszerek mellett a diákoknak lehetőséget kell kapniuk arra, hogy a megszerzett tudásról és a közben elsajátított képességekről valamely konkrét, egyénileg vagy csoportosan elkészített termék létrehozásával is tanúbizonyságot tegyenek.

Formái:

- szóbeli felelet,
- feladatlapok értékelése,
- tesztek, dolgozatok osztályozása,
- rajzok készítése,
- modellek összeállítása,
- számítási feladatok megoldása,
- kísérleti tevékenység minősítése,
- kiselőadások tartása,
- munkafüzeti tevékenység megbeszélése,
- gyűjtőmunka (kép, szöveg és tárgy: ásványok, kőzetek, ipari termékek) jutalomponttal történő elismerése,
- poszter, plakát, prezentáció készítése előre megadott szempontok szerint,
- természetben tett megfigyelések, saját fényképek készítése kémiai anyagokról, jelenségekről, üzem- és múzeumlátogatási tapasztalatok előadása.

Az általános tantervű általános iskolák számára készült kémia-kerettanterv tananyaga *kompatibilis* bármely, a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló, 110/2012. (VI. 4.) Kormányrendelet alapján akkreditált gimnáziumi kerettanterv 9–12. évfolyamra előírt kémia tananyagával.

A kerettanterv célja annak elérése, hogy középiskolai tanulmányainak befejezésekor minden tanuló birtokában legyen a *kémiai alapműveltségnek*, ami a természettudományos alapműveltség része. Ezért szükséges, hogy a tanulók tisztában legyenek a következőkkel:

- az egész anyagi világot kémiai elemek, ezek kapcsolódásával keletkezett vegyületek és a belőlük szerveződő rendszerek építik fel;
- az anyagok szerkezete egyértelműen megszabja fizikai és kémiai tulajdonságaikat;
- a vegyipar termékei nélkül jelen civilizációnk nem tudna létezni;
- a civilizáció fejlődésének hatalmas ára van, amely gyakran a háborítatlan természet szépségeinek elvesztéséhez vezet, ezért törekedni kell az emberi tevékenység által okozott károk minimalizálására;
- a kémia eredményeit alkalmazó termékek megtervezésére, előállítására és az ebből adódó környezetszennyezés minimalizálására csakis a jól képzett szakemberek képesek.

Annak érdekében, hogy minden tanuló belássa a kémia tanulásának hasznát és hatékony védelmet kapjon az áltudományos nézetek, valamint a csalók ellen, az alábbi elveket kell követni:

- a kémia tanításakor a tanulók már meglévő köznapi tapasztalataiból, valamint a tanórákon lehetőleg együtt végzett kísérletekből kell kiindulni, és a gyakorlati életben is használható tudásra kell szert tenni;
- a tanulóknak meg kell ismerni, meg kell érteni és a legalapvetőbb szinten alkalmazni is kell a természettudományos vizsgálati módszereket.

A jelen kerettantervben az ismereteket és követelményeket tartalmazó táblázatok „Fejlesztési követelmények/módszertani ajánlások” oszlopai **M** betűvel jelölve *néhány, a tananyag feldolgozására vonatkozó lehetőségre is rámutatnak*. Ezek nem kötelező jellegűek, csak ajánlások, de a tanulási folyamat során a tanulóknak

- el kell sajátítaniuk a megfelelő biztonsági-technikai eljárásokat, manuális készségeket;
- el kell tudniuk különíteni a megfigyelést a magyarázattól;
- meg kell tudniuk különböztetni a magyarázat szempontjából lényeges és lényegtelen tapasztalatokat;
- érteniük kell a természettudományos gondolkodás és kísérletezés alapelveit és módszereit;
- érteniük kell, hogy a modell a valóság számunkra fontos szempontok szerinti megjelenítése;

- érteniük kell, hogy ugyanazt a valóságot többféle modellel is meg lehet jeleníteni;
- minél több olyan anyag tulajdonságaival kell megismerkedniük, amelyekkel a hétköznapi életben is találkozhatnak, ezért célszerű a felhasznált anyagokat „háztartási-konyhai” csomagolásban bemutatni, és ezekkel kísérleteket végezni;
- korszerű háztartási, egészségvédelmi, életviteli, fogyasztóvédelmi, energiagazdálkodási és környezetvédelmi ismeretekre kell szert tenniük;
- a kémiával kapcsolatos vitákon, beszélgetéseken, saját környezetük kémiai vonatkozású jelenségeinek, folyamatainak, illetve környezetvédelmi problémáinak tanulmányozására irányuló vizsgálatokban és projektekben kell részt venniük.

Érdekes az egyes tanórákhoz egy vagy több *kísérletet* kiválasztani, és a kísérlet(ek) köré csoportosítani az adott kémiaóra tananyagát. A tananyaghoz kapcsolódó *információk feldolgozása* mindig a tananyag által megengedett szinten történjék az alábbi módon:

1. forráskeresés és feldolgozás irányítottan vagy önállóan, egyénileg vagy csoportosan;
2. az információk feldolgozása egyéni vagy csoportmunkában, amelyhez konkrét probléma vagy feladat megoldása is kapcsolódhat;
3. bemutató, jegyzőkönyv vagy egyéb dokumentum, illetve projekttermék készítése.

A Nemzeti alaptanterv által előírt projektek és tanulmányi kirándulások konkrét témájának és a megvalósítás módjának megválasztása a tanár feladata, de e tekintetben célszerű a természettudományos tárgyakat oktató tanároknak szorosan együttműködniük. Az ismétlés, rendszerezés és számonkérés időzítéséről és módjairól is a tanár dönt.

A fizika, kémia és biológia fogalmainak kiépítése tudatosan, tantárgyanként logikus sorrendbe szervezve és a három tantárgy által összehangolt módon történjen. Az egységes általános műveltség kialakulása érdekében utalni kell a kémia-tananyag történeti vonatkozásaira, és a más tantárgyakban elsajátított tudáselemekre is. Az alábbi táblázatokban feltüntetett *kapcsolódási pontok* csak arra hívják fel a figyelmet, hogy ennek érdekében egyeztetésre van szükség.

A kémia tantárgy az egyszerű számítási feladatok révén hozzájárul a *matematikai kompetencia* fejlesztéséhez. Az információk feldolgozása lehetőséget ad a tanulók *digitális kompetenciájának, esztétikai-művészeti tudatosságának, kifejezőképességének, anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikációkészségnek, kezdeményezőképességének, szociális és állampolgári kompetenciájának* fejlesztéséhez is. A kémiotörténet megismertetésével hozzájárul a tanulók *erkölcsi neveléséhez*, a magyar vonatkozások révén pedig a *nemzeti öntudat erősítéséhez*. Segíti az *állampolgárságra és demokráciára nevelést*, mivel hozzájárul ahhoz, hogy a fiatalok felnőtté válásuk után felelős döntéseket hozhassanak. A csoportmunkában végzett tevékenységek és feladatok lehetőséget teremtenek a demokratikus döntéshozatali folyamat gyakorlására. A kooperatív oktatási módszerek a kémiaórán is alkalmat adnak az *önismeret és a társas kapcsolati kultúra* fejlesztésére. A *testi és lelki egészségre, valamint a családi életre nevelés* érdekében a fiatalok megismerik a környezetük egészséget veszélyeztető leggyakoribb tényezőit. Ismereteket sajátítanak el a veszélyhelyzetek és a káros függőségek megelőzésével kapcsolatban. A kialakuló természettudományos műveltségre alapozva fejlődik a *médiatudatosságuk*. Elvárható a *felelősségvállalás önmagukért és másokért*, amennyiben a tanulóknak egyre tudatosabban kell törekedniük a természettudományok és a technológia pozitív társadalmi szerepének, *gazdasági* vonatkozásainak megismerésére, hogy felismerjék a kemofóbiát és az áltudományos nézeteket, továbbá ne váljanak félrevezetés, csalás áldozatává. A közoktatási kémiatanulmányok végére életvitelszerűvé kell válnia a *környezettudatosságnak* és a *fenntarthatóságra* törekvésnek.

Az *értékelés* során az ismeretek megszerzésén túl vizsgálni kell, hogyan fejlődött a tanuló absztrakciós, modellalkotó, lényeglátó és problémamegoldó képessége. Meg kell követelni a jelenségek megfigyelése és a kísérletek során szerzett tapasztalatok szakszerű megfogalmazással történő leírását és értelmezését. Az értékelés kettős céljának megfelelően mindig meg kell találni a helyes arányt a formatív és a szummatív értékelés között. Fontos szerepet kell játszania az egyéni és csoportos önértékelésnek, illetve a diáktársak által végzett értékelésnek is. Törekedni kell arra, hogy a számonkérés formái minél változatosabbak, az életkornak megfelelőek legyenek. A hagyományos írásbeli és szóbeli módszerek mellett a diákoknak lehetőséget kell kapniuk arra, hogy a megszerzett tudásról és a közben elsajátított képességekről valamely konkrét, egyénileg vagy csoportosan elkészített termék (rajz, modell, poszter, plakát, prezentáció, vers, ének stb.) létrehozásával is tanúbizonyságot tegyenek.

A tankönyvválasztás szempontjai

A szakmai munkaközösségek a tankönyvek, taneszközök kiválasztásánál a következő szempontokat veszik figyelembe:

- a taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének;
- a taneszköz legyen jól tanítható a helyi tantervben meghatározott, a kémia tanítására rendelkezésre álló órakeretben;
- a taneszköz segítségével a kémia kerettantervben megadott fogalomrendszer jól megtanulható, elsajátítható legyen
- a taneszköz minősége, megjelenése legyen alkalmas a diákok esztétikai érzékének fejlesztésére, nevelje a diákokat igényességre, precíz munkavégzésre, a taneszköz állapotának megóvására;
- a taneszköz segítsen a megfelelő kémiai szemlélet kialakításához, ábraanyagával támogassa, segítse a tanári demonstrációk és a tanulói kísérletek megértését, rögzítését;

Előnyben kell részesíteni azokat a taneszközöket:

- amelyek több éven keresztül használhatók;
- amelyek egymásra épülő tantárgyi rendszerek, tankönyvcsaládok, sorozatok tagjai;
- amelyekhez megfelelő nyomtatott kiegészítő taneszközök állnak rendelkezésre (pl. munkafüzet, tudásszintmérő, feladatgyűjtemény, gyakorló);
- amelyekhez rendelkezésre áll olyan digitális tananyag, amely interaktív táblán segíti az órai munkát feladatokkal, videókkal és egyéb kiegészítő oktatási segédletekkel;
- amelyekhez biztosított a lehetőség olyan digitális hozzáférésre, amely segíti a diákok otthoni tanulását az interneten elérhető tartalmakkal;

Javasolt taneszközök

- Természetről Tizenéveseknek tankönyvcsalád kötetei:
- Horváth Balázs – Péntek Lászlóné – Dr. Siposné dr. Kedves Éva: Kémia 7. tankönyv és digitális tankönyv (mozaBook és mozaWeb*)
- Horváth Balázs – Péntek Lászlóné – Dr. Siposné dr. Kedves Éva: Kémia 7. munkafüzet és digitális munkafüzet (mozaBook és mozaWeb*)
- Péntek Lászlóné – Dr. Siposné dr. Kedves Éva: Tudásszintmérő Kémia 7.AB
- Horváth Balázs – Péntek Lászlóné – Dr. Siposné dr. Kedves Éva: Kémia 8. tankönyv és digitális tankönyv (mozaBook és mozaWeb*)
- Horváth Balázs – Péntek Lászlóné – Dr. Siposné dr. Kedves Éva: Kémia 8. munkafüzet és digitális munkafüzet (mozaBook és mozaWeb*)

A kémia tárgyat képező makroszkópikus anyagi tulajdonságok és folyamatok okainak megértéséhez már a kémiai tanulmányok legelején szükség van a részecskeszemlélet kialakítására. A fizikai és kémiai változások legegyszerűbb értelmezése a Dalton-féle atommodell alapján történik, amely megengedi az atomokból kialakuló molekulák kézzel is megfogható modellekkel és kémiai jelrendszerrel (vegyjelekkel és képletekkel) való szimbolizálását, valamint a legegyszerűbb kémiai reakciók modellekkel való „eljátszását”, illetve szövegyenletekkel és képletekkel való leírását is. A mennyiségi viszonyok tárgyalása ezen a ponton csak olyan szinten történik, hogy a reakcióegyenlet két oldalán az egyes atomok számának meg kell egyezniük. A gyakorlati szempontból legfontosabbnak ítélt folyamatok itt a fizikai és kémiai változások, és ezeken belül a hőtermelő és hőelnyelő folyamatok kategóriába sorolhatók. Ez a modell megengedi a kémiailag tiszta anyagok és a keverékek megkülönböztetését, valamint a keverékek kémiailag tiszta anyagokra való szétválasztási módszereinek és ezek gyakorlati jelentőségének tárgyalását. A keverékek (elegyek, oldatok) összetételének megadása a tömeg- és térfogatszázalék felhasználásával történik.

Az anyagszerkezeti ismeretek a továbbiakban a Bohr-féle atommodellre, illetve a Lewis-féle oktetszabályra építve fejleszthetők tovább. Ezek már megengedik a periódusos rendszer (egyszerűsített) elektronszerkezeti alapon való értelmezését. Ebből kiindulva az egyszerű ionok elektronleadással, illetve -felvétellel való képződése is magyarázható. A molekulák kialakulása egyszeres és többszörös kovalens kötésekkel mutatható be. A 7–8. évfolyamon a kötés- és a molekulapolaritás fogalma nincs bevezetve, csak a „hasonló a hasonlóban oldódik jól” elv szerint a „vízoldékony”, „zsíroldékony” és „kettős oldékonyságú” anyagok különböztetendők meg. A fémek jellegzetes tulajdonságai az atomok közös, könnyen elmozduló elektronjaival értelmezhetők.

Abból a célból, hogy a rendezett kémiai egyenletek alapján egyszerű sztöchiometriai számításokat tudjanak végezni, a tanulóknak a 7–8. évfolyamon meg kell ismerkedniük az anyagmennyiség fogalmával is. Ennek bevezetése megerősíti a részecskeszemléletet, amennyiben megtanulják, hogy a kémiai reakciók során a részecskék száma (és nem a tömege) a meghatározó. Szemléletes hasonlatokkal rá kell vezetni a diákokat arra, hogy e részecskék tömege általában olyan kicsi, hogy hagyományos mérlegeken csak nagyon nagy

számú részecske együttes tömege mérhető. Az egyes kémiai reakciók megismerésekor pedig az egymással maradéktalanul reakcióba lépő, vagy bizonyos mennyiségű termék előállításához szükséges anyagmennyiségek kiszámítását is gyakorolják.

A redoxireakciók tárgyalása ezeken az évfolyamokon az égés jelenségéből indul ki, s az oxidáció és a redukció értelmezése is csak oxigénátmenettel történik. A redukció legfontosabb példáit az oxidokból kiinduló fémkohászat alapegyenletei nyújtják. A savak és bázisok jellemzésére és a sav-bázis reakciók magyarázatára a 7–8. évfolyamon a disszociáció (Arrhenius-féle) elmélete szolgál. Ennek során kiemelt szerepet kapnak a gyakorlatban is fontos információk: a savak vizes oldatai savas kémhatásúak, a bázisok vizes oldatai lúgos kémhatásúak, a kémhatás indikátorokkal vizsgálható és a pH-skála segítségével számszerűsíthető; a savak és lúgok vizes oldatai maró hatásúak, a savak és bázisok vizes oldatai só és víz keletkezése mellett közömbösítési reakcióban reagálnak egymással. A megismert kémiai anyagok és reakciók áttekintését rövid, rendszerező jellegű csoportosítás segíti.

A szerves kémiai ismeretek tárgyalása és a szerves vegyületek néhány csoportjának bevezetése ezen a szinten csak a hétköznapi világban való eligazodást szolgálja. A természeti és az ember által alakított környezet gyakorlati szempontból fontos anyagainak és folyamatainak megismerése az előfordulásuk és a mindennapi életünkben betöltött szerepük alapján csoportosítva történik. A környezetkémiai témák közül már ebben az életkorban szükséges a fontosabb szennyezőanyagok és eredetük ismerete.

A táblázatokban a fejlesztési követelmények alatt „M” betűvel vannak jelölve a módszertani és egyéb, a tananyag feldolgozására vonatkozó ajánlások, ötletek, tanácsok (a teljesség igénye nélkül és nem kötelező jelleggel). Az ismeretek elmélyítését és a mindennapi élettel való összekötését a táblázatban szereplő jelenségek, problémák és alkalmazások tárgyalásán túl a sok tanári és tanulókiérletnek, önálló és csoportos információ-feldolgozásnak kell szolgálnia. A konkrét oktatási, szemléltetési és értékelési módszerek megválasztásakor feltétlenül preferálni kell a nagy tanulói aktivitást megengedőket (egyéni, pár- és csoportmunkák, tanulókiérletek, projektmunkák, prezentációk, versenyek). Meg kell követelni, hogy minden tevékenységről készüljön jegyzet, jegyzőkönyv, diászor, poszter, online összefoglaló vagy bármilyen egyéb termék, amely a legfontosabb információk megőrzésére és felidézésére alkalmas.

A jelen kerettanterv a 7–8. évfolyamra előírt 108 kémiaóra 90%-ának megfelelő (azaz 97 órányi) tananyagot jelöl ki, míg 11 kémiaóra tananyaga szabadon tervezhető.

A kémia tantárgy óraterve

A tanterv tartalmazza a kerettantervben megjelölt művelődési anyagot. Tartalmának elrendezésével, feldolgozásmódjával lehetővé kívánja tenni, hogy a tanulók életkori sajátosságait maximálisan figyelembe véve lehetővé váljék a továbbhaladás feltételeinek biztosítása.

A jelen kerettanterv a 7–8. évfolyamra előírt 108 kémiaóra 90 %-ának megfelelő (azaz 97 órányi) tananyagot jelöl ki, míg 11 kémiaóra tananyaga szabadon tervezhető.

A kémia tantárgy óraterve

	7. évf.	8. évf.
Heti óraszám:	1,5	2
Évfolyamok óraszám:	54	72

7. évfolyam

	Tematikai egység	Órakeret
1.	A kémia tárgya, kémiai kísérletek	5 óra
2.	Részecskék, halmazok, változások, keverékek	21 óra
3.	A részecskék szerkezete, tulajdonságai, vegyülettípusok	16 óra
	Tanulókiérletekre, megfigyelésekre	6 óra
	Szabadon tervezhető	6 óra
	Összesen:	54 óra

Tematikai egység	A kémia tárgya, kémiai kísérletek	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Térfogat és térfogatomérés. Halmazállapotok, anyagi változások, hőmérsékletmérés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tudománytörténeti szemlélet kialakítása. A kémia tárgyának, alapvető módszereinek és szerepének megértése. A kémia kikerülhetetlenségének bemutatása a mai világban. A kémiai kísérletezés bemutatása, megszerettetése, a kísérletek tervezése, a tapasztalatok lejegyzése, értékelése. A biztonságos laboratóriumi eszköz- és vegyszerhasználat alapjainak kialakítása. A veszélyességi jelek felismerésének és a	

balesetvédelem szabályai alkalmazásának készségszintű elsajátítása.		
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<p><i>A kémia tárgya és jelentősége</i> A kémia tárgya és jelentősége az ókortól a mai társadalomig. A kémia szerepe a mindennapi életünkben. A kémia felosztása, főbb területei. <i>Kémiai kísérletek</i> A kísérletek célja, tervezése, rögzítése, tapasztalatok és következtetések. A kísérletezés közben betartandó szabályok. Azonnali tennivalók baleset esetén. <i>Laboratóriumi eszközök, vegyszerek</i> Alapvető laboratóriumi eszközök. Szilárd, folyadék- és gáz halmazállapotú vegyszerek tárolása. Vegyszerek veszélyességének jelölése.</p>	<p>A kémia tárgyának és a kémia kísérletes jellegének ismerete, a kísérletezés szabályainak megértése. Egyszerű kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása. M²: Információk a vegy- és a gyógyszeriparról, tudományos kutatómunkáról. Baleseti szituációs játékok. Kísérletek rögzítése a füzetben. Vegyszerek tulajdonságainak megfigyelése, érzékszervek szerepe: szín, szag (kézlegyezéssel), pl. szalmiákszesz, oldószeres, kristályos anyagok. Jelölések felismerése a csomagolásokon, szállítóeszközökön. A laboratóriumi eszközök kipróbálása egyszerű feladatokkal, pl. térfogatmérés főzőpohárral, mérőhengerrel, indikátoros híg lúgoldat híg savval, majd lúggal való elegyítése a színváltozás bemutatására. Laboratóriumi eszközök csoportosítása a környezettel való anyagátmenet szempontjából.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> ízlelés, szaglás, tapintás, látás. <i>Fizika:</i> a fehér fény színekre bontása, a látás fizikai alapjai.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Balesetvédelmi szabály, veszélyességi jelölés, laboratóriumi eszköz, kísérlet.	
Tematikai egység	Részecskék, halmazok, változások, keverékek	Órakeret 23óra
Előzetes tudás	Balesetvédelmi szabályok, laboratóriumi eszközök, halmazállapotok, halmazállapot-változások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tudománytörténeti szemlélet kialakítása az atom és az elem fogalmak kialakulásának bemutatásán keresztül. A részecskeszemlélet és a daltoni atomelmélet megértése. Az elemek, vegyületek, molekulák vegyjelekkel és összegképlettel való jelölésének elsajátítása. Az állapotjelzők, a halmazállapotok és az azokat összekapcsoló fizikai változások értelmezése. A fizikai és kémiai változások megkülönböztetése. A változások hőtani jellemzőinek megértése. A kémiai változások leírása szógyenletekkel. Az anyagmegmaradás törvényének elfogadása és ennek alapján vegyjelekkel írt reakciógyenletek rendezése. A keverékek és a vegyületek közötti különbség megértése. A komponens fogalmának megértése és alkalmazása. A keverékek típusainak ismerete és alkalmazása konkrét példákra, különösen az elegyekre és az oldatokra vonatkozóan. Az összetétel megadási módjainak ismerete és alkalmazása. Keverékek szétválasztásának kísérleti úton való elsajátítása.	

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<p><i>Részecskeszemlélet a kémiában</i> Az atom szó eredete és a daltoni atommodell. Az egyedi részecskék láthatatlansága, modern műszerekkel való érzékelhetőségük. A részecskék méretének és számának szemléletes tárgyalása. <i>Elemek, vegyületek</i> A kémiailag tiszta anyag fogalma. Azonos/különböző atomokból álló kémiailag tiszta anyagok:</p>	<p>A részecskeszemlélet elsajátítása. Képletek szerkesztése. M: Diffúziós kísérletek: pl. szagok, illatok terjedése a levegőben, színes kristályos anyag oldódása vízben. A vegyjelek gyakorlása az eddig megismert elemeken, újabb elemek bevezetése, pl. az ókor hét féme, érdekes elemfelfedezések története. Az eddig megismert vegyületek vegyjelekkel való felírása, bemutatása. Egyszerű molekulák szemléltetése modellekkel</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> emberi testhőmérséklet szabályozása, légkör, talaj és termőképessége. <i>Fizika:</i> tömeg, térfogat, sűrűség, energia, halmazállapotok</p>

² Az **M** betűk után szereplő felsorolások hangsúlyozottan csak ajánlások, ötletek és választható lehetőségek az adott téma feldolgozására, a teljesség igénye nélkül.

<p>elemek/vegyületek. Az elemek jelölése vegyjelekkel (Berzelius). Több azonos atomból álló részecskék képlete. Vegyületek jelölése képletekkel. A mennyiségi viszony és az alsó index jelentése.</p> <p><i>Molekulák</i> A molekula mint atomokból álló önálló részecske. A molekulákat összetartó erők (részletek nélkül).</p>	<p> vagy számítógépes grafika segítségével. Molekulamodellek építése. Műszeres felvételek molekulákról.</p>	<p>jellemzése, egyensúlyi állapotra törekvés, termikus egyensúly, olvadáspont, forráspont, hőmérséklet, nyomás, mágnesség, hőmérséklet mérése, sűrűség mérése és mértékegysége, testek úszása, légnyomás mérése, tömegmérés, térfogatmérés.</p>
<p><i>Halmazállapotok és a kapcsolódó fizikai változások</i> A szilárd, a folyadék- és a gázhalmazállapotok jellemzése, a kapcsolódó fizikai változások. Olvadáspont, forráspont. A fázis fogalma.</p> <p><i>Kémiai változások (kémiai reakciók)</i> Kémiai reakciók. A kémiai és a fizikai változások megkülönböztetése. Kiindulási anyag, termék.</p> <p><i>Hőtermelő és hőelnyelő változások</i> A változásokat kísérő hő. Hőtermelő és hőelnyelő folyamatok a rendszer és a környezet szempontjából.</p> <p><i>Az anyagmegmaradás törvénye</i> A kémiai változások leírása szóegyenletekkel, kémiai jelekkel (vegyjelekkel, képletekkel). Mennyiségi viszonyok figyelembevételével az egyenletek két oldalán. Az anyagmegmaradás törvénye.</p>	<p>A fizikai és a kémiai változások jellemzése, megkülönböztetésük. Egyszerű egyenletek felírása.</p> <p>M: Olvadás- és forráspont mérése. Jód szublimációja. Illékonyág szerves oldószereken bemutatva, pl. etanol. Kétfázisú rendszerek bemutatása: jég és más anyag olvadása, a szilárd és a folyadékfázisok sűrűsége.</p> <p>Pl. vaspör és kénpor keverékének szétválasztása mágnessel, illetve összeolvasztása.</p> <p>Égés bemutatása. Hőelnyelő változások bemutatása hőmérséklet mérése mellett, pl. oldószer párolgása, hőelnyelő oldódás. Információk a párolgás szerepéről az emberi test hőszabályozásában.</p> <p>Az anyagmegmaradás törvényének tömegméréssel való demonstrálása, pl. színes csapadékképződési reakciókban.</p> <p>Egyszerű számítási feladatok az anyagmegmaradás (tömegmegmaradás) felhasználásával.</p>	<p>mágnesesség, hőmérséklet mérése, sűrűség mérése és mértékegysége, testek úszása, légnyomás mérése, tömegmérés, térfogatmérés.</p> <p><i>Földrajz:</i> vizek, talajtípusok.</p> <p><i>Matematika:</i> százalékszámítás.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> őskorban, ókorban ismert fémek.</p>
<p><i>Komponens</i> Komponens (összetevő), a komponensek száma. A komponensek változó aránya.</p> <p><i>Elegyek és összetételük</i> Gáz- és folyadékelegyek. Elegyek összetétele: tömegszázalék, térfogatszázalék. Tömegmérés, térfogatmérés. A teljes tömeg egyenlő az összetevők tömegének összegével, térfogat esetén ez nem mindig igaz.</p> <p><i>Oldatok</i> Oldhatóság. Telített oldat. Az oldhatóság változása a hőmérséklettel. Rosszul oldódó anyagok. A „hasonló a hasonlóban oldódik jól” elv.</p>	<p>Elegyek és oldatok összetételének értelmezése. Összetételre vonatkozó számítási feladatok megoldása.</p> <p>M: Többfázisú keverékek előállítása: pl. porkeverékek, nem elegyedő folyadékok, korlátozottan oldódó anyagok, lópor.</p> <p>Szörp, ecetes víz, víz-alkohol elegy készítése.</p> <p>Egyszerű számítási feladatok tömeg- és térfogatszázalékra, pl. üdítőital cukortartalmának, ételcet ecetsavtartalmának, bor alkoholtartalmának számolása.</p> <p>Adott tömegszázalékú vizes oldatok készítése pl. cukorból, illetve konyhasóból. Anyagok oldása vízben és étolajban. Információk gázok oldódásának hőmérséklet- és nyomásfüggéséről példákkal (pl. keszonbetegség, magashegyi kisebb légnyomás következményei).</p>	
<p><i>Keverékek komponenseinek szétválasztása</i> Oldás, kristályosítás, ülepítés, dekantálás, szűrés, bepárlás, mágneses elválasztás, desztilláció, adszorpció.</p>	<p>Keverékek szétválasztásának gyakorlása. Kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása.</p> <p>M: Egyszerű elválasztási feladatok megtervezése és/vagy kivitelezése, pl. vas- és alumíniumpor szétválasztása mágnessel, színes filctoll festékanyagainak szétválasztása</p>	

<p><i>A levegő mint gázelegy</i> A levegő térfogatszázalékos összetétele. <i>Néhány vizes oldat</i> Édesvíz, tengervíz (sótartalma tömegszázalékban), vérplazma (oldott anyagai). <i>Szilárd keverékek</i> Szilárd keverék (pl. só és homok, vas és kénpor, sűrűpor, bauxit, gránit, talaj).</p>	<p>papírkromatográfiával. Információk a desztillációról és az adszorpcióról: pl. pálinkafőzés, kőolajfinomítás, a Telkes-féle – tengervízből ivóvizet készítő – labda, orvosi szén, dezodorok, szilikagél. Információk a levegő komponenseinek szétválasztásáról. Sós homokból só kioldása, majd bepárlás után kristályosítása. Információk az étkezési só tengervízből történő előállításáról. Valamilyen szilárd keverék komponenseinek vizsgálata, kimutatása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Daltoni atommodell, kémiai tisztaság, elem, vegyület, molekula, vegyjel, képlet, halmazállapot, fázis, fizikai és kémiai változás, hőtermelő és hőelnyelő változás, anyagmegmaradás, keverék, komponens, elegy, oldat, tömegszázalék, térfogatszázalék.</p>	
<p>Tematikai egység</p>	<p>A részecskék szerkezete és tulajdonságai, vegyülettípusok</p>	<p>Órakeret 18óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Részecskeszemlélet, elem, vegyület, molekula, kémiai reakció.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A mennyiségi arányok értelmezése vegyületekben a vegyértékelektronok számának, illetve a periódusos rendszernek az ismeretében. Az anyagmennyiség fogalmának és az Avogadro-állandónak a megértése. Ionok, ionos kötés, kovalens kötés és fémes kötés értelmezése a nemesgáz-elektronszerkezetre való törekvés elmélete alapján. Az ismert anyagok besorolása legfontosabb vegyülettípusokba.</p>	
<p>Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)</p>	<p>Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Az atom felépítése</i> Atommodellek a Bohr-modellig. Atommag és elektronok. Elektronok felosztása törzs- és vegyértékelektronokra. Vegyértékelektronok jelölése a vegyjel mellett pontokkal, elektronpár esetén vonallal. <i>A periódusos rendszer</i> Története (Mengyelejev), felépítése. A vegyértékelektronok száma és a kémiai tulajdonságok összefüggése a periódusos rendszer 1., 2. és 13–18. (régebben főcsoportoknak nevezett) csoportjaiban. Fémek, nemfémek, félfémek elhelyezkedése a periódusos rendszerben. Magyar vonatkozású elemek (Müller Ferenc, Hevesy György). Nemesgázok elektronszerkezete. <i>Az anyagmennyiség</i> Az anyagmennyiség fogalma és mértékegysége. Avogadro-állandó. Atomtömeg, moláris tömeg és mértékegysége, kapcsolata a fizikában megismert tömeg mértékegységével.</p>	<p>A periódusos rendszer szerepének és az anyagmennyiség fogalmának a megértése. Képletek szerkesztése, anyagmennyiségre vonatkozó számítási feladatok megoldása. M: Vegyértékelektronok jelölésének gyakorlása. Információ a nemesgázok kémiai viselkedéséről. Az elemek moláris tömegének megadása a periódusos rendszerből leolvasott atomtömegek alapján. Vegyületek moláris tömegének kiszámítása az elemek moláris tömegéből. A kiindulási anyagok és a reakciótermékek anyagmennyiségeire és tömegeire vonatkozó egyszerű számítási feladatok. A $6 \cdot 10^{23}$ db részecskeszám nagyságának érzékeltetése szemléletes hasonlatokkal.</p>	<p><i>Fizika:</i> tömeg, töltés, áramvezetés, természet méretviszonyai, atomi méretek.</p>
<p><i>Egyszerű ionok képződése</i> A nemesgáz-elektronszerkezet elérése elektronok leadásával, illetve felvételével: kation, illetve anion képződése. Ionos kötés. Ionos vegyületek képletének jelentése. <i>Kovalens kötés</i></p>	<p>Az ionos, kovalens és fémes kötés ismerete, valamint a köztük levő különbség megértése. Képletek szerkesztése. Egyszerű molekulák szerkezetének felírása az atomok vegyérték-elektronszerkezetének ismeretében az oktettelv felhasználásával. Összetételre vonatkozó számítási feladatok megoldása.</p>	

<p>A nemesgáz-elektronszerkezet elérése az atomok közötti közös kötő elektronpár létrehozásával. Egyszeres és többszörös kovalens kötés. Kötő és nemkötő elektronpárok, jelölésük vonallal. Molekulák és összetett ionok kialakulása. <i>Fémes kötés</i> Fémek és nemfémek megkülönböztetése tulajdonságaik alapján. Fémek jellemző tulajdonságai. A fémes kötés, az áramvezetés értelmezése az atomok közös, könnyen elmozduló elektronjai alapján. Könnyűfémek, nehézfémek, ötvözetek.</p>	<p>M: Só képződéséhez vezető reakcióegyenletek írásának gyakorlása a vegyértékelektronok számának figyelembevételével (a periódusos rendszer segítségével). Ionos vegyületek képletének szerkesztése. Ionos vegyületek tömegszázalékos összetételének kiszámítása. Molekulák elektronszerkezeti képlettel való ábrázolása, kötő és nemkötő elektronpárok feltüntetésével. Példák összetett ionokra, elnevezésükre. Összetett ionok keletkezésével járó kísérletek, pl. alkáli- és alkáliföldfémek reakciója vízzel. Kísérletek fémekkel, pl. fémek megmunkálhatósága, alumínium vagy vaspor égetése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Atommag, törzs- és vegyértékelektron, periódusos rendszer, anyagmennyiség, ion, ionos, kovalens és fémes kötés, só.</p>	

8. évfolyam

	Tematikai egység	Órakeret
1.	A kémiai reakciók típusai	14 óra
2.	Élelmiszerek és az egészséges életmód	13 óra
3.	Kémia a természetben	12 óra
4.	Kémia az iparban	12 óra
5.	Kémia a háztartásban	14 óra
	Szabadon tervezhető	7 óra
	Összesen:	72 óra

Tematikai egység	A kémiai reakciók típusai	Órakeret 16óra
Előzetes tudás	Vegyértékelektron, periódusos rendszer, kémiai kötések, fegyelmezett és biztonságos kísérletezési képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kémiai reakciók főbb típusainak megkülönböztetése. Egyszerű reakcióegyenletek rendezésének elsajátítása. A reakciók összekötése hétköznapi fogalmakkal: gyors égés, lassú égés, robbanás, tűzoltás, korrózió, megfordítható folyamat, sav, lúg. Az ismert folyamatok általánosítása (pl. égés mint oxidáció, savak és bázisok közömbösítési reakciói), ennek alkalmazása kísérletekben.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<p><i>Egyesülés</i> Egyesülés fogalma, példák. <i>Bomlás</i> Bomlás fogalma, példák. <i>Gyors égés, lassú égés, oxidáció, redukció</i> Az égés mint oxigénnel történő kémiai reakció. Robbanás. Tökéletes égés, nem tökéletes égés és feltételei. Rozsdásodás. Korrózió. Az oxidáció mint oxigénfelvétel. A redukció mint oxigénleadás. A redukció ipari jelentősége. A CO-mérgezés és elkerülhetősége, a CO-jelzők fontossága. Tűzoltás, felelős viselkedés tűz esetén.</p>	<p>Az egyesülés, bomlás, égés, oxidáció, redukció ismerete, ezekkel kapcsolatos egyenletek rendezése, kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása. M: Pl. hidrogén égése, alumínium és jódd reakciója. Pl. mézszó, cukor, kálium-permanganát, vasoxalát hőbomlása, vízbontás. Pl. szén, faszén, metán (vagy más szénhidrogén) égésének vizsgálata. Égéstermékek kimutatása. Annak bizonyítása, hogy oxigénben gyorsabb az égés. Robbanás bemutatása, pl. alkohol gőzével telített PET-palack tartalmának meggyújtása. Savval tisztított, tisztítatlan és olajos szög vízben való rozsdásodásának vizsgálata. Az élő szervezetekben végbemenő anyagcsere-folyamatok során keletkező CO₂-gáz kimutatása indikátoros meszes vízzel. Termitreakció.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> anyagcsere. <i>Fizika:</i> hő.</p>

	<p>Levegőszabályozás gyakorlása Bunsen- vagy más gázégőnél: kormozó és szúróláng. Izzó faszén, illetve víz tetején égő benzin eloltása, értelmezése az égés feltételeivel. Reakcióegyenletek írásának gyakorlása.</p>	
<p><i>Oldatok kémhatása, savak, lúgok</i> Savak és lúgok, disszociációjuk vizes oldatban, Arrhenius-féle sav-bázis elmélet. pH-skála, a pH mint a savasság és lúgosság mértékét kifejező számérték. Indikátorok. <i>Kísérletek savakkal és lúgokkal</i> Savak és lúgok alapvető reakciói. <i>Közömbösítési reakció, sók képződése</i> Közömbösítés fogalma, példák sókra.</p>	<p>Savak, lúgok és a sav-bázis reakcióik ismerete, ezekkel kapcsolatos egyenletek rendezése, kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása. M: Háztartási anyagok kémhatásának vizsgálata többféle indikátor segítségével. Növényi alapanyagú indikátor készítése. Kísérletek savakkal (pl. sósavval, ecettel) és pl. fémmel, mészkövel, tojáshéjjal, vízkövel. Információk arról, hogy a sav roncsolja a fogat. Kísérletek szénsavval, a szénsav bomlékonysága. Megfordítható reakciók szemléltetése. Víz pH-jának meghatározása állott és frissen forralt víz esetén. Kísérletek lúgokkal, pl. NaOH-oldat pH-jának vizsgálata. Annak óvatos bemutatása, hogy mit tesz a 0,1 mol/dm³-es NaOH-oldat a bőrrel. Különböző töménységű savoldatok és lúgoldatok összeöntése indikátor jelenlétében, a keletkező oldat kémhatásának és pH-értékének vizsgálata. Reakcióegyenletek írásának gyakorlása. Egyszerű számítási feladatok közömbösítéshez szükséges oldatmennyiségekre.</p>	
<p><i>A kémiai reakciók egy általános sémája</i> nemfém elem égése (oxidáció, redukció) → égéstermék: nemfém-oxid → nemfém-oxid reakciója vízzel → savoldat (savas kémhatás) fém elem égése (oxidáció, redukció) → égéstermék: fém-oxid → fém-oxid reakciója vízzel → lúgoldat (lúgos kémhatás) savoldat és lúgoldat összeöntése (közömbösítési reakció) → sóoldat (ionvegyület, amely vízben jól oldódik, vagy csapadékként kiválik). kémiai reakciók sebességének változása a hőmérséklettel (melegítés, hűtés).</p>	<p>Az általánosítás képességének fejlesztése típusreakciók segítségével. M: Foszfor égetése, az égéstermék felfogása és vízben oldása, az oldat kémhatásának vizsgálata. Kalcium égetése, az égésterméket vízbe helyezve az oldat kémhatásának vizsgálata. Kémcsőben lévő, indikátort is tartalmazó, kevés NaOH-oldathoz sósav adagolása az indikátor színének megváltozásáig, oldat bepárlása. Szódavíz (szénsavas ásványvíz) és meszes víz összeöntése indikátor jelenlétében.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Egyesülés, bomlás, gyors és lassú égés, oxidáció, redukció, pH, sav, lúg, közömbösítés.</p>	
<p>Tematikai egység</p>	<p>Élelmiszerek és az egészséges életmód</p>	<p>Órakeret 14 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Elem, vegyület, molekula, periódusos rendszer, kémiai reakciók ismerete, fegyelmezett és biztonságos kísérletezés.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A szerves és a szervetlen anyagok megkülönböztetése. Ismert anyagok besorolása a szerves vegyületek csoportjaiba. Információkeresés az élelmiszerek legfontosabb összetevőiről. A mindennapi életben előforduló, a konyhai tevékenységhez kapcsolódó kísérletek tervezése, illetve elvégzése. Annak rögzítése, hogy a főzés többnyire kémiai reakciókat jelent. Az egészséges táplálkozással kapcsolatban a kvalitatív és a kvantitatív szemlélet elsajátítása. A tápanyagok összetételére és energiaértékére vonatkozó számítások készség szintű elsajátítása. Az objektív tájékoztatás és az elriasztó hatású kísérletek eredményeként elutasító attitűd</p>	

kialakulása a szenvedélybetegségekkel szemben.		
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<p><i>Szerves vegyületek</i> Szerves és szervesetlen anyagok megkülönböztetése. <i>Szénhidrátok</i> Elemi összetétel és az elemek aránya. A „hidrát” elnevezés tudománytörténeti magyarázata. Egyszerű és összetett szénhidrátok. Szőlőcukor (glükóz, $C_6H_{12}O_6$), gyümölcscukor (fruktóz), tejcukor (laktóz), répacukor (szacharóz). Biológiai szerepük. Méz, kristálycukor, porcukor. Mesterséges édesítőszer. Keményítő és tulajdonságai, növényi tartalék-tápanyag. Cellulóz és tulajdonságai, növényi rostanyag. <i>Fehérjék</i> Elemi összetétel. 20-féle alapvegyületből felépülő óriásmolekulák. Biológiai szerepük (enzimek és vázfehérjék). Fehérjetartalmú élelmiszerek. <i>Zsírok, olajok</i> Elemi összetételük. Megkülönböztetésük. Tulajdonságaik. Étolaj és sertészsír, koleszterintartalom, avasodás, kémiaiilag nem tiszta anyagok, lágyulás. <i>Alkoholok és szerves savak</i> Szeszes erjedés. Pálinkafőzés. A glikol, a denaturált szesz és a metanol erősen mérgező hatása. Ecetesedés. Ecetsav.</p>	<p>Az élelmiszerek legfőbb összetevőinek, mint szerves vegyületeknek az ismerete és csoportosítása. M: Tömény kénsav (erélyes vízelvonó szer) és kristálycukor reakciója. Keményítő kimutatása jóddal élelmiszerekben. Csiriz készítése. Karamellizáció. Tojásfehérje kicsapása magasabb hőmérsékleten, illetve sóval. Oldékonysági vizsgálatok, pl. étolaj vízben való oldása tojássárgája segítségével, majonézkészítés. Információk a margarinnról, szappanfőzésről. Alkoholok párolgásának bemutatása. Információk mérgezési esetekről. Ecetsav kémhatásának vizsgálata, háztartásban előforduló további szerves savak bemutatása.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> az élőlényeket felépítő főbb szerves és szervesetlen anyagok, anyagcsere-folyamatok, tápanyag. <i>Fizika:</i> a táplálékok energiatartalma.</p>
<p><i>Az egészséges táplálkozás</i> Élelmiszerek összetétele, az összetétellel kapcsolatos táblázatok értelmezése, ásványi sók és nyomelemek. Energiatartalom, táblázatok értelmezése, használata. Sportolók, diétázók, fogyókúrázók táplálkozása. Zsír- és vízoldható vitaminok, a C-vitamin. Tartósítószer. <i>Szenvedélybetegségek</i> Függőség. Dohányzás, nikotin. Kátrány és más rákkeltő anyagok, kapcsolatuk a tüdő betegségeivel. Alkoholizmus és kapcsolata a máj betegségeivel. „Partidrogok”, egyéb kábítószerek.</p>	<p>Az egészséges életmód kémiai szempontból való áttekintése, egészségtudatos szemlélet kialakítása. M: Napi tápanyagbevitel vizsgálata összetétel és energia szempontjából. Üdítőitalok kémhatásának, összetételének vizsgálata a címke alapján. Információk Szent-Györgyi Albert munkásságáról. Pl. elriasztó próbálkozás kátrányfoltok oldószer nélküli eltávolításával. Információk a drog- és alkoholfogyasztás, valamint a dohányzás veszélyeiről. Információk Kabay János munkásságáról.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szerves vegyület, alkohol, szerves sav, zsír, olaj, szénhidrát, fehérje, dohányzás, alkoholizmus, drog.	
Tematikai egység	Kémia a természetben	Órakeret 13óra

Előzetes tudás	A halmazok, keverékek, kémiai reakciók ismerete, fegyelmezett és biztonságos kísérletezés.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természetben található legfontosabb anyagok jellemzése azok kémiai tulajdonságai alapján. Szemléletformálás annak érdekében, hogy a tanuló majd felnőttként is képes legyen alkalmazni a kémiaórán tanultakat a természeti környezetben előforduló anyagok tulajdonságainak értelmezéséhez, illetve az ott tapasztalt jelenségek és folyamatok magyarázatához. A levegő- és a vízszennyezés esetében a szennyezők forrásainak és hatásainak összekapcsolása, továbbá azoknak a módszereknek, illetve attitűdnek az elsajátítása, amelyekkel az egyén csökkentheti a szennyezéshez való hozzájárulását.		
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Hidrogén</i> Tulajdonságai. Előfordulása a csillagokban. <i>Légköri gázok</i> A légkör összetételének ismételése (N₂, O₂, CO₂, H₂O, Ar). Tulajdonságaik, légzés, fotoszintézis, üvegházhatás, a CO₂ mérgező hatása. <i>Levegőszennyezés</i> Monitoring rendszerek, határértékek, riasztási értékek. Szmog. O₃, SO₂, NO, NO₂, CO₂, CO, szálló por (PM10). Tulajdonságaik. Forrásaik. Megelőzés, védekezés. Ózonpajzs. Az ózon mérgező hatása a légkör földfelszíni rétegében. A savas esőt okozó szennyezők áttekintése.</p>	<p>A légköri gázok és a légszennyezés kémiai vonatkozásainak ismerete, megértése, környezettudatos szemlélet kialakítása. M: Hidrogén égése, durranógáz-próba. Annak kísérleti bemutatása, hogy az oxigén szükséges feltétele az égésnek. Lépcsős kísérlet gyertyasorral. Pl. esővíz pH-jának meghatározása. Szálló por kinyerése levegőből. Információk az elmúlt évtizedek levegővédelmi intézkedéseiről.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> szaglás, tapintás, látás, környezetszennyezés, levegő-, víz- és talajszennyezés, fenntarthatóság. <i>Fizika:</i> Naprendszer, atommag, a természetkárosító s fajtáinak fizikai háttere, elektromos áram. <i>Földrajz:</i> ásványok, kőzetek, vizek, környezetkárosító anyagok és hatásaik.</p>	
<p><i>Vizek</i> Édesvíz, tengervíz, ivóvíz, esővíz, ásványvíz, gyógyvíz, szennyvíz, desztillált víz, ioncserélt víz, jég, hó. Összetételük, előfordulásuk, felhasználhatóságuk. A természetes vizek mint élő rendszerek. <i>Vízszennyezés</i> A Föld vízkészletének terhelése kémiai szemmel. A természetes vizeket szennyező anyagok (nitrát-, foszfátszennyezés, olajszenyezés) és hatásuk az élővilágra. A szennyvíztisztítás lépései. A közműolló. Élővizeink és az ivóvízbázis védelme. <i>Ásványok, ércek</i> Az ásvány, a kőzet és az érc fogalma. Magyarországi hegységképző kőzetek főbb ásványai. Mészkö, dolomit, szilikátásványok. Barlang- és cseppkőképződés. Homok, kvarc. Agyag és égetése. Porózus anyagok. Kőszén, grafit, gyémánt. Szikes talajok.</p>	<p>A vizek, ásványok és ércek kémiai összetételének áttekintése; a vízszennyezés kémiai vonatkozásainak ismerete, megértése, környezettudatos szemlélet kialakítása. M: Különböző vizek bepárlása, a bepárlási maradék vizsgálata. Környezeti katasztrófák kémiai szemmel. Pl. ásvány- és kőzetgyűjtemény létrehozása. Ércék bemutatása. Kísérletek mészkővel, dolomittal és sziksóval, vizes oldataik kémhatása.</p>		
Kulcsfogalmak/fogalmak	H ₂ , légköri gáz, természetes és mesterséges víz, ásvány, érc, levegőszennyezés, vízszennyezés.		

Tematikai egység	Kémia az iparban	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	A természetben előforduló anyagok ismerete, kémiai reakciók ismerete, fegyelmzett és biztonságos kísérletezés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése, hogy a természetben található nyersanyagok kémiai átalakításával értékes és nélkülözhetetlen anyagokhoz lehet jutni, de az ezek előállításához szükséges műveleteknek veszélyei is vannak. Néhány előállítási folyamat legfontosabb lépéseinek megértése, valamint az előállított anyagok jellemzőinek, továbbá (lehetőleg aktuális vonatkozású) felhasználásainak magyarázata (pl. annak megértése, hogy a mész építőipari felhasználása kémiai szempontból körfolyamat). Az energiatermelés kémiai vonatkozásai esetében a környezetvédelmi, energiatakarékosági és a fenntarthatósági szempontok összekapcsolása a helyes viselkedésformákkal.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<p>A vegyész és a vegyészmérnök munkája az iparban, a vegyipari termékek jelenléte mindennapjainkban. A vegyipar és a kémiai kutatás modern, környezetbarát irányvonalai.</p> <p><i>Vas- és acélgégyártás</i> A vas és ötvözetek tulajdonságai. A vas- és acélgégyártás folyamata röviden. A vashulladék szerepe.</p> <p><i>Alumíniumgyártás</i> A folyamat legfontosabb lépései. A folyamat energiaköltsége és környezetterhelése. Újrahasznosítás. Az alumínium tulajdonságai.</p> <p><i>Üvegipar</i> Homok, üveg. Az üveg tulajdonságai. Újrahasznosítás.</p> <p><i>Papírgégyártás</i> A folyamat néhány lépése. Fajlagos faigény. Újrahasznosítás.</p> <p><i>Műanyagipar</i> A műanyagipar és hazai szerepe. Műanyagok. Közös tulajdonságaik.</p>	<p>A tágabban értelmezett vegyipar főbb ágainak, legfontosabb termékeinek és folyamatainak ismerete, megértése, környezettudatos szemlélet kialakítása.</p> <p>M: Információk a vegyipar jelentőségéről, a vas- és acélgégyártásról.</p> <p>Alumínium oxidációja a védőréteg leoldása után.</p> <p>Felhevített üveg formázása. Információk az amorf szerkezetéről és a hazai üveggyártásról.</p> <p>Információk a különféle felhasználási célú papírok előállításának környezetterhelő hatásáról.</p> <p>Információk a biopolimerek és a műanyagok szerkezetének hasonlóságáról, mint egységekből felépülő óriásmolekulákról.</p> <p>Információk a műanyagipar nyersanyagairól.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> fenntarthatóság, környezetszennyezés, levegő-, víz- és talajszennyezés.</p> <p><i>Fizika:</i> az energia fogalma, mértékegysége, energiatermelési eljárások, hatások, a környezettudatos magatartás fizikai alapjai, energiatakarékos eljárások, energiatermelés módjai, kockázatai, víz-, szél-, nap- és fosszilis energiák, atomenergia, a természetkárosítás fajtáinak fizikai háttere, elektromos áram.</p> <p><i>Földrajz:</i> fenntarthatóság, környezetkárosító anyagok és hatásaik, energiahordozók, környezetkárosítás.</p>
<p><i>Energiaforrások kémiai szemmel</i> Felosztásuk: fosszilis, megújuló, nukleáris; előnyeik és hátrányaik. Becsült készletek. Csoportosításuk a felhasználás szerint. Alternatív energiaforrások.</p> <p><i>Fosszilis energiaforrások</i> Szénhidrogének: metán, benzin, gázolaj. Kőolaj-finomítás. A legfontosabb frakciók felhasználása. Kőszenek fajtái, széntartalmuk, fűtőértékük, koruk. Égéstermékek. Az égéstermékek környezeti terhelésének csökkentése: porleválasztás, további oxidáció. Szabályozott égés, Lambda-szonda, katalizátor.</p> <p><i>Biomassza</i> Megújuló energiaforrások. A biomassza fő típusai energetikai</p>	<p>Az energiaforrások áttekintése a kémia szempontjából, környezettudatos szemlélet kialakítása.</p> <p>M: Robbanóelegy bemutatása, gázszag. Információk a kémiai szintézisek szerepéről az üzemanyagok előállításánál.</p> <p>Információk az egyén energiatudatos viselkedési lehetőségeiről, a hazai olajfinomításról és a megújuló energiaforrások magyarországi felhasználásáról.</p>	

szempontból. égéstermékeik. folyékony tüzelőanyag gyártása. A biomassa mint ipari alapanyag a fosszilis források helyettesítésére.		Összetételük, Elgázosítás,	
<p><i>Mész</i> A mészalapú építkezés körfolyamata: mészégetés, mészoltás, karbonátosodás. A vegyületek tulajdonságai. Balesetvédelem.</p> <p><i>Gipsz és cement</i> Kalcium-szulfát. Kristályvíz. Kristályos gipsz, égetett gipsz. Az égetett gipsz (modellgipsz) vízfelvétele, kötése. Cementalapú kötőanyagok, kötési idő, nedvesen tartás.</p>		<p>M: Információk a mész-, a gipsz- és a cementalapú építkezés során zajló kémiai reakciók szerepéről.</p> <p>A főbb lépések bemutatása, pl. a keletkező CO₂-gáz kimutatása meszes vízzel, mészoltás kisebb mennyiségben. Információk a régi mészégetésről.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vas- és acélötvözet, alumínium, üveg, papír, energia, fosszilis energia, földgáz, kőolaj, szén, biomassa, mész, körfolyamat, kristályvíz.		
Tematikai egység	Kémia a háztartásban		Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	A háztartásban előforduló anyagok és azok kémiai jellemzői, kémiai reakciók ismerete, fegyelmezett és biztonságos kísérletezés.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A háztartásokban található anyagok és vegyszerek legfontosabb tulajdonságainak ismerete alapján azok kémiai szempontok szerinti, szakszerű jellemzése. Az egyes vegyszerek biztonságos kezelésének, a szabályok alkalmazásának készségszintű elsajátítása a kísérletek során, a tiltott műveletek okainak megértése. A háztartási anyagok és vegyszerek szabályos tárolási, illetve a hulladékok előírás szerű begyűjtési módjainak ismeretében ezek gyakorlati alkalmazása. A háztartásban előforduló anyagokkal, vegyszerekkel kapcsolatos egyszerű, a hétköznapi életben is használható számolási feladatok megoldása.		
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások		Kapcsolódási pontok
<p><i>Savak, lúgok és sók biztonságos használata</i> Használatuk a háztartásban (veszélyességi jelek). Ajánlott védőfelszerelések. Maró anyagok.</p> <p><i>Savak</i> Háztartási sósav. Akkumulátorsav. Ecet. Vízkőoldók: a mészkövet és a márványt károsítják.</p> <p><i>Lúgok</i> Erős lúgok: zsíroldók, lefolyótisztítók. Erős és gyenge lúgokat tartalmazó tisztítószer.</p> <p><i>Sók</i> Konyhasó. Tulajdonságai. Felhasználása. Szódabikarbóna. Tulajdonságai. Felhasználása. A sütőpor összetétele: szódabikarbóna és sav keveréke, CO₂-gáz keletkezése.</p>	<p>A háztartásban előforduló savak, lúgok és sók, valamint biztonságos használatuk módjainak elsajátítása.</p> <p>M: Pl. kénsavas ruhadarab szárítása, majd a szövet roncsolódása nedvességre. Információk az élelmiszerekben használt gyenge savakról.</p> <p>Annak bizonyítása, hogy a tömény lúg és az étolaj reakciója során a zsírolékony étolaj vízdékonnyá alakul.</p> <p>Információk táplálékaink sótartalmáról és a túlzott sófogyasztás vérnyomásra gyakorolt hatásáról.</p> <p>Sütőpor és szódabikarbóna reakciója vízzel és ecettel.</p> <p>Információk a szódabikarbónával való gyomorsav-megkötésről.</p>		<p><i>Biológia-egészségtan:</i> tudatos fogyasztói szokások, fenntarthatóság.</p> <p><i>Fizika:</i> az energia fogalma, mértékegysége, elektromos áram.</p>
<p><i>Fertőtlenítő- és fehérítőszer</i> Hidrogén-peroxid. Hipó. Klórmész. Tulajdonságaik. A hipó (vagy klórmész) + sósav reakciójából mérgező Cl₂-gáz keletkezik. A klórgáz tulajdonságai. A vízkőoldó</p>	<p>A háztartásban előforduló fertőtlenítő- és mosószer, valamint biztonságos használatuk módjainak elsajátítása. A csomagolóanyagok áttekintése, a hulladékkezelés szempontjából is, környezettudatos szemlélet kialakítása.</p> <p>M: H₂O₂ bomlása, O₂-gáz fejlődése. Információk a</p>		

<p>és a klórtartalmú fehérítők, illetve fertőtlenítőszeresek együttes használatának tilalma. <i>Mosószeresek, szappanok, a vizek keménysége</i> Mosószeresek és szappanok, mint kettős oldékonyságú részecskék. A szappanok, mosószeresek mosóhatásának változása a vízkeménységtől függően. A víz keménységét okozó vegyületek. A vízlágyítás módjai, csapadékképzés, ionsere. <i>Csomagolóanyagok és hulladékok kezelése</i> A csomagolóanyagok áttekintése. Az üveg és a papír mint újrahasznosítható csomagolóanyag. Alufólia, aludoboz. Az előállítás energiaigénye. Műanyagok jelölése a termékeken. Élettartamuk.</p>	<p>háztartási vegyszerek összetételéről. Semmelweis Ignác tudománytörténeti szerepe. Információk a kettős oldékonyságú részecskékről. Vízlágyítók és adagolásuk különbsége mosógép és mosogatógép esetében. Információk a foszfátos és foszfátmentes mosópor környezetkémiai vonatkozásairól. Alumínium oldása savban és lúgban. Információk: mi miben tárolható, mi mosható mosogatógépben, mi melegíthető mikrohullámú melegítőben. Információk a csomagolóanyagok szükségességéről, a környezettudatos viselkedésről. Műanyag égetése elrettentésként. Információk az iskola környékén működő hulladékkezelési rendszerekről.</p>	
<p><i>Réz és nemesfémek</i> A félnemesfémek és nemesfémek. A réz (vörösréz) és ötvözetek (sárgaréz, bronz). Tulajdonságaik. Tudománytörténeti érdekességek. Az ezüst és az arany ún. tisztaságának jelölése. Választóvíz, királyvíz. <i>Permetezés, műtrágyák</i> Réz-szulfát mint növényvédő szer. Szerves növényvédő szeresek. Adagolás, lebomlás, várakozási idő. Óvintézkedések permetezéskor. A növények tápanyagigénye. Műtrágyák N-, P-, K-tartalma, vízdékonysága, ennek veszélyei. <i>Az energia kémiai tárolása</i> Energia tárolása kémiai (oxidáció-redukció) reakciókkal. Szárazelemek, akkumulátorok. Mérgező fémek, vegyületek begyűjtése.</p>	<p>Kémiai információk ismerete a háztartásban található néhány további anyagról, azok biztonságos és környezettudatos kezelése. A háztartásban előforduló kémiai jellegű számítások elvégzési módjának elsajátítása. M: Réz és tömény salétromsav reakciója. A rézgalic színe, számítási feladatok permetlé készítésére és műtrágya adagolására. Információk a valós műtrágyaigényről. Információk a háztartásban használt szárazelemekről és akkumulátorokról. A közvetlen áramtermelés lehetősége tüzelőanyag-cellában: H₂ oxidációja.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vízkezelő, zsíroló, fertőtlenítő- és fehérítőszer, mosószer, vízkeménység, csomagolóanyag, műanyag, szelektív gyűjtés, nemesfém, permetezőszer, műtrágya, várakozási idő, adagolás, szárazelem, akkumulátor.</p>	
<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>A tanuló ismerje</i> a kémia egyszerűbb alapfogalmait (atom, kémiai és fizikai változás, elem, vegyület, keverék, halmazállapot, molekula, anyagmennyiség, tömegszázalék, kémiai egyenlet, égés, oxidáció, redukció, sav, lúg, kémhatás), alaptörvényeit, vizsgálati céljait, módszereit és kísérleti eszközeit, a mérgező anyagok jelzéseit. <i>Ismerje</i> néhány, a hétköznapi élet szempontjából jelentős szervetlen és szerves vegyület tulajdonságait, egyszerűbb esetben ezen anyagok előállítását és a mindennapokban előforduló anyagok biztonságos felhasználásának módjait. <i>Tudja</i>, hogy a kémia a társadalom és a gazdaság fejlődésében fontos szerepet játszik. <i>Értse</i> a kémia sajátos jelrendszerét, a periódusos rendszer és a vegyértékelektron-szerkezet kapcsolatát, egyszerű vegyületek elektronszerkezeti képletét, a tanult modellek és a valóság kapcsolatát. <i>Értse</i> és az elsajátított fogalmak, a tanult törvények segítségével <i>tudja magyarázni</i> a halmazállapotok jellemzőinek, illetve a tanult elemek és vegyületek viselkedésének</p>	

	<p>alapvető különbségeit, az egyes kísérletek során tapasztalt jelenségeket.</p> <p><i>Tudjon</i> egy kémiával kapcsolatos témáról önállóan vagy csoportban dolgozva információt keresni, és <i>tudja</i> ennek eredményét másoknak változatos módszerekkel, az infokommunikációs technológia eszközeit is alkalmazva bemutatni.</p> <p><i>Alkalmazza</i> a megismert törvényszerűségeket egyszerűbb, a hétköznapi élethez is kapcsolódó problémák, kémiai számítási feladatok megoldása során, illetve gyakorlati szempontból jelentős kémiai reakciók egyenleteinek leírásában.</p> <p><i>Használja</i> a megismert egyszerű modelleket a mindennapi életben előforduló, a kémiával kapcsolatos jelenségek elemzésekor.</p> <p>Megszerzett tudását <i>alkalmazva hozzon felelős döntéseket</i> a saját életével, egészségével kapcsolatos kérdésekben, <i>vállaljon szerepet</i> személyes környezetének megóvásában.</p>
--	---

2.2.12 Földrajz az általános iskolák 7–8. évfolyama számára**Földünk és környezetünk****Alapelvek, célok**

A Földünk – környezetünk műveltségi terület megismerteti a tanulókat a szűkebb és tágabb környezet természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőivel, folyamataival. Elősegíti, hogy reális kép alakuljon ki bennük nemzeti értékeinkről, a magyarság világban elfoglalt helyéről, hazánk természeti, társadalmi-gazdasági adottságairól, jellemző társadalmi-gazdasági folyamatairól, valamint az európai integrációban betöltött szerepéről. Megismerteti – lehetőség szerint a gyakorlatban – a szűkebb és a tágabb természeti és társadalmi környezetben való tájékozódás, eligazodás alapvető eszközeit és módszereit. Vizsgálódásának középpontjában a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek, valamint napjaink eseményei állnak. Valamennyit a társadalom szemszögéből mutatja be a természet-, a társadalom- és a környezettudományok vizsgálódási módszereinek alkalmazásával.

A Földünk – környezetünk műveltségi terület tartalmainak feldolgozása során fejlődik a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodása, helyi, regionális és globális szemlélete. Megértik, hogy a természet egységes egész; a Föld egységes, de állandóan változó rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él, és ez megköveteli az erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodást. A műveltségi terület minden jelenséget és folyamatot tér- és időbeli változásában, fejlődésében mutat be, megláttatva azok okait és lehetséges következményeit is. Így fokozatosan kialakulhat a tanulók felelős magatartása a szűkebb és a tágabb természeti, illetve társadalmi környezet iránt. A globalizálódó gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok értékelésével lehetővé válik, hogy a tanulók megismerjék az emberiség egész bolygónkra kiterjedő természetátalakító tevékenységét, valamint az ebből fakadó, szintén világméretű természeti és társadalmi problémákat. Az elsajátított ismeretek és a felismert összefüggések alapján érthetővé válnak azok az új kihívások, amelyek a XXI. század elején átszabják a hagyományos gazdaság kereteit, s amelyek érdekellentéteket okozhatnak, társadalmi változásokat gerjeszhetnek a világ korábban egymástól elzárt térségeiben, társadalmaiban.

A műveltségi terület tartalmi elemeinek feldolgozása a szűkebb és tágabb környezetünkről megszerzett ismeretek bővítése mellett nagymértékben hozzájárul a tanulók képességeinek fejlődéséhez. A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. Az Európai Unió, valamint a távoli országok természeti és társadalmi-gazdasági sajátosságainak bemutatásával hozzájárul a nyitott és befogadó magatartás kialakulásához, felkelti az igényt az eltérő kultúrák megismerése, a következő nemzedékek számára történő megőrzése iránt. Mindezzel hozzájárul a felelős és tudatos környezeti magatartáshoz.

A természeti, a társadalmi-gazdasági és a környezeti folyamatokban megfigyelhető kölcsönhatások feltárásával a műveltségi terület tartalmainak feldolgozása hozzájárul a kor-szerű természettudományi szemlélet és gondolkodásmód kialakulásához. Szüntelenül változó és globalizálódó világunk természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatainak megismeréséhez, megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás, az információszerzés és a nyitott gondolkodás. Ezért a megnevezett tartalmi elemek elsajátítása elképzelhetetlen a tanulók kezdetben még irányított, majd egyre önállóbbá váló információszerző tevékenysége nélkül. Így a tanítási-tanulási folyamatban nagy hangsúlyt kap az információszerzés- és feldolgozás képességének fejlesztése, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek felhasználására. Hazánk és a világ társadalom-földrajzi jellemzőinek bemutatásával fejlődik a tanulók szociális és állampolgári kompetenciája. Napjaink társadalmi-gazdasági folyamatainak megismerése nagymértékben hozzájárul a gazdasági élet eseményeiben történő eligazodáshoz, az aktív, kreatív, a körülményekhez rugalmasan alkalmazkodó és vállalkozó-képes állampolgárrá váláshoz.

A Földünk – környezetünk műveltségi területben megfogalmazott célkitűzések, fejlesztési feladatok és az azokhoz kötődő tartalmak elsajátítása az 5. évfolyamon kezdődik, mert az oktatás alapozó szakaszában nem a szaktudományi ismeretek elkülönítésén van a hangsúly, hanem alapvetően a természettudományi (illetve részben a társadalom- és a környezettudományi) kapcsolatok megértésén. Ezért a műveltségi terület tartalmi és képességfejlesztési alapozása az 1–4. évfolyamon az Ember és természet műveltségi terület keretében megfogalmazottak alapján történik. Az 5–6. évfolyamra vonatkozó követelményrendszer már nemcsak az Ember és természet, hanem az Ember és társadalom műveltségi terület megfelelő fejlesztési területeihez is szervesen kapcsolódik. E kapcsolatok is hangsúlyozzák a Földünk – környezetünk műveltségi terület integráló jellegét, valamint a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségek, folyamatok összefüggéseinek megláttatásában és kölcsön-hatásainak feltárásában betöltött alapvető szerepét.

Fejlesztési feladatok

1. Tájékozódás a földrajzi térben
2. Tájékozódás az időben
3. Tájékozódás a környezet anyagairól
4. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól
5. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról
6. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról

Közműveltségi tartalmak

A Földünk – környezetünk műveltségi terület tartalmi alapozása az 1–4. évfolyamon az Ember és természet műveltségi terület keretében megfogalmazottak szerint történik.

5–8. évfolyam

1. A tér és ábrázolása

1.1. Téregységek

- Személyes tér. A földrajzi tér.
- Térhierarchia.

1.2. Térábrázolás

- Terrajz, útvonalrajz, térképvázlat; úti- és helyszínrajz.
- Térképi ábrázolás.
- Térképfajták.
- Keresőhálózat és földrajzi fókuszok.

2. Az idő

2.1. Időegységek

- A napi, az évi, a történelmi és a földtörténelmi időegységek.
- Földtani és földrajzi folyamatok időléptéke, időtartama példák alapján.

2.2. Időrend

- Ciklikus és lineáris irányú folyamatok, földtörténelmi események időrendje regionális példák alapján.

3. A természeti környezet és jelenségei

3.1. Anyagok, anyagi rendszerek.

- Ásványok és kőzetek, nyersanyagok és energiahordozók, illetve talajtípusok.
- Környezetet károsító anyagok és hatásai.

3.2. Geoszférák

- Domborzati formák, felszíni és felszín alatti vizek, talajtípusok.
- Időjárási-éghajlati elemek, jelenségek, légköri alapfolyamatok.
- Éghajlati elemek változásai, éghajlat-módosító tényezők, éghajlatok jellemzői, társadalmi-gazdasági hatások.
- Veszélyhelyzetek.

3.3. Földrajzi övezetesség

- A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásai.
- Az övezetesség elemeinek kapcsolatai regionális példákon.

3.4. Égitestek

- Az égitestek látszólagos mozgása. A Föld mozgásai és ezek következményei.

4. A társadalmi-gazdasági tér szerveződése és folyamatai

4.1. A társadalmi-gazdasági élet szerveződése

- A népesség területi eloszlása, a népességszám és befolyásoló tényezők, regionális különbségek.
- A kulturális élet földrajzi alapjai (nyelvek, vallások).
- Településtípusok és szerepük.
- A gazdaság természeti feltételei, a természeti erőforrások hasznosításának változása.
- A gazdasági ágazatok szerepe a földrészek, térségek, országok gazdasági életében.

4.2. A világgazdaság szerveződése és működése

- Földrészek, országok szerepe a világgazdaságban.
- Nemzetközi gazdasági együttműködések és társadalmi-gazdasági szervezetek példái, jellemző tevékenységük.
- A pénzvilág működése: bevétel és kiadás, fizetőeszközök (nemzeti és közös valuták).

5. A földrajzi tér regionális szerveződése

5.1. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza.

- A nemzeti kultúra és a magyarság nemzetközi híre, szellemi és gazdasági termékek, hagyományok, hungarikumok.
- A lakóhely, a hazai nagytájak és országrészek.
- Hazánk természeti adottságai és a társadalmi-gazdasági élet kapcsolata.
- A Kárpát-medence és hegységkerete mint természet- és társadalom-földrajzi egység.
- A magyarság által lakott, országhatáron túli területek, tájak közös és egyedi földrajzi vonásai. Magyarországon élő nemzetiségek.

5.2. Európa

- Európa földrajzi-környezeti jellemzői ok-okozati összefüggéseikben.
- Az Európai Unió mint gazdasági szerveződés; az európai kulturális sokszínűség földrajzi alapjai.
- A kontinensrészek földrajzi jellemzői, különböző életterek közös és egyedi földrajzi környezeti jellemzői, azok okai és következményei.
- Az egyes kontinensrészek meghatározó jelentőségű országainak egyedi földrajzi környezeti jellemzői, azok okai és következményei.
- A hazánkkal szomszédos országok földrajzi-környezeti jellemzői, jelentőségük a világban, társadalmi-gazdasági kapcsolataik hazánkkal.

5.3. Az Európán kívüli kontinensek, tájak, országok

- Afrika, Amerika, Antarktika, Ausztrália és Óceánia, Ázsia természetföldrajzi jellemzői, társadalom-földrajzi sajátosságai, környezeti állapota, a természetföldrajzi övezetesség elemei, összefüggései, hatása a társadalmi-gazdasági életre, a környezetre.
- Az egyes kontinensek tipikus tájainak természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzői, az adottságok társadalmi hasznosítása, jellemző életmódja.
- A távoli kontinensek meghatározó jelentőségű országai, országcsoportjainak földrajzi jellemzői és világgazdasági szerepe.

6. A globális kihívások lokális és regionális forrásai

6.1. Globális problémák

- Az életminőség különbségeinek példái, urbanizálódás, környezeti és gazdasági problémák.
- A helyi környezetkárosítások következményei.

6.2. Fenntarthatóság

- Fogyasztási szokások változása; környezettudatosság, energiatakarékosság, hulladékkeletkezés, szelektív hulladékgyűjtés, biotermékek; személyes és közösségi cselekvési lehetőségek; tudatos vásárlói magatartás.
- Védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái.

* Nemzeti alaptanterv 2012 (110/2012. (VI. 4.) Kormány rendelet)

EMMI kerettanterv 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet

3. sz. melléklet 3.2.10

Földrajz az általános iskolák 7–8. évfolyama számára

A földrajzoktatás megismerteti a tanulókat a szűkebb és tágabb környezet természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőivel, folyamataival, továbbá a környezetben való tájékozódást, eligazodást segítő alapvető eszközökkel és módszerekkel. Vizsgálódásának középpontjában a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek, azok kölcsönhatásai, illetve napjaink gazdasági, környezeti eseményei állnak. A földrajz tantárgy a természet- és társadalomföldrajz, valamint a regionális tudomány mellett számos földtudományt képvisel a közoktatásban, integrálja a földtani, a légkörtani, a hidrológiai, a talajtani és a planetológiai tudást. Tantárgyi előzménye az alsó tagozatos környezetismeret, illetve 5–6. évfolyamon a természetismeret, így annak követelményrendszerére épül, amelynek teljesítését feltételezi.

7–8. évfolyam

A földrajzi tartalmak feldolgozása során fejlődik a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodása, helyi, regionális és globális szemlélete. Megértik, hogy a természet egységes egész, a Föld egységes, de állandóan változó rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él, és ez megköveteli az erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodást. Az oknyomozó tudásszerzés elvéből kiindulva a tananyag feldolgozása során a tanulók minden tényt, jelenséget és folyamatot elsődlegesen térbeli, emellett időbeli változásában, fejlődésében ismernek meg, megláttatva azok okait és lehetséges következményeit is. Így fokozatosan kialakulhat felelős magatartásuk a szűkebb és a tágabb természeti, illetve társadalmi környezet iránt. A helyi és a regionális gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok értékelésével és a globális folyamatok érzékelésével lehetővé válik, hogy a tanulók megismerjék az emberiség egész bolygónkra kiterjedő tevékenységét, valamint az ebből fakadó, szintén világméretű természeti, társadalmi és környezeti problémákat.

A tartalmak feldolgozása a szűkebb és a tágabb környezet földrajzi jellemzőire épül. Elsődleges célja a térbeli intelligencia fejlesztése. Kiemelt része a hazai és környezete földrajzi-környezeti jellemzőinek megismertetése, amelynek során megalapozódik a hazához és a magyarsághoz való kötődés. Az Európai Unió, valamint a távoli országok természeti és társadalmi-gazdasági sajátosságainak bemutatásával hozzájárul az eltérő kultúrák megismerése iránti igény, a nyitott és befogadó magatartás, illetve szemlélet kialakulásához. Mindezt úgy valósítja meg, hogy közben elősegíti a természeti és a kulturális értékek iránti tisztelet, illetve a következő nemzedékek számára történő megőrzésük iránti igény kialakulását. Ezzel hozzájárul a felelős és tudatos környezeti magatartás, a jövő generáció érdekeit is szem előtt tartó gondolkodás fejlődéséhez. A hazáról, a földrészünkről és a távoli földrészekről való tudásszerzés mellett nagymértékben segíti a tanulók képességeinek fejlődését. A más anyanyelvű országok és kultúrák megismerése elősegítheti a tanulóknál az adott célnyelven történő kommunikáció igényének kialakulását, ez pedig megkönnyítheti az idegen nyelvi kommunikáció fejlődését. A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését.

A természeti és a környezeti folyamatokban megfigyelhető kölcsönhatások feltárásával a földrajzoktatás hozzájárul a természettudományi szemlélet és gondolkodásmód kialakulásához. Folytatja az 5–6. évfolyamon megkezdett integrált tudásszerzést és az egységes természettudományi szemlélet alakítását. Az állandóság és a változás látszólagos ellentmondásosságát, a rendszerek törvényszerűségeit, a struktúra és a funkció összefüggéseit, az anyag, az energia, az információ különböző formáit regionális megjelenésükben vizsgálja. A természeti jellemzőkhöz mindig hozzákapcsolja azok társadalmi-gazdasági felhasználását, illetve egymáshoz illeszti a társadalmi élet és a gazdaság elemeit is, ezáltal megveti a társadalomtudományi szemlélet alapjait is. Szüntelenül változó és globalizálódó világunk természeti, környezeti és társadalmi-gazdasági folyamatainak megismeréséhez és megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás és információszerezés, valamint a nyitott gondolkodás. Ezért a tartalmi elemek elsajátítása elképzelhetetlen a tanulók egyre önállóbbá váló információkezelő tevékenysége nélkül. Így a tanítási-tanulási folyamatban nagy hangsúlyt kap az információszerezés és az információfeldolgozás képességének fejlesztése, különös tekintettel a tapasztalati és a digitális világ nyújtotta lehetőségek felhasználására. Mivel a földrajz tantárgy feladatának tekinti a tanulók megismertetését a helyi, a regionális és a globális környezetükkel, a valóság pedig gyorsan változik, ezért a tanulók kénytelenek állandóan önállóan frissíteni ismereteiket. A távoli tájak megismerésében nagy szerepet kapnak a mediatisztált kommunikációs eszközök (nyomtatott sajtó, televízió, internet) által szerzett információk. A földrajz tantárgynak tehát célkitűzése, hogy ösztönözze a médiumok által közvetített világ kritikus elemzését, értelmezését, megértését a tanulókkal, hogy a világ itteni ábrázolása nem azonos a valósággal, az eseményeknek és a jelenségeknek az alkotók által konstruált változatát láthatják.

A tanítási-tanulási folyamat kiemelt célja a folyamatos önképzés iránti igény felébresztése, valamint az élethosszig tartó tanulás képességének kialakítása. Hazánk és a világ társadalom-földrajzi jellemzőinek bemutatásával a tantárgy elősegíti a szociális és állampolgári kompetenciák fejlődését. Napjaink társadalmi-gazdasági folyamatainak megismertetése nagymértékben hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók a gazdasági élet eseményeiben eligazodó aktív, kreatív, rugalmas és vállalkozóképes állampolgárrá válhassanak. A tantárgy komplex ismeretanyaga révén segíti a tanulók pályaválasztását, eligazodását a munka világában, illetve felkészíti őket a szakirányú középfokú tanulmányokra. Hozzájárul ahhoz, hogy az általános iskolából kilépő diákok képesek legyenek felelős döntéshozatalra az állampolgári szerepek gyakorlása során.

A földrajztanulás során a tanulók megszerzik a szemléleti térképolvasás képességét, és jártasságot szereznek az okfejtő térképolvasásban (különböző méretarányú és ábrázolásmódú térképeken). A dokumentum topográfiai és kulcsfogalmi listája csak az adott témában újonnan megjelenő és azokat a fogalmakat tartalmazza, amelyek a kerettanterv tartalmi és szemléleti újdonságainak pontosítása érdekében szükségesek, a korábbi életkori szakaszban vagy a megelőző témák során feldolgozottakat tudottnak feltételezi.

Az iskola tankönyvválasztásának szempontjai

A szakmai munkaközösségek a tankönyvek, taneszközök kiválasztásánál a következő szempontokat veszik figyelembe:

- a taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének;
- a taneszköz legyen jól tanítható, jól tanulható;
- a taneszköz nyomdai kivitelezése legyen alkalmas a tantárgy óraszámának és igényeinek megfelelő használatra több tanéven keresztül;
- a taneszköz minősége, megjelenése legyen alkalmas a diákok esztétikai érzékének fejlesztésére, nevelje a diákokat igényességre, precíz munkavégzésre, a taneszköz állapotának megóvására;

Előnyben kell részesíteni azokat a taneszközöket:

- amelyek több éven keresztül használhatók;

- amelyek egymásra épülő tantárgyi rendszerek, tankönyvcsaládok, sorozatok tagjai;
- amelyekhez megfelelő nyomtatott kiegészítő taneszközök állnak rendelkezésre (pl. munkafüzet, feladatgyűjtemény);
- amelyekhez rendelkezésre áll olyan digitális tananyag, amely interaktív táblán segíti az órai munkát pl. térképek, videók, animációk, 3D modellek, grafikonrajzoló, statisztikai programok, interaktív feladatok, számonkérési lehetőségek, játékok stb. segítségével.
- amelyekhez olyan hozzáférés biztosított, amely az iskolában használt digitális eszközöket és tartalmakat interneten keresztül a diákok otthoni tanulásához is nyújtani tudja.

Javasolt taneszközök

A természetről tizenéveseknek Földrajz 7. és Földrajz 8. tankönyv, munkafüzet, tudásszintmérő, Képes földrajzi atlasz 5-10. osztályosoknak, mozaMap digitális térképek; mozaBook, mozaWeb** tankönyvek. Iskolai tanulói kísérleti eszközök, tanári demonstrációs eszközök, interaktív tábla, számítógép, projektor stb.

A heti és éves óraszámok

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
7. évfolyam	1,5	54
8. évfolyam	2	72

Óraterv

Témakörök	Az órák felhasználása			
	Új ismeretek	Gyakorlati óra ^{***}	Ismétlés, összefoglalás, mérés-értékelés	Összes óraszám
7. évfolyam				
I. A szilárd Föld anyagi és folyamatai	5	2	2	9
II. A földrajzi övezetesség alapjai	5	1	1	7
III. Gazdasági alapismeretek	3	1	1	5
IV. Afrika és Amerika földrajza	11	1	2	14
V. Ázsia földrajza	8	1	2	11
VI. Ausztrália, a sarkvidékek és az óceánok földrajza	3	0	1	4
<i>Év végi összefoglalás^{****}</i>	0	0	4	4
Összesen	35	6	13	54
8. évfolyam				
I. Európa általános földrajza	5	0	1	6
II. Észak- és Mediterrán-Európa földrajza	5	1	2	8
III. Atlanti-Európa földrajza	4	1	2	7
IV. Kelet- és Közép-Európa földrajza	6	1	2	9
V. A Kárpát-medencevidék földrajza	3	2	2	7
VI. A hazánkkal szomszédos országok földrajza	5	1	2	8
VII. Magyarország természeti és kulturális értékei	3	4	2	9
VIII. Magyarország társadalomföldrajza	8	2	2	12
<i>Szabadon felhasználható-ellenőrzés</i>				2
<i>Év végi összefoglalás^{****}</i>	0	0	4	4
Összesen	39	12	19	72

^{***} Gyakorlat, ábra-, grafikon- és egyéb elemzés, forrásfeldolgozás, számítási feladatok, kiselőadások, bemutatók stb., vagy új ismeret.

^{****} **Év végi összefoglalás, amelynek órakerete szükség esetén az egyes témakörök feldolgozásába is beépíthető.**

7. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A szilárd Föld anyagai és folyamatai			Órakeret 9 óra
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	5	2	2	9
Előzetes tudás	Szemléleti kép a Föld belső gömbhéjairól. Megfigyelések és vizsgálódások alapján szerzett tapasztalatok a szűk környezetben található szilárd anyagokról. A belső és külső erők, hatásaik felismerése, modellezése. A talajképződés lényege hazai talajtípusok vizsgálata alapján. Emberi és természetföldrajzi időléptékek, időtartamok érzékelése. Konkrét, lakóhelyhez közeli példák ismerete környezetalakító tevékenységre, természeti értékek védelmére.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A térszemlélet fejlesztése az ember által tapasztalható méretek (pl. hegyek) és a Föld méretviszonyainak összehasonlítása révén.</p> <p>Az időfogalom, az időbeli tájékozódás fejlesztése az ember által tapasztalható időtartamok és a földtörténeti időegységek arányainak érzékeltetésével.</p> <p>A felfedezettő tanulási stratégia alkalmazása (megfigyelések, vizsgálódások, mérések megadott szempont alapján tanári irányítással), a balesetmentes és biztonságos eszközhasználat gyakoroltatása, a tapasztalatrögzítés önállóságának fokozatos növelése.</p> <p>Az oksági gondolkodás erősítése, mélyítése több ok együttes hatására bekövetkező jelenségek vizsgálata során.</p> <p>A szükségletek kielégítése és a fenntarthatóság közötti egyensúly lehetőségének bemutatása, a környezettudatos gondolkodás, a fenntarthatóság iránti elkötelezettség megalapozása.</p> <p>A természet mint megbecsülendő és védendő érték beláttatása a talaj példáján.</p>			
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok			
<p><i>Környezetünk anyagainak vizsgálata I-II.</i></p> <p>Ásványokból összetett természetes (kőzetek, érc) és mesterséges anyagok (pl. beton, tégl) összehasonlítása egyéni és csoportos vizsgálódással. A legfontosabb bio- és ércásványok, kőzetalkotó ásványok, drágakövek, magmás, üledékes és átalakult kőzetek (vas- és rézérc, bauxit, agyag, márvány) tulajdonságainak megfigyelése, mérése, vizsgálata; csoportosításuk. (gyakorlat)</p> <p>A talaj anyagainak és szerkezetének megismerése különböző talajtípusok vizsgálata, összehasonlítása során. A talajkeletkezési folyamat és a talaj tulajdonságainak összekapcsolása.</p> <p>A földtani képződmények védelmének megismerése környékbeli példákön közvetlen tapasztalatszerzéssel. (gyakorlat)</p> <p>A folyamatosan változó bolygó és környezet I-III.</p> <p>A földövek és méreteik, a kőzetöv és a kőzetlemezek felépítésének megismerése. A földtani és a természetföldrajzi kontinensfogalom összekapcsolása.</p> <p>Geológiai (belső) erők megnyilvánulásainak megértése a kőzetlemezek mozgásának és következményeinek összekapcsolásával (hegyláncok felgyűrődése, gyűrődés; mélytengeri árkok és óceáni hátságok keletkezése; vulkánosság és földrengés; emelkedés és süllyedés, vetődés, rögösödés; magmás, átalakult kőzetek keletkezése).</p> <p>A földrajzi (külső) erők felismerése folyamatokban (aprózódás és mállás; lepusztulás és felhalmozódás, feltöltődés; üledékképződés, üledékes kőzetek keletkezése). A geológiai erők és a földrajzi erők harcának értelmezése.</p> <p>A kontinensek területét gyarapító és fogyasztó folyamatok megkülönböztetése. A szárazföldek és a tengerek mindenkor-földgömbi helyzete természetföldrajzi és környezeti-következményeinek felismerése a mai földrészek kialakulásához vezető állapotok példái alapján.</p> <p>Tájékozódás a földtörténeti időben</p> <p>Tájékozódás a geológiai mozgások, változások időskáláján egyes események időpontjának, folyamatok időtartamának elhelyezésével, idővonalzó készítésével.</p>	<p>Kémia: Szerves és szervetlen anyag, keverék, szilárd anyag, egyes ásványok és kőzetek összetétele.</p> <p>Halmazállapotok.</p> <p>Biológia-egészségtan: élő anyag.</p> <p>Matematika: Képzelteti mozgítás, szétvágások.</p> <p>Időegységek, időtartammérés, számok a számegegyesen.</p> <p>Fizika: úszás, sűrűség, erőhatások, szilárd testek fizikai változása.</p>			
Kulcsfogalmak/	Kőzetöv; ásvány, kőzet, érc; magmás, üledékes és átalakult kőzet; ősmaradvány;			

fogalmak	építőanyag, nyersanyag, energiahordozó . Geológiai (belső) és földrajzi (külső) erő. Óceáni és kontinentális lemez, magma, vulkán, láva, földrengés. Szilárdhulladék-lerakó, földtani természetvédelem. Geológiai idő, földtörténeti időegységek.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A földrajzi övezetesség alapjai		Órakeret 7 óra
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés
	5	1	1
Előzetes tudás	Időjárási elemek, jelenségek. A besugárzás és a felmelegedés, a víz körforgása és halmazállapot-változásai, a felhő- és csapadékképződés jelenségek felismerése. Példák hozatala az időjárási elemek térbeli és időbeli változásaira, az éghajlat-módosító tényezők megnyilvánulására. A nedves és a száraz kontinentális éghajlat jellemzése, társadalmi-gazdasági hatásainak felismerése hazai példákon. A Föld gömb alakjának és az éghajlati övezetek kialakulásának összekapcsolása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A modellszemlélet alapozása a földrajzi övezetességi rendszer elemeinek példáival a regionális földrajzi tanulmányok előtt. A földrajzi és az éghajlati övezetesség különbségének megértetése. A földrajzi övezetesség elemeinek összeillesztése különböző típusú összefüggéseket mutató ábrák (diagramok, modellek, magyarázó ábrák) elemzése során.</p> <p>A kutatásos stratégia alkalmazása (természeti adottságok értékelése a társadalom szempontjából, társadalmi-gazdasági hatásaik, környezeti következményeik meglátása példákban).</p> <p>Az övezetek, övek bemutatási szempontjainak és a tipikus tájak jellemzési algoritmusának megismertetése.</p> <p>Szociális nevelés a környezet és az életmód kapcsolatának felfedezésével.</p> <p>Családi életre nevelés a más kultúrákban jellemző családi életmódok bemutatásával.</p>		
Ismeretek/fejlesztési követelmények			Kapcsolódási pontok
<p><i>Éghajlati alapismeretek</i> Az éghajlati elemek, az éghajlatot alakító és módosító tényezők érvényesülésének felismerése, magyarázata; az éghajlat övezetességét kialakító tényezők értelmezése; éghajlati diagram olvasása.</p> <p><i>A forró övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok feltárása</i> Esőerdővidék (a felszálló légáramlás következménye, jellemzői, erdőirtás és termőföld-erózió); szavannavidék (az évszakos esőzés következményei, legelőváltó gazdálkodás, az elsivatagosodás folyamata); sivatag (a leszálló légáramlás uralma, jellemzői, napenergia-készlet).</p> <p><i>A mérsékelt övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok értelmezése</i> A mediterrán táj és a mediterrán gazdálkodás jellemzése; a természetföldrajzi jellemzők a földrészek belseje felé való változásának felismerése a <i>valódi mérsékelt</i> övben, a füves területek és a vegyes szántóföldi gazdálkodás összefüggéseinek bemutatása; a <i>tajgavidék</i> és az erdőgazdálkodás jellemzése.</p> <p><i>A hideg övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok feltárása</i> A megvilágítás évszakai különbsége következményének felismerése a szélsőséges természeti viszonyokban.</p> <p><i>A függőleges földrajzi övezetesség</i> A természetföldrajzi adottságok függőleges változásának és a hegység éghajlat- és vízváltó szerepének felismerése; a magashegységi táj jellemzése; a vízenergia-hasznosítás modellszerű értelmezése; helyes magatartás lavinaveszélykor.</p> <p>Éghajlati diagram olvasása. (gyakorlat)</p>			<p><i>Fizika:</i> fény, hullám, hőmérséklet, halmazállapot, csapadék.</p> <p><i>Matematika:</i> modellek és diagramok megértése, adatleolvasás.</p> <p><i>Biológia-egészség-tan:</i> életfeltételek, életközösségek, biomok, ökológiai kapcsolatrendszerek.</p> <p><i>Informatika:</i> adatgyűjtés az internetről, időjárási térképek, előrejelző rendszerek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Vízszintes és függőleges földrajzi övezetesség, földrajzi övezet és öv. Szélrendszer (passzát, nyugatias, sarki); éghajlat (egyenlítői, szavanna-, forró övezeti sivatagi, mediterrán, óceáni, tajga); éghajlat- és vízváltó hegység; vízjárás. Sivatai vázталaj, szürke erdei talaj. Elsivatagosodás, hóhatár, gleccser. Vízenergia, napenergia.</p> <p>Tipikus táj (esőerdő-, szavanna- és tajgavidék, sivatag, mediterrán és magashegységi táj).</p> <p>Gazdálkodás (erdő-, vegyes szántóföldi és legelőváltó gazdálkodás).</p>		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Gazdasági alapismeretek			Órakeret 5 óra
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	3	1	1	5
Előzetes tudás	A gazdaság természeti feltételeinek, a gazdasági ágazatok tevékenységeinek felismerése példákban. A családi bevétel és kiadás példáinak ismerete.			
Tantárgyi fejlesztési célok	Közgazdasági szemlélet alapozása az üzletekben vásárolható termékeket előállító gazdasági ágazatok tevékenysége közötti szoros kapcsolat és az egyes termékek árát befolyásoló sokféle tényező felismertetésével. A kreatív gondolkodás fejlesztése a piac működési alapelveinek, a kereslet és a kínálat szerepének köznapi gyakorlati példákon keresztül történő megértetése során. Gazdasági és pénzügyi nevelés, a felelős gazdálkodás megalapozása a családi gazdaság működésének helyzetgyakorlatokban való bemutatásával.			
Ismeretek/fejlesztési követelmények				Kapcsolódási pontok
<p><i>A gazdaság értelmezése</i> A gazdasági ágazatok feladatának, szerepének megismerése egy ország életében; a szolgáltatás és a mindennapi élet kapcsolatának meglátása (lakóhelyen és a világhálón igénybe vehető szolgáltatások); az országok és a gazdasági fejlettség alapadatainak megismerése.</p> <p><i>Pénzügyi alapismeretek I-II.</i> Egy termék árát befolyásoló tényezők (ráfordítások, kereslet, kínálat) és kapcsolatuk megértése. A pénz és szerepe, típusai, fizetési módok megismerése. *Nemzeti és közös valuták, árfolyam egyszerű értelmezése, a valutaváltás eljárásának megismerése helyzetgyakorlatokban. (gyakorlat)</p> <p><i>A piac működési alapelveinek</i>, a kiadás-bevétel rendszer megértése egyszerű köznapi példákban. A kölcsön veszélyeinek felismerése. A takarékosodás és a megtakarítások lényege.</p> <p><i>Nemzetközi együttműködések</i> A nemzetközi együttműködések szükségességének felismerése különböző típusú szervezetek példáin (EU, ENSZ, WHO, UNESCO, WWF, regionális és civil szervezetek).</p>				<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a gazdasági ágak történelmi kialakulása; nemzetközi együttműködések.</p> <p><i>Matematika:</i> mennyiségek összehasonlítása, százalékszámítás, egyenes arányosság.</p> <p><i>Informatika:</i> adat- és ténygyűjtés az internetről.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gazdasági ágazat és ág, gazdasági szerkezet. Kereskedelem, vám. Pénz, kiadás, bevétel, kölcsön, megtakarítás. Valuta, árfolyam.			
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Afrika és Amerika földrajza			Órakeret 14 óra
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	11	1	2	14
Előzetes tudás	A földrészek szerkezetfejlődési modelljének ismerete. Eligazodás a földtörténeti időben. A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség rendszere, az övek főbb természeti adottságainak és környezeti problémáinak összefüggései. A földrajzi övek és a tipikus tájak földrajzi jellemzési algoritmusának használata. A földrészek és az óceánok megnevezése.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Átfogó kép kialakítása Afrika és Amerika természetföldrajzi jellemzőiről a Föld fejlődéséről és a földrajzi övezetességi rendszerről való tudás alkalmazásával. Térszemlélet fejlesztése az ábrázolt térben való tájékozódással. A valós térbeli viszonyok megismertetése térkép alapján, a szemléleti térképolvasás képességének fejlesztése. A kritikai gondolkodás fejlesztése a földrészek társadalmi-gazdasági jellemzői és a természeti adottságok, a történelmi események, a világban zajló gazdasági folyamatok elemzésével, illetve a földrajzi tényezők életmódot meghatározó szerepének, a gazdasági fejlettség területi különbségeinek, okainak, társadalmi és környezeti következményeinek megláttatásával. Az országjellemzés algoritmusának alkalmaztatása. A környezeti szemlélet fejlesztése a regionális társadalmi-gazdasági és környezeti			

	<p>problémák világméretűvé válásának érzékeltetésével, az emberiség közös felelősségének megértésével a környezet állapotában, valamint a hosszú távú természeti, környezeti folyamatok példákban való felismertetésével.</p> <p>Családi életre nevelés a más kultúrákban lévő életmódok megismertetésével.</p> <p>A kommunikációs képességek fejlesztése a szövegbeli speciális jelrendszerek működésének megfigyelésével, valamint különböző jellegű információs anyagokban való célszerű kereséssel, tábló-összeállítással és beszámoló-készítéssel (országcsoportok, országok bemutatása).</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Afrika természetföldrajza</i> Afrika domborzatának és tájainak megismerése. Erőforrások: a földtani szerkezet és az övezetesség következményeinek, valamint az ásványkincs- és energiahordozó-készletek területi és gazdasági ellentmondásosságának értelmezése. <i>Afrika társadalomföldrajza I-III.</i> Emberfajták, népek és kultúrák találkozása. A népességrobbanás, a fiatal <i>népesség</i> és következményeinek összekapcsolása esetleírásokban (etnikai feszültségek, országok közötti és polgárháborúk). A <i>trópusi mezőgazdaság</i> változatos formái (talajváltó, ültetvényes, oázis- és legeltető gazdálkodás) és az azokhoz kötődő életmódok különbségeinek feltárása. <i>Száhel</i>, az éhezés és a szegénység földje: a természeti, társadalmi, egészségügyi veszélyhelyzetek (pl. menekültek, járványok, túllegeltetés), ökológiai katasztrófa okozati megismerése, nemzetközi segítségnyújtás szükségességének felismerése. <i>Egyiptom</i>: az ősi kultúra és a globális világ ellentmondásainak megértése. <i>Amerika természetföldrajza I-II.</i> A földrész szerkezeti tagolódásának, a szerkezetfejlődési múlt gazdaságot és életmódot meghatározó szerepének megismerése. Észak-, dél- és közép-amerikai <i>tájtípusok összehasonlító elemzése</i>. A <i>természetföldrajzi övezetesség</i>, az É-D-i nyitottság és K-Ny-i zártság következményeinek, veszélyhelyzeteinek felismerése. Az aszimmetrikus vízgyűjtő terület következményeinek megismerése, a vízrendszer-hasznosítás modellezése. <i>Amerika társadalomföldrajza I-II.</i> A földrész <i>népességföldrajzi tagolódásának</i> megismerése; a népességkeveredésből fakadó társadalmi-gazdasági előnyök, hátrányok felismerése példákban. A népességkoncentrációk, a városodás és a városiasodás, a település-együttesek, az agglomerációs zóna kialakulási folyamatának értelmezése példákban. A farmgazdálkodás modellezése, a <i>mezőgazdasági övezetesség</i> átalakulásának értelmezése (pl. elmetérképezéssel). Az erőforrás-gazdálkodástól a tudásalapú társadalomig való fejlődési út értelmezése; a <i>technológiai övezet</i> jellemzése. <i>Amerika országföldrajza I-III.</i> <i>Eltérő szerepű országok</i> (világgazdasági nagyhatalom, felzárkózó erőterek, banánköztársaságok) földrajzi összehasonlítása. <i>Amerikai Egyesült Államok</i> mint világgazdasági vezető hatalom; <i>Brazília</i> mint gyorsan fejlődő ország. <i>Gyakorlat</i></p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> A forró övezet élővilága. Városi ökoszisztéma. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Gyarmatosítás, ókori öntözéses kultúrák. Amerika meghódítása. Urbanizáció, technológiai fejlődés. <i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> lokális cselekvések és globális problémák.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tagolatlan és tagolt partvidék; gyűrt- és röghegységrendszer, szárazföldi árokrendszer. Hurrikán, tornádó; vizesés, időszakos folyó, artézi kút, tóvidék, sivatagtípus. Emberfajta, bennszülött. Túlnépesedés, éhségövezet, menekült, járvány, túllegeltetés, ökológiai katasztrófa. Gyűjtögetés, talajváltó, ültetvényes és oázisgazdálkodás, vándorló és istállózó állattartás, monokultúra, vadfoglalás, farmgazdaság. Egyoldalú gazdaság, banánköztársaság, gazdasági befolyás, bérmunka, világcég, tudásalapú társadalom, világgazdasági nagyhatalom. Tipikus táj (ültetvény, farm, rezervátum, menekülttábor, technológiai övezet, urbanizáció, városövek, városövezet, agglomerációs zóna).</p>
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Afrikai- és Kanadai-ösföld, Atlasz, Andok, Appalache, Sziklás-hegység, Dél- és Kelet-afrikai- magasföld, Brazília-felföld, Mexikói-fennsík, Amazonas- és Kongó-medence, Szahara, Szudán; Mississippi- és Paraná-alföld, Préri, Floridai- és Kaliforniai-félsziget;</p>

	Száhel. Amerika részei. Vörös-tenger, Guineai- és Mexikói-öböl, Amazonas, Kongó, Mississippi, Nilus, Orinoco, Paraná; asszuáni Nagy-gát; Nagy-tavak, Panama-csatorna. Egyiptom, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Mexikó, Venezuela; Alexandria, Atlanta, Brazíliaváros, Chicago, Houston, Kairó, Los Angeles, New Orleans, New York, Rio de Janeiro, San Francisco, São Paulo, Szilícium-völgy, Washington.			
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ázsia földrajza			Órakeret 11 óra
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	8	1	2	11
Előzetes tudás	A földrészek szerkezetfejlődési modelljének ismerete. Eligazodás a földtörténeti időben. A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség rendszere, az övek főbb természeti adottságaival és környezeti problémáinak összefüggései. A sivatag, a tajgavidék, a magashegység, az agglomeráció és a technológiai park tipikus tájak jellemzői, az országok jellemzési algoritmusának használata.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Oksági gondolkodás fejlesztése Ázsia természetföldrajzi jellemzőinek okaival, társadalmi-gazdasági következményeivel és a világ gazdasági folyamataival való összefüggésekben történő feldolgozásával. A földrajzi tényezők életmód-meghatározó szerepének felismertetése. Prognosztikus szemlélet fejlesztése az ázsiai gazdasági fejlettség területi különbségeinek és okainak megláttatásával, a társadalmi és környezeti következményeik elképzeltetésével. Környezeti szemlélet fejlesztése a regionális társadalmi-gazdaság, környezeti problémák világméretűvé válásának példákban való érzékeltetésével, az egészséges környezet megőrzésében a társadalmi felelősségének bemutatásával. Az időbeli tájékozódás fejlesztése a rövidebb időtartamú társadalmi és környezeti folyamatok példákban való felismertetésével. A szemléleti térképolvasás fejlesztése különböző tartalmú térképeken való önállóan tájékozódással, az információk közötti összefüggések indoklásával.			
Ismeretek/fejlesztési követelmények				Kapcsolódási pontok
<p><i>Ázsia természetföldrajza I-III.</i> A „legek” földrésze: óriástájak és szerkezeti egységek, változatos éghajlat és termőföldhiány, vízbőség és vízszegénység kontrasztjának, okainak megismerése. Természeti veszélyhelyzetek (földrengés, vulkánkitörés, cunami, tájfun) felismerése, a helyes magatartás megismerése. <i>Belső-ázsiai sivatagok:</i> kontinensbelseji zárt fekvés következményeinek megértése. <i>Monzun vidék és terület:</i> a kialakító okok összehasonlítása a forró és a mérsékelt övezetben, jellemzésük, az öntözéses monszungazdálkodás modellezése. <i>Ázsia társadalomföldrajza I-II.</i> Népek és kultúrák jellemzőinek, népességkoncentrációk kialakulási okainak és következményeinek megismerése. Az ősi kultúrák, a világvallások társadalmat, gazdaságot, környezetet befolyásoló szerepének felismerése példákban. <i>Területi fejlettségi különbségek</i> felismerése. A világ új fejlődési és gazdasági pólusa, felgyorsult gazdasági növekedés, technológiaátvitel-folyamat értelmezése. <i>Ázsia regionális földrajza I-IV.</i> <i>Eltérő szerepkörű országcsoportok:</i> olajországok, mezőgazdasági alapanyag-termelők, összeszerelő-beszállítók, újonnan iparosodott országok, új gazdasági hatalmak megismerése. <i>India:</i> a hagyományos zárt társadalom és az informatikai társadalom ellentmondásai. <i>Japán:</i> a termőföld-, energia- és nyersanyagszegénység; a biotechnológián és elektronikán alapuló gazdasági hatalom; a természeti katasztrófa-helyzetek földrajzi alapjai, életmódbeli és környezeti következményei. <i>Kína:</i> a világ meghatározó gazdasága; a tengerparti és a belső területek fejlettségkülönbségének természeti alapjai, életmódbeli és környezeti következményei.</p> <p><i>Gyakorlat</i></p>				<p><i>Matematika:</i> ok-okozati gondolkodás, modellezés. <i>Fizika:</i> légköri jelenségek fizikai törvényszerűségei, természeti katasztrófák. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> ókori jelentős ázsiai kultúrák, napjaink gazdasági fejlődése; a gazdasági hatalomváltás. <i>Biológia-egészségtan:</i> biotechnológiai forradalom, életfeltételek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vulkáni szigetív. Kontinentalitás, szélsőségesen szárazföldi terület, monszunvidék és monszunterület; mérsékelt övezeti sivatagi, forró és mérsékelt övezeti monszun			

	éghajlat, tájfun, cunami, talajpusztulás. Népeességrobbanás, világvallás, zarándokhely. Öntözéses gazdálkodás, zöld forradalom, technológia-átvitel, csúcstechnológia, informatikai társadalom.		
Topográfiai ismeretek	Eurázsia, Ázsia részei, Közel- és Távols-Kelet; Arab-félsziget, Fülöp- és Japán-szigetek, Indokínai-félsziget, Indonéz-szigetvilág, Dekkán- és Közép-szibériai-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Himalája, Pamír, Csomolungma, Fuji, Góbi, Hinduszáni-, Kínai- és Nyugat-szibériai-alföld, Mezopotámia, Tajvan, Takla-Makán, Tibet, Tien-san, Urál; Fekete-, Japán- és Kaszpi-tenger, Perzsa-öböl, Aral- és Bajkál-tó, Boszporusz, Brahmaputra, Indus, Jangce, Gangesz, Mekong, Ob, Sárga, Urál-folyó, Tigris. Dél-Korea, India, Japán, Kína, Kuvait, Szaúd-Arábia, Thaiföld, Törökország; Hongkong, Kalkutta, Kanton, Mumbai, Peking, Sanghaj, Szingapúr, Szóul, Tokió, Újdelhi.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ausztrália, a sarkvidékek és az óceánok földrajza		Órakeret 4 óra
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés
	3	0	1
Összes óraszám	4		
Előzetes tudás	A szerkezetfejlődési folyamatok által létrehozott képződmények példái. Eligazodás a földtörténeti időben. A forró és a hideg övezet és öveik főbb természeti adottságainak, környezeti problémáinak ismerete. Az óceánok és a tengerek tulajdonságainak elkülönítése, a földrészek és az óceánok megnevezése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Átfogó kép alkotása Ausztrália és a sarkvidékek természetföldrajzi jellemzőiről, az okok és a jellemzők közötti összefüggések felismertetése a Föld fejlődéséről és az övezetességi rendszerről való tudás alkalmazásával. A környezetgazdálkodási szemlélet fejlesztése a tengeri erőforrások globális folyamatokban betöltött szerepének felismertetésével példákban, sérülékenységeinek és következményeinek megértésével. A modellszerű gondolkodás fejlesztése elméleti modellalkotással a térség problémáiról. Az információszerző stratégia fejlesztése a tengert ábrázoló térképeken való tájékozódással, információleolvasással.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p><i>Ausztrália, a kontinensnyi ország</i> Elszigetelt fekvés, ellentmondásos természeti adottságok (sivatag és artézivíz-készlet, termékeny alföldek és hegyvidék) és következményeik ismerete. <i>*Szigetvilág az óceánban (Óceánia), a speciális fekvés gazdasági, társadalmi és környezeti következményeinek (hajózás, idegenforgalom stb.) megismerése.</i></p> <p><i>A sarkvidékek földrajza</i> Az Északi- és a Déli-sarkvidék összehasonlító földrajzi jellemzése; az ózonréteg-eltérőnyodás okainak és következményeinek átlátása; a sarkvidék mint speciális élettér értelmezése; az Antarktika szerepének, a kutatóállomások jelentőségének megismerése.</p> <p><i>A világtenger földrajza</i> Az óceánok és tengerek földrajzi jellemzőinek, a tengeráramlások szerepének, a világtenger mint erőforrás (ásványkincsek, árapály-energia, halászat) és mint veszélyforrás (szökőár) megismerése; a veszélyeztető folyamatok (pl. vízszennyezés, túlhalászás) egyszerű értelmezése.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> nagy földrajzi felfedezések; hajózás.</p> <p><i>Kémia:</i> ózon; sós víz és édes víz; vízszennyezés.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> életfeltételek, a hideg övezet és a tengerek élővilága.</p> <p><i>Fizika:</i> Felhajtóerő, hőszigetelés. A tengermozgások fizikai alapjai (hullámok vízfelületen).</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állandóan fagyos és tundraéghajlat, fahatár, belföldi jégtakaró, jéghegy, ózonréteg, korallzátony, jégsivatag. Világtenger; tengeráramlás; árapály-energia, túlhalászás, kutatóállomás. Óslakos, bevándorló.		
Topográfiai ismeretek	Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi-medence, Nagy-Vízválasztó-hegység, Nyugat-ausztráliai-ösföld, Új-Guinea, Grönland, Hawaii; Murray. Ausztrália, Új-Zéland; Melbourne, Perth, Sydney. Északi-sarkvidék, Déli-sarkvidék (Antarktisz).		

8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Európa általános földrajza			Órakeret 6 óra
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	5	0	1	5
Előzetes tudás	Szerkezetfejlődési folyamatok által létrehozott képződmények felismerése példákban. Eligazodás a földtörténeti időben. A földrajzi övezetesség rendszere, az övek főbb természeti adottságai, környezeti problémái. A szélrendszerek éghajlatot meghatározó szerepe. A földrészek és országcsoportok szerepe a világgazdaságban.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az Európa-tudat megalapozása az integrációs folyamat céljainak megismertetésével, napjaink törekvéseinek érzékeltetésével. A tanulni tudás képességének fejlesztése az előzetes (a távoli földrészekkel kapcsolatos) tudás előhívásával és alkotó felhasználásával. Az analízis képesség fejlesztése Európa természetföldrajzi adottságai és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségek, környezeti veszélyek feldolgozásával. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése az európai kulturális sokszínűség földrajzi okainak és a népességkeveredés következményeinek elemzése során. A közös európai kultúra, főként földrajzi alapjainak ismerete és a megőrzésére irányuló igény kialakítása. Az információszerezési képesség fejlesztése adatok, egyszerű adatsorok, diagramok értelmezésével, elemzésével, a földrajzi övek jellemzési szempontjainak önálló használatával.			
Ismeretek/fejlesztési követelmények			Kapcsolódási pontok	
<p><i>Európa általános természetföldrajzi képe I-II.</i> Szerkezetalakító folyamatok és a külső erők felszíni következményeinek, a domborzati adottságok következményeinek és a <i>nagytájak mozaikjának megismerése.</i> Európa <i>változatos és szeszélyes éghajlatának</i>, a nyitottság a többi természetföldrajzi tényezőre való hatásának megismerése. A természeti adottságok szerepének meglátása az európai társadalmi-gazdasági életben. <i>Európa társadalomföldrajzi képe és folyamatai I-II-III.</i> Európa változó <i>társadalmi erőforrásainak</i>, az elöregedő társadalom gazdasági következményeinek megismerése. Az európai erőter gyengülő <i>világgazdasági szerepének</i> felismerése, az új válságjelenségek (növekvő eladósodás, munkanélküliség) értelmezése; a transzkontinentális infrastruktúra szerkezetének térképezése. Az <i>Európai Unió</i> földrajzi lényegének megértése; az országok és térségek változó szerepének felismerése az integrációs folyamatban.</p>			<p><i>Fizika:</i> erőhatások. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A természeti adottságok és a történelmi események kapcsolata. Európa mint évszázadokon át a Föld legfejlettebb és vezető térsége; az integráció története, intézményrendszere; infrastruktúra és fejlődés. <i>Biológia-egészségtan:</i> életkor.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kaledóniai-, variszkuszi- és alpi hegységképződés; eljegesedés. Időjárás front. Öregedő társadalom; indo-európai nyelvcsalád; soknemzetiségű ország; uniós polgár, állampolgár; letelepedési engedély, munkavállalási engedély. Gazdasági és politikai integráció; euró-övezet, Schengeni övezet.			
Topográfiai ismeretek	Európa részei; Észak-atlanti-áramlás. Az Európai Unió tagállamai és fővárosuk; Strasbourg, Vatikán.			
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Észak- és Mediterrán-Európa földrajza			Órakeret 8 óra
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám
	5	1	2	8
Előzetes tudás	Áttekinthető kép Európa természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségekről. A hideg mérsékelt és a meleg mérsékelt öv, a mediterrán táj és gazdálkodás jellemzőinek, a vándorló állattartás lényegének ismerete. Az Európai Unió országai és fővárosuk megnevezése.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Lényegkiemelő és összehasonlító képesség fejlesztése a két kontinensrész közös és egyedi földrajzi-környezeti vonásainak, azok okainak és következményeinek feltárásával. Gyakorlatorientált szemlélet fejlesztése az ismert világ folyamatos			

	<p>tágulása a fejlődésben máig érzékelhető hatásainak, valamint a természeti és gazdasági körülmények, hagyományok gondolkodásmódot, életmódot befolyásoló hatásának felismertetésével.</p> <p>Az információfeldolgozás képességének fejlesztése ismeretekről való leírás készítésével segédeszközök használatával, tanári irányítással.</p> <p>A szociális kompetencia fejlesztése az országcsoportok környezeti problémáinak irányított projekt módszerrel történő feldolgozásával.</p>		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok		
<p><i>A tenger, a tagolt partvidék szerepe az észak- és dél-európai népek életében</i></p> <p>A tengerparti fekvés elszigetelő és a világ más részeivel összekötő szerepének, az életmódra gyakorolt hatásának belátása.</p> <p><i>Észak-Európa földrajza:</i> az északi fekvés következményeinek megismerése; az eltérő jellegű természeti tájak, az adottságaikhoz igazodó munkamegosztás modellezése; országai jóléte, gazdagsága okainak, összetevőinek értelmezése.</p> <p><i>Mediterrán-Európa földrajza I-II-III.</i></p> <p>Dél-Európa <i>természetföldrajzi jellemzése</i>; a napfényövezet, a kikötőövezet és az üdülőövezet földrajzi-környezeti modelljének megalkotása. Az országok gazdasági életének, a szolgáltató ágazatok súlyának megismerése.</p> <p>A népességmozgások és a menekültáradat kialakulási okainak és következményeinek értelmezése <i>Olaszország</i> példáján. A környezetben lejátszódó események, folyamatok, helyzetek bemutatása helyzetgyakorlatokban. <i>(gyakorlat)</i></p> <p><i>A Balkán-térség</i></p> <p>A térség természetföldrajzi jellemzése, a karsztvidékek modellezése; a kultúrák találkozási következményeinek felismerése példákban.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>Földrajzi fekvés szerepe a világ-gazdasági helyzetben; nagy földrajzi felfedezések; munkamegosztás.</p> <p>Gyarmatosítás következményei (gyarmattartók). Kultúrák ütközése.</p> <p><i>Informatika:</i> bemutató készítése.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fjord, moréna. Kikötőövezet, üdülőövezet, karsztvidék, tengeri bányászat, vízerőmű, földhőerőmű. Kereskedelmi flotta, bérfuvarozás, parasztgazdaság, földbérleti rendszer, mezőgazdasági szövetkezet, munkamegosztás, vendégmunkás, munkaerővándorlás, időszakos idegenforgalom.		
Topográfiai ismeretek	Adriai-, Balti- és Északi-tenger; Appenninek, Appennini-, Balkán-, Pireneusi (Ibériai)-, Skandináv-félsziget, Izland, Kréta, Szicília. Balti-ösföld, Balkán-, Dinári- és Skandináv-hegység, Pireneusok, Dalmácia, Etna, Finn-tóvidék, Vezúv; Pó. Norvégia; Bergen, Helsinki, Oslo, Várna, Velence, olasz ipari háromszög.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Atlanti-Európa földrajza		Órakeret 7 óra
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek 4	Gyakorlat 1	Ismétlés, mérés 2
	Összes óraszám 7		
Előzetes tudás	<p>Áttekintő kép Európa természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségek, környezeti veszélyhelyzetek ismerete. A valódi mérsékelt öv természetföldrajzi jellemzői, az óceáni éghajlat. A tenger szerepe a társadalom életében.</p> <p>Az Európai Unió országai és fővárosuk megnevezése.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A kritikai gondolkodás fejlesztése az öregedő társadalom, a túltermelés és a társadalom nagymérvű környezetátalakító tevékenysége következményeinek feltárásával (mentális térképkészítés). A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése a termelés más kontinensekre való áthelyezése következtében kialakuló válsághelyzet és az új fejlődési pályák választása konfliktusának elemzésével.</p> <p>A környezeti szemlélet alakítása a környezeti állapot javítására tett kezdeményezések bemutatásával, a regionális és a globális szemlélet összekapcsolása.</p> <p>Földrajzi-környezeti tartalmú, különböző céloknak megfelelő, másodlagos információhordozók kiválasztása tanári irányítással.</p> <p>A térbeli intelligencia fejlesztése az országok népességi, gazdálkodási adatai egymáshoz való viszonyának, nagyságrendjének érzékeltetésével.</p>		

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok		
<p><i>Atlanti-Európa földrajzi jellemzői és problémái I-II.</i> A nyugati fekvés földrajzi következményeinek felismerése, Nyugat-Európa természetföldrajzi jellemzése. <i>A fosszilis energiahordozó és ásványi nyersanyag-készletek fogyása következményeinek felismerése. Bányavidékek és ipari körzetek átalakulási folyamatának és a gazdasági szerkezet modernizációjának értelmezése. A szélenergia-hasznosítás; a környezet savanyodása, a vízszennyeződés okozati és prognosztikus értelmezése.</i> <i>Nyugat-Európa meghatározó országai I-II.</i> Regionális földrajzi sajátosságai megismerése összehasonlító elemzéssel. <i>(gyakorlat)</i> <i>Egyesült Királyság</i> (a gyarmattartó szigetország, a világ műhelye és a profilt váltó iparvidékek). <i>Franciaország</i> (az élelmiszertermelés és a könnyűipar hagyományainak, a modern ipar kialakulásának földrajzi összefüggései).</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> gyarmatosítók, ipari forradalom, technológiai váltás. <i>Matematika:</i> kritikai gondolkodás, nagyságrendi viszonyítás.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Multikulturalizmus. Bányavidék, átalakuló ipari körzet, szélpark, savas ülepedés és eső, a környezet savanyodása.			
Topográfiai ismeretek	Brit-szigetek, Francia-középhegység, Londoni- és Párizsi-medence, Mont Blanc, Pennine; La Manche, Rhône, Szajna, Temze. Anglia; Birmingham, Glasgow, Lyon, Manchester, Marseille; Közép-angliai-iparvidék.			
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kelet- és Közép-Európa földrajza			Órakeret 9 óra
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek 6	Gyakorlat 1	Ismétlés, mérés 2	Összes óraszám 9
Előzetes tudás	Attekintő kép Európa és Ázsia északi része természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségek, környezeti veszélyhelyzetek. A hideg és a valódi mérsékelt öv földrajzi jellemzőinek, a kontinentalitás térbeli változásának ismerete. A mérsékelt szarazföldi és a szarazföldi terület természetföldrajzi jellemzői, a hegyvidéki függőleges övezetesség és hatásuk az életmódra. Magashegység, tajgavidék, bányavidék, átalakuló ipari körzet, kikötőövezet mint tipikus tájak, tájjellemzési algoritmus. Az Európai Unió országai és fővárosuk megnevezése.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az oksági gondolkodás fejlesztése a nyersanyagban való gazdagság, szegénység és a függőség, valamint a történelmi, politikai változások és a társadalmi-gazdasági hatások felismertetésével. A tájfejlődés társadalmi összetevőinek, illetve a térbeli kölcsönhatások és érdekek érvényesülésének felismertetése (a különböző adottságú tájak átalakítása kultúrtájakká). A közép-európai regionális tudat megalapozása hazánk közvetlen környezetének európai összefüggésben való megismertetésével, a közép-európai országok és hazánk kapcsolatának értelmezésével.			
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok		
<p><i>Kelet-Európa, kapocs Ázsia és Európa között</i> A kontinensbelseji fekvés és a hatalmas kiterjedés természet- és társadalom-földrajzi következményeinek felismerése (összehasonlító tematikus térképolvasás). A termelési kapcsolatrendszerek (ásványi nyersanyag-, energiahordozó-kitermelés és feldolgozóipari ágazatok; energiagazdaság, erdőgazdálkodás és fafeldolgozás; eltérő célú mezőgazdasági termelés) megértése. <i>Oroszország</i> Az európai és ázsiai erőközpont sokszínű természeti és társadalmi alapjai, nagy területi fejlettségkülönbségek. <i>Közép-Európa I-II-III-IV.</i> <i>A hegyvidéki Közép-Európa:</i> a közép-európai magashegyvidék természetföldrajzi jellemzői társadalmi életet befolyásoló hatásának bizonyítása; a tej- és az erdőgazdaság, az idegenforgalom meghatározó szerepének igazolása. <i>A medencei Közép-Európa:</i> a gazdasági-társadalmi</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Technológiai kapcsolatok. Szocialista világrend, hidegháború, Szovjetunió. Osztrák-Magyar Monarchia, világháború. <i>Biológia-egészségtan:</i> életközösségek.</p>		

<p>élet eltérő jellegű feltételeinek feltárása a Közép-európai-sík- és rögvídek feltöltött alföldjein, dombvidékein, középhegységi tipikus tájain. A közép-európai országok <i>összefonódó gazdasági múltjának és jelenének</i> értelmezése. A vegyipari és a gépipari kapcsolatrendszerek felismerése. <i>Lengyelország és Csehország összehasonlító komplex földrajzi jellemzése.</i> <i>Németország földrajza, az európai gazdaság motorjának elemzése (esetelemzés, mentális térképkészítés).</i></p>				
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Természetátalakítás, kultúrtáj. Katonai és politikai nagyhatalom, tervgazdálkodás, gazdasági körzet, nagyüzemi gazdálkodás, családi mezőgazdálkodás, energiagazdaság, hegyi turizmus.</p>			
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Alpok, Kaukázus, Lengyel- és Német-középhegység, Szudéták, Cseh-medence, Kelet-európai-síkság, Német–Lengyel-alföld, Kaszpi-mélyföld; Ruhr-vidék, Szilézia; Bodentó, Dnyeper, Don, Duna–Majna–Rajna vízi út, Visztula, Volga. Oroszország, Svájc; Brno, Frankfurt, Gdańsk, Hamburg, Katowice, Köln, Krakkó, Moszkva, München, Plzeň, Stuttgart, Szentpétervár, Volgograd.</p>			
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A Kárpát-medencevidék földrajza</p>		<p>Órakeret 7 óra</p>	
<p>Az órakeret felhasználása</p>	<p>Új ismeretek</p>	<p>Gyakorlat</p>	<p>Ismétlés, mérés</p>	<p>Összes óraszám</p>
	<p>3</p>	<p>2</p>	<p>2</p>	<p>7</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A földszerkezetet alakító folyamatok. Éghajlatot alakító és módosító tényezők, a vízhálózat. Áttekintő kép Európa és benne Közép-Európa természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségekről, környezeti veszélyhelyzetekről. A magas- és a középhegyvidék, a dombvidék és a feltöltött síkság tipikus tája. A közép-európai és a magyarországi nagytájak ismerete.</p>			
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az oksági gondolkodás fejlesztése a medencejelleg közvetlen és közvetett földrajzi következményeinek, az ember életmódját meghatározó feltételeknek az összekapcsolásával, illetve prognosztizálással. A kritikai és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése stratégiai tervezéssel társadalmi, környezetvédelmi témájú feladatmegoldásban tanári útmutatással. Időszemlélet fejlesztése különböző léptékű földtani, földrajzi, környezeti folyamatok elemzésével (a Kárpát-medencevidék kialakulása, az ember környezet-átalakító tevékenysége). A szociális kompetencia fejlesztése a medencevidék népeinek, országainak együttműködésében rejlő lehetőségek, az együttműködés szubjektív korlátainak felismertetésével. A digitális kompetencia fejlesztése digitális prezentációs kiselőadás készítésével.</p>			
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>		
<p><i>A Kárpát-medencevidék természetföldrajzi egysége I-II.</i> A Kárpát-medence szerkezetének, domborzatának összekapcsolása a földtani fejlődési folyamatokkal; <i>a medencejelleg modellezése.</i> A medencejelleg következményeinek bizonyítása az <i>éghajlatban</i>, a <i>vízrajzban</i> és <i>vízkészletekben</i>, a <i>környezeti állapotban</i>. A medencevidék <i>nagytájainak földrajzi jellegzetességei</i>, az azokból adódó környezeti különbségek, veszélyhelyzetek értelmezése. <i>A Kárpát-medencevidék társadalom-földrajzi egysége</i> A medencejelleg társadalmi <i>hasznosításának, a tájátalakításnak és következményeinek az ok-okozati rendszerű megismerése</i>, prognosztizálása. (<i>gyakorlat</i>) A Kárpát-medencei <i>népesség összetételének értelmezése</i>, a Magyarország határán túli néprajzi tájegységek és földrajzi alapú népszokásaik megismerése. <i>A Kárpát-medencevidék magyar emlékhelyei. (gyakorlat)</i></p>		<p><i>Fizika:</i> fizikai folyamatok a földkéregben. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> tájjal, szülőfölddel kapcsolatos irodalmi művek. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Magyar Királyság, magyar kultúra. <i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> nép, nemzet, nemzetiség, etnikum.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Földtani alapszerkezet, medencejelleg, szeszélyes időjárás és vízjárás, aszályveszély, árvízveszély, vízrendezés, vízkészlet, földcsuszamlás, kultúrpuszta, szikesedés; földhőenergia, biomassa. Vásárvonal, vásárváros, hídváros. Magyarság, nemzetiség,</p>			

	nemzeti kisebbség, etnikum, néprajzi csoport, néprajzi táj, nyelvsziget; székely, csángó.		
Topográfiai ismeretek	Kárpát-medencevidék, Kárpátok; Erdélyi-hegyvidék, Erdélyi-medence; Király-hágó, Vereckei-hágó. Délvidék, Erdély, Felvidék, Kárpátalja, Székelyföld, Órvidék, Partium.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A hazánkkal szomszédos országok földrajza		Órakeret 8 óra
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés
	5	1	2
Előzetes tudás	Áttekintő kép Közép-Európa és benne a Kárpát-medence, Kelet-Európa és a Balkán térség természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségekről. A magas- és középhegyvidék és a feltöltött síkság tipikus tájainak, a kárpát-medencei nagytájak ismerete. A magyarság kárpát-medencei múltjának, jelen helyzetének ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nemzeti öntudat fejlesztése a szomszéd országok hazánkkal való múltbeli és jelenlegi kapcsolatának tudatosításával, a magyarsághoz kapcsolódó országrészeik földrajzi-környezeti jellemzőinek megismertetésével.</p> <p>Oksági gondolkodás fejlesztése az országok földrajzi jellemzőinek rendszerezésével (összehasonlító táblázat, mérlegelés, logikai sorok, idő- és térsorok, folyamatvázlatok, sémák stb.).</p> <p>A kritikai gondolkodás fejlesztése tényelemzéssel (országok földrajzi-környezeti jellemzői).</p> <p>A tanulni tudás képességének fejlesztése az előzetes (a Közép-Európával kapcsolatos) tudás előhívásával és alkotó felhasználásával.</p> <p>Médiatudatosságra nevelés és a digitális kompetencia fejlesztése internetalapú szolgáltatások célirányos használatával (pl. tények, adatok, képek, idegenforgalmi ajánlatok keresése).</p> <p>A kommunikatív és a művészi kifejezőkészség fejlesztése országbemutatók során (tanulói kreatív módszerek).</p>		
Ismeretek/fejlesztési követelmények			Kapcsolódási pontok
<p><i>A Kárpát-medence magashegységi keretének országai I-II-III.</i></p> <p>Az alpi és a kárpáti országok természet- és társadalom-földrajzi jellemzőinek összehasonlítása; történetmondás hazai és külföldi utazások átélt élményeiről. <i>(gyakorlat)</i></p> <p><i>Ausztria</i> mint a legfejlettebb gazdaságú alpi szomszéd földrajzi jellemzése. Magyar szörvényok, Órvidék; a hazánkkal való társadalmi-gazdasági kapcsolatok.</p> <p><i>Szlovénia</i> mint a legfejlettebb délszláv térség és <i>Szlovákia</i> mint a fiatal kárpáti ország (a Felvidék) földrajzi jellemzőinek megismerése és bemutatása.</p> <p><i>A keleti termékeny vidékek országai</i></p> <p><i>Románia</i> gazdag természeti erőforrásokra épülő útkereső gazdaságának bemutatása; Erdély és Partium földrajzi jellemzése. <i>Ukrajna</i> mint Kelet-Európa potenciális éléstára, energiaszolgáltatója földrajzi-környezeti kapcsolatrendszerének feltárása; Kárpátalja földrajzi jellemzése.</p> <p><i>A déli hegyvidékek országai</i></p> <p>Horvátország és Szerbia: hasonló nyelv, eltérő vallás és kultúra (országok összehasonlító természet- és társadalom-földrajzi jellemzése); a Vajdaság, Délvidék magyarlakta termékeny tájának földrajzi jellemzése.</p>			<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Trianoni szerződés és következményei. Szovjetunió. Jugoszlávia, délszláv háború.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak			
Topográfiai ismeretek	Bécsi-medence, Duna-delta, Grazi-medence, Isztria, Magas-Tátra, Hargita; Maros, Olt, Vág. Horvátország, Szerbia, Ukrajna; Vajdaság; Arad, Belgrád, Brassó, Fiume, Graz, Kassa, Kijev, Kolozsvár, Marosvásárhely, Munkács, Nagyvárad, Salzburg, Újvidék, Ungvár, Temesvár, Zágráb.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyarország természeti és kulturális értékei		Órakeret 9 óra
Az órakeret	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés
	5	1	2
	Összes óraszám		8

felhasználása				mérés	
	3	4	2	9	
Előzetes tudás	A Kárpát-medence természet- és társadalomföldrajzi jellemzői, nagytájai. Magyarország nagytájai és egyes középtájai, megyéi, néhány városa. A hegységek és a felszín alatti vizek típusai. A középhegység, a karsztvidék és a feltöltött alföld tipikus táj.				
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A térszemlélet fejlesztése Magyarország földjének a Kárpát-medencevidék egészében való földrajzi értelmezésével. Az oksági gondolkodás fejlesztése az országrészek, tájak földrajzi jellemzőinek összevetésével (az összehasonlító földrajzi elemzés módszerével, a jellemzők okainak és következményeinek összekapcsolásával). A szülőföld és a haza szeretetének megalapozása a mikrokörnyezet megismerésétől induló, egyre bővülő tudásszerzéssel; a haza- és a nemzettudat formálása. Környezettudatosságra nevelés a természet-, környezet- és értékvédelem alapvető céljainak, közös és sajátos feladatainak megismertetésével, illetve információgyűjtéssel, és az azokkal kapcsolatos személyes és közösségi cselekvési lehetőségek felismertetésével.				
Ismeretek/fejlesztési követelmények			Kapcsolódási pontok		
<p><i>A magyarországi nagytájak I-II-III.</i> A medencei fekvés nagytájanként eltérő következményeinek értelmezése; az alföldi, a dombvidéki és a középhegységi nagytájak természet- és társadalom-földrajzi jellemzése, a természeti adottságok felhasználásának értelmezése és a táj átalakításának modellezése. <i>A magyar nemzeti kultúra:</i> a magyarországi néprajzi csoportok és földrajzi alapú hagyományaik értelmezése; a magyar földrajzi felfedezők, utazók és tudósok kiemelkedő teljesítményeinek bemutatása tanulói kutatómunka alapján. <i>I-II. (gyakorlat)</i> <i>Természeti, kulturális és történelmi értékvédelem, eredetvédelem I-II.</i> A védettség különböző fokozatainak és jellegének összehasonlítása helyek, objektumok példáin; a védelem lényegének megértése, a védett helyeken engedélyezett tevékenységek megismerése; kulturális hungarikumok megismerése projektmunkában. <i>(gyakorlat)</i></p>			<p><i>Hon- és népismeret:</i> nemzeti kultúra, néprajzi csoport, népszokások. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveges információgyűjtés. <i>Biológia-egészségtan:</i> ökológia és természetvédelem.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hordalékkúpsíkság, löszvidék, árterület, szikes puszták, dombvidék, hegységközi medence, romhegység, tanúhegy, karsztosodás. Világörökségi védettség, nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék, történelmi emlékhely, a törvény erejénél fogva védett terület és érték, bioszféra-rezervátum, Ramsari terület, termék-eredetvédelem.				
Topográfiai ismeretek	Aggteleki-karszt, Badacsony, Balaton-felvidék, Baradla, Bükk-fennsík, Budai-, Kőszegi-, Soproni-, Tokaj-Eperjesi- (Zempléni-), Villányi-hegység, Cserehát, Cserhát, Gerecse, Pilis, Vértes, Baranyai-, Somogyi- és Tolnai-dombság, Bodroghöz, Dráva menti és Pesti-síkság, Győri-, Marcal- és Tapolcai-medence, Hajdúság, Hegyalja, Jászság, Őrség; Szigetköz, Mohácsi- és Szentendrei-sziget, Tihanyi-félsziget; Hévízi-tó, Ipoly, Kis-Balaton, Sajó, Sió, Tisza-tó, Zagyva, Zala. A magyarországi világörökség helyszíneinek és nemzeti parkok.				
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyarország társadalomföldrajza			Órakeret 12 óra	
Az órakeret felhasználása	Új ismeretek	Gyakorlat	Ismétlés, mérés	Összes óraszám	
	8	2	2	12	
Előzetes tudás	A Kárpát-medence társadalomföldrajzi jellemzői. Magyarország megyéi, néhány városa. A gazdasági ágazatok szerepe az országok életében és kapcsolataik különböző példái.				
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Reális tudáson alapuló nemzettudat kialakítása a magyar gazdaság világgazdaságban és az európai gazdasági erőterben változó helyzetének értelmezésével. Gazdasági nevelés a gazdasági ágazatok jellegzetességeinek, értékeinek, gondjainak problémaközpontú megközelítésével, gondolatvázlatok készítésével és stratégiai tervezéssel. A kreativitás, a kezdeményező- és vállalkozóképesség szerepének felismerése a				

	<p>társadalmi-gazdasági fejlődésben regionális és hazai példákon.</p> <p>A földrajzi környezetben, a köznapi életben való eligazodás és a konfliktuskezelés képességének fejlesztése. Állampolgárságra nevelés a hírek földrajzi-környezeti tartalmú információinak értelmezésével, nézetek megfogalmazásával, kifejtésével.</p> <p>A tanulni tudás képességének fejlesztése kooperatív módszerekkel, hálózatos tanulással.</p> <p>A gyakorlati életre nevelés az internetalapú szolgáltatások (pl. adattárak, menetrendek, idegenforgalmi ajánlatok) használatával, a szerzett ismeretek másokkal való digitális megosztásával, valamint a tudatos vásárlói magatartás jellemzőinek bemutatásával.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Népesség és településhálózat I-II-III.</i></p> <p>A <i>népességfogyás</i> értelmezése; a népességszám-csökkenés és a társadalom öregedése okainak, következményeinek feltárása; népességszerkezet megismerése. <i>(gyakorlat)</i></p> <p>A <i>településfajták</i>, a településhálózat átalakulásának értelmezése; lakókörnyezetek és életmódbeli jellemzők (nagyvárosi, városi, falusi települések, természeti, épített és emberi környezet, gazdasági, szociális eltérések).</p> <p>A <i>régiók és Budapest földrajzi jellemzése</i>, változó súlyuk okainak elemzése; a falusias térségek válsághelyzetének, felzárkózásuk lehetőségeinek megismerése.</p> <p><i>Magyarország gazdasági szerkezete I-II-III-IV-V-VI-VII.</i></p> <p>Magyarország <i>gazdasági szerkezetének</i> elemzése; a fejlettség és az életmód kapcsolata, a regionális különbségek megismerése.</p> <p>A <i>fogyasztási szokások</i> változásának belátása, okaik feltárása és következményeik megvitatása.</p> <p>A magyar gazdaság főbb működési területei.</p> <p>Az átmenő forgalom jellemzői és infrastruktúrája; a térben és szerkezetében változó <i>külgazdasági kapcsolatok</i>.</p> <p>Az <i>idegenforgalom</i> szerepe a gazdaságban, elérő jellegű körzetei (okozati és prognosztikus bemutatás). <i>(gyakorlat)</i></p> <p>Hagyományos <i>mezőgazdasági</i> termékek, élelmiszerek, ételek; a hagyományok földrajzi alapjai. A magyar mezőgazdaság helye a globális gazdaságban, európai integrációban.</p> <p>A <i>húzóágazatok</i> (autóipar, gyógyszeripar, kommunikációs ágazat) szerepe, jövőbeli lehetőségei.</p> <p>A <i>tudásipar</i> feltételei és jellemzése; az <i>ipari és infoparkok</i> szerepe.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>Népesedési ciklus, infrastruktúrafejlődés a történelmi Magyarországon.</p> <p>Kommunikációs és technológiai fejlődés.</p> <p><i>Matematika:</i></p> <p>Modellek megértése.</p> <p>Adatok jegyzése, ábrázolása.</p> <p><i>Informatika:</i></p> <p>internetalapú szolgáltatások használata.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fogyó társadalom, településhálózat, régió, eurorégió, tranzitország, menekültstátusz, termelői támogatási rendszer, kistermelő, vállalkozás, fogyasztói kosár, idegenforgalmi körzet, gyógyturizmus, bor- és gasztronómiai turizmus, falusi turizmus, szolgáltatáskereskedelem, tudásipar, infopark.
Topográfiai ismeretek	Magyarország megyei jogú városai. Balatonfüred, Gyöngyös, Gyula, Hajdúszoboszló, Hatvan, Hévíz, Kalocsa, Keszthely, Komárom, Kőszeg, Mohács, Paks, Rőske, Siófok, Százhalombatta, Szentendre, Szentgotthárd, Tihany, Tiszaújváros, Visegrád, Visonta, Záhony.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén

A tanulók átfogó és reális képzetekkel rendelkezzenek a Föld egészéről és annak kisebb-nagyobb egységeiről (a földrészekről és a világtengerről, a kontinensek karakteres nagytájairól és tipikus tájairól, valamint a világgazdaságban kiemelkedő jelentőségű országcsoportjairól, országairól). Legyen átfogó ismeretük földrészünk, azon belül a meghatározó és a hazánkkal szomszédos országok természet- és társadalomföldrajzi sajátosságairól, lássak azok térbeli és történelmi összefüggéseit, érzékeljék a földrajzi tényezők életmódot meghatározó szerepét. Birtokoljanak reális ismereteket a Kárpát-medencében fekvő hazánk földrajzi jellemzőiről, erőforrásairól és az ország gazdasági lehetőségeiről az Európai Unió keretében. Legyenek tisztában az Európai Unió meghatározó szerepével, jelentőségével.

Ismerjék fel a földrajzi övezetesség kialakulásában megnyilvánuló összefüggéseket és törvényszerűségeket. Legyenek képesek alapvető összefüggések, tendenciák felismerésére és megfogalmazására az egyes földrészekre vagy országcsoportokra, tájakra jellemző természeti jelenségekkel, társadalmi-gazdasági folyamatokkal kapcsolatban, ismerjék fel az egyes országok, országcsoportok helyét a világ társadalmi-gazdasági folyamataiban. Érzékeljék az egyes térségek, országok társadalmi-gazdasági adottságai jelentőségének időbeli változásait. Ismerjék fel a globalizáció érvényesülését regionális példákban. Ismerjék hazánk társadalmi-gazdasági fejlődésének jellemzőit összefüggésben a természeti erőforrásokkal. Értsék, hogy a hazai gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok világméretű vagy regionális folyamatokkal függenek össze.

Tudják példákkal bizonyítani a társadalmi-gazdasági folyamatok környezetkárosító hatását, a lokális problémák globális következmények elvének érvényesülését. Legyenek tisztában a Földet fenyegető veszélyekkel, értsék a fenntarthatóság lényegét példák alapján, ismerjék fel, hogy a Föld sorsa a saját magatartásukon is múlik.

Rendelkezzenek a tanulók valós képzetekkel a környezeti elemek méreteiről, a számszerűen kifejezhető adatok és az időbeli változások nagyságrendjéről. Tudjanak nagy vonalakban tájékozódni a földtörténeti időben. Legyenek képesek természet-, illetve társadalom- és gazdaságföldrajzi megfigyelések végzésére, a különböző nyomtatott és elektronikus információhordozókból földrajzi tartalmú információk gyűjtésére, összegzésére, a lényeges elemek kiemelésére. Ezek során alkalmazzák digitális ismereteiket. Legyenek képesek megadott szempontok alapján bemutatni földrajzi öveket, földrészeket, országokat és tipikus tájakat.

Legyenek képesek a tanulók a térképet információforrásként használni, szerezzék meg a logikai térképolvasás képességét. A topográfiai ismereteikhez tudjanak földrajzi-környezeti tartalmakat kapcsolni. Topográfiai tudásuk alapján a tanulók biztonsággal tájékozódjanak a köznapi életben a földrajzi térben, illetve a térképeken, és alkalmazzák topográfiai tudásukat más tantárgyak tanulása során is.

Legyenek képesek a társakkal való együttműködésre. Alakuljon ki bennük az igény arra, hogy későbbi életük folyamán önállóan tovább gyarapítsák földrajzi ismereteiket.

2.2.13 Testnevelés és sport

Testnevelés és sport 1-4 osztály Helyi tanterv ajánlás

Testnevelés tantárgyhoz az általános iskolák 1–4. évfolyama számára

Készült a Nat 2012. 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet Testnevelés műveltségterület, valamint az 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet 1. sz. melléklet: Kerettanterv az általános iskola 1–4. évfolyamára megnevezésű kerettanterv előírásai alapján

Kiadói bevezető

Testnevelés helyi tantervi ajánlásunk a jogszabályi előírások figyelembevételével készült. A szükséges szöveges elemek mellett a kiadott kerettantervek táblázatai jól tagolt oszlopokkal egészítettük ki.

A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 7. §-a szerint:

- megneveztük a helyi tanterv alapjául szolgáló, a köznevelésért felelős miniszter által jóváhagyott és kiadott kerettantervet;
- megadtuk a segédletek, sporteszközök kiválasztásának elveit;
- beépítettük a Nemzeti alaptantervben előírt pedagógiai feladatokat, nevelési célokat és a kapcsolódó tantárgyakat.

Az 51/2012. (XII.21.) EMMI rendelet 2. §-a alapján:

- arányosan felosztottuk a kerettantervi kétéves tananyagot és követelményeket a tanévek között, megadva a feldolgozáshoz szükséges óraszámokat;
- meghatároztuk a tantárgyak tartalmi 10%-os keretének felhasználását;
- hozzárendeltük a fejlesztési követelményeket, az alkalmazott pedagógiai módszereket és eszközöket a tananyagegységekhez;
- beépítettük a kerettantervi követelményeket;
- javaslatot tettünk a 10%-os intézményi szabad órakeret kitöltésére.

Az új testnevelés kerettanterv jelentős tartalmi változásokat hozott, a mindennapi testnevelés bevezetésével, a fejlesztési területek nagyobb hangsúlyt kaptak, pontosabb, részletesebb kifejtettséget.

Kapcsolódó kiadvány:

Báthori Anna Zsuzsanna: Tanári kézikönyv a mindennapi testnevelés tanításához 1-4. osztály számára TESTNEVELÉS

Az alsó tagozatos testnevelésben legfontosabb cél a tanulók alapvető mozgásmintáinak és mozgáskészségeinek kialakítása, formálása, illetve a szabályozott mozgásvégrehajtás alapjainak az elsajátítása.

A testnevelésórán lehetőség nyílik a fizikai és érzelmi biztonság megteremtésére, mely olyan fejlesztési területek alapjául szolgálhat, mint például a *pályaorientáció*, a *testi-lelki egészség* és az *eredményes tanulás*.

A mindennapi testnevelés megalapoz olyan kiemelt fejlesztési területet, mint az *ön- és társértékelés*.

Alapját képezik a *nemzeti öntudatnak és a hazafias nevelésnek*.

A testnevelésórák rendszabályainak, szokásrendszerének kialakítása, a sportszerű viselkedés alapjainak tanulása az *erkölcsi tulajdonságok* fejlesztését hivatott szolgálni.

A kommunikációs szabályok, formák és jelek megismerése és elsajátítása a *demokráciára nevelés* kiemelkedő színtere.

A szabadtéren végzett mozgások és feladatok tudatos fejlesztést tesznek lehetővé a *környezettudatossággal* kapcsolatban

A rendszeres testmozgás iránti igény kialakításával, kiteljesedik a *testi-lelki egészségre nevelés* mint a legfontosabb fejlesztési terület.

Az *anyanyelvi kommunikáció* fejlesztésére a testnevelés oktatása keretében kiemelkedő lehetőség kínálkozik

A testnevelésóra sajátosságainak köszönhetően a *hatékony, önálló tanulás és a szociális és állampolgári kompetencia kialakítása* eredményes módon valósulhat meg.

A testkultúrához kapcsolódó, valamint közösségben végzett motoros tanulás folyamatához kapcsolódó *kommunikációs* hajlandóság és nyitottság kialakítására is lehetőség nyílik.

A *kezdeményszerűség, a vállalkozói kompetencia* fejlesztése a testnevelés és sport természetéből adódóan már ebben az életkori szakaszban is elkezdődhet.

A testnevelés-tanítás sajátos céljai közé kell sorolni az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* kompetencia fejlesztését.

Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Testnevelés/heti óra	5	5	5	5
Évi összes óraszám	176(+10%)	176(+10%)	176(+10%)	176(+10%)

Célok és feladatok

A *Testnevelés és sport* műveltségi terület továbbra is az iskola egységes nevelő-oktató munkájának szerves részeként a testkultúra eszközeinek (testgyakorlatok, mozgásos játékok, sportági tevékenységek és az ezekhez kapcsolódó intellektuális ismeretek), valamint a természet egészségfejlesztő tényezőinek integrált hatásaként hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók életigenlő, az egészséget és az egészségfejlesztést kiszolgáló környezet és eszközök (természetes és mesterséges egyaránt) kíméletét saját értékrendjükben kiemelt helyen kezelőszemélyiséggé váljanak. A műveltségi terület más műveltségi területekkel összhangban ismereteket, meggyőződéseket, értékítéleteket alakít ki az ember biológiai, pszichikai természetéről. Képessé tesz a környezetben végbemenő változások egészségügyi jelentőségének értékelésére, egyben összhangot teremt az egyéni tevékenység és az életmód között.

A *sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztése, illetve a kisebbségi migráns tanulókkal való foglalkozás* a Testnevelés és sport tantárgyi órákon is szükséges.: Figyelembe kell venni az egyéni fejlesztési tervek kialakításakor, a tanórákon a csoportok szervezésekor, a tanórák tanulásszervezési eljárásainak tervezésekor. Sajátos tanulásszervezési megoldások alkalmazása nélkül ugyanis nem valósíthatók meg a különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű gyerekek, a tanulási és egyéb problémákkal, magatartási zavarokkal küzdő tanulók nevelésének, oktatásának feladatai. Figyelembe kell venni a tervezéskor a tanórán kívüli lehetőségek felhasználását is.

A testnevelés és sport az *egészségnevelési* feladatát kiemelten kezeli, hiszen az itt végzett gyakorlati tevékenységek fontos szerepet játszhatnak a mindennapi testmozgás igényének megalapozásában. Arra kell törekedni, hogy a gyakorlatok a fizikai felkészítésen túl élményeket adjanak a diákoknak, így elősegítsék a tanulók egészségfejlesztési attitűdjének, magatartásának, életvitelének kialakulását.

A *környezettudatosságra nevelés* érdekében a Testnevelés és sport műveltségterület is alkalmas arra, hogy többek között a mindennapi környezet tisztaságának hangsúlyozásával, a szelektív szemégyűjtés alkalmazásával a tanulók megérthetik azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak és felkészülhetnek „Gondolkodj globálisan és cselekedj lokálisan!” magatartásra.

Az egészségvédelemhez és a környezetvédelemhez hasonlóan a *fogyasztóvédelemre*, a fogyasztói magatartásra való nevelés is megoldható a műveltségterület keretében, hiszen itt is mód van az egyes termékekről való beszélgetések kezdeményezésére.

A testnevelés a köznapi, kulturált viselkedés társadalmilag kialakult és hasznos mozgáskészletének elsajátítását, az alapvető viselkedési sémák alkalmazását segíti elő. Igényt kelt az esztétikus, szép test, a helyes testtartás kialakítására és fenntartására, a takarékos formákat előnyben részesítő, önálló testedzésre, sportolásra, a mozgásos önkifejezésre. Mindezek feltétele, hogy a tanulók ismerjék motorikus képességeik szintjét, a motorikus képességek fejlesztésének és fenntartásának módját, legyen személyes és társas élményük a mozgásos játék, egészséges és sajátos nevelési igényű társaik teljesítményét, motorikusan képzetek, mozgásuk kulturált, felismerik a testnevelés és a sport egészségügyi és prevenciós értékeit. Cél, hogy a rendszeres fizikai aktivitás és a testkulturális tartalmai váljanak.

A tanulók értékelése

Tekintettel arra, hogy a tanuló nem látja a saját mozgását, az értékelés sajátossága, hogy a partnerek folyamatosan figyelik egymás mozdulatait. A tanulók számára természetes, hogy szóvegesen értékelik őket nem csak az óra közben, óra végén, hanem a nagyobb időegységet követően írásban is. Az értékelési rendszer illeszthető tetszőlegesen célokhoz, feladatokhoz illetve témakörökhöz. Az eljárás az értékelés során egyszerű kérdés-válasz formájában jut el az eredményhez: Hol tart a tanuló a kívánt célállapot elérésének útján, a tanulók teljesítményének értékelése a *4. évfolyam végétől osztályzattal* minősít az ötös fokozatú skálán. A kezdetkor a szóvegesen értékelt egyes részterületek, témák külön-külön osztályzattá alakítandók, majd ezt követheti a bizonyítványba kerülő érték, a jegy megállapítása. Ezt helyi tantervenként minden iskola rögzítheti.

A szöveg átváltása osztályzattá a tanuló jelenlétében, bevonásával történjen. Általában kerülendő a mozgás elkülönült, vizsgaszerű osztályzása. A lezáró rész vagy félévi, év végi osztályzat 50%-a a motivációból álljon, vagyis a folyamatos munka minősítéséből. Az anyanyelven folytatott kommunikáció (kulcskompetencia) esetében abban az esetben végeztük jól a dolgunk, ha a diák el tudja mondani, mi miért

helyes, helytelen a testnevelés órán, és ő miben jó, mely területen gyengébb. Az ok és okozati összefüggésekre már lehet alapozni: edzettség, teherbírás fejlesztése és a tanulás megtanulása kompetencia összekapcsolása során a tanuló jeles, ha megfogalmazza, hogy a felmérések miért vannak, mit kell tennie a fejlődéshez. A sport- és mozgáskulturális tanulás során a növekvő figyelmet és mozgáskontrolttal jutalmazzuk jobban, természetesen elvárás a gyakorlat minősége, kivitele. Az ügyes játékosnak a sportszerű hozzáállásban is jelest kell mutatnia. A vállalkozó diák, aki aktív és megbízható, bármely részterületen megerősítendő az osztályzat által is. Az életet összetartó szabályok ebben az életkorban nagyon szükségesek. Támogatni és jutalmazni, pozitív megerősítést kell adni a szabálykövetésért, a szabályok szerinti folyamatos munkáért, a csapatok sikeréért, az elesettebb társak segítéséért, a lányok tiszteletéért, a fair play szelleméért.

1–4. évfolyam

A NAT bevezető és kezdő szakaszában a testnevelés és sport tanítása-tanulása a testkultúra elemeiből nyert értékekből olyan testi műveltséggel (ismeretekkel, jártasságokkal, készségekkel, képességekkel) ruházza fel a kisiskolásokat, amely későbbi cselekvési biztonságukat, rendszeres fizikai aktivitásukat megalapozza. Ez teszi alkalmassá őket arra, hogy a későbbiekben képesek legyenek sportági feladatok és mozgásrendszerek eredményes elsajátítására, motorikus képességeik hatékony fejlesztésére. Sajátos módszereivel, elsősorban mozgásos játékokkal és versengésekkel segíti a zökkenőmentes átmenetet a kötetlenebb óvodai élet és az önálló munkát követelő iskolai élet között, kötődést jelentő élményeket nyújt mozgásvágyuk fenntartásához.

A *bevezető szakaszban* – melyet a NAT nem tekint önálló képzési szakasznak – az óvodára jellemző játékoság, utánzás segítségével indul el az iskolás a konkrét művelti gondolkodással összekapcsolt fizikai fejlődés útján. A motoros sémák fogalmi készletét ekkor alapozza meg. A közvetlen szemléleten és cselekvésen alapuló gondolkodás szakaszában minden kisgyerek igényli a differenciálást, az egyéni képességeknek megfelelő haladást. A *kezdő szakasz* az iskolai teljesítményelvárások által vissz szabályozott tanítási-tanulási folyamatok uralkodnak. A kezdeti egyenlőtlenségek kiegyensúlyozása és az azt követő többnyire differenciált fejlesztés aránya csökken. A tanítás-tanulás folyamatában minden szereplő a motiválás és a tanulásszervezés eredményeként már a teljesítményekre összpontosít. Ez az időszak biológiailag determináltan ideális a mozgástanulás és a sportműveltség megalapozására.

1. évfolyam Témakörök	Javasolt óraszám
Előkészítő és preventív mozgásformák. Alaki képzés a tanóra rendjének biztosításához. Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok	30
Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgások, gyakorlatok	30
Manipulatív természetes mozgásformák. Játékok és sportjátékok előkészítése	22
Természetes mozgásformák. A torna mozgásanyagának előkészítése feladat megoldásokban. Mozdogásos kifejező képesség fejlesztés: gyerektáncok	15
Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladat megoldásokban	15
Természetes mozgásformák a sportjátékok alap technikai és taktikai feladat megoldásaiban	20
Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladat megoldásokban	10
IAAF Kölyökatlétika gyermek csapatversenyek	20
Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	14
Évi összes óraszám	176

1. évfolyam

I.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Előkészítő és preventív mozgásformák Alaki képzés a tanóra rendjének biztosításához Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testnevelés optimális tanulási környezetének kialakítása. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megismertetése. A testi és lelki egészségért való személyes felelősség megalapozása. A mozgáskoordináció fejlődésével a test és tér érzékelés javítása, az izomtudat kialakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG		<i>Matematika:</i>

<p><i>Térbeli alakzatok és kialakításuk (rend gyakorlatok):</i> Egy és kétsoros vonal, sor, oszlop, többes oszlopok, félkör és kör alakzatok, (szét)szórt alakzat, nyitódás, zárkózás, fordulatok helyben, mozgás körben és különböző mozgás útvonalon. Tájékozódás a térben, ismerjék a teremhez és a társakhoz való kapcsolódás térvizonyait. Vonulás ütemtartással, dobbantással, zenére, énekkel. Egyenletes tér elosztás, helyezkedés játéka a térben. A már ismert számfogalmakkal kör, oszlop, vonal alakítása. Tér irányok felismerése változó testhelyzetekben, bekötött szemmel. Saját testről alkotott képzet kialakítása, gyakoroltatása, mindenféle keresztmozgás a nagymozgások mellett a finommotorika fejlesztése sokféle eszközzel. Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok kézi szerrel és anélkül. <i>Gimnasztika.</i> Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal, eszközök felhasználásával – babzsák, labda, ugró kötél, pad, zsámoly, bordásfal - vagy eszköz nélkül. Egyszerű - 1-4 ütemű - nyújtó, erősítő és lazító, szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása - az ízületi és gerinc védelmi szabályoknak megfelelően eszközzel vagy eszköz nélkül - .Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légző gyakorlatok. Alapvető tartásos és mozgásos szakkifejezések megismerése, elsajátítása és végrehajtása. Játékos gyakorlat sorok zenére, zenés gimnasztika. Testhelyzetek, kartartásos alap formákat gyakorolni szabad, társas, Kézi szer és szergyakorlatokon keresztül. Keringésfokozó feladatok; játékos, zenés gimnasztika; gyermek aerobik gyakorlatsorok erőfejlesztő és aerob állóképesség fejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyágfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordináció-fejlesztő finom- motoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Test séma és test- érzékelés fejlesztő játékos gyakorlatok. A helyes fiziológiás testtartást tudatosító, kialakító, automatizáló és fenntartó gyakorlatok rendszeres végzése – testtájanként végighaladva, a testtartásért felelős valamennyi izom csoport erősítését, nyújtását szolgáló mozgásanyaggal - folyamatosan ismételve. A kiindulási és véghelyzetek pontos megtartása, valamint a lassú és pontos kivitelezés javításával. <i>Játék:</i> A térbeli tudatosságot és a test tudatot alakító, koordináció-fejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Keringésfokozó és test tartásjavító játékok. <i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:</i> Preventív, szokásjellegű tevékenység formák végzése egyedül, párban és csoportban. Motoros tesztek végrehajtása. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok. Aktív, mozgásos relaxációs gyakorlatok és az interaktív relaxáció gyakorlatai. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A bemelegítés és levezetés helyének és szerepének megértése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése. Elemi ismeretek a szívről, a csontozatról és az izomzatról. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzőinek, a medence középhelyzetének beállítására, az iskolatáska hordás gerincímélő módjának megismerése. A motoros tesztekkel kapcsolatos alapvető ismeretek. Alapvető tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek megértése, a testrészek ismerete. Higiéniai alapismeretek: izzadás, mosakodás, váltócipő. Relaxációs alapismeretek: ellazulás, nyugalom, jó közérzet. Környezet tudatosság: takarékoság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása. Személyes felelősség: alapvető szabályrendszer, a feladatok megindítását és megállítást jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, baleset megelőzés</p>	<p>számtan, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometriai alakzatok, számtáblák, segédvonalak <i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink, tájékozódás, helymeghatározás, az emberi szervezet megfigyelhető ritmusai. <i>Vizuális kultúra:</i> megismerő és befogadó képesség, közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása. Ének-zene Ritmuskeltő eszközök Tükör előtti gyakorlatok Kézi szerek: Babzsák, ugró kötél, különböző méretű labdák, tornabot... Szerek: Zsámoly, bordásfal, tornapad,..</p>
---	---

alapvető szabályainak megismerése, rendszabályok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv	Bemelegítés, levezetés, fáradás, pihenés, feszítés, nyújtás, erősítés, ernyesztés, alakzat, testtartás, fájdalomküszöb, relaxáció, testrész, egészség, higiénia, felelős viselkedés, erő, lábtorna, izomláz, folyadékpótlás. Alapállás, pihenj állás, oszloj, hátra arc, sorakozó, indulj, állj, tornasor, egyenes oszlop, jobbra át, balra át, nyitódj, zárkózz, kartávolság, vonal, kör, kézfogás, vállfogás, távolság tartás, lassan, gyorsan. Kartartások – magas, mellső középtartás, csípőre tartás, oldalsó középtartás, Mozgás formák – hajlítás, nyújtás, lendítés, ugrás, gurulás, lépés, keresztezés, ki és belégzés, emelés, térdelő támasz, fél fordulat Testrészek – irányok – szerek Ütemtartás

II.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgások, gyakorlatok	Órakeret 30 óra
	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában a cselekvésbiztonság formálása. Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák fejlesztése. A mozgás tanulás folyamatában a természetes hely és helyzetváltoztató mozgásminták változatos és stabil végrehajtásának elérése - lehetőség szerint a kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével. A futó gyorsaság, reakció gyorsaság és cselekvés gyorsaság fejlesztése. A koordinációs és kondicionális képességek fejlesztése. Az ugró és dobókészség fejlesztése, a helyzetnek megfelelő alkalmazás.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások, dobások, támaszok, kúszások és mászások.</i> <i>Járások, futások:</i> Helyben és haladással az ütközések elkerülésével; különböző irányokban és sebességgel; megindulásokkal és megállásokkal; irány- és sebességváltással; meghatározott, majd önállóan alkotott mozgás útvonalakon; dinamikus kar és láb mozgásokkal összekötve; akadályok leküzdésével; dalra, énekre, zenére; menekülő, üldöző feladatokkal. Utánzó mozgások. Egyszerű, 2–4 mozgásformából álló helyváltoztató mozgás sorok egyénileg, párban és csoportban végrehajtva. Ugrások és szökdelések, talajra érkezések. Helyváltoztató mozgások egyszerűbb akadálypályán. Járás, futás, oldalazás, szökkenés, szökdelés egy és két lábon, kettőzött szökdelés, galopp szökdelés, mint alapvető természetes mozgáskészségek, valamint kombinációik végrehajtása. Ugrások. Rövid idejű, kis erő kifejtésű szökdelések egy, váltott és páros lábon meghatározott távolságig, helyben, előre és hátra. Távolba ugrás helyből és nekifutással. Zsugor kanyarlati ugrás: számoly, pad, 2-3 részes ugró szekrényen Dobások: Egy és kétkézes dobások. Támaszok, kúszások, mászások: Támasz gyakorlatok talajon és szereken. Kézállás előgyakorlata: rugdalózó kiscsikó. Mászás előre, hátra – utánzó járásokkal. Helyváltoztatás vízszintes és rézsútós padon, hason és hanyatt fekvésben, kéz-láb támaszban – rák, pókjárással.....–. Kötél és rúd mászás rávezető gyakorlatai, láb kulcsolás tanítása: mászás 2-3 ütemen át, mászás különböző változatokban. Gurulóátfordulás előre, hátra tanítása Lendítések és körzések:</p>		<p><i>Matematika:</i> térbeli tájékozódás, síkidomok, törtek alapjai. <i>Környezetismeret</i> : tájékozódási alapismeretek. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.S zerek: Szőnyegek, számoly, 2-3 részes ugró szekrény, tornapad, bordásfal, bóják, jelző táblák, trikók, szalagok Kézi szerek: Különböző méretű labdák, Akadálypályák felállítása a szerekkel</p>

<p>Különböző testrészekkel; testhelyzetekben; irányokba; tempóban; ritmusban végrehajtott mozdulatok gyakorlása.</p> <p><i>Hajlítások és nyújtások:</i> Testrészek, ízületek differenciált hajlítása és nyújtása; szimmetrikusan, aszimmetrikusan; különböző testrészek hajlítása és nyújtása helyváltoztató és egyéb helyzetváltoztató mozgások közben; hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve eszközhasználattal.</p> <p><i>Fordítások és fordulatok:</i> Fordítások különböző testrészekkel, ellentétesen („csavarodások”); fordítások és fordulatok különböző kiinduló helyzetekből; negyed, fél, háromnegyed és egész fordulat helyben, ugrással; fordítások és fordulatok párban, tükröképben és azonosan; fordulatok különböző helyváltoztató mozgások közben, különböző eszközökkel és eszközökön.</p> <p><i>Tolások és húzások:</i> Toló és húzó mozdulatok helyben, különböző erőkifejtéssel, testrészekkel és eszközökkel; nagyobb tömegű eszközök húzása és tolása fokozódó erőkifejtéssel, csoportosan. Közös egyensúlyi helyzetek megtalálása párokban toló és húzó mozdulatokkal. Különböző testrészek emelése párokban.</p> <p><i>Emelések és hordások:</i> Társ emelések és társ hordások 3-4 fős csoportokban, párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület és gerincvédelem alapelveinek megfelelően.</p> <p><i>Függés és lengés gyakorlatok:</i> Mászókötélen, bordásfalon, alacsony gyűrűn, KTK-n, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően; „vándormászás” függő állásban vagy függésben.</p> <p><i>Egyensúly gyakorlatok:</i> Különböző testrészekben és testhelyzetekben stabil és egyenetlen felületen; talajon, vonalon és különböző eszközökön, szereken fokozatosan nehezedő feltételek mellett (alátámasztás szélességének csökkentése, eszközmagasság, dinamikus kar, törzs és láb gyakorlatok bekapcsolása, helyben és haladással, fordulattal stb.); szimmetrikus és aszimmetrikus helyzetekben; közös súlypont megtalálásával párokban. Egyensúlyi helyzetek megtalálása lassú hely és helyzetváltoztató mozgásokból; eszközök egyensúlyban tartása helyben különböző testrészekkel, illetve eszközökkel; és szabadgyakorlati alapformájú egyensúly gyakorlatokkal.</p> <p><i>Gurulások, átfordulások:</i> Vízszintes tengely és hossz tengely körül; különböző testrészekben, irányokba és sebességgel; társsal, társakkal; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes vagy utólagos mozgással összekapcsolva.</p> <p><i>Támaszok:</i> Kar hajlítások és nyújtások támasz helyzetekben; testsúlymozgatások (testsúly áthelyezések), támlázás helyben különböző test helyzetekben. Haladás kéz támaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is): talajon, különböző irányokba, sebességgel, mozgás útvonalakon, mozgás irányokba; szerekre fel, szerekről le, szereken át; lépegetések kézzel és lábbal különböző támasz helyzetekben; csúszások, kúszások, mászások, átbújások; talicska gyakorlatok; fel, le, átmászások eszközökre.</p> <p><i>A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:</i> Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, alkotó, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok megismerése. A közösség összteljesítményén alapuló versenyjátékok alkalmazása. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó versenyfeladatok.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgás irány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése.</p> <p>Az energia befektetés tudatossága: idő, sebesség; erőkifejtés; lefutás fogalmak ismerete.</p> <p>Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal vagy társakkal végzett gyakorlatok ismerete.</p> <p>A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései. Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.</p>	
--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv	Hely- és helyzetváltoztató mozgás, járás, járás sarkon, lábujjon, négykézláb, pók, rák , foka, nyuszi, sánta róka, futás, oldalazás, szökdelés, szökkenés, ugrás, lendítés, körzés, hajlítás, nyújtás, fordítás, fordulat, tolás, húzás, emelés, hordás, függés, lengés, egyensúlyozás, gurulás, átfordulás, támasz, elugrás, talajra érkezés, mozgás irány, mozgás útvonal, mozgás sík, erő kifejtés, lendület, váltóverseny, sorverseny, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep.
--	---

III.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Manipulatív természetes mozgásformák Játékok és sportjátékok előkészítése	Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A sporteszközök balesetmentes használatának rögzítése.</p> <p>Az egyéni képesség és készség szinthez igazodó eszközhasználati formák kihívást jelentő és egyben élményszerű gyakoroltatása.</p> <p>A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint a kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.</p> <p>A labda sajátosságainak megismertetése, a gömbérvék és labdaügyesség fejlesztése, a dobás és fogás biztonság fejlesztése. Kislabda hajítás, távolugró technika tanítása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Labda gyakorlatok, sportjátékok előkészítése</p> <p><i>Dobások (gurítások) és elkapások:</i></p> <p>Egy és kétkezes labda görgetések talajon és a testen, labda terelések, gurítások és dobások: különböző technikával; kiinduló helyzetekből; távolságra; célra; többféle anyagú, méretű, formájú labdával. Alsó, felső, mellső dobások.</p> <p>Guruló, pattanó és levegőben érkező labdák és egyéb eszközök elkapása egyénileg, párban és csoportban, helyben, haladással. Gurítások, dobások és elkapások egyéb feladatokkal</p> <p><i>Rúgások, labda átvételek lábbal:</i></p> <p>Álló, guruló labda rúgása álló helyzetből, lassú mozgásból szabadon, társhoz, célra. Labda kontroll és labda vezetéses gyakorlatok a láb részeivel; tárgyakra vagy társak között; helyben és járás közben; meghatározott mozgás útvonalakon. Guruló labda megállítása talppal, belsővel. Játékos passzgyakorlatok falhoz, társhoz. 2–3 vagy több játékos együttműködése különböző alakzatokban, átadások irányának megváltoztatásával. Rúgások célra, különböző távolságra és magasságban. Rúgó feladatok kézből, pattanásból szabadon.</p> <p><i>Labdavezetések kézzel:</i></p> <p>Labdaérzékelő gyakorlatok helyben, járás, futás és irányváltoztatás közben. Labdapattintások; labdavezetés: helyben és haladással testrészek körül; különböző kiinduló helyzetekben, irányokba és mozgás útvonalakon, magasságban; fokozódó sebességgel; ritmustartással és ritmusváltással egyénileg, párban, csoportban; a vizuális kontroll csökkentésével; labdavezetés közben megállás, megindulás.</p> <p><i>Ütések testrésszel és eszközzel:</i></p> <p>Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra, magasságokra, irányokba; háló (zsinór) fölött; különböző magasságban és ívben; párban és csoportokban; helyben és haladással.</p> <p>Szabadgyakorlati alapformájú labda gyakorlatok ismétlése</p> <p><i>A manipulatív alapkészségek gyakorlása játékokban:</i></p> <p>Szabályjátékok, feladatjátékok, egyszerű sportjáték előkészítő kis játékok; alkotó, kreatív és kooperatív játékok megismerése. Népi gyermekjátékok alkalmazása. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versengések.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat ismerete.</p> <p>Az egyes manipulatív alpmozgások vezető műveletei, tanulási szempontjai.</p> <p>szempontjai. Térbeli és energia-befektetésbeli ismeretek az eszközhasználat ismertetése.</p>	<p>Matematika: műveletek értelmezése; geometria, mérés, mértani testek.</p> <p>Informatika: médiainformatika.</p> <p>Környezetismeret: testünk és életműködésünk, mozgások, tájékozódási alapismeretek.</p> <p>Kézi szerek: Jelzőszalagok, bóják, különböző méretű labdák relációjában.</p>	

<p>Játékban megkövetelt szabályok. Az eszközközelés lehetőségeinek megkülönböztetése. A játékeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalma szaknyelv</p>	<p>Gurítás, dobás, elkapás, labdavezetés, labda átvétel, rúgás, ütés, sporteszköz, használati szabály, kosárfogás, bekísérés, terelés, pattintás, labdaív, alsódobás, felsódobás, mellsódobás, sportszerűség Labdák ismerete: gumi labda, röplabda, kosárlabda, kislabda</p>

IV./A

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Természetes mozgásformák. A torna mozgásanyagának előkészítése feladat megoldásokban. Mozdalmas kifejező képesség fejlesztés: gyerektáncok</p>	<p>Órakeret 15 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A pozitív megerősítés és a hibajavítás, valamint a segítségadás elfogadása. A tér, izom és egyensúly érzékelés fejlesztése. A helyes fiziológiás testtartás kialakítása, a mozgások esztétikus végrehajtása, a ritmus és mozgás összhangjának megteremtése. A test fölötti kontroll szerepének tudatosítása. Az improvizációs készség fejlesztése, a tánc egyre pontosabbá, felszabadultabbá, kreatívabbá tétele. A magyar népi kultúra iránti érdeklődés felkeltése. A dalra és zenére végzett mozgások pontos ritmusának és esztétikájának fejlesztése és a kreatív, alkotó mozgás kifejezés lehetőségei által a pszichomotoros tehetségfejlesztés.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Torna</i> Torna előkészítő mozgásanyaga: talaj gyakorlatok gurulóátfordulás előre, hátra; tarkóállás; kézállást előkészítő gyakorlatok – rugdalozó kiscsikó -. gyertya, hid. Ugrások, támasz ugrások és rávezető gyakorlataik az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugró deszkáról. Kötél és/vagy rüdmászási kísérletek mászó kulcsolással (3 ütemű mászás).. A medence középállásának rávezető gyakorlatai: ülés, állás, járás tanítása Szabadgyakorlatok kézi szerrel – labda, tornabot, ugrókötel – és a nélkül Szabadgyakorlati alapformájú szerygyakorlatok – zsámoly, pad, bordásfal. Lábboltozat süllyedését javító gyakorlatok. Egyensúly és ügyességi gyakorlatok – társsal is – <i>Gyermektánc</i> A fantázia és képzelet megjelenítése játékosan, önállóan alkotott mozgásokon keresztül zenére (kreatív tánc). A zene hangulatának, dinamikájának kifejezése a gyermeki kreativitás által. Kísérő zenére, saját énekekre vagy belső lüktetésre épülő ritmusos járások, dobogás, taps, az ütem hangsúly érzékeltetésének gyakorlatai. Egy adott tájegység 1–2 szabadon választott tánc típusa. Tánc típusonként több, kiválasztott motívum, egyszerű motívum kapcsolatok. Páros és csoportos egyszerű tér formájú motívumfüzerek. Ritmikai alapozás: Kétnegyedes ütemben egyszerű motívumok kitáncolása, tapsra, zenére. Mozgás és zenei ritmus összehangolása, ritmus gyakorlatok, tapssal, dobbantással, járással, futással. Körjátékok zenére, dalokra. Mondókákra, versre épülő mozgások. <i>Tornához és gyermektáncához kapcsolódó játékok</i> Szerep és szabályjátékok, illetve kreatív és kooperatív játékok torna, illetve tánc jellegű mozgásformák beépítésével. A néphagyományból ismert, sport jellegű, párválasztó, fogyó, gyarapodó és kapuzó játékok. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Mozgás kapcsolatok a testrészek és a társak viszonylatában, a térbeli tudatosság összetevőinek felismerése, saját és a társak testi épségének fontossága. A tanult tánc típusok neve, az adott tájegység választott tánc típusával, illetve egyéb</p>		<p><i>Ének-zene:</i> magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, improvizáció, ritmikai ismeretek. Ritmuskeltő eszközök, CD és videofilmek <i>Környezetismeret</i> : az élő természet alapismeretei. Szerep és kézi szerep használata az előzőek szerint</p>

táncokkal kapcsolatos alapfogalmak, néhány néphagyomány ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv	Tornaszer, spicc, feszes testtartás, támasz, függés, egyensúlyozás, ritmus, ritmuskövetés, tornaelem, mászó kulcsolás, megkülönböztetés, felismerés, kör, sor, pár, kapu, lépés (motívum), rögtönzés (improvizáció), tempó, kígyóvonal, csigavonal, néptánc, modern tánc

IV./B

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladat megoldásokban	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az atlétika jellegű mozgások gyakorlása fokozódó mozgás pontossággal. A koordináció erősítése, ennek révén a futó, ugró és dobó technika gazdaságosabbá tétele. Az élményszerű, tudatos gyakorlási, tanulási folyamat során az önértékelés fejlesztése, és annak megtapasztalása, hogy az eredményesség forrása maga a kitartó gyakorlás.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Járás és futó gyakorlatok:</i> egyenletes vagy változó sebességgel, különböző irányokba, különböző lépés frekvenciával és lépés távolsággal, szabadon és akadályok felett.</p> <p><i>Ugró és szökdelő gyakorlatok:</i> egyenletes vagy változó ugrás távolsággal, magassággal, páros és egy lábon, különböző síkokban.</p> <p><i>Lökő, hajító és vetőmozgások:</i> döntően vízszintes vagy függőleges célba dobással.</p> <p>A mozdulat és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs erő fejlesztésének hangsúlyozása a kölyökatlétika eszközkészletének és mozgásrendszerének sokrétű felhasználásával.</p> <p><i>Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és az atlétika verseny rendszerében</i></p> <p>Szabályjátékok, feladatjátékok atlétikai jellegű futások, ugrások és dobások, valamint a kölyökatlétika eszközkészletének beépítésével. A kölyökatlétika eszközkészletének sokoldalú felhasználása kontrollált csapatversenyek formájában, havi rendszerességgel a délutáni időszakban – futás, dobás, ugrás -.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Az energia befektetés tudatosságának összetevői, a rajthoz kapcsolódó vezényszavak, a dobásokhoz kapcsolódó balesetvédelmi szabályok, idő és távolság mérés, atlétikai eszközök elnevezései, a tanult mozgások vezető műveletei ismerete.</p> <p>A kitartás pozitív értéként való elfogadása.</p>		<p><i>Matematika:</i> mérés, mérhető tulajdonságok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.</p> <p><i>Környezetismeret</i> : testünk, életműködéseink.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv	Futó, dobó, ugró iskola, magas térd lendítéses és saroklendítéses futás, lendületszerzés, elrugaszkodás, repülés, érkezés, elugrás, felugrás, leugrás, kar lendítés, sprint (vágta), légzés szabályozás.	

IV./C

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a sportjátékok alap technikai és taktikai feladat megoldásaiban	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladat megoldása során a természetes hely és helyzetváltoztató és manipulatív alapkészségek játékos formában történő alkalmazásával a játéktevékenység fejlesztése. A tevékenységek során az én központúság csökkentése a taktikai gondolkodás megalapozása és a csapathoz való pozitív viszony alakítása során.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Kis létszámú, játékos hely, helyzetváltó és manipulatív feladatmegoldások:</i> labdarúgás, mini kosárlabda, mini röplabda, szivacs kézilabda, illetve egyéb sportjáték jelleggel. Támadó és védekező szerepek kisjátékok közben. A játékszabályok fokozatos bevezetése a játéktevékenység során. <i>Labdarúgás:</i> A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása 4:1 felállási formában, rombuszalakzatban. Kapura rúgások (kapus nélkül). <i>Mini kosárlabda:</i> Kosárra dobási kísérletek alacsony gyűrűre. <i>Sportjáték előkészítő kisjátékok:</i> Létszám fölényes és létszám azonos helyzetek megoldása. Kooperatív mini röplabda játékok; célba dobó, ütő és rúgó játékok; vonal játékok; „cicajátékok”; zsinórlabda; sportjátékok kis létszámú mérkőzései egyszerűsített szabályokkal. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Mozgáskapcsolatok megértése eszközzel, társakkal. Baleset-megelőzési ismeretek. Játékfeladatok, játékszabályok keretein belüli cselekvés, a társas szabályok megsértésének észlelése és jelzése, alkalmazkodás az irányításhoz. A sportszerűség fogalmának megértése.</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: anyagok és alakításuk.</i> <i>Vizuális kultúra: vizuális kommunikáció.</i> <i>Környezetismeret: testünk és életműködéseink, tájékozódási alapismeretek.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv</p>	<p>Játékfeladat, játékszabály, helyezkedés, labdatartás, üres terület, védekezés, támadás, összjáték, technikai elem, együttműködés, sportszerűség, győztes, vesztes, megegyezés, különbözőség, másság, elfogadás, szabályszegés.</p>	

IV:/D

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladat megoldásokban</p>	<p>Órakeret 10 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az önvédelmi és küzdő mozgások gyakorlása közben az önszabályozás fejlesztése. A sérülésmentes esés technikák kialakításának elkezdése, a húzások-tolások, emelések és hordások optimális erő kifejtéssel történő végrehajtása.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Társtolások és húzások:</i> Különböző kiinduló helyzetből, a test különböző részeivel, változó, váltakozó erő kifejtéssel. <i>Kötélhúzások:</i> Párban és csapatban különböző kiinduló helyzetekből. <i>Esések és tompításaik:</i> Előre, hátra, oldalra, le és át. <i>Küzdő játékok.</i> <i>Kooperatív játékok erőfejlesztő tartalommal.</i> Szabadgyakorlati alapformájú egyensúly és ügyességi - tolás - húzás - emelés – gyakorlatok. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusának ismerete.</p>		<p><i>Környezetismeret: testünk, életműködéseink.</i> <i>Vizuális kultúra: vizuális kommunikáció.</i> Szerek és kézi szerek használata az előzőekben tanultak szerint</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv</p>	<p>Önkontroll, küzdés, tompítás, esés, erőbedobás, erő kifejtés, sportszerűség, düh, erő kifejtés, csel.</p>	

IV:/ E

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>IAAF KÖLYÖK ATLÉTIKA GYERMEK CSAPATVERSENYEK</p>	<p>Órakeret 20 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A megváltozott tanulási környezethez való alkalmazkodással párhuzamosan, az új közegben történő gyakorláshoz szükséges magatartási és balesetvédelmi szabályrendszer kialakítása. Különböző és egyszerű mozgásformák megtapasztalása, hogy ne csak a gyorsabb és erősebb tanulók érjenek el jó eredményeket.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A KÖLYÖKATLÉTIKA céljai:</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i></p>

<p><i>Az egészség fejlesztése. Minden sport minden sport fő célja az, hogy a gyerekeket megtanítsa arra, hogy az energiáikat hosszú távú egészségük megőrzésére használják fel. Ezt a célt sokarcúságával az atlétika kiválóan szolgálja</i></p> <p>A játékformák nehézségi fokának fokozatos növekedése hozzájárul a tanulók harmonikus általános fejlődéséhez.</p> <p>A közös csapat események kitűnő alkalmat nyújtanak a gyerekek számára, hogy megtanulják felismerni és elfogadni egymás különbségeit. A szabályok egyszerűsége és az események játékosága lehetővé teszi, hogy a gyermekek a sportággal kapcsolatos minden szerepet kipróbálhassanak</p> <p>A gyermekek érdeklődésének ébrentartásához fontos a győzelem lehetőségének érzése</p>	<p>tárgy- és környezetkultúra. Környezetismeret :testünk, életműködéseink, szervezetünk megfigyelhető ritmusai, tájékozódási alapismeretek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv</p>	<p>Sprint, állóképességi futás, ugrás, dobás/lökés, stadion, játszótér, tornaterem.</p>

IV:/ F

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben</p>	<p>Órakeret 14 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az igény felkeltése a megismert mozgásos tevékenységek szabadidős tevékenységként való végzése iránt. Örömteli, közösségben történő gyakorlásuk révén a tantárgyhoz fűződő kedvező attitűdök, érzelmi és szociális területek erősítése, fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Ismerkedés az alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai készletükkel, taktikai elemekkel és szabályaikkal (a lehetőségek függvényében):</i> Szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben; havas feladatok és játékok; hóemberépítés, hógolyóval dobások célra, csúszkálás jégen, szánkózás, gördeszkázás, túrázás, kerékpározás, számháború, mini tenisz, tollaslabda. <i>Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok.</i> ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A szabadidős tevékenységek tanulásához tartozó minimális fogalmi készlet, az aktív játék lehetőségeinek felismerése, jellemzőinek ismerete, a tevékenységekhez tartozó balesetvédelmi szempontok ismerete, a szabad levegőn mozgás környezeti és időjárási feltételeinek, egészségvédő értékeinek megértése, a környezetvédelem melletti elkötelezettség jelentőségének megértése, mások szándékainak tartós figyelembevétel, a csoporthoz tartozás megélése a közös mozgás által, aktív kezdeményező, a sport mint örömforrás megélése, az egyén erős oldalának felfedezése.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> dramatikus játékok. <i>Környezetismeret</i> : éghajlat, időjárás. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv</p>	<p>Aktív játék, aktív pihenés, szabadidős tevékenység, sporteszköz önálló használata. Tisztasági felszerelés, sebellátás alapismeretei</p>	

1. évfolyam végén a fejlesztés eredményei

<p>A fejlesztés várt eredményei</p>	<p><i>Előkészítő és preventív mozgásformák</i> Az alapvető tartásos és mozgásos elemek felismerése, pontos végrehajtása. A testrészek megnevezése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése. A szív és az izomzat működésének elemi ismeretei. Különbségtétel a jó és a rossz testtartás között álló és ülő helyzetben, a medence középhelyzetének beállítása. Az iskolatáska gerinckímélő hordása. A gyakorláshoz szükséges térformák ismerete gyors és célszerű kialakításuk. A testnevelésórak alapvető rendszabályai, a legfontosabb veszélyforrásai, balesetvédelmi szempontjai ismerete. Fegyelmezett gyakorlás és odafigyelés a társakra, célszerű eszközhasználat. <i>Hely és helyzetváltoztató természetes mozgásformák</i> Az alapvető hely és helyzetváltoztató mozgások folyamatos végrehajtása egyszerű</p>
--	--

	<p>kombinációkban a tér és energia befektetés, valamint a mozgás kapcsolatok sokrétű felhasználásával.</p> <p>A játékszabályok és a játékszerepek, illetve a játékeladat alkalmazása.</p> <p><i>Manipulatív természetes mozgásformák</i></p> <p>A manipulatív alapkészségek mozgásmintáinak végrehajtási módjainak, és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete.</p> <p>Fejlődés az eszközök biztonságos és célszerű használatában.</p> <p>A feladat végrehajtások során pontosságra, célszerűségre, biztonságra törekvés.</p> <p>A sporteszközök szabadidős használata igényé és örömforrássá válása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a torna jellegű feladat megoldásokban és gyermek táncokban</i></p> <p>Próbálkozás a zenei ritmus követésére különféle ritmikus mozgásokban egyénileg, párban és csoportban.</p> <p>A párhoz, társakhoz történő térbeli alkalmazkodásra törekvés tánc közben.</p> <p>A tanult tánc(ok) és játékok tér formáinak megvalósítása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladat megoldásokban</i></p> <p>A futó, ugró és dobó iskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete.</p> <p>Közepes mozgások többször rövid ideig történő fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladat megoldásaiban</i></p> <p>Az alapvető manipulatív mozgáskészségek elnevezéseinek ismerete.</p> <p>Tapasztalat azok alkalmazásában gyakorló és feladathelyzetben, sportjáték előkészítő kisjátékokban.</p> <p>A játékeladat megoldásából és a játék folyamatból adódó öröm, élmény és tanulási lehetőség felismerése.</p> <p>A csapat érdek szerepének felismerése az egyéni érdekekkel szemben, vagyis a közös cél fontosságának tudatosulása.</p> <p>A sportszerű viselkedés néhány jellemzőjének ismerete.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladat megoldásokban</i></p> <p>Az alapvető esés technikák felismerése, balesetmentes végrehajtása.</p> <p>A tompítás mozdulatának végrehajtása esés közben.</p> <p>A mozgásának és akaratának gátlása, késleltetése.</p> <p>Törekvés arra, hogy a támadó és védőmozgások az ellenfél mozgásaihoz igazodjanak.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgás rendszerekben</i></p> <p>Használható tudás természetben végzett testmozgások előnyeiről és problémáiról.</p> <p>A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályának ismerete.</p> <p>A sporteszközök kreatív felhasználása a játéktevékenység során.</p> <p>Az időjárási körülményeknek megfelelően öltözködés okainak ismerete.</p>
--	---

2. évfolyam Témakörök	Javasolt óraszám
Előkészítő és preventív mozgásformák. Alaki képzés a tanóra rendjének biztosításához. Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok	30
Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgások, gyakorlatok	30
Manipulatív természetes mozgásformák. Játékok és sportjátékok előkészítése	22
Természetes mozgásformák. A torna mozgásanyagának előkészítése feladat megoldásokban. Mozgásos kifejező képesség fejlesztés: gyerektáncok	15
Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladat megoldásokban	15
Természetes mozgásformák a sportjátékok alap technikai és taktikai feladat megoldásaiban	20
Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladat megoldásokban	10
IAAF Kölyökatlétika gyermek csapatversenyek	20
Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	14
Évi összes óraszám	176

2. évfolyam

I.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Előkészítő és preventív mozgásformák Alaki képzés a tanóra rendjének biztosításához Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok	Órakeret 30 óra	
Előzetes tudás	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek, és az előző évfolyamon tanultak		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testnevelés optimális tanulási környezetének kialakítása. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megismertetése. A testi és lelki egészségért való személyes felelősség megalapozása. A mozgáskoordináció fejlődésével a test és tér érzékelés javítása, az izomtudat kialakítása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok		
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Térbeli alakzatok és kialakításuk (rend gyakorlatok):</i> Az előző évben tanultak önálló végrehajtása, az ismert verbális jelek, szaknyelv alapján. Egy és kétsoros vonal, sor, oszlop, többes oszlopok, félkör és kör alakzatok, (szét)szórt alakzat, nyitódás, zárkózás, fordulatok helyben, mozgás körben és különböző mozgás útvonalon. Tájékozódás a térben, ismerjük a teremhez és a társakhoz való kapcsolódás térvizonyait. Vonulás ütemtartással, dobbantással, zenére, énekekkel. Egyenletes tér elosztás, helyezkedés játéka a térben. A már ismert számfogalmakkal kör, oszlop, vonal alakítása. Térirányok felismerése változó testhelyzetekben, bekötött szemmel. Saját testről alkotott képzet kialakítása, gyakoroltatása, mindenféle kereszt mozgás a nagymozgások mellett a finommotorika fejlesztése sokféle eszközzel. Természetes gyakorlatokkal való összekötés és végrehajtás. Az előző osztályban tanultak ismétlése, az új elemekkel való kiegészítés. <i>Gimnasztika.</i> Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal, eszközök felhasználásával – babzsák, labda, ugrókötel, pad, zsámoly, bordásfal – vagy eszköz nélkül. Egyszerű – 1-4 ütemű – nyújtó, erősítő és lazító, szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása – az ízületi és gerinc védelmi szabályoknak megfelelően – eszközzel vagy eszköz nélkül. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légző gyakorlatok. Alapvető tartásos és mozgásos szakkifejezések megismerése, elsajátítása és végrehajtása. Játékos gyakorlat sorok zenére, zenés gimnasztika. Gimnasztikai gyakorlatok különböző méretű labdákkal. Testhelyzetek, kartartások alapformák gyakorlása szabad, társas, kézi szer és szeryakorlatokon keresztül. 1-4. ütemű gimnasztikai gyakorlatok végzése ritmustartással, zenére, ritmuskeltő eszközökre. Keringésfokozó feladatok, játékos, zenés gimnasztika: /gyermek aerobik/ gyakorlat sorok erőfejlesztő és aerob állóképesség fejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyág fejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordináció-fejlesztő finom motoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Test séma és testérzékelés fejlesztő játékos gyakorlatok. A helyes fiziológiás testtartást tudatosító, kialakító, automatizáló és fenntartó gyakorlatok rendszeres végzése – test tájanként végighaladva, a test tartásért felelős valamennyi izom csoport erősítését, nyújtását szolgáló mozgásanyaggal folyamatosan ismételve -. A kiindulási és véghelyzetek pontos megtartása, valamint a lassú és pontos kivitelezés javítással. A testoldalak változatos gyakorlatai azok nevének rögzítése, a saját testről alkotott képzet kialakítása, a test határokról tapasztalatok szerzése, a felegyenesedés gyakoroltatása, mindenféle keresztmozgás, a nagy mozgások mellett a finommotorika fejlesztése sokféle eszközzel és ismétléssel. <i>Játék:</i></p>		<p><i>Matematika:</i> számtan, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometriai alakzatok, számtáblák, segédvonalak <i>Környezetismeret</i> : testünk, életműködéseink, tájékozódás, helymeghatározás, az emberi szervezet megfigyelhető ritmusai. <i>Vizuális kultúra:</i> megismerő és befogadó képesség, közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.Ének-zene Ritmuskeltő eszközök előtt gyakorlat végzésKézi szerek: Babzsák, ugró kötel, különböző méretű labdák, tornabot...Szerek : Zsámoly, bordásfal, tornapad,..</p>	

	<p>A térbeli tudatosságot és a test tudatot alakító, koordináció-fejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint verseny jelleggel. Keringésfokozó és testtartás javító játékok. <i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:</i> Preventív, szokás jellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. Motoros tesztek végrehajtása. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok. A medence középállását beállító gyakorlatok Lábboltozat süllyedését javító gyakorlatok Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok szerrel és kézi szerrel – nyak, kar, törzs, láb és összetett. Szabadgyakorlati alapformájú társas gyakorlatok Testtartást javító szabad gyakorlatok – kézi szerrel és a nélkül – Egyensúlyérzékeny és ügyességet fejlesztő szabad gyakorlatok Szabadgyakorlati alapformájú küzdő gyakorlatok – tolások, húzások, kúszások, mászások Aktív, mozgásos relaxációs gyakorlatok és az interaktív relaxáció gyakorlatai. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A bemelegítés és levezetés helyének és szerepének megértése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése. Elemi ismeretek a szívről, a csontozatról és az izomzatról. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzőinek, a medence középhelyzetének beállítása, az iskolatáska hordás gerinckímélő módjának megismerése. A motoros tesztekkel kapcsolatos alapvető ismeretek. Alapvető tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek megértése, a testrészek ismerete. Verbális formák számonkérése a mozgással párhuzamosan. A pontos végrehajtás, a terminológia megértésének ellenőrzése a folyamatos munkában. Higiéniai alapismeretek: izzadás, mosakodás, váltócipő. Relaxációs alapismeretek: ellazulás, nyugalom, jó közérzet. Környezet tudatosság: takarékoság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása. Személyes felelősség: alapvető szabályrendszer, a feladatok megindítását és megállítását jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, baleset megelőzés alapvető szabályainak megismerése, rendszabályok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv</p>	<p>Bemelegítés, levezetés, fáradás, pihenés, feszítés, nyújtás, erősítés, ernyesztés, alakzat, testtartás, fájdalomküszöb, relaxáció, testrész, egészség, higiénia, felelős viselkedés, erő, láb torna, izomláz, folyadékpótlás. Alapállás, pihenj állás, oszloj, hátra arc, sorakozó, indulj, állj, torna sor, egyenes oszlop, jobbra át, balra át, nyitódj, zárkózz, kartávolság, vonal, kör, kézfogás, vállfogás, távolság tartás, lassan, gyorsan, Kartartások – magas tartás, mellő középtartás, csipőre tartás, oldalsó középtartás, Mozdulatformák- hajlítás, nyújtás, lendítés, ugrás, gurulás, lépés, keresztezés, ki és belégzés, emelés, térdelő támasz, fél fordulat Testrészek- irányok – szerek Ütemtartás</p>

II.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hely és helyzetváltoztató természetes mozgások, gyakorlatok	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek az előző évfolyamon tanultak	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában a cselekvésbiztonság formálása. Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák fejlesztése. A mozgástanulás folyamatában a természetes hely és helyzetváltoztató mozgásminták változatos és stabil végrehajtásának elérése - lehetőség szerint a	

	<p>kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével. A futó gyorsaság, reakció gyorsaság és cselekvés gyorsaság fejlesztése. A koordinációs és kondicionális képességek fejlesztése. Az ugró és dobókészség fejlesztése, a helyzetnek megfelelő alkalmazása. Énkép, önismeret, környezet tudatosságra nevelés, testi-lelki egészség.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások, dobások, támaszok, kúszások, mászások:</i> Járás és futás közvetlenül és oszlopban, meghatározott útvonalon – oda-vissza, körben, hullámvonalban – rövid, nyújtott, gyors és lassú léptekkel. Rövid távú gyors futás saját tempóban egyenes vonalon. Futások irányváltoztatással. Helyben és haladással az ütközések elkerülésével; különböző irányokban és sebességgel, megindulásokkal és megállásokkal, irány és sebességváltással, meghatározott, majd önállóan alkotott mozgás útvonalakon, dinamikus kar és lábmozgásokkal összekötve, akadályok leküzdésével, dalra, énekre, zenére; menekülő, üldöző feladatokkal. Utánzó mozgások. Egyszerű, 2–4 mozgásformából álló helyváltoztató mozgás sorok egyénileg, párban és csoportban végrehajtva. Ugrások és szökdelések, talajra érkezések. Helyváltoztató mozgások egyszerűbb akadálypályán. Járás, futás, oldalazás, szökkenés, szökdelés egy és két lábon, kettőzött szökdelés, galoppszökdelés, mint alapvető természetes mozgáskészségek, valamint kombinációik végrehajtása. Rövid idejű, kis erőkifejtésű szökdelések egy, váltott és páros lábon meghatározott távolságig, helyben, előre, hátra és oldalra. Szökdelések kötélhajtással. Távolba ugrás helyből és nekifutással az elugró sávból. Támasz gyakorlatok talajon, padon és bordásfalon. Mászás előre és hátra helyváltoztatással utánzó mozgással. Helyváltoztatás vízszintes és rézsútos padon láb és kéz támaszban. „Vándormászás” függőállásból a bordásfalon. Természetes gyakorlatok összekötése és folyamatos haladással végrehajtva kézi szer használatával. Szabadgyakorlati alapformájú egyensúly gyakorlatok. Atlétika megjelenése őszi-tavaszi felkészülés - dobások, ugrások, futások – a versenyekre. <i>Lendítések és körzések:</i> Különböző testrészekkel; testhelyzetekben; irányokba; tempóban; ritmusban végrehajtott mozdulatok gyakorlása. <i>Hajlítások és nyújtások:</i> Testrészek, ízületek differenciált hajlítása és nyújtása; szimmetrikusan, aszimmetrikusan; különböző testrészek hajlítása és nyújtása helyváltoztató és egyéb helyzetváltoztató mozgások közben; hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve eszközhasználattal. <i>Fordítások és fordulatok:</i> Fordítások különböző testrészekkel, ellentétesen („csavarodások”); fordítások és fordulatok különböző kiinduló helyzetekből; negyed, fél, háromnegyed és egész fordulat helyben, ugrással; fordítások és fordulatok párban, tükörképben és azonosan; fordulatok különböző helyváltoztató mozgások közben, különböző eszközökkel és eszközökön. <i>Tolások és húzások:</i> Toló és húzó mozdulatok helyben, különböző erőkifejtéssel, testrészekkel és eszközökkel; nagyobb tömegű eszközök húzása és tolása fokozódó erőkifejtéssel, csoportosan. Közös egyensúlyi helyzetek megtalálása párokban toló és húzó mozdulatokkal. Különböző testrészek emelése párokban. <i>Emelések és hordások:</i> Társ emelések és társ hordások 3-4 fős csoportokban, párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület és gerincvédelem alapelveinek megfelelően. <i>Függés és lengés gyakorlatok:</i> Mászó kötél, bordásfal, alacsonygyűrűn, KTK-n, egyéb játszótéri eszközökön az</p>	<p><i>Matematika:</i> térbeli tájékozódás, síkidomok, törtek alapjai. <i>Környezetismeret:</i> tájékozódási alapismeretek. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p>

<p>egyéni kompetenciáknak megfelelően, „vándormászás” függő állásban vagy függésben. <i>Egyensúly gyakorlatok:</i> Különböző testrészekben és testhelyzetekben stabil és egyenetlen felületen; talajon, vonalon és különböző eszközökön, szereken fokozatosan nehezedő feltételek mellett (alátámasztás szélességének csökkentése, eszközmagasság, dinamikus kar-törzs és láb gyakorlatok bekapcsolása, helyben és haladással, fordulattal stb.); szimmetrikus és aszimmetrikus helyzetekben; közös súlypont megtalálásával párokban. Egyensúlyi helyzetek megtalálása lassú hely és helyzetváltoztató mozgásokból; eszközök egyensúlyban tartása helyben különböző testrészekkel, illetve eszközökkel; egyéb egyensúly gyakorlatok. <i>Gurulások, átfordulások:</i> Vízszintes tengely és hossz tengely körül; különböző testrészekben, irányokba és sebességgel; társsal, társakkal; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes vagy utólagos mozgással összekapcsolva. <i>Támaszok:</i> Karhajlítások és -nyújtások támasz helyzetekben, testsúlymozgatások (testsúly áthelyezések), támlázás helyben különböző testhelyzetekben. Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is): talajon, különböző irányokba, sebességgel, mozgás útvonalakon, mozgás irányokba; szerekre fel, szerekről le, szereken át, Lépegetések kézzel és lábbal különböző támasz helyzetekben, csúszások, kúszások, mászások, átbújások. Talicska gyakorlatok, fel, le, átmászások eszközökre. <i>A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:</i> Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, alkotó, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok megismerése. A közösség összeteljesítményén alapuló versenyjátékok alkalmazása. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó versenyfeladatok. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben, mozgás irány, a mozgás horizontális síkjai, a mozgás végrehajtásának útvonala, a mozgás kiterjedése. Az energia befektetés tudatossága: idő, sebesség, erő kifejtés, lefutás fogalmak ismerete. Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal /társakkal végzett gyakorlatok ismerete. A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései. Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv</p>	<p>Hely- és helyzetváltoztató mozgás, járás, futás, oldalazás, szökdelés, ugrás, lendítés, körzés, hajlítás, nyújtás, fordítás, fordulat, tolás, húzás, emelés, hordás, függés, lengés, egyensúlyozás, gurulás, átfordulás, támasz, mozgás irány, mozgás útvonal, mozgás sík, erő kifejtés, lendület, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep.</p>

III./A

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Manipulatív természetes mozgásformák sportjátékok előkészítése	Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sporteszközök balesetmentes használatának rögzítése. Az egyéni képesség és készségszinthez igazodó eszközhasználati formák kihívást jelentő és egyben élményszerű gyakoroltatása. A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint a kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével – kislabda hajítás, távolugrás, magasugrás, futás. Az előző évi anyag ismétlése mellett labda továbbítási lehetőségek: labda elkapása, a labdás tudás célszerű használata a játékban, szabályok betartása, és elfogadása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	

<p>MOZGASMŰVELTSÉG</p> <p><i>Dobások (gurítások) és elkapások:</i> Egy és kétkezes labdagörgetések talajon és a testen, labdaterelések, gurítások és dobások: különböző technikával; kiinduló helyzetekből; távolságra; célra; többféle anyagú, méretű, formájú, súlyú labdával. Alsó, felső, mellő dobások. Guruló, pattanó és levegőben érkező labdák és egyéb eszközök elkapása egyénileg, párban és csoportban, helyben, haladással. Gurítások, dobások és elkapások egyéb feladatokkal. Labdás ügyesség fejlesztés: álló labda megfogása, felemelése, visszahelyezése, labdagörgetés egy és két kézzel helyben, lábak körül és haladással. Gurítás a társhoz oda-vissza terpeszülésben. Feldobott labda elfogása, eldobott labda elfogása futással egy pattanás után a talajra érés előtt. Labdavezetés kézzel helyben – állásban, ülésben, guggolásban – és haladással kötetlenül. Alap gyakorlatok – egy-két kézzel, lábbal, labdakezelés nehezített helyzetekben – különböző távolságokba, magasságokba, egyénileg, társsal, váltakozó tempóban. Guruló, mozgó labda elfogása. Célzás álló és mozgó tárgyra, különböző távolságokra és magasságban. <i>Rúgások, labda átvételek lábbal:</i> Álló, guruló labda rúgása álló helyzetből, lassú mozgásból szabadon, társhoz, célra. Labda kontroll és labda vezetések gyakorlatok a láb részeivel; tér tárgyak vagy társak között; helyben és járás közben; meghatározott mozgás útvonalakon. Guruló labda megállítása talppal, belsővel. Játékos passzgyakorlatok falhoz, társhoz. 2–3 vagy több játékos együttműködése különböző alakzatokban, átadások irányának megváltoztatásával. Rúgások célra, különböző távolságra és magasságban. Rúgó feladatok kézből, pattanásból szabadon. <i>Labdavezetések kézzel:</i> Labda érzékelő gyakorlatok helyben, járás, futás és irányváltoztatás közben. Labda pattintások, labdavezetés: helyben és haladással test részek körül, különböző kiinduló helyzetekben, irányokba és mozgás útvonalakon, magasságban, fokozódó sebességgel, ritmus tartással és ritmus váltással egyénileg, párban, csoportban, a vizuális kontroll csökkentésével; labda vezetés közben megállás, megindulás. <i>Ütések testrésszel és eszközzel:</i> Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszú nyelvű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra, magasságokra, irányokba, háló (zsinór) fölött, különböző magasságban és ívben, párban és csoportokban, helyben és haladással. <i>A manipulatív alapkészségek gyakorlása játékokban:</i> A tanultak beillesztése a játékokba, sor és váltó versenybe. Szabályjátékok, feladatjátékok, egyszerű sportjáték előkészítő kis játékok; alkotó, kreatív és kooperatív játékok megismerése. Népi gyermekjátékok alkalmazása. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versengések.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat ismerete. Az egyes manipulatív alapmozgások vezető műveletei, tanulási szempontjai. Térbeli és energia-befektetésbeli ismeretek az eszközhasználat relációjában. Az eszközzel való kezelés lehetőségeinek megkülönböztetése. A játékeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.</p>	<p><i>Matematika:</i> műveletek értelmezése; geometria, mérés, testek. <i>Informatika:</i> médiainformatika. <i>Környezetismeret:</i> testünk és életműködésünk, mozgások, tájékozódási alapismeretek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv</p>	<p>Gurítás, dobás, elkapás, labdavezetés, labda átvétel, rúgás, ütés, sporteszköz, használati szabály, kosárfogás, bekísérés, terelés, pattintás, labdaív, alsó, felső, mellő dobás.</p>

III./B

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a torna mozgásanyagának előkészítése, feladatmegoldásokban. Mozgásos kifejező, speciális képességfejlesztés gyerektáncokban	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek az előző évfolyamon tanultak	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A pozitív megerősítés és a hibajavítás, valamint a segítségadás elfogadása. A tér, izom és egyensúly érzékelés fejlesztése. A helyes testtartás kialakítása, a mozgások esztétikus végrehajtása, a ritmus és mozgás összhangjának megteremtése. A test fölötti kontroll szerepének tudatosítása. Az improvizációs készség fejlesztése, a tánc egyre pontosabbá, felszabadultabbá, kreatívabbá tétele. A magyar népi kultúra iránti érdeklődés felkeltése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Torna</i> A torna előkészítő mozgásanyaga: talaj gyakorlatok (gurulóátfordulás előre, hátra, fej állás; batorugrás – 2 részes ugró szekrényen – lebegő és mérlegállás, kézállás előkészítő gyakorlatok). Ugrások, támasz ugrások és rávezető gyakorlataik az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkaról megfelelő magasságú svédsekre nyre (függőleges repülés, felugrás térdelésbe, felguggolás: bator ugrás). 2–4 mozgásforma kapcsolatából alkotott, egyszerű tornagyakorlatok végrehajtása. Kötél és/vagy rúdmászás kísérletek mászó kulcsolással (3 ütemű mászás). Alaplendület és leugrás gyűrűn, nyújtón játszótéri eszközökön. Egyszerű páros és társas gúla torna. <i>Gyermektánc</i> A fantázia és képzelet megjelenítése játékosan, önállóan alkotott mozgásokon keresztül zenére (kreatív tánc). A zene hangulatának, dinamikájának kifejezése a gyermeki kreativitás által. Kísérő zenére, saját énekekre vagy belső lüktetésre épülő ritmikus járások, dobogás, taps, az ütem hangsúly érzékeltetésének gyakorlatai. Egy adott tájegység 1–2 szabadon választott tánc típusa. Tánc típusonként több, kiválasztott motívum, egyszerű motívum kapcsolatok. Páros és csoportos egyszerű térformájú motívum füzérek. <i>Gyermektánc koreográfiák</i> <i>Tornához és gyermek tánchoz kapcsolódó játékok</i> Szerep és szabályjátékok, illetve kreatív és kooperatív játékok torna, illetve tánc jellegű mozgásformák beépítésével. A néphagyományból ismert, sport jellegű, párválasztó, fogyó, gyarapodó és kapuzó játékok. Egyszerű történetek, mesék, képsorok – mozdulat és mozgás sor – előadása. Utánzó mozdulatok és mozgásformák egyénileg, csoportosan. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Mozgás kapcsolatok a testrészek, és a társak viszonylatában, a térbeli tudatosság összetevőinek felismerése, saját és a társak testi épségének fontossága. A tanult tánc típusok neve, az adott tájegység választott tánc típusával, illetve egyéb táncokkal kapcsolatos alapfogalmak, néhány néphagyomány ismerete.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, improvizáció, ritmikai ismeretek. Ritmuskeltő eszközök <i>Környezetismeret</i> : az élő természet alapismeretei. Szerek: Szőnyegek, zsámoly, svédsekre nyre, dobbantó Kézi szerek: tornabot, szalagok, kendők, labdák</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv	Tornaszer, spicc, feszes testtartás, támasz, függés, egyensúlyozás, ritmuskövetés, torna elem, mászó kulcsolás, megkülönböztetés, felismerés, kör, sor, pár, kapu, lépés (motívum), rögtönzés (improvizáció), tempó, kígyóvonal, csigavonal, koreográfia, figura, karakter, csárdás	

III./C

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladat megoldásokban	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek az előző évfolyamon tanultak	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az atlétika jellegű mozgások gyakorlása fokozódó mozgás pontossággal. A koordináció erősítése, ennek révén a futó, ugró és dobó technika gazdaságosabbá tétele. Az élményszerű, tudatos gyakorlási, tanulási folyamat során az önértékelés fejlesztése, és annak megtapasztalása, hogy az eredményesség forrása maga a pontos és kitartó gyakorlás. Az atlétikai – 3 tusa – versenyekre felkészítés</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Járás és futógyakorlatok:</i> egyenletes vagy változó sebességgel, különböző irányokba, különböző lépés frekvenciával és lépés távolsággal, szabadon és akadályok felett. <i>Ugró és szökdelő gyakorlatok:</i> egyenletes vagy változó ugrás távolsággal, magassággal, páros és egy lábon, különböző síkokban. <i>Lökő, hajító és vetőmozgások:</i> döntően vízszintes vagy függőleges célba dobással. A mozdulat és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs erő fejlesztésének hangsúlyozása a kölyökatlétika eszközkészletének és mozgás rendszerének sokrétű felhasználásával. <i>Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és az atlétika versenyrendszerében</i> – futás, dobás, ugrás - Szabályjátékok, feladatjátékok atlétikai jellegű futások, ugrások és dobások, valamint az atlétika eszközkészletének beépítésével. Az atlétika eszközkészletének sokoldalú felhasználása kontrollált csapatversenyek formájában, havi rendszerességgel a délutáni időszakban. Az őszi és tavaszi versenyekre való felkészülés. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az energia befektetés tudatosságának összetevői, a rajthoz kapcsolódó vezényszavak, a dobásokhoz kapcsolódó balesetvédelmi szabályok, idő és távolság mérés, atlétikai eszközök elnevezései, a tanult mozgások vezető műveletei ismerete. A kitartás pozitív értéként való elfogadása.</p>	<p><i>Matematika:</i> mérés, mérhető tulajdonságok. <i>Vizuális kultúra:</i> közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása. <i>Környezetismeret</i> : testünk, életműködéseink. Kézi szerek: Stopperóra, stukk labda, mérőszalagok, trikók, mezek</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv</p>	<p>Futó, dobó, ugróiskola, magas térdlendítés, saroklendítés futás, lendületszerzés, elrugaszkodás, repülés, érkezés, elugrás, felugrás, leugrás, karlendítés, sprint (vágta), légzés szabályozás.</p>

III./D

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Természetes mozgásformák a sportjátékok alap technikai és taktikai feladat megoldásaiban</p>	<p>Órakeret 20 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek az előző évfolyamon tanultak</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A sportjátékok alap technikai és taktikai feladatmegoldása során a természetes hely és helyzetváltoztató és manipulatív alapkészségek játékos formában történő alkalmazásával a játék tevékenység fejlesztése. A tevékenységek során az én központúság csökkentése a taktikai gondolkodás megalapozása és a csapathoz való pozitív viszony alakítása során. Egészséges versenyszellem kialakítása.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	

<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Kis létszámú, játékos hely, helyzetváltató és manipulatív feladat megoldások:</i> labdarúgás, mini kosárlabda, mini röplabda, /szivacs /kézilabda, illetve egyéb sportjáték jelleggel. Támadó és védekező szerepek játékok közben. A játékszabályok fokozatos bevezetése a játék tevékenység során. <i>Labdarúgás:</i> A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása 4:1 felállási formában, rombusz alakzatban. Kapura rúgások (kapus nélkül). <i>/Szivacs/kézilabda:</i> Passzgyakorlatok, kapura lövések. <i>Mini kosárlabda:</i> Kosárra dobási kísérletek alacsony gyűrűre. <i>Mini röplabda:</i> Kosárerintés és alkarerintés próbálkozások léggömbbel, puha labdával. <i>Sportjáték, előkészítő játékok:</i> Létszám fölényes és létszám azonos helyzetek megoldása. Kooperatív mini röplabda játékok, célba dobó, ütő és rúgójátékok, vonaljátékok, „cicajátékok”; zsinórlabda, sportjátékok kis létszámú mérkőzése egyszerűsített szabályokkal. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Mozgás kapcsolatok megértése eszközzel, társakkal. Baleset- megelőzési ismeretek. Játékfeladatok, játékszabályok keretein belüli cselekvés, a társas szabályok megsértésének észlelése és jelzése, alkalmazkodás az irányításhoz. A sportszerűség fogalmának megértése.</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> anyagok és alakításuk. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció. <i>Környezetismeret:</i> testünk és életműködéseink, tájékozódási alapismeretek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv</p>	<p>Játékfeladat, játékszabály, helyezkedés, labdatartás, üres terület, védekezés, támadás, összjáték, technikai elem, együttműködés, sportszerűség, győztes, vesztes, megegyezés, különbözőség, másság, elfogadás, szabályszerűség.</p>	

III./E

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladat megoldásokban</p>	<p>Órakeret 10 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az iskolai érettségének megfelelő ismeretek és képességek az előző évfolyamon tanultak</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az önvédelmi és küzdő mozgások gyakorlása közben az önszabályozás fejlesztése. A sérülésmentes esés technikák kialakításának elkezdése, a húzások-tolások, emelések és hordások optimális erő kifejtéssel történő végrehajtása.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Társ tolasok és húzások:</i> Különböző kiinduló helyzetből, a test különböző részeivel, változó, váltakozó erő kifejtéssel. <i>Kötehhúzások:</i> Párban és csapatban különböző kiinduló helyzetekből. <i>Esések és tompításaik:</i> Előre, hátra, oldalra, le és át. Szabadgyakorlati alapformájú egyensúly és ügyességi gyakorlatok Páros szabadgyakorlatok Küzdő gyakorlatok: tolasok, húzások, kúszások, mászások Szabad gyakorlatok a választott szer/kézi szerrel <i>Küzdő játékok és kooperatív játékok erőfejlesztő tartalommal.</i> ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusának ismerete.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció. Kézi szerek: A választott sportágnak megfelelő, tornabot, gumikötél, gumiszalag, különböző méretű és súlyú labdák Szerek: Szőnyegek, bordás fal, pad, zsámoly</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv</p>	<p>Önkontroll, küzdés, tompítás, esés, erőbedobás, erő kifejtés, sportszerűség, düh, erő kifejtés, csel.</p>	

III./F

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>IAAF KÖLYÖK ATLÉTIKA GYERMEK CSAPATVERSENYEK</p>	<p>Órakeret 20 óra</p>
---	--	-------------------------------

Előzetes tudás	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek és az előző évfolyamon tanultak	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megváltozott tanulási környezethez való alkalmazkodással párhuzamosan, az új közegben történő gyakorláshoz szükséges magatartási és balesetvédelmi szabályrendszer kialakítása. Különböző és egyszerű mozgásformák megtapasztalása, hogy ne csak a gyorsabb és erősebb tanulók érjenek el jó eredményeket.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A KÖLYÖKATLÉTIKA céljai: <i>Az egészség fejlesztése. Minden sport fő célja az, hogy a gyerekeket megtanítsa arra, hogy az energiáikat hosszú távú egészségük megőrzésére használják fel. Ezt a célt sokarcúságával az atlétika kiválóan szolgálja</i> A játékformák nehézségi fokának fokozatos növekedése hozzájárul a tanulók harmonikus általános fejlődéséhez. A közös csapatesemények kitűnő alkalmat nyújtanak a gyerekek számára, hogy megtanulják felismerni és elfogadni egymás különbségeit. A szabályok egyszerűsége és az események játékosága lehetővé teszi, hogy a gyermekek a sportággal kapcsolatos minden szerepet kipróbálhassanak A gyermekek érdeklődésének ébrentartásához fontos a győzelem lehetőségének érzése</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra. <i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink, szervezetünk megfigyelhető ritmusai, tájékozódási alapismeretek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv	Sprint, állóképességi futás, ugrás, dobás/lökés, stadion, játszótér, tornaterem.	

IV.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgás rendszerekben. Az egészséges szabadidő évszakonkénti eltöltése.	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek és az előző évfolyamban tanultak	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az igény felkeltése a megismert mozgásos tevékenységek szabadidős tevékenységként való végzése iránt. Örömteli, közösségben történő gyakorlásuk révén a tantárgyhoz fűződő kedvező attitűdök, érzelmi és szociális területek erősítése, fejlesztése. Alapvető higiéniai ismeretek megszerzése, a tudás bővítése a szabadidő helyes eltöltésére, az egészséges életmód és a szabadban végzett fizikai aktivitás iránti igény megalapozása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Ismerkedés az alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai készségekkel, taktikai elemekkel és szabályaikkal (a lehetőségek függvényében):</i> Szabad, aktív játék tevékenység; szabad mozgás a természetben; havas feladatok és játékok; hóember építése, célba dobások, csúszkálás jégen, szánkó húzó-toló verseny Korcsolya alapok: előre, hátra, megállás, koszorúzás Sífutás alapok: diagonál lépés, bottolás, botlökés, lendület, siklás-csúszás, hegymenet, légzés, páros bottolás, korcsolya lépések, lesiklás futó léccel Ügyességet, reakció gyorsaságot fejlesztő sportok kipróbálása: Görkorcsolyázás, gördeszkázás, kerékpározás, mini tenisz; tollaslabda, softball; frizbi, floorball, asztalitenisz, lábtenisz, lábtoll labda, karate, nordic-walking, és vívás. Egyéb szabadidős mozgásos tevékenységek: séta túra, számháború, lovaglás <i>Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok.</i> ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A szabadidős tevékenységek tanulásához tartozó minimális fogalmi készlet, az aktív játék lehetőségeinek felismerése, jellemzőinek ismerete, a tevékenységekhez tartozó balesetvédelmi szempontok ismerete. A szabad levegőn mozgás környezeti és időjárási feltételeinek, egészségvédő értékeinek megértése. A környezetvédelem melletti elkötelezettség jelentőségének megértése. Mások szándékainak tartós figyelembevétele, a csoporthoz tartozás megélése a közös mozgás által, aktív kezdeményező. A sport, mint</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> dramatikus játékok. <i>Környezetismeret</i> : éghajlat, időjárás. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek.</p>

örömforrás megélése, az egyén erős oldalának felfedezése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv	Aktív játék, aktív pihenés, szabadidős tevékenység, sporteszköz.

2. évfolyam végén a fejlesztés eredménye, mely beépíti az előző évfolyamon tanultakat és önmagukhoz való fejlődés mind fizikai és elméleti ismeretekben bővülő lehetőségeit.

A fejlesztés várt eredménye a ciklus végén	<p><i>Előkészítő és preventív mozgásformák</i> A tanulók a tanár utasítása szerint az óra rendjét szolgáló alakzatváltozásokat automatikusan végzik a jelekre, szaknyelvre. Az egyre bővülő terminológiai fogalmakat, tanári közléseket segítség nélkül alakítják át mozgásos cselekvéssé. Az alapvető tartásos és mozgásos elemek felismerése, pontos végrehajtása. A testrészek megnevezése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése. A szív és az izomzat működésének elemi ismeretei. Különbségtétel a jó és a rossz testtartás között álló és ülő helyzetben, a medence középhegységének beállítása. Az iskolatáska gerinckímélő hordása. A gyakorláshoz szükséges térformák ismerete gyors és célszerű kialakításuk. A testnevelés órák alapvető rendszabályai, a legfontosabb veszélyforrásai, balesetvédelmi szempontjai ismerete. Fegyelmezett gyakorlás és odafigyelés a társakra, célszerű eszközhasználat.</p> <p><i>Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák</i> Az alapvető hely és helyzetváltoztató mozgások folyamatos végrehajtása egyszerű kombinációkban a tér és energia befektetés, valamint a mozgás kapcsolatok sokrétű felhasználásával. A játékszabályok és a játékszerepek, illetve a játékfeladat alkalmazása.</p> <p><i>Manipulatív természetes mozgásformák</i> A manipulatív alap készségek mozgásmintáinak végrehajtási módjainak, és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete. Fejlődés az eszközök biztonságos és célszerű használatában. A feladat végrehajtások során pontosságra, célszerűsége, biztonságra törekvés. A sporteszközök szabadidős használata igénygé és örömforrássá válása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a torna alap gyakorlatok és feladat megoldásban</i> <i>Mozgásos kifejező, speciális képesség fejlesztés a gyermek táncokban</i> Fesztes tartással, esztétikus végrehajtásra törekedve 2-4 mozgásformából álló egyszerű tornagyakorlat bemutatása. Stabilitás a dinamikus és statikus egyensúlyi helyzetekben talajon és emelt eszközökön. Próbálkozás a zenei ritmus követésére különféle ritmikus mozgásokban egyénileg, párban és csoportban. A párhoz, társakhoz történő térbeli alkalmazkodásra törekvés tánc közben. A tanult tánc/ok és játékok térformáinak megvalósítása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladat megoldásokban</i> A futó, ugró és dobóiskolai alap gyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete. Közepes és nagy intenzitású mozgások többször rövid ideig történő fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban. Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is. Teljesítmény próbák az ajánlások alapján.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a sportjátékok alap technikai és taktikai feladat megoldásaiban</i> Az alapvető manipulatív mozgáskészségek elnevezéseinek ismerete. Tapasztalat azok alkalmazásában gyakorló és feladathelyzetben, sportjáték előkészítő játékokban. A játékfeladat megoldásából és a játék folyamatból adódó öröm, élmény és tanulási lehetőség felismerése. A csapat érdek szerepének felismerése az egyéni érdekekkel szemben, vagyis a közös cél fontosságának tudatosulása.</p>
---	---

	<p>A sportszerű viselkedés néhány jellemzőjének ismerete. <i>Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladat megoldásokban</i> Az alapvető és technikák felismerése, balesetmentes végrehajtása. A tompítás mozdulatának végrehajtása és közben. A mozgásának és akaratának gátlása, késleltetése. Törekvés arra, hogy a támadó és védőmozgások az ellenfél mozgásaihoz igazodjanak. <i>Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgás rendszerekben</i> Használható tudás természetben végzett testmozgások előnyeiről és problémáiról. A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezet tudatos viselkedési szabályának ismerete. A sporteszközök kreatív felhasználása a játéktevékenység során. Az időjárás körülményeknek megfelelően öltözködés okainak ismerete. A szabad levegőn végzett testmozgáshoz valós természetes hozzáállás.</p>
--	--

3. évfolyam

I.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Előkészítő és preventív mozgásformák Alaki képzés, a tanóra rendjének biztosításához. Szabadgyakorlati alapformák összekapcsolása természetes gyakorlatokkal.	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A tanóra menetét segítő egyszerű alakzatok kialakítása és megtartása. Az alapvető gimnasztikai szakkifejezések ismerete és végrehajtása. A fittség, a higiénia, a baleset megelőzés és a környezet tudatosság területein megszerzett elemi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testnevelés optimális tanulási környezetének további erősítése. Folyamatosan, szabályozottan gyakoroltatni, alkalmazni a természetes gyakorlatokat a térben, a társal és a társal való együtt működésben. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megszokottá tétele, a testi és lelki egészségért való személyes felelősség tudatosítása. A szervezési feladatok körének bővítése, egyre önállóbbá tétele. Az egészségfejlesztés alapvető területein szerzett ismeretek gyarapítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Térbeli alakzatok és kialakításuk (rend gyakorlatok):</i> Tér és távköz, többsoros vonal kialakítása. A tanórai feladat végrehajtásához szükséges egyéb térformák gyors kialakítása. <i>Gimnasztika:</i> Nyújtó, erősítő és ernyesztő hatású szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelem szabályainak megfelelően eszköz nélkül és különböző eszközökkel. Játékos gyakorlatsorok zenére. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva eszköz nélkül és különböző eszközöket felhasználva. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légző gyakorlatok a bemelegítésben és levezetésben. Tartásos és mozgásos elemek önálló végrehajtása. Keringésfokozó feladatok; zenés gimnasztika fokozódó intenzitással és terjedelemmel; gyermek aerobik gyakorlatsorok erőfejlesztő és aerob állóképesség fejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyágfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordináció-fejlesztő finom motoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Test séma, tér és test érzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok. <i>Játék:</i> A térbeli tudatosságot, az energia befektetés tudatosságát és a test tudatot alakító, koordináció-fejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok test tartás javító feladatokkal. <i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:</i> Preventív, szokás jellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok önálló alkotással</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> tájékozódási alapismeretek. <i>Vizuális kultúra:</i> tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás Szerek: Zsámoly, pad, bordásfal Kézi szerek: tornabot, labdák különböző méretű és súlyú, ugrókötél, gumi szalag</p>

<p>és végrehajtással. Egy-egy nyújtó és erősítő hatású gyakorlat önálló végrehajtása a testtartásért felelős főbb izom csoportokra korrekciós céllal is. Motoros, illetve fittségi tesztek pontosabb végrehajtása.</p> <p>Gyermek jóga gyakorlatok. Higiéniaival és a környezet tudatossággal kapcsolatos ismeretek tudatos alkalmazása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A bemelegítés és levezetés alapvető szabályainak ismerete.</p> <p>A biomechanikailag helyes testtartás jellemzői, fontossága, a gerincvédelem szabályai.</p> <p>A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek. Pulzusmérés.</p> <p>A tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek bővülése.</p> <p>Higiéniai alapismeretek: a biológiai érissel járó testi változások alapismeretei.</p> <p>Relaxációs alapismeretek: belső figyelem, önkontroll, testtudat, a feszültségek feloldása.</p> <p>Környezettudatosság: takarékoság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása.</p> <p>Személyes felelősség: feladatok megindítását és megállítást jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, egészség, sport, életviteli és életmód alapismeretek, biztonság, baleset megelőzés és elsősegély nyújtási alapismeretek.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv	Alakzat, test séma, helyes testtartás, sérülés, megelőzés, tartásos elem, mozgásos elem, stressz, feszültség, életmód, táplálkozás, fittség, edzettség, mozgásintenzitás, hajlékonyság, vélemény.

II.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák. Természetes gyakorlatok összekapcsolásával és feladat megoldásokkal.	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások elnevezéseinek, legfontosabb vezető műveleteinek ismerete. Fentiek alkalmazása egyszerű játékhelyzetekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mozgáskoordináció fejlődésével párhuzamosan az alapvető hely és helyzetváltoztató mozgásformák stabilá és automatizálttá tétele, változó körülmények között is optimális precizitás kialakítása. Az alapvető mozgáskészségek tanulmányának folyamatában nagyfokú cselekvésbiztonság kialakítása - lehetőség szerint a kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével. Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák továbbfejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Járások, futások, oldalazások, szökdelések, ugrások, hordások, emelések, kúszások, mászások, tolások-húzások:</i></p> <p>Fordulattal, ritmus és irányváltással; manipulatív feladatokkal kombinálva; mozgás kapcsolatokban, vonalak, bóják, ugrókötel által meghatározott mozgás útvonalakon; változó magasságú akadályok beiktatásával; különböző ritmusú és tempójú zenére.</p> <p>Szökdelések, el, fel és leugrások és érkezések zenére, ritmikusan, áthajtások közben, különböző eszközök segítségével; manipulatív mozgásokkal összekötve. Haladás kiépített, komplex akadálypályán. Három-öt mozgás formából álló helyváltoztató mozgás sorok alkotása és végrehajtása zenére is. Menekülés és üldözés különböző tér tárgyak, akadályok kerülésével, egyéb taktikai feladatokkal.</p> <p><i>Lendítések, körzések:</i></p> <p>Különböző testrészekkel különböző iramú és sebességű mozgások közben. Rövid mozgás sorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a lendítésekre és körzésekre építve (zenére is).</p> <p><i>Hajlítások és nyújtások:</i></p> <p>Különböző testhelyzetek kialakítása hajlításokkal és nyújtásokkal az egyéni kreativitást felhasználva. Hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve különböző eszközökkel. Rövid mozgás sorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a hajlításokra és nyújtásokra építve (zenére is).</p> <p><i>Fordítások és fordulatok:</i></p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> kifejezés, alkotás, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás.</p> <p><i>Matematika:</i> műveletek értelmezése; geometria, mérés, tesztek. Szerek.</p> <p>Az előzőekben használt szerek kiegészítése feladatnak megfelelően</p> <p>Kézi szerek:</p>

<p>Fordítások különböző helyváltoztató mozgásokhoz kapcsolva. Fél és egész fordulat helyben, ugrással különböző eszközökön is. Fordulatok manipulatív eszközökkel kombinálva. Rövid mozgás sorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a fordításokra és fordulatokra építve (zenére is).</p> <p><i>Tolások, húzások:</i> Különböző eszközök húzása és tolása egyénileg, párokban és csoportokban fokozódó erő kifejtéssel, különböző eszközökkel és testrészekkel.</p> <p><i>Emelések és hordások:</i> Társ emelések és társ hordások csoportokban, illetve az egyéni kompetenciáktól függően párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület és gerincvédelem alapelveinek megfelelően.</p> <p><i>Függés és lengés gyakorlatok:</i> Mászó kötél, mászó rúdon, bordásfal, alacsonygyűrűn, KTK-n, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően. „Vándormászás”.</p> <p><i>Egyensúly gyakorlatok:</i> Különböző testrészekben és testhelyzetekben stabil és labilis felületen, csukott vagy bekötött szemmel. Egyensúlyi helyzetek megtalálása hely és helyzetváltoztató mozgásokból, illetve manipulatív eszközhasználattal. Társas egyensúly gyakorlatok a közös súlypont megtalálásával. Eszközök egyensúlyban tartása mozgásban különböző testrészekkel, illetve eszközökkel. Egyéb egyensúly gyakorlatok.</p> <p><i>Gurulások, átfordulások:</i> Különböző szereken, eszközökön; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes és utólagos mozgással, egyensúly gyakorlatokkal, illetve manipulatív mozgásokkal összekapcsolva. Társsal, társakkal tükörképben és azonosan, társon át.</p> <p><i>Támaszok:</i> Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is) komplex akadálypályán, nehezített feltételek mellett. Ugrások, lépegetések kézzel („támlázás”) és lábbal különböző támasz helyzetekben. Elszakadás a talajtól kézzel és/vagy lábbal különböző támasz helyzetekből. Fel, le, átmászások eszközökre nehezített feltételekkel.</p> <p><i>A természetes hely és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:</i> Szerep, szabály és feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok a helyváltoztató alapkészségek felhasználásával. Akadályversenyek, különböző magasságú eszközök leküzdésével. A közösség összeteljesítményén alapuló versenyjátékok. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó egyéni versenyek.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése.</p> <p>Az energia befektetés tudatossága: idő, sebesség, erő kifejtés, lefutás.</p> <p>Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal /vagy társakkal.</p> <p>A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései. Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.</p>	<p>Az előző szerint figyelemmel a helyi lehetőségekre</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv</p>	<p>Hely és helyzetváltoztató mozgás, tér érzékelés, testérzékelés, mozgáskapcsolat, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep, gyorsaság, állóképesség, erő, akadályverseny.</p>

II./A

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Manipulatív természetes mozgásformák Sportági mozgásformák alapjainak előkészítése</p>	<p>Órakeret 14óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az eszközök ismerete, balesetmentes használata. A manipulatív alap mozgások vezető műveletei.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tudatos gyakorlás és a gyakorlás általi fejlődés örömteli megélése során a magabiztosság erősítése. Bátor, sikerorientált tanulási igény megalapozása, ezzel hozzájárulás a szabadidős aktivitások és játéktevékenység mindennapi életben való használatához. A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint a kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Dobások (gurítások) és elkapások:</i></p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális</p>

<p>Egy és kétkezes gurítások és dobások helyből, majd haladásból. Különböző ívben és sebességgel érkező labdák és egyéb eszközök elkapása párban és csoportokban nehezített feltételek mellett.</p> <p>Alsó, felső, mellső dobások párban és csoportokban különböző erővel, irányba és távolságra <i>haladó mozgás közben</i>.</p> <p>Gurítások, dobások és elkapások egyszerű cselekkel és egyéb feladatokkal kombinálva.</p> <p>Labda átadások játék helyzetekben. Kapura dobások talajról. Páros és hármas kapcsolatok kialakítása játék helyzetekben.</p> <p><i>Rúgások, labda átvételek lábbal:</i></p> <p>Labdás koordinációs gyakorlatok labdavezetéssel különböző alakzatokban. Labdavezetés és labda kontroll gyakorlatok váltakozó sebességgel és/vagy irányban társak között mindkét láb használatával. Belső csüd, teli csüd, teljes csüd, külső csüd használata feladat megoldásoknál. „Dekázás” mindkét láb használatával. Rúgások a lábfej különböző részeivel helyből, mozgásból. Játékos passzgyakorlatok. Kézből rúgás feladatok meghatározott célra, távolságra „dropból” is próbálkozva.</p> <p><i>Labdavezetések kézzel:</i></p> <p>A társsal azonosan, illetve tükörképben; váltakozó irányban, sebességgel akadályok felhasználásával; kreatív feladat alkotással; labdadobással, gurítással kombinálva egyénileg, párban és csoportban; csoportos labda vezetések feladatok.</p> <p><i>Ütések testrésszel és eszközzel:</i></p> <p>Puha labda és léggömb ütése test résszel, rövid és hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra és magasságokra; háló (zsinór) fölött különböző magasságban és ívben a vizuális kontroll csökkentésével; egyénileg, párban és csoportban, tükörképben és azonosan. Ütések tenyeres és fonák mozgásmintával; szerveszerűen.</p> <p>Szabadgyakorlati alapformájú labda gyakorlatok</p> <p>Szabadgyakorlati alapformájú páros labda gyakorlatok</p> <p>Tartás javító nagylabda gyakorlatok</p> <p>Egyensúly és ügyességi gyakorlatok szer/kézi szer használatával</p> <p><i>A manipulatív alap készségek gyakorlása játékban</i></p> <p>Szabály és feladatjátékok, sportjáték előkészítő játékok, alkotó és kooperatív játékok. Népi gyermekjátékok. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versenyek.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Bonyolultabb játékfeladatok által megkövetelt, szabályok szerinti eszközhasználat.</p> <p>A manipulatív eszközhasználati technikák vezető műveletei.</p> <p>Térbeli és energia befektetésbeli ismeretek az eszközhasználattal összefüggésben.</p> <p>Az eszközközelés lehetőségeinek megkülönböztetése.</p> <p>A játékfeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.</p>	<p>kommunikáció.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: életvitel, háztartás.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv</p>	<p>Alkalmazkodás, akarat, sporteszköz, használati szabály, lábfej, tenyeres, fonák, dekázas, droprúgás.</p>

II./B

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Természetes mozgásformák a torna mozgásanyagának előkészítése. Mozgásos kifejező, speciális képesség fejlesztés gyermek táncokban.</p>	<p>Órakeret 15óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanult tornaelemek, táncmozdulatok felismerése, végrehajtása. Egyszerű, 2–4 mozgásformák összekapcsolása, esztétikus végrehajtás mellett.</p> <p>Nyújtott karú támasz helyzetek. Eredményes mászó kulcsolás.</p> <p>Magabiztos statikus és dinamikus egyensúlyi helyzetek.</p> <p>Egyszerű táncleépésekkel, a zene ritmusára a tanár, a pár, a társak mozgásának többnyire sikeres követése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A felelősségteljes gyakorlás révén az önálló tanuláshoz szükséges képességek fejlesztése.</p> <p>A torna jellegű feladatok kombinált megoldásával a testérzékelés, a tér, izom és egyensúly érzékelés továbbfejlesztése.</p>	

	<p>A torna és a tánc elemek gyakorlásával hozzájárulás a relatív erő és a ritmusképesség fejlődéséhez.</p> <p>Az esztétikus mozgás végrehajtásának rögzítése.</p> <p>A gyermek táncok tanulása közben a térbeliség (mozgás), az időbeliség (ritmus) és dinamika összehangolása.</p> <p>Ösztönzés az együttműködésre, alkalmazkodásra, a másik nem, a másik személy, a másik csoport elfogadására és megbecsülésére.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Torna:</i></p> <p>Torna előkészítő mozgásanyaga: talaj gyakorlatok (guruló átfordulás terpeszállásból előre és hátra terpeszállásba az egyéni kompetenciákhoz illeszkedő nehézséggel – különböző kiinduló helyzetből, repülési fázissal, szerekre, párban, csoportba.</p> <p>Fellendülési kísérletek segítségadással vagy anélkül kézállásba. Kézen átfordulás oldalt: cigánykerék, emelkedés zsugor fejállásba.</p> <p>Felugrás kéz támasszal különböző szerekre – zsugor kanyarlati ugrás ugró szekrényen – támaszugarások – bátor ugrás 2-3 részes ugró szekrényen – az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkáról és/vagy mini trambulinról, egyéni, páros, társas egyensúly és gúla gyakorlatok.</p> <p>Alaplendület és leugrás gyűrűn, nyújtón és játszótéri eszközökön. 3-6 mozgásforma kapcsolatában, tornagyakorlatok önálló alkotása és végrehajtása egyénileg és párokban; kötél és/vagy rúdmaszás kísérletek mászó kulcsolással (3 ütemű maszás); gyermek aerobik gyakorlatok.</p> <p>Szabadgyakorlatok – nyak, kar, törzs, láb, összetett gyakorlatok –</p> <p>Szabadgyakorlatok kézi szerrel – labdával és zenével összekapcsolva</p> <p>Légzéssel kísért gimnasztikai gyakorlatok</p> <p>Mobilizáló gyakorlatok</p> <p>Nyújtó és az ízületeket lazító gyakorlatok</p> <p>Szabadgyakorlatok társsal végrehajtva</p> <p>Lábboltozat süllyedését javító gyakorlatok</p> <p>A helyes ülés, állás, járás rávezető gyakorlatai</p> <p>Tartás javító nagylabda gyakorlatok</p> <p><i>Gyermek táncok:</i></p> <p>Kreatív tánc különböző ritmusú, tempójú zenére.</p> <p>A fantázia és képzelet megjelenítése játékosan, önállóan alkotott mozgásokon keresztül zenére (kreatív tánc). A zene hangulata, dinamikája hatásának a mozgás általi kifejezése a gyermeki képzelőerő, kreativitás által.</p> <p>Páros vagy társas tánc folyamatok összhangban. Motívum ismeret bővülése és az adott tánc/ok struktúrájának egyre mélyebb megértése és végrehajtása. Páros és csoportos, változatos tér formájú motívum füzérek, gyermek táncok.</p> <p>Ritmus gyakorlatok egész testtel, a különböző testrészek ritmusában egyszerű párhuzamosságok kivitelezése.</p> <p><i>Tornához és gyermek táncokhoz kapcsolódó játékok, versenyek, bemutatók:</i></p> <p>Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok torna jellegű mozgásformák illesztésével. Népi játékok énekekre, dalra, zenére. Kreativitásra, esztétikumra és mozgás pontosságra épülő torna és táncbemutatók.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A torna mozgások megnevezése, torna és testnevelés megkülönböztetése. Baleset és sérülésveszélyes helyzetek elkerülésének módjai, a személyes teljesítőképeség határai átlépésével kapcsolatos kockázatok létezésének elfogadása. A tanult dalok szövege, a tanult táncokhoz kapcsolódó népi hagyományok, ünnepek elnevezései.</p>	<p><i>Környezetismeret</i></p> <p>: testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, mozgásos improvizáció, ritmikai ismeretek.</p> <p>Szerek:</p> <p>Szönyegek, svédsekreány, pad, zsámoly, dobbantó</p> <p>Kézi szerek:</p> <p>Nagylabda, gumi labda,</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak szaknyelv	<p>Gurulás, fellendülés, kéz támasz, spicc, egyensúly gyakorlat, torna elem, alátámasztási pont, aerobik, pontozás, párvezetés, tánc, ütemmutató (metrum), szinkópa, szünet, táncház, fonó, „játszó”, felkérés.</p>

II./C

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladat megoldásokban	Órakeret 15 óra
---	---	------------------------

Előzetes tudás	<p>A futó, ugró és dobó iskola alapgyakorlatai. Közepes és nagy intenzitású mozgások játékos körülmények között, játékban. Tartós futás egyéni tempóban járások közbeiktatásával. Álló rajt és vezényszavai. A kölyökatlétika eszközkészlete.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az atlétikai jellegű alap mozgások tanulása iránti motiváció erősítése a mozgások pontosságra törekvő, változatos gyakorlásával. Az élményszerűséget biztosító, tudatos gyakorlási, tanulási folyamat során az önértékelés további erősítése és annak megtapasztalása, hogy az eredményesség forrása maga a pontos és kitartó gyakorlás.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Járás és futógyakorlatok:</i> Járások és futó iskolai gyakorlatok meghatározott és folyamatosan változó lépés hosszal és lépés gyakorisággal; vágta futás; tartós futás (gördülő technika) különböző terepeken; rajt gyakorlatok és a guggoló rajt. <i>Ugró és szökdelő gyakorlatok:</i> Ugró iskolai gyakorlatok, sorozat szökdelések az ugrás távolság és magasság változtatásával, páros és egy lábon, különböző síkokban; távol ugrás kísérletek elugró sávból guggoló vagy lépő technikával. Magas ugrás kísérletek átlépő technikával - komplex futó és ugró iskolai gyakorlat variációk az egyre hatékonyabb technikai kivitelezés érdekében. <i>Lökő, hajító és vetőmozgások:</i> Egy és két kezes hajító, lökő és vetőmozdulatok célra, távolságra, különböző kiinduló helyzetekből, mozgásból. Kislabda hajítás 3 lépéses dobó ritmusban. A mozdulat és reakció gyorsaság, az aerob képességek és a törzs erő fejlesztésének hangsúlyozása - kölyökatlétika eszközkészletének és mozgásrendszerének sokrétű felhasználásával -. <i>Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és a kölyökatlétika versenyrendszerében:</i> A kölyökatlétika mozgásrendszerére épített szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, önálló és páros ugróiskolai gyakorlatsorok, játékok alkotása. A kölyökatlétika eszközkészletének sokoldalú felhasználása kontrollált csapatversenyek formájában, havi rendszerességgel a délutáni időszakban. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A futó, ugró és dobó feladatokhoz tartozó mozgások megnevezései, a tanult mozgások vezető műveletei idő és távolság mérés, atlétikai eszközök elnevezései. A kölyökatlétikai versenyforma ismerete, az egyéni szerepvállalás fontossága a csapat eredményessége érdekében. Közös szervezés, egymás teljesítményének értékelése és elfogadása.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink. <i>Matematika:</i> geometria, mérés, testek. <i>Vizuális kommunikáció:</i> közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása Szerek: tornaterem és udvar felszerelése az ugrás, dobás, futás fejlesztésére: szőnyegek, magasugró állvány és rúd, távolugró homokgödör, időmérő, mérőszalag</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak szaknyelv	<p>Futó, ugró és dobóiskola, váltott lábú szökdelés, köríves nekifutás, váltás, gát, sarok, talpgördülés.</p>	

II./D

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a sportjátékok alap technikai és taktikai feladat megoldásaiban	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	<p>Tapasztalat a manipulatív alapkészségek gyakorló és feladathelyzetben történő alkalmazásáról. Motivált tanulás a játék folyamatában. Összjáték tapasztalatok az egyszerű támadó és védő helyzetekről. A sportszerű viselkedés jellemzőinek ismerete.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A sportjátékok alap technikai és taktikai feladat megoldásával hozzájárulás a taktikai gondolkodás fejlődéséhez. A közös játékeladatok során a csapatérdek hangsúlyos megjelenítése az egyéni érdekekkel szemben. A játéktevékenység során kialakuló döntéshelyzetek során a célszerű mozgás válasz megtalálása. A szabadidő aktív közösségi játékkal történő kitöltése igényének megerősítése. A tevékenységek során az én központúság csökkentése, ezáltal a taktikai gondolkodás további fejlesztése, az egyén csapathoz való pozitív viszonyának további megerősítése.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Általános technikai és taktikai tartalmak:</i> Támadó és védő feladatok terület és ember fogással kisjátékok közben; páros cselezési feladatok, testcsele labda vezetéssel, játékos passzgyakorlatok; passzgyakorlatok labda vezetéssel kombinálva 1:1, 2:1, 3:1 ellen. <i>Szivacs/ kézilabda:</i> Kapura dobási kísérletek helyből, nekifutásból, páros lefutásból. Passzgyakorlatok. Ismerkedés a kapusjátékkal. A kézilabda technikai szabályainak tanítása. <i>Mini kosárlabda:</i> Kosárra dobási kísérletek helyből, büntetődobás alacsony palánkra; megindulás, megállás, sarkazás a kosárlabdában. <i>Mini röplabda:</i> Kosárérintés és alkarérintés, alsó egyenes nyitás puha labdákkal, léggömbbel egyénileg, párokban, csoportokban. <i>Labdarúgás:</i> Rúgások kapura és társhoz belsővel, belső csüddel, teljes csüddel, labda átvételek; labda kontroll gyakorlatok, lövő és testcselek nehezedő feltételek mellett. A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása 4:1 felállási formában, rombusz alakzatban. A felállási forma alkalmazása Területnyitás támadásban. Területszűkítés védekezésben. Kapusok szerepe védekezésben, támadásban. Szabadgyakorlatok különböző nagyságú és súlyú labdákkal Szabad gyakorlati alapformájú társas gyakorlatok: különböző átadási módokkal Szabadgyakorlati alapformájú társas gyakorlatok: pattintott átadási móddal <i>Sportjáték előkészítő játékok:</i> Létszám azonos (1:1; 2:2; 3:3; 4:4 ellen), létszám fölényes helyzetekben (2:1, 3:1, 4:1, 4:2 ellen) labdarúgás, szivacs/kézilabda, mini kosárlabda (streetball) jelleggel; kis létszámú cicajátékok labdarúgás, kézilabda, kosárlabda jelleggel. Fokozatos szabály bevezetéssel; területfoglaló, menekülő-üldöző taktikai játékok; palánk kosárlabda, mini röplabda, vonaljátékok, (kooperatív) zsinórlabda, átfutós röplabda puha labdákkal; sportjátékok rögtönzött mérkőzései kis létszámú csapatokkal, egyszerűsített szabályokkal. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Kommunikációs formák és jelek felismerése a csapatjáték során. A játékokhoz szükséges sportági alapszabályok ismerete. Törekvés a társas szabályok betartására. A sportszerű viselkedést igénylő helyzetek felismerése.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció. <i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometria. <i>Magyar nyelv- és irodalom:</i> kommunikációs jelek felismerése és értelmezése. Szerek: Kis méretű kosár, kézi és röplabda, futball labda, mezek, kis méretű pályák alacsony kosár, kisméretű kapuk</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv</p>	<p>Labdaív, területvédelem, cselezés, ember fogás, terület foglalás, technikai végrehajtás, taktikai gondolkodás, kooperatív játék, labda birtoklás, emberelőny, esély kiegyenlítés, győzelem, vereség.</p>

II./E

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladat megoldásokban</p>	<p>Órakeret 8óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Elemi esés technikák ismerete, balesetmentes végrehajtása. A támadó és védőmozgások során az ellenfél mozgásaihoz való igazodás próbálkozások.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az önvédelmi és küzdő feladatok során az önvédelem szerepének tudatosítása a mindennapokban. Az önfegyelem és önszabályozás továbbfejlesztése. A sportszerű küzdés iránti igény erősítése. A sportszerű küzdelek, együttműködő feladatok végrehajtása során a társak tiszteletének erősítése. A taktikai gondolkodás egyre gyakoribb összekapcsolása a mozgásvégrehajtással.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>A küzdő játékok előkészítésének gyakorlata:</i> Tolások és húzások a testi erő kihasználásával. Társas egyensúly kibillentő gyakorlatok. Szabadulás fogásokból, birkózó jellegű küzdelmek (grundbirkózás), esések és tompításaik előre, hátra, oldalra, le, át, gurulások tompítása. Szabadgyakorlati alapformájú küzdő gyakorlatok Szabadgyakorlati alapformájú társas gyakorlatok <i>Küzdő játékok:</i> Szabály és feladatjátékok önvédelmi, illetve küzdő elemekkel, küzdő játékok, játékok kooperatív erőfejlesztő tartalommal, páros és csoportos kötélhúzó versenyek, páros küzdelek. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusa, önvédelmi alapismeretek a mindennapokban.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink. Szerek: Zsámoly, pad, bordásfal, szőnyegek, azok a kiegészítő szerkezetek, melyek a helyi lehetőségekhez igazodnak</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv</p>	<p>Tompítás, grundbirkózás, judo, cselgáncs, esés, karate, bokszt, önvédelem, menekülés, szabadítás, feszítés, dobás, kiemelés, kitolás, agresszivitás, tisztelet, önszabályozás.</p>

II./F

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító úszó gyakorlatokban</p>	<p>Órakeret 14 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A vízhez szoktatás gyakorlatai, a vizes környezet balesetvédelmi és higiéniai rendszabályai. Vízbiztonság, siklás hason és háton. Tudatos levegővétel az úszás rávezető gyakorlataiban.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A gyors úszás vagy hát úszás közül egy úszás nem választása. Az uszodában szükséges magatartási, higiéniai és balesetvédelmi szabályrendszer tudatosítása, a személyes felelősség kialakítása és az uszodai szabályok betartása. Egy úszásnem (gyors úszás vagy hát úszás) technikájának rögzítése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Hát úszás Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka). <i>Feladatok háton:</i> felfekvés a hátra kapaszkodással, fej beállítás, csípő emelés; háton lebegés segítséggel és önállóan; felfekvés hátra segítséggel és önállóan; lebegés háton önállóan; lebegés és siklás háton. <i>Hátúszás lábtempó:</i> siklás háton; hát úszó láb tempó úszólappal és labdával; hát úszó láb tempó, segítséggel; hát úszás láb tempó segítséggel és önállóan; háton lebegés, siklás és a hátúszás láb tempó összekapcsolása; hát úszás láb munka önálló gyakorlása. <i>Hátúszás kartempó:</i> hát úszás kar tempó – késleltetve; mély tartásból, majd magas tartásból; egykaros hát úszás kísérletek, levegővétellel. <i>Hátúszás kar- és lábtempó összhangjának megteremtése:</i> hát úszás lábtempó, késleltetett kartempó; hátúszás kar- és lábtempó technikai gyakorlatai. Gyorsúszás Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka, légvétel, ritmus) <i>Gyorsúszás lábtempó:</i> siklás hason; gyorsúszás lábtempó korlátnál és önállóan eszközök felhasználásával is; gyorsúszás lábtempóval. <i>Gyorsúszás kartempó:</i> gyorsúszás kartempó járásban; gyorsúszás kartempó járásban egy</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy-és környezetkultúra. <i>Környezetismeret</i> : a víz tulajdonságai, testünk, életműködéseink. Szerkezetek: Úszó deszka, Terra-Band vízi eszközök, labdák, karikák</p>	

<p>karral végzett kartempóval; egykaros úszások gyorsúszásban. <i>Gyorsúszás kar- és lábtempó összekötése:</i> gyorsúszás technikai feladatok; gyorsúszás kar- és lábtempó gyakorlása. <i>Gyorsúszás levegővétele:</i> a gyorsúszás levegővétele „hátrafordulással”; gyorsúszás levegővétel gyakorlása járás közben; a gyorsúszás kartempó és a levegővétel összekapcsolása. <i>Úszások a mély vízben:</i> gyorsúszás karral-lábbal; hátra fordulós levegővétellel; úszás szabadon. <i>Ugrások, taposások:</i> beugrás és taposás a mély vízben (növekvő időtartamban); fejes ugrás és előkészítő gyakorlatai. A téri tájékozódás, tér és mélység érzékelés fejlesztése úszó és merülő gyakorlatokkal. Adott úszásnem technikai gyakorlatai koordinációs céllal. Játékos páros és társas vízi feladatok erőfejlesztő céllal. <i>Vízhez kötött játékok:</i> Hajóvontatás, siklasi és vízbeugrási versengések, víz alatti fogók, játékos úszó gyakorlatok; játékos vízi csapatversenyek eszközökkel, vízilabda, illetve röplabda jellegű labdás játékok, egyéb játékok különféle eszközökkel. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A választott úszás technikával kapcsolatos fogalmi készlet ismerete, az uszoda élet és balesetvédelmi ismeretei, önbizalom és bizalom mások iránt, az úszástanulással. A vízben a mozgással kapcsolatos érzések kommunikációja, irányítás általi alkalmazkodás.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv	Felfekvés, gyorsúszás, hátúszás, fejes ugrás, késleltetés, levegővétel, merülés, mentés, életvédelem, örvény, pánik, félelem, fáradtság.

III.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerek az évszakoknak megfelelően	Órakeret 27 óra
Előzetes tudás	A szabadtéri és természetben űzött mozgásos tevékenységek alapvető egészségvédelmi és környezet tudatos szabályai. Az időjárás körülmények hatása a testmozgásra. Mozgás tapasztalat néhány szabadidős mozgás rendszerről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alternatív, szabadidős mozgásformák további megismerése és kipróbálása. A kihívást jelentő, új sportágak révén a mozgás iránti pozitív érzelmi bázis formálása. Az aktív szabad játék, majd a rekreáció a későbbi egészséget fenntartó, fejlesztő funkciójának megalapozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Szabad, aktív játéktevékenység, szabad mozgás a természetben; havas feladatok és játékok: hóember építése, csúszkálás jégen, céltárgyra való dobások, váltó futás célba dobással, szánkó verseny hóember kerüléssel, Sífutás alapjainak további gyakorlása Korcsolyázás az előző évben tanultak ismétlése és új elemekkel való bővítése. Ügyességet fejlesztő szerek bevonása: görkorcsolyázás, gördeszkázás, kerékpározás Délutáni és hétvégi szabadidős és mozgásos tevékenységek: túrázás, lovaglás, mini tenisz, tollaslabda, T-ball, softball, frizbi, floorball, asztalitenisz, rögbi, mini golf, falmászás, karate, lótenisz, íjászat, lovaglás, nordic walking, vívás, birkózás A választott mozgás rendszerhez illeszkedő játékok, ügyességi csapatversenyek, házi bajnokságok. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A választott szabadidős mozgásrendszerek elnevezései, alap technikai és taktikai elemei, legfontosabb szabályai, KRESZ alapismeretek - közlekedés balesetvédelmi akadálypályán - a szabadidős mozgásokhoz tartozó szabályok, eszközök ismerete, a szabadidő és médiatudatosság. Alkalmazkodás a hideghez, meleghez. Az öltöző és gyakorló tér rendje és a felszerelés önellenőrzése.</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedési ismeretek.</i> <i>Környezetismeret: testünk, életműködéseink; időjárás, éghajlat.</i> Eszközök, szerek: a helyi lehetőséghez igazodva</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv	Rekreáció, szabadidő, játékszervezés, bőrbetegség, kullancs, UV-sugárzás.
--	---

3. évfolyam végén a fejlesztés eredménye, mely beépíti az előző évfolyamon tanultakat és önmagukhoz való fejlődés mind fizikai és elméleti ismeretekben bővülő lehetőségeit.

A fejlesztés eredményei ciklus végén	<p><i>Előkészítő és preventív mozgásformák</i> Egyszerű, általános bemelegítő gyakorlatok végrehajtása önállóan, zenére is. Önálló pulzusmérés. A levezetés helyének és preventív szerepének megértése. A nyújtó, erősítő, ernyesztő és légző gyakorlatok pozitív hatásainak ismerete. A gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák önálló kialakítása. Az alapvető tartásos és mozgásos elemek önálló bemutatása. A testnevelésórán megfelelő cipő és öltözet, tisztálkodás igényének megszilárdulása. A játékok, versenyek során erősödő személyes felelősség a magatartási szabályrendszer betartásában és a sportszerűen viselkedés terén.</p> <p><i>Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák</i> Az alapvető hely és helyzetváltoztató mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. Az alapvető hely és helyzetváltoztató mozgások kombinálása térben, szabályozott energia befektetéssel, eszközzel, társakkal. A bonyolultabb játékeladatok, a játékszerepek és játékszabályok alkalmazása. A természetes hely és helyzetváltoztató mozgások megnevezése, valamint azok mozgás tanulási szempontjainak (vezető műveletek) ismerete.</p> <p><i>Manipulatív természetes mozgásformák</i> A manipulatív természetes mozgásformák célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. A manipulatív természetes mozgásformák kombinálása térben és szabályozott energia befektetéssel. A rendszeres gyakorlás és siker mellett az önálló tanulás és fejlődés pozitív élményének megerősödése. A pontosság, célszerűség és biztonság igényé válása. A sporteszközök szabadidős használatának állandósulása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a torna jellegű feladat megoldásokban és gyermek táncokban</i> Részben önállóan tervezett 3-6 torna és/vagy tánc elem összekötése zenére is. A képesség szintnek megfelelő magasságú eszközökre helyes technikával történő fel és leugrás. Nyújtott karral történő támasz a támasz ugrások során. Gurulások, átfordulások, fordulatok, dinamikus kar, törzs és láb gyakorlatok közben viszonylag stabil egyensúlyi helyzet. A tempó változások érzékelése és követése. A korának megfelelő többféle tánc stílus ismerete. A tanult táncok, dalok, játékok eredeti közösségi funkciójának ismerete.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladat megoldásokban</i> A futó, ugró és dobó iskolai gyakorlatok pontosságra törekedve történő végrehajtása, változó körülmények között. A 3 lépéses dobó ritmus ismerete. A közepes és nagy intenzitású mozgások többször hosszabb ideig történő fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban. Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is. A kölyökatlétika eszköz és versenyrendszerének ismerete. A kölyökatlétikával kapcsolatos pozitív élmények kifejezése.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a sportjátékok alap technikai és taktikai feladat megoldásaiban</i> A tanult sportjátékok alapszabályainak ismerete. Az alap technikai elemek ismerete és azok alkalmazása az előkészítő játékok során. Az egyszerű védő és a támadó helyzetek felismerése. Az ember fogásos és a terület védekezés megkülönböztetése.</p>
---	--

	<p>Törekvés a legcélszerűbb játék helyzet megoldásra. A csapat érdekeknek megfelelő összjátékra törekvés. A sportszerű viselkedés értékévé válása. <i>Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladat megoldásokban</i> Néhány önvédelmi fogás bemutatása párban. Előre, oldalra és hátra esés, tompítással. A tolások, húzások, emelések és hordások erőkifejtésének optimalizálódása. A grundbirkózás alapszabályának ismerete és alkalmazása. A sportszerű küzdés, viselkedés betartására törekvés. Az saját agresszió kezelése. Az önvédelmi feladatok céljának megértése. <i>Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító úszó gyakorlatokban</i> Egy úszásnemben 50 méter leúszása biztonságosan. Fejes ugrással vízbe ugrás. Az uszodai rendszabályok természetessé válása. A tanult úszásnem fogalmi készletének ismerete. <i>Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben</i> Legalább 4 szabadidős mozgásforma és alapszabályainak ismerete. A tanult szabadidős mozgásformák sporteszközei biztonságos használatának, alaptechnikai és taktikai elemeinek ismerete, alkalmazása. A szabadidős mozgásformák önszervező módon történő felhasználása szabad játéktevékenység során. A szabadtéren, illetve speciális környezetben történő sportolással együtt járó veszélyforrások ismerete.</p>
--	--

4. évfolyam Témakörök	Javasolt óraszám
Előkészítő és preventív mozgásformák. Alaki képzés a tanóra rendjének biztosításához. Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok	10
Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgások, gyakorlatok	10
Manipulatív természetes mozgásformák. Játékok és sportjátékok előkészítése	40
Természetes mozgásformák. A torna mozgásanyagának előkészítése feladat megoldásokban. Mozgásos kifejező képesség fejlesztés: gyerektáncok	20
Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladat megoldásokban	25
Természetes mozgásformák a sportjátékok alap technikai és taktikai feladat megoldásaiban	45
Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladat megoldásokban	5
IAAF Kölyökatlétika gyermek csapatversenyek	5
Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	16
Évi összes óraszám	176

4. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Előkészítő és preventív mozgásformák Rend gyakorlatok a tanóra rendjének a biztosításához. Természetes gyakorlatok összekötése feladatokkal.	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A tanóra menetét segítő egyszerű alakzatok kialakítása és megtartása. Az alapvető gimnasztikai szakkifejezések ismerete és végrehajtása. A fittség, a higiénia, a baleset megelőzés és a környezet tudatosság területein megszerzett elemi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testnevelés optimális tanulási környezetének további erősítése. Folyamatosan, szabályozottan gyakoroltatni, alkalmazni a rend gyakorlatokat, azok térbeli mozgását társsal való együttműködésben, és a felsoroltak alkalmazása koncentrációt igénylő játékok közben. Az elmúlt évben tanultak folyamatos ismétlése. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megszokottá tétele, a testi és lelki egészségért való személyes felelősség tudatosítása. A szervezési feladatok körének bővítése, egyre önállóbbá tétele.	

Az egészség fejlesztés alapvető területein szerzett ismeretek gyarapítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Térbeli alakzatok és kialakításuk (rend gyakorlatok):</i> Tér és távköz, többsoros vonal kialakítása. A tanórai feladat végrehajtásához szükséges egyéb térformák gyors kialakítása. Az órakezdés rendjének tudatos, önkontroll szabályozta megfelelés. A kialakított verbális és non verbális kommunikációs formák szerinti mozgás, gyors reagálás a jelekre. Alaki mozgássorok automatizálása. Harmonikus és természetes járással vonulás. Párokba fejlődés, kettes vonal, kettes oszlop kialakítása. Kör alakítása vonalból kézfogással. <i>Gimnasztika:</i> Nyújtó, erősítő és ernyesztő hatású szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelem szabályainak megfelelően eszköz nélkül és különböző eszközökkel. Játékos gyakorlatsorok zenére. Bemelegítő és levezető gyakorlatok - 1-8. ütemű gyakorlatok - egyénileg, párban és társakkal végrehajtva eszköz nélkül és különböző eszközöket felhasználva. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légző gyakorlatok a bemelegítésben és levezetésben. Tartásjavító és a gerinc deformitásokat megelőző/korrigáló és mobilizáló gyakorlatok testtájanként. Tartásos és mozgásos elemek önálló végrehajtása. Keringésfokozó feladatok; zenés gimnasztika fokozódó intenzitással és terjedelemmel; gyermek aerobik gyakorlatsorok erőfejlesztő és aerob állóképesség fejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyág fejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordináció fejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Test séma, tér és testérzékelés fejlesztő játékos gyakorlatok. Testtartást javító gyakorlatok kézi szerrel: nagylabda, gumiszalag, tornabot. Nyújtó és az ízületeket lazító gyakorlatok Mobilizáló gyakorlatok Légző gyakorlatok <i>Játék:</i> A térbeli tudatosságot, az energia befektetés tudatosságát és a test tudatot alakító, koordináció-fejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Koncentrációs játékok. Játékok testtartást javító feladatokkal. <i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:</i> Preventív, szokás jellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok önálló alkotással és végrehajtással. Egy-egy nyújtó és erősítő hatású gyakorlat önálló végrehajtása a testtartásért felelős főbb izomcsoportokra korrekciós céllal is. Motoros, illetve fittségi tesztek pontosabb végrehajtása. Gyermekjoga gyakorlatok. Higiéniaival és a környezet tudatossággal kapcsolatos ismeretek tudatos alkalmazása. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A bemelegítés és levezetés alapvető szabályainak ismerete. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzői, fontossága, a gerincvédelem szabályai. A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek. Pulzusmérés. A tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek bővülése. Higiéniai alapismeretek: a biológiai érissel járó testi változások alapismeretei. Relaxációs alapismeretek: belső figyelem, önkontroll, testtudat, a feszültségek feloldása. Környezettudatosság: takarékoság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása. Személyes felelősség: feladatok megindítását és megállítást jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, egészség, sport, életviteli és életmód alapismeretek, biztonság, baleset megelőzés és elsősegély nyújtási alapismeretek.</p>	<p><i>Környezetismeret</i> : ___tájékozódási alapismeretek. <i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás.Szerek: Pad, bordásfal, zsámoly, ritmuskeltő eszközök, ritmusos szövegek, tükör, Kézi szerek: különböző méretű és súlyú labdák, tornabot, ugrókötel, gumi szalag, kézi súlyzó</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv	Alakzat, test séma, helyes testtartás, sérülés-megelőzés, tartásos elem, mozgásos elem, stressz, feszültség, életmód, táplálkozás, fittség, edzettség, mozgás intenzitás, hajlékonyság, vélemény. Testhelyzetek – terpesz guggoló támasz, fekvő támasz, hátsó és oldalsó fekvő támasz, térdelő és guggoló állás, térdelő ülés Kartartások – rézsútós kartartások, hajlított kartartások, kéztartások – ökölbe, nyitott – Mozgásformák – lazítás, erősítés, ismétlésszám Testrészek – irányok, szerek, prevenció, gerincferdülés, lúdtalp, hasi légzés
--	---

II.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások elnevezéseinek, legfontosabb vezető műveleteinek ismerete. Fentiek alkalmazása egyszerű játék helyzetekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mozgáskoordináció fejlődésével párhuzamosan az alapvető hely és helyzetváltoztató mozgásformák stabilá és automatizálttá tétele, változó körülmények között is optimális precizitás kialakítása. Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában nagyfokú cselekvés biztonság kialakítása – lehetőség szerint a kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével- Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák továbbfejlesztése. Kiemelt feladat a futó gyorsaság, reakció gyorsaság és cselekvés gyorsaság fejlesztése, s ezáltal a koordinációs és kondicionális képességek fejlesztése, amit változó helyzetben alkalmaznak.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások:</i> Járások változó ritmusban és ritmusváltással, változó távokon és irányokkal, hátrafelé, ütem és lépés hossz szabályozással, oldal irányban keresztlépéssel, magas térd emeléssel. Fordulattal, ritmus és irányváltással; manipulatív feladatokkal kombinálva; mozgás kapcsolatokban, vonalak, bóják, ugrókötel által meghatározott mozgás útvonalakon; változó magasságú akadályok beiktatásával; különböző ritmusú és tempójú zenére. Szökdelések, el, fel és leugrások és érkezések zenére, ritmikusan, áthajtások közben, különböző eszközök segítségével; manipulatív mozgásokkal összekötve. Haladás kiépített, komplex akadálypályán. Három-öt mozgásformából álló helyváltoztató mozgás sorok alkotása és végrehajtása zenére is. Menekülés és üldözés különböző tértárgyak, akadályok kerülésével, egyéb taktikai feladatokkal. Futó iskolai gyakorlatok: hosszú távú futások saját tempóban, lányok 2-3000m, fiúk 3-4000m. Futás irányítva, jelekkel, feladatokkal – párokban is – Futás akadályokon át, felfutások lépcsőn, lejtőn és vissza Futás guggoló rajttal, rajt versenyek Rövid távú vágta futások Gyors futások irányváltoztatással Ugrások Rövid idejű, fokozatosan növekvő erőszükséglet jelentő szökdelések, ugrások saját erő beosztással. Ugrások egy, váltott, páros lábon 5-30mp-ig saját beosztással, ugró kötéllal is. Fel, le és átugrások változatosan kiépített terepen. Távolba és felfelé ugrások megkülönböztetése az erő közlés irányát tudatosan irányítva, a két láb váltott használata az elrugaszkodáskor. Kötél hajtása egy, váltott, páros lábon szökdeléssel, áthajtási technikák különféle módokon, beugrással, nekifutással. Távol ugrás helyből és nekifutással, elugró sávból. Magas ugrás helyből és nekifutással. <i>Lendítések, körzések:</i></p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> kifejezés, alkotás, vizuális kommunikáció. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás. <i>Matematika:</i> műveletek értelmezése; geometria, mérés, testek. Szerek: Szőnyegek, zsámoly, pad, bordásfal, ugrószekrény, mászórudd, kötel, bóják, jelző szalagok, időmérő, mérőszalag, KTKKézi szerek: ugrókötel, labdák</p>	

<p>Különböző testrészekkel különböző iramú és sebességű mozgások közben. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a lendítésekre és körzésekre építve (zenére is).</p> <p><i>Hajlítások és nyújtások:</i> Különböző testhelyzetek kialakítása hajlításokkal és nyújtásokkal az egyéni kreativitást felhasználva. Hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve különböző eszközökkel. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a hajlításokra és nyújtásokra építve (zenére is).</p> <p><i>Fordítások és fordulatok:</i> Fordítások különböző helyváltoztató mozgásokhoz kapcsolva. Fél és egész fordulat helyben, ugrással különböző eszközökön is. Fordulatok manipulatív eszközökkel kombinálva. Rövid mozgás sorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a fordításokra és fordulatokra építve (zenére is).</p> <p><i>Tolások, húzások:</i> Különböző eszközök húzása és tolása egyénileg, párokban és csoportokban fokozódó erő kifejtéssel, különböző eszközökkel és testrészekkel.</p> <p><i>Emelések és hordások:</i> Társ emelések és társ hordások csoportokban, illetve az egyéni kompetenciáktól függően párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület és gerincvédelem alapelveinek megfelelően.</p> <p><i>Függés és lengés gyakorlatok:</i> Mászó kötél és rúdon, bordásfalon, alacsony gyűrűn, KTK-n, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően. „Vándormászás”.</p> <p><i>Egyensúly gyakorlatok:</i> Egyensúlyozó járás fokozataival: vonalon, padon, padmerevítő gerendáján, gerendán: előre, hátra, oldalra, helycserével is. Különböző testrészekben és testhelyzetekben stabil és labilis felületen, csukott vagy bekötött szemmel. Egyensúlyi helyzetek megtalálása hely és helyzetváltoztató mozgásokból, illetve manipulatív eszközhasználattal. Társas egyensúly gyakorlatok a közös súlypont megtalálásával. Eszközök egyensúlyban tartása mozgásban különböző testrészekkel, illetve eszközökkel. Egyéb egyensúly gyakorlatok.</p> <p><i>Gurulások, átfordulások:</i> Különböző szereken, eszközökön; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes és utólagos mozgással, egyensúly gyakorlatokkal, illetve manipulatív mozgásokkal összekapcsolva. Társsal, társakkal tükröképben és azonosan, társon át.</p> <p><i>Támaszok:</i> Haladás kéz támaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is) komplex akadálypályán, nehezített feltételek mellett. Ugrások, lépegetések kézzel („támlázás”) és lábbal különböző támasz helyzetekben. Elszakadás a talajtól kézzel és/vagy lábbal különböző támasz helyzetekből. Fel, le, átmászások eszközökre nehezített feltételekkel. Támasz és függés gyakorlatok talajon, padon, padon és b. falon Mászás előre, hátra. Helyváltoztatás vízszintes és rézsútos padon, hason és hanyatt fekvésben, kéz és láb támaszban – rák-, pókjárás. Felugrások, és leugrások kéz támasszal különböző szerekre – pad, zsámoly, egy-két részes ugró szekrény. Helyváltoztatások – előre, hátra, fel, le, gurulások, fordulatok, fekvésben és állásban a test hossz tengelye körül, felugrások. Akadálypályák leküzdése a változatos térirányok, magasságokhoz, mélységekhez, felületekhez... alkalmazkodó mozgás cselekvésekkel. Szabadgyakorlati alapformájú egyensúly és ügyességi gyakorlatok Szabadgyakorlati alapformájú küzdő gyakorlatok Állóképességet fejlesztő kézi szer – ugró kötél – gyakorlatok</p> <p><i>A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:</i> Szerep, szabály és feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok a helyváltoztató alapkészségek felhasználásával. Akadályversenyek, különböző magasságú eszközök leküzdésével. A közösség összeteljesítményén alapuló versenyjátékok. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó egyéni versenyek. Sor és váltó versenyek torna feladattal.</p>	
---	--

<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése. Az energia befektetés tudatossága: idő, sebesség; erőkifejtés; lefutás. Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal /vagy társakkal. A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései. Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalma szaknyelv</p>	<p>Hely- és helyzetváltoztató mozgás, tér érzékelés, testérzékelés, mozgás kapcsolat, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep, gyorsaság, állóképesség, erő, akadályverseny.</p>

II./A

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Manipulatív természetes mozgásformák A sportági mozgásformák alapjainak előkészítése</p>	<p>Órakeret 40 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az eszközök ismerete, balesetmentes használata. A manipulatív alpmozgások vezető műveleteinek használata..</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tudatos gyakorlás és a gyakorlás általi fejlődés örömteli megélése során a magabiztosság erősítése. Bátor, sikerorientált tanulási igény megalapozása, ezzel hozzájárulás a szabadidős aktivitások és játéktevékenység mindennapi életben való használatához. A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint a kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Dobások (gurítások) és elkapások:</i> Dobások távolba s célba különböző méretű és súlyú labdával, a céltávolság növelésével. A dobások: egy, két kézzel előre, hátra, oldal, fej fölött, lábak között, Dobási/vetési kísérletek az oldalsíkban szerzett lendülettel előre és hátra. Gyors erejű célba dobások kis súlyú kézi szerrel távolságba függőlegesen és vízszintesen, dobások két kézzel, vetések, hajítások helyből, kilépésből, 2-3 lépéses koordinált lendületszerzéssel. Dobás formák mozdulatai különböző testhelyzetekből. Célzás álló és mozgó tárgyakra – cél tárgy mozgásának bonyolítása, a mozgás sebesség viszonyainak variálása - Egy és kétkezes gurítások és dobások helyből, majd haladásból. Különböző ívben és sebességgel érkező labdák és egyéb eszközök elkapása párban és csoportokban nehezített feltételek mellett. Alsó, felső, mellső dobások párban és csoportokban különböző erővel, irányba és távolságra <i>haladó mozgás közben</i>. Gurítások, dobások és elkapások egyszerű cselekkel és egyéb feladatokkal kombinálva. Labda átadások játék helyzetekben. Kapura dobások talajról. Páros és hármas kapcsolatok kialakítása játék helyzetekben. <i>Rúgások, labda átvételek lábbal:</i> Labdás koordinációs gyakorlatok labdavezetéssel különböző alakzatokban. Labdavezetés és labda kontroll gyakorlatok váltakozó sebességgel és/vagy irányban társak között mindkét láb használatával. Belső csüd, teli csüd, teljes csüd, külső csüd használata feladat megoldásoknál. „Dekázás” mindkét láb használatával. Rúgások a lábfej különböző részeivel helyből, mozgásból. Játékos passzgyakorlatok. Kézből rúgás feladatok meghatározott célra, távolságra „dropból” is próbálkozva. <i>Labdavezetések kézzel:</i> A társsal azonosan, illetve tükörképben; váltakozó irányban, sebességgel akadályok felhasználásával; kreatív feladat alkotással; labda dobással, gurítással kombinálva egyénileg, párban és csoportban; csoportos labda vezetések feladatok. <i>Ütések testrésszel és eszközzel:</i> Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra és magasságokra; háló (zsinór) fölött különböző magasságban és ívben a vizuális kontroll csökkentésével; egyénileg, párban és csoportban, tükörképben és azonosan. Ütések tenyeres és fonák mozgásmintával; szervaszerűen.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás. Szerek: teremben/sportudvaron felállított eszközök Kézi szerek: Különböző méretű és súlyú labdák</p>

<p><i>A manipulatív alapkészségek gyakorlása játékban</i> Szabály és feladatjátékok, sportjáték előkészítő játékok, alkotó és kooperatív játékok. Népi gyermekjátékok. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hiba százalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versenyek. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Bonyolultabb játékeladatok által megkövetelt, szabályok szerinti eszközhasználat. A manipulatív eszközhasználati technikák vezető műveletei. Térbeli és energia befektetésbeli ismeretek az eszközhasználattal összefüggésben. Az eszközkészítés lehetőségeinek megkülönböztetése. A játékeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv</p>	<p>Alkalmazkodás, akarat, sporteszköz, használati szabály, lábfej, tenyeres, fonák, dekázás, droprúgás, gyors futás, vágta, hosszú távú futás, lépés hossz, mozgó célpont, váltó verseny, vita, érvelés</p>

II./B

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák: a torna mozgásanyagának előkészítése. Mozgásos kifejező képesség fejlesztés	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	<p>A tanult torna elemek, tánc mozdulatok felismerése, végrehajtása. Egyszerű, 2–4 mozgásformák összekapcsolása, esztétikus végrehajtás mellett. Nyújtott karú támasz helyzetek. Eredményes mászó kulcsolás. Magabiztos statikus és dinamikus egyensúlyi helyzetek. Egyszerű táncleépésekkel, a zene ritmusára a tanár, a pár, a társak mozgásának többnyire sikeres követése. A koreografált mozgás sorok bemutatásakor a mozgás igazodik a zene ritmusához. A kreatív/ tanult mozgás készlet előhívható.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A felelősségteljes gyakorlás révén az önálló tanuláshoz szükséges képességek fejlesztése. A torna jellegű feladatok kombinált megoldásával a testérzékelés, a tér izom és egyensúlyérzékelés továbbfejlesztése. Növekvő erő kifejtés és lendületesebb végrehajtás, a saját mozgás kontrollja, a segítségadás megszervezése, tornászos testtartás – pontos kivitelezés automatizációja, a kéz és láb mozgások harmonizálása, megtartott egyensúlyi helyzetek. A torna és a tánc elemek gyakorlásával hozzájárulás a relatív erő és a ritmusképesség fejlődéséhez. Az esztétikus mozgás végrehajtás rögzítése. A gyermek táncok tanulása közben a térbeliség (mozgás), az időbeliség (ritmus) és dinamika összehangolása. Dalra, zenére végzett mozgások pontos ritmusának és esztétikájának fejlesztése és az alkotó mozgás kifejezés lehetőségei által a pszichomotoros tehetségfejlesztés. Ösztönzés az együttműködésre, alkalmazkodásra, a másik nem, a másik személy, a másik csoport elfogadására és megbecsülésére.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Torna:</i> Torna mozgásanyaga: fészek, hátsó lefűgés /gyertya tanítása Kismacska előkészítése: felguggolás az ugró szekrényre és guggoló támaszból homorított leugrás – különböző szerekre; támasz ugrások az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugró deszkáról és/vagy mini trambulínról, Kismacska tanításának szakaszolása: 1. ugrással előre felugrás lebegő támaszba, leugrás guggolásba 2. felugrás az ugró szekrényre lebegő támaszsal függőleges repülés Egyéni, páros és társas egyensúly és gúla gyakorlatok. Alaplendület és leugrás gyűrűn, nyújtón és játszótéri eszközökön. 3-6 mozgásforma kapcsolatában torna gyakorlatok önálló alkotása és végrehajtása egyénileg és párokban; kötél és/vagy rúdmászás mászó kulcsolással (3 ütemű mászás); gyermek aerobik gyakorlatok. <i>Gyermek táncok:</i></p>		

<p>Kreatív tánc különböző ritmusú, tempójú zenére. A fantázia és képzelet megjelenítése játékosan, önállóan alkotott mozgásokon keresztül zenére (kreatív tánc). A zene hangulata, dinamikája hatásának a mozgás általi kifejezése a gyermeki képzelőerő, kreativitás által. Páros vagy társas tánc folyamatok összhangban. Motívum ismeret bővülése és az adott tánc/ok struktúrájának egyre mélyebb megértése és végrehajtása. Páros és csoportos, változatos térformájú motívum füzérek, gyermek táncok. Ritmusgyakorlatok egész testtel, a különböző testrészek ritmusában egyszerű párhuzamosságok kivitelezése. <i>Tornához és gyermek tánchoz kapcsolódó játékok, versenyek, bemutatók:</i> Kör játékok zenére, dalokra és mondókákra. Tánc motívumok különböző dialektusokból – ugrós tánc -, motívum füzérek zenére, ritmusra, énekhangra. Rövidebb, egyszerű mozgásrendszerű koreográfiák betanulása. Mondókákra, versekre, mesés gyermekdalokra épülő tánc motívumok, etűdök és koreografált mozgás sorok, tánc stílus követése. A mozgás sorok kísérete: zene, tánc, kézi szerek – labda, szalag, tornabot- Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok torna jellegű mozgásformák illesztésével. Népi játékok énekekre, dalra, zenére. Kreativitásra, esztétikumra és mozgás pontosságra, épülő torna és tánc bemutatók. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A torna mozgások megnevezése, torna és testnevelés megkülönböztetése. Baleset és sérülésveszélyes helyzetek elkerülésének módjai, a személyes teljesítőképesség határai átlépésével kapcsolatos kockázatok létezésének elfogadása. A tanult dalok szövege, a tanult táncokhoz kapcsolódó népi hagyományok, ünnepek elnevezései.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv	Gurulás, fellendülés, kéz támasz, spicc, egyensúly gyakorlat, torna elem, alátámasztási pont, aerobik, pontozás, párvezetés, tánc, ütemmutató (metrum), szinkópa, szünet, táncház, fonó, „játsszó”, felkérés, etűd, tánc stílus, motívum füzér

II./C

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladat megoldásokban	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	A sportági mozgásformák alapjainak fejlesztésénél használt módszerek és eszközök eredményes felhasználása – a futó, ugró és dobó iskola- Közepes és nagy intenzitású mozgások játékos körülmények között, játékban. Tartós futás egyéni tempóban járások közbeiktatásával. Álló rajt és vezényszavai. A kölyökatlétika eszközkészlete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az atlétikai jellegű alapmozgások tanulása iránti motiváció erősítése a mozgások pontosságra törekvő, változatos gyakorlásával. Az élményszerűséget biztosító, tudatos gyakorlási, tanulási folyamat során az önértékelés további erősítése és annak megtapasztalása, hogy az eredményesség forrása maga a precíz és kitartó gyakorlás.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Járás és futógyakorlatok:</i> A sportági mozgásformák alapjainak fejlesztésénél használt módszerek és eszközök eredményes felhasználása: a futó, ugró és dobó iskola alapgyakorlatainál. Járások és futóiskolai gyakorlatok meghatározott és folyamatosan változó lépés hosszal és lépés gyakorisággal; vágta futás; tartós futás (gördülő technika) különböző terepeken; rajt gyakorlatok és a guggoló rajt. <i>Ugró és szökdelő gyakorlatok:</i> Ugró iskolai gyakorlatok, sorozat szökdelések az ugrás távolság és magasság változtatásával, páros és egy lábon, különböző síkokban; távol ugrás kísérletek elugró sávból guggoló vagy lépő technikával; magas ugrás kísérletek átlépő technikával; komplex futó és ugró iskolai gyakorlat variációk az egyre hatékonyabb technikai kivitelezés érdekében. <i>Lökő, hajító és vetőmozgások:</i> Egy és kétkézes hajító, lökő és vetőmozdulatok célra, távolságra,</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink. <i>Matematika:</i> geometria, mérés, testek. <i>Vizuális kommunikáció:</i> közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása. Szerek: zsámoly, ugró szekrény, pad, mérő- eszközök, jelző táblák, bóják, KTK Kézi szerek: különböző méretű és súlyú labdák, súlyzók, gumi kötél, karikák</p>

<p>különböző kiinduló helyzetekből, mozgásból. Kislabda hajítás 3 lépéses dobó ritmusban.</p> <p>A mozdulat és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs erő fejlesztésének hangsúlyozása a kölyökatletika eszközkészletének és mozgásrendszerének sokrétű felhasználásával.</p> <p><i>Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és a kölyökatletika versenyrendszerében:</i></p> <p>A kölyökatletika mozgásrendszerére épített szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, önálló és páros ugró iskolai gyakorlatsorok, játékok alkotása.</p> <p>A kölyökatletika eszközkészletének sokoldalú felhasználása kontrollált csapatversenyek formájában, havi rendszerességgel a délutáni időszakban.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A futó, ugró és dobó feladatokhoz tartozó mozgások megnevezései, a tanult mozgások vezető műveletei idő és távolság mérés, atlétikai eszközök elnevezései.</p> <p>A kölyökatletikai versenyforma ismerete, az egyéni szerepvállalás fontossága a csapat eredményessége érdekében.</p> <p>Közös szervezés, egymás teljesítményének értékelése és elfogadása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv	Futó, ugró és dobó iskola, váltott lábú szökdelés, köríves nekifutás, váltás, gát, sarok, talp gördülés, lépéshossz, vágta, rajt helyzet

II./D

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladat megoldásaiban	Órakeret 45 óra
Előzetes tudás	<p>Tapasztalat a manipulatív alapkészségek gyakorló és feladathelyzetben történő alkalmazásáról.</p> <p>A sportági mozgásformák alapjainak fejlesztésénél használt módszerek és eszközök eredményes felhasználása: a futó, ugró és dobó iskola alapgyakorlatainál.</p> <p>Motivált tanulás a játék folyamatában.</p> <p>Összjáték tapasztalatok az egyszerű támadó és védő helyzetekről. A sportszerű viselkedés jellemzőinek ismerete.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az előző évfolyamos fejlesztési feladatok emelkedő cselekvés biztonsággal és önállósággal történjen. A legmegfelelőbb dobási és elkapási módok kiválasztása játék közben, alkalmazkodás a labda nagyságához, útjához, ívéhez, sebességéhez. Önálló és sportszerű játék képessége alakuljon ki.</p> <p>A sportjátékok alap technikai és taktikai feladat megoldásával hozzájárulás a taktikai gondolkodás fejlődéséhez.</p> <p>A közös játékeladatok során a csapat érdek hangsúlyos megjelenítése az egyéni érdekekkel szemben.</p> <p>A játék tevékenység során kialakuló döntés helyzetek során a célszerű mozgás válasz megtalálása.</p> <p>A szabadidő aktív közösségi játékkal történő kitöltése igényének megerősítése.</p> <p>A tevékenységek során az én központúság csökkentése, ezáltal a taktikai gondolkodás további fejlesztése, az egyén csapathoz való pozitív viszonyának további megerősítése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Általános technikai és taktikai tartalmak:</i></p> <p>Az előző évfolyamok ismereteinek bővítése: támadó és védő feladatok terület és ember fogással játékok közben; páros cselezési feladatok, testcsel labda vezetéssel, játékos passzgyakorlatok; passzgyakorlatok labda vezetéssel kombinálva 1:1, 2:1, 3:1 ellen.</p> <p>A kézilabda technikai és taktikai szabályának bővítése</p> <p>Kapura dobási kísérletek helyből, nekifutásból, páros lefutásból.</p> <p>Passzgyakorlatok. Ismerkedés a kapus játékkal.</p> <p><i>Mini kosárlabda:</i></p> <p>Kosárra dobási kísérletek helyből, büntető dobás alacsony palánkra;</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometria.</p> <p><i>Magyar nyelv- és irodalom:</i> kommunikációs jelek felismerése és értelmezése.</p> <p>Szerek:</p> <p>Zsámoly, bóják, karika, pad, jelző szalagok</p>	

<p>megindulás, megállás, sarkazás a kosárlabdában. <i>Mini röplabda:</i> Kosár érintés és alkar érintés, alsó egyenes nyitás puha labdákkal, léggömbbel egyénileg, párokban, csoportokban. <i>Labdarúgás:</i> Rúgások kapura és társhoz belsővel, belső csüddel, teljes csüddel, labda átvételek; labda kontroll gyakorlatok, lövő és test cselek nehezedő feltételek mellett. A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása 4:1 felállási formában, rombuszalakzatban. A felállási forma alkalmazása. Terület nyitás támadásban. Terület szűkítés védekezésben. Kapusok szerepe védekezésben, támadásban.</p> <p><i>Sportjáték előkészítő játékok:</i> Létszám azonos (1:1; 2:2; 3:3; 4:4 ellen), létszámfőlényes helyzetekben (2:1, 3:1, 4:1, 4:2 ellen) labdarúgás, szivacs /kézilabda, mini kosárlabda (streetball) jelleggel. Kis létszámú cicajátékok labdarúgás, kézilabda, kosárlabda jelleggel, fokozatos szabály bevezetéssel; területfoglaló, menekülő-üldöző taktikai játékok. Palánkkosárlabda, mini röplabda, vonaljátékok, (kooperatív) zsinórlabda, átfutós röplabda puha labdákkal; sportjátékok rögtönzött mérkőzései kis létszámú csapatokkal, egyszerűsített szabályokkal. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Kommunikációs formák és jelek felismerése a csapatjáték során. A játékokhoz szükséges sportági alapszabályok ismerete. Törekvés a társas szabályok betartására. A sportszerű viselkedést igénylő helyzetek felismerése.</p>	<p>Kispályának megfelelő kapuk, palánkok, alacsony feszítésű hálók Kézi szerek: Különböző méretű és súlyú labdák</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv</p>	<p>Labdaív, terület védelem, cselezés, ember fogás, terület foglalás, technikai végrehajtás, taktikai gondolkodás, kooperatív játék, labda birtoklás, emberelőny, esély kiegyenlítés, győzelem, vereség.</p>

II./E

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladat megoldásokban	Órakeret 5 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az előző évfolyamon tanult ismeretek bővítése, fizikai adottságok javulásával. Elemi eséstechnikák ismerete, balesetmentes végrehajtása. A támadó és védőmozgások során az ellenfél mozgásaihoz való igazodás próbálkozások.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az önvédelmi és küzdő feladatok során az önvédelem szerepének tudatosítása a mindennapokban. Az önfegyelem és önszabályozás továbbfejlesztése. A sportszerű küzdés iránti igény erősítése. A sportszerű küzdések, együttműködő feladatok végrehajtása során a társak tiszteletének erősítése. A taktikai gondolkodás egyre gyakoribb összekapcsolása a mozgás végrehajtással.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>A küzdő játékok előkészítésének gyakorlata:</i> Tolások és húzások a testi erő kihasználásával. Társas egyensúly kibillentő gyakorlatok. Szabadulás fogásokból, birkózó jellegű küzdelmek (grundbirkózás), esések és tompításaik előre, hátra, oldalra, le, át, gurulások tompítása. <i>Küzdő játékok:</i> Szabály és feladatjátékok önvédelmi, illetve küzdő elemekkel, küzdő játékok, játékok kooperatív erőfejlesztő tartalommal, páros és csoportos kötélhúzó versenyek, páros küzdések. Szabadgyakorlati alapformájú küzdő gyakorlatok - tolasok, húzások, kúszások - Szabad gyakorlatok - egyensúly és ügyességet fejlesztő Állóképességet fejlesztő szabad gyakorlatok ugró kötéllel Szabad gyakorlati alapformájú pad gyakorlatok az egyszerűtől az összetettig</p>		<p><i>Környezetismeret</i> : testünk, életműködéseink. Szerek: Különböző vastagságú szőnyegek, zsámoly, ugró szekrény, pad Kézi szerek: kézi súlyzók, tornabot</p>

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS	
A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusa, önvédelmi alapismeretek a mindennapokban. Délutáni mozgás tevékenységek szervezett mozgás körön belül.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv	Tompítás, grundbirkózás, judo, cselgáncs, esés, karate, bokszt, önvédelem, menekülés, szabadítás, feszítés, dobás, kiemelés, kitolás, agresszivitás, tisztelet, önszabályozás.

II.F

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	IAAF KÖLYÖK ATLÉTIKA GYERMEK CSAPATVERSENYEK	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Az iskolai érettségnek megfelelő ismeretek és képességek az előző évfolyamon tanultak	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megváltozott tanulási környezethez való alkalmazkodással párhuzamosan, az új közegben történő gyakorláshoz szükséges magatartási és balesetvédelmi szabályrendszer kialakítása. Különböző és egyszerű mozgásformák megtapasztalása, hogy ne csak a gyorsabb és erősebb tanulók érjenek el jó eredményeket.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A KÖLYÖKATLÉTIKA céljai: <i>Az egészség fejlesztése. Minden sport fő célja az, hogy a gyerekeket megtanítsa arra, hogy az energiáikat hosszú távú egészségük megőrzésére használják fel. Ezt a célt sokarcúságával az atlétika kiválóan szolgálja</i> A játékformák nehézségi fokának fokozatos növekedése hozzájárul a tanulók harmonikus általános fejlődéséhez. A közös csapat események kitűnő alkalmat nyújtanak a gyerekek számára, hogy megtanulják felismerni és elfogadni egymás különbségeit. A szabályok egyszerűsége és az események játékossága lehetővé teszi, hogy a gyermekek a sportággal kapcsolatos minden szerepet kipróbálhassanak A gyermekek érdeklődésének ébrentartásához fontos a győzelem lehetőségének érzése</p>		<p>– <i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra. <i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink, szervezetünk megfigyelhető ritmusai, tájékozódási alapismeretek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv	Sprint, állóképességi futás, ugrás, dobás/lökés, stadion, játszótér, tornaterem.	

III.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben. Lehetőségek az évszaknak megfelelő mozgásformákkal.	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon szabad levegőn végzett új sportági mozgások természetes hozzáállása. A szabadtéri és természetben üzött mozgásos tevékenységek alapvető egészségvédelmi és környezettudatos szabályai. Az időjárás körülmények hatása a testmozgásra. Mozgás tapasztalat néhány szabadidős mozgásrendszerről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alternatív, szabadidős mozgásformák további megismerése és kipróbálása. A kihívást jelentő, új sportágak révén a mozgás iránti pozitív érzelmi bázis formálása. Az aktív szabad játék, majd a rekreáció a későbbi egészséget fenntartó, fejlesztő funkciójának megalapozása. A sportolást követő alapvető higiéniai rutin kialakítása, a tudás és rutin bővítése a szabadidő helyes eltöltésére, az egészséges életmód és a szabadban végzett fizikai aktivitás gyakorlása által a belső igény kifejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Az előző évfolyamokban tanultak további következetes gyakorlása.		<i>Technika, életvitel és</i>

<p>1. Szabad, aktív játék tevékenység, szabad mozgás a természetben, Ügyességet fejlesztő szárazföldi mozgásformák: görkorcsolyázás, gördeszkázás; kerékpározás; mini tenisz, tollaslabda, T-ball, softball, frizbi, floorball, asztalitenisz, rögbi, minigolf, falmászás, karate, lánstenisz, íjászat, lovaglás, nordic walking, vívás, evezés, egyéb szabadidős mozgásos tevékenységek</p> <p>2. havas feladatok és játékok: hóember építés; csúszkálás jégen, szánkó húzó és toló verseny, váltó futás hóember kerüléssel</p> <p>Sífutás alapjainak további bővítése</p> <p>Korcsolyázás alap gyakorlatok automatizált végrehajtása</p> <p>A választott mozgásrendszerhez illeszkedő játékok, ügyességi csapatversenyek, házi bajnokságok a helyi lehetőségek figyelembe vételével.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A választott szabadidős mozgásrendszerek elnevezései, alap technikai és taktikai elemei, legfontosabb szabályai, KRESZ-alapismeretek, a szabadidős mozgásokhoz tartozó szabályok, eszközök ismerete, a szabadidő és médiatudatosság. Időjárásnak megfelelő öltözködés és környezetvédelem legalapvetőbb szabályai szerinti cselekvések begyakorlása.</p>	<p><i>gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek. <i>Környezetismeret</i> : testünk, életműködéseink; időjárás, éghajlat. Szerek, eszközök: CD, DVD, rajzok, képek, a választott és helyi adottságnak megfelelő szabadidős sporteszközök</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak szaknyelv</p>	<p>Rekreáció, szabadidő, játékszervezés, bőrbetegség, kullancs, UV sugárzás, közlekedési jelek, táblák, legfontosabb turista jelek, a test mozgató rendszerei</p>

Vívás

A sportág általános célrendszere
<ul style="list-style-type: none"> • Biztosítsa a magyar vívósport folyamatos és magas szintű utánpótlását. • A beiskolázott tanulókkal megismertesse a vívást. • Felkeltse az érdeklődést a vívás fizikai és szellemi vonatkozásai iránt. • Biztosítsa a helyes technikai alapokat. • Bevezesse a tanulókat a vívás alapvető taktikai megoldásaiba. • Alkalmassá tegye és felkészítse a tanulókat a vívósportban történő versenyzésre. • Korszerű oktatás-módszertani eszközökkel nyújtson alapot a további fejlesztéshez. • A legkorszerűbb eszközökkel biztosítsa az ismeretanyag elsajátítását és a sportspecifikus képességek fejlesztését. • A vívás adta speciális lehetőségek felhasználásával, biztosítsa a sportolók sokoldalú személyiségfejlődését. • A vívásban rejlő nevelési helyzetek kihasználásával, segítse a sportolók társadalomba való beilleszkedését.

Előképző szakasz

Cél	Órakeret: 36 óra
<ul style="list-style-type: none"> • alapvető mozgáselemek, készségek, képességek tanítása • motorikus képességek színvonalának növelése: a kondicionális (erő, gyorsaság, állóképesség) és koordinációs (mozgásszabályozó, mozgásalkalmazó, átállító és mozgástanuló) képességeknek az életkorhoz és az egyéni adottságokhoz igazított fejlesztése • a sportági alkalmasság megállapítása • a sportolók megismertetése a vívófegyverekkel • a vívás mozgásformáinak megszerettetése • egyszerűbb gimnasztikai gyakorlatok más-más ritmusban történő végrehajtásának elsajátítása • a formailag helyes vívóállás és az abból történő előre és hátra mozgás megtanítása, egyensúlyvesztés nélkül • az átmenetek és a különböző pengéhelyzetek megismertetése • az alapvető kéz- és lábkoordináció begyakoroltatása • folyamatos ugrókötelezés elsajátítása • ritmusérzék tudatos fejlesztése játékos formában • helyes testtartás megalapozása • a teljesítményre törekvés erősítése • kollektív sikerélmény és a tevékenység örömeinek kialakítása • értékes személyiségvonások fejlesztése: a kudarcűrész, a nehézségek leküzdése, valamint a 	

kitartás és a monotónia túrésének elviseltetése

- egészséges életmódra nevelés
- játékgigény kielégítése

Tananyag	Követelmény	Megjegyzés
<ul style="list-style-type: none"> • A víváshoz szükséges fizikai és pszichikai képességeket fejlesztő játékok. Futó- és fogójátékok, sor- és váltóversenyek, ügyességet és ruganyosságot fejlesztő gyakorlatok ugrókötéllal és gumilabdával. • Páros küzdőjátékok • Ritmusérzékét fejlesztő gyakorlatok • A gyors helyzetfelismerést és cselekedni tudást fejlesztő játékok • A legegyszerűbb vívó-lábtechnikai elemek: vívóállás, előre és hátra lépés, kitörés • Egyszerű kéztechnikai elemek: fegyver fogása, vívóállás fegyverrel • Az egyszerű kéz- és lábtechnikai elemek összekapcsolása • Lábgyakorlatok fegyverrel • Állások meghívással 	<ul style="list-style-type: none"> • A tanulók vegyenek részt aktívan a játékokban • Legyenek képesek az egyszerűbb alternatív feladatok megoldására játék közben • Egyszerűbb gimnasztikai gyakorlatokat képesek legyenek más-más ritmusban végrehajtani • Legyenek képesek folyamatos ugrókötelezésre • Legyen formailag helyes a vívóállás, tudjanak belőle előre és hátra mozogni egyensúlyvesztés nélkül • Legyenek tisztában az alapvető kéz- és lábkoordinációval • Ismerjék az átmeneteket és a különböző pengehelyzeteket 	

4. évfolyam végén a fejlesztés eredménye, mely beépíti az előző évfolyamon tanultakat és önmagukhoz való fejlődés mind fizikai és elméleti ismeretekben bővülő lehetőségeit.

<p>A fejlesztés várt eredményei ciklus végén</p>	<p><i>Előkészítő és preventív mozgás formák</i> A tanulók ismerik, értik a vezényszavakat, és végrehajtják a rend gyakorlatokat. Pontosan követik az általános bemelegítő, kézi szer és szer gyakorlatok végrehajtását, önállóan, zenére is. Önálló pulzusmérés. A levezetés helyének és preventív szerepének megértése. A nyújtó, erősítő, ernyesztő és légző gyakorlatok pozitív hatásainak ismerete. A gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák önálló kialakítása. Az alapvető tartásos és mozgásos elemek önálló bemutatása. A testnevelésórán megfelelő cipő és öltözet, tisztálkodás igényének megszilárdulása. A játékok, versenyek során erősödő személyes felelősség a magatartási szabályrendszer betartásában és a sportszerűen viselkedés terén.</p> <p><i>Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák</i> Az alapvető hely és helyzetváltoztató mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. Az alapvető hely és helyzetváltoztató mozgások kombinálása térben, szabályozott energia befektetéssel, eszközzel, társakkal. A bonyolultabb játékeladatok, a játékszerepek és játékszabályok alkalmazása. A természetes hely és helyzetváltoztató mozgások megnevezése, valamint azok mozgás tanulási szempontjainak (vezető műveletek) ismerete.</p> <p><i>Manipulatív természetes mozgásformák</i> A manipulatív természetes mozgásformák célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. A manipulatív természetes mozgásformák kombinálása térben és szabályozott energia befektetéssel. A rendszeres gyakorlás és siker mellett az önálló tanulás és fejlődés pozitív élményének megerősödése. A pontosság, célszerűség és biztonság igényé válása. A sporteszközök szabadidős használatának állandósulása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a torna jellegű feladat megoldásokban és gyermektáncokban</i></p>
---	--

	<p>Részben önállóan tervezett 3-6 torna és/vagy tánc elem összekötése zenére is. A képesség szintnek megfelelő magasságú eszközökre helyes technikával történő fel és leugrás. Nyújtott karral történő támasz a támasz ugrások során. Gurulások, átfordulások, fordulatok, dinamikus kar, törzs és láb gyakorlatok közben viszonylag stabil egyensúlyi helyzet. A tempó változások érzékelése és követése. A korának megfelelő többféle tánc stílus ismerete. A tanult táncok, dalok, játékok eredeti közösségi funkciójának ismerete. <i>Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladat megoldásokban</i> A futó, ugró és dobó iskolai gyakorlatok precizításra törekedve történő végrehajtása, változó körülmények között. A 3 lépéses dobó ritmus ismerete. A közepes és nagy intenzitású mozgások többször hosszabb ideig történő fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban. Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is. A kölyökatlétika eszköz és verseny rendszerének ismerete. A kölyökatlétikával kapcsolatos pozitív élmények kifejezése. <i>Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladat megoldásaiban</i> A tanult sportjátékok alap szabályainak ismerete. Az alap technikai elemek ismerete és azok alkalmazása az előkészítő játékok során. Az egyszerű védő és a támadó helyzetek felismerése. Az ember fogásos és a terület védekezés megkülönböztetése. Törekvés a legcélszerűbb játékhelyzet megoldásra. A csapat érdeknek megfelelő összjátékra törekvés. A sportszerű viselkedés értékévé válása. <i>Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladat megoldásokban</i> Néhány önvédelmi fogás bemutatása párban. Előre, oldalra és hátra esés, tompítással. A tolasok, húzások, emelések és hordások erőkifejtésének optimalizálódása. A grundbirkózás alapszabályának ismerete és alkalmazása. A sportszerű küzdés, viselkedés betartására törekvés. Az saját agresszió kezelése. Az önvédelmi feladatok céljának megértése. <i>Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító úszó gyakorlatokban</i> Egy úszás nemben 50-100 méter leúszása biztonságosan. Fejes ugrással vízbe ugrás. Az uszodai rendszabályok természetessé válása. A tanult úszás nem fogalmi készletének ismerete. <i>Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben</i> Legalább négy szabadidős mozgásforma és alap szabályainak ismerete. A tanult szabadidős mozgásformák sporteszközei biztonságos használatának, alap technikai és taktikai elemeinek ismerete, alkalmazása. A szabadidős mozgásformák önszervező módon történő felhasználása szabad játéktevékenység során. A szabadtéren, illetve speciális környezetben történő sportolással együtt járó veszélyforrások ismerete. A követelményben megfogalmazottaknak a teljesítmény <i>fittségi/ tesztek/próbák</i> mutatószámai adnak jelzést. Ennek mérését évente kétszer végezzük el. Így a tanuló láthatja önmagához mérten mennyit fejlődött. A követelmény objektív mutatói és teljesítmény próbák ajánlásai, - igazodási pontok - bárhol megoldhatók. Az összeállított adatok a kialakítandó jegy megállapításához.</p>	
	1. oszt.	2. oszt.
	lány fiú	lány fiú
1. tartós futás	4perc	5pec
2. foly. játék mozgás	6-8 perc	8-10 perc
3. célba dobás 5kísérlet 5m-ről 2 találat		6m-ről

4. szalon futás2x15m	gyenge	közepes	jó	gyenge	közepes	jó		
	10,0	9,0	8,2	9,3	8,5	7,6		
5. labda vez. kézzel 2x15m	17,0	14,0	11,0					
6. korlátozott futás10m/sec	8,0	7,2	6,4	6,8	6,0	5,2		
7. ritmus váltásos futás/sec	8,8	8,2	7,6	8,5	8,0	7,5		
8. reakció gyorsaság/db	7	10	13	12	15	18		
9. egyensúlyozás/mp	12	16	20	22	28	34		
10. egyensúlyzó járás/mp	15	12		9,0	13,4	10,4	7,8	
3. oszt.	4. oszt.							
	Lány	fiú		lány	fiú			
1. tartós futás	6perc			7	8 perc			
2. folym. játék mozgás	9-11	11-13	perc	11-13	14-14	perc		
3. célba dobás 5kísérlet 7m-ről 2 találat	8			9m-ről				
4. szalon futás2x15m	gyenge	közepes	jó	gyenge	közepes	jó		
lányok	9,1	8,4	7,8	9,0	8,2	7,6		
fiúk	9,0	8,2	7,4	8,8	7,8	7,2		
5. labda vez. kézzel 2x15m								
lányok	16	13,5	11,5	14,5	12,2	10,5		
fiúk	15,5	13,0	10,5	13,2	11,2	9,2		
6. korlátozott futás10m/sec								
lányok	6,5	5,7	4,9	5,8	5,0	4,3		
fiúk	6,1	5,3	4,6	5,2	4,6	4,0		
7. ritmus váltásos futás/sec								
lányok	8,9	8,0	7,1	8,4	7,5	6,8		
fiúk	8,7	7,8	6,9	8,2	7,3	6,6		
8. reakció gyorsaság/db								
lányok	13	16	19	15	18	20		
fiúk	13	16	19	16	19	21		
9. egyensúlyozás/mp								
lányok	34	41	47	35	42	50		
fiúk	24	33	40	35	42	50		
10. egyensúlyzó járás/mp	15	12	9,0	13,4	10,4	7,8		
lányok	11,7	9,2	6,7	10,0	7,4	6,0		
fiúk	12,1	9,6	7,1	11,0	8,3	6,9		
A továbbhaladás feltételei:								
A tantárgyi tudás tartalmait elfogadják, a tudáshoz kapcsolódó tanulási teljesítményekre összpontosítanak.								
Az órakezdés tudatos, önkontrollal szabályozva történik. A kialakított verbális és non verbális kommunikációs formákat betartják.								
A tanári, önálló és társ által közvetített hiba javítás irányítását követik.								
Változatos tér irányokban tudnak tükrözni, mindkét tengely körüli mozgásokban biztonsággal cselekszenek.								
A tartási rendellenességeiket felelősséggel kompenzálják a tanult prevenciós gyakorlatokkal.								
A tanult anyag visszaadásában, edzettségi szintben önmagukhoz mérten láthatóan, mérhetően fejlődnek.								
A természetes mozgások harmonikusak, a futások, dobások, ugrások közelítik a sportági technikát.								
A versengésben a játék szerepeket tudomásul veszik, a szabályokat betartják, a tanári, esetenkénti tanulói irányító/bírói szerepét elfogadják.								
A motorikus emlékezetük automatizáltan működik a koreografált mozgássorok bemutatásakor.								
A tisztaságot, a fittséget, a sportos életmód külső és fizikai megjelenését értéknek tekintik.								

Testnevelés és sport

Az évfolyam tematikai egységeinek óraszámai a kerettanterv 5–6. évfolyamos ciklusából egyszerű felezéssel keletkeztek. A tanítandó tartalmaknak megfelelően az egyes tematikai egységek felosztása a két évfolyamra szabadon megváltoztatható.

Ezen az iskolafokon a tanulók a mozgástanulás magasabb szintjére lépnek. Az alapokat az 1–4. évfolyamon megvalósuló céltudatos fejlesztési folyamat biztosítja. Erre építve valósul meg 5. évfolyamtól az életkori sajátosságokat és a szenzitív időszakokat szem előtt tartó komplex készség- és képességfejlesztés. A tulajdonképpeni sportági képzés az 5. évfolyamon kezdődik meg, és teljeseedik ki a 8. évfolyamra, mindvégig szem előtt tartva a motoros teljesítmény két alapvető összetevője – a mozgáskészség és motoros képesség – szükségszerű összhangjának megteremtését. A Nemzeti alaptanterv testnevelés és sport műveltségterület célkitűzéseinek megvalósításához 5–8. évfolyamon az örök értékeket képviselő tradicionális sportágak mellett a tanulók érdeklődését kiváltó újszerű sport-, illetve testgyakorlati ágakra helyezük a hangsúlyt. A javasolt tartalmak feldolgozása igényes és sokoldalú mozgáskultúrával, magas szintű cselekvésbiztonsággal ruházza fel a tanulókat. Olyan tudásról van szó, melynek előnyeit észrevétlenül élvezik a mindennapok cselekvéseiben, motoros és motivációs bázisa a rekreációs célú sporttevékenységeknek, és nem utolsósorban utat mutat és utat nyit a tehetségesek előtt az élsport világába. Ez az életkor kiemelkedő szerepet játszik a testnevelés és sport iránti elkötelezettség, az élethosszig tartó fizikai aktivitás iránti igény megalapozásában. Ebből a prioritást élvező szempontból a tartalom megjelenési formái és a hozzájuk kapcsolódó módszerek is kulcstényezőnek számítanak. Az 5–8. évfolyamra összeállított kerettanterv a sportági, illetve testgyakorlati ágak pszichomotoros tartalmai mellett különös gondot fordít a tudatosítást elmélyítő, az informáltságot gazdagító, ezáltal a kognitív szférát érintő elméleti ismereteknek – természetesen szoros összefüggésben a motoros tartalommal. Így a tartalom szerves részei a személyi higiéniával, a balesetek megelőzésével, a játék-versenyszabályokkal, a sport- és testgyakorlati ágakkal kapcsolatos alapvető technikai-taktikai tudáselemek, az életkorhoz igazított élettani ismeretek, a tudatos tanulást segítő cselekvési, biomechanikai, edzéselméleti elvek, módszerek stb. Az elméleti tudásanyag része továbbá az egészséggel, az életmóddal, azaz a test kulturálásával kapcsolatos ismeretek köre.

A testnevelésóra minden mozzanata a felső tagozatban is magában rejt az *erkölcsi tulajdonságok* fejlesztésének lehetőségét. A játék- és viselkedésszabályok betartásával a szabálykövető magatartást alapozzuk meg. Ez azonban csak meggyőző pedagógiai tevékenység eredményeként valósulhat meg. Cél beláttatni azt, hogy a szabályok az egyén és a közösség érdekeit egyaránt szolgálják, így élvezhető minden játék; a játék- és versenyszabályok tisztelete biztosítja az egyenlő feltételeket. Ilyen körülmények között az adott cél mindenki számára elérhető. Az erkölcsi fejlődést szolgálja a fair play fogalmának megismerése, az igazságosság elvének elfogadása és annak gyakorlatba ültetése, a kötelességteljesítés, a szorgalmas munkavégzés és a mások teljesítménye iránti felelősségérzet elismerése. Ide kapcsolhatók a „felelősségvállalás másokért” fejlesztési terület elvárásai. A motoros közeg természete megkívánja a társakkal való együttműködést, de együttnevelés esetén a közösséghez tartozó fogyatékkal élő társaknak történő segítségnyújtás is erkölcsi kötelesség. Hazánk számos nemzetközi sportsikerrel büszkélkedhet. A sportéletünk sikereinek és kiemelkedő sportembereink megismerése a *nemzeti öntudat és hazafias nevelés* erős érzelmeket is megmozgató eszköze. Ez a témakör minden diákot megérint és büszkeséggel tölt el, nem beszélve a sportban tehetséget mutató tanulókról. Esetükben már az 5. évfolyamtól kezdve lehetőség nyílik a *pályaorientáció* megalapozására. Nincs is talán több olyan műveltségterülete a közoktatásnak, amely hatékonyabb terepe lenne a *demokráciára nevelésnek*. Az erőszakmentesség, az agresszió elvetése és a konfliktusok kulturált kezelése alapvető elv és gyakorlat a testnevelésben ezen az iskolafokon is. A közös célért való együttműködést kínálja a motoros oktatás megannyi szituációja. Az erőszakmentességet szolgálja a testnevelés azzal is, hogy már az 5. évfolyamtól kezdve felhívja a figyelmet a sporteseményekhez kapcsolódó agresszióra, és minden megnyilvánulási formáját (pl. a média hírekben felbukkanó erőszak) elítéli. Szembesülni önmagunkkal, reális testképet és énképet kialakítani szinte lehetetlenség lenne a motoros cselekvések végrehajtása és átélése nélkül. A motoros teljesítmény külső értékelése még nagyon fontos pedagógiai módszer ebben az életkorban. De a 7–8. évfolyamra az *önértékelés*, a belső értékelés szerepe egyre inkább felértékelődik. Önkritikai és kritikai érzékük eredményeként ebben az életkori szakaszban már határozott véleményt tudnak megfogalmazni saját és társaik teljesítményéről, illetve magatartásáról. A *testi és lelki egészségre* nevelés értékei egybeforrnak a testnevelés és sport műveltségterület célrendszerével. Bár a nevelési terület feladatainak megoldásából minden közoktatási tantárgynak ki kell venni a részét, a testnevelés deklaráltan és rejtett tantervi hatásként is záloga a feladatok realizálásának, az életkori szakasz sajátosságainak megfelelően. Szorosan ide tartoznak azok a sport és a környezet kapcsolatát tartalmazó, a *környezettudatosságot* szolgáló információk, amelyre a szabadtéri sportfoglalkozások adnak lehetőséget. A kerettanterv szerkezeti egységei révén a motoros tanulás komplexitását tükrözi ezen az iskolafokon is. Motoros képességek, motoros készségek egymással szerves és funkcionális kapcsolatban fejlesztendők. Ha

ezt a két összetartozó elemet játékos, élményt nyújtó módszerekkel és célszerű szakpedagógiai instrukciókkal realizáljuk, valamint hozzáadunk az életkornak, értelmi képességeknek megfelelő elméleti ismereteket, akkor a sikeres tanulás, a hatékony motoros oktatás stratégiáját valósítjuk meg. Ezzel megismertetjük a tanulókat az *eredményes tanulás alapvető technikáival*, és felkészítjük őket az önálló testkulturális művelődésre.

A fejlesztési területek feladatainak fentebb bemutatott megvalósításával sikeresen munkálkodunk a *hatékony, önálló tanulás, valamint a szociális és állampolgári kompetencia kialakításán*.

Az *anyanyelvi kommunikáció* fejlesztése döntően két módon valósul meg az 5–8. évfolyamon zajló testnevelés-oktatás keretében. Meghatározó eszköz a szaknyelvi terminológiai, valamint a testkulturális ismeretek koncentrikusan bővülő körének igényes közvetítése a testnevelő tanár által. De nem elhanyagolható a kommunikációs kompetencia fejlesztése szempontjából a szűk értelemben vett szakmai közléseken túl a tanár-tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók kommunikációs lehetőségeinek biztosítása. Erre a tanórákon többek között a hibajavítás, a saját és más teljesítményének értékelése, a játéksituációk megbeszélése, a győzelmek-vereségek okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében nyílik alkalom. Cél a testkultúrához, valamint közösségben végzett motoros tanulás folyamatához kapcsolódó kommunikációs hajlandóság és nyitottság kialakítása.

A *kezdeményzőkészség, a vállalkozói kompetencia* fejlesztésére a testnevelés és sport természetéből adódóan ebben az életkori szakaszban is számtalan lehetőséget tartogat: elég csak a különböző foglalkoztatási formákban zajló munkavégzésre gondolnunk. A testnevelési játékok, sportjátékok csapatainak megszervezésében, tevékenységükben, a tanórai versenyek lebonyolításában való részvétel is önálló feladatmegoldást vár el a tanulóktól. A tanórán és tanórán kívüli foglalkozásokon, szervezeti és önkéntes formákban mindenki megtalálhatja a képességeinek, ambícióinak leginkább megfelelő reszortot, illetve feladatot. A kompetenciák és a fejlesztési területek összefüggéseire jellemző, hogy ezen kompetencia fejlesztése egyúttal az erkölcsi fejlődést, a demokráciára nevelés, az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztését, a felelősségvállalást másokért, az önkéntességet, továbbá a nevelési területek közül a pályorientációs célokat is szolgálja.

A testnevelés-tanítás sajátos céljai közé sorolható az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* mint kompetencia fejlesztése. A motoros cselekvések mozgásmintát és mozgásmodellt megközelítő megjelenítésük által esztétikai tartalommal bírnak. Már az 5. évfolyamtól kezdve nagy hangsúlyt kell fektetni a megjelenítés, a végrehajtás minőségére, mert ezek egyrészt az eredményesség hatékony mutatói, másrészt a belső motivációt is serkenthetik. Egy látványos tornaelem vagy labdás megoldás nagy hatást gyakorolhat az egyénre és a társakra egyaránt. Az esztétikai élmény átélése, a kifejezőkészség kinyilvánítása kiváltja és fokozza a testnevelés iránti érdeklődést már ezen az iskolafokon is.

5. évfolyam		
	Témakör	Óraszám
1.	Természetes és nem természetes mozgásformák	18
2.	Úszás és úszójellegű feladatok	18
3.	Sportjátékok	40
4.	Atlétikai jellegű feladatok	25
5.	Tornajellegű feladatok	29
6.	Alternatív környezetben üzhető sportok	23
7.	Önvédelmi és küzdő feladatok	19
8.	NETFIT mérése	8
	Összesen	180

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Természetes és nem természetes mozgásformák	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	<p>Az egyszerű bemelegítő gyakorlatok szaknyelvének ismerete és azok önálló végrehajtása.</p> <p>Részvétel a gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák kialakításában.</p> <p>A tanórához kapcsolódó higiénés és magatartási szabályok betartása.</p> <p>A relaxáció fogalmának, a tudatos ellazulásnak az ismerete.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanórák szervezéséhez szükséges rendgyakorlatok elsajátítása.</p> <p>A biomechanikailag helyes testtartás végrehajtása.</p> <p>Alapvető jártasság a relaxációt szolgáló gyakorlatokban.</p> <p>A mozgásszabályozó, ritmus- és a kéz-láb koordinációs képesség fejlődése.</p> <p>Az erősítés, a nyújtás és a mobilizálás alapvető elveinek és egyszerű módszereinek megismerése.</p> <p>Együttműködés a rendgyakorlatok és a csoportos feladatok végrehajtásánál.</p> <p>A személyi és környezeti higiénias ismeretek elsajátítása.</p> <p>A relaxációs tudás továbbfejlesztése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Rendgyakorlatok – térbeli alakzatok kialakítása</p> <p>sorakozó egyes és kettős oszlopban, vonalban, hármás, valamint négyes oszlopban, igazodás, takarás, oszlop, vigyázz-, pihenj állás, térköz, távköz, jelentésadás, testfordulatok, nyitódás és záródás, fejlődés, megindulás, megállás, menet lépéstartással, vonulások zárt rendben.</p> <p>Gimnasztika</p> <p>Természetes mozgásformák egyéni és társas szabadgyakorlatokban, játékos feladatokkal és versengésekkel összekötve.</p> <p>Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok az ízület- és gerincvédelem szabályainak megfelelően, eszköz nélkül és eszközökkel, egyénileg, párban, valamint csoportban.</p> <p>Játékos gimnasztikai gyakorlatsorok zenére.</p> <p>Játékos és határozott formájú gyakorlatok: szabad-, társas, szer- és kéziszergyakorlatok.</p> <p>Határozott formájú szabadgyakorlati alapformájú 4–8 ütemű szabad-, társas, kéziszer- és szergyakorlatok.</p> <p>Szabadgyakorlat-fűzér (6–8 gyakorlat) irányítva vagy önállóan, zenére is</p> <p>Kéziszergyakorlatok:</p> <p>botgyakorlat, kézisúlyzó-gyakorlat, labda- és nagylabda-gyakorlatok, ugrókötélgyakorlatok, karikagyakorlatok.</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>Keringésfokozás testnevelési játékokkal.</p> <p>Alapállóképességet és ízületi mozgékonyságot fejlesztő egyszerű, 2–4 alapformát tartalmazó, szabad-, szer- és kézigyakorlatok.</p> <p>Koordinációs képességfejlesztés kéziszergyakorlatok és szabadgyakorlatok folyamatos végrehajtásával, zenére is (ritmusérzék, kinesztetikus differenciáló képesség).</p> <p>A testtartásért felelős izomcsoportok erősítése, nyújtása.</p> <p>Játékok, versengések</p> <p>A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is.</p> <p>Koordinációt és fittséget fejlesztő szabály- valamint feladatjátékok kooperatív és versenyjelleggel.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i></p>		<p>Matematika: számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások.</p> <p>Környezetismeret: testünk, életműködéseink, az emberi szervezet.</p> <p>Vizuális kultúra: tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p>

<p>A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását és fenntartását szolgáló speciális gyakorlatanyag. A testtartásért felelős izmok koncentratív használata. Légző- és lábboltozat-erősítő gyakorlatok. A 10 testtájra vonatkozó gerinctorna gyakorlatanyagból óránként 1 gyakorlat tanítása. Az 5-6. osztályosok relaxációs gyakorlatai. Az autogén tréning alapfokú gyakorlatai. Motoros, illetve fitességi tesztek végrehajtása. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az óra szervezéséhez szükséges rend- és gimnasztikai gyakorlatok alapfogalmai. A bemelegítés és a levezetés funkciója a motoros tevékenységeknél. A motoros alapképességek elnevezései. A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek. Az erősítés, a nyújtás és a mobilizálás alapvető elvei és egyszerű módszerei. A törzserősítő gyakorlatok szerepe a testtartás javításában, a testtartásért felelős izmok ismerete. A futás szerepe és jelentősége a keringési, mozgató- és légzési rendszer fejlesztésében, az egészség megőrzésében, a fittség fokozásában. Alapvető szervezési ismeretek az alkalmazott játékok lebonyolításában Egészségnevelési alapismeretek: Az egészséges élet alapfeltételei (napi tisztálkodás, fogmosás, heti hajmosás, testmozgás, egészséges táplálkozás). Öltözői rend és a sportfelszerelés tisztasága. Ismeretek a pubertással járó testi és lelki változásokról. Relaxációs alapismeretek: Belső figyelem, önkontroll, testtudat, a feszültségek feloldása. Személyes felelősség: egészség, sport, életvitel, életmód és baleset-megelőzés alapismeretei.</p>		
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p> <p>Rendgyakorlatok, szabad-, társas, szer- és kéziszergyakorlat, bemelegítés, levezetés, képességfejlesztés, erő, gyorsaság, állóképesség, koordinációs képességek, erősítés, nyújtás, mobilizálás, prevenció, megelőzés, biomechanikailag helyes testtartás, relaxáció, fittség, edzettség, érzelem- és feszültségszabályozás, életmód, egészséges táplálkozás.</p>		
<p>A fejlesztés várt eredményei</p> <p>A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny gyors kialakítása. Öntevékeny részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában. Képes fegyelmezett, pontos, szép kivitelezésre a tanult mozgásfeladatoknál, valamint a gyakorlatok önálló összeállítására. Tudjon 6-8 gyakorlatot (4 ütemű) önállóan összeállítani és bemutatni. Képes 10-12 percen át folyamatosan (állandó mozgással) gimnasztikai gyakorlatot végezni.</p>		
<p>Tematikai egység / Fejlesztési cél</p>	<p>Úszás és úszójellegű feladatok</p>	<p>Órakeret 18 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az uszoda rendszabályainak, baleset-megelőzési intézkedéseinek ismerete és betartása. Vízbiztonság kisvízben. A tanult úszásnem fogalmi készletének ismerete.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A víz tisztelete, tulajdonságainak megtapasztalása. Uszodai és uszodahasználati rendszabályok. Az új, idegen környezetben történő alapvető mozgások. Vízbiztonság kialakítása. Fegyelmezett munkavégzés, utasítások maradéktalan végrehajtása.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Vízbiztonsági alapgyakorlatok: Merülések, látás a víz alatt, a levegő vízre és vízbe fújása. Vízszintes testhelyzetek felvétele (vízre ugrás, vízre fekvések hason és háton) Taposási feladatok. Előkészítő feladatok:</p>		<p><i>Egészségügyi alapismeretek:</i> egészségnevelés, higiénia; <i>Természetismeret:</i> közegellenállás, a víz</p>

<p>Statikus úszás: lebegő gyakorlatok (hason és háton) tele tüdővel, lebegésből leállások.</p> <p>Siklások hason különféle kartartásokkal</p> <p>Háton siklások (mélytartással, magastartással).</p> <p>Siklás közben forgások hasról hátra és vissza.</p> <p>Krall lábtempó:</p> <p>Szárazföldön lábtartáscserék, ostorcsapás végrehajtása.</p> <p>Lábtartáscserék, kallózás, krallozás a medence szélénél támasszal (hason és háton).</p> <p>Kallózás segédeszközzel (úszólap, labda) légvétel nélkül</p> <p>Ugrások: talpas ugrások különböző magasságokból és dőlések a medence széléről.</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>A koordinációs képességek fejlesztése a technikai gyakorlatok pontos végrehajtásával.</p> <p>Aerob állóképesség fejlesztése növekvő távolságra történő taposással és úszással a tanult úszásnemekben.</p> <p>A gyorsasági állóképesség fejlesztése a gyors-, illetve a hátúszás lábtempójának alkalmazásával rövidebb távon, ismétlésekkel, versenyszerűen, valamint versenyszerű úszással meghatározott távolságra.</p> <p>Játékok, versengések</p> <p>Fogójátékok. Játékos, kooperatív vízbe ugrások; feladatok labdával és különböző eszközökkel.</p> <p>Egyéni, sor- és váltóversenyek úszólapal, egyéb eszközökkel. Víz-alámerülési versenyek.</p> <p>Versenyek mély vízben víz alatti feladatokkal.</p> <p>Úszóversenyek talpas, majd fejegrással meghatározott távon, a tanult úszásnemekben.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>A bemelegítés vizes gyakorlatai; tartásjavító, prevenciós vízi gyakorlatok.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Az úszásnemek és az úszásnemekkel összefüggő alapvető szakkifejezések.</p> <p>A víz szervezetre gyakorolt hatásai.</p> <p>Az aerob állóképesség fogalma és a fejlesztés alapvető módszerei.</p> <p>Az úszás szerepe, jelentősége az edzettség és a fittség növelésében.</p> <p>A vízben végezhető játékok balesetvédelmi és játékszabályai.</p> <p>A tanulás során alkalmazott úszóversenyek szabályai.</p> <p>Az uszoda és a fürdők higiénés szabályai.</p> <p>Az úszástudás és a vízbiztonság szerepe az egészség megőrzésében és az életvédelemben.</p> <p>Bátorságra nevelés a mélyvízben történő gyakorlatokkal.</p> <p>Az önkontroll fejlesztése az önálló és tudatos tanulással.</p>	<p>tulajdonságai, felhajtóerő, víz és vízszennyezés; személyi higiénia, testápolás.</p>	
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p>		
<p>Merülés, be-kilégzés, lebegés, siklás, krallozás, gyorsúszás, hátúszás, úszótempók</p>		
<p>A fejlesztés várt eredményei</p>		
<p>Uszodai rendszabályok betartása.</p> <p>Baleset-megelőzési szempontok ismerete.</p> <p>Otthonos mozgásra törekvés a vízben.</p> <p>Siklások hason és háton.</p> <p>Ugrás után taposás.</p> <p>Kallózás.</p>		
<p>Tematikai egység Fejlesztési cél</p>	<p>Sportjátékok</p>	<p>Órakeret 40 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az alapvető manipulatív, hely- és helyzetváltoztató mozgások célszerűen végrehajtva.</p> <p>A manipulatív alapkészségek alapvető mozgásmintái és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete.</p>	

	<p>Játékban és gyakorlás közben különböző feladatok biztonságos megoldása kézzel-lábbal is. A sportjáték elsajátításához szükséges labdás és labda nélküli motoros és kognitív képességek. Sportszerű magatartás a játéktevékenység során.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A sportjátékok életkori sajátosságokhoz igazodó alap technikai és taktikai készletének, valamint elméleti ismereteinek elsajátítása. Fejlődés a motoros képességekben a sportjátékok mozgásanyagának intenzív és tudatos gyakorlásával. A csapatjátékos tulajdonságok kialakulása, szerepük tudatosulása az eredményes játéktevékenységben. Aktív részvétel a sportjátékok előkészítő játékaiban és a sportjátékok egyszerűsített, valamint kiteljesedő változataiban. Törekvés a sportszerűségre, a szabálykövető magatartásra, a figyelmes és hatékony munkavégzésre. Érdeklődés kialakulása a sportjátékok iránt. Az egyéni adottságoknak és érdeklődésnek leginkább megfelelő sportjáték megtalálása rekreációs célú testedzésre vagy a versenyszerű sportágválasztás elősegítésére.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Kosárlabdázás <i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> megindulás, megállás; futás közben iram- és irányváltoztatások; felugrások egy és páros lábról; alaphelyzet; cselezés meginduláskor és futás közben; a védőtől való elszakadás legegyszerűbb módjai. <i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> Labdás ügyességi gyakorlatok. Labdavezetések: magas, középmagas labdavezetés helyben és haladással, mindkét kézzel. Labdavezetési feladatok. Hosszú- és rövid indulás. Megállások egy-két leütés után, labdavezetésből, sarkazás. Megállás, sarkazás, önpasszból, ill. kapott labdával. Átadások-átvételek: kétkezes mellő és felső átadás helyben és mozgás közben pattintva is. Páros lefutás. Kosárra dobások: kosárra dobás helyből egy kézzel. Fektetett dobás egy-két leütésből, labdavezetésből. Fektetett dobás labdavezetésből, önpasszból. <i>Taktikai gyakorlatok:</i> Emberfogásos védekezés: taposás alaphelyzetben; a védekezés kar- és lábmunkája; védőmozgás, a védő helyezkedése. Képességfejlesztés A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátéokra jellemző gyakorlatokkal (futások iram- és irányváltoztatással, felugrások stb.). A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladatvégrehajtásokkal. A motoros képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. Játékok, versengések A kosárlabdázás labda nélküli és labdás technikai készletének gyakorlása testnevelési játékokban. Kosárlabdajáték könnyített szabályokkal. Kosárra dobó versenyek, egyénileg és csapatban.</p>	<p><i>Matematika:</i> logika, valószínűség- számítás, térbeli alakzatok, tájékozódás. <i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció. <i>Természetismeret:</i> mechanikai törvényszerűségek; az emberi szervezet működése, energianyerési folyamatok.</p>

<p>Részvétel az iskolai mini kosárlabda-bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>Baleset-megelőzés a kosárlabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával.</p> <p>A kosárlabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.</p> <p>Röplabdázás</p> <p><i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> alaphelyzet; igazodás a labdához.</p> <p><i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> Alkarérintés (könnyű műanyag labdával, majd röplabdával): egyéni és páros gyakorlatok. Alsó egyenes nyitás: a nyitás gyakorlása egyénileg és párokban. Kosarérintés: egyéni és páros gyakorlatok. Kosár- és alkarérintés összekapcsolása, kísérletek a folyamatos és váltakozó érintésekre.</p> <p><i>Taktikai alapgyakorlatok:</i> nyitásfogadás csillag alakzatban; nyitás, nyitásfogadás; felállás és helyezkedés a nyitás fogadásánál.</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>Különböző egyensúlyi helyzetekben állás, testhelyzetek változtatása, a labda és a test különböző helyzeteinek összehangolása. Labdaütögetés a kéz és a láb különböző felületeivel. Fejelés labdával.</p> <p>Játékok, versengések</p> <p>A technikai elemek gyakorlása különböző testnevelési játékokban, játékos feladatokban, valamint mini röplabdázásban.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>A röplabdajáték szabadidőben, szabadtéren, strandon is játszható alapvető technikai készletének, valamint egyszerűsített játékformáinak megismerése.</p> <p>Kézilabdázás</p> <p><i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> alaphelyzet; védekező és támadó lábmunka; megindulás-megállás; felugrás-leérkezés, ütközések; cselek; irányváltoztatások; cseles, megtévesztő mozgások; fordulatok labda nélkül.</p> <p><i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> A labda fogása; guruló labda felvétele állóhelyzetben és mozgás közben. Labdavezetés mindkét kézzel állásban és mozgás közben, önszöktetéssel, irány-, iramváltással. Egy- és kétkezes átadások helyben és mozgás közben, (kétkezes felső, mellső, pattintott; egykezes felső átadás helyben – kilépéssel). Labdaátvétel és -átadások: különböző irányból érkező labda átvétele; átadások mozgás közben különböző irányba és távolságra; különleges labdaátadási formák. Célbadobási gyakorlatok. Kapura lövések: helyből; kilépéssel; három lépés után; passzív, félaktív védővel szemben. Bedobás. Szabaddobás. Büntetődobás. Ütközések oktatása. Indulócsel labda nélkül és labdával. Indulócsel, testcel és labdavezetés. Kapusmunka: Alaphelyzet; helyezkedés; védelem kézzel, lábbal; kidobás; hétméteres rúgás védelem. <i>Taktikai gyakorlatok:</i></p>	
--	--

<p>1:1; 2:1, 3:1 elleni játék. Védekezés emberfogással. A védő, a támadó helyezkedése. Egyéni védekezés: a védő helyezkedése a labda nélküli és a labdát birtokló támadóval szemben. Üres helyre helyezkedés, védőtől való elszakadás. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés. Helycsere labdaátadással, labdavezetéssel.</p> <p>Képességfejlesztés A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző gyakorlatokkal (pl. futások iram- és irányváltoztatással, felugrások, fordulatok, labdával is) a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladatvégrehajtásokkal.</p> <p>Játékok, versengések A kézilabdázás labda nélküli és labdás technikai elemeinek gyakorlása testnevelési játékokban és játékos feladatokban. Kézilabdajáték szabálykönnyítéssel mérkőzészerűen. Részvétel az iskolai bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A szervezet edzettségének növelése a szabadteáren különböző időjárású viszonyok között, a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. Baleset-megelőzés a kézilabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A kézilabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.</p> <p>Labdarúgás <i>Labdás technikai gyakorlatok</i> Játékos labdás feladatok 2-3-4 vagy több játékos együttműködésével, négyszög, téglalap alakzatban, átadások irányának megváltoztatásával. Labdahúzogató, - görgetés; haladás közben. Labdavezetések külső és belső csüddel, különböző alakzatban. Rúgás: belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból. Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal, átadások laposan mozgás közben, íveltlen növekvő távolságra, irányváltoztatással. Labdalevétel: talppal, belsővel, csüddel. Levegőből érkező labda átvétele belsővel. Fejelés: előre, oldalra. Alapszerelés, megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása. Egyszerű cselek. Partdobás.</p> <p><i>Taktikai gyakorlatok:</i> Párharcok az 1:1 elleni játékban, labdaszerzés, szabályos szerelés a játékban. Szabadulás emberfogásból elfutással és testcsellel. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés. 2:1 elleni játék. Kisjátékok: 2:1, 3:1, 4:2, 5:2 alkalmazása egy és két udvarra. Felállási formák a kispályás játékban.</p> <p><i>Kapusmunka:</i> Alaphelyzet, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás állított.</p> <p>Képességfejlesztés A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző gyakorlatokkal (pl. futások előre, hátra és oldalra, irányváltással, labdával is; szökdelések-ugrások labda felhasználásával is; a játékelemek intenzív gyakorlása; mérkőzések; gyorsindulások</p>	
--	--

<p>különböző helyzetből, labdával is).</p> <p>A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladatvégrehajtásokkal.</p> <p>A labdás koordináció játékos fejlesztése a játékelemekből kiindulva (cél elérése labdával, célba lövés, összjáték stb.).</p> <p>A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárési viszonyok között a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával.</p> <p>A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához.</p> <p>Játékok, versengések</p> <p>A technikai és a taktikai feladatok megoldását előkészítő, valamint a begyakorlást segítő játékok és játékos feladatmegoldások.</p> <p>Cserefutball 3-4 fős csapatokkal. Játék 1 kapura 2 labdával. 2:1 elleni játék.</p> <p>Kispályás labdarúgás. Labdarúgó mérkőzések. Részvétel az iskolai kispályás bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>Baleset-megelőzés a labdarúgás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával.</p> <p>Az életkori sajátosságokhoz igazodó képességfejlesztés megvalósítása, különös tekintettel a koordinációs képességekre.</p> <p>A labdarúgás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.</p> <p>A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárési viszonyok között végzett játéktevékenységgel.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A sportjátékok játékelemeinek technikailag helyes és célszerű végrehajtásával kapcsolatos ismeretek, a tudatos és önálló tanulás segítését célozva.</p> <p>A sportjátékok játékszabály- és taktikai alapismeretei.</p> <p>A sportjátékok elsajátítását kedvezően befolyásoló kondicionális és koordinációs képességek, valamint fejlesztésük alapismereti és egyszerű módszerei.</p> <p>Az eredményes csapatjáték feltételei és a csapatjátékos-tulajdonságok tudatosítása.</p> <p>A sportjátékok szabadidőben is üzhető formáinak megismerése.</p> <p>Az öntevékeny játékszervezés és - vezetés alapvető ismeretei.</p> <p>A sportszerűség, a fair play szerepe, illetve a szabálykövető magatartás fontossága a sportjátékokban, a szabálytalanságok és a durvaság elutasítása, a sportjáték mérkőzéseit kísérő negatív jelenségek helyes értelmezése.</p> <p>A magyar sportjátékok kiemelkedő bázisai, nemzetközi sikerei.</p> <p>A sportjátékok balesetvédelmére, a tárgyi-létesítményi feltételekre és a sportolói felszerelésre vonatkozó alapismeretek.</p> <p>A labda nélküli és labdás egyszerű bemelegítés elvei és módszerei.</p> <p>A testnevelési játékok széles repertoárjának ismerete a sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátításához, valamint az öntevékeny szabadidős tevékenységek szervezéséhez.</p> <p>A sportjátékok iránti érdeklődés kialakulása és megszilárdulása, az egyéni adottságoknak és érdeklődésnek leginkább megfelelő sportjáték megtalálása rekreációs célú testedzésre vagy a versenyszerű sportágválasztás elősegítésére.</p>	
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p>	
<p>Védőtől való elszakadás, hosszú és rövid indulás, sarkazás, önpassz, fektetett dobás, emberfogásos védekezés, kétkezes mellső átadás, mini-kosárlabdázás, szabálykövető magatartás. Ütközés, testcsel, laza és szoros emberfogás, bedobás, szabaddobás, büntetődobás, üres helyre helyezkedés, fair play. Játékelemek, labdaátadás, labdaátvétel, labdahúzogatás, labdagörgetés, csüd, megelőző szerelés, dekázás, partdobás, kigurítás-kirúgás, kispályás labdarúgás, összjáték, aranycsapat.</p>	
<p>A fejlesztés várt eredményei</p>	
<p>A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátítása, ezek alkalmazása testnevelési játékokban, játékos feladatokban és a sportjátékban.</p> <p>Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására.</p>	

<p>A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása. Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban. Részvétel a kedvelt sportjátékban a tanórán kívüli sportfoglalkozásokon vagy egyéb szervezeti formában.</p>		
Tematikai egység / Fejlesztési cél	Atlétikai jellegű feladatok	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	<p>A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok ismerete, precizításra törekedve történő végrehajtása, változó körülmények között. A háromlépéses dobóritmus ismerete. A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban. Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is. A Kölyökatlétikával és/vagy a játékos feladatokkal kapcsolatos élmények kifejezése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az atlétikai cselekvésminták elsajátítása, illetve azok alkalmazása az egyéni adottságoknak megfelelően. Törekvés az atlétikai versenyszámok technikájának elsajátítására és a teljesítménynövelésre. Fejlődés elérése a kondicionális képességek terén, különös tekintettel az aerob állóképességre, valamint az alsó és felső végtag dinamikus erejére. A tartós futás technikájának optimalizálása, és az egyénhez igazított sebesség kialakulása. Kitartás és igyekezet a motoros képességfejlesztésben, valamint a tartós munkavégzésben. Érdeklődés az atlétika sportág iránt. Tehetséggondozás a versenysport iránt érdeklődők számára.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Futások, rajtok</i> Lassú futás tempóváltással, közbeiktatott feladatokkal. Futóiskolai gyakorlatok. Akadályfutás. (A szabadban természetes akadályok, a teremben tornaszerek leküzdése.) Közepes iramú futás. Iramfutások lendületesen, természetes mozgással. Állórajt, térdelőrajt. Rajtok-indulások Vágtafutások, gyorsfutások irányváltoztatással, különféle szintereken. Repülő és fokozó futások 30–40 m-en. Vágtafutások 20–30 m-en. Váltófutás, egykezes alsó váltás. Tartós futás a táv növelésével és a távnak megfelelő iram megválasztásával. <i>Szökdelések, ugrások:</i> Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Helyből távolugrás, folyamatosan is. Távolugrás guggoló vagy lépő technikával, 8–14 lépés nekifutásból az elugrás helyzetét tartva, elugrósávból. Magasugrás: 6-8 lépésről átlépő technikával, nyújtott vagy hajlított lábbal; magasugróversenyek. <i>Dobások:</i> Dobóiskolai gyakorlatok: dobások és lökések tömött labdával, helyből. Dobások és lökések különböző célba, különböző labdával. Vetőmozgás füles labdával célba (sáv, zóna) helyből. Kislabdahajtás célba és távolba nekifutással.</p> <p>Képességfejlesztés Az ideg-izom kapcsolat javítása futóiskolai gyakorlatokkal. Reagálóképesség, reakciógyorsaság fejlesztése és felgyorsulási képesség fejlesztése rajtgyakorlatokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal.</p>		<p><i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok, ritmusok. <i>Természetismeret:</i> energianyeres, szénhidrátok, zsírok, állóképesség, erő, gyorsaság. <i>Földrajz:</i> térképismeret. <i>Informatika:</i> táblázatok, grafikonok.</p>

<p>Aerob állóképesség fejlesztése, a kitartó futás távjának fokozatos növelésével és a távnak megfelelő egyéni iram kialakításával. Mozgásátállítódás képességének fejlesztése akadályfutásokkal. Kinesztetikus differenciáló képesség fejlesztése iramváltásos futással. A láb dinamikus erejének növelése ugróiskolai gyakorlatokkal. A dinamikus láberő és a ritmusérzék növelése ugrókötél-gyakorlatokkal. Játékok, versengések Az atlétikai versenyszámok elsajátítását és begyakorlását segítő játékos feladatmegoldások, testnevelési játékok és versenyek. Rajtversenyek. Futóversenyek 60 m-es távon, térdelőrajttal. Váltóversenyek. Helyből távolugró versenyek. Távol- és magasugró versenyek. Kislabdahajító versenyek helyből. Célba dobó versenyek. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A tartós futás technikájának optimalizálása, valamint az egyénhez igazított tartós futás sebességének kialakítása - a szabadidőben végzett önálló gyakorlás elősegítése érdekében. A szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások előtti bemelegítő gyakorlatok elsajátítása. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A tartós futás, a gazdaságos vágtamozgás és az irambeosztással kapcsolatos alapismeretek. El- és felugrásoknál az erőteljes kar- és láblendítés jelentősége. A nekifutás sebességének és az el-, illetve felugrás nagysága közti kapcsolat. Különböző eszközökkel különböző célba történő dobások célszerű végrehajtásával kapcsolatos ismeretek. A szabad levegőn rendszeresen végzett tartós futások szerepe az edzettség és a fittség kialakításában. A fejlesztő folyamat során alkalmazott játékok, játékos feladatmegoldások céljának és jelentőségének tisztázása az atlétikára jellemző cselekvésminták elsajátításában. Az alapvető versenyszabályok ismerete és betartása. Törekvés a tanulók önmagukhoz viszonyított teljesítményének emelésére, egymás teljesítményének elismerése. Az aerob jellegű futások jelentősége az egészség megőrzésében. Ismeretnyújtással érdeklődés felkeltése a rendszeresen végzett tartós futások iránt.</p>		
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p>		
<p>Állórajt, térdelőrajt, vágtafutás, tartós futás, váltófutás, egykezes alsó váltás, aerob állóképesség, futóiskolai gyakorlatok, irambeosztás, el- és felugrás, hajítás, edzettség.</p>		
<p>A fejlesztés várt eredményei</p>		
<p>A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatok jártasságszintű elsajátítása. A rajtok végrehajtása az indítási jeleknek megfelelően. A vágta és a tartós futás technikájának végrehajtása a mozgásmintának megfelelően. Ugrásoknál a nekifutás távolságának és sebességének kialakítása tapasztalatok felhasználásával. A kislabda-hajító technika képességeknek megfelelő elsajátítása. A kar- és láblendítés szerepének ismerete az el- és felugrások eredményességében. Az atlétikai versenyek alapvető szabályainak ismerete. Szervezési feladatok vállalása a tanórai versenyek lebonyolításában.</p>		
<p>Tematikai egység / Fejlesztési cél</p>	<p>Torna jellegű feladatok</p>	<p>Órakeret 29 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az alapvető hely- és helyzetváltoztató, valamint manipulatív mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. Alapvető tornaelemeket tartalmazó gyakorlat önálló bemutatása. A szekrényugrásoknál többnyire nyújtott karú támasz. Az egyensúly megtartása fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben.</p>	

	<p>A mászókulcsolás egyéni adottságoknak és képességeknek megfelelő végrehajtása. Egyénileg, párban és csoportban végzett ritmikus mozgásokban a zene követése fokozódó sikerességgel.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A motorikus cselekvésbiztonság fejlődése a tornajellegű feladatmegoldásokban. Igényesség az esztétikus test iránt és a „tornász” mozgás elsajátítására. Fejlődés a tornajellegű feladatmegoldások szempontjából kiemelt motoros képességek terén, különös tekintettel a test erejére, az ízületi mozgékonyagra, az izomérzékelésre, a téri tájékozódó és az egyensúlyozó képességre. Törekvés a kreativitásra, az improvizációra és az önkifejezésre a tornajellegű feladatmegoldásokban. A reális testkép és a testtudat kialakulása. Az izmok, izomcsoportok erejének növelését és nyújtását szolgáló módszerek/gyakorlatok megismerése. A balesetvédelmi ismeretek tudatos alkalmazása, az együttműködés, az egymás iránti segítőkészség kinyilvánítása. Érdeklődés kialakulása a tornajellegű feladatmegoldások iránt, a rendszeres fizikai aktivitás mozgásválasztékának bővítésére, illetve a versenysport iránt érdeklődők tehetséggondozása céljából.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Torna A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező. <i>Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok:</i> Akadályokon fel-, át- és lemászások, kúszások. Támlázások különböző irányokban, különböző szereken. Mellső fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás. Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből, sorozatban is. Zsugorfejállás. Fejállás. Fejállásból gurulóátfordulás előre, különböző testhelyzetekből. Fellendülés kézállásba, bordásfalnál. Spárgakísérletek. Mérlegállás. Hanyattfekvésből emelés hídba. Tigrisbukfenc. Kézen átfordulás oldalt. Összefüggő talajgyakorlat. Keresztbe állított ugrószekrényen (2–4 rész): felguggolás és homorított leugrás; zsuporkanyarlati átugrás, guggoló átugrás. Hosszába állított ugrószekrényen (2–4 rész): felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és gurulóátfordulás előre. Felguggolás és leguggolás. Alacsony gerendán: felguggolás és homorított leugrás; felguggolás. Gerendán: támaszhelyzeten át, fel- és leugrás. <i>Függéshelyzetek és függésgyakorlatok:</i> Változatos feladatok függőszerkeken függőállásban, függésben, fekvő függésben. Bordásfalon függésben haladás oldalt, felfelé és lefelé. Függésben húzódkódások. Kötélmászás, mászókulcsolással. Érintő magas gyűrűn fiúknak: függésben térd- és sarokemelések; alaplendület függésben; zsuporlefüggés; lefüggés; homorított leugrás. <i>Egyensúlyozó gyakorlatok:</i> Egyensúlyozó járások és játékos feladatok gerendán, ferde padon, fordulatokkal, szerek hordásával.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, lökőerő, reakcióerő, hatásideő, egyensúly, tömeg, középpont. <i>Vizuális kultúra:</i> reneszánsz, barokk. <i>Etika/Hit- és erkölcstan:</i> társas viselkedés, önismeret, énkép, jellem, média, önreflexió, kooperatív munka. <i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.</p>

<p>Alacsony gerendán (lányoknak): érintőjárás, hármaslépés, fordulatokkal és szökdelésekkel is.</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>Koordinációs képességek fejlesztése egyszerű talajgyakorlati elemek végrehajtásával, azok kombinálásával, valamint az ugrószekrény és a gyűrű alkalmazásával (téri tájékozódó-, mozgásátállítódás képesség, ritmusérzék).</p> <p>Egyensúlyérzékelés fejlesztése alacsony gerendán végrehajtott statikus és dinamikus gyakorlatokkal.</p> <p>A váll, a kar és a törzs erejének fokozott erősítése támaszhelyzetben, valamint függésben végzett gyakorlatokkal.</p> <p>Játékok, versengések</p> <p>Játékos és utánzó feladatokkal ügyesség- és erőfejlesztés.</p> <p>Akadály- és váltóversenyek a tornaszerek felhasználásával.</p> <p>Összefüggő talajgyakorlat (fiúk-lányok), valamint gerendagyakorlat (lányok) önálló összeállítása, bemutatása a társak pontozásával. Tehetséggondozás a torna sportágban tehetségesekkel versenyeken való részvétellel.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>A szervrendszerek sokoldalú alkalmazkodásának elősegítése a tornajellegű feladatmegoldásokkal. A saját testtömeg mozgatásával, valamint a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal a test izmainak arányos fejlesztése, a helyes testtartás kialakításának/megtartásának biztosítása. A cselekvésbiztonság növelésével a mindennapi életben történő biztonságos cselekvések elősegítése. A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése.</p> <p>Ritmikus gimnasztika (lányoknak)</p> <p><i>Előkészítő mozgások:</i></p> <p>RG-re jellemző tartásos és mozgásos gyakorlategyek (kar- és törzsívek, kar- és törzshullámok stb.).</p> <p><i>Fő mozgások:</i></p> <p>Testsúlyáthelyezések különböző irányokba, különböző kar- és törzsmozgásokkal kombinálva.</p> <p>Járások: alapforma, guggoló, lábujjon, sarkon, külső talpélen járás, érintő- és hintajárás. Járások láblendítéssel, térdemeléssel, sarokemeléssel; hajlított járás.</p> <p>Ritmizált lépések: keringő-, ridalépés, zárt és nyitott hármaslépés, váltólépés egyszerű formái.</p> <p>Futások: alapforma, térdemeléssel, sarokemeléssel, ollózó-, harántterpesztéssel.</p> <p>Szökdelések: térdemeléssel, sarokemeléssel, harántterpesztéssel, oldalterpesztéssel, galoppszökdelés, koppantó szökdelés, indiánszökdelés.</p> <p>Ugrások: ugrássorozatok, hajlított olló, olló, öz, hajlított öz, terpeszugrás.</p> <p>Egyensúlyozás: lábujjon térdemeléssel előre, oldalra. Forgások: lépőforgás (tour chaine), egyszerű fordulatok, forgások egy lábon.</p> <p><i>Kötélgyakorlatok:</i> rövidkötél-gyakorlatok, lendítések, lengetések, körzések, áthajtások, keresztáthajtások, dobások-elkapások, különböző irányokban és síkokban kötve egyszerű testtechnikai elemekkel.</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>Az ízületi mozgékonyosság, a ritmus-, a reagáló-, az egyensúlyozó képességek fejlesztése.</p> <p>A törzs-, láb-, csípőízület-hajlító és - feszítők dinamikus-statikusan erejének növelése.</p> <p>Az improvizációs képesség, a kreativitás és az esztétikai érzék fejlesztése.</p> <p>Nyújtó, erősítő hatású, állóképességet, mozgáskoordinációt, ritmusérzékletet, ízületi mozgékonyosságot fejlesztő célgimnasztikai szabad-, bordásfal-, zsámoly- és rövidkötél-gyakorlatok.</p> <p>Játékok, versengések</p> <p>Átfutások, átugrások oszlopban kötélen felhasználásával.</p> <p>Páros gyakorlatok kötélen. Játékok-feladatok: hárman egy kötélen.</p> <p>Egyéni és páros versengések kötélahajtásokkal, különböző feladatokkal.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>Prevenációs funkciók betöltése aerob munkavégzéssel, valamint az egészséget szem előtt tartó gyakorlatok jártasságszintű elsajátításával, a testtartásért felelős</p>	
---	--

<p>izomcsoportok fejlesztésével. Új, szabadidőben is gyakorolható testedzési formák megismerése által hozzájárulás az egészségmegőrző szokásrendszer megalapozásához.</p> <p>Aerobik (lányoknak és fiúknak)</p> <p><i>Alapállás:</i></p> <p>2-4 ütemű <i>alaplépések (Low-impact):</i> járás (march), sarokérintés (heel dig), támadólépés (lounge), lábujjérintés (toe touch), kitörés (squat), térdlendítés (knee lift), saroklendítés (leg curl), lép-zár lépés (step-touch), keresztlépés (grapevine), A-lépés (A step), V-lépés (V step), bokslépés (boks step).</p> <p>2-4 ütemű <i>alaplépések (Hi-impact):</i> futás (jog), térdlendítés szökkenéssel (jumping knee lift), saroklendítés szökkenéssel (jumping leg curls), oldallendítés szökkenéssel (side kick), lábszárlendítés szökkenéssel (flick kick), terpesz-zár (jumping jack), sasszé (chasse), harántszökdelés (ski-run);</p> <p><i>Zenére történő mozgások aerobik alaplépésekkel:</i></p> <p>egyszerű alaplépések magas ismétlésszámmal, alaplépések variálása-kombinálása, alaplépések összekapcsolása;</p> <p>4x8 ütemű egyszerű koreográfia (basic); szimmetrikus koreográfia.</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>Ritmusképesség-fejlesztés: egyszerű, közismert zene ütemének kitapsolása minden ütemre, minden 1. ütemre, 1. és 5. ütemre stb., duplázva.</p> <p>A csoportok különböző módon jelzik az ütemeket (az első csoport tapsolja az 1. és a 2. ütemet, a második csoport dobbantja a 3. és a 4. ütemet stb.).</p> <p>Helyben járás közben tapsolás, duplázva stb.</p> <p>Az egészséget szem előtt tartó mozgásanyag elsajátítása során a kondicionális és koordinációs képességfejlesztéssel hozzájárulása a fittség szervi megalapozásához.</p> <p>Aerob munkavégzéssel az aerob állóképesség fejlesztése.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>Prevenációs funkciók betöltése aerob munkavégzéssel, valamint az egészséget szem előtt tartó gyakorlatok jártasság szintű elsajátításával, a testtartásért felelős izomcsoportok fejlesztésével. Új, szabadidőben is gyakorolható testedzési formák megismerése révén hozzájárulás az egészségmegőrző szokásrendszer megalapozásához.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A tornajellegű feladatmegoldások kulcsmozzanatai.</p> <p>Az életkorhoz és a fejlesztési folyamathoz igazított torna szaknyelvre.</p> <p>Ismeretek a szerek, eszközök biztonságos használatáról, a segítségnyújtásról és a biztosításról.</p> <p>A tornajellegű feladatok sikeres megoldásához szükséges alapvető kondicionális és koordinációs képességek.</p> <p>A szenzitív életkorhoz igazított erőfejlesztő gyakorlatok helyes végrehajtására vonatkozó ismeretek.</p> <p>Osztálykeretben rendezett tornaversenyek rendezésével, lebonyolításával kapcsolatos alapismeretek.</p> <p>A kiemelkedő teljesítmény és az egyéni képességekhez viszonyított teljesítményfejlődés elismerése.</p> <p>A balesetmentes gyakorlás szabályainak betartása és betartatása. A feladatvégrehajtások során segítségnyújtás egymásnak.</p> <p>Az RG- és az aerobikgyakorlatok helyes, az egészséget szem előtt tartó kivitelezésének alapismeretei.</p> <p>A helytelen gyakorlat-végrehajtás következményeinek tudatosulása.</p> <p>Az aerob munkavégzés lényege, és az állóképesség fejlesztésében betöltött szerepe.</p> <p>A helyes testtartásért felelős izmok-izomcsoportok erejének növelésére és nyújtására vonatkozó alapismeretek.</p> <p>Az ellenjavallt, károsodásokat okozó gyakorlatok elkerülése.</p>	
---	--

<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p> <p>Tornászós testtartás, támlázás, tigrisbukfenc, zsugorkanyarlati átugrás, guggoló átugrás, alaplendület függésben, zsugorlefuggés, lefüggés, összefüggő gyakorlat, segítségnyújtás, biztosítás, tornaverseny, pontozás.</p> <p>RG, hintajárási, keringőlépés, ridalépés, hármaslépés, olló, terpeszugrás,</p>
--

Aerobik, fitness aerobik, aerob munkavégzés, támadólépés, kitörés, A-lépés, V-lépés, bokslépés.		
A fejlesztés várt eredményei		
<p>A testtömeg uralása nem szokványos támaszhelyzetekben és támaszgyakorlatokban – szükség esetén segítségadás mellett.</p> <p>A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása.</p> <p>A dinamikus és statikus egyensúlygyakorlatok végrehajtása a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett.</p> <p>Talaj-, illetve gerendagyakorlat önálló összeállítása.</p> <p>Az aerobik alaplépések összekapcsolása egyszerű kartartásokkal és kargyakorlatokkal.</p> <p>Az alaplépésekből 2–4 ütemű gyakorlat végrehajtása helyben és haladással, zenére is.</p> <p>A ritmikus sportgimnasztika egyszerű tartásos és mozgásos gyakorlatalemeinek bemutatása.</p> <p>A járások, ritmizált lépések, futások és szökdelések technikailag megközelítően helyes végrehajtása.</p> <p>A gyakorlatvégzések során előforduló hibák elismerése és a javítási megoldások elfogadása.</p> <p>A balesetvédelmi utasítások betartása.</p> <p>Segítségnyújtás a társaknak.</p>		
Tematikai egység / Fejlesztési cél	Alternatív környezetben úzhető sportok	Órakeret 23 óra
Előzetes tudás	<p>Néhány szabadidős mozgásforma alaptechnikai elmeinek végrehajtása és szabályainak ismerete.</p> <p>Az alternatív sportok sporteszközeinek biztonságos használata játéktevékenységekben.</p> <p>A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályának ismerete.</p> <p>Az időjárás körülményeknek megfelelő öltözködés.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal elérhető célok.</p> <p>A szabadidőben jól hasznosítható sportágakban gyakorlottság szerzése.</p> <p>A szabadterén különböző időjárás viszonyok között végzett tevékenységekben aktív részvétel.</p> <p>A szervezet edzettségének növelése.</p> <p>Az egészséges életmód iránti igény erősítése.</p> <p>A szabadban végzett testedzés jelentőségével, valamint a személyi és környezeti tisztasággal kapcsolatos ismeretek bővítése.</p> <p>A testneveléssel és a sporttal kapcsolatos pozitív beállítódás erősítése.</p> <p>Az alternatív környezetben végzett sporttevékenységek viselkedési és magatartási normáinak betartása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>A helyi tantervben rögzített választás szerint legalább négy, az évszakknak megfelelő és a helyi személyi és tárgyi körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitás: feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal;. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek.</p> <p><i>Egy – a helyi tantervben leírható – lehetséges választás mintáját képző négy aktivitás mozgásműveltségi anyaga:</i></p> <p>Frizbi</p> <p><i>Dobások</i> párokban, csoportokban (5–7 fő), állóhelyben, majd mozgásban és helycserékkel. Folyamatos passzolások.</p> <p><i>Nyitások</i> meghatározott távolságra. Célbadobások a koronggal a zónába.</p> <p><i>Védekező mozgások</i>, ugrások, elkapások.</p> <p>Tűzfutás</p> <p><i>A térkép.</i> A térképi ábrázolás. A térképek típusai. A természetjárás fontosabb térképtípusai. Város- és parktérképek. Útvonaltervezés a várostérképen.</p> <p>Túra a városban – csoportokban. Felkészülés a túrára: tervkészítés, a szükséges tárgyak összeírása stb. Túra jelzett turistautakon. A térkép követése tanári irányítással.</p>		<p><i>Természetismeret:</i> időjárás ismeretek, tájékozódás, térképhasználat; gravitáció, szabadesés, forgómozgás; az emberi szervezet működése.</p>

<p><i>Az iránytű és a tájoló.</i> A tájolás. Távolságmérések a térképen. Távolságmérési gyakorlatok. Városi túra tervezése és önálló feladat megoldása. Turista- és tájfutó térképek jelrendszere. Túra tervezése: menetrend, távolságmérések, menetidő-megállapítás stb. <i>Tájékozódás a terepen</i> (gyakorlatok az iskola környékén). Terepgyakorlatok – vezetővonal-követés gyakorlása tájfutó térképpel közösen, majd kisebb csoportokban, futással. A tájékozódási ismeretek bővítése és rendszerezése. Önálló feladatmegoldást igénylő tevékenységre történő felkészítés.</p> <p>gyakorlatok palánkfogással és a palánk fogása nélkül; harántcsúszások előre, hátra.</p> <p><i>Egyenes korcsolyázás:</i> alapállás; két lábon siklás előre, hátra (palánk fogással is); halacska (palánk fogással); halacska két</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>A szabadidőben jól űzhető sportágak gyakorlásával a kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése.</p> <p>Játékok, versengések</p> <p>„Cicajáték” koronggal.</p> <p>Siklóverseny; „gyűjtögető”; baglyos játék.</p> <p>„Rollerezés” – egy lécs felcsatolásával, vonalban, párokban.</p> <p>Siklás „alagútban”.</p> <p>Váltóversenyek tárgyak felemelésével, illetve lerakásával.</p> <p>Hóekeívelések párokban, egymás mellett és mögött.</p> <p>Váltóverseny, egyéni és csapat célbadobó verseny koronggal, mérkőzések.</p> <p>Versenyek meghatározott távon.</p> <p>Ügyességi versenyek.</p> <p>Szlamverseny kapuk között, hóekeíveléssel.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>Szabadidőben, különböző évszakokban, egyénileg, csapatban, formális és informális kertek között űzhető új testedzési formák jártasságszintű elsajátítása. Az edzettség növelése az alternatív környezetben űzhető sportok által. A sportági mozgásformák technikailag helyes elsajátítására törekvéssel a balesetek megelőzése.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A különböző időjárási körülményekhez és sportágakhoz igazodó bemelegítés.</p> <p>A választott aktivitáshoz köthető balesetelhárítási ismeretek.</p> <p>A választott mozgásrendszer játékszabályainak ismerete és alkalmazása.</p> <p>A szabadban és különböző évszakokban végzett testedzés egészségre gyakorolt hatásai.</p> <p>Környezettudatos viselkedés ismeretei és betartása.</p> <p>Az időjárásnak és a sportolási formának megfelelő öltözék tudatosítása.</p>		
Kulcsfogalmak / fogalmak		
A választott aktivitásoknak megfelelő fogalmak. A közölt minta esetén: frizbi, korong, zóna, Spirit of Games, tájfutás, természetjárás, térképtípusok, egyenes korcsolyázás, alpesi síelés, rézsút siklás, hóeke, hóekeívelés, párhuzamos lendület, sportszerűség, sí-KRESZ.		
A fejlesztés várt eredményei		
A tanult alternatív környezetben űzhető sportágak alaptechnikai gyakorlatainak bemutatása.		
A sportágak gyakorlásához szükséges eszközök biztonságos használata.		
A természeti és környezeti hatások és a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete.		
A természeti környezetben történő sportolás egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak elfogadása és betartása.		
A mostoha időjárási feltételek mellett is aktív részvétel a foglalkozásokon.		
Tematikai egység / Fejlesztési cél	NETFIT mérések	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Alapvető mozgásminták és mozgáskészségek megléte. Szabályozott mozgás végrehajtás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Önálló állapot-ellenőrzéshez, értékeléshez fittségi programtervezéshez szükséges ismeretek és készségek elsajátítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Egészségközpontúság, aerob fittség, vázizomzat fittség, ízületi és	

gerincvédelmi szabályok betartása ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A gyakorlatok helyes végrehajtására vonatkozó technikai ismeretek. A mérés során az elbizakodottság és a félelem leküzdésének tudatosítása.	
Kulcsfogalmak / fogalmak	
Testtömeg, testmagasság, testtömeg index, testzsírszázalék, ütemezett hasizomteszt, törzsemelés teszt, ütemezett fekvőtámasz teszt, kézi szorítóerő, helyből távolugrás teszt, hajlékonysági teszt, állóképességi ingafutás	
A fejlesztés várt eredményei	
Fittségi állapot fejlesztéséhez kapcsolódó ismeretek, a tesztek pontos végrehajtási módjainak ismerete, hibák felismerése, saját eredmények értelmezése, társaknak nyújtott megfelelő segítség	

Helyi tanterv

5. évfolyam

Testnevelés és sport

Az évfolyam tematikai egységeinek óraszámait a kerettanterv 5–6. évfolyamos ciklusából egyszerű felezéssel keletkeztek. A tanítandó tartalmaknak megfelelően az egyes tematikai egységek felosztása a két évfolyamra szabadon megváltoztatható.

Ezen az iskolafokon a tanulók a mozgástanulás magasabb szintjére lépnek. Az alapokat az 1–4. évfolyamon megvalósuló céltudatos fejlesztési folyamat biztosítja. Erre építve valósul meg 5. évfolyamtól az életkori sajátosságokat és a szenzitív időszakokat szem előtt tartó komplex készség- és képességfejlesztés. A tulajdonképpeni sportági képzés az 5. évfolyamon kezdődik meg, és teljesedik ki a 8. évfolyamra, mindvégig szem előtt tartva a motoros teljesítmény két alapvető összetevője – a mozgáskészség és motoros képesség – szükségszerű összhangjának megteremtését. A Nemzeti alaptanterv testnevelés és sport műveltségterület célkitűzéseinek megvalósításához 5–8. évfolyamon az örök értékeket képviselő tradicionális sportágak mellett a tanulók érdeklődését kiváltó újszerű sport-, illetve testgyakorlati ágakra helyezük a hangsúlyt. A javasolt tartalmak feldolgozása igényes és sokoldalú mozgáskultúrával, magas szintű cselekvésbiztonsággal ruházza fel a tanulókat. Olyan tudásról van szó, melynek előnyeit észrevétlenül élvezik a mindennapok cselekvéseiben, motoros és motivációs bázisa a rekreációs célú sporttevékenységeknek, és nem utolsósorban utat mutat és utat nyit a tehetségesek előtt az élsport világába. Ez az életkor kiemelkedő szerepet játszik a testnevelés és sport iránti elkötelezettség, az élethosszig tartó fizikai aktivitás iránti igény megalapozásában. Ebből a prioritást élvező szempontból a tartalom megjelenési formái és a hozzájuk kapcsolódó módszerek is kulcstényezőnek számítanak. Az 5–8. évfolyamra összeállított kerettanterv a sportági, illetve testgyakorlati ágak pszichomotoros tartalmai mellett különös gondot fordít a tudatosítást elmélyítő, az informáltságot gazdagító, ezáltal a kognitív szférát érintő elméleti ismereteknek – természetesen szoros összefüggésben a motoros tartalommal. Így a tartalom szerves részei a személyi higiéniával, a balesetek megelőzésével, a játék-versenyszabályokkal, a sport- és testgyakorlati ágakkal kapcsolatos alapvető technikai-taktikai tudáselemek, az életkorhoz igazított élettani ismeretek, a tudatos tanulást segítő cselekvési, biomechanikai, edzéselméleti elvek, módszerek stb. Az elméleti tudásanyag része továbbá az egészséggel, az életmóddal, azaz a test kulturálásával kapcsolatos ismeretek köre.

A testnevelésóra minden mozzanata a felső tagozatban is magában rejti az *erkölcsi tulajdonságok* fejlesztésének lehetőségét. A játék- és viselkedésszabályok betartatásával a szabálykövető magatartást alapozzuk meg. Ez azonban csak meggyőző pedagógiai tevékenység eredményeként valósulhat meg. Cél beláttatni azt, hogy a szabályok az egyén és a közösség érdekeit egyaránt szolgálják, így élvezhető minden játék; a játék- és versenyszabályok tisztelete biztosítja az egyenlő feltételeket. Ilyen körülmények között az adott cél mindenki számára elérhető. Az erkölcsi fejlődést szolgálja a fair play fogalmának megismerése, az igazságosság elvének elfogadása és annak gyakorlatba ültetése, a kötelességteljesítés, a szorgalmas munkavégzés és a mások teljesítménye iránti felelősségérzet elismerése. Ide kapcsolhatók a „felelősségvállalás másokért” fejlesztési terület elvárásai. A motoros közeg természete megkívánja a társakkal való együttműködést, de együttnevelés esetén a közösséghez tartozó fogyatékkal élő társaknak történő segítségnyújtás is erkölcsi kötelesség. Hazánk számos nemzetközi sportsikerral büszkélkedhet. A sportéletünk sikereinek és kiemelkedő sportembereink megismerése a *nemzeti öntudat és hazafias nevelés* erős érzelmeit is megmozgató eszköze. Ez a témakör minden diákot megérint és büszkeséggel tölt el, nem beszélve a sportban tehetséget mutató tanulókról. Esetükben már az 5. évfolyamtól kezdve lehetőség nyílik a *pályaorientáció* megalapozására. Nincs is talán több olyan műveltségterülete a közoktatásnak, amely

hatékonyabb terepe lenne a *demokráciára nevelésnek*. Az erőszakmentesség, az agresszió elvetése és a konfliktusok kulturált kezelése alapvető elv és gyakorlat a testnevelésben ezen az iskolafokon is. A közös célért való együttműködést kínálja a motoros oktatás megannyi szituációja. Az erőszakmentességet szolgálja a testnevelés azzal is, hogy már az 5. évfolyamtól kezdve felhívja a figyelmet a sporteseményekhez kapcsolódó agresszióra, és minden megnyilvánulási formáját (pl. a média hírekben felbukkanó erőszak) elítéli. Szembesülni önmagunkkal, reális testképet és énképet kialakítani szinte lehetetlenség lenne a motoros cselekvések végrehajtása és átélése nélkül. A motoros teljesítmény külső értékelése még nagyon fontos pedagógiai módszer ebben az életkorban. De a 7–8. évfolyamra az *önértékelés*, a belső értékelés szerepe egyre inkább felértékelődik. Önkritikai és kritikai érzékük eredményeként ebben az életkori szakaszban már határozott véleményt tudnak megfogalmazni saját és társaik teljesítményéről, illetve magatartásáról. A *testi és lelki egészségre* nevelés értékei egybeforrnak a testnevelés és sport műveltségterület célrendszerével. Bár a nevelési terület feladatainak megoldásából minden közoktatási tantárgynak ki kell venni a részét, a testnevelés deklaráltan és rejtett tantervi hatásként is záloga a feladatok realizálásának, az életkori szakasz sajátosságainak megfelelően. Szorosan ide tartoznak azok a sport és a környezet kapcsolatát tartalmazó, a *környezettudatosságot* szolgáló információk, amelyekre a szabadtéri sportfoglalkozások adnak lehetőséget. A kerettanterv szerkezeti egységei révén a motoros tanulás komplexitását tükrözi ezen az iskolafokon is. Motoros képességek, motoros készségek egymással szerves és funkcionális kapcsolatban fejlesztendők. Ha ezt a két összetartozó elemet játékos, élményt nyújtó módszerekkel és célszerű szakpedagógiai instrukciókkal realizáljuk, valamint hozzáadunk az életkornak, értelmi képességeknek megfelelő elméleti ismereteket, akkor a sikeres tanulás, a hatékony motoros oktatás stratégiáját valósítjuk meg. Ezzel megismertetjük a tanulókat az *eredményes tanulás alapvető technikáival*, és felkészítjük őket az önálló testkulturális művelődésre.

A fejlesztési területek feladatainak fentebb bemutatott megvalósításával sikeresen munkálkodunk a *hatékony, önálló tanulás, valamint a szociális és állampolgári kompetencia kialakításán*.

Az *anyanyelvi kommunikáció* fejlesztése döntően két módon valósul meg az 5–8. évfolyamon zajló testnevelés-oktatás keretében. Meghatározó eszköz a szaknyelvi terminológiai, valamint a testkulturális ismeretek koncentrikusan bővülő körének igényes közvetítése a testnevelő tanár által. De nem elhanyagolható a kommunikációs kompetencia fejlesztése szempontjából a szűk értelemben vett szakmai közléseken túl a tanár-tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók kommunikációs lehetőségeinek biztosítása. Erre a tanórákon többek között a hibajavítás, a saját és más teljesítményének értékelése, a játéksituációk megbeszélése, a győzelmek-vereségek okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében nyílik alkalom. Cél a testkulturához, valamint közösségben végzett motoros tanulás folyamatához kapcsolódó kommunikációs hajlandóság és nyitottság kialakítása.

A *kezdeményező-készség, a vállalkozói kompetencia* fejlesztésére a testnevelés és sport természetéből adódóan ebben az életkori szakaszban is számtalan lehetőséget tartogat: elég csak a különböző foglalkoztatási formákban zajló munkavégzésre gondolnunk. A testnevelési játékok, sportjátékok csapatainak megszervezésében, tevékenységükben, a tanórai versenyek lebonyolításában való részvétel is önálló feladatmegoldást vár el a tanulóktól. A tanórán és tanórán kívüli foglalkozásokon, szervezeti és önkéntes formákban mindenki megtalálhatja a képességeinek, ambícióinak leginkább megfelelő reszortot, illetve feladatot. A kompetenciák és a fejlesztési területek összefüggéseire jellemző, hogy ezen kompetencia fejlesztése egyúttal az erkölcsi fejlődést, a demokráciára nevelést, az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztését, a felelősségvállalást másokért, az önkéntességet, továbbá a nevelési területek közül a pályaorientációs célokat is szolgálja.

A testnevelés-tanítás sajátos céljai közé sorolható az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* mint kompetencia fejlesztése. A motoros cselekvések mozgásmintát és mozgásmodellt megközelítő megjelenítésük által esztétikai tartalommal bírnak. Már az 5. évfolyamtól kezdve nagy hangsúlyt kell fektetni a megjelenítés, a végrehajtás minőségére, mert ezek egyrészt az eredményesség hatékony mutatói, másrészt a belső motivációt is serkenthetik. Egy látványos tornaelem vagy labdás megoldás nagy hatást gyakorolhat az egyénre és a társakra egyaránt. Az esztétikai élmény átélése, a kifejező-készség kinyilvánítása kiváltja és fokozza a testnevelés iránti érdeklődést már ezen az iskolafokon is.

5. évfolyam		
	Témakör	Óraszám
1.	Természetes és nem természetes mozgásformák	18
2.	Úszás és úszójellegű feladatok	18
3.	Sportjátékok	40
4.	Atlétikai jellegű feladatok	25
5.	Tornajellegű feladatok	29
6.	Alternatív környezetben üzhető sportok	23
7.	Önvédelmi és küzdő feladatok	19
8.	NETFIT mérése	8
	Összesen	180

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Természetes és nem természetes mozgásformák	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	<p>Az egyszerű bemelegítő gyakorlatok szaknyelvének ismerete és azok önálló végrehajtása.</p> <p>Részvétel a gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák kialakításában.</p> <p>A tanórához kapcsolódó higiénés és magatartási szabályok betartása.</p> <p>A relaxáció fogalmának, a tudatos ellazulásnak az ismerete.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanórák szervezéséhez szükséges rendgyakorlatok elsajátítása.</p> <p>A biomechanikailag helyes testtartás végrehajtása.</p> <p>Alapvető jártasság a relaxációt szolgáló gyakorlatokban.</p> <p>A mozgásszabályozó, ritmus- és a kéz-láb koordinációs képesség fejlődése.</p> <p>Az erősítés, a nyújtás és a mobilizálás alapvető elveinek és egyszerű módszereinek megismerése.</p> <p>Együttműködés a rendgyakorlatok és a csoportos feladatok végrehajtásánál.</p> <p>A személyi és környezeti higiénias ismeretek elsajátítása.</p> <p>A relaxációs tudás továbbfejlesztése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Rendgyakorlatok – térbeli alakzatok kialakítása</p> <p>sorakozó egyes és kettes oszlopban, vonalban, hármas, valamint négyes oszlopban, igazodás, takarás, oszlop, vigyázz-, pihenj állás, térköz, távköz, jelentésadás, testfordulatok, nyitódás és záródás, fejlődés, megindulás, megállás, menet lépéstartással, vonulások zárt rendben.</p> <p>Gimnasztika</p> <p>Természetes mozgásformák egyéni és társas szabadgyakorlatokban, játékos feladatokkal és versengésekkel összekötve.</p> <p>Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok az ízület- és gerincvédelem szabályainak megfelelően, eszköz nélkül és eszközökkel, egyénileg, párban, valamint csoportban.</p> <p>Játékos gimnasztikai gyakorlatsorok zenére.</p> <p>Játékos és határozott formájú gyakorlatok: szabad-, társas, szer- és kéziszergyakorlatok.</p> <p>Határozott formájú szabadgyakorlati alapformájú 4–8 ütemű szabad-, társas, kéziszer- és szergyakorlatok.</p> <p>Szabadgyakorlat-fűzér (6–8 gyakorlat) irányítva vagy önállóan, zenére is</p> <p>Kéziszergyakorlatok:</p> <p>botgyakorlat,</p>		<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink, az emberi szervezet.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p>

<p>kézisúlyzó-gyakorlat, labda- és nagylabda-gyakorlatok, ugrókötél-gyakorlatok, karikagyakorlatok.</p> <p>Képességfejlesztés Keringésfokozás testnevelési játékokkal. Alapállóképességet és ízületi mozgékonytságot fejlesztő egyszerű, 2–4 alapformát tartalmazó, szabad-, szer- és kézigyakorlatok. Koordinációs képességfejlesztés kéziszergyakorlatok és szabadgyakorlatok folyamatos végrehajtásával, zenére is (ritmusérzék, kinezetikus differenciáló képesség). A testtartásért felelős izomcsoportok erősítése, nyújtása.</p> <p>Játékok, versengések A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is. Koordinációt és fittséget fejlesztő szabály- valamint feladatjátékok kooperatív és versenyjelleggel.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i> A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását és fenntartását szolgáló speciális gyakorlatanyag. A testtartásért felelős izmok koncentratív használata. Légző- és lábboltozat-erősítő gyakorlatok. A 10 testtájra vonatkozó gerinctorna gyakorlatanyagból óránként 1 gyakorlat tanítása. Az 5-6. osztályosok relaxációs gyakorlatai. Az autogén tréning alapfokú gyakorlatai. Motoros, illetve fittségi tesztek végrehajtása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az óra szervezéséhez szükséges rend- és gimnasztikai gyakorlatok alapfogalmai. A bemelegítés és a levezetés funkciója a motoros tevékenységeknél. A motoros alapképességek elnevezései. A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek. Az erősítés, a nyújtás és a mobilizálás alapvető elvei és egyszerű módszerei. A törzserősítő gyakorlatok szerepe a testtartás javításában, a testtartásért felelős izmok ismerete. A futás szerepe és jelentősége a keringési, mozgató- és légzési rendszer fejlesztésében, az egészség megőrzésében, a fittség fokozásában. Alapvető szervezési ismeretek az alkalmazott játékok lebonyolításában Egészségnevelési alapismeretek: Az egészséges élet alapfeltételei (napi tisztálkodás, fogmosás, heti hajmosás, testmozgás, egészséges táplálkozás). Öltözői rend és a sportfelszerelés tisztasága. Ismeretek a pubertással járó testi és lelki változásokról. Relaxációs alapismeretek: Belső figyelem, önkontroll, testtudat, a feszültségek feloldása. Személyes felelősség: egészség, sport, életvitel, életmód és baleset-megelőzés alapismeretei.</p>	
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p>	
<p>Rendgyakorlatok, szabad-, társas, szer- és kéziszergyakorlat, bemelegítés, levezetés, képességfejlesztés, erő, gyorsaság, állóképesség, koordinációs képességek, erősítés, nyújtás, mobilizálás, prevenció, megelőzés, biomechanikailag helyes testtartás, relaxáció, fittség, edzettség, érzelem- és feszültségszabályozás, életmód, egészséges táplálkozás.</p>	
<p>A fejlesztés várt eredményei</p>	
<p>A gyakorláshoz szükséges alakatok öntevékeny gyors kialakítása. Öntevékeny részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában. Képes fegyelmezett, pontos, szép kivitelezésre a tanult mozgásfeladatoknál, valamint a gyakorlatok önálló összeállítására. Tudjon 6-8 gyakorlatot (4 ütemű) önállóan összeállítani és bemutatni. Képes 10-12 percen át folyamatosan (állandó mozgással) gimnasztikai gyakorlatot végezni.</p>	

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Úszás és úszójellegű feladatok	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Az uszoda rendszabályainak, baleset-megelőzési intézkedéseinek ismerete és betartása. Vízbiztonság kisvízben. A tanult úszásnem fogalmi készletének ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A víz tisztelete, tulajdonságainak megtapasztalása. Uszodai és uszodahasználati rendszabályok. Az új, idegen környezetben történő alapvető mozgások. Vízbiztonság kialakítása. Fegyelmezett munkavégzés, utasítások maradéktalan végrehajtása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Vízbiztonsági alapszabályok: Merülések, látás a víz alatt, a levegő vízre és vízbe fújása. Vízszintes testhelyzetek felvétele (vízre ugrás, vízre fekvések hason és háton) Taposási feladatok. Előkészítő feladatok: Statikus úszás: lebegő gyakorlatok (hason és háton) tele tüdővel, lebegéskből leállások. Siklások hason különféle kartartásokkal Háton siklások (mélytartással, magastartással). Siklás közben forgások hasról hátra és vissza. Krall lábtempó: Szárazföldön lábtartáscserék, ostorcsapás végrehajtása. Lábtartáscserék, kallózás, krallozás a medence szélénél támasszal (hason és háton). Kallózás segédeszközzel (úszólap, labda) légvétel nélkül Ugrások: talpas ugrások különböző magasságokból és dőlések a medence széléről. Képességfejlesztés A koordinációs képességek fejlesztése a technikai gyakorlatok pontos végrehajtásával. Aerob állóképesség fejlesztése növekvő távolságra történő taposással és úszással a tanult úszásnemekben. A gyorsasági állóképesség fejlesztése a gyors-, illetve a hátúszás lábtempójának alkalmazásával rövidebb távon, ismétlésekkel, versenyszerűen, valamint versenyszerű úszással meghatározott távolságra. Játékok, versengések Fogójátékok. Játékos, kooperatív vízbe ugrások; feladatok labdával és különböző eszközökkel. Egyéni, sor- és váltóversenyek úszólappal, egyéb eszközökkel. Víz-alámerülési versenyek. Versenyek mély vízben víz alatti feladatokkal. Úszóversenyek talpas, majd fejesugrással meghatározott távon, a tanult úszásnemekben. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A bemelegítés vizes gyakorlatai; tartásjavító, prevenciós vízi gyakorlatok. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az úszásnemek és az úszásnemekkel összefüggő alapvető szakkifejezések. A víz szervezetre gyakorolt hatásai. Az aerob állóképesség fogalma és a fejlesztés alapvető módszerei. Az úszás szerepe, jelentősége az edzettség és a fittség növelésében. A vízben végezhető játékok balesetvédelmi és játékszabályai. A tanulás során alkalmazott úszóversenyek szabályai. Az uszoda és a fürdők higiénés szabályai. Az úszástudás és a vízbiztonság szerepe az egészség megőrzésében és az életvédelemben. Bátorságra nevelés a mélyvízben történő gyakorlatokkal. Az önkontroll fejlesztése az önálló és tudatos tanulással.</p>		<p><i>Egészségügyi alapismeretek:</i> egészségnevelés, higiénia; <i>Természetismeret:</i> közelegellenállás, a víz tulajdonságai, felhajtóerő, víz és vízszennyezés; személyi higiénia, testápolás.</p>
Kulcsfogalmak / fogalmak		

Merülés, be-kilégzés, lebegés, siklás, krallozás, gyorsúszás, hátúszás, úszótempók		
A fejlesztés várt eredményei		
<p>Uszodai rendszabályok betartása. Baleset-megelőzési szempontok ismerete. Otthonos mozgásra törekvés a vízben. Siklások hason és háton. Ugrás után taposás. Kallózás.</p>		
Tematikai egység / Fejlesztési cél	Sportjátékok	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	<p>Az alapvető manipulatív, hely- és helyzetváltoztató mozgások célszerűen végrehajtva. A manipulatív alapkészségek alapvető mozgásmintái és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete. Játékban és gyakorlás közben különböző feladatok biztonságos megoldása kézzel-lábbal is. A sportjáték elsajátításához szükséges labdás és labda nélküli motoros és kognitív képességek. Sportszerű magatartás a játéktevékenység során.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A sportjátékok életkori sajátosságokhoz igazodó alap technikai és taktikai készletének, valamint elméleti ismereteinek elsajátítása. Fejlődés a motoros képességekben a sportjátékok mozgásanyagának intenzív és tudatos gyakorlásával. A csapatjátékos tulajdonságok kialakulása, szerepük tudatosulása az eredményes játéktevékenységben. Aktív részvétel a sportjátékok előkészítő játékaiban és a sportjátékok egyszerűsített, valamint kiteljesedő változataiban. Törekvés a sportszerűsége, a szabálykövető magatartásra, a figyelmes és hatékony munkavégzésre. Érdeklődés kialakulása a sportjátékok iránt. Az egyéni adottságoknak és érdeklődésnek leginkább megfelelő sportjáték megtalálása rekreációs célú testedzésre vagy a versenyszerű sportágválasztás elősegítésére.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Kosárlabdázás <i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> megindulás, megállás; futás közben iram- és irányváltoztatások; felugrások egy és páros lábról; alaphelyzet; cselezés meginduláskor és futás közben; a védőtől való elszakadás legegyszerűbb módjai. <i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> Labdás ügyességi gyakorlatok. Labdavezetések: magas, középmagas labdavezetés helyben és haladással, mindkét kézzel. Labdavezetési feladatok. Hosszú- és rövid indulás. Megállások egy-két leütés után, labdavezetésből, sarkazás. Megállás, sarkazás, önpasszból, ill. kapott labdával. Átadások-átvételek: kétkezes mellő és felső átadás helyben és mozgás közben pattintva is. Páros lefutás. Kosárra dobások: kosárra dobás helyből egy kézzel. Fektetett dobás egy-két leütésből, labdavezetésből. Fektetett dobás labdavezetésből, önpasszból. <i>Taktikai gyakorlatok:</i> Emberfogásos védekezés: taposás alaphelyzetben;</p>		<p><i>Matematika:</i> logika, valószínűség-számítás, térbeli alakzatok, tájékozódás. <i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció. <i>Természetismeret:</i> mechanikai törvényszerűségek; az emberi szervezet működése, energianyerési folyamatok.</p>

<p>a védekezés kar- és lábmunkája; védőmozgás, a védő helyezkedése.</p> <p>Képességfejlesztés A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző gyakorlatokkal (futások iram- és irányváltoztatással, felugrások stb.). A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladatvégrehajtásokkal. A motoros képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához.</p> <p>Játékok, versengések A kosárlabdázás labda nélküli és labdás technikai készletének gyakorlása testnevelési játékokban. Kosárlabdajáték könnyített szabályokkal. Kosárra dobó versenyek, egyénileg és csapatban. Részvétel az iskolai mini kosárlabda-bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Baleset-megelőzés a kosárlabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A kosárlabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.</p> <p>Röplabdázás <i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> alaphelyzet; igazodás a labdához. <i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> Alkarérintés (könnyű műanyag labdával, majd röplabdával): egyéni és páros gyakorlatok. Alsó egyenes nyitás: a nyitás gyakorlása egyénileg és párokban. Kosarérintés: egyéni és páros gyakorlatok. Kosár- és alkarérintés összekapcsolása, kísérletek a folyamatos és váltakozó érintésekre. <i>Taktikai alapgyakorlatok:</i> nyitásfogadás csillag alakzatban; nyitás, nyitásfogadás; felállás és helyezkedés a nyitás fogadásánál.</p> <p>Képességfejlesztés Különböző egyensúlyi helyzetekben állás, testhelyzetek változtatása, a labda és a test különböző helyzeteinek összehangolása. Labdaütögetés a kéz és a láb különböző felületeivel. Fejelés labdával.</p> <p>Játékok, versengések A technikai elemek gyakorlása különböző testnevelési játékokban, játékos feladatokban, valamint mini röplabdázásban.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A röplabdajáték szabadidőben, szabadtéren, strandon is játszható alapvető technikai készletének, valamint egyszerűsített játékformáinak megismerése.</p> <p>Kézilabdázás <i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> alaphelyzet; védekező és támadó lábmunka; megindulás-megállás; felugrás-leérkezés, ütközések; cselek; irányváltoztatások; cseles, megtévesztő mozgások; fordulatok labda nélkül. <i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> A labda fogása; guruló labda felvétele állóhelyzetben és mozgás közben.</p>	
--	--

<p>Labdavezetés mindkét kézzel állásban és mozgás közben, önszöktetéssel, irány-, iramváltással.</p> <p>Egy- és kétkezes átadások helyben és mozgás közben, (kétkezes felső, mellső, pattintott; egykezes felső átadás helyben – kilépéssel).</p> <p>Labdaátvétel és - átadások: különböző irányból érkező labda átvétele; átadások mozgás közben különböző irányba és távolságra; különleges labdaátadási formák.</p> <p>Célbadobási gyakorlatok.</p> <p>Kapura lövések: helyből; kilépéssel; három lépés után; passzív, félaktív védővel szemben.</p> <p>Bedobás. Szabaddobás. Büntetődobás.</p> <p>Ütközések oktatása.</p> <p>Indulócsel labda nélkül és labdával. Indulócsel, testcsel és labdavezetés.</p> <p>Kapumunka: Alaphelyzet; helyezkedés; védés kézzel, lábbal; kidobás; hétméteres rúgás védeése.</p> <p><i>Taktikai gyakorlatok:</i></p> <p>1:1; 2:1, 3:1 elleni játék.</p> <p>Védekezés emberfogással.</p> <p>A védő, a támadó helyezkedése.</p> <p>Egyéni védekezés: a védő helyezkedése a labda nélküli és a labdát birtokló támadóval szemben.</p> <p>Üres helyre helyezkedés, védőtől való elszakadás.</p> <p>Támadásból védekezésbe való visszarendeződés.</p> <p>Helycsere labdaátadással, labdavezetéssel.</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző gyakorlatokkal (pl. futások iram- és irányváltoztatással, felugrások, fordulatok, labdával is) a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával.</p> <p>A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladatvégrehajtásokkal.</p> <p>Játékok, versengések</p> <p>A kézilabdázás labda nélküli és labdás technikai elemeinek gyakorlása testnevelési játékokban és játékos feladatokban. Kézilabdajáték szabálykönnyítéssel mérkőzésszerűen.</p> <p>Részvétel az iskolai bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárési viszonyok között, a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával.</p> <p>A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. Baleset-megelőzés a kézilabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával.</p> <p>A kézilabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.</p> <p>Labdarúgás</p> <p><i>Labdás technikai gyakorlatok</i></p> <p>Játékos labdás feladatok 2-3-4 vagy több játékos együttműködésével, négyszög, téglalap alakzatban, átadások irányának megváltoztatásával.</p> <p>Labdahúzogatás, - görgetés; haladás közben.</p> <p>Labdavezetések külső és belső csüddel, különböző alakzatban.</p> <p>Rúgás: belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból.</p> <p>Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal, átadások laposan mozgás közben, ívelten növekvő távolságra, irányváltoztatással.</p> <p>Labdalevétel: talppal, belsővel, csüddel.</p> <p>Levegőből érkező labda átvétele belsővel.</p> <p>Fejelés: előre, oldalra.</p> <p>Alapszerelés, megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása.</p>	
---	--

<p>Egyszerű cselek. Partdobás. <i>Taktikai gyakorlatok:</i> Párharcok az 1:1 elleni játékokban, labdaszerzés, szabályos szerelés a játékokban. Szabadulás emberfogásból elfutással és testcselel. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés. 2:1 elleni játék. Kisjátékok: 2:1, 3:1, 4:2, 5:2 alkalmazása egy és két udvarra. Felállási formák a kispályás játékokban. <i>Kapusmunka:</i> Alaphelyzet, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás állított. Képességfejlesztés A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékokra jellemző gyakorlatokkal (pl. futások előre, hátra és oldalra, irányváltással, labdával is; szökdelések-ugrások labda felhasználásával is; a játékelemek intenzív gyakorlása; mérkőzések; gyorsindulások különböző helyzetből, labdával is). A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladatvégrehajtásokkal. A labdás koordináció játékos fejlesztése a játékelemekből kiindulva (cél elérése labdával, célba lövés, összjáték stb.). A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. Játékok, versengések A technikai és a taktikai feladatok megoldását előkészítő, valamint a begyakorlást segítő játékok és játékos feladatmegoldások. Cserefutball 3-4 fős csapatokkal. Játék 1 kapura 2 labdával. 2:1 elleni játék. Kispályás labdarúgás. Labdarúgó mérkőzések. Részvétel az iskolai kispályás bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Baleset-megelőzés a labdarúgás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. Az életkori sajátosságokhoz igazodó képességfejlesztés megvalósítása, különös tekintettel a koordinációs képességekre. A labdarúgás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között végzett játéktevékenységgel. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A sportjátékok játékelemeinek technikailag helyes és célszerű végrehajtásával kapcsolatos ismeretek, a tudatos és önálló tanulás segítését célozva. A sportjátékok játékszabály- és taktikai alapismeretei. A sportjátékok elsajátítását kedvezően befolyásoló kondicionális és koordinációs képességek, valamint fejlesztésük alapismereti és egyszerű módszerei. Az eredményes csapatjáték feltételei és a csapatjátékos-tulajdonságok tudatosítása. A sportjátékok szabadidőben is üzhető formáinak megismerése. Az öntevékeny játékszervezés és -vezetés alapvető ismeretei. A sportszerűség, a fair play szerepe, illetve a szabálykövető magatartás fontossága a sportjátékokban, a szabálytalanságok és a durvaság elutasítása, a sportjáték mérkőzéseit kísérő negatív jelenségek helyes értelmezése. A magyar sportjátékok kiemelkedő bázisai, nemzetközi sikerei. A sportjátékok balesetvédelmére, a tárgyi-létesítményi feltételekre és a sportolói felszerelésre vonatkozó alapismeretek. A labda nélküli és labdás egyszerű bemelegítés elvei és módszerei. A testnevelési játékok széles repertoárjának ismerete a sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátításához, valamint az öntevékeny szabadidős</p>	
---	--

tevékenységek szervezéséhez. A sportjátékok iránti érdeklődés kialakulása és megszilárdulása, az egyéni adottságoknak és érdeklődésnek leginkább megfelelő sportjáték megtalálása rekreációs célú testedzésre vagy a versenyszerű sportágválasztás elősegítésére.		
Kulcsfogalmak / fogalmak		
Védőtől való elszakadás, hosszú és rövid indulás, sarkazás, önpassz, fektetett dobás, emberfogásos védekezés, kétkezes mellső átadás, mini-kosárlabdázás, szabálykövető magatartás. Ütközés, testcel, laza és szoros emberfogás, bedobás, szabaddobás, büntetődobás, üres helyre helyezkedés, fair play. Játékelemek, labdaátadás, labdaátvétel, labdahúzogató, labdagörgetés, csüd, megelőző szerelés, dekázas, partdobás, kigurítás-kirúgás, kispályás labdarúgás, összjáték, aranycsapat.		
A fejlesztés várt eredményei		
A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátítása, ezek alkalmazása testnevelési játékokban, játékos feladatokban és a sportjátékban. Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására. A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása. Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban. Résztétel a kedvelt sportjátékban a tanórán kívüli sportfoglalkozásokon vagy egyéb szervezeti formában.		
Tematikai egység / Fejlesztési cél	Atlétikai jellegű feladatok	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok ismerete, precizitásra törekedve történő végrehajtása, változó körülmények között. A háromlépéses dobóritmus ismerete. A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékokban. Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is. A Kölyökatlétikával és/vagy a játékos feladatokkal kapcsolatos élmények kifejezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az atlétikai cselekvésminták elsajátítása, illetve azok alkalmazása az egyéni adottságoknak megfelelően. Törekvés az atlétikai versenyszámok technikájának elsajátítására és a teljesítménynövelésre. Fejlődés elérése a kondicionális képességek terén, különös tekintettel az aerob állóképességre, valamint az alsó és felső végtag dinamikus erejére. A tartós futás technikájának optimalizálása, és az egyénhez igazított sebesség kialakulása. Kitartás és igyekezet a motoros képességfejlesztésben, valamint a tartós munkavégzésben. Érdeklődés az atlétika sportág iránt. Tehetség gondozás a versenysport iránt érdeklődők számára.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Futások, rajtok</i> Lassú futás tempóváltással, közbeiktatott feladatokkal. Futóiskolai gyakorlatok. Akadályfutás. (A szabadban természetes akadályok, a teremben tornaszerek leküzdése.) Közepes iramú futás. Iramfutások lendületesen, természetes mozgással. Állórajt, térdelőrajt. Rajtok-indulások Vágtafutások, gyorsfutások irányváltoztatással, különféle színtereken. Repülő és fokozó futások 30–40 m-en. Vágtafutások 20–30 m-en. Váltófutás, egykezes alsó váltás. Tartós futás a táv növelésével és a távnak megfelelő iram megválasztásával. <i>Szökdelések, ugrások:</i> Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Helyből távolugrás, folyamatosan is.		<i>Ének-zene:</i> ritmus-gyakorlatok, ritmusok. <i>Természetismeret:</i> energianyerés, szénhidrátok, zsírok, állóképesség, erő, gyorsaság. <i>Földrajz:</i> térképismeret. <i>Informatika:</i> táblázatok, grafikonok.

<p>Távolugrás guggoló vagy lépő technikával, 8–14 lépés nekifutásból az elugrás helyzetét tartva, elugrósávból.</p> <p>Magasugrás: 6-8 lépésről átlépő technikával, nyújtott vagy hajlított lábbal; magasugróversenyek.</p> <p><i>Dobások:</i></p> <p>Dobóiskolai gyakorlatok: dobások és lökések tömött labdával, helyből. Dobások és lökések különböző célba, különböző labdával. Vetőmozgás füles labdával célba (sáv, zóna) helyből. Kislabdahajtás célba és távolba nekifutással.</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>Az ideg-izom kapcsolat javítása futóiskolai gyakorlatokkal. Reagálóképesség, reakciógyorsaság fejlesztése és felgyorsulási képesség fejlesztése rajtgyakorlatokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Aerob állóképesség fejlesztése, a kitartó futás távjának fokozatos növelésével és a távnak megfelelő egyéni iram kialakításával. Mozgásátállítódás képességének fejlesztése akadályfutásokkal. Kinesztetikus differenciáló képesség fejlesztése iramváltásos futással. A láb dinamikus erejének növelése ugróiskolai gyakorlatokkal. A dinamikus láberő és a ritmusérzék növelése ugrókötél-gyakorlatokkal.</p> <p>Játékok, versengések</p> <p>Az atlétikai versenyszámok elsajátítását és begyakorlását segítő játékos feladatmegoldások, testnevelési játékok és versenyek. Rajtversenyek. Futóversenyek 60 m-es távon, térdelőrajttal. Váltóversenyek. Helyből távolugró versenyek. Távol- és magasugró versenyek. Kislabdahajító versenyek helyből. Célba dobó versenyek.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>A tartós futás technikájának optimalizálása, valamint az egyénhez igazított tartós futás sebességének kialakítása - a szabadidőben végzett önálló gyakorlás elősegítése érdekében. A szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások előtti bemelegítő gyakorlatok elsajátítása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A tartós futás, a gazdaságos vágtaozgás és az irambeosztással kapcsolatos alapismeretek. El- és felugrásoknál az erőteljes kar- és láblendítés jelentősége. A nekifutás sebességének és az el-, illetve felugrás nagysága közti kapcsolat. Különböző eszközökkel különböző célba történő dobások célszerű végrehajtásával kapcsolatos ismeretek. A szabad levegőn rendszeresen végzett tartós futások szerepe az edzettség és a fittség kialakításában. A fejlesztő folyamat során alkalmazott játékok, játékos feladatmegoldások céljának és jelentőségének tisztázása az atlétikára jellemző cselekvésminták elsajátításában. Az alapvető versenyszabályok ismerete és betartása. Törekvés a tanulók önmagukhoz viszonyított teljesítményének emelésére, egymás teljesítményének elismerése. Az aerob jellegű futások jelentősége az egészség megőrzésében. Ismeretnyújtással érdeklődés felkeltése a rendszeresen végzett tartós futások iránt.</p>	
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p>	
<p>Allórajt, térdelőrajt, vágtafutás, tartós futás, váltófutás, egykezes alsó váltás, aerob állóképesség, futóiskolai gyakorlatok, irambeosztás, el- és felugrás, hajítás, edzettség.</p>	
<p>A fejlesztés várt eredményei</p>	
<p>A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatok jártasságszintű elsajátítása. A rajtok végrehajtása az indítási jeleknek megfelelően. A vágta és a tartós futás technikájának végrehajtása a mozgásmintának megfelelően. Ugrásoknál a nekifutás távolságának és sebességének kialakítása tapasztalatok felhasználásával. A kislabda-hajító technika képességeknek megfelelő elsajátítása.</p>	

<p>A kar- és láblendítés szerepének ismerete az el- és felugrások eredményességében. Az atlétikai versenyek alapvető szabályainak ismerete. Szervezési feladatok vállalása a tanórai versenyek lebonyolításában.</p>		
Tematikai Fejlesztési cél	Torna jellegű feladatok	Órakeret 29 óra
Előzetes tudás	<p>Az alapvető hely- és helyzetváltoztató, valamint manipulatív mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. Alapvető tornaelemeket tartalmazó gyakorlat önálló bemutatása. A szekrényugrásoknál többnyire nyújtott karú támasz. Az egyensúly megtartása fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben. A mászókulcsolás egyéni adottságoknak és képességeknek megfelelő végrehajtása. Egyénileg, párban és csoportban végzett ritmikus mozgásokban a zene követése fokozódó sikerességgel.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A motorikus cselekvésbiztonság fejlődése a tornajellegű feladatmegoldásokban. Igényesség az esztétikus test iránt és a „tornász” mozgás elsajátítására. Fejlődés a tornajellegű feladatmegoldások szempontjából kiemelt motoros képességek terén, különös tekintettel a test erejére, az ízületi mozgékonyagra, az izomérzékelésre, a téri tájékozódó és az egyensúlyozó képességre. Törekvés a kreativitásra, az improvizációra és az önkifejezésre a tornajellegű feladatmegoldásokban. A reális testkép és a testtudat kialakulása. Az izmok, izomcsoportok erejének növelését és nyújtását szolgáló módszerek/gyakorlatok megismerése. A balesetvédelmi ismeretek tudatos alkalmazása, az együttműködés, az egymás iránti segítőkészség kinyilvánítása. Érdeklődés kialakulása a tornajellegű feladatmegoldások iránt, a rendszeres fizikai aktivitás mozgásválasztékának bővítésére, illetve a versenysport iránt érdeklődők tehetséggondozása céljából.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Torna A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező. <i>Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok:</i> Akadályokon fel-, át- és lemászások, kúszások. Támlázások különböző irányokban, különböző szereken. Mellső fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás. Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből, sorozatban is. Zsugorfejállás. Fejállás. Fejállásból gurulóátfordulás előre, különböző testhelyzetekből. Fellendülés kézállásba, bordásfalnál. Spárgakísérletek. Mérlegállás. Hanyattfekvésből emelés hídba. Tigrisbukfenc. Kézen átfordulás oldalt. Összefüggő talajgyakorlat. Keresztbe állított ugrószekrényen (2–4 rész): felguggolás és homorított leugrás; zsuporkanyarlati átugrás, guggoló átugrás. Hosszába állított ugrószekrényen (2–4 rész): felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és gurulóátfordulás előre. Felguggolás és leguggolás.</p>		<p><i>Természetismeret:</i> az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, lököerő, reakcióerő, hatásidő, egyensúly, tömeg, középpont. <i>Vizuális kultúra:</i> reneszánsz, barokk. <i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> társas viselkedés, önismeret, énkép, jellem, média, önreflexió, kooperatív munka. <i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.</p>

<p>Alacsony gerendán: felguggolás és homorított leugrás; felguggolás. Gerendán: támaszhelyzetben át, fel- és leugrás. <i>Függéshelyzetek és függésgyakorlatok:</i> Változatos feladatok függőszeréken függőállásban, függésben, fekvő függésben. Bordásfalon függésben haladás oldalt, felfelé és lefelé. Függésben húzódkodások. Kötélmászás, mászókulcsolással. Érintő magas gyűrűn fiúknak: függésben térd- és sarokemelések; alaplendület függésben; zsugorlefüggés; lefüggés; homorított leugrás. <i>Egyensúlyozó gyakorlatok:</i> Egyensúlyozó járások és játékos feladatok gerendán, ferde padon, fordulatokkal, szerek hordásával. Alacsony gerendán (lányoknak): érintőjárás, hármaslépés, fordulatokkal és szökdelésekkel is. Képességfejlesztés Koordinációs képességek fejlesztése egyszerű talajgyakorlati elemek végrehajtásával, azok kombinálásával, valamint az ugrószekrény és a gyűrű alkalmazásával (téri tájékozódó-, mozgásátállítódás képesség, ritmusérzék). Egyensúlyérzékelés fejlesztése alacsony gerendán végrehajtott statikus és dinamikus gyakorlatokkal. A váll, a kar és a törzs erejének fokozott erősítése támaszhelyzetben, valamint függésben végzett gyakorlatokkal. Játékok, versengések Játékos és utánzó feladatokkal ügyesség- és erőfejlesztés. Akadály- és váltóversenyek a tornaszerek felhasználásával. Összefüggő talajgyakorlat (fiúk-lányok), valamint gerendagyakorlat (lányok) önálló összeállítása, bemutatása a társak pontozásával. Tehetséggondozás a torna sportágban tehetségesekkel versenyeken való részvétellel. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A szervrendszerek sokoldalú alkalmazkodásának elősegítése a tornajellegű feladatmegoldásokkal. A saját testtömeg mozgatásával, valamint a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal a test izmainak arányos fejlesztése, a helyes testtartás kialakításának/megtartásának biztosítása. A cselekvésbiztonság növelésével a mindennapi életben történő biztonságos cselekvések elősegítése. A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése. Ritmikus gimnasztika (lányoknak) <i>Előkészítő mozgások:</i> RG-re jellemző tartásos és mozgásos gyakorlateglemek (kar- és törzsívek, kar- és törzshullámok stb.). <i>Fő mozgások:</i> Testsúlyáthelyezések különböző irányokba, különböző kar- és törzsmozgásokkal kombinálva. Járások: alapforma, guggoló, lábujjon, sarkon, külső talpélen járás, érintő- és hintajárás. Járások láblendítéssel, térdemeléssel, sarokemeléssel; hajlított járás. Ritmizált lépések: keringő-, ridalépés, zárt és nyitott hármaslépés, váltólépés egyszerű formái. Futások: alapforma, térdemeléssel, sarokemeléssel, ollózó-, harántterpesztéssel. Szökdelések: térdemeléssel, sarokemeléssel, harántterpesztéssel, oldalterpesztéssel, galoppszökdelés, koppantó szökdelés, indiánszökdelés. Ugrások: ugrássorozatok, hajlított olló, olló, öz, hajlított öz, terpeszugrás. Egyensúlyozás: lábujjon térdemeléssel előre, oldalra. Forgások: lépőforgás (tour chaine), egyszerű fordulatok, forgások egy lábon. <i>Kötélgyakorlatok:</i> rövidkötél-gyakorlatok, lendítések, lengetések, körzések, áthajtások, keresztáthajtások, dobások-elkapások, különböző irányokban és síkokban kötve egyszerű testtechnikai elemekkel. Képességfejlesztés Az ízületi mozgékonyosság, a ritmus-, a reagáló-, az egyensúlyozó képességek fejlesztése.</p>	
---	--

A törzs-, láb-, csípőízület-hajlító és - feszítők dinamikus-statikusan erejének növelése. Az improvizációs képesség, a kreativitás és az esztétikai érzék fejlesztése. Nyújtó, erősítő hatású, állóképességet, mozgáskoordinációt, ritmusérzékenységet, izületi mozgékonyt fejlesztő célgyógyászati szabad-, bordásfal-, zsámoly- és rövidkötélgyakorlatok.

Játékok, versengések

Átfutások, átuigrások oszlopban kötél felhasználásával.

Páros gyakorlatok kötéllel. Játékok-feladatok: hárman egy kötéllel.

Egyéni és páros versengések kötéláthajtásokkal, különböző feladatokkal.

Prevenió, életvezetés, egészségfejlesztés

Prevenió funkciók betöltése aerob munkavégzéssel, valamint az egészséget szem előtt tartó gyakorlatok jártasságszintű elsajátításával, a testtartásért felelős izomcsoportok fejlesztésével. Új, szabadidőben is gyakorolható testedzési formák megismerése által hozzájárulás az egészségmegőrző szokásrendszer megalapozásához.

Aerobik (lányoknak és fiúknak)

Alapállás;

2-4 ütemű alaplépések (*Low-impact*): járás (march), sarokérintés (heel dig), támadólépés (lounge), lábujjérintés (toe touch), kitörés (squat), térdlendítés (knee lift), saroklendítés (leg curl), lép-zár lépés (step-touch), keresztlépés (grapevine), A-lépés (A step), V-lépés (V step), bokszlépés (boks step).

2-4 ütemű alaplépések (*Hi-impact*): futás (jog), térdlendítés szökkenéssel (jumping knee lift), saroklendítés szökkenéssel (jumping leg curls), oldallendítés szökkenéssel (side kick), lábszárlendítés szökkenéssel (flick kick), terpesz-zár (jumping jack), sasszé (chasse), harántszökdelés (ski-run);

Zenére történő mozgások aerobik alaplépésekkel:

egyszerű alaplépések magas ismétlésszámmal, alaplépések variálása-kombinálása, alaplépések összekapcsolása;

4x8 ütemű egyszerű koreográfia (basic); szimmetrikus koreográfia.

Képességfejlesztés

Ritmusképesség-fejlesztés: egyszerű, közismert zene ütemének kitapsolása minden ütemre, minden 1. ütemre, 1. és 5. ütemre stb., duplázva.

A csoportok különböző módon jelzik az ütemeket (az első csoport tapsolja az 1. és a 2. ütemet, a második csoport dobbantja a 3. és a 4. ütemet stb.).

Helyben járás közben tapsolás, duplázva stb.

Az egészséget szem előtt tartó mozgásanyag elsajátítása során a kondicionális és koordinációs képességfejlesztéssel hozzájárulás a fittség szervi megalapozásához.

Aerob munkavégzéssel az aerob állóképesség fejlesztése.

Prevenió, életvezetés, egészségfejlesztés

Prevenió funkciók betöltése aerob munkavégzéssel, valamint az egészséget szem előtt tartó gyakorlatok jártasság szintű elsajátításával, a testtartásért felelős izomcsoportok fejlesztésével. Új, szabadidőben is gyakorolható testedzési formák megismerése révén hozzájárulás az egészségmegőrző szokásrendszer megalapozásához.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A tornajellegű feladatmegoldások kulcsmozzanatai.

Az életkorhoz és a fejlesztési folyamathoz igazított torna szaknyelve.

Ismeretek a szerek, eszközök biztonságos használatáról, a segítségnyújtásról és a biztosításról.

A tornajellegű feladatok sikeres megoldásához szükséges alapvető kondicionális és koordinációs képességek.

A szenitív életkorhoz igazított erőfejlesztő gyakorlatok helyes végrehajtására vonatkozó ismeretek.

Osztálykeretben rendezett tornaversenyek rendezésével, lebonyolításával kapcsolatos alapismeretek.

A kiemelkedő teljesítmény és az egyéni képességekhez viszonyított teljesítményfejlődés elismerése.

A balesetmentes gyakorlás szabályainak betartása és betartatása. A feladatvégrehajtások során segítségnyújtás egymásnak.

<p>Az RG- és az aerobikgyakorlatok helyes, az egészséget szem előtt tartó kivitelezésének alapismeretei. A helytelen gyakorlat-végrehajtás következményeinek tudatosulása. Az aerob munkavégzés lényege, és az állóképesség fejlesztésében betöltött szerepe. A helyes testtartásért felelős izmok-izomcsoportok erejének növelésére és nyújtására vonatkozó alapismeretek. Az ellenjavallt, károsodásokat okozó gyakorlatok elkerülése.</p>		
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p> <p>Tornászos testtartás, támlázás, tigrisbukfenc, zsugorkanyarlati átugrás, guggoló átugrás, alaplendület függésben, zsugorlefuggés, lefüggés, összefüggő gyakorlat, segítségnyújtás, biztosítás, tornaverseny, pontozás. RG, hintajárás, keringőlépés, ridalépés, hármaslépés, olló, terpeszugrás, Aerobik, fitness aerobik, aerob munkavégzés, támadólépés, kitörés, A-lépés, V-lépés, bokszlépés.</p>		
<p>A fejlesztés várt eredményei</p> <p>A testtömeg uralása nem szokványos támaszhelyzetekben és támaszgyakorlatokban – szükség esetén segítségadás mellett. A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása. A dinamikus és statikus egyensúlygyakorlatok végrehajtása a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett. Talaj-, illetve gerendagyakorlat önálló összeállítása. Az aerobik alaplépések összekapcsolása egyszerű kartartásokkal és kargyakorlatokkal. Az alaplépésekből 2–4 ütemű gyakorlat végrehajtása helyben és haladással, zenére is. A ritmikus sportgimnasztika egyszerű tartásos és mozgásos gyakorlatelemeinek bemutatása. A járások, ritmizált lépések, futások és szökdelések technikailag megközelítően helyes végrehajtása. A gyakorlatvégzések során előforduló hibák elismerése és a javítási megoldások elfogadása. A balesetvédelmi utasítások betartása. Segítségnyújtás a társaknak.</p>		
<p>Tematikai egység / Fejlesztési cél</p>	<p>Alternatív környezetben űzhető sportok</p>	<p>Órakeret 23 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Néhány szabadidős mozgásforma alaptechnikai elmeinek végrehajtása és szabályainak ismerete. Az alternatív sportok sporteszközeinek biztonságos használata játéktevékenységekben. A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályának ismerete. Az időjárás körülményeknek megfelelő öltözködés.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal elérhető célok. A szabadidőben jól hasznosítható sportágakban gyakorlottság szerzése. A szabadterén különböző időjárás viszonyok között végzett tevékenységekben aktív részvétel. A szervezet edzettségének növelése. Az egészséges életmód iránti igény erősítése. A szabadban végzett testedzés jelentőségével, valamint a személyi és környezeti tisztasággal kapcsolatos ismeretek bővítése. A testneveléssel és a sporttal kapcsolatos pozitív beállítódás erősítése. Az alternatív környezetben végzett sporttevékenységek viselkedési és magatartási normáinak betartása.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG A helyi tantervben rögzített választás szerint legalább négy, az évszaknak megfelelő és a helyi személyi és tárgyi körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitás: feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal;. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek.</p>		<p><i>Természetismeret:</i> időjárás ismeretek, tájékozódás, térképhasználat; gravitáció, szabadesés,</p>

<p><i>Egy – a helyi tantervben leírható – lehetséges választás mintáját képző négy aktivitás mozgásműveltségi anyaga:</i></p> <p>Frizbi <i>Dobások</i> párokban, csoportokban (5–7 fő), állóhelyben, majd mozgásban és helycserékkel. Folyamatos passzolások. <i>Nyitások</i> meghatározott távolságra. Célbadobások a koronggal a zónába. <i>Védekező mozgások</i>, ugrások, elkapások.</p> <p>Tájfutás <i>A térkép.</i> A térképi ábrázolás. A térképek típusai. A természetjárás fontosabb térképtípusai. Város- és parktérképek. Útvonaltervezés a várostérképen. <i>Túra</i> a városban – csoportokban. Felkészülés a túrára: tervekészítés, a szükséges tárgyak összeírása stb. Túra jelzett turistautakon. A térkép követése tanári irányítással. <i>Az iránytű és a tájoló.</i> A tájolás. Távolságmérések a térképen. Távolságmérési gyakorlatok. Városi túra tervezése és önálló feladat megoldása. Turista- és tájfutó térképek jelrendszere. Túra tervezése: menetrend, távolságmérések, menetidő-megállapítás stb. <i>Tájékozódás a terepen</i> (gyakorlatok az iskola környékén). Terepgyakorlatok – vezetővonal-követés gyakorlása tájfutó térképpel közösen, majd kisebb csoportokban, futással. A tájékozódási ismeretek bővítése és rendszerezése. Önálló feladatmegoldást igénylő tevékenységre történő felkészítés. gyakorlatok palánkfogással és a palánk fogása nélkül; harántcsúszások előre, hátra. <i>Egyenes korcsolyázás:</i> alapállás; két lábon siklás előre, hátra (palánk fogással is); halacska (palánk fogással); halacska két</p> <p>Képességfejlesztés A szabadidőben jól űzhető sportágak gyakorlásával a kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése.</p> <p>Játékok, versengések „Cicajáték” koronggal. Siklóverseny; „gyűjtögető”; baglyos játék. „Rollerezés” – egy lécs felcsatolásával, vonalban, párokban. Siklás „alagútban”. Váltóversenyek tárgyak felemelésével, illetve lerakásával. Hóekeívelések párokban, egymás mellett és mögött. Váltóverseny, egyéni és csapat célbadobó verseny koronggal, mérkőzések. Versenyek meghatározott távon. Ügyességi versenyek. Szlalomverseny kapuk között, hóekeíveléssel.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Szabadidőben, különböző évszakokban, egyénileg, csapatban, formális és informális kertek között űzhető új testedzési formák jártasságszintű elsajátítása. Az edzettség növelése az alternatív környezetben űzhető sportok által. A sportági mozgásformák technikailag helyes elsajátítására törekvéssel a balesetek megelőzése.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A különböző időjárási körülményekhez és sportágakhoz igazodó bemelegítés. A választott aktivitáshoz köthető balesetelhárítási ismeretek. Az választott mozgásrendszer játékszabályainak ismerete és alkalmazása. A szabadban és különböző évszakokban végzett testedzés egészségre gyakorolt hatásai. Környezettudatos viselkedés ismeretei és betartása. Az időjárásnak és a sportolási formának megfelelő öltözék tudatosítása.</p>	<p>forgómozgás; az emberi szervezet működése.</p>
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p>	
<p>A választott aktivitásoknak megfelelő fogalmak. A közölt minta esetén: frizbi, korong, zóna, Spirit of Games, tájfutás, természetjárás, térképtípusok, egyenes korcsolyázás, alpesi sielés, rézsút siklás, hóeke, hóekeívelés, párhuzamos lendület, sportszerűség, sí-KRESZ.</p>	
<p>A fejlesztés várt eredményei</p>	
<p>A tanult alternatív környezetben űzhető sportágak alaptechnikai gyakorlatainak bemutatása. A sportágak gyakorlásához szükséges eszközök biztonságos használata. A természeti és környezeti hatások és a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete. A természeti környezetben történő sportolás egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak</p>	

elfogadása és betartása. A mostoha időjárás feltételek mellett is aktív részvétel a foglalkozásokon.		
Tematikai egység / Fejlesztési cél	NETFIT mérések	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Alapvető mozgásminták és mozgáskészségek megléte. Szabályozott mozgás végrehajtás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Önálló állapot-ellenőrzéshez, értékeléshez fittségi programtervezéshez szükséges ismeretek és készségek elsajátítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i> Egészségközpontúság, aerob fittség, vázizomzat fittség, izületi és gerincvédelmi szabályok betartása</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A gyakorlatok helyes végrehajtására vonatkozó technikai ismeretek. A mérés során az elbizakodottság és a félelem leküzdésének tudatosítása.</p>		
Kulcsfogalmak / fogalmak		
Testtömeg, testmagasság, testtömeg index, testzsírszázalék, ütemezett hasizomteszt, törzsemelés teszt, ütemezett fekvőtámasz teszt, kézi szorítóerő, helyből távolugrás teszt, hajlékonysági teszt, állóképességi ingafutás		
A fejlesztés várt eredményei		
Fittségi állapot fejlesztéséhez kapcsolódó ismeretek, a tesztek pontos végrehajtási módjainak ismerete, hibák felismerése, saját eredmények értelmezése, társaknak nyújtott megfelelő segítség		

Helyi tanterv

7. évfolyam

Testnevelés ÉS SPORT

Az évfolyamok tematikai egységeinek óraszámait a kerettanterv 7–8. évfolyamos ciklusából egyszerű felezéssel keletkeztek. A tanítandó tartalmaknak megfelelően az egyes tematikai egységek felosztása a két évfolyamra szabadon megváltoztatható.

Ezen az iskolafokon a tanulók a mozgástanulás magasabb szintjére lépnek. Az alapokat az 1–4. évfolyamon megvalósuló céltudatos fejlesztési folyamat biztosítja. Erre építve valósul meg 5. évfolyamtól az életkori sajátosságokat és a szenzitív időszakokat szem előtt tartó komplex készség- és képességfejlesztés. A tulajdonképpeni sportági képzés az 5. évfolyamon kezdődik meg, és teljeseedik ki a 8. évfolyamra, mindvégig szem előtt tartva a motoros teljesítmény két alapvető összetevője – a mozgáskészség és motoros képesség – szükségszerű összhangjának megteremtését. A Nemzeti alaptanterv testnevelés és sport műveltségterület célkitűzéseinek megvalósításához 5–8. évfolyamon az örök értékeket képviselő tradicionális sportágak mellett a tanulók érdeklődését kiváltó újszerű sport-, illetve testgyakorlati ágakra helyezük a hangsúlyt. A javasolt tartalmak feldolgozása igényes és sokoldalú mozgáskultúrával, magas szintű cselekvésbiztonsággal ruházza fel a tanulókat. Olyan tudásról van szó, melynek előnyeit észrevétlenül élvezik a mindennapok cselekvéseiben, motoros és motivációs bázisa a rekreációs célú sporttevékenységeknek, és nem utolsósorban utat mutat, és utat nyit a tehetségesek előtt az élsport világába. Ez az életkor kiemelkedő szerepet játszik a testnevelés és sport iránti elkötelezettség, az élethosszig tartó fizikai aktivitás iránti igény megalapozásában. Ebből a prioritást élvező szempontból a tartalom megjelenési formái és a hozzájuk kapcsolódó módszerek is kulcstényezőnek számítanak. Az 5–8. évfolyamra összeállított kerettanterv a sportági, illetve testgyakorlati ágak pszichomotoros tartalmai mellett különös gondot fordít a tudatosítást elmélyítő, az informáltságot gazdagító, ezáltal a kognitív szférát érintő elméleti ismereteknek – természetesen szoros összefüggésben a motoros tartalommal. Így a tartalom szerves részei a személyi higiéniával, a balesetek megelőzésével, a játék-versenyszabályokkal, a sport- és testgyakorlati ágakkal kapcsolatos alapvető technikai-taktikai tudáselemek, az életkorhoz igazított élettani ismeretek, a tudatos tanulást segítő cselekvési, biomechanikai, edzéselméleti elvek, módszerek stb. Az elméleti tudásanyag része továbbá az egészséggel, az életmóddal, azaz a test kulturálásával kapcsolatos ismeretek köre.

A testnevelésóra minden mozzanata a felső tagozatban is magában rejti az *erkölcsi tulajdonságok* fejlesztésének lehetőségét. A játék- és viselkedésszabályok betartásával a szabálykövető magatartást alapozzuk meg. Ez azonban csak meggyőző pedagógiai tevékenység eredményeként valósulhat meg. Cél beláttatni azt, hogy a szabályok az egyén és a közösség érdekeit egyaránt szolgálják, így élvezhető minden

játék; a játék- és versenyszabályok tisztelete biztosítja az egyenlő feltételeket. Ilyen körülmények között az adott cél mindenki számára elérhető. Az erkölcsi fejlődést szolgálja a fair play fogalmának megismerése, az igazságosság elvének elfogadása és annak gyakorlatba ültetése, a kötelességteljesítés, a szorgalmas munkavégzés és a mások teljesítménye iránti felelősségérzet elismerése. Ide kapcsolhatók a felelősségvállalás másokért fejlesztési terület elvárásai. A motoros közeg természete megkívánja a társakkal való együttműködést, de együttnevelés esetén a közösséghez tartozó, fogyasztékkal élő társaknak nyújtott segítség is erkölcsi kötelesség. Hazánk számos nemzetközi sportsikerral büszkélkedhet. Sportéletünk sikereinek és kiemelkedő sportembereink megismerése a *nemzeti öntudat* és *hazafias nevelés* erős érzelmeket is megmozgató eszköze. Ez a témakör minden diákot megérint és büszkeséggel tölt el, nem beszélve a sportban tehetséget mutató tanulókról. Esetükben már az 5. évfolyamtól kezdve lehetőség nyílik a *pályaorientáció* megalapozására. Nincs is talán több olyan műveltségterülete a közoktatásnak, amely hatékonyabb terepe lenne a *demokráciára nevelésnek*. Az erőszakmentesség, az agresszió elvetése és a konfliktusok normális kezelése alapvető elv és gyakorlat a testnevelésben ezen az iskolafokon is. A közös célért való együttműködést kínálja a motoros oktatás megannyi szituációja. Az erőszakmentességet szolgálja a testnevelés azzal is, hogy már az 5. évfolyamtól kezdve felhívja a figyelmet a sporteseményekhez kapcsolódó agresszióra, és minden megnyilvánulási formáját (pl. a média hírekben felbukkanó erőszak) elítéli. Szembesülni önmagunkkal, reális testképet és énképet kialakítani szinte lehetetlenség lenne a motoros cselekvések végrehajtása és átélése nélkül. A motoros teljesítmény külső értékelése még nagyon fontos pedagógiai módszer ebben az életkorban. De a 7–8. évfolyamra az *önértékelés*, a belső értékelés szerepe egyre inkább felértékelődik. Önkritikai és kritikai érzékük eredményeként ebben az életkori szakaszban már határozott véleményt tudnak megfogalmazni saját és társaik teljesítményéről, illetve magatartásáról. A *testi és lelki egészségre* nevelés értékei egybeforrnak a testnevelés és sport műveltségterület célrendszerével. Bár a nevelési terület feladatainak megoldásából minden közoktatási tantárgynak ki kell venni a részét, a testnevelés deklaráltan és rejtett tantervi hatásként is záloga a feladatok realizálásának, az életkori szakasz sajátosságainak megfelelően. Szorosan ide tartoznak azok a sport és a környezet kapcsolatát tartalmazó, a *környezettudatosságot* szolgáló információk, amelyre a szabadtéri sportfoglalkozások adnak lehetőséget. A kerettanterv szerkezeti egységei révén a motoros tanulás komplexitását tükrözi ezen az iskolafokon is. Motoros képességek, motoros készségek egymással szerves és funkcionális kapcsolatban fejlesztendők. Ezt a két összetartozó elemet játékos, élményt nyújtó módszerekkel és célszerű szakpedagógiai instrukciókkal realizáljuk, valamint hozzáadunk az életkornak, értelmi képességeknek megfelelő elméleti ismereteket, akkor a sikeres tanulás, a hatékony motoros oktatás stratégiáját valósítjuk meg. Ezzel megismertetjük a tanulókat az *eredményes tanulás alapvető technikáival*, és felkészítjük őket az önálló testkulturális művelődésre.

A fejlesztési területek feladatainak fentebb bemutatott megvalósításával sikeresen munkálkodunk a *hatékony, önálló tanulás, valamint a szociális és állampolgári kompetencia kialakításán*.

Az *anyanyelvi kommunikáció* fejlesztése döntően két módon valósul meg az 5–8. évfolyamon zajló testnevelés-oktatás keretében. Meghatározó eszköz a szaknyelvi terminológiai, valamint a testkulturális ismeretek koncentrikusan bővülő körének igényes közvetítése a testnevelő tanár által. De nem elhanyagolható a kommunikációs kompetencia fejlesztése szempontjából a szűk értelemben vett szakmai közléseken túl, a tanár-tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók kommunikációs lehetőségeinek biztosítása. Erre a tanórákon többek között a hibajavítás, a saját és más teljesítményének értékelése, a játéksituációk megbeszélése, a győzelmek-vereségek okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében nyílik alkalom. Cél a testkulturához kapcsolódó, valamint közösségben végzett motoros tanulás folyamatához kapcsolódó kommunikációs hajlandóság és nyitottság kialakítása.

A *kezdemenyvezőkészség, a vállalkozói kompetencia* fejlesztésére a testnevelés és sport természetéből adódóan ebben az életkori szakasz is számtalan lehetőséget tartogat. Elég csak a különböző foglalkoztatási formákban zajló munkavégzésre gondolni. A testnevelési játékok, sportjátékok csapatainak megszervezésében, tevékenységükben, a tanórai versenyek lebonyolításában való részvétel is önálló feladat-megoldást vár el a tanulóktól. Tanórán és tanórán kívüli foglalkozásokon, szervezeti és önkéntes formákban mindenki megtalálhatja a képességeinek, ambícióinak leginkább megfelelő reszortot, illetve feladatot. A kompetenciák és a fejlesztési területek összefüggéseire jellemző, hogy ennek a kompetenciának a fejlesztése egyúttal az erkölcsi fejlődést, a demokráciára nevelés, az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztését, a felelősségvállalást másokért az önkéntességet, továbbá a nevelési területek közül a pályaorientációs célokat is szolgálja.

A testnevelés-tanítás sajátos céljai közé sorolható az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* mint kompetencia fejlesztése. A motoros cselekvések mozgásmintát és mozgásmodellt megközelítő megjelenítésük által esztétikai tartalommal bírnak. Már az 5. évfolyamtól kezdve nagy hangsúlyt kell fektetni a megjelenítés, a végrehajtás minőségére, mert ezek egyrészt az eredményesség mutatói, másrészt a belső motivációt is serkenthetik. Egy látványos tornaelem vagy labdás megoldás nagy hatást gyakorolhat az

egyénre és a társakra egyaránt. Az esztétikai élmény átélése, a kifejezőkészség kinyilvánítása kiváltja és fokozza a testnevelés iránti érdeklődést már ezen az iskolafokon is.

7. évfolyam		
	Témakör	Óraszám
1.	Természetes és nem természetes mozgásformák	18
2.	Sportjátékok	40
3.	Atlétikai jellegű feladatok	30
4.	Tornajellegű feladatok	35
5.	Alternatív környezetben űzhető sportok	26
6.	Önvédelmi és küzdő feladatok	23
8.	NETFIT mérése	8
	Összesen	180

A kötelezően felhasználható 18 órát (az évi óraszámnak a kerettanterv által szabadon hagyott 10%-át) a táblázat nem tartalmazza! Nekünk kell eldönteni, hogy ezt mire használjuk fel, ennek megfelelően módosítani kell a tematikai egységek óraszámát!

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Természetes és nem természetes mozgásformák	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	<p>A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny, gyors kialakítása.</p> <p>A tanult rend-, illetve gimnasztikai gyakorlatok folyamatos, pontosságra törekvő és megfelelő intenzitású végrehajtása.</p> <p>8–10 gyakorlatos önálló bemelegítés végrehajtása.</p> <p>Az autogén tréning alapfokú gyakorlatainak ismerete.</p> <p>A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása.</p> <p>A tanévben alkalmazott gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete.</p> <p>A bemelegítés és a levezetés szempontjainak ismerete.</p> <p>Részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában öntevékeny módon.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Gyakorlottság a szervezés célszerűségét, gyorsaságát szolgáló új térformák, alakzatok kialakításában.</p> <p>Egyszerű relaxációs technikák elsajátítása.</p> <p>Motoros tesztekkel mérhető fejlődés a kondicionális képességekben.</p> <p>A gimnasztikai gyakorlatok, gyakorlatsorok zenével összhangban történő végrehajtása.</p> <p>A kreativitás kinyilvánítása önállóan összeállított gimnasztikai gyakorlatfüzérrel.</p> <p>Az erősítés és nyújtás ellenjavallt gyakorlatainak ismerete és az okozati összefüggés egyszerű magyarázata.</p> <p>Igényesség a harmonikus, szép testtartás kialakításában.</p> <p>A kamaszkori személyi higiéniával kapcsolatos ismeretek bővülése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Rendgyakorlatok – térbeli alakzatok kialakítása.</p> <p>A testnevelésóra szervezéséhez szükséges egyéb térformák, alakzatok.</p> <p>Mozgások zárt rendben, alakzatváltozások.</p> <p>Alakzatfelvételek járás és futás közben, a lépéshossz és a járás sebességének változtatásával.</p> <p>Ellenvonulások járásban és futásban. Fejlődések és szakadozások ellenvonulásban.</p> <p>Gimnasztika</p> <p>Természetes mozgásformák egyéni és társas gyakorlatok formájában, szerek, kéziszerek felhasználásával, játékos feladatokkal és versengésekkel összekötve.</p> <p>Játékos és szabadgyakorlati alapformájú szabad-, társas-, szer és kéziszere-gyakorlatok (pad, bordásfal, labda, karika, ugrókötél, gumikötél stb.).</p>		<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások.</p> <p><i>Természetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p>

<p>Nyújtó, lazító hatású, állóképességet fejlesztő 8–16 ütemű, legalább négy gyakorlalelemet tartalmazó szabadgyakorlatok és gyakorlatsorok. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva, önálló tervezéssel is. Zenére végzett összefüggő gimnasztikasor. Egyszerű légző- és relaxációs gyakorlatok. A testtartás javítását szolgáló ízületi mozgékonyt és a törzs erejét növelő gimnasztikai gyakorlatok. Képességfejlesztés Keringésfokozás testnevelési játékokkal. Az alap-állóképesség fejlesztése és a keringés fokozása zenére történő futásokkal és futás közben végzett feladatokkal. A kar és a láb dinamikus erejének növelése kéziszer-gyakorlatokkal. A ritmusérzék, a kreativitás és a kinezetikus differenciáló képesség fejlesztése zenére végzett gyakorlatokkal. A testtartásért felelős izomcsoportok erősítése, nyújtása. <i>Játékok, versengések</i> A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is. A testtudatot alakító, koordináció- és fittség-fejlesztő szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását, a gerinc izomegyensúlyának és a medence középállásának automatizálását biztosító eszközökkel is végezhető gyakorlatok. A láb statikai rendellenességei ellen ható gyakorlatok. Javasolt: a 10 testtájról vonatkozó gerinctorna gyakorlatanyagának felhasználása. Relaxációs alapgyakorlatok: (autogén tréning, progresszív relaxáció). Motoros, illetve fittségi tesztek végrehajtása. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az általános bemelegítő gyakorlatok összeállításának szempontjai és a bemelegítő blokkok főbb élettani hatásai. A keringést fokozó természetes és speciális sportági mozgásformák jelentősége a bemelegítés és az edzettség szempontjából. Az életkori sajátosságoknak megfelelő funkcionális erősítő gyakorlatok ismeretei és végrehajtásuk szempontjai. Az erősítés és nyújtás kapcsolata, alkalmazásuk módszerei. Az ellenjavallt gyakorlatok indoklása. Relaxációs technikák és prevenciók szerepe az egészségmegőrzésben. Az autogén tréning és progresszív relaxáció értelmezése. Az izomegyensúly fogalmának feltárása. A kamaszkori személyi higiénével kapcsolatos információk. A tudatos higiénés magatartás ismérvei. Az edzettség értelmezése és a rendszeres fizikai aktivitás szerepe az edzettség megszerzésében és az egészségtudatos magatartásban.</p>	
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p>	
<p>Ellenvonulás, gerinc-izomegyensúly, funkcionális gyakorlat, edzettség, egészségtudatos magatartás, autogén tréning, progresszív relaxáció, ellenjavallt gyakorlat, fizikai aktivitás, inaktivitás, intenzitás, terjedelem, időtartam, edzhetőség.</p>	
<p>A fejlesztés várt eredményei</p>	
<p>Gyakorlottság a célszerű óraszervezés megvalósításában. Egyszerű relaxációs technikákról tájékozottság. Egyszerű gimnasztikai gyakorlatok önálló összefűzése és előadása zenére. Az erősítés és nyújtás néhány ellenjavallt gyakorlatának ismerete. Kísérletek az összehangolt, feszes testtartás kritériumainak való megfelelésre. A kamaszkori személyi higiénéhez kapcsolódó elemi tájékozottság. Az eddig elsajátított relaxációs technikák és a képtudati, szimbolizációs folyamatok összekapcsolása.</p>	

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Sportjátékok	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	<p>A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátításában alkalmazott testnevelési játékok és játékos feladatok aktív és értő végrehajtása.</p> <p>A sportjátékok alapvető technikai készletének elsajátítása.</p> <p>Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására.</p> <p>A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása.</p> <p>Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban.</p> <p>Részvétel a kedvelt sportjátékban a tanórán kívüli sportfoglalkozásokon vagy egyéb szervezeti formában.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A játékelemek eredményességre törekvő alkalmazása testnevelési játékokban és a sportjátékban.</p> <p>A sportjátékok technikai és taktikai készletét bővítő új elemek elsajátítása és alkalmazása.</p> <p>Tapasztalatszerzés a taktikai helyzetek megoldásában.</p> <p>A játékszabályok kibővített körének ismerete és értő alkalmazása.</p> <p>A csapatjátékhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése.</p> <p>A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása.</p> <p>Konfliktusok esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése és indokolása.</p> <p>A sportjátékokat kísérő sportszerűtlenségek, deviáns viselkedésformák helyes megítélése.</p> <p>A sportjátékok magyar történetének kiemelkedő korszakai és személyiségei, valamint a világ élvonalába tartozó nemzetek megismerése.</p> <p>A sportjátékok iránti érdeklődés megszilárdulása.</p> <p>Az egyéni adottságokhoz és a megszerzett képességekhez igazodó sportjáték-tudás kialakulása, rekreációs célú vagy versenysport igényű alkalmazás elősegítésére.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Kosárlabdázás</p> <p><i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> irányváltoztatás, cselezés; cselezés induláskor és futás közben.</p> <p><i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> Labdás ügyességi gyakorlatok (normál méretű labdával). Labdavezetés: labdavezetés félaktív, aktív védővel szemben játékos formában. Megállás, sarkazás, labdavezetésből kapott labdával, változatos körülmények között. Megállás, sarkazás önpasszból és kapott labdával, meghatározott helyen és időben. Kosárra dobások: Labdavezetés, fektetett dobás. Lepattanó labda megszerzése után kosárra dobás. Fektetett dobás labdavezetésből, illetve kapott labdával ráfordulással. Közép-távoli dobás helyből.</p> <p><i>Átadások, átvételek:</i> Átadás különböző irányba és távolságra, mozgás közben, kétkezes mellső átadással, pattintva is. Páros lefutás egy védővel. Gyors indítás párokban.</p> <p><i>Taktikai gyakorlatok:</i> Emberfogásos védekezés: labda nélküli és labdát birtokló támadó védeése. Labdavezető játékos védeése; védekezés a labdavezetést befejező és a még labdát vezető támadóval szemben.</p> <p><i>Játékelemek alkalmazása:</i></p>		<p><i>Matematika:</i> logika, valószínűség- számítás, térbeli alakzatok, tájékozódás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Fizika:</i> mozgások, ütközések, erő, energia.</p> <p><i>Biológia- egészségtan:</i> az emberi szervezet működése, energianyerési folyamatok.</p>

<p>1:1 elleni játék, félaktív és aktív védővel. Létszámfőlényes helyzet: 2:1 elleni játék. Befutások. 1:1 elleni játékadogatóval. Létszámfőlényes helyzet: 3:2 elleni játék.</p> <p>Képességfejlesztés Kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző labda nélküli és labdás technikai elemek, játékelemek gyakorlásával. Koordinációs képességek fejlesztése labdás gyakorlatokkal: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat-végrehajtásokkal. A komplex képességfejlesztéssel hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. A kognitív képességek fejlesztése (helyzetfelismerés, kreativitás, anticipáció stb.) az üres helyek, az előnyök felismerése, az ellenfél általi akadályoztatás kezelése, a célba találás, az összjátékban való részvétel eredményeként.</p> <p>Játékok, versengések A kosárlabdázás technikai, taktikai készletének tökéletesítése, valamint a játékelemek begyakorlása játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazásával. Kosárlabdázás labdavezetés nélkül, könnyített szabályokkal, a szabályok bővülő körének beépítésével. Kosárra dobó versenyek. Részvétel az iskolai mini kosárlabda-bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Baleset-megelőzés a kosárlabdázás játékelemeinek szabályos, körültekintő végrehajtásával, valamint a játékszabályok betartásával, a sportszerűség szabályainak szem előtt tartásával. Sikeres tanulás biztosításával a kosárlabdázás megszerettetése, hozzájárulás a fizikai rekreációs sportágválasztáshoz.</p> <p>Röplabdázás <i>Labdás technikai gyakorlatok, a tanult játékelemek tökéletesítése:</i> Az alkar-, kosárérintés, felső ütőérintés és alsó egyenes nyitás gyakorlása egyéni, páros és csoportos gyakorlatokban. <i>Kosárérintés változatai:</i> kosárérintés előre-hátra, alacsony és közepesen magasra elpattanó labdával. Kosárérintés célba, földre tett karikába, kosárba, különböző magasságú zsinór felett. <i>Felső egyenes nyitás:</i> a mozgás végrehajtása a labda megütése nélkül, egyénileg a fallal szemben a labda megütésével; párokban a zsinór/háló felett. A nyitás végrehajtása a zsinórtól növekvő távolságra. <i>Felső egyenes nyitás-nyitásfogadás.</i> A felső egyenes nyitás és az alkarérintéssel történő nyitásfogadás gyakorlása csoportokban, forgással. <i>Egyenes leütés:</i> a mozgássor gyakorlása labda és zsinór nélkül, majd zsinórnál tartott, illetve pontosan dobott labdából. <i>Taktikai gyakorlatok.</i> Támadási alapformák. Helyezkedés támadásnál. Az ütés és a sáncolás fedezése.</p> <p>Képességfejlesztés Labdakezelési ügyesség komplex fejlesztése (reagáló képesség, gyorskoordináció, ritmusérzék, differenciális mozgásérzékelés, téri tájékozódás és egyensúlyozás) a testrészek különböző felületeivel történő érintésekkel egyénileg, párokban és csoportokban. Az egyensúlyozó és téri tájékozódó képesség fejlesztése csoportokban végzett alapérintéseket tartalmazó gyakorlatokkal, fordulatok és helycserék végrehajtásával. Az erő-állóképesség fejlesztése az egyenes leütés és a sáncolás többszöri és folyamatos végrehajtásával. Mozdulatgyorsaság fejlesztése dobott labdák elérésére törekvéssel különböző kiinduló helyzetből.</p>	
--	--

Játékok, versengések

Az alapérintések tökéletesítése és a játékelemek eredményességének javítása testnevelési játékok, játékos feladatok alkalmazásával. 2:2, 3:3 elleni játék meghatározott érintési módokkal, a tanult érintések beiktatásával. Versengések egyénileg és párokban különböző érintésekkel.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A röplabdajáték szabadidőben, szabadtéren, strandon is játszható technikai készletének, valamint egyszerűsített játékformáinak elsajátítása.

Kézilabdázás

Labda nélküli technikai gyakorlatok:

Alapmozgás, indulás, megállás, irányváltoztatások, cseles, megtévesztő mozgások, fordulatok labda nélkül.

Lábmunka csiszolása. Indulócselek, le- és visszaforgások.

Ütközések.

Sáncolás helyben, illetve mozgással, talajon és felugrással.

Résekre helyezkedés.

Esések-tompítások.

Labdás technikai gyakorlatok:

Labdavezetés nehezített körülmények között irány- és ritmusváltoztatásokkal.

Önszöktetés.

Labdás cselek: indulási-átadási lövő cselek.

Átadások:

test előtti átadások,

oldalról és hátulról érkező labda elkapása.

Kapura lövések:

talajról különböző mértékű lendületszerzés után és felugrásból, passzív, félaktív és aktív védővel szemben.

Átlövés felugrással is. Kapura lövések cselezés után.

Kapusmunka:

helyezkedés, támadás, ill. védekezés esetén;

feladatok gyorsindítás esetén;

indítások megelőzése;

védekezés kézzel, lábbal;

hétméteres rúgás védeke.

Taktika:

Egyéni taktika - betörések labda nélkül és labdával.

A kapus átívelése.

Kitámadás, halászás, szerelés, elzárás.

Csapatrés- és csapattaktika:

1:1; 2:1; 2:2, 3:2, 3:3 elleni játék.

Védekezés emberfogással, 6:0-s.

Üres helyre helyezkedés.

Védőtől való elszakadás.

Melléállásos elzárás.

Gyors indítások.

Lerohanásos támadás rendezetlen védelem ellen.

Ötletjáték.

Támadásból védekezésbe való gyors visszahelyezkedés.

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző feladatokkal, gyakorlatokkal, a játékelemek intenzív gyakorlásával; mérkőzések játszásával.

A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladatvégrehajtásokkal.

A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren, különböző időjárási viszonyok között végrehajtott játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával.

A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és a fittség szervi megalapozásához.

Játékok, versengések

A kézilabdázás technikai, taktikai készletének tökéletesítése, valamint a játékelemek begyakorlása játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazásával.

Célba dobó versenyek; kézilabdajáték a szabályok fokozatos bővítésével. Részvétel az iskolai bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés a kézilabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával.

A kézilabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.

A szervezet edzettségének növelése a szabadteren, különböző időjárási viszonyok között végzett játéktevékenység révén.

Labdarúgás

Labdás technikai gyakorlatok:

labdavezetések mindkét lábbal, külső és belső csüddel, különböző alakzatban.

Labdahúzogatás, -görgetés haladás közben, fordulatokkal.

Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal.

Átadások laposan mozgás közben, íveltlen növekvő távolságra, irányváltoztatással.

Átvételek ívelt labdával. Labdavevétel: talppal, belsővel, külső csüddel, combbal, mellel.

Levegőből érkező labda átvétele belsővel.

Labdatoppolás.

Rúgások:

belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel,

állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával, különböző irányból érkező labdával.

Dekázás: haladással, irányváltoztatással.

Dekázás csoportosan csak lábbal, csak fejjel.

Fejelés: előre, oldalra, különböző irányból érkező labdával.

Fejelés felugrással.

Cselezés:

testcsel, labdavezetésből labda elhúzása oldalra, labdaátvétel testcsellel.

átadócsel, rúgócsel, rálépéssel, hátrahúzással.

Szerelés:

alapszerelés, megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása, helyezkedés a támadó és a kapu közé, a labda elrúgása.

Egyéb feladatok: partdobás szabályosan.

Kapusmunka:

guruló és ívelt labda megfogása;

kigurítás, kirúgás állított, lepattintott labdával;

helyezkedés, erős lövés megfogása;

lábbal védés;

kidobás.

Taktikai gyakorlatok:

Gyors támadásba felfejlődés és visszarendeződés.

„Poszt” vagy „udvaros” gyakorlás.

Helyezkedés.

Emberfogás poszt szerint.

Támadásban a védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés.

Váltás védelemben.

A támadások súlypontjának változtatása rövid és hosszú átadásokkal.

Egyből játék.

4:2 elleni játék.

Képességfejlesztés

A motoros képességek fejlesztése a labdarúgás technikai készletének variálásával, intenzív, nehezített körülmények közötti nagyobb ismétlésszámban történő végrehajtásával.

A komplex képességfejlesztést szolgálja a technikai elemek sajátos ritmusának-

<p>dinamikájának kialakítása, valamint azok változatos, egyre bonyolultabb feltételek (idő, pontosság, összjátékkényszer, ellenfél-jelenlét stb.) mellett történő gyakorlása. A szervezet edzettségének, fittségének növelése szabadtéri, különböző évszakokban és időjárási viszonyok között végrehajtott gyakorlással, mérkőzések játszásával.</p> <p>Játékok, versengések</p> <p>A labdarúgás játékelemeinek elsajátítását és rögzítését segítő játékos feladatok, testnevelési játékok.</p> <p>Cserefoci. Lábtenisz meghatározott szabályokkal.</p> <p>Vonalfoci.</p> <p>Játék egy kapura két labdával.</p> <p>2:1 elleni játék.</p> <p>Labdavezető, dekázó, célba rúgó és fejelő versenyek egyénileg, valamint csoportosan.</p> <p>Kispályás labdarúgó-mérkőzések.</p> <p>Részvétel az iskolai kispályás bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>Baleset-megelőzés az évszakhoz, az időjáráshoz alkalmazkodó sportág-specifikus bemelegítés gyakorlataival, valamint a technikai-taktikai játékelemek szabályos és sportszerű végrehajtásával.</p> <p>A labdarúgásban különösen igénybe vett izmok erősítésének és nyújtásának elvei és gyakorlatai a sérülések, károsodások megelőzése érdekében.</p> <p>A szervek-szervrendszerek működésének fejlesztése a szabadtéren, különböző évszakokban és időjárási viszonyok között végzett sportágspecifikus motoros cselekvésekkel.</p> <p>Az élményszerű játékkal és a sokoldalú játéktudással a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A sportjátékokban a kibővített játékelem-repertoár technikai végrehajtására, a hibajavításra, a taktikai megoldásokra és a hozzájuk kapcsolódó játékszabályokra vonatkozó ismeretek.</p> <p>A játék kiteljesítését szolgáló egyéni és csapattaktikai ismeretek.</p> <p>A sportjátékszabályok körének bővítése és a képzettséghez igazodó játékvezetési ismeretek.</p> <p>A specifikus sportjáték-tudás elsajátításához szükséges motoros képességek és alapvető fejlesztési módszerek.</p> <p>A csapatjátékok szerepe az együttműködés, a társas készségek kialakításában, a közösségi sikerek átélésének lehetőségeiben.</p> <p>A sportszerűség, a fair play és a szabálykövető magatartás fontossága a sportjátékokban. A sportolói és a szurkolói magatartás pozitív és negatív vonásai, a sporteseményekhez kapcsolódó durvaságok, az agresszió helyes értelmezése.</p> <p>A sportjátékok kiemelkedő magyar bázisai, nemzetközi sikerei.</p> <p>A világ élenjáró nemzetei a sportjátékokban.</p> <p>A sportjátékok rekreációs célú felhasználási lehetőségei és szerepe az egészséges életmód kialakításában.</p> <p>A sportjátékokkal kapcsolatos balesetvédelmi és elsősegélynyújtási ismeretek.</p>	
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p>	
<p>„Félaktív”, aktív védő, dobócsel, indulócsel, önpassz, lepattanó labda, ráfordulás, befutás, páros lefutás, 1:1, 2:1, 3:2. elleni játék, létszámfölényes helyzet. Adogató, felső egyenes nyitás, egyenes leütés, feladás, sáncolás, támadási alapformák, ütés-sáncolás fedezése, 1:1, 2:2 elleni játék. Ütközések, sáncolás, résekre helyezkedés, esés-tompítás, önszöktetés, átlövés, bevetődéses-bedőléses lövés, ejtés, betörés, gyorsindítás, kitámadás, halászás, elzárás, lerohanás. Átadócsel, rúgócsel, labdatoppolás, emberfogás, védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés, egyből játék, partdobás, sportágspecifikus bemelegítés, deviancia.</p>	
<p>A fejlesztés várt eredményei</p>	
<p>Gazdagabb sportjáték-technikai és -taktikai készlet.</p> <p>Jártasság néhány taktikai formáció, helyzet megoldásában.</p> <p>A játékszabályok kibővített körének megértése és alkalmazása.</p> <p>A csapatjátékhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése.</p> <p>A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása.</p>	

<p>Konfliktusok, sportszerűtlenségek, deviáns magatartások esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése. Sporttörténeti alapvető tájékozottság a labdajátékokban.</p>		
Tematikai egység / Fejlesztési cél	Atlétikai jellegű feladatok	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	<p>Jártasság a tanult futó-, ugró- és dobógyakorlatokban. A rajtok mozgáselemeinek végrehajtása az indítási jeleknek megfelelően. A futómozgás technikájának alkalmazása a vágta-, illetve a tartós futásban. Tapasztalat a nekifutás távolságának és sebességének megválasztásában. Kislabdahajtás. A kar- és láblendítés szerepe az el- és felugrások eredményességében. Az atlétikai versenyek lényeges szabályai. Szervezési feladatok vállalása a tanórai versenyek lebonyolításában.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása. Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő elsajátítása és a versenyszabályoknak megfelelő alkalmazása. Az atlétika versenyszámainak eredményes tanulását és a teljesítmények javulását megalapozó motoros képességekben mérhető fejlődés elérése. A vágta-, a tartós, valamint a váltófutás technikájának a mozgásmintához közelítő bemutatása. Ugrásoknál az optimális nekifutás, valamint az erőteljes kar- és láblendítés kialakítása. A hajtásnál, lökésnél a lendületszerzés és kidobás összekapcsolása. Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerűségek ismerete. A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete. Az érdeklődés cselekvésekben történő kinyilvánítása az atlétikai mozgások, valamint a sportolás és a rendszeres testedzés iránt.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Futások, rajtok</i> A korábban tanult rajtformák (álló- és térdelőrajt) gyakorlása. Térdelőrajt rajtgépről. Rajtversenyek állórajttal, térdelőrajttal 15-20 m-es távon. Repülő és fokozó futások. Gyorsfutások játékosan és versenyek alkalmazásával 30-60 m-es távon. Iramfutás, tempófutás a táv fokozatos növelésével. Váltófutás váltózónában, egyenesben, játékosan és versenyszerűen, egykezes váltással. Tartós futás a táv és az intenzitás növelésével. Futás feladatokkal, akadályokkal, átfutás akadályok felett. Futóiskolai gyakorlatok. <i>Szökdelések, ugrások</i> Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Sorozatban végzett el- és felugrások. Helyből távolugrás. Távolugrás guggoló vagy lépő technikával. A nekifutás, az elugrás és a talajérés iskolázása (elugró sávból). Magasugrás átlépő és guruló technikával. A nekifutás és a felugrás iskolázása. <i>Dobások</i> Dobóiskolai gyakorlatok. Dobások, lökések különböző kiinduló helyzetből tömött és füles labdával, célba is. Vetés füles labdával zónába vagy célba, egy és két kézzel. Kislabdahajtás helyből, nekifutással, hármas lépésrítusból. Kislabdahajtás célba. Súlylökés helyből és becsúszással. Vetés füles labdával távolba és célba. Vetés tömött labdával, két kézzel két oldalra.</p> <p>Képességfejlesztés</p>		<p><i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok, ritmusok. <i>Biológia-egészségtan:</i> energianyerés, szénhidrátok, zsírok, állóképesség, erő, gyorsaság. <i>Informatika:</i> táblázatok, grafikonok. <i>Földrajz:</i> térképismeret.</p>

<p>Az ideg-izom kapcsolat fejlesztése futóiskolai gyakorlatokkal. A reakció- és a vágtagyorsaság fejlesztése rajtokkal és vágtafutásokkal. Az idő- és tempóérzék fejlesztése iram- és tempófutásokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Az aerob állóképesség fejlesztése növekvő intenzitású tartós futással. Az ugrásokhoz szükséges gyorsuló fejlesztése szökdelő és ugróiskolai gyakorlatokkal, valamint sorozatban végzett el- és felugrásokkal. A dobóerő és dobóügyesség fejlesztés tömött és füles labdadobásokkal.</p> <p>Játékok, versengések Az atlétikai versenyszámok eredményes elsajátítását és az azokban elérhető teljesítmény fokozását elősegítő adekvát játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazása, versenyszerűen is. Az atlétikai versenyszámokban lebonyolított versenyek.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Az atlétikai mozgások cselekvésmintáinak optimalizálása növeli a mindennapi cselekvések és feladathelyzetek biztonságos megoldását. Az életkori periódushoz igazodó arányos és harmonikus erőfejlesztés elősegíti az atlétikus versenyszámok eredményes elsajátítását és rögzíti a biomechanikailag helyes testtartást. A futások különböző formáinak különböző terepen történő végzése cselekvésmintát szolgáltat a szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások esetére is. Levezetés, a szervezet lecsillapítása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A rajtolás sikerében kiemelt szerepet játszó, indulás utáni fokozatosan növekvő és gyorsuló lépések, valamint a lábak és a karok aktív munkájának tudatosítása. Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerűségek. Az „aktív elugrás” értelmezése. Az ugrások és dobások eredményes elsajátításához szükséges erőfajták, információk a passzív mozgatórendszer megterhelését, károsodását okozó erőedzésekről. A mozgáskoordináció szerepének tudatosítása az állóképességi és gyorsasági teljesítményekben. Az akarati tényezők szerepe az állóképességet igénylő teljesítményekben Alapvető ismeretek a terhelési összetevőkről. Ismeretek a tartós terhelések hatásáról a keringési rendszerre, a szervek és szervrendszerek szabályozására, működésük gazdaságosságára és a tanulásban érvényesülő teljesítőképességre. Az atlétikai képesséssel pozitív magatartásbeli tulajdonságok fejlesztése.</p>		
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p> <p>Váltózóna, egykezes váltás, magasugrás guruló technikával, hármas lépésritmus, vetés, ideg-izom kapcsolat, reagáló-gyorsaság, vágtagyorsaság, aktív és passzív mozgatórendszer, terhelési összetevő.</p>		
<p>A fejlesztés várt eredményei</p> <p>Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása. Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő végzése a tanult versenyszabályoknak megfelelően. Mérhető fejlődés a képességekben és a sportági eredményekben. Az atlétikai alapmozgásokban mozgásmintához közelítő bemutatás, a lendületszerzések és a befejező mozgások összekapcsolása. A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete.</p>		
<p>Tematikai egység / Fejlesztési cél</p>	<p>Tornajellegű feladatok</p>	<p>Órakeret 35 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A testtömeg uralása a szükséges segítségadás mellett. A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása. Kötélmászás a képességnek megfelelő magasságig. Egyensúlygyakorlatok a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett. Az aerobik alaplépésekből 2–4 ütemű gyakorlat, egyszerű kartartásokkal és kargyakorlatokkal zenére is.</p>	

	<p>A ritmikus sportgimnasztika egyszerű tartásos és mozgásos gyakorlatelemei. Technikailag helyes járások, ritmizált lépések, futások és szökdelések. Hibajavítás. Balesetvédelem. Segítségnyújtás a társaknak.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása. Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő elsajátítása és a versenyszabályoknak megfelelő alkalmazása. A tornajellegű gyakorlatok végrehajtásánál igényesség a helyes testtartás kialakítására, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának megteremtésére. Talajon, gerendán, valamint gyűrűn összefüggő gyakorlatok önálló összeállítása, összekötő elemek alkalmazásával. A szekrény- és a támaszugrások biztonságos végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon. Az aerobik gyakorlatok végrehajtásában kreativitásra és igényes kivitelezésre törekvés. Az aerobik gyakorlatok zenével összhangban történő végrehajtása. A figyelemkoncentráció, az önkontroll és a kitartás fejlődése. Önállóság, együttműködés és segítségnyújtás a tornajellegű gyakorlatok végrehajtásában.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Torna (talajtorna, szertorna) A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező. <i>Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok, támaszugrások:</i> Támlázások előre, hátra, oldalra, mellső, hátsó fekvőtámaszban haladással is. Mellső és mély fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás. Akadályok leküzdése támaszfeladatokkal. Gurulóátfordulások előre, hátra, különböző kiinduló helyzetből különböző befejező helyzetbe. Gurulóátfordulások sorozatban. Fejállás különböző kiinduló helyzetből, különböző lábtartással és lábmozgással. Mellső mérlegállás. Fellendülés kézállásba bordásfalnál, segítséggel és segítség nélkül. Fellendülés futólagos kézállásba, gurulás előre. Repülő-guruló átfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúknak). Kézen átfordulás oldalra. Összefüggő talajgyakorlat. Csúsztatás nyújtott ülésből hason fekvésbe és vissza (lányoknak). Vetődés mellső fekvőtámaszból nyújtott ülésbe (fiúknak). Ugrószekrény széltejében (lányoknak: 3–4 rész, fiúknak: 4–5 rész): guggolóátugrás. Ugrószekrény hosszában (lányoknak: 3–4 rész, fiúknak 4-5 rész): gurulóátfordulás a szekrényen talajról elugrással; felguggolás, leterpesztés. <i>Függésgyakorlatok:</i> Akadályok leküzdése függésfeladatokkal. Mászás kötélén/rúdon. Függeszkedési kísérletek bordásfalon felfelé és lefelé. Vándormászás. Függeszkedési kísérletek kötélén (fiúknak). Magas gyűrű (fiúknak): alaplendület; zsugorlefuggés; lendület előre zsugorlefuggésbe; zsugorlefuggésből ereszkedés hátsó lefüggésbe; homorított leugrás hátra, lendületből. Érintő magas gyűrű (lányoknak): lendületek előre-hátra; fellendülés lebegő függésbe; zsugorlefuggés; ereszkedés hátsó függésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás. <i>Egyensúlyozó gyakorlatok:</i></p>	<p><i>Fizika:</i> az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, egyensúly, reakcióerő, hatásidő; egyensúly, tömegközéppont. <i>Biológia-egészségtan:</i> egyensúlyérzékelés, izomérzékelés. <i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.</p>

<p>Magas gerendán, ferdén elhelyezett padon: természetes és utánzó járások, futások, fordulatok.</p> <p>1 m-es gerenda (lányoknak): Járások előre, hátra, oldalt különböző kartartásokkal. Érintőjárás; hármás lépés. Járás guggolásban.</p> <p>Mérlegállás.</p> <p>Függőleges repülés különböző kiinduló helyzetből.</p> <p>Aerobik (lányoknak, fiúknak)</p> <p>Alaplépések, lépéskombinációk irányváltoztatással, forgással és karmunkával; komplett gyakorlatlánc (koreográfia); zenére történő duplázás; aszimmetrikus koreográfia.</p> <p>Ugrókötélgyakorlatok (lányoknak, fiúknak)</p> <p><i>Lengetések:</i> oldalt lengetés; elől lengetés; fent lengetés; „fűnyíró”; 8-as figura.</p> <p><i>Kötélhajtások:</i> egy, illetve páros lábon szökdeléssel, előre és hátra kötélhajtással állóhelyben és haladással; futás mindkét láb alatt történő áthajtással; helyben futás a joggoláshoz hasonló lábmunkával.</p> <p><i>Kombinációk:</i> oldalt lengetés egyik oldalra, majd páros lábon szökdelés közben kötélhajtás előre, ezt követően oldalt lengetés másik oldalra; ugyanez hátra kötélhajtással.</p> <p><i>Fordulatok:</i> 2x180° fordulat (egy oldallengetés közben 180° fordulat, majd kötélhajtás hátra a láb alatt, ezután a második 180° fordulat majd kötélhajtás előre a láb alatt).</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>Koordinációs képességek komplex fejlesztése talajgyakorlati és gyűrűn végezhető elemek kombinált végrehajtásával, valamint az ugrószekrény alkalmazásával (téri tájékozódó és mozgásátállítódási képesség, ritmusérzék).</p> <p>A statikus és dinamikus egyensúly-érzékelés fejlesztése gerendán végezhető gyakorlatokkal, illetve azok variálásával.</p> <p>A váll, a kar és törzs erejének erősítése támasz helyzetben és függésben végzett gyakorlatokkal.</p> <p>Zenére, állásban és talajon saját testsúllyal végezhető gyakorlatok a főbb izomcsoportok erősítése céljából (térdfeszítő, -hajlító, csípőfeszítők, -hajlító, törzsfeszítő, -hajlító, könyökizület-feszítők, -hajlító). Erősítő és statikus nyújtó hatású gyakorlatok variálása.</p> <p>Játékok, versengések</p> <p>Célszerű testnevelési játékok a tornaszerek (gerenda, ugrószekrény, zsámolyok) felhasználásával.</p> <p>Játékos feladatok, ugrókötéllel, kötélhajtással; hullámozó kör, hullámozó vonal.</p> <p>Összefüggő talajgyakorlat (fiúk-lányok), valamint gerendagyakorlat (lányok) önálló összeállítása, bemutatása összekötő elemek felhasználásával, a társak pontozásával.</p> <p>Tehetség gondozás, részvétel különböző versenyeken a torna, az aerobik és ugrókötél sportágakban tehetséges tanulókkal; a tehetségek terelgetése a versenysport irányába.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>Az egészséges testi fejlődés elősegítése a tornajellegű feladatmegoldásokkal és az aerob munkavégzéssel.</p> <p>A test izmainak arányos fejlesztése, a biomechanikailag helyes testtartás, a gerinc izomegyensúlyának elősegítése a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal, az erő- és nyújtó gyakorlatok összhangjának megteremtésével.</p> <p>A tornajellegű feladatmegoldásokkal a cselekvésbiztonság növelése, áttételesen a mindennapok biztonságos cselekvéseinek elősegítése.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A tornajellegű feladatmegoldásokhoz tartozó sportágak koncentrikusan bővülő szaknyelvi ismeretei.</p> <p>A sportágspecifikus önálló és bemelegítés szempontjai.</p> <p>Az erősítő és nyújtó hatású gyakorlatok alapvető anatómiai és élettani ismeretei.</p> <p>A mozgáshibákkal kapcsolatos ismeretek bővítése, a technikáról alkotott mozgásképpontosításához és az önkontroll elősegítéséhez.</p> <p>A funkcionális és célzatos erőfejlesztő gyakorlatok kiválasztásának és végrehajtásának alapismeretei.</p>

<p>A zenei és az esztétikai kivitelezésre vonatkozó ismeretek. Az életkor szenzitív szakaszai és értelmezésük alapismeretei. A tornajellegű gyakorlatokkal kapcsolatos versenyrendezés és - lebonyolítás kérdései. A feladat-végrehajtások során az egymásnak nyújtott segítségnyújtás és - biztosítás módjainak verbális és gyakorlati ismeretei. Az egészséges életmód összetevői közül a rendszeres testmozgás és táplálkozás összefüggéseire vonatkozó ismeretek.</p>		
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p>		
<p>Futólagos kézállás, repülő guruló átfordulás, csúsztatás, vetődés, guggolóátugrás, vándormászás, homorított leugrás, aszimmetrikus koreográfia, ugrókötélgyakorlat, statikus és dinamikus egyensúlyérzékelés, statikus nyújtás, szenzitív életkori szakasz.</p>		
<p>A fejlesztés várt eredményei</p>		
<p>A helyes testtartás, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának jelenléte a tornajellegű mozgásokban. Talajon, gerendán, valamint gyűrűn a növekvő önállóság jeleinek felmutatása a gyakorlásban, gyakorlat-összeállításban. A szekrény- és a támaszugrások bátor végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon. Látható fejlődés az aerobikgyakorlatok kivitelében és a zenével összhangban történő végrehajtásakor. Önkontroll, együttműködés és segítségnyújtás a tornajellegű gyakorlatok végrehajtásában.</p>		
<p>Tematikai egység / Fejlesztési cél</p>	<p>Alternatív környezetben űzhető sportok</p>	<p>Órakeret 26 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az alternatív környezetben űzhető sportágak alaptechnikái. A tanult sportágak űzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata. A természeti és környezeti hatások, valamint a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete. A természetben űzött sportok egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályai. A mostoha időjárási feltételek mellett végzett testmozgás.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal a tematika továbbtervezése. A játék- és sportkultúra gazdagodása a szabadidőben szórakozást és játékélményt nyújtó új sportágak mozgásanyagának megismerésével. Az évszakoknak megfelelő rekreációs célú sportágak és népi hagyományokra épülő sportolási formák elsajátítása. Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek elsajátítása. A szabadban végzett mozgások jelentőségének belátása. A környezettudatosság fontosságának elismerése. A természeti/környezeti hatásokkal szembeni alkalmazkodó-, ellenállóképesség növekedése. A verbális és nem verbális kommunikáció fejlődése a testkultúra hagyományos és újszerű mozgásanyagainak elsajátításával. A szabadidőben rekreációs céllal végzett fizikai aktivitás iránti pozitív beállítódás fokozódása.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG A helyi tantervben rögzített választás szerint legalább négy, az évszaknak megfelelő és a helyi személyi és tárgyi körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitás: feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal; falmászás; ijáaszt, lovaglás, karate, Nordic Walking, vívás. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek. <i>Egy – a helyi tantervben leírható – lehetséges választás mintáját képző négy aktivitás mozgásműveltségi anyaga:</i> Korcsolyázás (az 5-6. évfolyamos tudásanyag bővítése) <i>Siklások:</i> egy lábon kapaszkodással, majd önállóan; váltott lábbal, ellökéssel;</p>		<p><i>Földrajz:</i> időjárási ismeretek, tájékozódás, térképáshasználat.</p>

guggolásokkal.

A korcsolyázás technikai alapjai: elrugaskodás, pihenés, támaszhelyzet. Rajtolás.

Előrekorcsolyázás egyéni és páros gyakorlatokban: a jégpálya hosszában, keresztben, körben; szlalomkorcsolyázás; jobb és bal lábon siklással; egymás tolásával. *Előrekorcsolyázás*, az optimális sebesség után váltott lábon siklások. Váltott lábon siklások a lengő láb előre és hátra lendítésével. *Előrekorcsolyázó* gyakorlatok csoportokban.

Hátrakorcsolyázás: lépegetéssel hátrafelé; állásban, guggolásban; folyamatosan. Ívben korcsolyázás: tárgyak, társak megkerülése lendületes korcsolyázással. Koszorúzás előre: szlalomkorcsolyázás tárgyak, társak között; koszorúzás nyolcas alakzatban; koszorúzás kijelölt kör kerületén. Megállás. Hátrakorcsolyázás egyenes vonalon és körben. Íves korcsolyázás tárgyhoz közeli kanyarodással - versenyszerűen is. Koszorúzás hátra. Fordulatok jobbra, balra.

Asztalitenisz (folyosón és szabadban felállított asztalon is gyakorolható)

Előkészítő gyakorlatok: a játékoknál felsorolt játékos gyakorlatok.

Technikai elemek: alapállás; ütőtartás; lábmunka; tenyeres hosszú adogatás; tenyeres kontraütés; fonák hosszú adogatás; fonák kontraütés; fonák drop ütés; tenyeres drop ütés; fonák nyesett adogatás; tenyeres nyesett adogatás; alapszervák.

Nordic Walking (NW)

Technikai elemek: a Nordic Walking alaplépése, a diagonál lépés elsajátítása (az ellentétes kar és láb mozgásának összehangolása). A bot aktív és funkcionális használata (**lendületet** ad, elősegíti az **erőkifejtést**, **egyensúlyt** biztosít). Az alaplépés automatizálása különféle terepviszonyok között (puha, kemény talaj, emelkedő, lejtő stb.). **Gyaloglólépés, futó és ugró alapttechnikák. Képességfejlesztés**

Játékok, versengések

Korcsolyázás: játékos rajtolási és megállási gyakorlatok: rajtolás, megállás meghatározott vonal előtt és mögött. Ívben korcsolyázás tárgyak, társak megkerülésével. Siklóversenyek, korcsolyaversenyek 30 és 60 méteren, időmérésre. Íves korcsolyázás tárgyhoz közeli kanyarodással, versenyszerűen.

Asztalitenisz: labdapattogatás az ütő tenyeres, illetve fonák oldalán különböző testhelyzetben, álló helyzetben és járás közben - ügyesebb és ügyetlenebb kézzel. Ütögetés a falra, illetve párokban - ügyetlenebb kézzel is. Játékos ütögetés, pattogatás, egyensúlyozás állomásokon, mindkét kéz igénybevételével. Ütögetés az ütő tenyeres és fonák oldalát váltogatva. Szervák célba - versenyszerűen. Rövidített, illetve szabályos játszmák.

Turul: ütögetések és nyitások különböző méretű és felületű célba. Egyéni, páros és vegyes páros játszmák mérkőzéseszerűen.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Szabadidőben, különböző évszakokban, egyénileg, csapatban, formális és informális kertek között üzhető új testedzési formák megismerése, jártasságszintű elsajátítása. A szervezet edzettségének, ellenálló- és alkalmazkodóképességének fokozása a természeti és környezeti hatások révén. Az egészséges életmóddal kapcsolatos tudásanyag bővítése, a környezettudatos magatartás formálása. Az új sportági mozgásformák megismerésével a motoros cselekvésbiztonság növelése, technikailag helyes elsajátításukkal a balesetek megelőzése. Prevenációs ismeretek átadása a technikai gyakorlatok káros kivitelezését érintő következmények tudatosításával.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A pszichomotoros tartalmakhoz tartozó információk az önálló és tudatos tanulás, gyakorlás elősegítésére.

A választott aktivitás kellékei, játék- és versenyszabályai.

A választott aktivitás helyes kivitelezésével és a testi épségre káros mozdulatokkal kapcsolatos ismeretek. Információk az sporteszközökről, valamint az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözékről

Ismeretek a szabadtéren különböző évszakokban és időjárási körülmények között történő sportolás egészségvédő hatásairól.

A környezetkímélő magatartás főbb kritériumai.

A rekreáció alapértelmezése, életkori sajátosságai és az egész életen át tartó fizikai aktivitás alapismeretei.

Kulcsfogalmak / fogalmak		
A választott aktivitásoknak megfelelő fogalmak., egészségvédő hatás, rekreáció.		
A fejlesztés várt eredményei		
<p>Az évszakoknak megfelelő rekreációs célú sportágakban és népi hagyományokra épülő sportolási formákban bővülő gyakorlási tapasztalat és bizonyos területeken fellelhető erősebb belső motiváció.</p> <p>Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek kinyilvánítása.</p> <p>A természeti erők és a sport hasznos összekapcsolásának ismerete, és jártasság az ezzel kapcsolatos előnyök, rutinok területén.</p> <p>A cselekedetekben megnyilvánuló környezettudatosság.</p> <p>A verbális és nem verbális kommunikáció fejlődése a testkultúra hagyományos és újszerű mozgásanyagainak elsajátításában.</p> <p>A szabadidőben végzett sportolás iránti pozitív beállítódás felmutatása.</p>		
Tematikai egység / Fejlesztési cél	Önvédelmi és küzdő feladatok	Órakeret 23 óra
Előzetes tudás	<p>Az alapvető önvédelmi fogások és eséstechnikák.</p> <p>A grundbirkózás alaphelyzetei; kitolás és a kihúzás.</p> <p>A dzsúdó elemi guruló és esésgyakorlatai.</p> <p>Néhány egyszerű önvédelmi fogás.</p> <p>A test-test elleni küzdelem.</p> <p>Az érzelmek és az agresszió szabályozása.</p> <p>Mások teljesítményének elismerése.</p> <p>A tanult önvédelmi és küzdőjellegű feladatok szabályai.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A grundbirkózás további technikájának, szabályainak elsajátítása és gyakorlatban történő alkalmazása.</p> <p>Az önvédelmi módok megismerése és gyakorlatainak kontrollált végrehajtása.</p> <p>Különböző eséstechnikák biztonságos végrehajtása társ közreműködésével is.</p> <p>Leszorítás-technikák és leszorításból történő szabadulások megismerése.</p> <p>Állásküzdelem kialakítása a dzsúdó elsajátított dobásaival.</p> <p>Veszélyes helyzetek, fenyegetettség felismerése, viselkedésminták elsajátítása a fenyegetettség elkerülésére.</p> <p>Segítségkérésre, menekülésre vonatkozó ismeretek elsajátítása.</p> <p>A sportszerű győzni akarás kinyilvánítása.</p> <p>A fájdalomtűrés és az önfegyelem fejlődése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Önvédelem, önvédelmi fogások</p> <p>Szabadulások fojtásfogásból. Felső egykezes kalapácsütés, egyenes ütés és köríves ütés véde, háritása. Egyenes rúgás háritása. Védés után a tanult dobástechnikák alkalmazása (pl. egyenes ütés háritása oldalra kitéréssel, majd nagy külső horogdobás).</p> <p>Grundbirkózás</p> <p>Emelések és védésük. Mellső, hátsó és oldalemelések különböző fogásokkal (derékfogásból, hónaljfogásból, karlezárással, karfelütéssel stb.). A grundbirkózás szabályai, küzdelmek azonos súlyú partnerekkel.</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>Az önvédelmi és küzdőjellegű feladatok eredményes elsajátításához szükséges kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése természetes mozgásformák és játékos, egyéni és páros képességfejlesztő gyakorlatok alkalmazásával (mászások, kúszások, emelések-hordások, függeszkedések, húzások-tolások, kéziszerrerrel történő gyakorlatok).</p> <p>Játékok, versengések</p> <p>Az állás- és földharc-küzdelmet előkészítő páros küzdőjátékok. Földharcjátékok (szőnyegfelület esetén).</p> <p>Állásban végzett játékok.</p> <p>Emeléseket előkészítő páros küzdőjátékok.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> keleti kultúrák.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> izmok, ízületek, anatómiai ismeretek, testi és lelki harmónia.</p>

<p>Mögékerülés, kiemelés páros játékos küzdőgyakorlatai. Állásküzdelmek azonos súlyú partnerekkel a grundbirkózás és a dzsúdó elsajátított elemeinek alkalmazásával. A tehetséges tanulók sportágspecifikus tudásának növelése a diáksportban történő versenyeztetéshez és a sportegyesületbe történő irányításhoz.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A mindennapi cselekvésbiztonság növelése az eséstechnikák és tompítások elsajátításával. Viselkedésminták elsajátítása a veszélyes helyzetek és fenyegetettség elkerülésére.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az oktatásra kerülő gyakorlatok technikailag helyes végrehajtására vonatkozó ismeretek. Átfogó ismeretek a szabálytalan és tilos fogásokról. Az önvédelmi és küzdőjellegű feladatok eredményes végrehajtását befolyásoló alapvető motoros képességek ismeretei és életkorhoz igazított fejlesztés módszerei. A küzdősportok mint a magyar sport nemzetközi sikereinek kiemelkedő képviselői. Szemléletformálás a küzdősportok komplex személyiségfejlesztő értékeinek ismertetésével (motoros, kognitív, szociális és érzelmi akarati tulajdonságok). Mire tanít a dzsúdó? Néhány elv és bölcelet a keleti mesterek tanításaiból. Annak tudatosítása, hogy a küzdőmódokban a szerény, szorgalmas és kitartó emberek találnak védelmi eszközt. A küzdősportok gyakorlásában alapvető elv az egészségi és élettani szabályok megtartásának elve: a gyakorlás és a pihenés helyes aránya, a helyes táplálkozás, a célszerű légzés, a túleröltetés elkerülése. Az óvatosság, a figyelem és a józan helyzetmegítélés mellett le kell küzdeni az elbizakodottságot, a vigyázatlanságot és a félelmet.</p>	
Kulcsfogalmak / fogalmak	
, fojtásfogás, leszorítás.	
A fejlesztés várt eredményei	
<p>A grundbirkózás alaptechnikájának, szabályainak gyakorlatban történő alkalmazása. A különböző eséstechnikák, szabadulások, leszorítások és az önvédelmi gyakorlatok kontrollált végrehajtása társsal. Jártasság az állásküzdelmekben. A fenyegetettségi szituációkra, segítségkérésre, menekülésre vonatkozó ismeretek elsajátítása. A sportszerű győzni akarás kinyilvánítása. A fájdalomtűrésben és az önfegyelemben érzékelhető fejlődés.</p>	
Tematikai egység / Fejlesztési cél	NETFIT mérések
	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Alapvető mozgásminták és mozgáskészségek megléte. Szabályozott mozgás végrehajtás.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Önálló állapot-ellenőrzéshez, értékeléshez fittségi programtervezéshez szükséges ismeretek és készségek elsajátítása.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Egészségközpontúság, aerob fittség, vázizomzat fittség, ízületi és gerincvédelmi szabályok betartása</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A gyakorlatok helyes végrehajtására vonatkozó technikai ismeretek. A mérés során az elbizakodottság és a félelem leküzdésének tudatosítása.</p>	
Kulcsfogalmak / fogalmak	
Testtömeg, testmagasság, testtömeg index, testzsírszázalék, ütemezett hasizomteszt, törzsemelés teszt, ütemezett fekvőtámasz teszt, kézi szorítóerő, helyből távolugrás teszt, hajlékonysági teszt, állóképességi ingafutás	
A fejlesztés várt eredményei	
Fittségi állapot fejlesztéséhez kapcsolódó ismeretek, a tesztek pontos végrehajtási módjainak ismerete, hibák felismerése, saját eredmények értelmezése, társaknak nyújtott megfelelő segítség	

Helyi tanterv

8. évfolyam

Testnevelés ÉS SPORT

Az évfolyamok tematikai egységeinek óraszámait a kerettanterv 7–8. évfolyamos ciklusából egyszerű felezéssel keletkeztek. A tanítandó tartalmaknak megfelelően az egyes tematikai egységek felosztása a két évfolyamra szabadon megváltoztatható.

Ezen az iskolafokon a tanulók a mozgástanulás magasabb szintjére lépnek. Az alapokat az 1–4. évfolyamon megvalósuló céltudatos fejlesztési folyamat biztosítja. Erre építve valósul meg 5. évfolyamtól az életkori sajátosságokat és a szenzitív időszakokat szem előtt tartó komplex készség- és képességfejlesztés. A tulajdonképpeni sportági képzés az 5. évfolyamon kezdődik meg, és teljeseedik ki a 8. évfolyamra, mindvégig szem előtt tartva a motoros teljesítmény két alapvető összetevője – a mozgáskészség és motoros képesség – szükségyszerű összhangjának megteremtését. A Nemzeti alaptanterv testnevelés és sport műveltségterület célkitűzéseinek megvalósításához 5–8. évfolyamon az örök értékeket képviselő tradicionális sportágak mellett a tanulók érdeklődését kiváltó újszerű sport-, illetve testgyakorlati ágakra helyezük a hangsúlyt. A javasolt tartalmak feldolgozása igényes és sokoldalú mozgáskultúrával, magas szintű cselekvésbiztonsággal ruházza fel a tanulókat. Olyan tudásról van szó, melynek előnyeiket észrevétlenül élvezik a mindennapok cselekvéseiben, motoros és motivációs bázisa a rekreációs célú sporttevékenységeknek, és nem utolsósorban utat mutat, és utat nyit a tehetségesek előtt az élsport világába. Ez az életkor kiemelkedő szerepet játszik a testnevelés és sport iránti elkötelezettség, az élethosszig tartó fizikai aktivitás iránti igény megalapozásában. Ebből a prioritást élvező szempontból a tartalom megjelenési formái és a hozzájuk kapcsolódó módszerek is kulcsfontosságúak számíthatnak. Az 5–8. évfolyamra összeállított kerettanterv a sportági, illetve testgyakorlati ágak pszichomotoros tartalmai mellett különös gondot fordít a tudatosítást elmélyítő, az informáltságot gazdagító, ezáltal a kognitív szférát érintő elméleti ismereteknek – természetesen szoros összefüggésben a motoros tartalommal. Így a tartalom szerves részei a személyi higiéniával, a balesetek megelőzésével, a játék-versenyszabályokkal, a sport- és testgyakorlati ágakkal kapcsolatos alapvető technikai-taktikai tudáselemek, az életkorhoz igazított élettani ismeretek, a tudatos tanulást segítő cselekvési, biomechanikai, edzéselméleti elvek, módszerek stb. Az elméleti tudásanyag része továbbá az egészséggel, az életmóddal, azaz a test kulturálásával kapcsolatos ismeretek köre.

A testnevelésóra minden mozzanata a felső tagozatban is magában rejti az *erkölcsi tulajdonságok* fejlesztésének lehetőségét. A játék- és viselkedésszabályok betartásával a szabálykövető magatartást alapozzuk meg. Ez azonban csak meggyőző pedagógiai tevékenység eredményeként valósulhat meg. Cél beláttatni azt, hogy a szabályok az egyén és a közösség érdekeit egyaránt szolgálják, így élvezhető minden játék; a játék- és versenyszabályok tisztelete biztosítja az egyenlő feltételeket. Ilyen körülmények között az adott cél mindenki számára elérhető. Az erkölcsi fejlődést szolgálja a fair play fogalmának megismerése, az igazságosság elvének elfogadása és annak gyakorlatba ültetése, a kötelességteljesítés, a szorgalmas munkavégzés és a mások teljesítménye iránti felelősségérzet elismerése. Ide kapcsolhatók a felelősségvállalás másokért fejlesztési terület elvárásai. A motoros közeg természete megkívánja a társakkal való együttműködést, de együttnevelés esetén a közösséghez tartozó, fogyasztással élő társaknak nyújtott segítség is erkölcsi kötelesség. Hazánk számos nemzetközi sportsikerrel büszkélkedhet. Sportéletünk sikereinek és kiemelkedő sportembereink megismerése a *nemzeti öntudat és hazafias nevelés* erős érzelmeiket is megmozgató eszköze. Ez a témakör minden diákot megérint, és büszkeséggel tölt el, nem beszélve a sportban tehetséget mutató tanulókról. Esetükben már az 5. évfolyamtól kezdve lehetőség nyílik a *pályaorientáció* megalapozására. Nincs is talán több olyan műveltségterülete a közoktatásnak, amely hatékonyabb terepe lenne a *demokráciára nevelésnek*. Az erőszakmentesség, az agresszió elvetése és a konfliktusok normális kezelése alapvető elv és gyakorlat a testnevelésben ezen az iskolafokon is. A közös célért való együttműködést kínálja a motoros oktatás megannyi szituációja. Az erőszakmentességet szolgálja a testnevelés azzal is, hogy már az 5. évfolyamtól kezdve felhívja a figyelmet a sporteseményekhez kapcsolódó agresszióra, és minden megnyilvánulási formáját (pl. a média hírekben felbukkanó erőszak) elítéli. Szembesülni önmagunkkal, reális testképet és énképet kialakítani szinte lehetetlenség lenne a motoros cselekvések végrehajtása és átélése nélkül. A motoros teljesítmény külső értékelése még nagyon fontos pedagógiai módszer ebben az életkorban. De a 7–8. évfolyamra az *önértékelés*, a belső értékelés szerepe egyre inkább felértékelődik. Önkritikai és kritikai érzékük eredményeként ebben az életkori szakaszban már határozott véleményt tudnak megfogalmazni saját és társaik teljesítményéről, illetve magatartásáról. A *testi és lelki egészségre* nevelés értékei egybeforognak a testnevelés és sport műveltségterület célrendszerével. Bár a nevelési terület feladatainak megoldásából minden közoktatási tantárgynak ki kell venni a részét, a testnevelés deklaráltan és rejtett tantervi hatásként is záloga a feladatok realizálásának, az életkori szakasz sajátosságainak megfelelően. Szorosan ide tartoznak azok a sport és a környezet kapcsolatát tartalmazó, a

környezettudatosságot szolgáló információk, amelyre a szabadtéri sportfoglalkozások adnak lehetőséget. A kerettanterv szerkezeti egységei révén a motoros tanulás komplexitását tükrözi ezen az iskolafokon is. Motoros képességek, motoros készségek egymással szerves és funkcionális kapcsolatban fejlesztendők. Ezt a két összetartozó elemet játékos, élményt nyújtó módszerekkel és célszerű szakpedagógiai instrukciókkal realizáljuk, valamint hozzáadunk az életkornak, értelmi képességeknek megfelelő elméleti ismereteket, akkor a sikeres tanulás, a hatékony motoros oktatás stratégiáját valósítjuk meg. Ezzel megismertetjük a tanulókat az *eredményes tanulás alapvető technikáival*, és felkészítjük őket az önálló testkulturális művelődésre.

A fejlesztési területek feladatainak fentebb bemutatott megvalósításával sikeresen munkálkodunk a *hatékony, önálló tanulás, valamint a szociális és állampolgári kompetencia kialakításán*.

Az *anyanyelvi kommunikáció* fejlesztése döntően két módon valósul meg az 5–8. évfolyamon zajló testnevelés-oktatás keretében. Meghatározó eszköz a szaknyelvi terminológiai, valamint a testkulturális ismeretek koncentrikusan bővülő körének igényes közvetítése a testnevelő tanár által. De nem elhanyagolható a kommunikációs kompetencia fejlesztése szempontjából a szűk értelemben vett szakmai közléseken túl, a tanár-tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók kommunikációs lehetőségeinek biztosítása. Erre a tanórákon többek között a hibajavítás, a saját és más teljesítményének értékelése, a játéksituációk megbeszélése, a győzelmek-vereségek okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében nyílik alkalom. Cél a testkultúrához kapcsolódó, valamint közösségben végzett motoros tanulás folyamatához kapcsolódó kommunikációs hajlandóság és nyitottság kialakítása.

A *kezdeményező-készség, a vállalkozói kompetencia* fejlesztésére a testnevelés és sport természetéből adódóan ebben az életkori szakasz is számtalan lehetőséget tartogat. Elég csak a különböző foglalkoztatási formákban zajló munkavégzésre gondolni. A testnevelési játékok, sportjátékok csapatainak megszervezésében, tevékenységükben, a tanórai versenyek lebonyolításában való részvétel is önálló feladat-megoldást vár el a tanulóktól. Tanórán és tanórán kívüli foglalkozásokon, szervezeti és önkéntes formákban mindenki megtalálhatja a képességeinek, ambícióinak leginkább megfelelő reszortot, illetve feladatot. A kompetenciák és a fejlesztési területek összefüggéseire jellemző, hogy ennek a kompetenciának a fejlesztése egyúttal az erkölcsi fejlődést, a demokráciára nevelés, az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztését, a felelősségvállalást másokért az önkéntességet, továbbá a nevelési területek közül a pályaorientációs célokat is szolgálja.

A testnevelés-tanítás sajátos céljai közé kell sorolható az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* mint kompetencia fejlesztése. A motoros cselekvések mozgásmintát és mozgásmodellt megközelítő megjelenítésük által esztétikai tartalommal bírnak. Már az 5. évfolyamtól kezdve nagy hangsúlyt kell fektetni a megjelenítés, a végrehajtás minőségére, mert ezek egyrészt az eredményesség mutatói, másrészt a belső motivációt serkenthetik. Egy látványos tornaelem vagy labdás megoldás nagy hatást gyakorolhat az egyénre és a társakra egyaránt. Az esztétikai élmény átélése, a kifejező-készség kinyilvánítása kiváltja és fokozza a testnevelés iránti érdeklődést már ezen az iskolafokon is.

8. évfolyam		
	Témakör	Óraszám
1.	Természetes és nem természetes mozgásformák	17
2.	Sportjátékok	40
3.	Atlétikai jellegű feladatok	30
4.	Tornajellegű feladatok	35
5.	Alternatív környezetben üzhető sportok	27
6.	Önvédelmi és küzdő feladatok	23
7.	NETFIT mérése	8
	Összesen	180

Tematikai egység / Fejlesztési cél	Természetes és nem természetes mozgásformák	Órakeret 17 óra
Előzetes tudás	<p>A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny gyors kialakítása. A tanult rend-, illetve gimnasztikai gyakorlatok folyamatos, pontosságra törekvő és megfelelő intenzitású végrehajtása. 8–10 gyakorlatos önálló bemelegítés végrehajtása. Az autogén tréning alapfokú gyakorlatainak ismerete. A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása. A tanévben alkalmazott gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete. A bemelegítés és a levezetés szempontjainak ismerete. Részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában öntevékeny módon.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Gyakorlottság a szervezés célszerűségét, gyorsaságát szolgáló új térformák, alakzatok kialakításában. Egyszerű relaxációs technikák elsajátítása. Motoros tesztekkel mérhető fejlődés a kondicionális képességekben. A gimnasztikai gyakorlatok, gyakorlatsorok zenével összhangban történő végrehajtása. A kreativitás kinyilvánítása önállóan összeállított gimnasztikai gyakorlatfüzérrel. Az erősítés és nyújtás ellenjavallt gyakorlatainak ismerete és az okozati összefüggés egyszerű magyarázata. Igényesség a harmonikus, szép testtartás kialakításában. A kamaszkori személyi higiéniával kapcsolatos ismeretek bővülése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Rendgyakorlatok – térbeli alakzatok kialakítása. A testnevelésóra szervezéséhez szükséges egyéb térformák, alakzatok. Mozgások zárt rendben, alakzatváltozások. Alakzatfelvételek járás és futás közben, a lépéshossz és a járás sebességének változtatásával. Ellenvonulások járásban és futásban. Fejlődések és szakadozások ellenvonulásban. Gimnasztika Természetes mozgásformák egyéni és társas gyakorlatok formájában, szerek, kéziszerek felhasználásával, játékos feladatokkal és versengésekkel összekötve. Játékos és szabadgyakorlati alapformájú szabad-, társas- szer és kéziszere-gyakorlatok (pad, bordásfal, labda, karika, ugrókötel, gumikötél stb.). Nyújtó, lazító hatású, állóképességet fejlesztő 8–16 ütemű, legalább négy gyakorlatelemet tartalmazó szabadgyakorlatok és gyakorlatsorok. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva, önálló tervezéssel is. Zenére végzett összefüggő gimnasztikasor. Egyszerű légző- és relaxációs gyakorlatok. A testtartás javítását szolgáló ízületi mozgékonyt és a törzs erejét növelő gimnasztikai gyakorlatok. Képességfejlesztés Keringésfokozás testnevelési játékokkal. Az alapállóképesség fejlesztése és a keringés fokozása zenére történő futásokkal és futás közben végzett feladatokkal. A kar és a láb dinamikus erejének növelése kéziszere-gyakorlatokkal. A ritmusérzék, a kreativitás és a kinezetikus differenciáló képesség fejlesztése zenére végzett gyakorlatokkal. Játékok, versengések A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszköz felhasználásával is. A testtudatot alakító, koordináció- és fittség-fejlesztő szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel.</p>		<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások. <i>Természetismeret:</i> testünk, életműködéseink. <i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p>

<p>Játékok testtartásjavító feladatokkal. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását, a gerinc izomegyensúlyának és a medence középállásának automatizálását biztosító eszközökkel is végezhető gyakorlatok. A láb statikai rendellenességei ellen ható gyakorlatok. Javasolt: a 10 testtájra vonatkozó gerinctorna gyakorlatanyagának felhasználása. Relaxációs alapgyakorlatok: (autogén tréning, progresszív relaxáció). Motoros, illetve fittségi tesztek végrehajtása. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az általános bemelegítő gyakorlatok összeállításának szempontjai és a bemelegítő blokkok főbb élettani hatásai. A keringést fokozó természetes és speciális sportági mozgásformák jelentősége a bemelegítés és az edzettség szempontjából. Az életkori sajátosságoknak megfelelő funkcionális erősítő gyakorlatok ismeretei és végrehajtásuk szempontjai. Az erősítés és nyújtás kapcsolata, alkalmazásuk módszerei. Az ellenjavallt gyakorlatok indoklása. Relaxációs technikák és preventív gyakorlatok szerepe az egészségmegőrzésben. Az autogén tréning és progresszív relaxáció értelmezése. Az izomegyensúly fogalmának feltárása. A kamaszkori személyi higiéniével kapcsolatok információk. A tudatos higiénés magatartás ismérvei. Az edzettség értelmezése és a rendszeres fizikai aktivitás szerepe az edzettség megszerzésében és az egészségtudatos magatartásban.</p>		
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p> <p>Ellenvonulás, gerinc-izomegyensúly, funkcionális gyakorlat, edzettség, egészségtudatos magatartás, autogén tréning, progresszív relaxáció, ellenjavallt gyakorlat, fizikai aktivitás, inaktivitás, intenzitás, terjedelem, időtartam, edzhetőség.</p>		
<p>A fejlesztés várt eredményei</p> <p>Gyakorlottság a célszerű óraszervezés megvalósításában. Egyszerű relaxációs technikákról tájékozottság. Egyszerű gimnasztikai gyakorlatok önálló összefűzése és előadása zenére. Az erősítés és nyújtás néhány ellenjavallt gyakorlatának ismerete. Kísérletek az összehangolt, feszes testtartás kritériumainak való megfelelésre. A kamaszkori személyi higiéniéhez kapcsolódó elemi tájékozottság. Az eddig elsajátított relaxációs technikák, és a képtudati, szimbolizációs folyamatok összekapcsolása.</p>		
<p>Tematikai egység / Fejlesztési cél</p>	<p>Sportjátékok</p>	<p>Órakeret 40 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátításában alkalmazott testnevelési játékok és játékos feladatok aktív és értő végrehajtása. A sportjátékok alapvető technikai készletének elsajátítása. Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására. A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása. Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban. Részvétel a kedvelt sportjátékban a tanórán kívüli sportfoglalkozásokon vagy egyéb szervezeti formában.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A játékelemek eredményességre törekvő alkalmazása testnevelési játékokban és a sportjátékokban. A sportjátékok technikai és taktikai készletét bővítő új elemek elsajátítása és alkalmazása. Tapasztalatszerzés a taktikai helyzetek megoldásában. A játékszabályok kibővített körének ismerete és értő alkalmazása. A csapatjátékhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése. A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és</p>	

	<p>elfogadása. Konfliktusok esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése és indokolása. A sportjátékokat kísérő sportszerűtlenségek, deviáns viselkedésformák helyes megítélése. A sportjátékok magyar történetének kiemelkedő korszakai és személyiségei, valamint a világ élvonalába tartozó nemzetek megismerése. A sportjátékok iránti érdeklődés megszilárdulása. Az egyéni adottságokhoz és a megszerzett képességekhez igazodó sportjáték-tudás kialakulása, rekreációs célú vagy versenysport igényű alkalmazás elősegítésére.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Kosárlabdázás <i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> irányváltoztatás, cselezés; cselezés induláskor és futás közben. <i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> Labdás ügyességi gyakorlatok (normál méretű labdával). Labdavezetés: labdavezetés félaktív, aktív védővel szemben játékos formában. labdavezetés közben cselezés. Megállás, sarkazás, labdavezetésből kapott labdával változatos körülmények között. Megállás, sarkazás önpasszból és kapott labdával, meghatározott helyen és időben. Kosárra dobások: dobócsel, indulócsel után labdavezetés, fektetett dobás; lepattanó labda megszerzése után kosárra dobás; fektetett dobás labdavezetésből, illetve kapott labdával ráfordulással; közép-távoli dobás helyből. Átadások, átvételek: Átadás különböző irányba és távolságra, mozgás közben, kétkezes mellső átadással, pattintva is. Bejátszás befutó társnak. Páros lefutás egy védővel. Hármas-nyolcas mögé futással. Gyors indítás párokban. <i>Taktikai gyakorlatok:</i> Emberfogásos védekezés: labda nélküli és labdát birtokló támadó védeése. Labdavezető játékos védeése; védekezés a labdavezetést befejező és a még labdát vezető támadóval szemben. <i>Játékelemek alkalmazása:</i> 1:1 elleni játék, félaktív és aktív védővel; létszámfölényes helyzet 2:1 elleni játék. Befutások. 1:1 elleni játékadogatóval. Létszámfölényes helyzet 3:2 elleni játék. Képességfejlesztés Kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékokra jellemző labda nélküli és labdás technikai elemek, játékelemek gyakorlásával. Koordinációs képességek fejlesztése labdás gyakorlatokkal: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat-végrehajtásokkal. A komplex képességfejlesztéssel hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. A kognitív képességek fejlesztése (helyzetfelismerés, kreativitás, anticipáció stb.) az üres helyek, az előnyök felismerése, az ellenfél általi akadályoztatás kezelése, a célba találás, az összjátékban való részvétel eredményeként. Játékok, versengések A kosárlabdázás technikai, taktikai készletének tökéletesítése, valamint a játékelemek</p>	<p><i>Matematika:</i> logika, valószínűség- számítás, térbeli alakzatok, tájékozódás. <i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció. <i>Fizika:</i> mozgások, ütközések, erő, energia. <i>Biológia- egészségtan:</i> az emberi szervezet működése, energianyerési folyamatok.</p>

<p>begyakorlása játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazásával.</p> <p>Kosárlabdázás labdavezetés nélkül, könnyített szabályokkal, a szabályok bővülő körének beépítésével.</p> <p>Kosárra dobó versenyek.</p> <p>Részvétel az iskolai mini kosárlabda-bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>Baleset-megelőzés a kosárlabdázás játékelemeinek szabályos, körültekintő végrehajtásával, valamint a játékszabályok betartásával, a sportszerűség szabályainak szem előtt tartásával.</p> <p>Sikeres tanulás biztosításával a kosárlabdázás megszerettetése, hozzájárulás a fizikai rekreációs sportágválasztáshoz.</p> <p>Röplabdázás</p> <p><i>Labdás technikai gyakorlatok, a tanult játékelemek tökéletesítése:</i></p> <p>Az alkar-, kosárérintés, felső ütőérintés és alsó egyenes nyitás gyakorlása egyéni, páros és csoportos gyakorlatokban.</p> <p><i>Kosárérintés változatai:</i></p> <p>kosárérintés előre-hátra, alacsony és közepesen magasra elpattanó labdával.</p> <p>Kosárérintés célba, földre tett karikába, kosárba, különböző magasságú zsinór felett.</p> <p><i>Felső egyenes nyitás.</i></p> <p>a mozgás végrehajtása a labda megütése nélkül, egyénileg a fallal szemben a labda megütésével; párokban a zsinór/háló felett.</p> <p>A nyitás végrehajtása a zsinórtól növekvő távolságra és különböző nagyságú célterületre, az alapvonal különböző pontjairól.</p> <p><i>Felső egyenes nyitás-nyitásfogadás.</i> A felső egyenes nyitás és az alkarérintéssel történő nyitásfogadás gyakorlása csoportokban, forgással.</p> <p><i>Egyenes leütés:</i> a mozgássor gyakorlása labda és zsinór nélkül, majd zsinórnál tartott, illetve pontosan dobott labdából.</p> <p><i>Taktikai gyakorlatok.</i></p> <p>Támadási alapformák.</p> <p>Helyezkedés támadásnál.</p> <p>Az ütés és a sáncolás fedezése.</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>Labdakezelési ügyesség komplex fejlesztése (reagálóképesség, gyorskoordináció, ritmusérzék, differenciális mozgásérzékelés, téri tájékozódás, és egyensúlyozás) a testrészek különböző felületeivel történő érintésekkel egyénileg, párokban és csoportokban.</p> <p>Az egyensúlyozó és téri tájékozódó képesség fejlesztése csoportokban végzett alapérintéseket tartalmazó gyakorlatokkal, fordulatok és helycserék végrehajtásával.</p> <p>Az erő-állóképesség fejlesztése az egyenes leütés és a sáncolás többszöri és folyamatos végrehajtásával.</p> <p>Mozdulatgyorsaság fejlesztése dobott labdák elérésére törekvéssel különböző kiinduló helyzetből.</p> <p>Játékok, versengések</p> <p>Az alapérintések tökéletesítése és a játékelemek eredményességének javítása testnevelési játékok, játékos feladatok alkalmazásával. 2:2, 3:3 elleni játék meghatározott érintési módokkal, a tanult érintések beiktatásával. Versengések egyénileg és párokban különböző érintésekkel.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i></p> <p>A röplabdajáték szabadidőben, szabadterén, strandon is játszható technikai készletének, valamint egyszerűsített játékformáinak elsajátítása.</p> <p>Kézilabdázás</p> <p><i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i></p> <p>Alapmozgás, indulás, megállás, irányváltoztatások, cseles, megtévesztő mozgások, fordulatok labda nélkül.</p> <p>Lábmunka csiszolása.</p> <p>Indulócseltek, le- és visszaforgások.</p> <p>Ütközések.</p>	
--	--

<p>Sáncolás helyben, mozgással talajon és felugrással. Résekre helyezkedés. Esések-tompítások. <i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> Labdavezetés nehezített körülmények között irány- és ritmusváltoztatásokkal. Önszöktetés. Labdás cselek: indulási-átadási lövő cselek. Átadások: test előtti átadások, oldalról és hátulról érkező labda elkapása; test mögötti átadások. Kapura lövések: talajról különböző mértékű lendületszerzés után és felugrásból, passzív, félaktív és aktív védővel szemben; átlövés felugrással is; kapura lövések cselezés után; kapura lövés bedőléssel, bevetődéssel; ejtés. <i>Kapusmunka:</i> Helyezkedés, támadás, ill. védekezés esetén. Feladatok gyorsindítás esetén. Indítások megelőzése. Védés kézzel, lábbal. Hétméteres rúgás védeése. <i>Taktika:</i> Egyéni taktika betörések labda nélkül és labdával; a kapus átívelése; kitámadás, halászás, szerelés, elzárás. Csapatrés- és csapattaktika: 1:1; 2:1; 2:2, 3:2, 3:3 elleni játék. Védekezés emberfogással, 6:0-s és 5:1-es területvédekezéssel. Üres helyre helyezkedés. Védőtől való elszakadás. Melléállásos elzárás. Gyors indítások. Lerohanásos támadás rendezetlen védelem ellen. Ötletjáték. Támadásból védekezésbe való gyors visszahelyezkedés. Képességfejlesztés A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző feladatokkal, gyakorlatokkal, a játékelemek intenzív gyakorlásával; mérkőzések játszásával. A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladatvégrehajtásokkal. A szervezet edzettségének növelése a szabadterén különböző időjárási viszonyok között a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és a fittség szervi megalapozásához. Játékok, versengések A kézilabdázás technikai, taktikai készletének tökéletesítése, valamint a játékelemek begyakorlása játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazásával. Célba dobó versenyek; kézilabdajáték a szabályok fokozatos bővítésével. Részvétel az iskolai bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Baleset-megelőzés a kézilabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A kézilabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra</p>	
--	--

alkalmas sportok repertoárjának bővítése.

A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárési viszonyok között végzett játéktevékenységgel.

Labdarúgás

Labdás technikai gyakorlatok:

Labdavezetések mindkét lábbal, külső és belső csüddel, különböző alakzatban.

Labdahúzogató, -görgetés haladás közben, fordulatokkal. Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal.

Átadások laposan mozgás közben, ívelten növekvő távolságra, irányváltoztatással.

Átvételek ívelt labdával.

Labdalevétel: talppal, belsővel, külső csüddel, combbal, mellel.

Levegőből érkező labda átvétele belsővel.

Labdatoppolás.

Rúgások: belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával, különböző irányból érkező labdával.

Dekázás: haladással, irányváltoztatással.

Dekázás csoportosan csak lábbal, csak fejjel.

Fejelés: előre, oldalra, különböző irányból érkező labdával. Fejelés felugrással.

Cselezés: testcsel, labdavezetésből labda elhúzása oldalra, labdaátvétel testcsellel.

Átadócsel, rúgócsel, rálépéssel, hátra húzással.

Szerelés: alapszerelés, megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása.

Helyezkedés a támadó és a kapu közé, a labda elrúgása. Egyéb feladatok: partdobás szabályosan.

Kapusmunka: guruló és ívelt labda megfogása, kigurítás, kirúgás állított, lepattintott labdával, helyezkedés, erős lövés megfogása, lábbal védés, kidobás.

Taktikai gyakorlatok:

Gyors támadásba felfejlődés és visszarendeződés. „poszt” vagy „udvaros” gyakorlás.

Helyezkedés.

Emberfogás poszt szerint.

Támadásban a védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés.

Váltás védelemben.

A támadások súlypontjának változtatása rövid és hosszú átadásokkal.

Egyből játék.

4:2 elleni játék.

Képességfejlesztés

A motoros képességek fejlesztése a labdarúgás technikai készletének variálásával, intenzív, nehezített körülmények közötti nagyobb ismétlésszámban történő végrehajtásával.

A komplex képességfejlesztést szolgálja a technikai elemek sajátos ritmusának-dinamikájának kialakítása, valamint azok változatos, egyre bonyolultabb feltételek (idő, pontosság, összjátékkényszer, ellenféljelenlét stb.) mellett történő gyakorlása.

A szervezet edzettségének, fittségének növelése a szabadtéren, különböző évszakokban és időjárési viszonyok között végrehajtott gyakorlással, mérkőzések játszásával.

Játékok, versengések

A labdarúgás játékelemeinek elsajátítását és rögzítését segítő játékos feladatok, testnevelési játékok. Cserefoci. Lábtenisz meghatározott szabályokkal. Vonalfoci. Játék egy kapura két labdával. 2:1 elleni játék.

Labdavezető, dekázó, célba rúgó és fejelő versenyek egyénileg és csoportosan.

Kispályás labdarúgó-mérkőzések. Részvétel az iskolai kispályás bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés az évszakhoz, az időjáráshoz alkalmazkodó sportág-specifikus bemelegítés gyakorlataival, valamint a technikai-taktikai játékelemek szabályos és sportszerű végrehajtásával.

A labdarúgásban különösen igénybe vett izmok erősítésének és nyújtásának elvei és gyakorlatai a sérülések, károsodások megelőzése érdekében.

<p>A szervek-szervrendszerek működésének fejlesztése a szabadtéren, különböző évszakokban és időjárási viszonyok között végzett sportág-specifikus motoros cselekvésekkel.</p> <p>Az élményszerű játékkal és a sokoldalú játéktudással a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A sportjátékokban a kibővített játékelem-repertoár technikai végrehajtására, a hibajavításra, a taktikai megoldásokra és hozzájuk kapcsolódó játékszabályokra vonatkozó ismeretek.</p> <p>A játék kiteljesítését szolgáló egyéni és csapattaktikai ismeretek.</p> <p>A sportjátékszabályok körének bővítése és a képzettséghez igazodó játékvezetési ismeretek.</p> <p>A specifikus sportjáték-tudás elsajátításához szükséges motoros képességek és alapvető fejlesztési módszerek.</p> <p>A csapatjátékok szerepe az együttműködés, a társas készségek kialakításában, a közösségi sikerek átélésének lehetőségeiben.</p> <p>A sportszerűség, a fair play és a szabálykövető magatartás fontossága a sportjátékokban. A sportolói és a szurkolói magatartás pozitív és negatív vonásai, a sporteseményekhez kapcsolódó durvaságok, az agresszió helyes értelmezése.</p> <p>A sportjátékok kiemelkedő magyar bázisai, nemzetközi sikerei.</p> <p>A világ élenjáró nemzetei a sportjátékokban.</p> <p>A sportjátékok rekreációs célú felhasználási lehetőségei és szerepe az egészséges életmód kialakításában.</p> <p>A sportjátékokkal kapcsolatos balesetvédelmi és elsősegélynyújtási ismeretek.</p>		
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p> <p>„Félaktív”, aktív védő, dobócsel, indulócsel, önpassz, lepattanó labda, ráfordulás, befutás, páros lefutás, hármas-nyolcas, 1:1, 2:1, 3:2. elleni játék, létszámfölényes helyzet. Adogató, felső egyenes nyitás, egyenes leütés, feladás, sáncolás, támadási alapformák, ütés-sáncolás fedezése, 1:1, 2:2 elleni játék. Ütközések, sáncolás, résekre helyezkedés, esés-tompítás, önszöktetés, átlövés, bevetődéses-bedőléses lövés, ejtés, betörés, gyorsindítás, kitámadás, halászás, elzárás, lerohanás. Átadócsel, rúgócsel, labdatoppolás, emberfogás, védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés, egyből játék, partdobás, sportág-specifikus bemelegítés, deviancia.</p>		
<p>A fejlesztés várt eredményei</p> <p>Gazdagabb sportjáték-technikai és -taktikai készlet.</p> <p>Jártasság néhány taktikai formáció, helyzet megoldásában.</p> <p>A játékszabályok kibővített körének megértése és alkalmazása.</p> <p>A csapatjátékhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése.</p> <p>A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása.</p> <p>Konfliktusok, sportszerűtlenségek, deviáns magatartások esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése.</p> <p>Sporttörténeti alapvető tájékozottság a labdajátékokban.</p>		
<p>Tematikai egység / Fejlesztési cél</p>	<p>Atlétikai jellegű feladatok</p>	<p>Órakeret 30 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Jártasság a tanult futó-, ugró- és dobógyakorlatokban.</p> <p>A rajtok mozgáselemeinek végrehajtása az indítási jeleknek megfelelően.</p> <p>A futómozgás technikájának alkalmazása a vágta-, illetve a tartós futásban.</p> <p>Tapasztalat a nekifutás távolságának és sebességének megválasztásában.</p> <p>Kislabdahajtás.</p> <p>A kar- és láblendítés szerepe az el- és felugrások eredményességében.</p> <p>Az atlétikai versenyek lényeges szabályai.</p> <p>Szervezési feladatok vállalása a tanórai versenyek lebonyolításában.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A játékelemek eredményességre törekvő alkalmazása Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása.</p> <p>Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő elsajátítása és a versenyszabályoknak megfelelő alkalmazása.</p> <p>Az atlétika versenyszámainak eredményes tanulását és a teljesítmények javulását megalapozó motoros képességekben mérhető fejlődés elérése.</p>	

	<p>A vágta-, a tartós, valamint a váltófutás technikájának a mozgásmintához közelítő bemutatása. Ugrásoknál az optimális nekifutás, valamint az erőteljes kar- és láblendítés kialakítása. A hajításnál, lökésnél a lendületszerzés és kidobás összekapcsolása. Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerűségek ismerete. A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete. Az érdeklődés cselekvésekben történő kinyilvánítása az atlétikai mozgások, valamint a sportolás és a rendszeres testedzés iránt.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Futások, rajtok</i> A korábban tanult rajtformák (álló- és térdelőrajt) gyakorlása. Térdelőrajt rajtgépről. Rajtversenyek állórajttal, térdelőrajttal 15-20 m-es távon. Repülő és fokozó futások. Gyorsfutások játékosan és versenyek alkalmazásával 30-60 m-es távon. Iramfutás, tempófutás a táv fokozatos növelésével. Váltófutás váltózónában, egyenesben, játékosan és versenyszerűen, egykezes váltással. Tartós futás a táv és az intenzitás növelésével. Futás feladatokkal, akadályokkal, átfutás akadályok felett. Futóiskolai gyakorlatok. <i>Szökdelések, ugrások</i> Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Sorozatban végzett el- és felugrások. Helyből távolugrás. Távolugrás guggoló vagy lépő technikával. A nekifutás, az elugrás és a talajérés iskolázása (elugró sávból). Magasugrás átlépő és guruló technikával. A nekifutás és a felugrás iskolázása. <i>Dobások</i> Dobóiskolai gyakorlatok. Dobások, lökések különböző kiinduló helyzetből tömött és füles labdával, célba is. Vetés füles labdával zónába vagy célba, egy és két kézzel (jobb és bal kézzel). Kislabdahajítás helyből, nekifutással, hármas és ötös lépésritmusból. Kislabdahajítás célba. Súlylökés helyből és becsúszással (jobb és bal kézzel is). Vetés füles labdával távolba és célba, egy és két kézzel. Vetés tömött labdával, két kézzel két oldalra. Vetések negyed- és egész fordulattal, a pördület iskolázása. Képességfejlesztés Az ideg-izom kapcsolat fejlesztése futóiskolai gyakorlatokkal. A reakció- és a vágtagyorsaság fejlesztése rajtokkal és vágtafutásokkal. Az idő- és tempóérzék fejlesztése iram- és tempófutásokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Az aerob állóképesség fejlesztése növekvő intenzitású tartós futással. Az ugrásokhoz szükséges gyorsító fejlesztése szökdelő és ugróiskolai gyakorlatokkal, valamint sorozatban végzett el- és felugrásokkal. A dobóerő és dobóügyesség fejlesztés tömött és füles labdadobásokkal. Játékok, versengések Az atlétikai versenyszámok eredményes elsajátítását és az azokban elérhető teljesítmény fokozását elősegítő adekvát játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazása, versenyszerűen is. Az atlétikai versenyszámokban lebonyolított versenyek. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Az atlétikai mozgások cselekvésmintáinak optimalizálása növeli a mindennapi cselekvések és feladathelyzetek biztonságos megoldását.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok, ritmusok. <i>Biológia-egészségtan:</i> energianyerés, szénhidrátok, zsírok, állóképesség, erő, gyorsaság. <i>Informatika:</i> táblázatok, grafikonok. <i>Földrajz:</i> térképismeret.</p>

<p>Az életkori periódushoz igazodó arányos és harmonikus erőfejlesztés elősegíti az atlétikus versenyszámok eredményes elsajátítását és rögzíti a biomechanikailag helyes testtartást.</p> <p>A futások különböző formáinak különböző terepen történő végzése cselekvésmintát szolgáltat a szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások esetére is. Levezetés, a szervezet lecsillapítása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A rajtolás sikerében kiemelt szerepet játszó indulás utáni fokozatosan növekvő és gyorsuló lépések, valamint a lábak és a karok aktív munkájának tudatosítása.</p> <p>Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerűségek.</p> <p>Az „aktív elugrás” értelmezése.</p> <p>Az ugrások és dobások eredményes elsajátításához szükséges erőfajták, információk a passzív mozgatórendszer megterhelését, károsodását okozó erőedzésekről.</p> <p>A mozgáskoordináció szerepének tudatosítása az állóképességi és gyorsasági teljesítményekben.</p> <p>Az akarat tényezők szerepe az állóképességet igénylő teljesítményekben</p> <p>Alapvető ismeretek a terhelési összetevőkről.</p> <p>Ismeretek a tartós terhelések hatásáról a keringési rendszerre, a szervek és szervrendszerek szabályozására, működésük gazdaságosságára és a tanulásban érvényesülő teljesítőképességre.</p> <p>Az atlétikai képzéssel pozitív magatartásbeli tulajdonságok fejlesztése.</p>		
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p> <p>Váltózóna, egykezes váltás, magasugrás guruló technikával, hármás-ötös lépésritmus, vetés, ideg-izom kapcsolat, reagáló-gyorsaság, vágtagyorsaság, aktív és passzív mozgatórendszer, terhelési összetevő.</p>		
<p>A fejlesztés várt eredményei</p> <p>Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása.</p> <p>Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő végzése a tanult versenyszabályoknak megfelelően.</p> <p>Mérhető fejlődés a képességekben és a sportági eredményekben.</p> <p>Az atlétikai alapmozgásokban mozgásmintához közelítő bemutatás, a lendületszerzések és a befejező mozgások összekapcsolása.</p> <p>A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete.</p>		
<p>Tematikai egység / Fejlesztési cél</p>	<p>Tornajellegű feladatok</p>	<p>Órakeret 35 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A testtömeg uralása a szükséges segítségadás mellett.</p> <p>A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása.</p> <p>Kötélmászás a képességnek megfelelő magasságig.</p> <p>Egyensúlygyakorlatok a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett.</p> <p>Az aerobik alaplépésekből 2–4 ütemű gyakorlat, egyszerű kartartásokkal és kargyakorlatokkal zenére is.</p> <p>A ritmikus sportgimnasztika egyszerű tartásos és mozgásos gyakorlatelemei.</p> <p>Technikailag helyes járáások, ritmizált lépések, futások és szökdelések.</p> <p>Hibajavítás.</p> <p>Balesetvédelem.</p> <p>Segítségnyújtás a társaknak.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A játékelemek eredményességre törekvő alkalmazása Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása.</p> <p>Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő elsajátítása és a versenyszabályoknak megfelelő alkalmazása.</p> <p>Az atlétika versenyszámainak eredményes tanulását és a teljesítmények javulását megalapozó motoros képességekben mérhető fejlődés elérése.</p> <p>A vágta-, a tartós, valamint a váltófutás technikájának a mozgásmintához közelítő bemutatása.</p> <p>Ugrásoknál az optimális nekifutás, valamint az erőteljes kar- és láblendítés kialakítása.</p> <p>A hajításnál, lökésnél a lendületszerzés és kidobás összekapcsolása.</p>	

	<p>Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerűségek ismerete. A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete. Az érdeklődés cselekvésekben történő kinyilvánítása az atlétikai mozgások, valamint a sportolás és a rendszeres testedzés iránt.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Torna (talajtorna, szertorna) A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező. <i>Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok, támaszugrások:</i> Támlázások előre, hátra, oldalra, mellső, hátsó fekvőtámaszban haladással is. Mellső és mély fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás. Akadályok leküzdése támaszfeladatokkal. Gurulóátfordulások előre, hátra, különböző kiinduló helyzetből különböző befejező helyzetbe. Gurulóátfordulások sorozatban. Fejállás különböző kiinduló helyzetből, különböző lábtartással és lábmozgással. Mellső mérlegállás. Fellendülés kézállásba bordásfalnál, segítséggel és segítség nélkül. Fellendülés futólagos kézállásba, gurulás előre. Repülő-guruló átfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúknak). Kézen átfordulás oldalra, mindkét irányba megközelítően nyújtott testtel. Összefüggő talajgyakorlat. Csúsztatás nyújtott ülésből hasonfekvésbe és vissza (lányoknak). Vetődés mellső fekvőtámaszból nyújtott ülésbe (fiúknak). Ugrószekrény szélében (lányoknak: 3–4 rész, fiúknak: 4–5 rész): guggolóátugrás. Ugrószekrény hosszában (lányoknak: 3–4 rész, fiúknak 4-5 rész): gurulóátfordulás a szekrényen talajról elugrással; felguggolás, leterpesztés. <i>Függésgyakorlatok:</i> Akadályok leküzdése függésfeladatokkal. Mászás kötélen/rúdon. Függeszkedési kísérletek bordásfalon felfelé és lefelé. Vándormászás. Függeszakadési kísérletek kötélen (fiúknak). Magas gyűrű (fiúknak): aplendület; zsugorlefuggés; lendület előre zsugorlefuggésbe; zsugorlefuggésből ereszkedés hátsó lefuggésbe; homorított leugrás hátra, lendületből. Érintő magas gyűrű (lányoknak): lendületek előre-hátra; fellendülés lebegő függésbe; zsugorlefuggés; ereszkedés hátsó függésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás. <i>Egyensúlyozó gyakorlatok:</i> Magas gerendán, ferdén elhelyezett padon: természetes és utánozó járások, futások, fordulatok. 1 m-es gerenda (lányoknak): Járások előre, hátra, oldalt különböző kartartásokkal. Érintőjárás; hármas lépés. Járás guggolásban. Mérlegállás. Függőleges repülés különböző kiinduló helyzetből. Aerobik (lányoknak, fiúknak) Alaplépések, lépéskombinációk irányváltoztatással, forgással és karmunkával; komplett gyakorlatlánc (koreográfia); zenére történő duplázás; aszimmetrikus koreográfia. Ugrókötél-gyakorlatok (lányoknak, fiúknak) <i>Lengetések:</i> oldalt lengetés; elől lengetés; fent lengetés; „fűnyíró”; 8-as figura. <i>Kötéláthajtások:</i> egy, illetve páros lábon szökdeléssel, előre és hátra kötélahajtással állóhelyben és haladással; futás mindkét láb alatt történő áthajtással; helyben futás a joggoláshoz hasonló lábmunkával.</p>	<p><i>Fizika:</i> az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, egyensúly, reakcióerő, hatásidő; egyensúly, tömegközéppont. <i>Biológia-egészségtan:</i> egyensúlyérzékelés, izomérzékelés. <i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.</p>

<p><i>Kombinációk:</i> oldalt lengetés egyik oldalra, majd páros lábon szökdelés közben kötéláthatás előre, ezt követően oldalt lengetés másik oldalra; ugyanez hátra kötélhajtással.</p> <p><i>Fordulatok:</i> 2x180° fordulat (egy oldallengetés közben 180° fordulat, majd kötélhajtás hátra a láb alatt, ezután a második 180° fordulat majd kötélhajtás előre a láb alatt.</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>Koordinációs képességek komplex fejlesztése talajgyakorlati és gyűrűn végezhető elemek kombinált végrehajtásával, valamint az ugrószekevény alkalmazásával (téri tájékozódó és mozgásátállítódási képesség, ritmusérzék).</p> <p>A statikus és dinamikus egyensúly-érzékelés fejlesztése gerendán végezhető gyakorlatokkal, illetve azok variálásával.</p> <p>A váll, a kar és törzs erejének erősítése támaszhelyzetben és függésben végzett gyakorlatokkal.</p> <p>Zenére, állásban és talajon saját testsúllyal végezhető gyakorlatok a főbb izomcsoportok erősítése céljából (térdfeszítő, -hajlító, csípőfeszítők, -hajlító, törzsfeszítő, -hajlító, könyökízület-feszítők, -hajlító). Erősítő és statikus nyújtó hatású gyakorlatok variálása.</p> <p>Játékok, versengések</p> <p>Célszerű testnevelési játékok a tornaszerek (gerenda, ugrószekevény, zsámolyok) felhasználásával is.</p> <p>Játékos feladatok, ugrókötéllel, kötélhajtással, hullámozó kör, hullámozó vonal.</p> <p>Összefüggő talajgyakorlat (fiúk-lányok), valamint gerendagyakorlat (lányok) önálló összeállítása, bemutatása összekötő elemek felhasználásával, a társak pontozásával.</p> <p>Tehetséggondozás, részvétel különböző versenyeken a torna, az aerobik és ugrókötél sportágakban tehetséges tanulókkal; tehetségek terelgetése a versenysport irányába.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>Az egészséges testi fejlődés elősegítése a tornajellegű feladatmegoldásokkal és az aerob munkavégzéssel.</p> <p>A test izmainak arányos fejlesztése, a biomechanikailag helyes testtartás, a gerinc izomegyensúlyának elősegítése a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal, az erő- és nyújtó gyakorlatok összhangjának megteremtésével.</p> <p>A tornajellegű feladatmegoldásokkal a cselekvésbiztonság növelése, áttételesen a mindennapok biztonságos cselekvéseinek elősegítése.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A tornajellegű feladatmegoldásokhoz tartozó sportágak koncentrikusan bővülő szaknyelvi ismeretei.</p> <p>A sportág-specifikus önálló és bemelegítés szempontjai.</p> <p>Az erősítő és nyújtó hatású gyakorlatok alapvető anatómiai és élettani ismeretei.</p> <p>A mozgáshibákkal kapcsolatos ismeretek bővítése, a technikáról alkotott mozgáskép pontosításához és az önkontroll elősegítéséhez.</p> <p>A funkcionális és célzatos erőfejlesztő gyakorlatok kiválasztásának és végrehajtásának alapismeretei.</p> <p>A zenei és az esztétikai kivitelezésre vonatkozó ismeretek.</p> <p>Az életkor szenzitív szakaszai és értelmezésük alapismeretei.</p> <p>A tornajellegű gyakorlatokkal kapcsolatos versenyrendezés és - lebonyolítás kérdései.</p> <p>A feladat-végrehajtások során az egymásnak nyújtott segítségnyújtás és - biztosítás módjainak verbális és gyakorlati ismeretei.</p> <p>Az egészséges életmód összetevői közül a rendszeres testmozgás és táplálkozás összefüggéseire vonatkozó ismeretek.</p>	
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p>	
<p>Futólagos kézállás, repülő guruló átfordulás, csúsztatás, vetődés, guggolóátugrás, vándormászás, homorított leugrás, aszimmetrikus koreográfia, ugrókötél-gyakorlat, statikus és dinamikus egyensúlyérzékelés, statikus nyújtás, szenzitív életkori szakasz.</p>	
<p>A fejlesztés várt eredményei</p>	
<p>A helyes testtartás, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának jelenléte a tornajellegű mozgásokban.</p>	

<p>Talajon, gerendán, valamint gyűrűn a növekvő önállóság jeleinek felmutatása a gyakorlásban, gyakorlat-összeállításban. A szekrény- és a támaszugrások bátor végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon. Látható fejlődés az aerobikgyakorlatok kivitelében és a zenével összhangban történő végrehajtásakor. Önkontroll, együttműködés és segítségnyújtás a tornajellegű gyakorlatok végrehajtásában.</p>		
Tematikai egység / Fejlesztési cél	Alternatív környezetben űzhető sportok	Órakeret 27 óra
Előzetes tudás	<p>Az alternatív környezetben űzhető sportágak alaptechnikái. A tanult sportágak űzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata. A természeti és környezeti hatások, valamint a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete. A természetben űzött sportok egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályai. A mostoha időjárási feltételek mellett végzett testmozgás.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal a tematika továbbtervezése. A játék- és sportkultúra gazdagodása a szabadidőben szórakozást és játékélményt nyújtó új sportágak mozgásanyagának megismerésével. Az évszakoknak megfelelő rekreációs célú sportágak és népi hagyományokra épülő sportolási formák elsajátítása. Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek elsajátítása. A szabadban végzett mozgások jelentőségének belátása. A környezettudatosság fontosságának elismerése. A természeti/környezeti hatásokkal szembeni alkalmazkodó-, ellenállóképesség növekedése. A verbális és nem verbális kommunikáció fejlődése a testkultúra hagyományos és újszerű mozgásanyagainak elsajátításával. A szabadidőben rekreációs céllal végzett fizikai aktivitás iránti pozitív beállítódás fokozódása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG A helyi tantervben rögzített választás szerint legalább négy, az évszaknak megfelelő és a helyi személyi és tárgyi körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitás: feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal,. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek. <i>Egy – a helyi tantervben leírható – lehetséges választás mintáját képző négy aktivitás mozgásműveltségi anyaga:</i> Asztalitenisz (folyosón és szabadban felállított asztalon is gyakorolható) <i>Előkészítő gyakorlatok:</i> a játékoknál felsorolt játékos gyakorlatok. <i>Technikai elemek:</i> alapállás; ütőtartás; lábmunka; tenyeres hosszú adogatás; tenyeres kontraütés; fonák hosszú adogatás; fonák kontraütés; fonák drop ütés; tenyeres drop ütés; fonák nyesett adogatás; tenyeres nyesett adogatás; alapszervák. Nordic Walking (NW) <i>Technikai elemek:</i> a Nordic Walking alaplépése, a diagonál lépés elsajátítása (az ellentétes kar és láb mozgásának összehangolása). A bot aktív és funkcionális használata (lendületet ad, elősegíti az erő kifejtést, egyensúlyt biztosít). Az alaplépés automatizálása különféle terepviszonyok között (puha, kemény talaj, emelkedő, lejtő stb.). Gyaloglólépés, futó és ugró alaptechnikák. <i>Turul</i> <i>Technikai elemek:</i> adogatás, adogatás átlósan és egyenesen; a labda megütése alulról és felülről, falra, háló felett. Képességfejlesztés Az asztalitenisz játékhöz szükséges koordinációs képességek fejlesztése játékos gyakorlatokkal, illetve az alapütések technikájának gyakorlásával. A láb és a kar gyorserejének fejlesztése, különös tekintettel az asztalitenisz sportág igényeire. Játékok, versengések</p>		<p><i>Földrajz:</i> időjárási ismeretek, tájékozódás, térképhasználat.</p>

<p><i>Korcsolyázás:</i> Játékos rajtolási és megállási gyakorlatok: rajtolás, megállás meghatározott vonal előtt és mögött. Ívben korcsolyázás tárgyak, társak megkerülésével. siklóversenyek, korcsolyaversenyek 30 és 60 méteren, időmérésre. Íves korcsolyázás tárgyhoz közeli kanyarodással, versenyszerűen.</p> <p><i>Asztalitenisz:</i> Labdapattogatás az ütő tenyeres, illetve fonák oldalán különböző testhelyzetben, állóhelyben és járás közben - ügyesebb és ügyetlenebb kézzel. Ütögetés a falra, illetve párokban - ügyetlenebb kézzel is. Játékos ütögetés, pattogatás, egyensúlyozás állomásokon, mindkét kéz igénybevételével. Ütögetés az ütő tenyeres és fonák oldalát váltogatva. Szervák célba - versenyszerűen. Rövidített, illetve szabályos játézmák.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>Szabadidőben, különböző évszakokban, egyénileg, csapatban, formális és informális kertek között üzhető új testedzési formák megismerése, jártasságszintű elsajátítása. A szervezet edzettségének, ellenálló- és alkalmazkodóképességének fokozása a természeti és környezeti hatások révén. Az egészséges életmóddal kapcsolatos tudásanyag bővítése, a környezettudatos magatartás formálása. Az új sportági mozgásformák megismerésével a motoros cselekvésbiztonság növelése, technikailag helyes elsajátításukkal a balesetek megelőzése. Prevenciós ismeretek átadása a technikai gyakorlatok káros kivitelezését érintő következmények tudatosításával.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A pszichomotoros tartalmakhoz tartozó információk az önálló és tudatos tanulás, gyakorlás elősegítésére.</p> <p>A választott aktivitás kellékei, játék- és versenyszabályai.</p> <p>A válsztott aktivitás helyes kivitelezésével és a testi épségre káros mozdulatokkal kapcsolatos ismeretek. Információk az sporteszközökről, valamint az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözékről</p> <p>Ismeretek a szabadtéren különböző évszakokban és időjárási körülmények között történő sportolás egészségvédő hatásairól.</p> <p>A környezetkímélő magatartás főbb kritériumai.</p> <p>A rekreáció alapértelmezése, életkori sajátosságai és az egész életen át tartó fizikai aktivitás alapismeretei.</p>		
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p> <p>A választott aktivitásoknak megfelelő fogalmak. A közölt minta esetén: előre- és hátrakorcsolyázás, koszorú; tenyeres adogatás, tenyeres kontraütés, fonák adogatás, fonák kontraütés, fonák drop ütés, tenyeres drop ütés, fonák nyesett adogatás, tenyeres nyesett adogatás, alapszerva, egészségvédő hatás, rekreáció.</p>		
<p>A fejlesztés várt eredményei</p> <p>Az évszakoknak megfelelő rekreációs célú sportágakban és népi hagyományokra épülő sportolási formákban bővülő gyakorlási tapasztalat és bizonyos területeken fellelhető erősebb belső motiváció.</p> <p>Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek kinyilvánítása.</p> <p>A természeti erők és a sport hasznos összekapcsolásának ismerete, és jártasság az ezzel kapcsolatos előnyök, rutinok területén.</p> <p>A cselekedetekben megnyilvánuló környezettudatosság.</p> <p>A verbális és nem verbális kommunikáció fejlődése a testkultúra hagyományos és újszerű mozgásanyagainak elsajátításában.</p> <p>A szabadidőben végzett sportolás iránti pozitív beállítódás felmutatása.</p>		
<p>Tematikai egység / Fejlesztési cél</p>	<p>Önvédelmi és küzdő feladatok</p>	<p>Órakeret 23 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az alapvető önvédelmi fogások és eséstechnikák. A grundbirkózás alaphelyzetei; kitolás és a kihúzás. Néhány egyszerű önvédelmi fogás. A test-test elleni küzdelem. Az érzelmek és az agresszió szabályozása. Mások teljesítményének elismerése. A tanult önvédelmi és küzdőjellegű feladatok szabályai.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A grundbirkózás további technikájának, szabályainak elsajátítása és gyakorlatban történő alkalmazása. Az önvédelmi módok megismerése és gyakorlatainak kontrollált</p>	

	<p>végrehajtása. Különböző eséstechnikák biztonságos végrehajtása társ közreműködésével is. Leszorítás-technikák és leszorításból történő szabadulások megismerése. Állásküzdelem kialakítása a dzsúdó elsajátított dobásaival. Veszélyes helyzetek, fenyegetettség felismerése, viselkedésminták elsajátítása a fenyegetettség elkerülésére. Segítségkérésre, menekülésre vonatkozó ismeretek elsajátítása. A sportszerű győzni akarás kinyilvánítása. A fájdalomtűrés és az önfegyelem fejlődése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Önvédelem, önvédelmi fogások Szabadulások fojtásfogásból. Felső egykezes kalapácsütés, egyenes ütés és köríves ütés véde, háritása. Egyenes rúgás háritása. Véde után a tanult dobástechnikák alkalmazása (pl. egyenes ütés háritása oldalra kitéréssel, majd nagy külső horogdobás). Grundbirkózás Emelések és védésük. Mellső, hátsó és oldalemelések különböző fogásokkal (derékfogásból, hónaljfogásból, karlezárással, karfelütéssel stb.). A grundbirkózás szabályai, küzdelmek azonos súlyú partnerekkel. Képességfejlesztés Az önvédelmi és küzdőjellegű feladatok eredményes elsajátításához szükséges kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése természetes mozgásformák és játékos, egyéni és páros képességfejlesztő gyakorlatok alkalmazásával (mászások, kúszások, emelések-hordások, függeszkedések, húzások-tolások, kéziszerrerrel történő gyakorlatok). <i>Játékok, versengések</i> Az állás- és földharc-küzdelmet előkészítő páros küzdőjátékok. Földharcjátékok (szőnyegfelület esetén). Állásban végzett játékok. Emeléseket előkészítő páros küzdőjátékok. Mögékerülés, kiemelés páros játékos küzdőgyakorlatai. Állásküzdelmek azonos súlyú partnerekkel a grundbirkózás és a dzsúdó elsajátított elemeinek alkalmazásával. A tehetséges tanulók sportág-specifikus tudásának növelése a diáksporban történő versenyeztetéshez és a sportegyesületbe történő irányításhoz. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A mindennapi cselekvésbiztonság növelése az eséstechnikák és tompítások elsajátításával. Viselkedésminták elsajátítása a veszélyes helyzetek és fenyegetettség elkerülésére.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az oktatásra kerülő gyakorlatok technikailag helyes végrehajtására vonatkozó ismeretek. Átfogó ismeretek a szabálytalan és tilos fogásokról. Az önvédelmi és küzdőjellegű feladatok eredményes végrehajtását befolyásoló alapvető motoros képességek ismeretei és életkorhoz igazított fejlesztés módszerei. A küzdősportok mint a magyar sport nemzetközi sikereinek kiemelkedő képviselői. Szemléletformálás a küzdősportok komplex személyiségfejlesztő értékeinek ismertetésével (motoros, kognitív, szociális és érzelmi akarati tulajdonságok). Annak tudatosítása, hogy a küzdőmódokban a szerény, szorgalmas és kitartó emberek találhatnak védelmi eszközt. A küzdősportok gyakorlásában alapvető elv az egészségi és élettani szabályok megtartásának elve: a gyakorlás és a pihenés helyes aránya, a helyes táplálkozás, a célszerű légzés, a túleröltetés elkerülése. Az óvatosság, a figyelem és a józan helyzetmegítélés mellett le kell küzdeni az elbizakodottságot, a vigyázatlanságot és a félelmet.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> keleti kultúrák. <i>Biológia-egészségtan:</i> izmok, ízületek, anatómiai ismeretek, testi és lelki harmónia.</p>	
Kulcsfogalmak / fogalmak		
<p>Felső egykezes kalapácsütés, egyenes ütés és köríves ütés, egyenes rúgás, fojtásfogás, leszorítás, nagy külső horogdobás (osoto gari), nagy csipődobás (ogoshi).</p>		
A fejlesztés várt eredményei		

<p>A grundbirkózás alaptechnikájának, szabályainak gyakorlatban történő alkalmazása. A különböző eséstechnikák, szabadulások, leszorítások és az önvédelmi gyakorlatok kontrollált végrehajtása társal. Jártasság az állasküzdőben. A fenyegetettségi szituációkra, segítségkérésre, menekülésre vonatkozó ismeretek elsajátítása. A sportszerű győzni akarás kinyilvánítása. A fájdalomtűrésben és az önfegyelemben érzékelhető fejlődés.</p>		
Tematikai egység / Fejlesztési cél	NETFIT mérések	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Alapvető mozgásminták és mozgáskészségek megléte. Szabályozott mozgás végrehajtás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Önálló állapot-ellenőrzéshez, értékeléshez fittségi programtervezéshez szükséges ismeretek és készségek elsajátítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i> Egészségközpontúság, aerob fittség, vázizomzat fittség, ízületi és gerincvédelmi szabályok betartása ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A gyakorlatok helyes végrehajtására vonatkozó technikai ismeretek. A mérés során az elbizakodottság és a félelem leküzdésének tudatosítása.</p>		
Kulcsfogalmak / fogalmak		
Testtömeg, testmagasság, testtömeg index, testzsír százalék, ütemezett hasizomteszt, törzsemelés teszt, ütemezett fekvőtámasz teszt, kézi szorítóerő, helyből távolugrás teszt, hajlékonysági teszt, állóképességi ingafutás		
A fejlesztés várt eredményei		
Fittségi állapot fejlesztéséhez kapcsolódó ismeretek, a tesztek pontos végrehajtási módjainak ismerete, hibák felismerése, saját eredmények értelmezése, társaknak nyújtott megfelelő segítség		

2.2.14 Ének-zene az általános iskolák 1–8. évfolyama számára

Ének-zene az általános iskolák 1–4. évfolyama számára

Célok és feladatok

Az ének-zene tantárgy tanításának legfőbb céljai megismertetni a gyermekeket az éneklés és a zenélés örömeivel, valamint kulcsokat adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez. Ezeknek a céloknak az elérését segíti a kiválasztott repertoár.

Az iskolai ének-zene tanulás várt eredménye: a zenei gyakorlat és a zenehallgatás során a tanulók széles körű élményeket szereznek, amely segíti őket eligazodni a körülöttük lévő sokszínű zenei világban.

Az iskolai zenepedagógiai munka Kodály Zoltán alapelveire épül, az aktív éneklést és zenélést szorgalmazza, tradicionális népzene és igényes műzene alapul. A zenei hallásfejlesztés a relatív szolmizáció segítségével történik. A klasszikus remekművek értő befogadása fejleszti az érzelmi intelligenciát.

A kerettantervben feltüntetett anyagokon keresztül a tanulók megismerik népzeneink és más népek zenéje, nemzeti zenei kultúránk és a klasszikus zene, a jazz, valamint a populáris műfajok igényes szemelvényeit. A zenepedagógiai munka a tanulók részben az iskolában, részben az iskolán kívül szerzett zenei tapasztalataira, zenei élményeire, illetve adott esetben zenei gyakorlatára épül, s ezáltal ösztönzi őket énekkarokban és házi zenélésben való aktív részvételre.

Az iskolai ének-zene óra elsősorban nem ismeretszerzésre való, hanem a pozitív zenei élmények és gyakorlati tapasztalatok megszerzésére.

Az ének-zene tanítása során a fejlesztési célok nem válnak szét élesen órakeretre, tananyagegységekre. A megjelölt órakeretek a tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát jelölik. Minden órán sor kerül éneklésre, folyik a növendékek zenei generatív készségének fejlesztése, zenét hallgatnak. Ezt segíti a minden órán megjelenő felismerő kottaolvasás és a befogadói kompetenciák fejlesztése. A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg.

A tantárgy fejlesztési céljai a következők:

Zenei reprodukció

Éneklés

– Az iskolai ének-zenei nevelés elsődleges élményforrása a közös éneklés és az elmélyült zenehallgatás. Az ének-zene órán tanult zenei anyag egy részét énekléssel és kreatív zenei gyakorlatokkal készítik elő, illetve sajátítják el.

– Az énekórai műhelymunkát kórus egészíti ki, amely közösségformáló erőt képvisel. Cél, hogy a kóruséneklés örömét a tanulók a hétköznapi számos területén megoszthassák másokkal. (Pl. közös éneklés a kirándulásokon, baráti összejöveteleken, közösségi alkalmakon, saját koncertek szervezése hozzátartozóknak, ismerősöknek.)

– Az énekes anyag egy része mindvégig a magyar népdal marad, a 3. osztálytól kezdve a klasszikus zenei szemelvények száma növekszik, s a 7. osztálytól kezdve kiegészül a jazz és az igényes populáris zene válogatott szemelvényeivel – elsősorban a befogadói hozzáállás különbségeinek érzékeltetése és a zenei minőség iránti érzékenység fejlesztése céljából, amely műfaji határoktól függetlenül értelmezhető.

Generatív és kreatív készségek fejlesztése

– A generatív – létrehozó, alkotó – készségek és képességek fejlesztésének célja, hogy a tanulók a megszerzett zenei tapasztalatokat alkalmazni tudják és azokkal képesek legyenek újat alkotni. A generatív tevékenységek, amelyek a kreativitás fejlesztése szempontjából nélkülözhetetlenek, fejlesztik a tanulók zenei érzékét, zeneértését és összpontosító képességét. Segítik őket a zene elemeinek önálló és magabiztos használatában, fejlesztik a tanulók önkifejező képességét, ötletgazdagságát, kreativitását és zenei fantáziáját.

– A generatív zenei tevékenységek a tanítás legkülönbözőbb témáihoz és fázisaihoz kapcsolódhatnak, s bennük a játékos alkotói munka öröme érvényesül. A generatív tevékenységet mindenkor megelőzi a zenei alkotóelemek (pl. ritmus, dallam, polifónia, harmónia, forma) vagy egy adott zenei stílushoz kapcsolódó zenei jelenségek (pl. a klasszika formaérzéke) megismerése az aktív zenélésen keresztül.

Felismerő kottaolvasás

– A kottaolvasás a zene értésének eszköze, általa olyan kódrendszer kulcsát kaphatják meg a tanulók, amely segíti őket abban, hogy eligazodjanak a zenei tartalmakban. A zenével való ismerkedés kezdeti szakaszában a felismerő kottaolvasás képessége a zeneértés alapozza meg. Az önálló zenélésben nélkülözhetetlen eszközzé válik.

- Az ötvonalas kottaképet a gyerekek látják már akkor is, mikor a jelrendszereket még nem tudják megfejteni. A tanulók a felismerő kottaolvasás segítségével egyre több zenei jelenséget képesek jelrendszerrel felismerni. A kottaolvasás nem cél, hanem eszköz az iskolai zenetanulás folyamatában.
- A felismerő kottaolvasáshoz kapcsolódó zenei ismeretek tanítása soha nem elvontan, hanem az énekes és hangzó zenei anyaghoz kapcsolódóan történik. A népdalokból vett zenei fordulatokat felhasználják a ritmikai, metrikai és dallami elemek tudatosítására, formájuk megismerése pedig segít a formaérzék fejlesztésében. Az elemző megközelítés helyett válasszák a műfaji meghatározást, találják meg az élethelyzet, az érzelmi kifejezés, az esztétikai szépség személyes kapcsolódási pontjait. A népdalok szövegének értelmezése rávilágít a népdalok gazdag szimbolikájára, megvilágítja a magyar szókinés gazdagságát. A népdalok nem a felismerő kottaolvasás gyakorló példái. Csak akkor kell szolmizáltatni, ha az a szebb, tisztább megszólaltatást segíti.

Zenei befogadás

Befogadói kompetenciák fejlesztése

- A befogadói kompetenciák fejlesztése a zenehallgatás anyagának mélyreható megismerését segíti elő. A befogadói kompetenciák fejlesztése során az érzelmi és intellektuális befogadás egyensúlyának kell érvényesülnie. A befogadói kompetenciák fejlesztésével megalapozható a tanulók zenehallgatási magatartása, akik a zenehallgatás során olyan élményeket – minél többféle és valóságos zenei tapasztalatokat – szereznek a hallgatott zenéről, amelyek hatására egyre inkább különbséget tudnak tenni az elmélyült zenehallgatás (vagyis a zene befogadása) és a háttérzene fogyasztása között.
- Csend és teljes figyelem nélkül nem jön létre élményt adó zenei befogadás. A művészi értékű zene befogadójává csak az a tanuló válik, aki teljes figyelmét képes a hallott zene felé irányítani. A befogadói kompetencia fejlesztése éppen ezért részben a figyelem készségének kialakítása és folyamatos erősítése felé irányul. Az alsó tagozatban a gyermek a játékos tevékenység során képes leginkább az elmélyült figyelemre. Az alsóbb osztályokban a mozgás és az éneklés szorosan összekapcsolódik. A mozgás és a zenei élmény kapcsolata lehetőséget ad a zenei jelenségek megérettetésére és megértésére, a zenei készségek elmélyítésére is.
- Rendszeres zenehallgatás. A zeneművek zenei és zenén kívüli tartalmának, üzenetének megértéséhez szükség van a zenei élmények rendszeres biztosítására: minden órán legyen zenehallgatás, amely az élmény (örömszerző) funkcionálisan túl alapját adja a generatív készségek formálódásának, hiszen a generativitás a sokrétű zenei élményből fejlődik ki.
- Adekvát befogadói attitűd. A zenehallgatási anyag értő befogadását segíti az adekvát befogadói attitűd kialakítása, azaz fontos, hogy a tanulók kellő nyitottsággal forduljanak a hallgatott zene felé. A nyitott befogadói attitűd támogatja a zenei hatás megfelelő megélését, így segíti a zene különböző megnyilvánulásainak, például funkciójának, stílusának és műfajának pontos értelmezését, elfogadását és pozitív értékelését.
- A befogadói kompetencia fejlesztését segíti elő elsősorban a zenében rejlő gesztusok, karakterek, érzelmek, hangulatok érzékelésének és átérzésének képessége, másodsorban pedig a biztos és differenciált hallási képesség (ritmus-, dallam- és hangszínérzék) és a zenei memória. Ezeket rendszeres és nagy mennyiségű énekléssel és a generatív készségek más fejlesztő gyakorlataival lehet kialakítani.
- A zeneelméleti és zenetörténeti alapismeretek minden esetben a zenei befogadást segítik, az elméleti és a lexikális adatok közül elsősorban a kiválasztott művel kapcsolódókkal kell foglalkozni. A lényegláttatásnak és az életszerűségnek minden esetben kulcsszerepet kell kapnia, ezért teljes mértékben mellőzendő az öncélú adatközlés és a nagy mennyiségű szöveges memorizálás. Egy szerzői életrajz ismertetésében például nem az önmagukban semmitmondó dátumok és a tartózkodási helyek felsorolása és visszakerdezője, hanem a szerző személyiségének bemutatása, művészi és emberi élethelyzeteinek, a környezetével való kölcsönhatásának, problémáinak, sorsfordulatainak átértékelése, és mindennek művészetére gyakorolt hatása az elsődleges feladat. Ezt helyenként megtámogathatják a jól megválasztott tényadatok (dátumok, helyszínek), mindenkor kiegészítő, tájékozódást könnyítő jelleggel. Ugyanez érvényes az elméleti ismeretekre: a formátan, az összhangzattan vagy a szolmizáció alapinformációi csak akkor válnak hasznossá, ha zenei érzetekhez kapcsolódnak, ha eszköztáruk felhasználása segít a gyerekeknek átérzeni a zenei jelenségeket.

Zenehallgatás

- A rendszeres és figyelmes zenehallgatás a tanulók zene iránti fogékonyságát és zenei ízlését formálja.
- A zenehallgatási anyag kiválasztásakor a zenei teljességre kell törekedni. Lehetőleg teljes műveket hallgassanak meg, hiszen a tanulók befogadói kompetenciáját, s elsősorban zenei formaérzékét a teljes kompozíciók bemutatása fejleszti. A műalkotás egészéről kell benyomást szerezniük, mielőtt a részletekre irányítják a figyelmüket. Miközben a figyelem irányítása bizonyos jelentéstartalmak megvilágítása érdekében fontos, fokozottan kell figyelni arra, hogy a szempontok ne tereljék el a tanulók figyelmét a mű egészének élményszerű befogadásáról.

- Az első hat osztályban nem kronológiai rendbe szervezve ismertetjük meg a tanulókat a zeneművekkel, hanem az életkori sajátosságok gondos figyelembevételével a kétéves ciklusok mindegyikében a zeneirodalom, a zenei stílusok és műfajok teljes spektrumából válogatunk. Az általános iskola utolsó két osztályában sor kerülhet kronologikus rendszerezésre, de csak az ismeretközlés szintjén. A 6 és 8 osztályos gimnáziumban a zenei stíluskorszakok tudatosítása csak a 9–10. osztály tantervének feladata.
- Zenehallgatásnál – figyelve a ma felnövő generációk vizuális igényére – törekedjünk DVD-n elérhető koncertfelvételek bemutatására is.
- Az iskolai zenehallgatás célja nem lehet minden remekmű s az összes zenei műfaj megismertetése, sokkal fontosabb a befogadói kompetenciák fejlesztése és a zenehallgatás igényének kialakítása, amely biztosítja az egész életen át tartó zenei érdeklődést. Bízniuk kell abban, hogy a meg nem ismert műveket a tanulók életük folyamán megismerik, amennyiben kialakították bennük az igényt az értékes művek hallgatására.
- Az iskolai zenehallgatás mellett keresni kell a lehetőséget az élő zenehallgatásra, a rendszeres hangverseny-látogatásra, és ösztönözni a tanulókat a zenei információk gyűjtésére. Fontos szempont, hogy a hangversenyek kifejezetten az adott korcsoporthoz szóljanak. Rendkívül fontos, hogy a hangverseny legyen előkészített, az órákon a tanulók ismerjenek meg néhány zenei témát, a művek kontextusát, majd az azt követő alkalommal beszélgetéssel segítsük az élmények feldolgozását.

Tárgyi feltételek

- Szaktanterem pianínóval vagy zongorával
- Megfelelő nagyságú tér a mozgáshoz, énekes játékokhoz
- Megfelelő terem a kórusmunkához
- Ötvonalas tábla
- Mágneses tábla
- Ritmushangszerek
- Jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, erősítő, hangszórók
- Számítógép internetkapcsolattal
- Hangtár, hozzáférhető hanganyag

Az értékelés elvei és eszközei

Az ének-zene órákon az értékelés célja a tanulók erőfeszítéseinek jutalmazása, - a bátorítás és motiválás. Az értékelés akkor látja el hatékonyan motiváló, fejlesztő funkcióját, ha személyre szabott. Ezt folyamatos megfigyelés alapján, a jó teljesítmény megerősítésével érhetjük el. A tanulókat mindig egyéni előrehaladásukhoz viszonyítva értékeljük, ezzel mintát adunk az önértékeléshez és mások értékeléséhez. Az intonációs problémákkal küzdő gyerekek segítő, formáló értékelésére kiemelt figyelmet kell fordítanunk.

Az értékelés lehetőségei az ének-zene órákon:

- Részvétel a közös éneklésben és játékban, órai aktivitás.
- A tanult dalok ismerete, szövegtudás, a dallam és a ritmus egységes megszólaltatása.
- A közös éneklés szabályainak megtartása, a dalok hangulatának megfelelő előadásmód.
- A tanult zenei elemek felismerése, reprodukálása.
- Az írásbeli munkák önálló megoldása.
- A megtapasztalt hangszínek felismerése. (tárgyi, környezeti, emberi hangszínek, hangszerek)
- A zenehallgatások során megfogalmazott észrevételek, egyéni vélemények.

A tankönyvválasztás szempontjai

- feleljen meg az iskola helyi tantervének
- nyomdai kivitelezése legyen alkalmas a megfelelő használatra
- jól szolgálja az elsajátítandó ismeretek megértését, a tudás elmélyítését az adott tantárgy helyi tantervébe foglaltak tanítását.
- segítse az önálló ismeretszerzés képességének kialakítását
- illusztrációs anyaga, betűmérete feleljen meg az életkori sajátosságoknak
- megjelenése legyen alkalmas a diákok esztétikai érzékének fejlesztésére
- ébresszen kedvet a művészetek iránt anyagával, illusztrációival
- egymásra épülő tantárgyi rendszerek, tankönyvcsaládok, sorozatok tagjai,
- megfelelő kiegészítő taneszközök, oktatási segédletek kapcsolódnak hozzá (pl. munkafüzet, kézikönyv, zenehallgatási anyag, digitális tananyag)

Javasolt taneszközök a Kerettanterv követelményeihez:

– Ének-Zene 1–4. évfolyam számára szóló könyvek, munkafüzetek, tanítói kézikönyvek és digitális tananyagok, CD-k, interaktív tábla (mozaBook), számítógép (mozaWeb*), projektor stb.

Lassúné Ruskó Renáta: **Ének-Zene 1. tankönyv és munkafüzet**

Lassúné Ruskó Renáta: **Ének-Zene 1. tanítói kézikönyv**

Dalanyag 1. CD, Zenehallgatás 1-2. CD

Lassúné Ruskó Renáta: **Ének-Zene 2. tankönyv és munkafüzet**

Lassúné Ruskó Renáta: **Ének-Zene 2. tanítói kézikönyv**

Dalanyag 2. CD, Zenehallgatás 1-2. CD

Lassúné Ruskó Renáta: **Ének-Zene 3. tankönyv, munkafüzet**

Lassúné Ruskó Renáta: **Ének-Zene 3. tanítói kézikönyv**

Dalanyag 3. CD, Zenehallgatás 3. CD

Lassúné Ruskó Renáta: **Ének-Zene 4. tankönyv, munkafüzet**

Lassúné Ruskó Renáta: **Ének-Zene 4. tanítói kézikönyv**

Dalanyag 4. CD, Zenehallgatás 4. CD

Falitablók 3-féle

– A tanításhoz használható digitális tananyagot és eszközt biztosítják a mozaBook digitális tankönyvek (iskolai használat esetén), illetve a mozaWeb internetes tankönyvek (az otthoni gyakorláshoz, tanuláshoz).

Ének-zene az általános iskolák 1–4. évfolyama számára

Óraterv

	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Heti óraszám	2	2	2	2
Éves óraszám	72	72	72	72

Az iskolába belépő gyerekek zenei adottságai, ismeretei, élményei jelentősen különbözhetnek, ezért elengedhetetlen a tanulók minél több sikerélményhez juttatása, mely játékos módszerekkel érhető el.

A zenei nevelés általános és legfőbb célja az érzelmi, értelmi és jellemnevelés, a teljes személyiség sokoldalú fejlesztése. Ennek megalapozása az alsó tagozatban kezdődik, ahol a NAT-ban meghatározott fejlesztési területek, nevelési célok közül öt kiemelten fontos: az erkölcsi nevelés (elfogadják és cselekvéseik mércéjévé teszik az emberi kapcsolatok elfogadott normáit és szabályait); nemzeti öntudat, hazafias nevelés (hagyományok, ünnepek, szokások ismerete, különböző kultúrákkal való ismerkedés és azok tisztelete); állampolgárságra és demokráciára nevelés (képesek társaikkal a kooperációra, el tudják magukat helyezni a közösségben, megértik a szabályok fontosságát); az önismeret és társas kultúra fejlesztése (kommunikációs képességük, a társaikkal való együttműködés képessége és a mások iránt érzett empátia továbbfejlődik); testi és lelki egészségre nevelés (kiegyensúlyozott és harmonikus személyiség fejlesztése, a mozgással erősített testtudat, érzelmi intelligencia). Legfontosabb kulcskompetenciák: esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképesség, anyanyelvi kommunikáció, szociális és állampolgári kompetencia, kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.

Fejlesztési célok:

Reprodukció (éneklés, generatív készségek, felismerő kottaolvasás)

– Az éneklésre épülő tanítás első lépése az éneklés örömeinek és az éneklés helyes szokásainak kialakítása, amelynek elemei az értelmes frazeálás, kifejező artikuláció és a megfelelő hangterjedelem. Az éneklést sok mozgás, néptánc és szabad mozgásos improvizáció kíséri. A helyes testtartás, az egyszerű mozgáselemek és lépések elsajátítására a népi gyermekjátékok és a néptánc kiváló lehetőséget nyújtanak.

– Dalkincsbővítés. A népdalokat és gyermekdalokat a tanulók elsősorban hallás után tanulják, és csokorba szedve is énekeljék. Az összeállítás mind a zenei, mind a tartalmi szempontokat figyelembe veszi.

– Zenei ismeretszerzés. A tanulók az énekelt dalok meghatározott zenei elemeit megfigyelik, tanári rávezetéssel tudatosítják, s felismerik kottaképről, esetleg tanári segítséggel reprodukálják. A zenei elemeket, a dallami, ritmikai, hallási és többszólamú készségeket improvizációs és kreatív játékos feladatokkal gyakorolják.

– A zenei tevékenységek élményszerűek, játékosak, mozgásosak legyenek, jellemezze azokat a tapasztalás- és tevékenységközpontúság.

Zenehallgatás (Zenei befogadás, zenehallgatás)

– Ebben az életkorban alapozható meg az adekvát zenehallgatói magatartás, a gyerekek tapasztalatokat szereznek a tudatos zenehallgatói tevékenységről. A zenehallgatás során a tanulók spontán és tudatos élményeket gyűjtenek a hangzó világról, a hangszínekről, hangszerekről, hangszercsoportokról, előadó-együttesekről, tempóról, dinamikáról és zenei formákról, valamint megismerkednek hosszabb lélegzetű zeneművekkel is. A kiválasztott anyag egy része kapcsolódik az órai énekes anyaghoz.

1. évfolyam

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
1. évfolyam	2	72

A tematikai egységek áttekintő táblázata

Tematikai egység címe	Órakeret
Zenei reprodukció – Éneklés	40 óra
Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	8 óra
Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	8 óra
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	8 óra
Zenei befogadás – Zenehallgatás	8 óra
Össz. óraszám:	72 óra

A rendelkezésre álló 10% szabad órakeret a tematikai egységek között van elosztva.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Dalkincs bővítése gyermekdalok játszásával, hallás utáni daltanítással. Az éneklés helyes szokásainak kialakítása: helyes testtartás, helyes légzés, életkornak megfelelő hangerő, helyes hangképzés (diszfóniás gyermekek szűrése), érthető szövegejtés, kifejező artikuláció, helyes frazeálás. Az éneklés örömeinek felkeltése. Dalkezdés megadott hangról c’-d’ hangterjedelemben, megadott tempóban, helyes ritmusban, törekedve a tiszta intonációra.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Népi gyermekjátékok, mondókák elsajátítása: kiolvasók, csujogatók, sétálók, szerepváltó és párcserélő körjátékok, leánykérő játékok, hidas játékok, különféle vonulások (biton, triton, tetraton, pentachord, pentaton hangkészlettel). Magyar népdalok megtanulása: névnapköszöntők, csúfolódók, tréfás dalok, párosítók, (pentaton, hexachord hangkészlettel). Más népek dalainak megismerése (környező népek, nemzetiségek dalai). Művészi értékű komponált gyermekdalok és megzenésített versek tiszta éneklése (ajánlott: Kodály Zoltán, Bárdos Lajos, Járdányi Pál, Ádám Jenő). Felelgető éneklés, kérdés-felelet játékok, hangutánzó dallamosztinátó dalhoz. Egyenletes mérő és a dal ritmusának megkülönböztetése (nagytesti mozgással, tapsolással, ritmushangszerekkel, dallamhangszerekkel). Dallamvonal szemléltetése nagytesti mozgással.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, érthető szövegejtés, kifejező artikuláció. <i>Matematika:</i> számfogalom erősítése. <i>Etika/Hit- és erkölcstan:</i> szabálytudat erősítése. <i>Környezetismeret:</i> természeti képek, évszakok, állatok. <i>Dráma és tánc:</i> népi gyermekjátékok drámai történései, népdal és néptánc kapcsolata. <i>Vizuális kultúra:</i> a népi tárgykultúra. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgás, helyes légzés, testtartás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Légzés, hangerő, egyenletes mérő, gyors, lassú, halk, hangos, magas, mély, kezdőhang, záróhang, dallamsor, mondóka, gyermekdal, népdal, népi játék, népszokás, staféta éneklés, kérdés-felelet.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Kisgyermekkor zenei élményanyag. Népi mondókák, gyermekjátékok, gyermekversek. Ehhez kapcsolódó nagytesti mozgások, hangutánzó dallam és	

	ritmusmotívumok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Koordinált ritmikus mozgás, térérzékelés, egyenletes mérő, tempó változások érzékelése és reprodukciója, metrikus egységek és kisebb formai egységek érzete, játékos feladatok megoldása alap ritmusokkal és hangokkal, a belső hallás fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Ritmikai készség fejlesztése:</p> <p>Egyenletes mérő és a dal ritmusának hangoztatása (nagytesti mozgással, tapsolással, ritmushangszerekkel).</p> <p>Negyed, nyolcadpár, negyed szünet.</p> <p>Ritmusmotívumok hangoztatása ritmustapssal és ritmushangszerekkel. Ritmusolvasás, ritmusfelelgetés, ritmuspótlás, ritmuslánc, ritmusmemoriter.</p> <p>Komplex mozgásfejlesztés egyszerű tánclepekkel (kilépések, kijárások), a ritmus változatos megszólaltatással (kéz és láb által).</p> <p>2/4, ütemmutató. Ütemhangsúly érzékeltetése ütemezéssel. Motorikus képességek változatos mozgással és ütemezéssel.</p> <p>Ismétlődés a zenében, ritmusosztinató. Gyors-lassú érzékeltetése.</p> <p>Hallásfejlesztés:</p> <p>Hangrelációk érzékeltetése, nagymozgással, reláció térbeli mutatóival, kézzel.</p> <p>Énekes rögtönzés hangokkal, ellentétpárok: csend és hang, beszéd és énekhang, hangutánzás, hangos és halk, mély és magas, rövid és hosszú, saját név éneklése szabadon vagy a tanult dallamfordulatokkal, énekbeszéd.</p> <p>A tanult dalokból a dallam kiemelésének képessége:</p> <p>dallamfordulatok: sm, lsm</p> <p>Tanult mondókák éneklése rögtönzött dallammal a tanult dalok hangkészletének felhasználva, tanult dalok átköltése, más befejezéssel, énekes párbeszéd.</p> <p>Belső hallást fejlesztő énekes gyakorlatok: dallambújtatás, dallamelvonás.</p>		Magyar nyelv és irodalom: íráskészség fejlesztése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenletes mérő, tempó, ritmus, ritmusérték, negyed, nyolcadpár, negyedszünet, ismétlés, ütem, ütemvonal, ütemmutató, hangmagasság, dallam, dallamfordulat, dallamrajz, dallamsor, kíséret, variáció, énekbeszéd.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Mondókák, gyermekdalok éneklése. Életkornak megfelelő ütem- és ritmusérzék, zenei hallás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallás utáni daltanulás és a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján ismerkedés a zenei notáció alapjaival; a zene jelrendszerének felismerése kézzelről, betűkottáról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti alapismeretek megszerzése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármasságában.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum:</p> <p>A mérő és ritmus megkülönböztetése.</p> <p>A tanult dalokból, dalrészletekből, versekből a tanulandó ritmus kiemelése.</p> <p>Ritmikai elemek megnevezése gyakorlónévvvel: tá (negyedérték), titi (nyolcadpár), szün(negyed szünet)</p> <p>Ritmikai elemek jele.</p> <p>Ritmikai elemek értéke (viszonyítva a korábban megtanult elemekhez).</p> <p>A hangsúlyos és hangsúlytalan ütemrész megkülönböztetése, ütemmutató, ütemfajta: 2/4</p> <p>Dallami elemek:</p> <p>Tanult dalokból dallamfordulat új hangjának kiemelése, megnevezése szolmizációval: szó-mi-lá</p> <p>Az új szolmizációs hang kézjele és betűjele: s-m-l</p> <p>A vonalrendszer megismertetése: öt vonal, négy vonalköz.</p>		Magyar nyelv és irodalom: jelek és jelrendszerek ismerete. Vizuális kultúra: jelek, jelzések értelmezése. Testnevelés és sport: mozgáskultúra fejlesztése: nagytesti mozgásoktól az apró mozgásokig. Környezetismeret: tájékozódás

Az új szolmizációs hang helye a vonalrendszerben, a kottakép alapjainak megismertetése.		térben, irányok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szolmizációs név, kézjel, betűjel, kettes ütem, záróvonal, ismétlőjel, hangsúlyjel, vonalrendszer, vonal, vonalköz.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Éneklési készség, akusztikus tapasztalatok környezetünk zörejeiről, hangjairól, emberi hangokról. Hallás utáni tájékozódás a térben, irány és távolság megnevezése. Első zenehallgatási élmények kisgyermekkorból.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra irányuló teljes figyelem képességének kialakítása az éneklés, az örömteli zenei játékok, a tánc és szabad mozgás improvizációja során. Képességfejlesztés a különböző műfajú, stílusú és karakterű zeneművek befogadásához a rendszeres zenehallgatás által. A hangszínhallás, a többszólamú hallási készség és a formaérzék fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A teljes figyelem kialakításának fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – tánccal és/vagy szabad mozgás improvizációval: leginkább gyors tempójú, táncos klasszikus zenei idézetekhez kapcsolódóan teljes zeneművek vagy zenei részletek többszöri meghallgatásával (ismétlődő lejátszásával); – kezdés és befejezés megfigyeltetése, és kifejezése a szabad mozgás elkezdésével és befejezésével; – zenei eszközök megfigyeltetésével dinamikai ellentétpárok megkülönböztetése (halkhangos), fokozatos dinamikai erősödés és halkítás megfigyeltetése és reprodukálása játékos feladatokkal, hirtelen hangerőváltás megfigyelése és reprodukciója; – alapvető tempókülönbségek és tempóváltások megfigyelése, összehasonlítása és reprodukciója. <p>A hangszínhallás és a többszólamú hallás fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – természetünk és környezetünk hangjai, – emberi hangszínek (magas, mély, gyerek, férfi és női hang), – a hangszerek hangszínének megtapasztalása gyakorlati úton, azok megkülönböztetése és azonosítása a hangszer kezelése szerint, – szóló és kórus, szólóhangszer és zenekar, dalok felismerése különböző hangszerekről. <p>Formaérzék fejlesztése a helyesen tagolt éneklésen és mozgáson keresztül.</p> <p>Absztrakció: a dalok szövegének értelmezése, a dalszövegekhez vagy zeneművekhez kapcsolódó dramatizált előadás (drámajáték, báb), valamint a zene keltette gondolatok vizuális megjelenítése (festés, formázás).</p>		<p><i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> türelem, tolerancia.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> természetünk és környezetünk hangjai, hangutánzás.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> dalszövegekhez kapcsolódó dramatizált előadás, szabad mozgásos improvizáció.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kezdés, befejezés, hangerő, hangerő változás, tempó, tempóváltás, férfi és női hang, szóló, kórus, hangszer, zenekar, hangszín.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélt zenei élményeknek megfelelően.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Esztétikai és érzelmi kompetencia fejlesztése a tanult énekes anyaghoz kapcsolódó műzenei anyag vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerésével. Az életkornak megfelelő zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban, figyelve a műfaji és stílusbeli sokszínűségeire.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

Zenehallgatás tanári bemutatással vagy felvételtől (audio, video) az évfolyam énekes és generatív tevékenységeihez valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan válogatva a zeneirodalom különböző korszakaiból beleértve a 20. század és korunk zeneirodalmát is különösen a következő témakörökben: csend és hang, hangszerek, természet a zenében, szólóhang-kórus, szóló hangszer-zenekar, ellentétpárok (beszéd-ének, gyors-lassú, hangos-halk, magas-mély). Cselekményes és programzene hallgatása (pl. mesebalett) a cselekmény megfigyelésével, a szereplők karakterének zenei eszközökkel történő azonosításával (pl. tündér, boszorkány, királylány, királyfi, udvari bolond és „varázserejű” hangszerek).	Magyar nyelv és irodalom: zeneművek tartalma, irodalmi kapcsolatok. Dráma és tánc: cselekményes programzenék, mese, meseszereplők, dramatizált megjelenítés, pl. bábozás, pantomim. Vizuális kultúra: zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.
--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Énekes zene, hangszeres zene, vonós, fúvós, ütős, pengetős, billentyűs hangszer, zenei karakter, népdalfeldolgozás.
--------------------------------	---

A fejlesztés várt eredményei az első évfolyam végén	<ul style="list-style-type: none"> – A tanulók 20 népdalt és gyermekdalt elő tudnak adni a kapcsolódó játékokkal emlékezetből c’-d” hangterjedelemben. Csoportosan bátran, zengő hangon jó hangmagasságban énekelnek, képesek az új dalokat rövid előkészítést követően hallás után könnyedén megtanulni. – Kreatívan részt vesznek a generatív játékokban és feladatokban. Érzik az egyenletes lüktetést, tartják a tempót, érzékelik a tempóváltozást. A 2/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák. – A tanult zenei elemeket (ritmus, dallam) felismerik kottaképről (kézjel, betűkotta). A megismert ritmikai elemeket tartalmazó ritmusgyakorlatot pontosan, folyamatosan szólaltatják meg csoportosan és egyénileg is. A tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjelről, betűkottáról és tanári segítséggel szolmizálva éneklük. – Képesek csendben, társaikkal együtt a zenét hallgatni, megfigyelésekkel tapasztalatokat szereznek, melyek esztétikai és egyszerű zenei elemzés alapjául szolgálnak. Fejlődik hangszínhallásuk és formaérzékük. Ismereteket szereznek a hangszerekről. Szívesen és örömmel hallgatják újra a meghallgatott zeneműveket.
--	--

2. évfolyam

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
2. évfolyam	2	72

A tematikai egységek áttekintő táblázata

Tematikai egység címe	Órakeret
Zenei reprodukció – Éneklés	40 óra
Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	8 óra
Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	8 óra
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	8 óra
Zenei befogadás – Zenehallgatás	8 óra
Össz. óraszám:	72 óra

A rendelkezésre álló 10% a tematikai egységek között van elosztva.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Az első osztályban tanult dalok pontos éneklése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Dalkincs bővítése gyermekdalok játszásával, hallás utáni daltanítással. Az éneklés helyes szokásainak további alakítása.(helyes testtartás, helyes légzés, megfelelő hangerő, helyes érthető szövegejtés, kifejező artikuláció, helyes frazeálás) Dalkezdés megadott hangról c’-d” hangterjedelemben, megadott tempóban, helyes ritmusban, törekedve a tiszta intonációra.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Népi gyermekjátékok, mondókák elsajátítása: kiolvasók, csujogatók, sétálók, szerepváltó és párcserélő körjátékok, leánykérő játékok, hidas játékok, különféle vonulások (biton, triton, tetraton, pentachord, pentaton hangkészlettel). Magyar népdalok megtanulása: névnapköszöntők, csúfolódók, tréfás dalok, párosítók, (pentaton, hexachord hangkészlettel). Más népek dalainak megismerése (környező népek, nemzetiségek dalai). Művészi értékű komponált gyermekdalok és megzenésített versek tiszta éneklése (ajánlott: Kodály Zoltán, Bárdos Lajos, Járdányi Pál, Ádám Jenő). Felelgető éneklés, kérdés-felelet játékok, hangutánzó dallamosztinátó dalhoz. Egyenletes mérő és a dal ritmusának megkülönböztetése (nagytesti mozgással, tapsolással, ritmushangszerekkel, dallamhangszerekkel). Dallamvonal szemléltetése nagytesti mozgással.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, érthető szövegejtés, kifejező artikuláció. <i>Matematika:</i> számfogalom erősítése. <i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> szabálytudat erősítése. <i>Környezetismeret:</i> természeti képek, évszakok, állatok. <i>Dráma és tánc:</i> népi gyermekjátékok drámai történései, népdal és néptánc kapcsolata. <i>Vizuális kultúra:</i> a népi tárgykultúra. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgás, helyes légzés, testtartás.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Légzés, hangerő, egyenletes mérő, gyors, lassú, halk, hangos, magas, mély, kezdőhang, záróhang, dallamsor, mondóka, gyermekdal, népdal, népi játék, népszokás, staféta éneklés, kérdés-felelet.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Az első osztályos zenei élményanyag. Gyermekdalok, népi mondókák, gyermekjátékok, gyermekversek. A megismert dallam és ritmusmotívumok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Koordinált ritmikus mozgás, térérzékelés, egyenletes mérő, tempó változások érzékelése és reprodukciója, metrikus egységek és kisebb formai egységek érzete, játékos feladatok megoldása alap ritmusokkal és hangokkal, a belső hallás fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Ritmikai készség fejlesztése: Egyenletes mérő és a dal ritmusának hangoztatása (nagytesti mozgással, tapsolással, ritmushangszerekkel). Negyed, nyolcadpár, negyed szünet, félérték. Ritmusmotívumok hangoztatása ritmustapssal és ritmushangszerekkel. Ritmus osztinató, ritmusolvasás, ritmusfelelgetés, ritmuspótlás, ritmuslánc, ritmusmemoriter. Komplex mozgásfejlesztés egyszerű tánclépésekkel (kilépések, kijárások), a ritmus változatos megszólaltatással (kéz és láb által). 2/4, 4/4 ütemmutató. Ütemhangsúly érzékeltetése ütemezéssel. Motorikus képességek változatos mozgással és ütemezéssel. Ismétlődés a zenében, ritmusosztinató. Gyors-lassú érzékeltetése. Hallásfejlesztés: Hangrelációk érzékeltetése, nagymozgással, reláció térbeli mutálásával, kézzel. Énekes rögtönzés hangokkal, ellentétpárok: csend és hang, beszéd és énekhang, hangutánzás, hangos és halk, mély és magas, rövid és hosszú, saját név éneklése szabadon vagy a tanult dallamfordulatokkal, énekbeszéd.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> íráskészség fejlesztése.</p>	

<p>A tanult dalokból a dallam kiemelésének képessége: dallamfordulatok: sm, lsm, smd, mrd, rdl, mrdl, öt fokú hangsorok dallamfordulatai: a lá pentaton hangsor (smrld,) dó pentaton (lsmrd) és lefutó lá pentachord (mrdtl,) dó pentakord (sfmrd), kézlejjel. Tanult mondókák éneklése rögtönzött dallammal a tanult dalok hangkészletének felhasználva, tanult dalok átköltése, más befejezéssel, énekes párbeszéd. Belső hallást fejlesztő énekes gyakorlatok: dallambújtatás, dallamelvonás.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Egyenletes mérő, tempó, ritmus, ritmusérték, negyed, nyolcadpár, negyedszünet, fél, ismétlés, ütem, ütemvonal, ütemmutató, ritmus osztinató, hangmagasság, dallam, dallamfordulat, dallamrajz, dallamsor, kíséret, variáció, énekesbeszéd.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Mondókák, gyermekdalok éneklése. Életkornak megfelelő ütem- és ritmusérzék, zenei hallás.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A hallás utáni daltanulás és a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján ismerkedés a zenei notáció alapjaival; a zene jelrendszerének felismerése kézlejről, betűkottáról és hangjegyről.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Zeneelméleti alapismeretek megszerzése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármasságában. Ritmikai elemek, metrum: A mérő és ritmus megkülönböztetése. A tanult dalokból, dalrészletekből, versekből a tanulandó ritmus kiemelése. Ritmikai elemek megnevezése gyakorlónévvvel: tá (negyedérték), titi (nyolcadpár), szün (negyed szünet), táá (félérték) és szüün (félérték szünete). Ritmikai elemek jele. Ritmikai elemek értéke (viszonyítva a korábban megtanult elemekhez). A hangsúlyos és hangsúlytalan ütemrész megkülönböztetése, ütemmutatók, ütemfajták: 2/4, 4/4. Dallami elemek: Tanult dalokból dallamfordulat új hangjának kiemelése, megnevezése szolmizációval: szó-mi-lá-dó-ré- alsó lá. Az új szolmizációs hang kézjele és betűjele: s-m-l-d-r-l. A vonalrendszer megismertetése: öt vonal, négy vonalköz, alsó pótvonal. Az új szolmizációs hang helye a vonalrendszerben, a kottakép alapjainak megismertetése. (Hangjegy, hangszár irányának megfigyeltetése.)</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jelek és jelrendszerek ismerete. <i>Vizuális kultúra:</i> jelek, jelzések értelmezése. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskultúra fejlesztése: nagytести mozgásoktól az apró mozgásokig. <i>Környezetismeret:</i> tájékozódás térben, irányok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Szolmizációs név, kézjel, betűjel, kettes ütem, négyes ütem, záróvonal, ismétlőjel, hangsúlyjel, vonalrendszer, vonal, vonalköz, hangjegy, hangszár.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Éneklési készség, akusztikus tapasztalatok környezetünk zörejeiről, hangjairól, emberi hangokról. Hallás utáni tájékozódás a térben, irány és távolság megnevezése. Zenehallgatási élmények.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A zenehallgatásra irányuló teljes figyelem képességének kialakítása az éneklés, az örömteli zenei játékok, a tánc és szabad mozgás improvizációja során. Képességfejlesztés a különböző műfajú, stílusú és karakterű zeneművek befogadásához a rendszeres zenehallgatás által. A hangszínhallás, a többszólamú hallási készség és a formaérzék fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A teljes figyelem kialakításának fejlesztése: – táncval és/vagy szabad mozgás improvizációval: leginkább gyors tempójú, táncos klasszikus zenei idézetekhez kapcsolódóan teljes zeneművek vagy zenei részletek többszöri meghallgatásával (ismétlődő lejátszásával); – kezdés és befejezés megfigyeltetése, és kifejezése a szabad mozgás elkezdésével és befejezésével;</p>		<p><i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> türelem, tolerancia. <i>Környezetismeret:</i> természetünk és környezetünk hangjai,</p>

<p>– zenei eszközök megfigyeltetésével dinamikai ellentétpárok megkülönböztetése (halk-hangos), fokozatos dinamikai erősödés és halkítás megfigyeltetése és reprodukálása játékos feladatokkal, hirtelen hangerőváltás megfigyelése és reprodukciója;</p> <p>– alapvető tempókülönbségek és tempóváltások megfigyelése, összehasonlítása és reprodukciója.</p> <p>A hangsínhallás és a többszólamú hallás fejlesztése:</p> <p>– természetünk és környezetünk hangjai,</p> <p>– emberi hangszínek (magas, mély, gyerek, férfi és női hang),</p> <p>– a hangszerek hangszínének megtapasztalása gyakorlati úton, azok megkülönböztetése és azonosítása a hangszer kezelése szerint,</p> <p>– szóló és kórus, szólóhangszer és zenekar, dalok felismerése különböző hangszerekről.</p> <p>Formaérzék fejlesztése a helyesen tagolt éneklésen és mozgáson keresztül.</p> <p>Absztrakció: a dalok szövegének értelmezése, a dalszövegekhez vagy zeneművekhez kapcsolódó dramatizált előadás (drámajáték, báb), valamint a zene keltette gondolatok vizuális megjelenítése (festés, formázás).</p>		<p>hangutánzás.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> dalszövegekhez kapcsolódó dramatizált előadás, szabad mozgásos improvizáció.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kezdet, befejezés, hangerő, hangerő változás, tempó, tempóváltás, férfi és női hang, szóló, kórus, hangszer, zenekar, hangsín.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei befogadás – Zenehallgatás</p>	
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélt zenei élményeknek megfelelően.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Esztétikai és érzelmi kompetencia fejlesztése a tanult énekes anyaghoz kapcsolódó műzenei anyag vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerésével. Az életkornak megfelelő zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban, figyelve a műfaji és stílusbeli sokszínűségeire.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Zenehallgatás tanári bemutatással vagy felvételtől (audio, video) az évfolyam énekes és generatív tevékenységeihez valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan válogatva a zeneirodalom különböző korszakaiból beleértve a 20. század és korunk zeneirodalmát is különösen a következő témakörökben: csend és hang, hangszerek, természet a zenében, szólóhang-kórus, szóló hangszer-zenekar, ellentétpárok (beszéd-ének, gyors-lassú, hangos-halk, magas-mély).</p> <p>Cselekményes és programzene hallgatása (pl. meseballett) a cselekmény megfigyelésével, a szereplők karakterének zenei eszközökkel történő azonosításával (pl. tündér, boszorkány, királylány, királyfi, udvari bolond és „varázserejű” hangszerek).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> zeneművek tartalma, irodalmi kapcsolatok.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> cselekményes programzenék, mese, meseszereplők, dramatizált megjelenítés, pl. bábozás, pantomim.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Énekes zene, hangszeres zene, vonós, fúvós, ütős, pengetős, billentyűs hangszer, zenei karakter, népdalfeldolgozás.</p>	
<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>– A tanulók 40 népdalt és gyermekdalt elő tudnak adni a kapcsolódó játékokkal emlékezetből c’-d” hangterjedelemben. Csoportosan bátran, zengő hangon jó hangmagasságban énekelnek, képesek az új dalokat rövid előkészítést követően hallás után könnyedén megtanulni.</p> <p>– Kreatívan részt vesznek a generatív játékokban és feladatokban. Érzik az egyenletes lüktetést, tartják a tempót, érzékelik a tempóváltozást. A 2/4 és 4/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák.</p> <p>– A tanult zenei elemeket (ritmus, dallam) felismerik kottaképről (kézjel, betűkotta). A megismert ritmikai elemeket tartalmazó ritmusgyakorlatot pontosan, folyamatosan szólaltatják meg csoportosan és egyénileg is. A tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjelről, betűkottáról és tanári segítséggel szolmizálva éneklük.</p>	

– Képesek csendben, társaikkal együtt a zenét hallgatni, megfigyelésekkel tapasztalatokat szereznek, melyek esztétikai és egyszerű zenei elemzés alapjául szolgálnak. Fejlődik hangszínhallásuk és formaérzékük. Ismereteket szereznek a hangszerekről. Szívesen és örömmel hallgatják újra a meghallgatott zeneműveket.
--

Ajánlott zenehallgatási anyag

Az alábbi felsorolás ajánlásokat tartalmaz, és minimális követelményeket határoz meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint módosítható, a megadott művek azonos stílusú és műfajú művekkel kiválthatók. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód (pl. szimfóniatétel, daljáték, opera). A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.

- Benyomások zenéről: csend és hang, beszéd és ének, szóló és tutti, gyors-lassú, hangos-halk, magas-mély.
- A tanult magyar népdalok eredeti felvételekről, illetve kortárs népzeneészek előadásában, népzene gyermekek előadásában (pl. regölés, galgamácsai gyermeklakodalmas), más népek dalai, tánczenéi. Néptánc-dialektusok, hangszeres népi tánczene.
- Népdalok feldolgozásai (ajánlott: Bartók Béla: Gyermekeknek, Kodály Zoltán gyermekkarai, Bicinia Hungarica, Járdányi Pál, Bárdos Lajos gyermekkarai).

– Cselekményes zenék, programzene, mesék, mesebalett, mesebeli szereplők (ajánlott: Henry Purcell: A tündékirálynő [The Fairy Queen], Pjotr Iljics Csajkovszkij: Diótörő [Scselkuncsik] op. 71,

Különböző stíluskorszakokból válogatott művek:

- Adriano Banchieri: Az állatok rögtönzött ellenpontja (Contrappunto alla Bestiale)
- Jean Philippe Rameau: A tyúk (La poule)
- Georg Philipp Telemann: Békák (Les Rainettes), TWV 51: A4
- Johann Sebastian Bach: 18 kis prelúdium zongorára: válogatás a Notenbüchlein für Anna Magdalena Bach kötetekből
- Leopold Mozart: Gyermekszimfónia (Berchtesgadener Musik)
- Wolfgang Amadeus Mozart: C-dúr variáció (Ah, vous dirai-je, Maman), K. 265,
- Gioachino Rossini: A tolvaj szarka (La gazza ladra) – nyitány
- Georges Bizet: L'Arlesienne Suite (Az arles-i lány szvit)
- Nyikolaj Andrejevics Rimszkij-Korszakov: A dongó (részlet a Mese Szaltán cárról c. operából)
- Maurice Ravel: Lúdanyó meséi (Ma mère l'oye) – Tündérbert
- Bartók Béla: Mikrokosmos, BB 105 – részletek (pl. No. 142. Mese a kislégyről)
- Kurtág György: Játékok – részletek

3. évfolyam

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
3. évfolyam	2	72

A tematikai egységek áttekintő táblázata

Tematikai egység címe	Órakeret
Zenei reprodukció – Éneklés	40 óra
Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	8 óra
Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	8 óra
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	4 óra
Zenei befogadás – Zenehallgatás	12 óra
Össz. óraszám:	72 óra

A rendelkezésre álló 10% a tematikai egységek között van elosztva.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	A tanult dalok pontos dallammal, ritmussal, szöveggel, megfelelő tempóban, tiszta intonációval, és szép hangon való éneklése.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Dalkincs bővítése elsősorban hallás utáni, a könnyebb dalok megfelelő előkészítéssel jelrendszerrel tanítással. A többszólamú éneklés fejlesztése. Az éneklés helyes szokásainak további alakítása (helyes légzés, helyes hangzóformálás, hangadószer megóvása, a hangerő akaratlagos alkalmazása, szövegejtés, artikuláció, frazeálás), a hangterjedelem bővítése (a–e”). A dalok metrumára, ritmikájára és dallamára vonatkozó megfigyelések megfogalmazása.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Magyar népdalok megtanulása a már korábban elsajátított dalkészlet figyelembevételével. Műzenei példák többféle zenei stílusból válogatva (dalok és könnyen énekelhető témák hangszeres művekből a zenehallgatási anyagból. Többszólamú éneklés többféle zenei stílusból válogatva: biciniumok, kánonok, dalok ritmushangszer kísérettel (ajánlott: Kodály Zoltán, Kerényi György, Bárdos Lajos, Szőnyi Erzsébet) Népi gyermekjátékok: lakodalom, leánykérés, kézfogó, magyar népdalok: változatos téma és hangulat szerint válogatva, dalos kalendárium: betlehemes, farsang, Gergely-járás, stb. Más népek dalainak éneklése magyar nyelven.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincs bővítése, érthető szövegejtés, kifejező artikuláció. <i>Dráma és tánc:</i> népdal és néptánc kapcsolata, népszokások dramatizált előadása. <i>Vizuális kultúra:</i> a népi tárgykultúra jellemző példáinak ismerete. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgás, helyes légzés, testtartás.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tempo giusto és alkalmazkodó ritmus, hangszerkíséret, dallamvonal.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Egyenletes mérő, tempótartás, tempóváltozás érzete. Metrumérzet, helyes hangsúlyozás. Irányított rögtönzés, a hang jellemzőinek tapasztalata.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A páros tagolódású zenei formaegységek érzete, kérdés-felelet improvizáció, a 4/4-es metrum érzete és helyes hangsúlyozása.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Tempó, ritmus, metrum: Tempó metrum (4/4) és ritmikai változások felismerése, reprodukciója és gyakorlása kreatív feladatokkal. Énekléssel megismert ritmusképletekhez kapcsolódó egy- és felelgetős többszólamú ritmus gyakorlat változatosabb mozgásokkal (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobantás), ritmusnevekkel vagy más szótagokkal csoportosan és párban (ritmusvariáció, ritmusimitáció párban, ritmuslánc, hiányzó ritmusmotívumok pótlása). Dallam: Dinamikai változások gyakorlása kreatív gyakorlatokkal. Ritmuskíséret komponálása, ritmus osztinató, dallam két szólamra elosztva, tartott hangos/hangcsoportos kísérek, dudabasszus. Zenei formaalkotás egyszerű szerkezettel: Kérdés-felelet játékok dallami kiegészítés. Egyszerűbb, saját költésű, vagy népdalszerű dallam improvizációja. Belső hallás és zenei memória fejlesztése: Játékos memória gyakorlatok rögtönzött dallamfordulatokkal, hangzó és „néma”</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mondat szerkezetek – kérdés és felelet. <i>Dráma és tánc:</i> önkifejezés erősítése, néptánc. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció.</p>

éneklés.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmusvariáció, osztinató, dudabasszus, orgonapont, zenei forma, kérdés és felelet, zenei mondat, (forte, piano, crescendo, decrescendo), memória, „néma” éneklés.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kézjelről, betűkottáról, és azok hangoztatása tanári segítséggel csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallás utáni daltanulás és a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján a zenei notáció újabb elemeivel. A zene jelrendszerének olvasása kézjelről, betűkottáról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Zeneelméleti alapismeretek megszerzése az előkészítés-tudatosítás-gyakorlás/alkalmazás hármas egységében. Ritmikai elemek, metrum: Ritmikai elemek: önálló nyolcad és szünete , szinkópa, egész kotta és szünete. Dallami elemek: Belépő szolmizációs hangok: alsó szó, felső dó’ A pentaton dallamfordulatai.		<i>Matematika:</i> halmazok, számsorok. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A ritmusok neve és gyakorló neve, a dallami elemek szolmizációs neve, kézjele, betűjele.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Csendre való képesség, figyelem a zenehallgatásra, fejlődő hangszínhallás, többszólamú hallásképesség és formaérzék. Alapismeretek hangszerekről, a zene befogadásának képessége a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra irányuló teljes figyelem képességének további fejlesztése. A tanulók zeneértővé nevelése a rendszeres zenehallgatás által. Hangszínhallás, a többszólamú hallásképesség és a formaérzék fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A teljes figyelem kialakításának fejlesztése: táncal és/vagy szabad mozgás improvizációval (egyéni, párban vagy csoportosan) – differenciált karakterű zeneművek vagy zenei részletek többszöri meghallgatásával (ismétlődő lejátszásával); a figyelem időtartamának növelése hosszabb énekes és zenehallgatási anyag segítségével; teljes zenei befogadás kiegészítve egy-egy zenei megfigyelésre koncentrált feladattal; zenei memória gyakorlatok. Zenei jelenségek megfigyeltetésével: hangfajták (szoprán, mezzo, alt) hangszínhallás fejlesztése; a hangszerek hangszínének megkülönböztetése és azonosítása a hangadás módja szerint; zenei együttesek (szimfonikus zenekar, fúvós együttes, vonózenekar, énekkar és zenekar együttes megszólalása, a zenei analízis képessége a következő fogalmak használatával: azonosság (visszatérés), hasonlóság, variáció és különbözőség, a forma mozgásos és vizuális ábrázolása, kérdés-felelet; differenciált karakterek zenei ábrázolásának megfigyeltetése, ellentétpárok: szóló-tutti, forte-piano, egyszólamú-többszólamú; a dallam és kíséret különbözőségeinek megfigyelése. Fejlesztő hatás fokozása, tanult ismeret elmélyítése: – rövid történetek zeneszerzőkről, híres előadóművészekről; – a dalok szövegének értelmezése, dramatizált előadás; vizuális		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> memóriafejlesztés, hangszín, hangerő. <i>Matematika:</i> elemző képesség fejlesztése. <i>Dráma és tánc:</i> tánc és szabad mozgás, improvizáció, dramatizált előadás. <i>Vizuális kultúra:</i> zenei élmények vizuális megjelenítése. Kreativitás, manuális képesség fejlesztése

megjelenítés (különböző technikák); – népi játékhangszerek készítése: dobok, sípok, húros hangszerek.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kórusfajta, zenekartípus, azonosság (visszatérés), hasonlóság, variáció, különbözőség, zenei ellentétpár, szóló-tutti, forte-piano, egyszólamú-többszólamú, hangszercsaládok.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélt zenei élményeknek megfelelően. Ismeretek hangszerekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult énekes anyaghoz kapcsolódó műzenei anyag vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerése. Más, a korosztály számára befogadható zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban. Műfaji és stílusbeli sokszínűség. Közös zenei élmények feldolgozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zenei példák hallgatása és zenei tartalmak megfogalmazása az énekes, generatív tevékenységeihez és a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódva:</p> <p>Természet ábrázolása a klasszikus zeneirodalomban.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Különböző zenei karakterek, ellentétpárok. – Énekhang: a gyermekkórus hangszíne, nőikar és férfikar, vegyeskar. – Kapcsolódás a zeneelméleti ismeretekhez (pl. metrum, ritmus), zenei szemelvények az azonosság, különbözőség, hasonlóság és a variáció megtapasztalásához. <p>Zenés mese, gyermekopera, balett.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A cselekmény és a zenei folyamatok összevetése. – A szereplők karakterének azonosítása, kifejezőeszközök felismerésével. – Feszültség és oldás megfigyeltetése zenei anyag felidézésével a szereplő felismertetése. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> memória fejlesztése a tanult szövegeken keresztül.</p> <p><i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> zeneművek erkölcsi tartalma, üzenete, viselkedési normák a zeneművekben.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> tánc és szabad mozgás, improvizáció, dramatizált előadás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenei tartalmak vizuális megjelenítése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zenei téma, kíséret, kórusok típusai, zenés mese, gyermekopera, balett.	
A fejlesztés várt eredményei a harmadik évfolyam végén	<ul style="list-style-type: none"> – A tanulók 20 dalt (15 népzenei és 5 műzenei szemelvény) el tudnak énekelni emlékezetből a-e” hangterjedelemben több versszakkal, csoportosan. A népdalokat csokorba szedve is éneklük. Csoportosan bátran és zengő hangon jó hangmagasságban énekelnek a dalok élményekből kiinduló, szövegtartalmat kifejező megszólaltatásával. Képesek az új dalokat rövid előkészítést követően tanári segítséggel kézjelről vagy betűkottáról előbb szolmizálva, majd szöveggel megtanulni. Többszólamú éneklési készségük fejlődik (ritmus osztinató, kánon). – Kreatívan részt vesznek a generatív játékokban és feladatokban. Képesek ritmusvariációt, ritmussort alkotni. A 2/4 és 4/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák. – A tanult zenei elemeket (pl. metrum, ritmus, dallam, dinamikai jelzések) felismerik kottaképről (kézjel, betűkotta). Az ismert dalokat olvassák kézjelről, betűkottáról és csoportosan. A megismert ritmikai elemeket tartalmazó ritmus gyakorlatot pontosan, folyamatosan szólaltatják meg csoportosan és egyénileg is. A tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjelről, betűkottáról és hangjegyről szolmizálják. – Megkülönböztetik a tudatos zenehallgatást a háttérzenétől. Meg tudják nevezni a zeneművekben megszólaló ismert hangszertípusokat. Fejlődik formaérzékük, a formai építkezés jelenségeit (azonosság, hasonlóság, különbözőség, variáció) meg tudják fogalmazni. Fejlődik zenei memóriájuk és belső hallásuk. – Figyelmesen hallgatják az életkori sajátosságaiknak megfelelő zenei részleteket. 	

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
4. évfolyam	2	72

A tematikai egységek áttekintő táblázata

Tematikai egység címe	Órakeret
Zenei reprodukció – Éneklés	40 óra
Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	8 óra
Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	8 óra
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	4 óra
Zenei befogadás – Zenehallgatás	12 óra
Össz. óraszám:	72 óra

A rendelkezésre álló 10% a tematikai egységek között van elosztva.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	A tanult dalok pontos dallammal, ritmussal, szöveggel, megfelelő tempóban, tiszta intonációval, és szép hangon való éneklése.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	<p>Dalkincs bővítése elsősorban hallás utáni, a könnyebb dalok megfelelő előkészítéssel jelrendszerről tanítással.</p> <p>A többszólamú éneklés fejlesztése.</p> <p>Az éneklés helyes szokásainak további alakítása (helyes légzés, helyes hangzóformálás, hangadószer megóvása, a hangerő akaratlagos alkalmazása, szövegejtés, artikuláció, frazeálás), a hangterjedelem bővítése (a–e”).</p> <p>A dalok metrumára, ritmikájára és dallamára vonatkozó megfigyelések megfogalmazása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Magyar népdalok megtanulása a már korábban elsajátított dalkészlet figyelembevételével.</p> <p>Műzenei példák többféle zenei stílusból válogatva (dalok és könnyen énekelhető témák hangszeres művekből a zenehallgatási anyagból.</p> <p>Többszólamú éneklés többféle zenei stílusból válogatva: biciniumok, kánonok, quodlibetek, dalok ritmushangszer kísérettel (ajánlott: Kodály Zoltán, Kerényi György, Bárdos Lajos, Szőnyi Erzsébet)</p> <p>Népi gyermekjátékok: lakodalom, leánykérés, kézfogó, magyar népdalok: változatos téma és hangulat szerint válogatva, dalos kalendárium: betlehemes, farsang, Gergely-járás, stb.</p> <p>Más népek dalainak éneklése magyar nyelven.</p> <p>A Himnusz éneklése csoportosan.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincs bővítése, érthető szövegejtés, kifejező artikuláció.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> népdal és néptánc kapcsolata, népszokások dramatizált előadása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a népi tárgykultúra jellemző példáinak ismerete.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgás, helyes légzés, testtartás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rubato, parlando, tempo giusto és alkalmazkodó ritmus, váltakozó ütem, hangszerkíséret, dallamvonal.	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Egyenletes mérő, tempó tartás, tempóváltozás érzete. Metrumérzet, helyes hangsúlyozás. Irányított rögtönzés, a hang jellemzőinek tapasztalata.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A páros tagolódású zenei formaegységek érzete, kérdés-felelet improvizáció, a 4/4-es és 3/4-es metrum érzete és helyes hangsúlyozása,</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Tempó, ritmus, metrum: Tempó metrum (3/4, 4/4) és ritmikai változások felismerése, reprodukciója és gyakorlása kreatív feladatokkal. Énekléssel megismert ritmusképletekhez kapcsolódó egy- és felelgetős többszólamú ritmus gyakorlat változatosabb mozgásokkal (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobantás), ritmusnevekkel vagy más szótagokkal csoportosan és párban (ritmusvariáció, ritmusimitáció párban, ritmuslánc, hiányzó ritmusmotívumok pótlása). Dallam: Dinamikai változások gyakorlása kreatív gyakorlatokkal. Ritmuskíséret komponálása, ritmus osztinató, dallam két szólamra elosztva, tartott hangos/hangcsoportos kísérek, dudabasszus. Zenei formaalkotás egyszerű szerkezettel: Kérdés-felelet játékok dallami kiegészítés. Egyszerűbb, saját költésű, vagy népdalszerű dallam improvizációja. Belső hallás és zenei memória fejlesztése: Játékos memória gyakorlatok rögtönzött dallamfordulatokkal, hangzó és „néma” éneklés.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mondatszerkezetek - kérdés és felelet. <i>Dráma és tánc:</i> önkifejezés erősítése, néptánc. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Ritmusvariáció, 3/4 ütemmutató, osztinató, dudabasszus, orgonapont, zenei forma, nyitás és zárás, kérdés és felelet, zenei mondat, (forte, piano, crescendo, decrescendo), memória, „néma” éneklés.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kézjelről, betűkottáról, és azok hangoztatása tanári segítséggel csoportosan.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A hallás utáni dal tanulása és a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján a zenei notáció újabb elemeivel. A zene jelrendszerének olvasása kézjelről, betűkottáról.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Zeneelméleti alapismeretek megszerzése az előkészítés-tudatosítás-gyakorlás/alkalmazás hármasszögében. Ritmikai elemek, metrum: Ritmikai elemek: nyújtott és éles ritmus. Ütemmutató, ütemfajta: 3/4. Dallami elemek: Belépő szolmizációs hangok: alsó ti, fá, és ti.</p>		<p><i>Matematika:</i> halmazok, számsorok. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata.</p>

A pentaton, pentachord, hexachord és a hétfokú hangsor dallamfordulatai. Hangközök: Tiszta hangközök: oktáv, kvint, kvart, prím		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A ritmusok neve és gyakorló neve, a dallami elemek szolmizációs neve, kézjele, betűjele, hármás ütem, violinkulcs, <i>kereszt</i> és <i>b</i> mint előjegyzés.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Csendre való képesség, figyelem a zenehallgatásra, fejlődő hangszínhallás, többszólamú halláskészség és formaérzék. Alapismeretek hangszerekről, a zene befogadásának képessége a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra irányuló teljes figyelem képességének további fejlesztése. A tanulók zeneértővé nevelése a rendszeres zenehallgatás által. Hangszínhallás, a többszólamú halláskészség és a formaérzék fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A teljes figyelem kialakításának fejlesztése: táncal és/vagy szabad mozgás improvizációval (egyéni, párban vagy csoportosan) - differenciált karakterű zeneművek vagy zenei részletek többszólamú meghallgatásával (ismétlődő lejátszásával); a figyelem időtartamának növelése hosszabb énekes és zenehallgatási anyag segítségével; teljes zenei befogadás kiegészítve egy-egy zenei megfigyelésre koncentrált feladattal; zenei memória gyakorlatok. Zenei jelenségek megfigyeltetésével: hangfajták (szoprán, mezzo, alt) hangszínhallás fejlesztése; a hangszerek hangszínének megkülönböztetése és azonosítása a hangadás módja szerint; zenei együttesek (szimfonikus zenekar, fúvós együttes, vonózenekar, énekkar és zenekar együttes megszólalása, a zenei analízis képessége a következő fogalmak használatával: azonosság (visszatérés), hasonlóság, variáció és különbözőség, a forma mozgásos és vizuális ábrázolása, kérdés-felelet; differenciált karakterek zenei ábrázolásának megfigyeltetése, ellentétpárok: szóló-tutti, dūr és moll jelleg, forte-piano, egyszólamú-többszólamú; a dallam és kíséret különbözőségeinek megfigyelése. Fejlesztő hatás fokozása, tanult ismeret elmélyítése: – rövid történetek zeneszerzőkről, híres előadóművészekről; – a dalok szövegének értelmezése, dramatizált előadás; vizuális megjelenítés (különböző technikák); – népi játékhangszerek készítése: dobok, sípok, húros hangszerek.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> memóriafejlesztés, hangszín, hangerő. <i>Matematika:</i> elemző képesség fejlesztése. <i>Dráma és tánc:</i> tánc és szabad mozgás, improvizáció, dramatizált előadás. <i>Vizuális kultúra:</i> zenei élmények vizuális megjelenítése. Kreativitás, manuális készség fejlesztése</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kórusfajta, zenekartípus, azonosság (visszatérés), hasonlóság, variáció, különbözőség, zenei ellentétpár, szóló-tutti, dūr és moll jelleg, forte-piano, egyszólamú-többszólamú, hangszercsaládok.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélt zenei élményeknek megfelelően. Ismeretek hangszerekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult énekes anyaghoz kapcsolódó műzenei anyag vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerése. Más, a korosztály számára befogadható zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban. Műfaji és stílusbeli sokszínűség. Közös zenei élmények feldolgozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<p>Zenei példák hallgatása és zenei tartalmak megfogalmazása az énekes, generatív tevékenységeihez és a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódva: Természet ábrázolása a klasszikus zeneirodalomban.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Különböző zenei karakterek, ellentétpárok. – Énekhang: a gyermekkórus hangszíne, nőikar és férfikar, vegyeskar. – Kapcsolódás a zeneelméleti ismeretekhez (pl. metrum, ritmus), zenei szemelvények az azonosság, különbözőség, hasonlóság és a variáció megtapasztalásához. <p>Zenés mese, gyermekopera, daljáték, balett.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A cselekmény és a zenei folyamatok összevetése. – A szereplők karakterének azonosítása, kifejezőeszközök felismerésével. – Feszültség és oldás megfigyeltetése zenei anyag felidézésével a szereplő felismertetése. 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> memória fejlesztése a tanult szövegeken keresztül. <i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> zeneművek erkölcsi tartalma, üzenete, viselkedési normák a zeneművekben. <i>Dráma és tánc:</i> tánc és szabad mozgás, improvizáció, dramatizált előadás. <i>Vizuális kultúra:</i> zenei tartalmak vizuális megjelenítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Zenei téma, kíséret, kórusok típusai, zenés mese, gyermekopera, daljáték, balett.</p>
<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A tanulók 40 dalt (30 népzenei és 10 műzenei szemelvény) el tudnak énekelni emlékezetből a-e” hangterjedelemben több versszakkal, csoportosan. A népdalokat csokorba szedve is éneklük. Csoportosan bátran és zengő hangon jó hangmagasságban énekelnek a dalok élményekből kiinduló, szövegtartalmat kifejező megszólaltatásával. Képesek az új dalokat rövid előkészítést követően tanári segítséggel kézjelről vagy betűkottáról előbb szolmizálva, majd szöveggel megtanulni. Többszólamú éneklési készségük fejlődik (ritmus osztinató, kánon). – Kreatívan részt vesznek a generatív játékokban és feladatokban. Képesek ritmusvariációt, ritmussort alkotni. A 3/4-es és 4/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák. – A tanult zenei elemeket (pl. metrum, ritmus, dallam, dinamikai jelzések) felismerik kottaképről (kézjel, betűkotta). Az ismert dalokat olvassák kézjelről, betűkottáról és csoportosan. A megismert ritmikai elemeket tartalmazó ritmus gyakorlatot pontosan, folyamatosan szólaltatják meg csoportosan és egyénileg is. A tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjelről, betűkottáról és hangjegyről szolmizálják. – Megkülönböztetik a tudatos zenehallgatást a háttérzenétől. Meg tudják nevezni a zeneművekben megszólaló ismert hangszertípusokat. Fejlődik formaérzékük, a formai építkezés jelenségeit (azonosság, hasonlóság, különbözőség, variáció) meg tudják fogalmazni. Fejlődik zenei memóriájuk és belső hallásuk. – Figyelmesen hallgatják az életkori sajátosságaiknak megfelelő zenei részleteket. A negyedik évfolyam végére olyan gyakorlati tapasztalatokat szereznek a zenehallgatásról, amelyre építve a zenei stílusérzék és zeneértés egyre árnyaltabbá válik.

Ajánlott zenehallgatási anyag

Az alábbi felsorolás ajánlásokat tartalmaz, és minimális követelményeket határoz meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint módosítható, a megadott művek azonos stílusú és műfajú művekkel kiválthatók. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód (pl. szimfóniatétel, daljáték, meseopera). A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.

- Benyomások zenéről: különböző zenei karakterek, azonosság, hasonlóság, különbözőség, variáció, vokális együttesek (a szólóhangtól a kórusig), hangszeres együttesek (szólóhangszertől a zenekarig), hangszeres virtuozitás.
- A tanult népdalok felvételei, népi hangszerek bemutatása felvételtől (kapcsolódjon gyakorlati zenéléshez), táncrend a népzeneben, idegen népek zenéje.
- Népdalok feldolgozásai (ajánlott: Bartók Béla: Negyvennégy duó két hegedűre, BB 104 – részletek, Bartók Béla: Magyar népdalok ,BB 80b, valamint válogatás Kodály Zoltán: Magyar népzene sorozatból).

– Zenés mese, meseopera, gyermekopera, daljáték (ajánlott: Benjamin Britten: A kis kéményseprő [The Little Sweep], in: Csináljunk operát! [Let's Make an Opera] op. 45, Kodály Zoltán: Hány János) – DVD-felvételekről is.

Ajánlott művek különböző stíluskorszakokból válogatva:

- Régi magyar táncok (Kájoni és Vietoris kódex)
- Clément Jannequin: A madarak éneke (Les chant des oiseaux)
- Thomas Morley: Fyre, fyre
- Antonio Vivaldi: A négy évszak (Le Quattro Stagioni)
- Johann Sebastian Bach: Karácsonyi oratórium (Weihnachtatorium), BWV 248,
- Johann Sebastian Bach: Mer hahn en neue Oberkeet (Parasztkantáta), BWV 212
- Leopold Mozart: G-dúr (Vadász) szimfónia
- Wolfgang Amadeus Mozart: A dúr szonáta, KV. 331. III. tétel Alla Turca
- Bedřich Smetana: Moldva (Vltava) in: Hazám (Má vlast)
- Johann Strauss: Kék Duna keringő, Radetzky-induló, Tere-feré polka
- Camille Saint-Saëns: Az állatok farsangja (Le carnaval des animaux)
- Dohnányi Ernő: Variációk egy gyermekdalra, op. 25
- Bartók: Negyvennégy duó két hegedűre, BB 104,
- Kodály Zoltán: Gyermek- és nőikarok
- Bartók Béla: Egnemű karok

A felső tagozatban tanított ének-zene konkrét céljai és feladatai

1. A gyerekek felszabadultan, önfelédten, örömmel énekeljenek.
2. A magyar zenétől kiindulva vezessen az út az egyetemes zene megismeréséhez és megértéséhez.
3. Olyan általánosan művelt embereket kell képezni, akik a saját nemzeti hagyományaik ismeretével és szeretetével, értői és élvezői lesznek más népek kultúrájának is.
4. Az egységes magyar nemzeti kultúra megteremtése mellett, utat kell mutatni az őrzés és nyitás képességének kialakítására
5. A kifejező, szöveges éneklés lehetőségeivel élni kell a személyiségfejlesztés területén is (ráérzés, tolerancia, átélés, stb.).
6. A zenei anyanyelvi műveltség írásbeli lehetőségeivel, az írás-olvasás képességének fejlesztésével, az elméleti anyag folyamatos tágitásával bővüljenek az ismeretek.
7. Fejlődjön a fantázia és a memória, továbbá erősödjön és fokozódjon a zeneszeretővé válás folyamata.
8. A ritmus, mint kifejezőeszköz, annak belső átélésével váljék tudatossá (megfigyelés, utánzás, alkalmazás). Törekedjünk a ritmikában rejlő emocionális tartalom felfogására és megértésére (kognitív folyamatban).
9. A zenetörténet ismeretek elsajátításának folyamatában törekedni kell arra, hogy a gyerekek képesek legyenek elkülöníteni az egyes korokat, ismerve azok zeneszerzőit, a jellemző formákat és műfajokat, a kiemelt művek felismerésével, megnevezésével és a főtémák vokális megszólaltatásával.
10. A zenei nevelés tartalmi munkájában helyet kell adni a tantárgyi koncentrációnak, aminek segítségével megismertethetjük azokat az összefüggéseket, amelyek a művészetek fejlődése útján, meghatározott történelmi viszonyok között jöttek létre! A szorosabb kapcsolatok lehetőségein keresztül, új kapukat kell nyitni az anyanyelvhez, az irodalomhoz, a történelemhez és a képzőművészetekhez! (A művészek gondolkodás-módja, megjelenítő ereje és eszköztára: pl.: hogyan ábrázolja történelmünk meghatározó egyéniségét / Hunyadi Lászlót – Erkel Ferenc a zeneszerző, Egressy Béni az író, és Madarász Viktor a festő)
11. Tanításunk középpontjába a zenei élmények kerüljenek, amelyeket igényesen és az életkornak megfelelő hangzó szemelvények kiválasztásával lehet megteremteni, ha igazán zeneszerető, kiegyensúlyozott nemzedéket szeretnénk felnevelni.
12. Megfelelő motiválással fokozzuk a tanulói tevékenység intenzitását a művészetekben, az iskolában, a külvilágban – a mindennapi életben, a fokozott aktivitás, kreativitás és az önállóság megalapozása, kifejlesztése érdekében.
13. Az ének-zene tanítása során fejlett esztétikai érzéket, fegyelmezett magatartást, közös-ségi érzést, gazdag érzelmvilágot és világnézeti-erkölcsi szemléletet kell megvilágítani, fejleszteni!
14. A zeneművészet iránti érdeklődés felkeltésével és fokozásával igényt kell kialakítani arra, hogy minden ember életének szerves részévé váljon a MUZSIKA!

Kompetenciák

I. Tiszta, kifejező éneklés

1. Zenei nevelésünk elsősorban vokális elemekre épül.
2. A tiszta, szép éneklés képességének megalapozása érdekében, követeljük meg a helyes testtartás és légzés technikáját, megfelelő artikulálással a beszéd érthetőségét, kulturáltságát és a környezet esztétikumát!

- 3.A tiszta intonálást, a hangmagasság biztos megtartását és az érthető szövegmondást a rendszeres hangképzéssel alapozhatjuk meg.
- 4.A hang-, és hallásképzés, ami a zenei írás-olvasás tudását is feltételezi, a zene hatékonyabb megismerésére, elemzésére és megszólaltatására is irányul.
- 5.Kifejező és átélt éneklés csak abban az esetben várható el, ha a gyerekek a teljesség igényével ismerik a dal témáját, s abból fakadó hangulatát.

II. Magyar népzene

- 1.Fontos a népdalok szerkezeti felépítése, dallamvonala, hangsora, előadásmódja, stílus-rétege, azonban ezek az ismeretek csupán elméleti tények. Gondot kell fordítani a hagyományörző népnyelv és a magyar népdalok sokirányú megismerésére, hiszen zenei anyanyelvünk kultúrája: nemzeti öntudatunk hú tükre.
- 2.A népdalokat tudni kell földrajzilag elhelyezni, mert ennek ismeretéből sok mindenre lehet következtetni. A népzenei ismeretek mellett beszélni kell az adott területen élő emberek életviteléről, szokásaikról, jellemző viseletükről, építkezésükről, munkájukról, mely ismeretek segítségével könnyebbé válik a megértés, az elsajátítás és a meg-szerettetés.
- 3.A gyermekek életében kiemelt szerepe van a játékoknak, ezért helyet kell adni a népi játékoknak – a dalokat is eljátszhatják!
- 4.A zene és a mozgás együttesét, kölcsönhatását tudatosítani kell, beépítve a magyar nép kultúrájába, amivel az új ismeretek túl, a kevésbé „énekes” gyerekeknek is tudunk élményt nyújtani!
- 5.El kell érnünk, hogy a gyerekek tiszteljék és becsüljék Vikár Béla, Bartók Béla és Kodály Zoltán életét meghatározó népdalgyűjtő és rendszerező munkáját! Azonban nem szabad megfeledkezni a követőről: Schneider Lajos, Lajtha László, Nagy Miklós, Békefi Antal, Borsai Ilona; továbbá a napjainkban is élő népzeneutatókról sem: Olsvai Imre, Barsi Ernő és Birinyi József.

III. Elméleti ismeretek

Az általános iskolákban nagyon kevés a muzsikus, illetve a zenei orientáltságú gyermek. Azonban az általános műveltség alapjait minden diáknak biztosítani kell! Az elvont, bonyolult, magasról érkező levezetések helyett sok játékkal, és szinte észrevétlenül kell megértetni, meghallatni (nem biztos, hogy minden gyerek hallja azt, amit a tanár) azokat a zenei elemeket, amelyek ismerete nélkülözhetetlen: hangközök, hangzatok, hangsorok. A játékok, az ötletes zenei feladatok nem riasztóan hatnak majd, hanem sikerélményt jelenthetnek.

IV. Zenetörténet

- 1.Történelmi múltunk meghatározza szemléletünket s alakítja nemzeti meggyőződésünket. Feltétlenül gazdagítanunk kell, a sok vihart megélt magyarság, napjainkban felnövő nemzedékének történelmi dalkincsét!
- 2.Fontos a történelmi háttér tanítása, megismerése, hiszen ennek függvényében élt és alkotott minden mester.
- 3.Az egyes zenetörténelmi korszakot ne szakítsuk meg elméleti ismeretek bővítésével és gyakorlásával! Ne okozzunk törést, hiszen csak a folyamatosság vezethet a megértéshez, az összefüggések felfedezéséhez, az átlátáshoz!
- 4.A tanítási órák anyagába feltétlenül be kell építeni a zeneszerzők magyar és nemzet-közi kapcsolatait (pl.: Liszt Ferenc – Richard Wagner, Vajda János, Jókai Mór vagy Bartók Béla – Benny Goodman).

V. Zenehallgatás

- 1.A kialakult gyakorlat célszerű és eredményes, azonban nem szabad megtorpanni, tudni kell haladó módon tovább lépni.
- 2.A népzenei feldolgozások és komolyzenei művek mellett, helyet kell kapnia annak a zenének is, amelyben a gyerekek maguk is élnek, s amit sajátjuknak tartanak: történelmi rock-opera és a musical.
A helyes értékelés elvei, lehetőségei
- 1.Számonkérés, feleltetés helyett természetesen oldott, feszültségmentes, jó hangulatú beszélgetések során győződünk meg az elsajátított ismeretek szintjéről!
- 2.Az éneklés értékelésénél ügyeljünk a gyengébb zenei képességű, esetleg intonációs gondokkal vívódó vagy mutáló gyerekek felé irányuló követelményszintre! Őket csoportban és kizárólag a közösségi éneklésbe vonjuk be, mely során megfigyelhető a memoriter szöveg tudása, a ritmus és dallam egységes megszólaltatása. A legapróbb dicséret is fokozhatja a tanulók zenei fejlődését, további előmenetelét és lelkesedését.
- 3.A diákok is vegyenek részt az értékelésben, ami biztonságot ad számukra, továbbá növeli a felelősségüket és önbizalmukat!
- 4.A tanítási órák munkájának, minden alkalommal értékteremtőnek kell lennie!
- 5.Értékeljük rendszeresen az órai aktivitást, az önfelelt énekléssel egybekötött biztos szövegmondást, a megfigyelések elemzésében való részvételt, a kottázási gyakorlatok elvégzését, a kezdeményezett gyűjtőmunka eredményét! Minden jó szándékú törekvés a tanár részéről, a tudás fokozását, a készségek további fejlesztésének hatványozottabb lehetőségeit eredményezi.

6.A zenei műveltség felmérése céljából ne dolgozatot írassunk, hanem „KI NYER MA?” játékot kezdeményezzünk!

A gyerekek bizonyos százaléka, olyan középiskolában folytatja tanulmányait, amelyben nincs ének-zene/művészetek tantárgy. Ez azt jelenti, hogy egész életére befejezte a szervezett keretekben történő ismerkedést a műveltségi területtel. Ezért kizárólag ALAPOS, LELKIISMERETES ELŐKÉSZÜLETEKKEL TANÍTHATUNK! A FELELŐSSÉGÜNK ÓRIÁSI!

A tankönyvválasztás szempontjai

- feleljen meg az iskola helyi tantervének
- nyomdai kivitelezése legyen alkalmas a megfelelő használatra
- jól szolgálja az elsajátítandó ismeretek megértését, a tudás elmélyítését az adott tantárgy helyi tantervébe foglaltak tanítását.

- segítse az önálló ismeretszerzés képességének kialakítását

- illusztrációs anyaga, betűmérete feleljen meg az életkori sajátosságoknak

- megjelenése legyen alkalmas a diákok esztétikai érzékének fejlesztésére

- ébresszen kedvet a művészetek iránt anyagával, illusztrációival

- egymásra épülő tantárgyi rendszerek, tankönyvcsaládok, sorozatok tagjai,

- megfelelő kiegészítő taneszközök, oktatási segédletek kapcsolódnak hozzá (pl., szemléltető tablók, kánongyűjtemények, zenehallgatási anyag, digitális tananyag)

Javasolt taneszközök

Király Katalin: MUZSIKÁLÓ NAGYVILÁG Ének-zene 5. tankönyv, digitális tankönyv (mozaBook, mozaWeb*), Zenehallgatás 5. CD

Király Katalin: MUZSIKÁLÓ NAGYVILÁG Ének-zene 6. tankönyv, digitális tankönyv (mozaBook, mozaWeb*), Zenehallgatás 6. CD

Király Katalin: MUZSIKÁLÓ NAGYVILÁG Ének-zene 7. tankönyv, digitális tankönyv (mozaBook, mozaWeb*) Zenehallgatás 7. CD

Király Katalin: MUZSIKÁLÓ NAGYVILÁG Ének-zene 8. tankönyv, digitális tankönyv (mozaBook, mozaWeb*) Zenehallgatás 8 CD

ÉNEK-ZENE az általános iskolák 5–8. évfolyama számára

A tantárgy fejlesztési céljai a következők:

Zenei reprodukció

Éneklés

- Az iskolai ének-zenei nevelés elsődleges élményforrása a közös éneklés és az elmélyült zenehallgatás. Az ének-zene órán tanult zenei anyag egy részét énekléssel és kreatív zenei gyakorlatokkal készítik elő, illetve sajátítják el.

- Az énekórai műhelymunkát kórus egészíti ki, amely közösségformáló erőt képvisel. Cél, hogy a kóruséneklés örömét a tanulók a hétköznapi számos területén megoszthassák másokkal. (Pl. közös éneklés a kirándulásokon, baráti összejöveteleken, közösségi alkalmakon, saját koncertek szervezése hozzátartozóknak, ismerősöknek.)

- Az énekes anyag egy része mindvégig a magyar népdal marad, a 3. osztálytól kezdve a klasszikus zenei szemelvények száma növekszik, s a 7. osztálytól kezdve kiegészül a jazz és az igényes populáris zene válogatott szemelvényeivel – elsősorban a befogadói hozzáállás különbségeinek érzékeltetése és a zenei minőség iránti érzékenység fejlesztése céljából, amely műfaji határoktól függetlenül értelmezhető.

Generatív és kreatív készségek fejlesztése

- A generatív – létrehozó, alkotó – készségek és képességek fejlesztésének célja, hogy a tanulók a megszerzett zenei tapasztalatokat alkalmazni tudják és azokkal képesek legyenek újat alkotni. A generatív tevékenységek, amelyek a kreativitás fejlesztése szempontjából nélkülözhetetlenek, fejlesztik a tanulók zenei érzékét, zeneértését és összpontosító képességét. Segítik őket a zene elemeinek önálló és magabiztos használatában, fejlesztik a tanulók önkifejező képességét, ötletgazdagságát, kreativitását és zenei fantáziáját.

- A generatív zenei tevékenységek a tanítás legkülönbözőbb témáihoz és fázisaihoz kapcsolódhatnak, s bennük a játékos alkotói munka öröme érvényesül. A generatív tevékenységet mindenkor megelőzi a zenei alkotóelemek (pl. ritmus, dallam, polifónia, harmónia, forma) vagy egy adott zenei stílushoz kapcsolódó zenei jelenségek (pl. a klasszika formaérzéke) megismerése az aktív zenélésen keresztül.

Felismerő kottaolvasás

- A kottaolvasás a zene értésének eszköze, általa olyan kódrendszer kulcsát kaphatják meg a tanulók, amely segíti őket abban, hogy eligazodjanak a zenei tartalmakban. A zenével való ismerkedés kezdeti szakaszában a felismerő kottaolvasás képessége a zeneértés mélységeihez is jelentősen hozzájárulhat. Az önálló zenélésben nélkülözhetetlen eszközzé válik.

–Az ötvonalas kottaképet a gyerekek látják már akkor is, mikor a jelrendszereket még nem tudják megfejteni. A tanulók a felismerő kottaolvasás segítségével egyre több zenei jelenséget képesek jelrendszerrel felismerni. A kottaolvasás nem cél, hanem eszköz az iskolai zenetanulás folyamatában.

A felismerő kottaolvasáshoz kapcsolódó zenei ismeretek tanítása soha nem elvontan, hanem az énekes és hangzó zenei anyaghoz kapcsolódóan történik. A népdalokból vett zenei fordulatokat felhasználják a ritmikai, metrikai és dallami elemek tudatosítására, formájuk megismerése pedig segít a formaérzék fejlesztésében. Az elemző megközelítés helyett válasszák a műfaji meghatározást, találják meg az élethelyzet, az érzelmi kifejezés, az esztétikai szépség személyes kapcsolódási pontjait. A népdalok szövegének értelmezése rávilágít a népdalok gazdag szimbolikájára, megvilágítja a magyar szókinccs gazdagságát. A népdalok nem a felismerő kottaolvasás gyakorló példái. Csak akkor kell szolmizáltatni, ha az a szebb, tisztább megszólaltatást segíti.

Zenei befogadás

Befogadói kompetenciák fejlesztése

A befogadói kompetenciák fejlesztése a zenehallgatás anyagának mélyreható megismerését segíti elő. A befogadói kompetenciák fejlesztése során az érzelmi és intellektuális befogadás egyensúlyának kell érvényesülnie. A befogadói kompetenciák fejlesztésével megalapozható a tanulók zenehallgatói magatartása, akik a zenehallgatás során olyan élményeket – minél többféle és valóságos zenei tapasztalatokat – szereznek a hallgatott zenéről, amelyek hatására egyre inkább különbséget tudnak tenni az elmélyült zenehallgatás (vagyis a zene befogadása) és a háttérzene fogyasztása között.

Csend és teljes figyelem nélkül nem jön létre élményt adó zenei befogadás. A művészi értékű zene befogadójává csak az a tanuló válik, aki teljes figyelmét képes a hallott zene felé irányítani. A befogadói kompetencia fejlesztése éppen ezért részben a figyelem készségének kialakítása és folyamatos erősítése felé irányul. Az alsó tagozatban a gyermek a játékos tevékenység során képes leginkább az elmélyült figyelemre. Az alsóbb osztályokban a mozgás és az éneklés szorosan összekapcsolódik. A zeneérzés fejlesztése mellett a mozgás is lehetőséget ad a zenei jelenségek megérettetésére és megértésére, a zenei készségek elmélyítésére is.

–Rendszeres zenehallgatás. A zeneművek zenei és zenén kívüli tartalmának, üzenetének megértéséhez szükség van a zenei élmények rendszeres biztosítására: minden órán legyen zenehallgatás, amely az élmény (örömszerző) funkcion túl alapját adja a generatív készségek formálódásának, hiszen a generativitás a sokrétű zenei élményből fejlődik ki.

–Adekvát befogadói attitűd. A zenehallgatási anyag értő befogadását segíti az adekvát befogadói attitűd kialakítása, azaz fontos, hogy a tanulók kellő nyitottsággal forduljanak a hallgatott zene felé. A nyitott befogadói attitűd támogatja a zenei hatás megfelelő megélését, így segíti a zene különböző megnyilvánulásainak, például funkciójának, stílusának és műfajának pontos értelmezését, elfogadását és pozitív értékelését.

–A befogadói kompetencia fejlesztését segíti elő elsősorban a zenében rejlő gesztusok, karakterek, érzelmek, hangulatok érzékelésének és átérésének képessége, másodsorban pedig a biztos és differenciált hallási képesség (ritmus-, dallam- és hangszínérzék) és a zenei memória. Ezeket rendszeres és nagy mennyiségű énekléssel és a generatív készségek más fejlesztő gyakorlataival lehet kialakítani.

–A zeneelméleti és zenetörténeti alapismeretek minden esetben a zenei befogadást segítik, az elméleti és a lexikális adatok közül elsősorban a kiválasztott művel kapcsolódókkal kell foglalkozni. A lényegláttatásnak és az életszerűségnek minden esetben kulcsszerepet kell kapnia, ezért teljes mértékben mellőzendő az öncélú adatközlés és a nagy mennyiségű memorizálás. Egy szerzői életrajz ismertetésében például nem az önmagukban semmitmondó dátumok és a tartózkodási helyek felsorolása és visszakerdezője, hanem a szerző személyiségének bemutatása, művészi és emberi élethelyzeteinek, a környezetével való kölcsönhatásának, problémáinak, sorsfordulatainak átértékelése, és mindennek művészetére gyakorolt hatása az elsődleges tartalom. Ezt helyenként megtámogathatják a jól megválasztott tényadatok (dátumok, helyszínek), mindenkor kiegészítő, tájékozódást könnyítő jelleggel. Ugyanez érvényes az elméleti ismeretekre: a formatan, az összhangzattan vagy a szolmizáció alapinformációi csak akkor válnak hasznossá, ha zenei érzetekhez kapcsolódnak, ha segítenek a gyerekeknek átérezni azokat a zenei jelenségeket, amelyekről szólnak.

Zenehallgatás

–A rendszeres és figyelmes zenehallgatás a tanulók zene iránti fogékonyságát és zenei ízlését formálja.

–A zenehallgatási anyag kiválasztásakor a zenei teljességre kell törekedni. Lehetőleg teljes műveket hallgassanak meg, hiszen a tanulók befogadói kompetenciáját, s elsősorban zenei formaérzékét a teljes

kompozíciók bemutatása fejleszti. A műalkotás egészéről kell benyomást szerezniük, mielőtt a részletekre irányítják a figyelmüket. Miközben a figyelem irányítása bizonyos jelentéstartalmak megvilágítása érdekében fontos, fokozottan kell figyelni arra, hogy a szempontok ne tereljék el a tanulók figyelmét a mű egészének élményszerű befogadásáról.

– Az első hat osztályban nem kronológiai rendbe szervezve ismertetjük meg a tanulókat a zeneművekkel, hanem az életkori sajátosságok gondos figyelembevételével a kétéves ciklusok mindegyikében a zeneirodalom, a zenei stílusok és műfajok teljes spektrumából válogatunk. Az általános iskola utolsó két osztályában sor kerülhet kronologikus rendszerezésre, de csak az ismeretközlés szintjén.

– Zenehallgatásnál – figyelve a ma felnövő generációk vizuális igényére – törekedünk DVD-n elérhető koncertfelvételek bemutatására is.

– Az iskolai zenehallgatás célja nem lehet minden remekmű s az összes zenei műfaj megismertetése, sokkal fontosabb a befogadói kompetenciák fejlesztése és a zenehallgatás igényének kialakítása, amely biztosítja az egész életen át tartó zenei érdeklődést. Bízniuk kell abban, hogy a meg nem ismert műveket a tanulók életük folyamán megismerik, amennyiben kialakították bennük az igényt az értékes művek hallgatására.

– Az iskolai zenehallgatás mellett keresni kell a lehetőséget az élő zenehallgatásra, a rendszeres hangversenylátogatásra, és ösztönözni a tanulókat a zenei információk gyűjtésére. Fontos szempont, hogy a hangversenyek kifejezetten az adott korcsoporthoz szóljanak. Rendkívül fontos, hogy a hangverseny legyen előkészített, az órákon a tanulók ismerjenek meg néhány zenei témát, a művek kontextusát, majd az azt követő alkalommal beszélgetéssel segítsük az élmények feldolgozását.

Tárgyi feltételek

- Szaktanterem pianínóval vagy zongorával
- Megfelelő nagyságú tér a mozgáshoz, énekes játékokhoz
- Megfelelő terem a kórusmunkához
- Ötvonalas tábla
- Mágneses tábla
- Rítmushangszerek
- Jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, erősítő, hangszórók
- Számítógép internetkapcsolattal
- Hangtár, hozzáférhető hanganyag

5–8. évfolyam

A következő fejlesztési célokat segíti az ének-zene tantárgy helyi tanterve: erkölcsi nevelés, nemzeti öntudat és hazafias nevelés, állampolgárságra, demokráciára nevelés, az önismeret és a társas kultúra fejlesztése, a testi és lelki egészségre nevelés, felelősségvállalás másokért és önkéntesség, médiatudatosságra nevelés, a tanulás tanítása. A kulcskompetenciák tekintetében az esztétikai – művészeti tudatosság és kifejezőképesség, anyanyelvi kommunikáció, idegen nyelvi kommunikáció, digitális kompetencia, szociális és állampolgári, a hatékony, önálló tanulás kompetenciája fejlesztéséhez is hozzájárul.

Fejlesztési célok

Reprodukció. Az éneklésre épülő tanítás első lépéseként a tanulóknak az éneklés örömeinek és helyes szokásainak kialakítása játszott a fő szerepet. Ebben az életkorban már az éneklés tisztasága, kifejező ereje, a zenei stílusnak megfelelő előadásmód, a kommunikatív muzikalitás kialakítása kerül a fejlesztés középpontjába. A magyar és más népek zenéje továbbra is jelen van az énekes anyagban, azonban a hangsúly folyamatosan eltolódik a klasszikus szemelvények irányába, majd a 7. és 8. osztályban a populáris zene szemelvényei is megjelennek a tananyagban. Ezek elemzésénél fontos, hogy rámutassunk arra, hogy a klasszikus zene fordulatai, formai megoldásai miként hatnak alapvetően, meghatározóan e művek stílusára. A tanulók a zenei elemeket improvizációs, kreatív játékos és intellektuális feladatokkal is gyakorolják.

Zenehallgatás. A felső tagozat zenehallgatási anyagára a sokszínűség jellemző. Elsődleges cél a stílusjellegzetességeinek megismertetése: szerkesztés módok, formai megoldások, egy-egy zeneszerzőre jellemző alkotói sajátosságok bemutatása. Kronologikus áttekintésre majd a 8. osztályban kerül sor. A felső tagozatos zenehallgatásra ajánlott alkotások többsége nagy lélegzetű, előkészítése, többszöri meghallgatása és feldolgozása sokszor meghaladja a tanítási óra adta időkeretet. Inspiráljuk a tanulókat órán kívüli

A tantárgy óraterve

5-8. évfolyam

ÉNEK-ZENE	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Heti óraszám	1	1	1	1
Éves óraszám	37	37	37	37

5. évfolyam

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
5. évfolyam	1	37

Tematikai egység címe	Órakeret
Zenei reprodukció – Éneklés	15 óra
Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	4 óra
Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	3 óra
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	4 óra
Zenei befogadás – Zenehallgatás	8 óra
Hangverseny látogatás	3 óra
Össz. óraszám:	37 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Az alsó tagozatban megismert népzenei és műzenei szemelvények ismerete. Az éneklési és generatív készségek korosztálynak megfelelő szintje, és az átélt zenei élmények mennyiségének megfelelő befogadói kompetencia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Éneklési készség fejlesztése a korábban elsajátított dalkincs ismétlésével és bővítésével az életkor adta hang lehetőségek figyelembe vételével (hangterjedelem: a-e”, törekvés a tiszta intonációra). Kifejező és stílusos éneklésre való törekvés kialakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Magyar népzene: válogatás régi rétegű és új stílusú népdalokból (5 magyar népdal éneklése). Gregorián zenei szemelvények (1). Magyar történelmi énekek: az 1848–49-es szabadságharc dalai (2). Nemzeti énekeink: Erkel Ferenc–Kölcsey Ferenc: Himnusz, Egressy Béni–Vörösmarty Mihály: Szózat éneklése fejből. Más népek dalai, a műzene tonális és funkciós zenei nyelvének megismerését segítve. Zongorakíséretes dalok: különböző zenei korokból. Többszólamúság: kánonok, könnyű reneszánsz (2). A dalanyag tiszta, kifejező, éneklése, kiscsoportos és egyéni előadásmódban, törekvés a stílusos éneklésre.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> magyar történelmi énekek és a magyar történelem párhuzamai. <i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> mű (szöveg) értelmezése erkölcsi szempontok alapján. <i>Dráma és tánc:</i> Népdal- néptánc, hangszeres népzene, a tánc funkciója.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Régi és új stílusú népdal, gregorián ének, Himnusz, Szózat, kórusmű, társas ének.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Egy- és többszólamú ritmusgyakorlatok a tanult ritmuselemekkel és ritmusosztinató. Zenei kérdés-felelet alkotása ritmussal és dallammal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Visszatérő forma, rögtönzés fejlesztése, dúr-moll dallami fordulatok.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Ritmus, metrum: Kreatív gyakorlatok változatos ritmusképletekkel, verssorok ritmizálása, osztinató.		

3/4 helyes hangsúlyozása, páros-páratlan metrumok váltakozásának megéreztetése mozgásos gyakorlatokkal. Dallami improvizáció: Adott ritmus motívumra dallamvariációk pentachordokkal, dúdolással, szolmizálva. Zenei forma alkotás: Kérdés-felelet játékok funkciós környezetben, négy és nyolcütemes egységekben. Zenei forma alkotása visszatérő elemekkel (rondó). Változatos ritmusképletek használata.		
Kulcsfogalmak/	Dúr, moll, visszatérő forma, rondó.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Az alsó tagozatban az énekléssel és a generatív tevékenységekkel megszerzett és egyre gazdagodó ritmikai, metrikai és dallami ismeretek. A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kézjelről, betűkottáról, hangjegyről és azok hangoztatása tanári segítséggel, csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Előkészítést követően rövid, az énekelt szemelvényeknél könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciója a felismerő kottaolvasás és a fejlődő belső hallás segítségével.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Zeneelméleti ismeretek bővítése az előkészítés - tudatosítás - gyakorlás/alkalmazás hármas egységében. Ritmikai elemek, metrum: triola, kis éles és kis nyújtott ritmus, tizenhatodok Dallami és harmóniaelemek: r' és m' hangok, dúr és moll hangsorok. Hangközök: Tiszta hangközök: prim, kvart, kvint, oktáv. Zenei előadásra vonatkozó jelzések: tempójelzések és dinamikai jelek. Ütemfajták, ritmikai elemek megkülönböztetése és egyszerűbb ritmusgyakorlatok során reprodukálása.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jelek és jelrendszerek ismerete. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata. <i>Matematika:</i> számsorok, törtek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	triola, kis éles és kis nyújtott ritmus, dúr és moll hangsor, abszolút hangnevek (pontosítva), violinkulcs, allegro, andante, pianissimo.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Figyelem a zenehallgatásra, fejlett hangszínhallás, valamint fejlődő formaérzék. Ismeretek hangszerekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra kiválasztott művek értő befogadása a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódó tevékenységeken keresztül, az énekléssel és a generatív tevékenységekkel fejlesztett differenciált hallási készség és zenei memória által.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Korábbi tevékenységek folytatása, elmélyítése. Hangszínhallás és többszólamú hallás készség fejlesztése: énekes hangfajok ismerete (szoprán, mezzo, alt, tenor, bariton, basszus). Formaérzék fejlesztése: visszatéréses kéttagú forma, rondó forma. A zeneirodalmi példák befogadását segítő kiegészítő ismeretek: a zenei befogadást segítő legszükségesebb elméleti ismeretek, lexikális adatok (népzenehez kapcsolódva, pl. népszokások, néphagyomány, a szöveg jelentése; a komolyzene befogadásához kapcsolódva, pl. zenetörténeti ismeretek, zeneszerzői életrajz megfelelő részei, a megismert zeneművek műfaja és formája). A hangszerek megkülönböztetése és azonosítása a következő szempontok szerint: dallamhangszer, ritmushangszer, műzenei és népi hangszer (duda, tekerő, cimbalom, citera). Szemléltetéssel a különböző zenei formák felismerése. Tájékozottság a szemelvények történeti korával, a zeneszerző életével, a művek		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, értelmezés. <i>Dráma és tánc:</i> táncjátékok a nép- és műzenében.

műfajával és formájával kapcsolatban.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hangköz, formai egység (dallamfordulat, dalforma, rondó forma).	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Egyes tanult zenei műfajokat, formákat, hangszercsoportokat felismerik. Ezeket a zenei folyamatokat figyelemmel tudják kísérni és zenei kifejezésekkel is meg tudják nevezni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A népzene tárházából és a megjelölt korok zeneműveiből válogatva a tanulók érdeklődését erősítve törekvés a zeneirodalom remekműveinek megismertetésére. Hangverseny-látogatásra nevelés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Az énekes anyaghoz kapcsolódó eredeti népzenei felvételek meghallgatása, ezek művészi szintű adaptációi mai autentikus előadóktól. Más népek zenéje, világzenei feldolgozások nemzetiségeink zenei hagyományainak megismerése. Reneszánsz kórusdalok, barokk szemelvények. Zeneirodalmi szemelvények a zeneirodalom széles spektrumából válogatva: vokális művek, hangszeres művek – rondó forma, hangszeres művek – versenymű, daltjáték/operaszíndarabok. A zeneirodalom gazdagságának, műfaji sokszínűségének megismerése. A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (pl. hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> magyar történelmi énekek, irodalmi párhuzamok. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi korok, korstílusok. <i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> zeneművek erkölcsi tartalma, üzenete, viselkedési normák. <i>Dráma és tánc:</i> Reneszánsz táncok, táncformák, zenés játék. <i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti stílusokorszakok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gregorián ének, reneszánsz tánc, madrigál, dal, daltjáték, menüett, szvit, concerto.	

A zenei kultúra fejlesztése érdekében minden tanuló számára évi 3 alkalommal tanítási időben 1 óras időtartamú hangverseny látogatást szervezünk (Filharmónia-Kisbér)

Órakeret: 3 óra

A fejlesztés várt eredményei az 5. évfolyam végén	Az énekes anyagból 10 dalt (5 magyar népdal, 1 gregorián ének, 2 katonadal 1848–49-ből, 2 kánon) és zenei szemelvényt emlékezetből énekelnek stílusosan és kifejezően csoportban és egyénileg is. Törekvés a többszólamú éneklésre. A generatív készségfejlesztés eredményeként továbbfejlődött érzetük, metrum-, ritmus-, formaérzékük és dallami készségük. A tanult zenei elemeket felismerik. Előkészítés után a tanult zenei anyagnál könnyebb gyakorló feladatokat szolmizálva olvasnak. Képesek egy-egy zenemű tartalmát közvetítő kifejezőeszközöket, megoldásokat felismerni és megnevezni. (tempó, karakter, dallam, hangszín, dinamika, formai megoldások). A többször meghallgatott zeneműveket felismerik hallás után. A zenehallgatásra ajánlott, többféle stíusból, zenei korszakból kiválasztott zeneművek egy részét (min. 5 alkotás) megismerték.
--	--

Ajánlott zenehallgatási anyag

Magyar népzene.

Gregorián énekek a magyar és európai gregorián hagyomány alapján.

Lassus: Visszhang

Josquin Des Pres: Ave vera virginitas

Vivaldi: Négy évszak-részletek

Johann Sebastian Bach: G-dúr menüett

Johann Sebastian Bach: H-moll szvit (Badinerie)

Georg Friedrich Händel: Tűzijáték szvit -IV.tétel főtémája

Georg Friedrich Händel: Júdás Makkabeus (Győzelmi dal)

6. évfolyam

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
6. évfolyam	1	37

Tematikai egység címe	Órakeret
Zenei reprodukció – Éneklés	15 óra
Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	4 óra
Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	3 óra
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	3 óra
Zenei befogadás – Zenehallgatás	9 óra
Hangverseny látogatás	3 óra
Össz. óraszám:	37 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Az alsó tagozatban megismert népzenei és műzenei szemelvények ismerete. Az éneklési és generatív készségek korosztálynak megfelelő szintje, és az átélt zenei élmények mennyiségének megfelelő befogadói kompetencia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Éneklési készség fejlesztése a korábban elsajátított dalkincs ismétlésével és bővítésével az életkor adta hang lehetőségek figyelembe vételével (hangterjedelm: a-e”, törekvés a tiszta intonációra). Kifejező és stílusos éneklésre való törekvés kialakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Magyar népzene: válogatás régi rétegű és új stílusú népdalokból (10 magyar népdal éneklése). Magyar történeti énekek: históriás énekek, kuruc kori dalok, az 1848–49-es szabadságharc dalai. Más népek dalai, a műzene tonális és funkciós zenei nyelvének megismerését segítve. Zongorakíséretes dalok: bécsi klasszikus és más zenei stílusból. Többszólamúság: kánonok. A dalanyag tiszta, kifejező, éneklése, kiscsoportos és egyéni előadásmódban, törekvés a stílusos éneklésre.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> magyar történeti énekek és a magyar történelem párhuzamai. <i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> mű (szöveg) értelmezése erkölcsi szempontok alapján. <i>Dráma és tánc:</i> Népdal-néptánc, hangszeres népzene, a tánc funkciója.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Régi és új stílusú népdal, históriás ének, kuruc kori dal, kórusmű.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Egy- és többszólamú ritmusgyakorlatok a tanult ritmuselemekkel és ritmus oszttinató.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Visszatérő forma és variáció alkotásának fejlesztése. A rögtönzés fejlesztése a következő zenei ismeretek felhasználásával: 6/8-os metrum, felütés, dúr-moll dallami fordulatok, tercparhuzam.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Ritmus, metrum: Kreatív gyakorlatok változatos ritmusképletekkel, verssorok ritmizálása, oszttinató. 6/8, 3/4 helyes hangsúlyozása, páros-páratlan metrumok váltakozásának megérettetése mozgásos gyakorlatokkal. Dallami improvizáció: Adott ritmus motívumra dallamvariációk pentachordokkal, dúdolással, szolmizálva. Tercparhuzamok szerkesztése Zenei forma alkotás:		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mondat szerkezetek: kérdés és felelet, versek ritmusa, szótagszáma, verssorok ritmizálása. <i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése. <i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel. <i>Dráma és tánc:</i> stilizált tánclépések.

Zenei forma alkotása visszatérő elemekkel (rondó, variáció). Változatos ritmusképletek használata.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hatnyolcad, dúr, moll, tercmenet, zenei periódus, visszatérő forma, rondó, dallami variáció, szekvencia.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kézjelről, betűkottáról, hangjegyről és azok hangoztatása tanári segítséggel, csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Előkészítést követően rövid, az énekelt szemelvényeknél könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciója a felismerő kottaolvasás és a fejlődő belső hallás segítségével.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Zeneelméleti ismeretek bővítése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármas egységében. Ritmikai elemek, metrum: új ütemfajták: 6/8, 3/8, felütés, csonka ütem, triola. Dallami és harmóniaelemek: fi, szi, dúr és moll hangsorok. Hangközök: kis és nagy szekund, kis és nagy terc. Zenei előadásra vonatkozó jelzések: tempójelzések és dinamikai jelek. Ütemfajták, felütés, ritmikai elemek megkülönböztetése és egyszerűbb ritmusgyakorlatok során reprodukálása.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jelek és jelrendszerek ismerete. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata. <i>Matematika:</i> számsorok, törtek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	6/8, 3/8, felütés, csonka ütem, triola, dúr és moll hangsor, kis és nagy szekund, kis és nagy terc, basszuskulcs, allegro, andante, mezzoforte, pianissimo.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Figyelem a zenehallgatásra, fejlett hangszínhallás, valamint fejlődő formaérzék. Ismeretek hangszerekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra kiválasztott művek értő befogadása a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódó tevékenységeken keresztül, az énekléssel és a generatív tevékenységekkel fejlesztett differenciált hallási készség és zenei memória által.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Korábbi tevékenységek folytatása, elmélyítése. Hangszínhallás és többszólamú hallás készség fejlesztése: énekes hangfajok ismerete (szoprán, mezzo, alt, tenor, bariton, basszus), Formaérzék fejlesztése: visszatéréses kéttagú forma, triós forma, rondó forma, variációs forma. A zeneirodalmi példák befogadását segítő kiegészítő ismeretek: a zenei befogadást segítő legszükségesebb elméleti ismeretek, lexikális adatok (népzenehez kapcsolódva, pl. népszokások, néphagyomány, a szöveg jelentése; a komolyzene befogadásához kapcsolódva, pl. zenei történeti ismeretek, zeneszerzői életrajz megfelelő részei, a megismert zeneművek műfaja és formája). A hangszerek megkülönböztetése és azonosítása a következő szempontok szerint: dallamhangszer, ritmushangszer, műzenei és népi hangszer. Szemléltetéssel a különböző zenei formák felismerése. Tájékozottság a szemelvények történeti korával, a zeneszerző életével, a művek műfajával és formájával kapcsolatban.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, értelmezés. <i>Dráma és tánc:</i> táncjátékok a nép- és műzenében.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hangköz, formai egység (dallamfordulat, dalforma, variációs forma, triós forma és rondó forma).	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Egyes tanult zenei műfajokat, formákat, hangszercsoportokat felismerik. Ezeket a zenei folyamatokat figyelemmel tudják kísérni és zenei kifejezésekkel is meg tudják nevezni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A népzene tárházából és a megjelölt korok zeneműveiből válogatva a tanulók érdeklődését erősítve törekvés a zeneirodalom remekműveinek megismertetésére. Hangverseny-látogatásra nevelés.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az énekes anyaghoz kapcsolódó eredeti népzenei felvételek meghallgatása, ezek művészi szintű adaptációi mai autentikus előadóktól. Más népek zenéje. Zeneirodalmi szemelvények a stílusérzék fejlesztéséhez – a bécsi klasszika zeneirodalmából. Zeneirodalmi szemelvények a zeneirodalom széles spektrumából válogatva: vokális művek, hangszeres művek – szerenád, divertimento, szimfónia tétel (triós forma, rondó forma), hangszeres művek (variáció, versenymű), daljáték/operarészletek. A zeneirodalom gazdagságának, műfaji sokszínűségének megismerése. A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (pl. hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> magyar történelmi énekek, irodalmi párhuzamok. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi korok, korstílusok. <i>Étika/Hit- és erkölcsstan:</i> zeneművek erkölcsi tartalma, üzenete, viselkedési normák. <i>Dráma és tánc:</i> Zenés játék, opera cselekménye.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dal, daljáték, opera, szerenád, divertimento, versenymű, szimfónia.

A zenei kultúra fejlesztése érdekében minden tanuló számára évi 3 alkalommal tanítási időben 1 óras időtartamú hangverseny látogatást szervezünk (Filharmónia-Kisbér)

Órakeret: 3 óra

A fejlesztés várt eredményei a 6. évfolyam végén	<p>Az énekes anyagból 10 dalt (5 magyar népdal, 3 történelmi ének, 2 műdal) és zenei szemelvényt emlékezetből énekelnek stílusosan és kifejezően csoportban és egyénileg is. Törekvés a többszólamú éneklésre. A generatív készségfejlesztés eredményeként továbbfejlődött érzetük, metrum-, ritmus-, formaérzékük és dallami készségük. A tanult zenei elemeket felismerik. Előkészítés után a tanult zenei anyagnál könnyebb gyakorló feladatokat szolmizálva olvasnak. Képesek egy-egy zenemű tartalmát közvetítő kifejezőeszközöket, megoldásokat felismerni és megnevezni. (tempó, karakter, dallam, hangszín, dinamika, formai megoldások). A többször meghallgatott zeneműveket felismerik hallás után. A zenehallgatásra ajánlott, többféle stíusból, zenei korszakból kiválasztott zeneművek egy részét (min. 10 alkotás) megismerték.</p>
---	--

Ajánlott zenehallgatási anyag

Magyar népzene, más európai népek zenéje.

Kodály Zoltán: Mátrai képek

Joseph Haydn szimfóniai közül: G-dúr, „Üstdobütés” szimfónia

Wolfgang Amadeus Mozart: Egy kis éji zene (Eine kleine Nachtmusik), K. 525

Wolfgang Amadeus Mozart: A varázsfuvola (Die Zauberflöte), K. 620 – részletek

Ludwig van Beethoven: D-dúr hegedűverseny, op. 61 IV. tétel

Ludwig van Beethoven: IX. szimfónia IV. tétel – Örömóda

7. évfolyam

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
7. évfolyam	1	37

Tematikai egység címe	Órakeret
Zenei reprodukció – Éneklés	11 óra
Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	4 óra
Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	3 óra
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	4 óra
Zenei befogadás – Zenehallgatás	12 óra
Hangverseny látogatás	3 óra
Össz. óraszám:	37 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Biztos éneklési készség, kifejező és stílusos előadás csoportosan.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A dalkincs ismétlése és folyamatos bővítése: többféle zenetörténeti stílusból válogatott szemelvény, magyar népdalok, más népek dalai. Az énekhang további képzése, figyelve a tanulók egyéni vokális fejlődésére (mutálás).	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Magyar népzene az életkornak megfelelő csoportokból válogatva. Más népek dalai. Zongorakíséretes dalok. Többszólamúság. A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó énekes anyag: dal- és témarészletek a romantika korából. A fenti zenei példák éneklése közben az életkori sajátosságoknak megfelelő tiszta intonáció és helyes hangképzés, továbbá stílusos, kifejező éneklésre törekvés.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése. <i>Idegen nyelvek:</i> más népek dalai.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Verbunkos dal, romantikus dal.	
Tematikai egység/Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Ritmus- és dallamvariálási készség, fejlődő formaérzék,.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kialakított készségek továbbfejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Különböző metrikájú, egyszerű ritmusgyakorlatok alkotása és reprodukálása. Ritmus, metrum: különböző táncok metrikai és ritmikai jellemzőinek megfigyelése, reprodukciója ritmusimprovizáció; szinkópálás. Dallam: hétfokú hangsorok.		<i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése. <i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Ritmusvariációk,	
Tematikai egység/Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Ritmikai, metrikai és dallami alapkészségek: a tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kottaképről és azok alkalmazásának és újraalkotásának képessége .	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Előkészítést követően rövid, az énekelt zenei anyagnál könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciójával a belső hallás fejlesztése. Felismerő kottaolvasási képesség fejlesztése egy-egy meghallgatott zenemű kottaképének követése alapján.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Zeneelméleti ismeretek bővítése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármasságában: a változó ütemmutató felismerése, fejlődés a felismerő kottaolvasás terjedelmében és sebességében. Ritmikai elemek, metrum: új ütemfajták: Dallami és harmóniaelemek: harmóniai változások megfigyelése. Hangközök: kis és nagy szext, kis és nagy szeptim (megismerés szintjén).		<i>Matematika:</i> törtek.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Kis és nagy szext, kis és nagy szeptim.	
Tematikai egység/Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A megszerzett éneklési és generatív készségek szintjével, valamint az átélt zenei élmények mennyiségével arányos befogadói kompetencia.	
A tematikai egység	Összetettebb, hosszabb, fokozott koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásához	

nevelési-fejlesztési céljai	szükséges kompetenciák fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó zenei tapasztalatok</i> Klasszikus szonáta forma megfigyelése. Nemzeti jelleg a romantika zenéjében, a kelet-európai népek népzeneje. A népdalfeldolgozás módjai Bartók és Kodály művészetében. Műzene és népzene megkülönböztetése hangszerek megfigyelésével. A zeneirodalmi példák befogadását segítő kiegészítő ismeretek: Alapvető ismeretek, a mű keletkezésének körülményeiről, zeneművek történeti koráról, a zeneszerzők életéről, a művek műfajáról és formájáról. Ismerkedés a partitúrával (a zenehallgatást segítő egyszerűsített kottakép). Más műveltségi területekhez tartozó kapcsolódások felfedeztetése, bemutatása, az önálló ismeretszerző tevékenységre való ösztönzés, önálló gyűjtések, kutatások (zenei példa és ismeretanyag). Összefüggések bemutatása a zenei stíluskorszakok és történelmi események között, önálló gyűjtőmunka segítségével.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> nemzeti romantika, romantikus vers, szövegelemzés. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata. <i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> műalkotások erkölcsi üzenete. <i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Műzene, népzenei feldolgozás, romantikus zene.	
Tematikai egység/Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Zenehallgatóvá nevelés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Az énekes anyaghoz kapcsolódó szemelvények meghallgatása, zeneirodalmi szemelvények a zeneirodalom széles spektrumából válogatva:</i> a romantika zenéje: romantikus dal, operarészlet, zongoradarabok, programzene, szimfonikus költemény. A zeneirodalom gazdagságának, műfaji sokszínűségének megismerése. A meghallgatott szemelvények felismerése. A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> romantikus költészet, szövegelemzés. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata. <i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok ismerete.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Szimfonikus költemény, kamarazene.	

A zenei kultúra fejlesztése érdekében minden tanuló számára évi 3 alkalommal tanítási időben 1 óras időtartamú hangverseny látogatást szervezünk (Filharmónia-Kisbér)

Órakeret: 3 óra

A fejlesztés várt eredményei a 7. évfolyam végén	<p>Az énekes anyagból 15 dalt (8 magyar dal: népdal, népies dal, népies műdal; 4 műdal; 1 többszólamú ének; 2 zenemű főtémája) és zenei szemelvényt emlékeztetőből énekelnek kifejezően csoportban..</p> <p>Az új zenei elemeket felismerik kottaképről. Előkészítést követően a megismert zenei anyagnál könnyebb gyakorló feladatokat szolmizálva olvassák.</p> <p>Képesek egy-egy zenemű adekvát befogadására annak adott funkciójához, stílusához, műfajához mérten.</p> <p>A zenehallgatásra ajánlott, stílusból, zenei korszakból kiválasztott zeneműveket (min. 10 alkotás) megismerték, a halott műveket jellemző részleteik alapján felismerik.</p>
---	--

Ajánlott zenehallgatási anyag

- Európán kívüli kultúrák népzeneje
- Franz Schubert: Pisztráng ötös
- Erkel Ferenc: Bánk Bán – részletek
- Verdi: Nabucco -Rabszolgák kórusa

Liszt Ferenc: Mazeppa
 Chopin: Forradalmi etűd
 Muszorgszkij: Egy kiállítás képei
 Kodály Zoltán: Hány János
 Bartók Béla: Este a székelyeknél

8. évfolyam

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
8. évfolyam	1	37

Tematikai egység címe	Órakeret
Zenei reprodukció – Éneklés	12 óra
Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	4 óra
Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	3 óra
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	4 óra
Zenei befogadás – Zenehallgatás	11 óra
Hangverseny látogatás	3 óra
Össz. óraszám:	37 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Biztos éneklési készség, kifejező és stílusos előadás csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A dalkincs ismétlése és folyamatos bővítése: többféle zenetörténeti stíusból válogatott szemelvény, magyar népdalok, más népek dalai, kiegészítve a magyar populáris zene műfajaiból válogatott néhány példával. Az énekhang további képzése, figyelve a tanulók egyéni vokális fejlődésére (mutálás).	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Magyar népzene az életkorak megfelelő csoportokból válogatva. Zongorakíséretes dalok, népdalok 20. századi vagy mai feldolgozásai. Többszólamúság. Példák a populáris zenéből. A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó énekes anyag: dal- és témárészletek. A fenti zenei példák éneklése közben az életkori sajátosságoknak megfelelő tiszta intonáció és helyes hangképzés (szükség esetén egyénre szabott kezdőhangról), továbbá stílusos, kifejező éneklésre törekvés.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése, versmegzenésítések irodalmi alapja.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Társadal, verbunkos dal, keserves, romantikus dal, táncnóta.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Ritmus- és dallamvariálási készség, fejlődő formaérzék.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kialakított készségek továbbfejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Különböző metrikájú, egyszerű ritmusgyakorlatok alkotása és reprodukálása. Ritmus, metrum: különböző táncok metrikai és ritmikai jellemzőinek megfigyelése, reprodukciója ritmusimprovizáció; szinkópálás. Dallam: hétfokú hangsorok blues skála megismertetése.		<i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése. <i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmusvariációk,	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Ritmikai, metrikai és dallami alapkészségek: a tanult ritmikai és dallami elemek	

	felismerése kottaképről és azok alkalmazásának és újraalkotásának képessége a különböző generatív tevékenységek során. Könnyű olvasógyakorlatok énekes reprodukciójának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Előkészítést követően rövid, az énekelt zenei anyagnál könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciójával a belső hallás fejlesztése. Felismerő kottaolvasási képesség fejlesztése egy-egy meghallgatott zenemű kottaképének követése alapján.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Zeneelméleti ismeretek bővítése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármas egységében: a változó ütemmutató felismerése, fejlődés a felismerő kottaolvasás terjedelmében és sebességében. Ritmikai elemek, metrum. Dallami és harmóniaelemek: harmóniai változások megfigyelése.		<i>Matematika:</i> törtek.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Hangközök, alap hármashangzatok, hangsorok, hangnemek, hangnemi váltások	
Tematikai egység/Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A megszerzett éneklési és generatív készségek szintjével, valamint az átélt zenei élmények mennyiségével arányos befogadói kompetencia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetettebb, hosszabb, fokozott koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásához szükséges kompetenciák fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó zenei tapasztalatok</i> Szerkesztési és formai ismeretek: homofon és polifon szerkesztésmód, egytémájúság és egy-egy zenei ötlet kibontása a barokk zenében, klasszikus szonátaforma megfigyelése. Nemzeti jelleg a romantika zenéjében, a kelet-európai népek népzeneje. A népdalfeldolgozás módjai Bartók és Kodály művészetében. Műzene és népzene megkülönböztetése hangszerek megfigyelésével. Impresszionizmus a festészetben és a zenében. A populáris dalok zenei jellemzőinek megfigyelése a következő szempontok alapján: forma, szöveg, szövegábrázolás, dallami jellemzők, alapritmus és más érdekes ritmikai elemek, hangszerelés, improvizáció, dallami díszítés, különleges előadói megoldások. A zeneirodalmi példák befogadását segítő kiegészítő ismeretek: Alapvető ismeretek, a mű keletkezésének körülményeiről, zeneművek történeti koráról, a zeneszerzők életéről, a művek műfajáról és formájáról. Ismerkedés a partitúrával (a zenehallgatást segítő egyszerűsített kottakép). Más műveltségi területekhez tartozó kapcsolódások felfedeztetése, bemutatása, az önálló ismeretszerző tevékenységre való ösztönzés, önálló gyűjtések, kutatások (zenei példa és ismeretanyag). Összefüggések bemutatása a zenei stíluskorszakok és történelmi események között, önálló gyűjtőmunka segítségével.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> középkori világi költészet, nemzeti romantika, romantikus vers, szövegelemzés. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata. <i>Idegen nyelvek:</i> énekes művek eredeti nyelven. <i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> műalkotások erkölcsi üzenete. <i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Homofónia, polifónia, zenei impresszionizmus, műzene, népzenei feldolgozás, klasszikus zene, populáris zene.	
Tematikai egység/Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Zenehallgatóvá nevelés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Az énekes anyaghoz kapcsolódó szemelvények meghallgatása, zeneirodalmi		<i>Magyar nyelv és</i>

szemelvények a zeneirodalom széles spektrumából válogatva: a középkor és a reneszánsz zenéje: gregorián és trubadúr ének, madrigál, barokk zene: kantáta és oratórium szvit, concerto, concerto grosso részletek, bécsi klasszicizmus: vonósnégyes, versenymű, szimfónia, a romantika zenéje: romantikus dal, operarészlet, zongoradarabok, programzene, szimfonikus költemény, a 20. század zenéje: kórusművek, daljáték, opera, táncjáték, kamarazene, jazz és a rock születése, kortárs zenei művek megismerése. A zeneirodalom gazdagságának, műfaji sokszínűségének megismerése. A meghallgatott szemelvények felismerése. Zenetörténeti korszakok, stílusjegyek, műfajok és formák rendszerezett ismerete. A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).	<i>irodalom:</i> romantikus és kortárs költészet, szövegelemzés. <i>Történelem,</i> <i>társadalmi és</i> <i>állampolgári</i> <i>ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata. <i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti stílusokorszakok és stílusirányzatok ismerete.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Trubadúr ének, madrigál, oratórium, kantáta, concerto grosso, vonósnégyes, versenymű, szimfonikus költemény; táncjáték, kamarazene, jazz, rock.

A zenei kultúra fejlesztése érdekében minden tanuló számára évi 3 alkalommal tanítási időben 1 órás időtartamú hangverseny látogatást szervezünk (Filharmónia-Kisbér)

Órakeret: 3 óra

A fejlesztés várt eredményei a 8. évfolyam végén	Az énekes anyagból 15 szemelvényt (8 magyar népdal, 4 történeti ének, 1 műdal, 2 XX. századi zenemű főtémája) emlékezetből énekelnek kifejezően csoportban. A generatív készségfejlesztés eredményeként továbbfejlődött a ritmusérzékük, dallami készségeik, többszólamú és harmonikus hallásuk, formaérzékük. Az új zenei elemeket felismerik kottaképről. Előkészítést követően a megismert zenei anyagnál könnyebb gyakorló feladatokat szolmizálva olvassák. Képesek egy-egy zenemű adekvát befogadására annak adott funkciójához, stílusához, műfajához mérten. A zenehallgatásra ajánlott, stílusból, zenei korszakból kiválasztott zeneműveket (min. 10 alkotás) megismerték, a halott műveket jellemző részleteik alapján felismerik.
---	---

Ajánlott zenehallgatási anyag

Gregorián énekek, korai többszólamú művek részletei

Georg Friedrich Händel: Messiás (Messiah), HWV 56: For unto us a child is born, Halleluja

Joseph Haydn: Évszakok (Die Jahreszeiten), Hob. XXI:3 – Szüreti kórus

Maurice Ravel: Bolero

Bartók Béla: Cantata profana

Bartók Béla: Concerto, BB 123 IV. tétel – Megszakított közjáték

Benjamin Britten: Variációk és fűga egy Purcell-témára

Presser Gábor, Kocsák Tibor, a Szőrényi–Bródy szerzőpáros és más magyar szerzők egy-egy zenés színpadi művének részlete.

2.2.15 Informatika az általános iskolák 5–8. évfolyama számára (heti 1 órás változat)

Alapelvek, célok és feladatok a képességek fejlesztése, készségek kialakítása, a digitális kompetencia fejlesztése, az alkalmazói programok felhasználói szintű alkalmazása, az információ szerzése, értelmezése, felhasználása, az elektronikus kommunikációban való aktív részvétel,

elsajátíttatni a megfelelő információszerzési, -feldolgozási, adattárolási, -szervezési és átadási technikákat, valamint az információkezelés jogi és etikai szabályait,

a tanulók felkészítése az informatikai társadalom kihívásaira,

biztosítani a sokféle informatikai eszköz és módszer használatára való felkészülést,

az informatikai ismeretek folyamatos megújítására való belső igény kialakítása– az egész életen át tartó tanulás jegyében – a gyorsan fejlődő tudomány ismereteinek elavulása miatt,

a hátrányok csökkentése, az esélyegyenlőség biztosítása is,

meg ismertetni az informatikai környezet egészségünkre gyakorolt hatását, és a túlzott számítógép-használat ártalmait,

foglalkozásainak kellő súlyt kell kapniuk a számítógépes tevékenységekkel járó életvitelbeli veszélyek elhárításának, a személyes tevékenységek közötti egészséges arányok kialakításának

a papír alapú információátvitel óriási történelmi szerepének hangsúlyozása,

korszerű eszközeivel és módszereivel felkeltse az érdeklődést a tanulás iránt, és lehetővé tegye, hogy a tanuló a rendelkezésre álló informatikai eszközök segítségével hatékonyabban tanuljon.

A kerettanterv használata

A tanórákon, foglalkozásokon megoldandó feladatok minél inkább kötődjenek a tanulók más tantárgyak keretében végzett feladataihoz, személyes törekvéseihez. Legyenek a tevékenységnek felhasználható produktumai, például névjegykártya, eseményekhez kötődő meghívó, élménybeszámoló, osztályújság, tablók, a megkeresett, a tovább-feldolgozott információk kötődjenek komplex tevékenységekhez, feladatokhoz, projektekhez.

A tantárgy órakerete:

<i>Évfolyam</i>	<i>Heti órakeret</i>	<i>Évi órakeret</i>	<i>Kerettantervi órakeret</i>	<i>Helyi tervezésű +órakeret</i>
5.	1	36	32	4
6.	1	36	32	4
7.	1	36	32	4
8.	1	36	32	4

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

5. évfolyamon a 10% órakeret terhére +1 óra

A tanulók értékelése:

A tanulók előzetes ismerete és gyakorlati tudása általában nagyon eltérő. Akkor tudjuk a leghatékonyabban szervezni a foglalkozásokat, ha a nagy óraszámú egységek (Alkalmazói ismeretek; Problémamegoldás) kezdetekor diagnosztikus értékelés során tárjuk fel a tanulók ismereteit.

Szummatív értékelést félévkor és év végén, valamint az iskola pedagógiai programjában megjelölt szakaszokban osztályzatok, illetve szöveges értékelés formájában adunk.

Az eredményes előrehaladás érdekében fontos a tanulók munkájának és tudásának rendszeres ellenőrzése és értékelése, ami folyamatos szóbeli értékeléssel valósul meg. Egy-egy témakör feldolgozása során a tanuló

tanórai tevékenységét, elvégzett munkáját,

elkészített dokumentumait,

ismereteinek szintjét,

fejlődését,

órai aktivitását,

együttműködését (a csoport- és projektmunkában való részvételét) értékeljük rendszeres szóbeli értékeléssel és havonta érdemjeggyel.

A produktumot előállító tudás, az önálló ismeretszerzés és a komolyabb dokumentumok elkészítése az értékelés alapja. A munkák már több tanóra alatt készülnek el, ezek értékelése során állapíthatjuk meg a valódi tudást.

Elméleti ismeretek esetén alkalmazhatjuk a szóbeli feleltetést, írásos ellenőrzést, kiselőadások tartását. Gyakorlati ismeretek esetén az ellenőrzés formája lehet írásos ellenőrzés, tanulói tevékenység megfigyelése, összetett projektfeladat esetén az önálló munkavégzés a tervezéstől a kivitelezésig, illetve a csoportos munkavégzés produktuma.

Az értékelés szempontjai, hogy a tanuló milyen szinten sajátította el a szaknyelvet, a megismerési algoritmusokat, ismeri-e a legfontosabb tényeket, jelenségeket, fogalmakat, felismeri-e a hasonlóságokat, analógiákat, tudja-e elméleti ismereteit a gyakorlatban alkalmazni, képes-e az önálló munkavégzésre, tükröződik-e a logikus gondolkodás a teljesítményében, tud-e önállóan ismereteket szerezni, feldolgozni, új ismereteket előállítani, képes-e egyszerűbb logisztikai feladatok megoldására, ki tudja-e választani a munkájához szükséges eszközöket, milyen mértékben alkalmazza a számítógépet mint eszközt mindennapi munkájában, kialakult-e benne a folyamatos önképzés igénye.

A tanterv alkalmazásához szükséges speciális képesítési követelmények és tárgyi feltételek a 20/2012 (VIII. 31.) EMMI rendeletben meghatározottak alapján

Számítástechnikai teremben:

tábla + flipchart 1 db

Számítógépasztal tanulónként 1

Számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal tanulónként 1 felszerelés

Informatikai szoftverek, programok szükség szerint

Szkenner 1 db

Nyomtató hálózatba kötve 1 db

A tankönyvek kiválasztásának elvei

megfelelő feldolgozásban tartalmazza a szükséges ismeretanyagot;

adjon segítséget a gyakorlati munkához;

ösztönözze a további önálló ismeretszerzést és számítógépes munkát;

támogassa a csoportmunkát;

korosztálynak megfelelő nyelvezet és stílus;

az ábrák és képek mennyisége, minősége és tartalma igazodjon a fejlesztési követelményekhez;

sokféle feladatot tartalmazzon a könnyűtől a nehézig;

hardver- és szoftverfüggetlen legyen, vagy többféle lehetőséget mutasson be;

megfelelően kezelje az informatika gyorsan változó részeit.

A helyi tantárgyi tanterv áttekintése

5. évfolyam:

Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
1. Az informatikai eszközök használata	4	0	4
2. Alkalmazói ismeretek	10	+4	14
3. Problémamegoldás inf. eszközökkel és m.	8	0	8
4. Infokommunikáció	4	0	4
5. Az információs társadalom	4	0	4
6. Könyvtári informatika	2	0	2
Évfolyam összesen:	32	4	36

6. évfolyam:

Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
1. Az informatikai eszközök használata	4	0	4
2. Alkalmazói ismeretek	10	+4	14
3. Problémamegoldás inf. eszközökkel és m.	8	0	8
4. Infokommunikáció	4	0	4
5. Az információs társadalom	4	0	4
6. Könyvtári informatika	2	0	2
Évfolyam összesen:	32	4	36

7. évfolyam:

Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
1. Az informatikai eszközök használata	2	+1	3
2. Alkalmazói ismeretek	14	+2	16
3. Problémamegoldás inf. eszközökkel és m.	6	+1	7
4. Infokommunikáció	4	0	4
5. Az információs társadalom	3	0	3
6. Könyvtári informatika	3	0	3
Évfolyam összesen:	32	4	36

8. évfolyam:

Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
1. Az informatikai eszközök használata	2	+1	3
2. Alkalmazói ismeretek	14	+1	15
3. Problémamegoldás inf. eszközökkel és m.	6	+1	7
4. Infokommunikáció	4	0	4
5. Az információs társadalom	3	0	3
6. Könyvtári informatika	3	+1	4
Évfolyam összesen:	32	4	36

A 10%-nyi órakeret felhasználása:

5. évfolyam:

Tematikai egység	Téma	Óraszám
2.1 Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	Rövid szöveg beírása, javítása Karakterformázás	4
	Összesen:	4

6. évfolyam:

Tematikai egység	Téma	Óraszám
2.1 Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	A vágólap. Egyszerűbb bekezdésformázások. Szöveg kijelölése, másolása, mozgatása, törlése.	2
2.1 Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	A prezentáció testreszabása, háttér, áttűnés, animáció beállítása.	2
	Összesen:	4

7. évfolyam:

Tematikai egység	Téma	Óraszám
1. Az informatikai eszközök használata	Elmélyítésre szolgáló időkeret.	1
2.1 Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	A prezentáció testreszabása, háttér, áttűnés, animáció beállítása. Bemutatók készítése közös munkában, csoportokban.	1
2. Alkalmazói ismeretek	Összefoglalásra szolgáló időkeret.	1
3.2 Algoritmizálás és adatmodellezés	Eljárások írása önállóan.	1
	Összesen:	4

8. évfolyam:

Tematikai egység	Téma	Óraszám
1. Az informatikai eszközök használata	Elmélyítésre szolgáló időkeret.	1
2. Alkalmazói ismeretek	Összefoglalásra szolgáló időkeret.	1
3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés	Összetett programozási feladat megoldása.	1
6. Könyvtári informatika	Összefoglalásra szolgáló időkeret.	1
	Összesen:	4

5–6. évfolyam

A tanulók az *informatikai eszközök használata* során megismerik a számítógépet, annak főbb egységeit, valamint a perifériákat. Kezdetben tanári segítséggel, később önállóan használják a legfontosabb eszközöket. Megismerik a fájl- és mappakezeléssel kapcsolatos műveleteket és a víruskereső program használatát. A számítógép kezelése során figyelembe veszik, hogy az adatok védelméről is gondoskodniuk kell.

Az *alkalmazói ismeretek* témakörben a tanulmányi és közösségi feladatokhoz kapcsolódóan kerül sor a számítógépes programok használatára. A szövegszerkesztő és prezentációkészítő alkalmazások használata az egyéni munka mellett a csoportmunka során is megjelenik. A multimédiás környezetben szövegek, képek, animációk, hangok kezelésével foglalkoznak.

Az információszerezés során az adatokat rendszerezni kell, hogy később könnyebben feldolgozhatók legyenek. A tanulók megismerik a táblázatos adattárolás, a grafikus adatábrázolás, az esztétikus adatmegjelenítés formáit. Először tanári segítséggel értelmezik a rendszerezett formában megjelenő adatokat, később önállóan is tudnak hasonló formában adatokat rendezni.

A korábbi ismeretek alapján és az életkori sajátosságoknak megfelelően ebben a képzési szakaszban a tanulók a *problémamegoldás* alapvető folyamatával és elemeivel ismerkednek meg. A problémamegoldás előtt információkat gyűjtenek, és megtervezik a folyamatot. A tanulók kezdetben közösen értelmeznek kész algoritmusokat. Eleinte tanári segítséggel, majd egyre önállóbban készítenek egyes tevékenységeket leíró algoritmusokat és folyamatábrákat.

A problémamegoldás érdekében az életkori sajátosságnak megfelelő fejlesztőrendszerek használata ajánlott. A szoftverek használata közben a tanulók megismerkednek az utasításokkal, egyszerű programokat írnak, kész programokat értelmeznek.

A tanulási képességek fejlesztése és a tanulási folyamatok támogatása érdekében interaktív oktatóprogramok alkalmazására kerül sor. Az oktatóprogramok használata közben a tanulók azonosítják az algoritmusok lépéseit, tanulmányozzák a beállítások módosító szerepét. Az interaktív programhasználat során beavatkoznak a folyamatokba; a beavatkozások következményeinek megfigyelése lehetővé teszi a programok hatékony, tudatos irányítását.

Az információszerezés színtere egyre inkább átkerül az internetre. Ebben a korosztályban elsősorban tanári irányítással zajlik az információszerezés. Az interneten történő tájékozódás és a szükséges információ beszerzése érdekében meg kell ismerni a böngésző szolgáltatásait. A tanulók eleinte a tanár által ajánlott oldalakat keresik fel, később megismerik a kulcsszavas és tematikus keresőgépek használatát is.

Az információs társadalomban alapvető elvárás, hogy a tanulónak legyen saját postafiókja, ismerje az elektronikus levelezés alapvető funkcióit és az *infokommunikáció* szabályait. Fontos tisztázni az adatvédelem jelentőségét.

A hagyományos média mellett a tanulás, művelődés során egyre nagyobb szerepet kap az elektronikus adathordozók és az interneten lévő tartalmak használata.

Az *információs társadalom* témakör feldolgozása közben a tanulók megismerkednek az internet használata közben felmerülő problémákkal, felkészülnek azokra a feladatokra, amelyek az online világban várnak rájuk. Tapasztalatot szereznek az informatikai biztonsággal kapcsolatos területeken, megismerkednek a számítógép védelmi lehetőségeivel, a személyes adatvédelemmel. A tanulók a tanulás során számtalan különböző minőségű információforrással találkoznak. A célnak megfelelő források kiválasztása megfelelő tapasztalaton alapul, melynek érdekében az információforrások hitelességének megítélésére, értékelésére kerül sor. A tanulást támogató információforrások saját dokumentumokban való alkalmazása, az információforrásokra való hivatkozások egyre nagyobb szerepet töltenek be a tanulás során, ennek érdekében a tanulók hivatkozásokat tartalmazó mintákat tekintenek meg és értelmeznek.

Az e-szolgáltatások fontos szerepet töltenek be az információs társadalomban, ennek érdekében a tanulók az életkori sajátosságoknak megfelelő elektronikus szolgáltatásokat ismernek meg, azonosítják azok szerepét. Megfigyelik a szolgáltatások működését, megfogalmazzák az eljárások futtatása közben szerzett tapasztalataikat, azonosítják az egyes eljárások célját. Kiválasztják a személyes igényeiknek megfelelő szolgáltatásokat, megismerik a szolgáltatások igénybeviteléhez szükséges eljárásokat, és tapasztalatot szereznek azok biztonságos működésében.

A *könyvtári informatika* fejlesztési területen ebben a szakaszban az alsó tagozaton szerzett iskolai könyvtári és gyermekkönyvtári tapasztalatokra építve a megszerzett tudás rendszerezése és tudatosítása kerül középpontba. A tudás bővítése és a szokásformálás során egyre hangsúlyosabb szerepet kap a könyvtári források és szolgáltatások tanulásban való felhasználása. Cél, hogy a tanuló minden tantárggyal kapcsolatban megismerje a különböző források felhasználási lehetőségeit.

Ezek az évfolyamokon cél, hogy a tanuló tanári irányítás mellett, önállóan tájékozódjon az iskola könyvtárában. Kiemelt szerepet kap a korosztály számára készült nyomtatott és elektronikus ismeretterjesztő művekben való önálló tájékozódás, és a szerzett információk megadott szempontok szerinti felhasználása, a források azonosítása.

5. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az informatikai eszközök használata			Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Ismert alkalmazások futtatása számítógépen. Kapcsolattartás a számítógéppel ismert programokon keresztül.			
További feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internet csatlakozás, kivetítő.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adott informatikai környezet tudatos használata. Az operációs rendszer alapműveleteinek megismerése. A számítógéppel történő interaktív kapcsolattartáshoz legszükségesebb perifériák bemutatása és használata.			
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök	
<i>Adott informatikai környezet tudatos használata</i> Ismerkedés a számítástechnika főbb alkalmazási területeivel. Egyes informatikai eszközök célszerű használata, működési elveinek bemutatása. Adott informatikai környezetben végzett munka szabályainak megismerése. Egyszerű oktatóprogramok interaktív használata.	Feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.	<i>Természetismeret:</i> a számítógépek szerepe a természeti folyamatok megismerésében; számítógépes modellek alkalmazása; mérések és vezérlések számítógéppel.	Szemléltetőeszközök.	
<i>Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásának megismertetése</i> Egészséges, ergonómiai szempontoknak megfelelő számítógépes munkakörnyezet bemutatása. A számítógép előtt végzett munka káros hatását csökkentő szabályok alkalmazása, egyszerű mozgásgyakorlatok végzése.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás	<i>Természetismeret:</i> az egyes életszakaszokra jellemző testméretek; az érzékszervek védelme. A környezeti állapot és az ember egészsége közötti kapcsolat. <i>Testnevelés és sport:</i> az irodai és a számítógép előtt végzett munkához kapcsolódó gyakorlatok.		
<i>Az operációs rendszer alapműveleteinek megismerése</i> Az operációs rendszerek funkcióinak megismerése. Mappaszerkezet létrehozása, mappaműveletek (pl. másolás, mozgatás, törlés, átnevezés, váltás). Eligazodás a háttértárak rendszerében.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés	<i>Természetismeret,</i> <i>matematika,</i> <i>idegen nyelvek, magyar nyelv és irodalom:</i> a jelek világa, titkosírások.		

<p><i>A számítógéppel való interaktív kapcsolattartáshoz legszükségesebb perifériák bemutatása és használata</i> A számítógép és a legszükségesebb perifériák rendeltetésszerű használata. Többfelhasználós környezetben való munkavégzés (például: be- és kijelentkezés, hálózati meghajtó), adatvédelmi alapismeretek.</p>	<p>Tanári bemutatás.</p>		<p>Szemléltetőeszközök, tárgyak, programok, feladatlapok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Számítógép, periféria, billentyűzet, monitor, egér, háttértár, operációs rendszer, mappaművelet, hozzáférési jog, számítógépes hálózat, adatvesztés.</p>		
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>2. Alkalmazói ismeretek</p>		<p>Órakeret 14 óra</p>
	<p>2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása</p>		
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Ismert alkalmazások futtatása számítógépen.</p>		
<p>További feltételek</p>	<p>Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Egyszerű, rajzos és személyhez kötődő dokumentumok készítése. A rajzeszközök megfelelő használata. Egyszerű zenés alkalmazások, animációk elkészítése és használata. A feladat megoldásához szükséges alkalmazói környezet használata</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- munkafarmák és</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	<p>Tan eszközök</p>
<p><i>Egyszerű, rajzos és személyhez kötődő dokumentumok készítése</i> <i>A rajzeszközök megfelelő használata</i> Képszerkesztő programok alkalmazása. Tantárgyakhoz kapcsolódó rajzok készítése, mentése segítségével. Tantárgyakhoz kapcsolódó szöveg begépelése, javítása. Karakterformázás. A dokumentum mentése és nyomtatása segítségével.</p>	<p>Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> rajz készítése történelmi, társadalmi témáról.</p>	<p>Szemléltetőeszközök, formázandó fájlok. Rajzok, képek, rajzeszközök, szemléltetőeszközök, tárgyak.</p>
<p><i>Egyszerű zenés alkalmazások, animációk elkészítése és használata.</i> Médialejátszó alkalmazása. Hangállományok lejátszása, hangfelvételek készítése, lejátszása. Animációk megtekintése, értelmezése.</p>	<p>Feladattal vezérelt egyéni munka</p>	<p><i>Ének-zene:</i> népdalok meghallgatása.</p>	<p>Információforrások, feladatlapok</p>

<p><i>A feladat megoldásához szükséges alkalmazói környezet használata</i> Tantárgyakhoz kapcsolódó feladatok megoldása informatikai környezetben. Számítógépes multimédiás oktatójátékok, alkalmazások.</p>		<p>Feladattal vezérelt egyéni munka. Prezentációk készítése csoportmunkában</p>		
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Adat, információ, képszerkesztő program, animáció, médialejátszó.</p>			
<p>Tematikai egység/Fejlesztési cél</p>	<p>2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés</p>			
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A környezetünkben lévő személyek és tárgyak jellemzőinek kiválasztása, rögzítése. Adatok csoportosítása, elemzése. Néhány közhasznú információforrás ismerete.</p>			
<p>További feltételek</p>	<p>Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.</p>			
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök megismerése. Adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése. Néhány közhasznú információforrás használata.</p>			
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	<p>Taneszközök</p>	
<p><i>Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök megismerése</i> Az adatrögzítési módok (például: táblázat, rajz, fénykép, szöveg, hangfelvétel, videofelvétel) összevetése. Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök használata.</p>	<p>Feladattal vezérelt egyéni munka.</p>	<p><i>Matematika:</i> tárgyak, személyek, alakzatok, jelenségek, összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik szerint; (analizálás); összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés). Becslés. Rajzolt, illetve tárgyi jelek értelmezése.</p>	<p>Szemléltetőeszközök, tárgyak, programok, feladatlapok.</p>	
<p><i>Adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése</i> Adatok rögzítése, csoportosítása és értelmezése táblázatban.</p>	<p>Feladattal vezérelt csoportmunka.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> az anyagok és testek érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése, összehasonlítása. Adatok jegyzése, rendezése, ábrázolása.</p>	<p>Információforrások, komplex feladatok.</p>	

Néhány közhasznú információforrás használata Keresés, adatgyűjtés közhasznú információforrásokban.				Információforrá-sok.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Információ, adat, információforrás, online tudástár, adatbázis.			
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel			Órakeret 8 óra
	3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása			
Előzetes tudás	Információ felismerése, kifejezése. Információforrások ismerete. Algoritmus ismerete, megfogalmazása. A tevékenységek műveletekre osztása önállóan vagy tanári segítséggel.			
További feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Információ gyűjtése, feldolgozása és az információtartalom helyességéről való meggyőződés. A problémamegoldás lépéseinek ismerete. Az informatikai eszközök és módszerek alkalmazási lehetőségeinek ismerete. Csoporttevékenységben való részvétel.			
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési-munkaformák	és	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>Az információ jellemző felhasználási lehetőségeinek megismerése</i> A problémamegoldáshoz szükséges információk gyűjtése, felhasználása. Például saját titkosírás vagy az iskola szabályrendszeréhez illeszkedő jelképrendszer készítése.	Csoportmunka tanári irányítással		<i>Magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, matematika, Etika/Hit- és erkölcsstan, természetismeret, ének-zene, vizuális kultúra, technika, életvitel és gyakorlat, testnevelés és sport: a tantárgyak által használt jelölésrendszerek ismerete.</i>	Szemléltetőeszközök.

<p><i>Az algoritmus informatikai fogalmának megismerése</i> Informatikai eszközökkel megoldható problémák algoritmusainak megtervezése. A megoldás lépéseinek szöveges, rajzos megfogalmazása, értelmezése.</p>	<p>Egyéni munka tanári irányítással</p>	<p><i>Természetismeret, technika, életvitel és gyakorlat:</i> a tantárgyakban tanult tevékenységek szöveges, rajzos megfogalmazása, algoritmizálása, folyamatábrák készítése. <i>Matematika:</i> gondolkodás, értelmezésmo- del-lek megértése. Alkotás és kreativitás – Rendszeralkotás.</p>	<p>Rajzok, képek, rajzeszközök.</p>
<p><i>Problémák megoldása önállóan, illetve irányított csoportmunkában</i> Az algoritmuskészítés legfontosabb lépéseinek az ismerete: tervezés, különböző megoldási lehetőségek tanulmányozása, hibalehetőségek számbavétele, hatékonyság kérdése, döntés folyamata. A problémamegoldás különböző fázisaiban az informatikai eszközök és módszerek alkalmazási lehetőségeinek tanulmányozása.</p>	<p>Irányított csoportmunka</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, matematika, Etika/Hit- és erkölcsstan, történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek, természetismeret, ének-zene, vizuális kultúra, technika, életvitel és gyakorlat, testnevelés és sport:</i> a tantárgyak tananyagainak egyéni vagy csoportos feldolgozása, a produktum bemutatása multimédiás eszközökkel. Többféle megoldási mód keresése, az alternatív megoldások összevetése.</p>	
<p><i>A robotika alapjainak megismerése</i> Algoritmusok megvalósítására alkalmas programok használata. A folyamatos beavatkozást, vezérlést igénylő problémák megoldási módjának megismerése. Például a „teknőc” utasításokkal történő irányítása.</p>	<p>Tanári bemutatás, önálló kipróbálás.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a rendszeresen végrehajtandó tevékenységek alaputasításainak kidolgozása.</p>	<p>Program, szemléltetőeszköz.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Probléma, információ, kód, utasítás, művelet, algoritmus, hiba, hatékonyság, döntés, vezérlés, teknőc.</p>		
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés</p>		

Előzetes tudás	Egyszerű felhasználói szoftverek gyakorlott, alapszintű kezelése. Utasítások leírásainak használata. Alapvető matematikai műveletek és összefüggések ismerete, alkalmazása. Síkgeometriai ismeretek.		
További feltételek	Személyi		
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Algoritmusok megvalósítása a számítógépen. Kész programok kipróbálása. Vezérlésszemléletű problémák megoldása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>Adott feladat megoldásához tartozó algoritmusok megfogalmazása, megvalósítása számítógépen</i> Fejlesztőrendszerek alaputasításainak ismerete, alkalmazása. Egyszerűbb feladatok megoldási algoritmusának megvalósítása Logo vagy más automata elvű fejlesztői rendszer segítségével. Egyszerű programok írása közösen.	Tanári bemutatós önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.	<i>Matematika:</i> modellek (pl. rajzos modellek, gráfok) értelmezése, algoritmus követése, értelmezése, készítése. Rendszeralkotás, elemek elrendezése különféle szempontok szerint.	Fejlesztői rendszer.
<i>Feladatok megoldása egyszerű, automata elvű fejlesztőrendszerrel</i> Az algoritmizálási készségek fejlesztésére alkalmas szoftverek tanulmányozása. Problémamegoldás folyamatának értelmezése. Grafika készítése technóccal.	Feladattal vezetett egyéni munka.	<i>Matematika:</i> tájékozódás a síkban A tájékozódást segítő viszonzyszavak. Koordinátarendszer, koordináták. Feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése a megalkotásuk előtt. Geometriai alakzatok tulajdonságai.	Fejlesztői rendszer.

Kulcsfogalmak/fogalmak	Adatbevitel, adatkivitel, modularitás, utasítás, algoritmus.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése		
Előzetes tudás	Legalább egy fejlesztői rendszer alapszintű ismerete.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Oktatóprogramok használata. A paraméterek módosító szerepének megismerése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési-munkaformák és	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>A szabályozó eszközök hatásának megfigyelése oktatóprogramokban</i> Interaktív oktatóprogramok használata.	Feladattal vezetett önálló megismerés.	<i>Matematika:</i> oktatási-tanulási technológiákkal való megismerkedés, azok interaktív használata.	Szemléltetőeszközök, tárgyak, programok, feladatlapok.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Beállítás, interaktivitás, oktatóprogram.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció		Órakeret 4 óra
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek		
Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. Keresőkérdések megfogalmazása tanári segítséggel.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Keresőkérdések alkotása, a keresés eredményének értelmezése, a keresés pontosítása.		

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkafarmák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>Keresőkérdések megfogalmazása</i> Böngészőprogram kezelése, webcímek beírása, linkek használata, portálok felkeresése. Kulcsszavas és tematikus keresés.	Feladattal vezetett egyéni munka.		Információforrások és feladatlapok.
<i>Irányított információkeresés eredményének értelmezése</i> Találatok értelmezése. A találatok során kapott információk tanulmányozása. A keresés céljának leginkább megfelelő oldalak felkeresése.	Feladattal vezetett egyéni munka.	<i>Biológia-egészségtan:</i> állatokról, növényekről képek, adatok gyűjtése.	Információforrások.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Webhely, webcím, böngésző, link, keresés, keresőgép, tematikus keresés, kulcsszavas keresés.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák		
Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. A számítógép alapvető használata, böngészőprogramok ismerete.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Információ küldése, fogadása. Elektronikus levelezőrendszer használata. Saját e-mail cím készítése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkafarmák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>Az információ küldésének és fogadásának megismerése</i> <i>Kapcsolatteremtés infokommunikációs eszközök útján</i> Levelezőrendszer alapvető szolgáltatásainak ismerete és alkalmazása. Saját e-mail cím létrehozása. Üzenet küldése, fogadása, válasz a kapott üzenetre, levél továbbítása, mellékletek csatolása.	Feladattal vezetett egyéni munka.		Információforrások és feladatlapok.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Levelezőrendszer, e-mail cím, elektronikus levél, regisztráció, címzett, másolat, rejtett másolat, tárgy, melléklet, csatolás, válasz, továbbítás.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.3. Médiainformatika		
Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. CD, DVD használata. Böngészőprogram használata, fontosabb portálok ismerete.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hagyományos és az elektronikus média kezelése, internetes média elérése, információk letöltése a számítógépre, információk értelmezése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési-munkaformák és	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>Internetes portálok, szöveges és képi információforrások használata</i> Weboldalak megtekintése, mentése. Szöveg, kép mentése weboldalról. Hang-, képanyagok elérése, videomegosztó rendszerek felkeresése. Oktatóprogramok használata.	Feladattal vezetett egyéni munka.	<i>Idegen nyelv:</i> nyelvi oktatóprogramok használata.	Információforrások és feladatlapok.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Elektronikus média, videomegosztás, oktatóprogram.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az információs társadalom		Órakeret 4 óra
	5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai		
Előzetes tudás	Az informatikai biztonsággal kapcsolatos tapasztalatok megfogalmazása. A számítógép vagy a programok használata során tapasztalt esetleges meghibásodások megfogalmazása. Infokommunikációs eszközök használata során tanúsított viselkedési módok megfigyelése.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: média-szaktanterem, könyvtár.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az informatikai biztonsággal kapcsolatos ismeretek megértése. Az adatvédelem érdekében alkalmazható lehetőségek megértése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési-munkaformák és	Kapcsolódási pontok	Taneszközök

<p><i>Az informatikai biztonság kérdései</i> Az informatikai biztonsággal kapcsolatos ismeretek. A számítógép és a számítógépen tárolt adatok védelme.</p>	<p>Projektfeladatok megoldása.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a tevékenység elvégzéséhez és eredményéhez kapcsolódó biztonságos eszközhasználat.</p>	
<p><i>Az adatokat – különösen a személyes információkat – érintő visszaélések, veszélyek és következmények megismerése</i> Adatvédelemmel kapcsolatos fogalmak. Adatkezeléssel kapcsolatos eljárások megismerése. A személyes adatok védelme.</p>	<p>Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka, bemutató, kiselőadás.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a személyes életvitel tevékenységei, eljárásai.</p>	<p>Információforrások.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Informatikai biztonság, adat, személyes adat, adatvédelem, adatkezelés, netikett, információ, információforrás.</p>		
<p>Tematikai egység/Fejlesztési cél</p>	<p>6. Könyvtári informatika</p>		<p>Órakeret 2 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A könyvtári terek, alapszolgáltatások, elterjedtebb dokumentumtípusok jellemzőinek és a könyv bibliográfiai azonosító adatainak ismerete. Betűrendezés.</p>		
<p>További feltételek</p>	<p>Személyi</p>		
	<p>Tárgyi: média-szaktanterem, könyvtár.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A könyvtár forrásainak és eszközeinek tanári segítséggel való alkotó és etikus felhasználása a tanulmányi feladatok során.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkafarmák</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	<p>Taneszközök</p>
<p><i>Könyvtártípusok megkülönböztetése. Az iskolai könyvtár eszköztárának készségszintű használata</i> Tájékozódás az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezetében. Az iskolai könyvtár eszköztárának készségszintű használata a könyvtári terek funkciói és a könyvtári abc ismeretében.</p>	<p>Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka.</p>	<p><i>Matematika:</i> ismeretek rendszerezése.</p>	<p>Információforrások és feladatlapok.</p>

<p><i>Könyvtári szolgáltatások</i> <i>A hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismerése.</i> A könyvtár alapszolgáltatásainak használata. A könyvtári katalógus funkciójának megértése. Katalógusrekord (-cédula) adatainak értelmezése.</p>	<p>Csoportmunka tanári irányítással.</p>	<p><i>Minden tantárgy keretében:</i> ajánlott olvasmányokkal kapcsolatos feladatok. Csoportos könyvtárlátogatás, könyvtári óra. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek elkülönítése és gyakorlása (könyvtárlátogatás, könyvkölcsönzés, gyermeklexikon)</p>	<p>Információforrások.</p>
<p><i>Információkeresés</i> Megadott művek keresése a könyvtár szabadpolcos állományában a feliratok és a raktári jelzet segítségével. Keresőkérdések megfogalmazása tanári segítséggel.</p>	<p>Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka tanári irányítás mellett.</p>		<p>Könyvtári információforrások.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Könyvtár, kézikönyvtár, katalógus, hivatkozás, forrás, könyv, időszaki kiadvány, honlap, CD, DVD.</p>		
<p>Minimum követelmény az 5. évfolyam végén</p>	<p><i>A tanuló az informatikai eszközök használata témakör végére</i> ismerje a számítógép részeinek és alapvető perifériáinak funkcióját, tudja azokat önállóan használni; legyen képes kezelni a billentyűzetet és az egeret; ismerje a mappaszerkezetben való tájékozódás alapfogalmait; tudjon a könyvtárszerkezetben tájékozódni, mozogni, könyvtárat váltani, fájlt keresni; tudjon mappát másolni, mozgatni, létrehozni és törölni; ismerje az informatikai környezetben való munkavégzés alapszabályait; tudjon önállóan kommunikálni ismert programokkal; segítséggel tudjon használni multimédiás oktatóprogramokat; tudjon az iskolai hálózatba lépni, onnan kilépni, ismerje és tartsa be a hálózat használatának szabályait; ismerjen a számítógép előtt végzett munka káros hatásait csökkentő szabályokat és mozgásgyakorlatokat. <i>A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére</i> tudjon egyszerű rajzos-szöveges dokumentumot elkészíteni, módosítani, háttértárra menteni; ismerje a szövegszerkesztés alapfogalmait, legyen képes önállóan elvégezni karakterformázásokat ismerje fel az összetartozó adatok közötti egyszerű összefüggéseket; tudjon adatokat táblázatba rendezni. <i>A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére</i> legyen képes összegyűjteni a problémamegoldáshoz szükséges információt;</p>		

	<p>ismerje a problémamegoldás alapvető lépéseit; legyen képes egy fejlesztőrendszer alapszintű használatára; a problémamegoldás során legyen képes együttműködni társaival. <i>A tanuló az infokommunikáció témakör végére</i> legyen képes a böngészőprogram főbb funkcióinak használatára; legyen képes tanári segítséggel, megadott szempontok szerint információt keresni; legyen képes a találatok értelmezésére; legyen képes az elektronikus levelezőrendszer önálló kezelésére. <i>A tanuló az információs társadalom témakör végére</i> ismerje az informatikai biztonsággal kapcsolatos fogalmakat; ismerje az adatvédelemmel kapcsolatos fogalmakat; ismerje az adatvédelem érdekében alkalmazható lehetőségeket. <i>A tanuló a könyvtári informatika témakör végére</i> a különböző konkrét tantárgyi feladataihoz képes az iskolai könyvtárban a megadott forrásokat megtalálni, és további releváns forrásokat keresni</p>
--	---

6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az informatikai eszközök használata		Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Ismert alkalmazások futtatása számítógépen. Kapcsolattartás a számítógéppel ismert programokon keresztül.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adott informatikai környezet tudatos használata. Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásával való ismerkedés. Az operációs rendszer alapműveleteinek megismerése. A számítógéppel történő interaktív kapcsolattartáshoz legszükségesebb perifériák bemutatása és használata.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- munkaformák és	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>Adott informatikai környezet tudatos használata</i> Egyszerű oktatóprogramok interaktív használata.	Irányított önálló megismerés.	<i>Természetismeret:</i> a számítógépek szerepe a természeti folyamatok megismerésében.	Programok.

<p><i>Az operációs rendszer alapműveleteinek megismerése</i> Állománykezelés (pl. létrehozás, törlés, visszaállítás, másolás, mozgatás, átnevezés, nyomtatás, futtatás, keresés). Állományok jellemzői, típusai.</p>	<p>Tanári bemutatás, önálló kipróbálás.</p>	<p><i>Természetismeret; matematika; idegen nyelvek; magyar nyelv és irodalom: a számítógéppel segített tanulás módszereinek alkalmazása során a fájl- és mappaműveletek alkalmazása.</i></p>	
<p><i>A számítógéppel való interaktív kapcsolattartáshoz legszükségesebb perifériák bemutatása és használata</i> Többfelhasználós környezetben való munkavégzés (például: be- és kijelentkezés, hálózati meghajtó), adatvédelmi</p>	<p>Tanári bemutatás.</p>		<p>Szemléltetőeszközök, tárgyak, programok, feladatlapok</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Számítógép, periféria, billentyűzet, monitor, egér, háttértár, operációs rendszer, állománytípus, állományművelet, mappaművelet, hozzáférési jog, számítógépes hálózat, adatvesztés.</p>		
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>2. Alkalmazói ismeretek</p>		<p>Órakeret 14 óra</p>
	<p>2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása</p>		
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Ismert (szöveges, rajzos, zenés) alkalmazói környezet használata.</p>		
<p>További feltételek</p>	<p>Személyi</p>		
	<p>Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Egyszerű, rajzos és személyhez kötődő dokumentumok készítése. A rajzeszközök megfelelő használata. Egyszerű zenés alkalmazások, animációk elkészítése és használata. A feladat megoldásához szükséges alkalmazói környezet használata.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- munkafarmák</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	<p>Taneszközök</p>
<p><i>Egyszerű, rajzos és személyhez kötődő dokumentumok készítése</i> <i>A rajzeszközök megfelelő használata</i> Képszerkesztő programok alkalmazása. A vágólap. Rövid dokumentumok készítése. Meghívó, névjegy, képeslap, üdvözlő kártya, rajzos órarend készítése. Egyszerűbb bekezdésformázások. Szöveg kijelölése, másolása, mozgatása, törlése. Helyesírás ellenőrzése. A dokumentum mentése és nyomtatása segítségével.</p>	<p>Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegalkotás, szaknyelv használata, beszédkultúra, kommunikáció.</i></p>	<p>Szemléltetőeszközök, formázandó fájlok. Rajzok, képek, rajzeszközök, szemléltetőeszközök, tárgyak, információforrások, feladatlapok.</p>

<p><i>Egyszerű zenés alkalmazások, animációk elkészítése és használata.</i> Animációk tervezése, készítése. A prezentáció testreszabása, háttér, áttűnés, animáció beállítása. Bemutatók készítése közös munkában, csoportokban.</p>	<p>Feladattal vezérelt csoportmunka Prezentációk készítése csoportmunkában</p>	<p><i>Természetismeret:</i> prezentációk készítése önállóan és csoportmunkában</p>	
<p><i>A feladat megoldásához szükséges alkalmazói környezet használata</i> Tantárgyakhoz kapcsolódó feladatok megoldása informatikai környezetben. Számítógépes multimédiás oktatójátékok, alkalmazások.</p>	<p>Egyéni munka.</p>	<p><i>Minden tantárgy:</i> Tananyag gyakorlása.</p>	<p>Programok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Adat, információ, képszerkesztő program, animáció, médialejátszó.</p>		
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés</p>		
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A környezetünkben lévő személyek és tárgyak jellemzőinek kiválasztása, rögzítése. Adatok csoportosítása, elemzése. Néhány közhasznú információforrás ismerete.</p>		
<p>További feltételek</p>	<p>Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Adatkeresés digitális tudásbázis-rendszerben. Térképhasználati ismeretek alapozása.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkafarmák</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	<p>Taneszközök</p>
<p><i>Adatkeresés digitális tudásbázis-rendszerben (SDT)</i> Adatkeresés digitális tantárgyi adatbázisokban, tudástárakban (például: Sulinet Digitális Tudásbázis).</p>	<p>Feladattal vezérelt egyéni munka.</p>		<p>Programok, feladatlapok.</p>
<p><i>Térképhasználati ismeretek alapozása</i> Tájékozódás, útvonaltervezés digitális térképen, digitális térképes keresők használata.</p>	<p>Feladattal vezérelt egyéni munka.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a tanult helyek megkeresése a térképen. Távolságok becslése és számítása történelmi térképeken.</p>	<p>Szemléltetőeszközök. Térképprogram</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Információ, adat, információforrás, online tudástár, adatbázis, térkép, koordináta, útvonalterv.</p>		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel		Órakeret 8 óra
	3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása		
Előzetes tudás	Információ felismerése, kifejezése. Információforrások ismerete. Algoritmus ismerete, megfogalmazása. A tevékenységek műveletekre osztása önállóan vagy tanári segítséggel.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Információ gyűjtése, feldolgozása és az információtartalom helyességéről való meggyőződés. A problémamegoldás lépéseinek ismerete. A megoldási folyamat lépéseinek ábrázolása. Az informatikai eszközök és módszerek alkalmazási lehetőségeinek ismerete. Csoporttevékenységben való részvétel.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési-munkaformák és	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>Az információ jellemző felhasználási lehetőségeinek megismerése</i> Az egyes képzési területeken használt, illetve a hétköznapi életben megfigyelhető kommunikációs jelrendszerek alapjainak ismerete. Az informatikai eszközökön használt jelek, ikonok információtartalmának értelmezése, ismerete. Adatok rendszerezése, táblázatokból történő kiolvasása.	Csoportmunka tanári irányítással	<i>Magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, matematika, Etika/Hit- és erkölcsstan, természetismeret, ének-zene, vizuális kultúra, technika, életvitel és gyakorlat, testnevelés és sport: a tantárgyak által használt jelölésrendszerek ismerete.</i>	Rajzok, képek, rajzeszközök, szemléltetőeszközök, tárgyak, információforrások, feladatlapok
<i>Az algoritmus informatikai fogalmának megismerése</i> Folyamatábrák készítése.	Egyéni munka tanári irányítással	<i>Természetismeret; technika, életvitel és gyakorlat: a tantárgyakban tanult tevékenységek szöveges, rajzos megfogalmazása, algoritmizálása, folyamatábrák készítése.</i>	Rajzok, képek, rajzeszközök.
<i>Problémák megoldása önállóan, illetve irányított csoportmunkában</i> Az algoritmuskészítés legfontosabb lépéseinek az ismerete: tervezés, különböző megoldási lehetőségek tanulmányozása, hibalehetőségek számbavétele, hatékonyság kérdése, döntés folyamata. A problémamegoldás különböző fázisaiban az informatikai eszközök és módszerek alkalmazási lehetőségeinek tanulmányozása.	Irányított csoportmunka	<i>Magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, matematika, Etika/Hit- és erkölcsstan, történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek, természetismeret, ének-zene, vizuális kultúra, technika, életvitel és gyakorlat, testnevelés és sport: a tantárgyak tananyagainak egyéni vagy csoportos feldolgozása, a produktum bemutatása multimédiás eszközökkel. Többféle megoldási mód keresése, az alternatív megoldások összevetése.</i>	

<p><i>A robotika alapjainak megismerése</i> Algoritmusok megvalósítására alkalmas programok használata. A folyamatos beavatkozást, vezérlést igénylő problémák megoldási módjának megismerése. Például a „teknőc” utasításokkal történő irányítása.</p>	<p>Tanári bemutató, egyéni munka.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a rendszeresen végrehajtandó tevékenységek alaputasításainak kidolgozása.</p>	<p>Fejlesztői környezet.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Probléma, információ, kód, utasítás, művelet, algoritmus, hiba, hatékonyság, döntés, folyamatábra, vezérlés, teknőc.</p>		
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés</p>		
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Egyszerű felhasználói szoftverek gyakorlott, alapszintű kezelése. Utasítások leírásainak használata. Alapvető matematikai műveletek és összefüggések ismerete, alkalmazása. Síkgeometriai ismeretek.</p>		
<p>További feltételek</p>	<p>Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Algoritmusok megvalósítása a számítógépen. Kész programok kipróbálása. Vezérlésszemléletű problémák megoldása.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- munkaformák</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	<p>Tan eszközök</p>
<p><i>Adott feladat megoldásához tartozó algoritmusok megfogalmazása, megvalósítása számítógépen</i> Egyszerűbb feladatok megoldási algoritmusának megvalósítása Logo vagy más automata elvű fejlesztői rendszer segítségével. Egyszerű programok írása.</p>	<p>Tanári bemutató önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.</p>	<p><i>Matematika:</i> modellek (pl. rajzos modellek, gráfok) értelmezése, algoritmus követése, értelmezése, készítése. Rendszeralkotás, elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök – fadiagram, útdiagram, táblázatok – használata, készítése; megalkotott rendszer átalakítása.</p>	<p>Fejlesztői rendszer</p>
<p><i>A problémamegoldás során az ismert adatokból az eredmények meghatározása</i> Adatbevitel, adatok és a végeredmények megjelenítése. Szöveggel és számokkal elvégezhető műveletek kódolása.</p>	<p>Feladattal vezetett egyéni munka, csoportmunka tanári irányítással.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> műveletek, összefüggések kiszámolása. Válasz megfogalmazása szóban, később írásban is. <i>Matematika:</i> ismerethordozók használata – oktatási-tanulási technológiákkal való megismerkedés, azok interaktív használata.</p>	<p>Fejlesztői rendszer</p>

<p><i>Feladatok megoldása egyszerű, automata elvű fejlesztőrendszerrel</i> Az algoritmizálási készségek fejlesztésére alkalmas szoftverek tanulmányozása. Problémamegoldás folyamatának értelmezése. Grafika készítése technőccel.</p>			<p><i>Matematika:</i> tájékozódás a síkban (alapvető fogalmak és eljárások felidézése, alkalmazása). A tájékozódást segítő viszonzyszavak. Feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése a megalkotásuk előtt. Szerkesztések különböző eszközökkel és eljárásokkal. Objektumok létrehozása adott feltételek szerint. Geometriai alakzatok tulajdonságai. Koordináta-rendszer, koordináták.</p>	Fejlesztői rendszer
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adatbevitel, adatkivitel, feltétel, elágazás, ismétlés, modularitás, paraméter, utasítás, algoritmus.			
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése			
Előzetes tudás	Legalább egy fejlesztői rendszer alapszintű ismerete.			
További feltételek	Személyi			
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Oktatóprogramok használata. A paraméterek módosító szerepének megismerése.			
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- munkafarmak és	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<p><i>A szabályozó eszközök hatásának megfigyelése oktatóprogramokban</i> Interaktív oktatóprogramok használata. Beavatkozás a program folyamataiba. A beállítások, paraméterek módosító szerepének tanulmányozása. Az interaktív oktatóprogramok algoritmusainak, eljárásainak azonosítása.</p>		Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.	<p><i>Matematika:</i> oktatási-tanulási technológiákkal való megismerkedés, azok interaktív</p>	Szemléltetőeszközök, tárgyak, programok, feladatlapok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eljárás, beállítás, paraméter, interaktivitás, oktatóprogram.			
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció			Órakeret 4 óra
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek			

Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. Keresőkérdések megfogalmazása tanári segítséggel.		
További feltételek	Személyi		
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Keresőkérdések alkotása, a keresés eredményének értelmezése, a keresés pontosítása. Információforrások kiválasztása, használata.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési-munkaformák és	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>Keresőkérdések megfogalmazása</i> Kulcsszavas és tematikus keresés. Kereső operátorok ismerete.	Feladattal vezetett egyéni munka.		Információforrások és feladatlapok.
<i>Irányított információkeresés eredményének értelmezése</i> Találatok értelmezése. A találatok során kapott információk tanulmányozása. A keresés céljának leginkább megfelelő oldalak felkeresése.	Feladattal vezetett egyéni munka.	<i>Biológia-egészségtan:</i> állatokról, növényekről képek, adatok gyűjtése.	Információforrások
<i>Információforrások irányított kiválasztása</i> Konkrét információforrások használata. Hírportálok felkeresése.	Feladattal vezetett egyéni munka.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kulturális hírportálon keresztül egy meglátogatandó színházi előadás műsorának keresése.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Webhely, webcím, böngésző, link, keresés, keresőgép, tematikus keresés, kulcsszavas keresés, kereső operátorok, hivatkozásgyűjtemény.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák		
Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. A számítógép alapvető használata, böngészőprogramok ismerete.		
További feltételek	Személyi		
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Információ küldése, fogadása. Elektronikus levelezőrendszer használata. Saját e-mail cím készítése. Netikett ismerete.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési-munkaformák és	Kapcsolódási pontok	Taneszközök

<p><i>Felelős magatartás az online világban</i> Netikett ismerete. A kommunikáció írott és íratlan szabályai. Adatvédelem, az információk megosztásának etikai kérdései. Az online kommunikációban rejlő veszélyek elleni védekezés.</p>		Feladattal vezetett egyéni munka.	Etika: Felelős magatartás.	Információforrá-sok és feladatlapok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Levelezőrendszer, e-mail cím, elektronikus levél, netikett.			
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.3. Médiainformatika			
Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. CD, DVD használata. Böngészőprogram használata, fontosabb portálok ismerete.			
További feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hagyományos és az elektronikus média kezelése, internetes média elérése, információk letöltése a számítógépre, információk értelmezése.			
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- munkaformák	és	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<p><i>Internetes portálok, szöveges és képi információforrások használata</i> Weboldalak megtekintése, mentése. Szöveg, kép mentése weboldalról. Hang-, képanyagok elérése, videomegosztó rendszerek felkeresése. Elektronikus könyv keresése, olvasása. Médiatárak keresése, médiumok elérése, használata. Oktatási célú adatbázisok használata. Oktatóprogramok használata.</p>	Feladattal vezetett egyéni munka.		<p><i>Idegen nyelv:</i> nyelvi oktatóprogramok használata. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek,</i> <i>magyar nyelv és irodalom:</i> korabeli filmek keresése (Magyar Nemzeti Filmarchívum), közkönyvtárak felkeresése, elektronikus könyv olvasása.</p>	Információforrá-sok és feladatlapok. Programok
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elektronikus média, elektronikus könyv, médiatár, oktatóprogram.			

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az információs társadalom		Órakeret 4 óra
	Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai		
Előzetes tudás	Az informatikai biztonsággal kapcsolatos tapasztalatok megfogalmazása. A számítógép vagy a programok használata során tapasztalt esetleges meghibásodások megfogalmazása. Infokommunikációs eszközök használata során tanúsított viselkedési módok megfigyelése.		
További feltételek	Személyi		
	Tárgyi: média-szaktanterem, könyvtár.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályok megértése. Az információforrások feltüntetése a dokumentumokban.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- munkaformák és	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>Az infokommunikációs viselkedési szabályok megismerése</i> Az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályok megismerése. A hálózat használatára vonatkozó szabályok megismerése, értelmezése.	Projektfeladatok megoldása.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közreműködés a közösségi normák kialakításában.	Szemléltetőeszközök.
<i>Az információforrások megkülönböztetése a saját dokumentumban</i> Információforrások gyűjtése. A felhasznált információforrások feltüntetése a saját dokumentumban.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka, bemutatás, kiselőadás.	<i>Fizika, biológia-egészségtan:</i> az információ gyűjtéséhez és feldolgozáshoz szükséges kommunikációs készségek megalapozása. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az információs-kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó tipikus hibák és veszélyek felismerése, kiküszöbölése.	Információforrások, gyakorló feladatok.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Informatikai biztonság, adat, személyes adat, adatvédelem, adatkezelés, netikett, információ, információforrás, hivatkozás.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az e-szolgáltatások szerepe és használata		
Előzetes tudás	Elektronikus szolgáltatásokkal kapcsolatos tapasztalatok, vélemények megfogalmazása.		
További feltételek	Személyi		
	Tárgyi: számítógépes szaktanterem.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elektronikus szolgáltatások hétköznapi életben betöltött szerepének felismerése. A szolgáltatások céljainak azonosítása, működésének megfigyelése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- munkaformák	és	Kapcsolódási pontok
<i>Az e-szolgáltatások hétköznapi életben betöltött szerepének megismerése</i> A globális információs társadalom jellemzői. Elektronikus szolgáltatások szerepe és használata a hétköznapi életben.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka.		<i>Biológia- egészségtan:</i> egészséges életmód. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a környezetben megismerhető munkatevékenysége k.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információs társadalom, elektronikus szolgáltatás, regisztráció, leiratkozás, azonosító, jelszó.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Könyvtári informatika		Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A könyvtári terek, alapszolgáltatások, elterjedtebb dokumentumtípusok jellemzőinek és a könyv bibliográfiai azonosító adatainak ismerete. Betűrendezés.		
További feltételek	Személyi		
	Tárgyi: média-szaktanterem, könyvtár.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A könyvtár forrásainak és eszközeinek tanári segítséggel való alkotó és etikus felhasználása a tanulmányi feladatok során.		

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<p><i>Dokumentumtípusok, kézikönyvek</i> Hagyományos és nem hagyományos dokumentumok formai, tartalmi, használati jellemzőinek megállapítása; csoportosításuk. A korosztálynak készült tájékoztató források, segédkönyvek biztos használata.</p>	<p>Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> ismerkedés különböző információhordozókkal. Sajtóműfajok. A nyomtatott és az elektronikus szövegek jellemzői. A média különféle funkcióinak felismerése. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> segédkönyvek, kézikönyvek, atlaszok, lexikonok használata</p>	<p>Információforrások és feladatlapok.</p>
<p><i>Forráskiválasztás</i> A megadott problémának megfelelő nyomtatott és elektronikus források irányított kiválasztása. A könyvtárhasználati és informatikai alapokra építő információgyűjtést igénylő feladatok.</p>	<p>Csoportmunka tanári irányítással.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> feladatvégzés könyvekkel, gyermeklapokkal (válogatás, csoportosítás, tematikus tájékozódás). Anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források segítségével. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> információk gyűjtése adott témához segítséggel könyvtárban, médiatárban, múzeumokban. <i>Természetismeret:</i> tájékozódás a környezet anyagairól. Válogatás információs anyagokban és gyűjteményekben (könyv és médiatár, kiállítási-múzeumi anyagok).</p>	<p>Információforrások,</p>

<p><i>Bibliográfiai hivatkozás, forrásfelhasználás</i> A forrásmegjelölés etikai vonatkozásainak megértése. Saját és mások gondolatainak elkülönítése. A felhasznált források önálló azonosítása a dokumentumok főbb adatainak (szerző, cím, hely, kiadó, év) megnevezésével.</p>		<p><i>Minden tantárgy, feladat esetében: a forrásfelhasználás jelölése.</i></p>	
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Könyvtár, kézikönyvtár, katalógus, hivatkozás, forrás, könyv, időszaki kiadvány, honlap, CD, DVD, lexikon, enciklopédia, szótár, atlasz.</p>		

<p>Minimum követelmény a 6. évfolyam végén</p>	<p><i>A tanuló az informatikai eszközök használata témakör végére</i> ismerje a számítógép részeinek és alapvető perifériáinak funkcióit, tudja azokat önállóan használni; ismerje az informatikai környezetben való munkavégzés alapszabályait; segítséggel tudjon használni multimédiás oktatóprogramokat; tudjon az iskolai hálózatba lépni, onnan kilépni, ismerje és tartsa be a hálózat használatának szabályait; ismerjen alapvető adatvédelmi szabályokat.</p> <p><i>A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére</i> tudjon egyszerű rajzos-szöveges dokumentumot elkészíteni, módosítani, háttértárra menteni; tudjon különböző dokumentumokból származó részleteket saját munkájában elhelyezni; ismerje a szövegszerkesztés alapfogalmait, legyen képes önállóan elvégezni karakter- és bekezdésformázásokat; használja a szövegszerkesztő nyelvi segédeszközzeit; ismerje egy bemutatókészítő-program egyszerű lehetőségeit, tudjon rövid bemutatót készíteni; segítséggel tudjon használni tantárgyi, könyvtári, hálózati adatbázisokat, tudjon különféle adatbázisokban keresni; ismerje legalább egy digitális térképes alkalmazás szolgáltatásait.</p> <p><i>A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére</i> legyen képes összegyűjteni a problémamegoldáshoz szükséges információt; ismerje a problémamegoldás alapvető lépéseit; képes legyen önállóan vagy segítséggel algoritmust készíteni; tudjon egyszerű programot készíteni; legyen képes egy fejlesztőrendszer alapszintű használatára; a problémamegoldás során legyen képes együttműködni társaival.</p> <p><i>A tanuló az infokommunikáció témakör végére</i> legyen képes a találatok értelmezésére; legyen képes elektronikus és internetes médiumok használatára; legyen képes az interneten talált információk mentésére; ismerje a netikett szabályait.</p> <p><i>A tanuló az információs társadalom témakör végére</i> ismerje az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályokat;</p>
---	---

	<p>szerezzen gyakorlatot az információforrások saját dokumentumokban való feltüntetésében. <i>A tanuló a könyvtári informatika témakör végére</i> a különböző konkrét tantárgyi feladataihoz képes az iskolai könyvtárban a megadott forrásokat megtalálni, és további releváns forrásokat keresni; konkrét nyomtatott és elektronikus forrásokban képes megkeresni a megoldáshoz szükséges információkat; el tudja dönteni, mikor vegye igénybe az iskolai vagy a lakóhelyi könyvtár szolgáltatásait.</p>
--	--

7–8. évfolyam

Az *informatikai eszközök* közül egy operációs rendszer rutinszerű használata fontos a számítógéppel való kommunikáció során. Ezekben az évfolyamokon a tanulók már önállóan használják a legfontosabb eszközöket, segítség nélkül kezelik a fájlokat és mappákat. Napjainkban egyre fontosabbá válik az információk digitális formában való tárolása, az analóg információk digitalizálása. A digitalizált állományok mérete sokszor rendkívül nagy lehet, ezért szükséges a tömörítési módok és eljárások ismerete is.

Az *alkalmazói ismeretek* elsajátításával gyakorlottan használják a tanulók a szövegszerkesztő programot, tudnak szöveget, képet és táblázatot is tartalmazó dokumentumot minta vagy leírás alapján elkészíteni. A dokumentumok esztétikus megjelenítése érdekében képek gyűjtésére, feldolgozására kerül sor, képszerkesztő program segítségével. Ismerik a tanulók a táblázatkezelés alapjait, a diagramok szerkesztésének, módosításának lépéseit. Tudnak különböző dokumentumokból származó részleteket saját munkájukban elhelyezni, ismerik a webes publikáció jellemző elemeit.

A *problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel* témakörben a tanulók az életkoruknak megfelelő szinten tovább mélyítik az algoritmusleíró eszközökkel kapcsolatos ismereteiket, egyszerű algoritmusokat értelmeznek és fogalmazznak meg. Az iskolai étellel kapcsolatos, vagy egyénileg választott összetettebb problémák megoldásának folyamatát a tanulók tanári segédlettel részfolyamatokra bontják fel. A korábban megkezdett, folyamatos beavatkozást igénylő problémák tanulmányozása a paraméterértékek változtatásával és a változtatások eredményeinek megfigyelésével folytatódik.

A tanulók a problémákhoz algoritmusokat készítenek, az algoritmusokat programozási nyelven kódolják, a kódolás során megismerik a program működését, alkalmazzák a megismert utasításokat. Az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elve alapján a tanulók több oldalról megközelíthetik a problémát, feltárják a probléma szerkezetét, értelmezik az adatok közötti összefüggéseket, a strukturált megoldás érdekében eljárásokat készítenek. Az egyenletekkel leírható folyamatok tanulmányozása nem feltétlenül igényel informatikai segítséget, viszont a véletlen jelenségek tanulmányozása elképzelhetetlen a számítógép véletlenszám-generátora nélkül. A véletlenül alapuló jelenségek tanulmányozása akár a saját készítésű, akár a mások által készített programok tanulmányozásakor tanulságos.

Az *infokommunikációs* eszközök használatakor, az információszerzés során az általános iskola utolsó évfolyamain az internet hatékony használata kerül előtérbe. A tanulók az egyszerű keresések mellett az összetett keresések végzésében is gyakorlatot szereznek. Az információszerzés során szerzett tapasztalatok következtében megjelenik a kritikus szemlélet az információk hitelességével szemben. A szükséges információk megkeresésén, letöltésén túl a saját anyagaik publikálására is sor kerül.

A korábbi évek során megismert infokommunikációs eszközök bővítése, egyéb internetes és mobilkommunikációs lehetőségek megismerése következtében a tanulók egyre tudatosabban választanak a rendelkezésre álló elektronikus médiumok között. Betartják az adatvédelem alapvető szabályait, felismerik az ártó szándékú támadásokat és megfelelő eszközökkel képesek védekezni ezek ellen.

Az *információs társadalom* témakör feldolgozása során a tanulók megismerik az információkezeléssel kapcsolatos feladatokat, a veszélyek elhárítási lehetőségeit, a jogi és etikai vonatkozásokat. Az alkalmazás során kiemelt szerepet kap az információforrások hitelességének értékelése, az információk etikus használata. Az informatikai eszközök használatakor törekednek a helyes módszerek kialakítására, megismerik a kulturált együttélésre vonatkozó szabályokat és betartják azokat. Az informatikai eszközök használata jelentősen hozzájárul a változásokhoz, ezért érdemes megismerni a fejlődés egyes szakaszait.

A tanulók az életkori sajátosságoknak és az igényeknek megfelelő elektronikus szolgáltatásokkal ismerkednek meg, majd sor kerül azok hétköznapi életben betöltött szerepének, céljainak azonosítására és biztonságos, kritikus használatára. A fejlesztés során a szolgáltatások kiválasztását követően a működés megfigyelése és megértése, az egyes funkciók kipróbálása, a működési algoritmusok azonosítása, az eljárások értő alkalmazása és a kritikus szemléletmód kialakítása kap hangsúlyos szerepet.

A *könyvtári informatika* fejlesztési területen az egyre tudatosabb könyvtárhasználóvá nevelés a kiemelt cél. Ehhez járul hozzá az információs problémamegoldás alapvető lépéseinek ismerete, az egyes eszközök, módszerek tanári támogatással történő alkalmazása, továbbá az iskolai könyvtár állományának és szolgáltatásainak önálló használata. Az önálló forráskiválasztást és -használatot, a döntések meghozását támogatja, hogy a tanulók megismerik az egyes könyvtártípusok és szolgáltatásaik jellemzőit, különbségeit, a nyomtatott és elektronikus kézikönyvek, tájékoztató eszközök széles tárházát, azok információs értékét.

A különböző tantárgyi gyűjtőmunkákhoz, projektmunkákhoz kapcsolódó támogatásban, értékelésben hangsúlyos szerepet kapnak az etikai és jogi vonatkozások, a forrásjegyzék készítése és a hivatkozások.

7. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az informatikai eszközök használata		Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Adott informatikai környezet tudatos használata. Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásának ismerete. Az operációs rendszer alpműveleteinek ismerete. A számítógéppel való interaktív kapcsolattartáshoz legszükségesebb perifériák használata.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a különböző informatikai környezetekben. Az informatikai eszközök használata és működési elveinek megismerése. Az operációs rendszer és a számítógépes hálózat alapszolgáltatásainak használata. Az ismert eszközök közül az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és/vagy szoftvereszköz kiválasztása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>Tájékozódás a különböző informatikai környezetekben</i> Különböző informatikai környezetek jellemzőinek, elemeinek megismerése.	Feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.	<i>Fizika, biológia-egészségtan, kémia:</i> a tudomány és a technika mindennapi élettel való kapcsolata, az egyéni felelősség kérdése.	Szemléltetőeszközök, tárgyak, programok, feladatlapok.
<i>Az informatikai eszközök használata és működési elveinek megismerése</i> Informatikai eszközök fő részegységei. Perifériák, adathordozó eszközök működési elvei.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás		
<i>Az operációs rendszer és a számítógépes hálózat alapszolgáltatásainak használata</i> Az operációs rendszer és/vagy egy segédprogram alapszolgáltatásainak használata (mappaszerkezet kialakítása adathordozón, állományműveletek.) Egy hálózati operációs rendszer használatának alapszabályai (például: jogosultságok, adatvédelem, adatbiztonság). Az iskolai hálózat használata (szabályok, lehetőségek).	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés		
<i>Az ismert eszközök közül az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és szoftvereszköz kiválasztása</i> Iskolai feladatok elkészítésére alkalmas eszközök kiválasztása.	Tanári bemutatás.	<i>Fizika, kémia, matematika, biológia-egészségtan:</i> a tantárgyi órán felmerülő feladatok informatikai eszközzel történő megoldása. Az adott	Szemléltetőeszközök, tárgyak, programok.

		helyezethez legjobban illeszkedő hardver és szoftver kiválasztása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Monitor, nyomtató, lemezmeghajtó, hálózat, hálózati szolgáltatás.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek		Órakeret 16 óra
	2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása		
Előzetes tudás	Egyszerű rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása, mentése. Szövegműveletek végrehajtása. Multimédiás dokumentumok előállítás kész alapelemekből.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Rajzos-szöveges, táblázatos dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása. A dokumentumtípusok megismerése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>Rajzos, szöveges, táblázatos dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása</i> Kisebb méretű, de többféle formátumú dokumentum minta vagy leírás alapján történő elkészítése. Objektumok (például: táblázat, videó, diagram) beillesztése dokumentumba. Összetett dokumentumok minta vagy leírás alapján történő elkészítése.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegalkotás a társadalmi (közösségi) élet különböző területein a papíralapú és az elektronikus műfajokban).	Formázandó fájlok. Rajzok, képek, rajzeszközök, szemléltetőeszközök, tárgyak, információforrások, feladatlapok.
<i>Multimédiás dokumentumok előállításához szükséges alapelemek készítése</i> Digitális médiaelemek készítése (például: hangfelvétel, videófelvétel, fényképezés), jellemzőik megismerése.	Feladattal vezérelt egyéni munka	<i>Vizuális kultúra:</i> a technikai médiumok képkalkító módszerei; vizuális reklámok.	Szemléltetőeszközök.
<i>Előadások, bemutatók készítése</i> Valamely tantárgy ismeretanyagát feldolgozó, különböző típusú prezentációk készítése. Prezentációk önálló megtervezése és elkészítése. A blogkészítés alapjai.	Feladattal vezérelt egyéni munka.		

Kulcsfogalmak / fogalmak	Szöveg, digitális médiaelem.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés		
Előzetes tudás	Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök ismerete. Adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése. Néhány közhasznú információforrás használata. Adatkeresés digitális tudásbázis-rendszerben. Térképhasználati alapismeretek.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök, illetve módszerek megismerése. Az adatbázisból való információszerezés módjainak megismerése. Térképhasználati ismeretek felhasználása, keresése az interneten.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési-munkaformák és	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök, illetve módszerek megismerése</i> Táblázatok használata a hétköznapi és az iskolai életben (például: cella, sor, oszlop, hivatkozás, képlet). Adatok formátuma, típusai (például: szöveg, szám, pénznem). Az adatok szemléltetését segítő eszközök (például: diagram) megismerése. Az adatok csoportosítása, értelmezése, grafikus ábrázolása, következtetések levonása. Diagramok készítése.	Feladattal vezérelt egyéni munka.		Szemléltetőeszközök, tárgyak, programok, feladatlapok.
<i>Adatbázisokból való információszerezés módjainak megismerése</i> Az adatok gyűjtése, csoportosítása, lekérdezése.		<i>Fizika, kémia, földrajz, biológia-egészségtan:</i> a vizsgált természeti és technikai rendszerek állapotának leírására szolgáló szempontok és módszerek használata.	Szemléltetőeszközök.
<i>Térképhasználati ismeretek felhasználása, keresése az interneten</i> Térképhasználati ismeretek alkalmazása.	Feladattal vezérelt egyéni munka.	<i>Földrajz, fizika:</i> a térbeli tájékozódást szolgáló	Térképprogram

<p>Térképek keresése, használata. Keresés a térképeken, a térképek átalakítása.</p>		<p>eszközök és módszerek alapjai és felhasználásuk. A GPS idő-, távolság- és sebességadatainak értelmezése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak /fogalmak</p>	<p>Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, cella, oszlop, sor, aktív cella, tartomány, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, konstans, relatív és abszolút hivatkozás, képlet, diagram</p>		
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel</p>		<p>Órakeret 7 óra</p>
	<p>3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása</p>		
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az információ világában való tájékozódás képessége, néhány jelrendszer ismerete, használata. Az információfelhasználás etikai szabályainak, veszélyeinek ismerete. Algoritmusleírás eszközeinek ismerete. Egyszerű folyamatábra értelmezése, készítése. Az algoritmuskészítés legfontosabb lépéseinek alkalmazása. Legalább egy programozási nyelv ismerete, alapszintű alkalmazása.</p>		
<p>További feltételek</p>	<p>Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Algoritmus leírása. A feladatmegoldást segítő eszközök ismerete. Csoportos feladatmegoldás. Összetett probléma fejlesztői környezetben való megoldása.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	<p>Taneszközök</p>
<p><i>A problémák megoldásához szükséges eszközök és módszerek megismerése</i> Az algoritmusleírás eszközeinek mélyebb elsajátítása (pl. folyamatábra elemeinek bővítése). Egyszerű algoritmusok leírása algoritmusleíró nyelven. A feladatmegoldást segítő lehetőségek megismerése.</p>	<p>Csoportmunka tanári irányítással</p>	<p><i>Matematika:</i> algoritmus követése, értelmezése, készítése. Elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok) használata, készítése. Megalkotott rendszer átalakítása.</p>	<p>Rajzok, képek, rajzeszközök, szemléltetőeszközök, tárgyak, információforrások, feladatlapok</p>
<p><i>Problémák megoldása önállóan, illetve irányított csoportmunkában</i> Iskolai élethez kapcsolódó problémák, illetve választott saját feladatok megoldása önállóan, vagy irányított csoportmunkában.</p>	<p>Egyéni munka tanári irányítással</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a tantárgyak tananyagainak feldolgozása, adatgyűjtés interneten. Az adatok tárolása és cseréje különböző informatikai eszközök felhasználásával.</p>	<p>Rajzok, képek, rajzeszközök.</p>
<p>Kulcsfogalmak</p>	<p>Utasítás, elágazás, ciklus, feltétel, programkód, futtatás, fordítás, tesztelés.</p>		

/fogalmak			
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés		
Előzetes tudás	Egyszerű programozási nyelv, fejlesztői környezet ismerete. Adatbevitel, a végeredmény megjelenítése, grafikai alapismeretek.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetett algoritmusok készítése, és ezek programban való megvalósítása. A fejlesztői környezet program állapotjellemzőinek kezelése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>Adott feladat megoldásához algoritmuselemek, algoritmusok tervezése, végrehajtása</i> Algoritmus kódolása a számítógép számára egyszerű programozási nyelven. Az eljáráskészítés előnyeinek vizsgálata, eljárások alkalmazása (paraméterezés).	Tanári bemutatás önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.	<i>Matematika:</i> algoritmus követése, értelmezése, készítése. Rendszeralkotás – elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok) használata, készítése. Megalkotott rendszer átalakítása	Fejlesztői rendszer
<i>Robotvezérlési, grafikai feladatok megoldása fejlesztőrendszerrel</i> Teknőc állapotának változtatása, állapotjellemzőinek ismerete.	Feladattal vezetett egyéni munka, csoportmunka tanári irányítással.		
Kulcsfogalmak /fogalmak	Lépésenkénti finomítás elve, bemenő adat, kimenő adat, változó.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése		
Előzetes tudás	Egyszerű programozási nyelv, vezérlés-szemléletű fejlesztői környezet ismerete. Az eljárás alkalmazásának és az eljárás paraméterének ismerete.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Véletlen események modellezése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások,	Kapcsolódási pontok	Taneszközök

	módszerek, szervezési- és munkaformák		
<i>A paramétermódosítás hatásainak megfigyelése</i> Tantárgyi szimulációs programok használata, a paraméterváltoztatás hatásainak vizsgálata.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.	<i>Kémia, fizika, biológia, földrajz:</i> szimulációs programok.	Szemléltetőeszközök, tárgyak, programok, feladatlapok.
Kulcsfogalmak /fogalmak	Modell, paraméter, szimuláció.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció		Órakeret 4 óra
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek		
Előzetes tudás	Böngészőprogramok, keresők, levelezőrendszerek használata. Információkeresés az interneten. Megadott művek elektronikus katalógusban való visszakeresése.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az információk hatékony keresése, a legfontosabb információk megtalálása, a hiteles és nem hiteles információk megkülönböztetése, információk kritikus kezelése, a tartalmak publikálásra való előkészítése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>Összetett keresések űrlapok segítségével</i> Tematikus és kulcsszavas keresőgépek használata az információ elérésére, több keresési szempont egyidejű érvényesítése, űrlapok kitöltése.	Feladattal vezetett egyéni munka.	<i>Földrajz:</i> a Föld országainak, fővárosainak bemutatásához, prezentációk készítéséhez	Információforrások és feladatlapok.
<i>Hatékony, céltudatos információszerzés</i> Releváns információk kiszűrése a kereső által megtalált adathalmazból.	Feladattal vezetett egyéni munka.	anyagok gyűjtése, kiselőadás készítése	Információforrások
<i>Információforrások irányított kiválasztása, hitelességének vizsgálata, szelektálása</i> Az információk elemzése hitelesség szempontjából. Több hasonló tartalmú oldal összehasonlítása.		<i>Fizika:</i> természettudományos anyagok gyűjtése, a megbízhatóság vizsgálata.	
Kulcsfogalmak /fogalmak	Keresés, letöltés, hitelesség, űrlap.		
Tematikai egység/	4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák		

Fejlesztési cél			
Előzetes tudás	Elektronikus levél írása, fogadása, új postafiók regisztrálása.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A modern infokommunikációs eszközök hatékony használata.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési-munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>A kommunikációs modell megismerése</i> <i>Infokommunikációs eszközök használata, a mobilkommunikációs eszközök megismerése.</i> Az információ küldésének és fogadásának megismerése. Kapcsolatteremtés infokommunikációs eszközök útján. Az internet kommunikációs szolgáltatásai.	Feladattal vezetett egyéni munka.	<i>Kémia, biológia-egészségtan:</i> feladatok közös kidolgozása kommunikációs csatornákon keresztül.	Információforrások és feladatlapok.
Kulcsfogalmak /fogalmak	Kommunikációs modell, üzenet, internetes kommunikáció, mobilkommunikáció, adatvédelem.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.3. Médiainformatika		
Előzetes tudás	A hagyományos és az elektronikus média kezelése, az internetes média elérése, egyes elemek letöltése. A médiában megjelenő információk hitelességének kritikus értékelése.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A legújabb médiainformatikai technológiák használata, alkalmazása; önálló és kritikus attitűd fejlesztése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési-munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>A hagyományos médiumok modern megjelenési formáinak megismerése, alkalmazásuk a megismerési folyamatban</i> A média alkalmazási lehetőségei. Internet, televízió, rádió használata. Elektronikus könyv, hangoskönyv használata.	Feladattal vezetett egyéni munka.	<i>Matematika:</i> bonyolult vagy érdekes függvények vizsgálatához anyaggyűjtés, digitális táblára anyagfeldolgozáshoz. <i>Földrajz:</i> térképhasználat.	Információforrások és feladatlapok.

Szótárak, lexikonok, folyóiratok az interneten. Képek, zenék, filmek elérése az interneten. Oktatóprogramok, oktatóanyagok keresése az interneten. Internetes térképek keresése.			<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> hangoskönyv, elektronikus könyv. <i>Idegen nyelvek, magyar nyelv és irodalom:</i> szótárak, lexikonok használata	
Kulcsfogalmak /fogalmak	Internetes oktatóprogram, regisztráció, online szótár, online elérés, elektronikus könyv, hangoskönyv, információmegosztó portálok.			
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az információs társadalom			Órakeret 3 óra
	5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai			
Előzetes tudás	Informatikai biztonsággal, információkezeléssel kapcsolatos tapasztalatok. Infokommunikációs eszközök használata során tanúsított viselkedési módok megfigyelése, véleményezése.			
További feltételek	Személyi Tárgyi: média-szaktanterem, könyvtár.			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az információ előállítása, megosztása, terjesztése, használata, átalakítása. Az információ kezelése során felmerülő veszélyek felismerése, elhárításuk lehetőségei. Az információforrások hitelességének értékelése.			
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési-munkaformák	és	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>Az adatokkal való visszaélések, veszélyek megismerése, azok kivédése, a védekezés módszereinek megismerése</i> Az adatvédelemmel kapcsolatos feladatok megismerése. Az adatokkal való visszaélések kivédése. Az adatokkal való visszaélésekből származó veszélyek és következmények megismerése. Védekezési módszerek és szempontok megismerése.	Projektfeladatok megoldása.		<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> az emberi tevékenységek hatásainak felismerése, a tevékenységek nem várt hatásainak kezelési ismeretei.	Szemléltetőeszközök.
<i>Az információ hitelessége és ellenőrzési lehetőségeinek megismerése</i> Megbízható információforrások ismerete. Az információ hitelességének értékelése.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka, bemutatás, kiselőadás.		<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a tevékenységekhez szükséges információk kiválasztása és alkalmazása. A különböző eredetű információk szűrése, értékelése, összekapcsolása, érvényességük kiterjesztése.	Információforrások, gyakorló feladatok.
Kulcsfogalmak	Adat, adathalászat, kéretlen levél (spam), lánclevél (hoax), információ, információforrás, hitelesség, megbízhatóság.			

/fogalmak			
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Könyvtári informatika		Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Az iskolai könyvtár önálló használata a raktári rend ismeretében. Közkönyvtári tapasztalatok. Könyvtári katalógusok irányított használata. Az önálló műre való hivatkozás alapjainak ismerete.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: média-szaktanterem, könyvtár.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az iskolai és lakóhelyi könyvtár alapszolgáltatásainak és a különböző információforrásoknak önálló, alkotó és etikus felhasználása egyszerű tanulmányi feladatok egyéni és csoportos megoldása során.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési-munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>Könyvtártípusok, funkcionális terek</i> Tájékozódás az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezetében. Az összes könyvtártípus jellemzőinek megismerése, összehasonlítása. A kézikönyvtár összetételének és tájékozódásban betöltött szerepének megismerése. Nagyobb könyvtárak funkcionális tereinek megismerése. Önálló eligazodás a települési közkönyvtárban. A gyermekkönyvtár (-részleg) önálló használata. Könyvtárlátogatás.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> könyvtárhasználat.	Információforrások és feladatlapok.
<i>Könyvtári szolgáltatások</i> Könyvtári szolgáltatások irányított alkalmazása a tanulásban és a tájékozódásban. A kézikönyvtár önálló használata.	Csoportmunka tanári irányítással.		Információforrások.
<i>Információkeresés</i> Hatékony, céltudatos információszerzés. Keresett téma kifejezése tárgyszóval. Összetett keresőkérdés megfogalmazása. Megadott szempontok szerint való keresés az iskolai és a lakóhelyi elektronikus könyvtári katalógusban. Konkrét feladathoz való irányított forráskeresés katalógus és bibliográfia segítségével.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka tanári irányítás mellett.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a tevékenység információforrásainak használata: a tevékenységhez kapcsolódó információszükséglet behatárolása és a tevékenységhez, a probléma megoldásához szükséges komplex tájékozódás. <i>Fizika, kémia, biológia-egészségtan:</i> információk keresése, könyvtár-, folyóirat-	Könyvtári információforrások.

<p>A forráskeresés és -feldolgozás lépéseinek tudatosítása, irányított alkalmazása.</p>		<p>és internethasználat, adatbázisok, szimulációk használata. Természettudományi témájú ismeretterjesztő források önálló keresése, követése, értelmezése, az ismeretszerzés eredményeinek bemutatása. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> írás, szövegalkotás: rövidebb beszámolókat anyagának összegyűjtése, rendezése különböző nyomtatott (lexikonok, kézikönyvek) és elektronikus forrásokból. Az önálló feladatvégzés, információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazása. Internetes enciklopédiák és keresőprogramok használata. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> önálló információgyűjtés adott témához különböző médiumokból. <i>Földrajz:</i> tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról – információgyűjtés internetalapú szolgáltatásokkal (tények, adatok, menetrendek, hírek, idegenforgalmi ajánlatok).</p>	
<p>Kulcsfogalmak /fogalmak</p>	<p>Nemzeti könyvtár, szakkönyvtár, elektronikus könyvtár, linkgyűjtemény, keresőkérdés, tárgyszó, szerzői jog, információs érték.</p>		
<p>Minimum követelmény a 7. évfolyam végén</p>	<p><i>A tanuló az informatikai eszközök használata témakör végére</i> ismerjen meg különböző informatikai környezeteket; ismerje és tudja használni egy operációs rendszer, valamint a számítógépes hálózat alapszolgáltatásait; tudja megkülönböztetni a számítógép és egyéb informatikai eszközök főbb részeit; ismerje a legfontosabb perifériák működési elveit; önállóan legyen képes a tanult feladattípusok azonosítására, a megoldáshoz szükséges hardver- és szoftvereszközök kiválasztására és használatára. <i>A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére</i> tudjon különböző típusú dokumentumokba különböző objektumokat beilleszteni; tudjon szöveget, képet, rajzot is tartalmazó dokumentumot minta vagy leírás alapján elkészíteni; tudjon médiaelemeket minta vagy leírás alapján elkészíteni;</p>		

	<p>tudjon bemutatót készíteni; tudjon egyszerű táblázatot létrehozni. <i>A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére</i> ismerje és használja az algoritmusleíró eszközöket; ismerje egy programozási nyelv alapszintű utasításait; tudjon kódolni algoritmusokat; legyen képes tantárgyi szimulációs programok használatára. <i>A tanuló az infokommunikáció témakör végére</i> legyen képes megkeresni a kívánt információt; legyen képes az információ értékelésére; használja a legújabb infokommunikációs technológiákat, szolgáltatásokat. <i>A tanuló az információs társadalom témakör végére</i> ismerje az informatikai biztonsággal és adatvédelemmel kapcsolatos fogalmakat; ismerje az adatokkal való visszaélésekből származó veszélyeket és következményeket; ismerjen megbízható információforrásokat; legyen képes értékelni az információ hitelességét. <i>A tanuló a könyvtári informatika témakör végére</i> a könyvtár és az internet szolgáltatásait igénybe véve képes önállóan releváns forrásokat találni konkrét tantárgyi feladataihoz; képes alkalmazni a más tárgyakban tanultakat (pl. informatikai eszközök használata, szövegalkotás).</p>
--	--

8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az informatikai eszközök használata	Órakeret 3 óra	
Előzetes tudás	Adott informatikai környezet tudatos használata. Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásának ismerete. Az operációs rendszer alapműveleteinek ismerete. A számítógéppel való interaktív kapcsolattartáshoz legszükségesebb perifériák használata.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásáról szerzett ismeretek bővítése. Az informatikai eszközök használata és működési elveinek megismerése. Az ismert eszközök közül az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és/vagy szoftvereszköz kiválasztása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési-munkaformák és	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásáról szerzett ismeretek bővítése</i> Az informatikai eszközfüggőség és a megelőzés lehetőségei.	Feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.		Szemléltetőeszközök, tárgyak, programok, feladatlapok.
<i>Az informatikai eszközök használata és működési elveinek megismerése</i> Perifériák, adathordozó eszközök működési elvei. Digitalizálás.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás		Szemléltetőeszközök.
<i>Az operációs rendszer és a számítógépes hálózat alapszolgáltatásainak használata</i> Az operációs rendszer és/vagy egy segédprogram alapszolgáltatásainak használata (tömörítés, kibontás).	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés	<i>Fizika, biológia-egészségtan, kémia:</i> a tudomány és a technika mindennapi élettel való kapcsolata, az egyéni felelősség kérdése.	
<i>Az ismert eszközök közül az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és szoftvereszköz kiválasztása</i> Iskolai feladatok elkészítésére alkalmas eszközök kiválasztása.		<i>Fizika, kémia, matematika, biológia-egészségtan:</i> a tantárgyi órán felmerülő feladatok informatikai eszközzel történő megoldása. Az adott helyzethez legjobban illeszkedő hardver és szoftver kiválasztása.	Szemléltetőeszközök, tárgyak, programok, feladatlapok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adathordozó, merevlemez, optikai lemez, lemezmeghajtó, digitalizálás, hálózat, hálózati szolgáltatás, tömörítés, tömörített állomány.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek	Órakeret 15 óra	
	2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása		
Előzetes tudás	Egyszerű rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása, mentése. Szövegműveletek végrehajtása. Multimédiás dokumentumok előállítása kész alapelemekből.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Multimédiás dokumentumok előállításához szükséges alapelemek készítése. Előadások, bemutatók készítése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- munkaformák és	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>Rajzos, szöveges, táblázatos dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása</i> Objektumok (például: táblázat, videó, diagram) beillesztése dokumentumba. A dokumentumban elhelyezhető különböző objektumok tulajdonságainak megismerése, az egyes jellemzők módosítása. Összetett dokumentumok minta vagy leírás alapján történő elkészítése.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegalkotás a társadalmi (közösségi) élet különböző területein a papíralapú és az elektronikus műfajokban). <i>Fizika, kémia, biológia-egészségtan:</i> kísérlet vagy vizsgálat jegyzőkönyvének elkészítése.	Szemléltetőeszközök, formázandó fájlok.
<i>A dokumentumtípusok megismerése</i> Weblap. Blogkészítés.	Feladattal vezérelt egyéni munka		
<i>Multimédiás dokumentumok előállításához szükséges alapelemek készítése</i> Digitális médiaelemek készítése, műveletek médiaelemekkel (például: szerkesztés, vágás).	Feladattal vezérelt csoportmunka.	<i>Vizuális kultúra:</i> a technikai médiumok képalkotó módszerei; vizuális reklámok.	
<i>Előadások, bemutatók készítése</i> Valamely tantárgy ismeretanyagát feldolgozó, különböző típusú prezentációk készítése. Prezentáció előadása.		<i>Minden tantárgy:</i> Tantárgyi ismeretanyag feldolgozása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szöveg, digitális médiaelem, weblap, blog.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés		
Előzetes tudás	Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök ismerete. Adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése. Néhány közhasznú információforrás használata. Adatkeresés digitális tudásbázis-rendszerben. Térképhasználati alapismeretek.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Adatok grafikus ábrázolása, következtetések levonása. A megtalált információ rögzítése, értelmezése, feldolgozása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök, illetve módszerek megismerése</i> Táblázatok használata a hétköznapi és az iskolai életben (például: cella, sor, oszlop, hivatkozás, képlet). Diagramok készítése.	Feladattal vezérelt egyéni munka.		Szemléltetőeszközök, tárgyak, programok, feladatlapok.
<i>Adatok grafikus ábrázolása, következtetések levonása</i> Táblázatok használata a mindennapi életben. Kimutatások, diagramok készítése. Adatelemzést szolgáló függvények (például: összegzés, szélsőérték, átlag) megismerése.	Feladattal vezérelt egyéni munka.	<i>Matematika:</i> ismeretek alkalmazása az újabb ismeretek megszerzésében, a gyakorlati életben és más tantárgyak keretében (pl. százalék, kamatos kamat, terület-, felszín-, térfogatszámítás, relatív gyakoriság, valószínűség, logaritmusfüggvény). Táblázatok készítése. <i>Fizika, kémia, biológia-egészségtan, földrajz:</i> mérési adatok, ábrák értelmezése. Természeti jelenségek, folyamatok időbeli lefolyásának leírása függvényekkel, diagramok elemzése, értelmezése.	Szemléltetőeszközök.
<i>A megtalált információ rögzítése, értelmezése, feldolgozása</i> Állományok, találati listák letöltése, adatok értelmezése, adatfeldolgozás.	Egyéni munka.		
Kulcsfogalmak/	Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, cella, oszlop, sor, aktív cella, tartomány, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, konstans, relatív és		

fogalmak	abszolút hivatkozás, képlet, függvény, diagram.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel		Órakeret 7 óra
	3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása		
Előzetes tudás	Az információ világában való tájékozódás képessége, néhány jelrendszer ismerete, használata. Az információfelhasználás etikai szabályainak, veszélyeinek ismerete. Algoritmisleírás eszközeinek ismerete. Egyszerű folyamatábra értelmezése, készítése. Az algoritmuskészítés legfontosabb lépéseinek alkalmazása. Legalább egy programozási nyelv ismerete, alapszintű alkalmazása.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Algoritmus leírása. A feladatmegoldást segítő eszközök ismerete. Csoportos feladatmegoldás. Összetett probléma fejlesztői környezetben való megoldása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>A problémák megoldásához szükséges eszközök és módszerek megismerése</i> Az algoritmisleírás eszközeinek mélyebb elsajátítása (pl. folyamatábra elemeinek bővítése). Egyszerű algoritmusok leírása algoritmisleíró nyelven. A feladatmegoldást segítő lehetőségek megismerése.	Csoportmunka tanári irányítással	<i>Matematika:</i> algoritmus követése, értelmezése, készítése. Elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok) használata, készítése. Megalkotott rendszer átalakítása.	Rajzok, képek, rajzeszközök, szemléltetőeszközök.
<i>Problémák megoldása önállóan, illetve irányított csoportmunkában</i> Iskolai élethez kapcsolódó problémák, illetve választott saját feladatok megoldása önállóan, vagy irányított csoportmunkában.	Egyéni munka tanári irányítással	<i>Magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a tantárgyak tananyagainak feldolgozása, adatgyűjtés interneten. Az adatok tárolása és cseréje különböző informatikai eszközök felhasználásával.	Rajzok, képek, rajzeszközök.
<i>A robotika alapjainak megismerése, egyszerű vezérlési problémák megoldása</i> Alakzatok rajzolása, vagy egyszerű vezérléses játék készítése valamely fejlesztői környezetben. A paraméterértékek változtatása, a változtatások hatásának tanulmányozása.	Irányított csoportmunka	<i>Matematika:</i> tájékozódás a síkban. A tájékozódást segítő viszonyok ismerete. A feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése a megalkotásuk előtt. Szerkesztések különféle szerkesztési eszközökkel és eljárásokkal. Objektumok létrehozása adott feltételek szerint. Geometriai alakzatok tulajdonságai.	

		Koordináta-rendszer, koordináták.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Utasítás, elágazás, ciklus, feltétel, programkód, futtatás, fordítás, tesztelés.		
Tematikai egység/Fejlesztési cél	3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés		
Előzetes tudás	Egyszerű programozási nyelv, fejlesztői környezet ismerete. Adatbevitel, a végeredmény megjelenítése, grafikai alapismeretek.		
További feltételek	Személyi		
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetett algoritmusok készítése, és ezek programban való megvalósítása. Az alulról felfelé építkezés elvének ismerete. Az eljárások és a rekurzió alkalmazása. Az összetett adattípusok alkalmazása és kezelése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési-munkaformák és	Kapcsolódási pontok	Tan eszközök
<i>Adott feladat megoldásához algoritmuselemek, algoritmusok tervezése, végrehajtása</i> Eljáráskészítés: paraméterezés, feltételes utasítások, ciklusok, rekurziók. Összetett algoritmusok készítése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elve alapján.	Tanári bemutatás önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.	<i>Matematika:</i> algoritmus követése, értelmezése, készítése. Rendszeralkotás – elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok) használata, készítése. Megalkotott rendszer átalakítása.	Fejlesztői rendszer
<i>A problémamegoldáshoz szükséges adatok és az eredmény kapcsolata</i> A bemenő adatok, a kimenő adatok és a változók értékeinek megadása, a bemenő adat és eredmény kapcsolatának megfigyelése. A programozás eredményeinek további felhasználása.	Feladattal vezetett egyéni munka, csoportmunka tanári irányítással.	<i>Fizika, kémia:</i> műveletek, összefüggések kiszámolása, számítógépes mérések elvégzése. <i>Matematika:</i> oktatási-tanulási technológiákkal való megismerkedés, azok interaktív használata. A programozni kívánt művelettel kapcsolatos alapvető ismeretek.	Fejlesztői rendszer
<i>Elemi és összetett adatok megkülönböztetése, kezelése</i> Elemi és összetett adattípusok jellemzőinek megismerése, alkalmazásuk. Az összetett adatok kezelése.		<i>Matematika:</i> a feltételekkel való összevetés során annak tudatosítása, hogy a feltételek hogyan befolyásolják az eredményt.	Fejlesztői rendszer
Kulcsfogalmak/fogalmak	Alulról felfelé építkezés elve, lépésenkénti finomítás elve, elemi adat, bemenő adat, kimenő adat, összetett adat, változó.		
Tematikai egység/Fejlesztési cél	3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése		

Előzetes tudás	Egyszerű programozási nyelv, vezérlés-szemléletű fejlesztői környezet ismerete. Az eljárás alkalmazásának és az eljárás paramétereinek ismerete.		
További feltételek	Személyi		
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Véletlenszám generálása, véletlen esemény szimulálása. Véletlen események modellezése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési-munkaformák és	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>Véletlen jelenségek modelljeinek megismerése, a paramétermódosítás hatásainak megfigyelése</i> Véletlenszám generálása, a véletlenszámok alkalmazása programokban.		<i>Matematika:</i> véletlen esemény.	Szemléltetőeszközök, tárgyak, programok, feladatlapok.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Véletlenszám, véletlen esemény, modell.		
Tematikai egység/Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció	Órakeret 4 óra	
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek		
Előzetes tudás	Böngészőprogramok, keresők, levelezőrendszerek használata. Információkeresés az interneten. Megadott művek elektronikus katalógusban való visszakeresése.		
További feltételek	Személyi		
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az információk hatékony keresése, a legfontosabb információk megtalálása, a hiteles és nem hiteles információk megkülönböztetése, információk kritikus kezelése, a tartalmak publikálásra való előkészítése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési-munkaformák és	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>Nyomtatásra és webes publikálásra szánt dokumentumok készítése</i> Nyomtatási beállítások. Webes publikálásra alkalmas fájlformátumok megismerése. Internetes oldalak feltöltése egy nyilvános tárhelyre. Publikus és nem publikus adatok megkülönböztetése.	Feladattal vezetett egyéni munka.		Információforrá-sok és feladatlapok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Keresés, letöltés, publikálás, hitelesség, űrlap.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák		
Előzetes tudás	Elektronikus levél írása, fogadása, új postafiók regisztrálása.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A modern infokommunikációs eszközök hatékony használata.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>A kommunikációs célnak megfelelő választás a médiumok között</i> A különböző médiumokban rejlő lehetőségek. <i>A fogvatékkal élőkkel való és a fogvatékkal élők közötti kommunikációt biztosító eszközök megismerése.</i>	Feladattal vezetett egyéni munka.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> közösségi portálokon megjelenő személyes adatok vizsgálata a védelem és adatbiztonság szempontjából.	Információforrások és feladatlapok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Internetes kommunikáció, mobilkommunikáció, adatvédelem.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az információs társadalom		Órakeret 3 óra
	Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai		
Előzetes tudás	Informatikai biztonsággal, információkezeléssel kapcsolatos tapasztalatok. Infokommunikációs eszközök használata során tanúsított viselkedési módok megfigyelése, véleményezése.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: média-szaktanterem, könyvtár.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az információ kezelése során felmerülő veszélyek felismerése, elhárításuk lehetőségei. Az információforrások hitelességének értékelése. Viselkedési szabályok közös kialakítása, a kulturált együttélés szabályainak betartása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és	Kapcsolódási pontok	Taneszközök

	munkaformák		
<p><i>Az informatikai eszközök alkalmazásának fontosabb etikai kérdései</i></p> <p>A jogtisztaszoftverhasználat előnyei. Szabaddon vagy korlátozottan használható programok használata. A programhasználat során betartandó jogok és kötelességek.</p>	Projektfeladatok megoldása.	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> az iskolai környezet rendje, tisztasága.</p>	
<p><i>Az információforrások etikus felhasználásának megismerése</i></p> <p>Az információszerzés folyamatának ismerete. Az információforrások etikus felhasználása. Az információforrások feltüntetése. Az információ értéként való kezelése, megosztása.</p>	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka, bemutatás, kiselőadás.	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a személyes felelősség belátása és érvényesítése a közvetlen környezet alakításában. <i>Fizika, kémia, biológia-egészségtan, földrajz, történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> információk keresése, könyvtár-, folyóirat- és internethasználat, adatbázisok, szimulációk használata, kiselőadások tervezése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az információs kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó tipikus hibák és veszélyek felismerése, kiküszöbölése.</p>	Információforrások, gyakorló feladatok.
<p><i>Az információ és az informatika emberi kapcsolatokra gyakorolt hatásának megismerése</i></p> <p>Az információ szerepe az információs társadalomban. Az informatikai eszközök használatának következményei.</p>	Feladattal vezetett önálló munka.	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a probléma megoldásához szükséges komplex tájékozódás.</p>	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Jogtisztaszoftver, licenc, ingyenes szoftver, korlátozottan használható szoftver.		
Tematikai egység/Fejlesztési cél	Az e-szolgáltatások szerepe és használata		
Előzetes tudás	Életkori sajátosságoknak megfelelő elektronikus szolgáltatásokkal kapcsolatos tapasztalatok, vélemények megfogalmazása.		
További feltételek	Személyi		
	Tárgyi: számítógépes szaktanterem.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elektronikus szolgáltatások hétköznapi életben betöltött szerepének felismerése. Az elektronikus szolgáltatások használata, a biztonság figyelembevétele, a kritikus szemléletmód kialakítása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési-és	Kapcsolódási pontok	Tan eszközök

	munkaformák		
<i>Az e-szolgáltatások használatának célirányos megismerése</i> Az elektronikus szolgáltatások funkcióinak megismerése. Az elektronikus szolgáltatások működésének megismerése, a szolgáltatások igénybevétele, használata, lemondása.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a megtakarítási lehetőségek felismerése, a hatékonyság, egészség- és környezettudatosság érvényesítése.	Információforrások
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információs társadalom, média, elektronikus szolgáltatások, regisztráció, leiratkozás, azonosító, jelszó.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Könyvtári informatika	Órakeret 4 óra	
Előzetes tudás	Az iskolai könyvtár önálló használata a raktári rend ismeretében. Közkönyvtári tapasztalatok. Könyvtári katalógusok irányított használata. Az önálló műre való hivatkozás alapjainak ismerete.		
További feltételek	Személyi Tárgyi: média-szaktanterem, könyvtár.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az iskolai és lakóhelyi könyvtár alapszolgáltatásainak és a különböző információforrásoknak önálló, alkotó és etikus felhasználása egyszerű tanulmányi feladatok egyéni és csoportos megoldása során.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>Dokumentumtípusok, kézikönyvek</i> Nyomtatott és elektronikus kézikönyvek, közhasznú információforrások és ismeretterjesztő művek típusainak ismerete. Közhasznú adatbázisok használata.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka.	<i>Matematika:</i> ismerethordozók használata – könyvek (pl. matematikai zsebkönyvek, szakkönyvek, ismeretterjesztő könyvek, lexikonok, feladatgyűjtemények, táblázatok, képletgyűjtemények). <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az önálló feladatvégzés, információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazása: segédkönyvek, szótárak, lexikonok, helyesírási kézikönyvek használata, ismeretlen kifejezések jelentésének megkeresése egy nyelvű szótárakban. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről. <i>Biológia-egészségtan:</i> az élővilág rendszerezésében érvényesülő szempontok bemutatása határozókönyvek alapján.	Információforrások és feladatlapok.

<p><i>Forráskiválasztás</i> A feladatnak megfelelő forrástípus önálló kiválasztása. Információforrások hitelességének vizsgálata, szelektálása. Többféle forrásra épülő tematikus gyűjtőmunka.</p>	<p>Csoportmunka tanári irányítással.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a tevékenység információforrásainak használata. A tevékenységekhez szükséges információk kiválasztása és alkalmazása. A különböző eredetű információk szűrése, értékelése, összekapcsolása, érvényességük kiterjesztése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az információ kritikus befogadásának megalapozása (azonos témáról különböző forrásból származó rövidebb információk összevetése tanári irányítással, csoportosan). <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a források megbízhatósága.</p>	<p>Információforrások</p>
<p><i>Bibliográfiai hivatkozás, forrásfelhasználás</i> Bibliográfiai hivatkozás önálló készítése. Idézés jelölése. A szerzői jogi vonatkozások megértése. Forrásjegyzék összeállítása.</p>	<p>Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka tanári irányítás mellett.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> források megjelölése.</p>	
<p>Kulcsfogalma k/fogalmak</p>	<p>Elektronikus könyvtár, kézikönyv, szaklexikon, szakkönyv, napilap, folyóirat, bibliográfia, linkgyűjtemény, keresőkérdés, tárgyszó, szerzői jog, információs érték, felhasznált irodalom jegyzék.</p>		
<p>Minimumkövetelmény a 8. évfolyam végén</p>	<p><i>A tanuló az informatikai eszközök használata témakör végére</i> ismerje az informatikai eszközökkel kapcsolatos függőség néhány jellemzőjét, legyen képes tenni a függőség kialakulása ellen; ismerje a legfontosabb perifériák működési elveit; önállóan legyen képes a tanult feladattípusok azonosítására, a megoldáshoz szükséges hardver- és szoftvereszközök kiválasztására és használatára. <i>A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére</i> tudjon szöveget, képet, rajzot is tartalmazó dokumentumot minta vagy leírás alapján elkészíteni; tudjon médiaelemeket minta vagy leírás alapján elkészíteni; ismerje a diagramok szerkesztésének, módosításának lépéseit; tudjon bemutatót készíteni. <i>A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére</i> lássa át a problémamegoldás folyamatát; tudjon egyszerű vezérlési feladatokat megoldani fejlesztői környezetben; ismerjen és alkalmazzon tervezési eljárásokat; legyen képes meghatározni az eredményt a bemenő adatok alapján. <i>A tanuló az infokommunikáció témakör végére</i> legyen képes előkészíteni az információt weben történő publikálásra; tudja megkülönböztetni a publikussá tehető és a védendő adatait. <i>A tanuló az információs társadalom témakör végére</i> ismerje az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályokat;</p>		

	<p>ismerje az információforrások etikus felhasználási lehetőségeit; ismerje fel az informatikai eszközök használatának az emberi kapcsolatokra vonatkozó következményeit; ismerjen néhány elektronikus szolgáltatást; legyen képes a szolgáltatások igénybevételére, használatára, lemondására. <i>A tanuló a könyvtári informatika témakör végére</i> a választott forrásokat képes alkotóan és etikusán felhasználni a feladatmegoldásban; egyszerű témában képes az információs problémamegoldás folyamatát önállóan végrehajtani.</p>
--	---

A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai nevelése - oktatása

A Nemzeti alaptanterv a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának is alapdokumentuma, az abban meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok, kulcskompetenciák, illetve a műveltségi területeken megfogalmazott célok, feladatok a sajátos nevelési igényű tanulóknak is érvényesek.

A sajátos nevelési igényű tanulók habilitációs, rehabilitációs célú ellátása

A sajátos nevelési igény kifejezi:

a tanuló életkori sajátosságainak fogyatékoság által okozott részleges vagy teljes körű módosulását az iskolai tanuláshoz szükséges képességek kialakulásának sajátos útját, fejlődésének eltérő ütemét, esetleg részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, lassúbb ütemű és az átlagtól eltérő szintű fejleszthetőségét.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teheti szükségessé.

A habilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység olyan szakmaközi együttműködésben kialakított és szervezett nyitott tanítási-tanulási folyamatban valósul meg, mely az egyes tanulók vagy tanulócsoportok igényeitől függő eljárások, időkeret, eszközök, módszerek, terápiák alkalmazását teheti szükségessé.

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására

a szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása

az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók fejlesztése

az egyes területeken kimagasló teljesítményt nyújtó tanulók tehetségének kibontakoztatása

A habilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

a fogyatékoság, az autizmus spektrum zavar vagy egyéb pszichés fejlődési zavar típusa, súlyossága

a fogyatékoság, az autizmus spektrum zavar vagy egyéb pszichés fejlődési zavar kialakulásának, felismerésének, diagnosztizálásának ideje

A sajátos nevelési igényű tanuló

életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei

képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei

a társadalmi integráció kívánalmai: az egyéni tanulási utak megtervezése és biztosítása, továbbtanulás, pályaválasztása, a lehető legönállóbb életvitelre történő felkészítés

A fogyatékoság, a pszichés fejlődési zavar típusának megfelelő szakirányú végzettséggel rendelkező gyógypedagógiai tanár/terapeuta kompetenciája:

a programok, programcsomagok összeállítása

a habilitációs, rehabilitációs egyéni és kiscsoportos fejlesztés

közreműködés az integrált nevelés, oktatás keretein belül a tanítási órákba beépülő habilitációs, rehabilitációs fejlesztő tevékenység tervezésében, ezt követően a konzultációban

Az integrált nevelés, oktatás

Sikerkritériumnak a tanulók beilleszkedése, önmagához mért fejlődése, a többi tanulóval való együtt haladása tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbi tényezők biztosítják:

Az együttnevelést megvalósító iskolák pedagógusainak, valamennyi dolgozójának, gyermek- és szülői közösségének felkészítése a sajátos nevelési igényű tanulók fogadására.

Az együttnevelés megvalósításában, a különböző pedagógiai színtereken a habilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesülési és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikussága” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, az elmaradások súlyosságához, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.

A nyitott tanítási-tanulási folyamatban megvalósuló tevékenység, amely lehetővé teszi az egyes gyermek vagy csoport igényeitől függő pedagógiai – esetenként egészségügyi – eljárások, eszközök, módszerek, terápiák, a tanítás-tanulást segítő speciális eszközök alkalmazását.

A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező pedagógus, aki:

a tananyag-feldolgozásnál figyelembe veszik a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző módosulásait;

egyéni fejlesztési tervet készít a gyógypedagógus – konduktív nevelés esetén konduktor – együttműködésével, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít, a differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz;

a tanórai tevékenységek, foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a folyamatos értékelés, hatékonyság-vizsgálat, a tanulói teljesítmények elemzése alapján – szükség esetén megváltoztatja eljárásait, az adott szükségletre igazodó módszereket alkalmaz;

egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres;

alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez;

együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő – a tanuló fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógiai tanár, terapeuta

segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését;

javaslatot tesz a fogyatékoság, a pszichés fejlődési zavar típusához, a tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására (a tanuló elhelyezése az osztályteremben, szükséges megvilágítás, hely- és helyzetváltoztatást segítő bútorok, eszközök alkalmazása stb.)

segítséget nyújt a tanuláshoz, művelődéshez szükséges speciális segédeszközök kiválasztásában, ismerteti a speciális eszközök használatát, tájékoztat a beszerzési lehetőségekről;

javaslatot tesz gyógypedagógiai specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására;

figyelemmel kíséri a tanulók haladását, részt vesz a részeredmények értékelésében, javaslatot tesz az egyéni fejlesztési szükségletre igazodó módszerváltásokra;

együttműködik a többségi pedagógusokkal, figyelembe veszi a tanulóval foglalkozó pedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait;

terápiás fejlesztő tevékenységet végez a tanulóval való közvetlen foglalkozásokon – egyéni fejlesztési terv alapján a rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztést szolgáló órakeretben -, ennek során támaszkodik a tanuló meglévő képességeire, az ép funkciókra;

segíti a befogadó pedagógust az egyéni értékelés kialakításában, a gyermek önmagához mért fejlődésének megítélésében;

segíti a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolását

A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztése során igénybe vesszük az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények, a pedagógiai szakszolgálati, ill. pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógiai hálózat működtetésére kijelölt intézmények segítségét.

A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai fejlesztése

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) tanulók iskolai fejlesztése

A mozgáskorlátozott tanulók nevelése-oktatása során a Nat-ban meghatározott fejlesztési területek és nevelési célok megvalósítása általában lehetséges.

A fejlesztés céljai, feladatai

Kiemelt cél az esélyegyenlőség feltételeinek megteremtése annak érdekében, hogy a mozgáskorlátozott gyermekek az iskolai tanulmányaik során felkészültté váljanak az ismeretszerzésre és tanulásra, az önálló döntéshozatalra, képessé váljanak az önrendelkező életvitelre.

speciális fejlesztési technikák, módszerek, eszközök alkalmazása, a megismerő tevékenységekhez szükséges kompetenciák kialakítása és fejlesztése

az iskolai fejlesztés teljes időtartama alatt kiemelt feladat a mozgásnevelés, mint komplex rehabilitációs hatásrendszer

korszerű ismeretek átadásával, illetve a reális önismeret kialakításával a továbbtanulásra történő felkészítés nyújthat biztos alapot a későbbi önálló életvezetéshez

Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció

Cél, hogy a sérülés következtében hátránnyal induló tanulóknak nagyobb esélyt biztosítson az eredményes tanulásra, fejlődésre, a sikeres társadalmi beilleszkedésre.

A hallássérült tanulók iskolai fejlesztése

A hallássérült tanulók nevelésében a Nat-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadóak, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak, és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók egyéni fejlődésének függvényei.

Pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitáció

A foglalkozásokat a gyermek állapotához igazodóan egyéni vagy kiscsoportos formában kell megszervezni. A rehabilitáció elsősorban a folyamatos otológiai és audiológiai ellátásra irányul, melyet számukra iskolai keretekben szükséges biztosítani. A nagyothalló tanuló fokozottabban támaszkodik a látására, ezért annak védelme a fülészeti ellátással azonos fontosságú

kiemelten fontos a mentálhigiénés gondozás, a pszichológiai ellátás

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók iskolai fejlesztése

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelése során a fejlesztési területek megegyeznek a Nat-ban leírtakkal, de azok mélysége, kialakíthatóságuk időigénye, módja az egyéni sajátosságokhoz igazodóan módosul.

Pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitáció, rehabilitáció

Célja az enyhén értelmi fogyatékos fiatalok szocializációja, eredményes társadalmi integrációja.

A fejlesztés a tanítás-tanulás folyamatában megmutatkozó fejletlen vagy sérült funkciók korrigálására, kompenzálására, az eszköztudás fejlesztésére, a felzárkóztatásra, a tanulási technikák elsajátítására, a szociális képességek fejlesztésére, az önálló életvezetésre irányul.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók iskolai fejlesztése

A fejlesztés céljai, feladatai

az egyéni képességek, fejlettség szintjén elérhető legjobb felnőttkori szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése

a hiányzó készségeket pótló, helyettesítő kompenzációs-habilitációs kezelése a fejlődési elmaradás, a másodlagos problémák leküzdése érdekében. A fogyatékos készségek kompenzálása különös jelentőségű a tanulási, szociális és munkahelyzetekbe való beilleszkedés és viselkedés elsajátításához

az iskolai és a mindennapi gyakorlati életre felkészítő tananyag speciális módszerek segítségével történő elsajátítása

az elsajátított ismeretek alkalmazásának, általánosításának tanítása

a tananyag kiválasztásának legfontosabb szempontja a tanított képesség egész életen át megfelelő alkalmazhatósága

Pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitáció

Céljai és feladatai az iskolai nevelés minden szakaszában folyamatosan jelen vannak, és elsősorban egyéni, kisebb részben kiscsoportos formában valósíthatók meg. Módszertanilag az autizmus-specifikus módszerek és eszközök alkalmazása mellett kognitív és viselkedésterápia, intenzív gyógypedagógiai fejlesztés, gyógytestnevelés alkalmazása szükséges.

Pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók iskolai fejlesztése

A fejlesztés alapelvei

A tanulók fejlesztése a szakértői bizottság szakértői véleményére épülő egyéni fejlesztési terv alapján, egyéni sajátosságai, szükségleteik figyelembevételével történik.

Az egyéni fejlesztési terv tartalmáról, célkitűzéseiről, ütemezéséről tájékoztatni kell az osztálymunkában részvevő pedagógusokat, szaktanárokat, különös tekintettel a gyermek osztályfőnökre.

Az iskolai nevelés, oktatás során kiemelt feladat

a tantervi előírásoknak megfelelő sikeres továbbhaladás biztosítása,

a pozitív énkép és önértékelés kialakítása,

a tanulás iránti motiváció és a kudarcűrő képesség növelése,

a kortársakra és a felnőtt közösségre irányuló rendezett társaskapcsolatok kialakítása,

a társadalmi együttélés szabályainak követése és az önállóságra nevelés.

A tanulók iskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai nem térnek el a NAT-ban rögzítettektől.

A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott tanulók nevelése-oktatása során a NAT-ban meghatározott fejlesztési feladatok és tartalmak megvalósítása általában lehetséges. A feladatok irányadóak, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő kulcskompetenciák (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) módosulhatnak.

Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció

Az egészségügyi célú rehabilitáció elsősorban a pszichés fejlődési zavar jellegének, tüneteinek kivizsgálásakor megállapított diagnózisnak megfelelő szakorvosi ellátást, annak folyamatosságát, kontrollját, valamint a pedagógiai rehabilitációt segítő egészségügyi terápiákat foglalja magába. Ebből a szempontból fontos a gyermekneurológiai, a fülészeti, valamint a szemészeti vizsgálat, szükség esetén az érzékszervi gyógyítás.

A gyógypedagógiai tanár, terapeuta által vezetett pedagógiai rehabilitáció a funkcionális képességfejlesztő programok külön alkalmazásával, a fejlesztések során tanultak elmélyítésével szolgálja az eredményes iskolai előmenetelt.

Diszlexia – az olvasási képesség zavara, a specifikus tanulási zavarok leggyakoribb formája, amely önmagában és már jelenségekkel kombinálódva fordulhat elő.

A fejlesztés célja:

A fejlesztőmunka specifikus olvasászavar esetén alakítsa ki a tanuló mindenkori osztályfokának megfelelő értő olvasás készségét, segítse az olvasás eszközzé válását az ismeretek megszerzésében.

A fejlesztés feladatai:

a betűbiztonság és az összeolvasási készség, a fonológiai tudatosság,
a rövid távú emlékezet,
az auditív, vizuális és mozgáskoordináció fejlesztése,
a testséma biztonságának kialakítása,
az olvasás, írás tanítása (szükség esetén újratanítása) lassított tempójú, nyújtott ütemű, hangoztató-elemző, szótagoló, a homogén gátlás elvét figyelembe vevő analizáló-szintetizáló módszerrel,
az olvasási készség folyamatos gondozása a tanuló egész iskolai pályafutása alatt,
a kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során,
az élő idegen nyelv oktatása speciális módszerekkel, auditív megközelítéssel,
az olvasásképtelenség esetében a tanulás segítése a szövegek auditív tolmácsolásával, gépi írással, szövegszerkesztő használatának megtanításával és alkalmazásával,
speciális olvasástanítási program alkalmazása,
olvasási kedv felébresztése, a motiváció erősítése.

Diszgráfia – az írás grafomotoros jellemzőinek zavara

A fejlesztés célja:

A tanuló a mindenkori osztályfokának megfelelő írás készséggel rendelkezzen, képes legyen azt a kommunikáció egyik formájaként használni ismeretszerzés, tudásgyarapítás és társas kapcsolatok létesítésének céljára.

A fejlesztés feladatai:

a mozgáskoordináció fejlesztése különös tekintettel a manipulációs mozgásokra,
a testséma biztonságának kialakítása,
a vizuomotoros koordináció fejlesztése,
az írásmozgás alapformáinak gyakorlása, különböző technikák alkalmazása (ráírás, másolás, önálló írás kivitelezése),
a ritmus, a nyomás, és a sebesség optimális egyensúlyának megteremtése,
sikertudat kialakítása.

Diszkalkulia – számolási képesség specifikus zavara

A specifikus számolási zavar a különböző számtani műveletek, matematikai jele, kifejezések, szabályok megértésének, a számjegy, számkép felismerésének, egyeztetésének, grafikus ábrázolásának, a számok sorrendiségének, számneveket szimbolizáló vizuális alakzatok azonosításának nehézsége.

A fejlesztés célja:

A fejlesztő munka feladata iskolás korban, hogy a tanuló a mindenkori osztályfokának megfelelő matematikai készséggel rendelkezzen, képes legyen a matematikai kompetencia megszerzésére, a számolási-matematikai műveletek használatára, az ismeretszerzés, a tudásgyarapítás és a hétköznapi gyakorlat színterein.

A fejlesztés feladatai:

a számosság és a számok iránti érdeklődés felkeltése, megerősítése,
matematikai törvények és szabályok készségszintű ismerete és alkalmazása,
a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a nyelvhasználat összehangolt fejlesztése,
a vizuális-téri képességrendszer fejlesztése,
a matematikai relációk nyelvi megalapozása, a matematika-nyelv tudatosítása,
a sorozatalkotási képesség, a szeriális észlelés fejlesztése,
segítő, kompenzáló eszközök használatának megengedése,
a fogalmak, így a szám- és műveletfogalom kialakításakor a manipuláció előtérbe helyezése, a megfigyelés és a megértés érdekében a matematikai eszközök használata, a képi, vizuális megerősítés,
a fokozott mennyiségű gyakorlás során az egyéni sajátosságokhoz igazított, megjegyzést segítő technikák, eljárások alkalmazása,
diszkalkulia redukáció speciális terápiás programjainak felhasználása,
az önértékelés fejlesztése, sikerélmény biztosítása.

Hiperaktivitás és figyelemzavarok

A pszichés fejlődés zavarainak egyik alcsoportját alkotják azok a sajátos nevelési igényű tanulók, akik nagyfokú impulzivitással, a célirányos, tartós figyelem zavarával küzdenek.

A fejlesztés célja:

a figyelemszabályozás és a viselkedés egyensúlyának megteremtése.

A fejlesztés feladatai:

team munka keretében gyógypedagógiai, pszichológiai, szakorvosi együttműködés,
speciális figyelem-tréning,
a figyelem tartósságát biztosító környezeti feltételek megteremtése,
fokozott egyéni bánásmód,
az önszervezési képesség, az önkontroll fejlesztése,
a feladatok idői struktúrájának megtervezése és kivitelezése,
motiválás, sikerélmény biztosítása.

2.2.16 Rajz és vizuáliskultúra

Rajz és vizuáliskultúra 1-4.évfolyam

A vizuális nevelés legfőbb célja, hogy hozzásegítse a tanulókat a látható világ jelenségeinek, a vizuális művészeti alkotásoknak mélyebb átéléséhez, értelmezéséhez. A tantárgy így nemcsak a képző- és iparművészet területeinek a feldolgozásával foglalkozik tehát, hanem tartalmi közé emeli a vizuális jelenségek, közlések olyan köznapi formáinak vizsgálatát is, mint a tömegkommunikáció vizuális megjelenései, a legújabb elektronikus médiumokhoz kapcsolódó jelenségek és az épített, alakított környezet. A képzőművészet, vizuális kommunikáció, tárgy- és környezetkultúra a vizuális kultúra tantárgynak olyan részterületei, amelyeknek a tartalmi végigkísérik a közoktatásban a vizuális nevelést, ám a különböző iskolaszakaszokban különböző módon kapnak hangsúlyt. Ezek a részterületek azonban csak a legfontosabb tartalmakat biztosítják a fejlesztéshez, de a hatékony fejlesztés csakis komplex feladatokban, egymással összefüggő feladatsorokban értelmezhető. A tantárgy oktatása tevékenység-, illetve gyakorlatközpontú, ahol alapvető fontosságú a játékos-kreatív szemlélet, illetve hogy a tantárgy tartalmainak feldolgozása komplex, folyamatorientált megközelítésben történjen, így a projekt módszer eszközét is felhasználja a tanítás-tanulás folyamatában.

A NAT fejlesztési feladatainak alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlati tevékenységeinek fontos célja az érzéki tapasztalás, a környezettel való közvetlen kapcsolat fenntartása, erősítése, ezáltal a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységének fokozása. További cél tudatosítani az érzékelés különböző formáinak (például látás, hallás, kinetikus érzékelés) kapcsolatát, amely a számítógépes környezet bevonásával képes egy újabb, „más minőségű” intermediális szemléletet is kialakítani. A fejlesztés átfogó célja segíteni a tanulókat abban, hogy képesek legyenek az őket érő hatalmas mennyiségű képi információt, számtalan spontán vizuális hatást minél magasabb szinten, kritikusan feldolgozni, a megfelelő szelekciót elvégezni, értelmezni, továbbá ezzel kapcsolatos önálló véleményt megfogalmazni. Cél továbbá segíteni a művészi és köznapi vizuális közlések pontos értelmezését, továbbá fokozni az alkotómunka során a vizuális közlés és kifejezés árnyalt megjelenítését. A vizuális nevelés kiemelt fontosságú feladata a kreativitás működtetése, illetve fejlesztése, a kreatív képességek kibontakoztatása. Nagy hangsúlyt kap a kreatív problémamegoldás folyamatának és módszereinek tudatosítása, mélyítése. A fejlesztés minden más tantárgytól megkülönböztető lehetősége az örömteli, élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásnak legnagyobb teret engedő alkotótevékenység megszerettetése, ezáltal a motiváció fokozása, egy szélesebb értelemben vett alkotó magatartás kialakítása. Cél továbbá a problémamegoldó képesség erősítése, hisz a feladatok önálló megoldása bizonyos rutinok, készségek kialakításával kezdődik, majd az egyre önállóbban végzett tevékenységeken keresztül jut el a projekt feladatok önálló megoldásáig. A tanulók önismeretének, önkritikájának, önértékelésének fejlesztése kritikai szemléletmód kialakításával a gyakorlati tevékenységeken keresztül valósul meg, amelyek mindegyike – eredeti céljától függetlenül is – személyiségfejlesztő hatású. Motiváló hatásuk mellett segítik az érzelmi gazdagodást, az empátia, az intuíció fejlesztését, az önálló ízlés, a belső igényesség kialakulását, az önértékelés és önismeret kialakulása révén pedig a céltudatos önszabályozást.

Mindezekről függetlenül a vizuális kultúra tanításának fontos alapelve azonban, hogy a művészeti nevelés valójában művészettel nevelésként értelmezendő, hisz a közoktatásban a művészet nem lehet célja, csupán eszköze a nevelésnek, azaz egy közismereti tárgy közvetlen feladata nem lehet a „művészképzés”.

A fenti célok és szemlélet megvalósítását segíti a kerettanterv, amely konkrét módszertani segítséget nem nyújt, hisz nem ez a feladata, de a fejlesztési követelmények részletezésével teszi konkrétabbá az elvárható fejlesztés irányát. A kerettanterv – némileg eltérően a NAT kompetenciafejlesztő kiindulópontjától – a vizuális kultúra részterületei szerint („Kifejezés, képzőművészet”, „Vizuális kommunikáció”, „Tárgy- és környezetkultúra”) szervezi a fejlesztés követelményeit. Az említett részterületeket további tematikai egységekre bontja, és ezeken belül fogalmazza meg a fejlesztés követelményeit, amelyekhez két évfolyamra ajánlott óraszámokat is feltüntet. Természetesen sem a tematikai egységek, sem a tematikai egységekbe foglalt tantervi követelmények sorrendje nem jelez semmiféle időrendi sorrendet vagy logikai kapcsolatot, illetve egy-egy fejlesztési követelmény nem azonos egy-egy tanóra tananyagával. Az optimális tartalomtervezés a különböző tartalmi egységek követelményeit összekapcsolja a tanórán, azaz a helyi tantervkészítés, még inkább a tanmenet-összeállítás folyamán a tematikai egységeket rugalmasan kell kezelni, a tanulásszervezés felépítésének logikáját követve felhasználni, az adott évfolyamra ajánlott óraszám figyelembevételével. A kerettanterv összességében az adott iskolaszakaszokra fogalmazza meg a fejlesztési tartalmakat, a hozzárendelt óraszámokkal, amelyeknek csak a 90%-ára ad kötelező tartalmat, míg a fennmaradó 10% szabad felhasználást biztosít a tervezés során.

A tantárgy fontosságát hangsúlyozza, hogy az információs csatornák gazdagodása a szöveges információ befogadása mellé felzárkóztatja a vizuális információk tudatos befogadásának fontosságát is, hisz az információk forrása és jellege alapján szöveg és kép együttes értelmezése napjainkban gyakoribb jelenség valós élethelyzetekben. A médiatudatosság fejlesztésének tehát egyre fontosabb aspektusa már ebben az iskolaszakaszban is a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés. Ebből következően a tervezés során további fontos szempont, hogy az 1–4. évfolyamon a mozgóképkultúra és médiaismeret bizonyos kapcsolódó fejlesztési követelményeit a vizuális kultúra tantárgy óraszámkeretein belül kell végrehajtani. Az óraszámegosztást az adott iskolaszakaszban, az 1–2. és 3–4. évfolyamon a mozgóképkultúra és médiaismeret követelményeihez feltüntetett órakeret jelzi.

Az általános iskola alsó tagozatában a médiatudatosság fejlesztése elsősorban a gyerekek saját médiaélményeinek feldolgozásán és a médiaszövegek kifejezőeszközeivel való ismerkedésen keresztül zajlik.

Az élményfeldolgozás folyamatában a médiából származó élményekhez kapcsolódó érzések és gondolatok formát kapnak, így lehetővé válik az élményre való reflexió. A médiaélmény a feldolgozás eredményeként médiatapasztalattá válhat. A folyamatban szerepet játszik a fantáziavilág, a személyes adottságok, az egyéni élethelyzet és az addig összegyűjtött tapasztalatok, ismeretek. Az élményfeldolgozás fejleszti az önreflexiós készséget és az önismeretet is, ilyen módon szervesen kapcsolódik az erkölcsi nevelés, az önismeret és társas kultúra fejlesztési területeihez.

A gyerekek a médiumok elemi kifejezőeszközeinek megfigyelésén keresztül ismerkedni kezdenek a médiumok nyelvével. A különböző médiaszövegek értelmezését, nyelvi működésének tudatosítását, mások értelmezésének sajátjal való összevetését célzó gyakorlatok hozzájárulnak az anyanyelvi kompetencia fejlesztéséhez, a helyes, öntudatos, alkotó nyelvhasználat fejlődéséhez.

Az élményfeldolgozás mellett megjelenik a saját és a nagyobbaknál a szűkebb környezet médiahasználati szokásainak feltérképezése, tudatosítása, amely a médiahasználat és az egyéb szabadidős tevékenységek közötti egészséges arány kialakításán keresztül része a testi-lelki egészségre nevelésnek.

A digitális kompetenciát fejleszti a kreatív internethasználatban rejlő lehetőségekkel való foglalatosság, illetve azok a gyakorlatok, amelyek az információk keresését, összegyűjtését és feldolgozását, az információ megbízhatóságának vizsgálatát célozzák.

Az ismeretanyag a gyerekek mindennapi médiaélményeire épít, azokból vett példák alapján beszél a média kifejezőeszközéről, társadalmi funkcióiról, működésmódjáról. A tanulási folyamat szabad beszélgetés, vita, személyes vélemény megfogalmazásán keresztül zajlik, aktív alkotó tevékenységre, kooperatív technikákra épül, amely során kiemelt figyelmet kap az empátia és a kompromisszumkészség, ezáltal fejlődik az állampolgári kompetencia. 1-2. évfolyam

Az általános iskola alsó tagozatán a fejlesztéscentrikus vizuális kultúra tanulása alapvetően két célt szolgál: a kezdeti motiváltság és az örömteli alkotás fenntartását, valamint a vizuális műveltség megalapozását.

A kisiskolások az iskolai tanulmányaik megkezdésekor általában már – életkoruknak megfelelő szinten – használják a vizuális kifejezés bizonyos eszközeit. Az első iskolai években mégsem ezek tudatosítása a tanító kiemelt feladata, hanem a változatos és a tanulók érdeklődését felkeltő játékos feladatokkal, új technikákkal, kifejezési módokkal a kifejezőképesség fejlesztése, a vizuális kommunikáció alapját képező ismeretek szinte észrevétlen átadása a játékos gyakorlati feladatokon keresztül, a gyerekek életkori sajátosságaiból fakadó önkifejezési kedv és a kifejezés, alkotás felszabadultságának további ösztönzése. Fontos, hogy a gyerekek megőrizzék a kezdeti motiváltságot, hogy örömteli legyen számukra az alkotás, hogy „játszva tanuljanak”.

A vizuális kultúra tanítása természetes módon kínálja az együttműködést más művészetekkel és más tantárgyakkal (pl. anyanyelv, természetismeret), a vizuális nevelés komplex, tantárgyakon átívelő jellegét hangsúlyozva. Fontos eszköz, hogy lehetőséget adjunk a különböző művészeti ágak sajátos kifejező nyelvének megismerésére, a vizuálisan érzékelhetőn túl más érzékszervi tapasztalatok kiaknázására is.

A fejlesztés hatékony módja, hogy a tananyagot problémakörökbe, életszerű szituációkba ágyazva tárjuk a gyerekek elé. Fontos továbbá, hogy használjuk ki a tantárgy adta alkotó lehetőségeket és – különösen az alsó tagozaton – a befogadó feladatokat is a kreatív alkotás kereteiben oldjuk meg. Az alkotva befogadás elvének megvalósítása mellett ismertessünk meg a gyerekekkel minél több művészeti alkotást; alkotó óráinkon szemléltessük a témát és a technikát a művészet kezdeteitől napjainkig létrejött, valós esztétikai értéket képviselő műalkotásokkal, beszélgetéseket is kezdeményezve ezekről.

Az első két évfolyamon a gyerekek életkori sajátosságaihoz alkalmazkodva a vizuális kultúra részterületei közül a belső képek kialakulását segítő „Képzőművészet, kifejezés” és a „Tárgy- és környezetkultúra” elsősorban a tárgykészítés tevékenységével kerüljön túlsúlyba.

Az életünket jelentősen befolyásoló jelenség a média, amely a vizuális kultúra megkerülhetetlen része. A vizuális nevelés keretein belül zajló médianevelést célszerű már a bevezető szakaszban elkezdni, reagálva a gyerekek médiahasználati szokásaira, erősítve a médiatudatosságot.

Az első két osztályban a médianevelés kiemelt célja a saját médiaélmények feldolgozásán keresztül a reflektív médiahasználat fejlesztése, annak tudatosítása, hogy az élményfeldolgozás során a médiaélmények átalakíthatóak. Az élményfeldolgozás hozzájárul a médiatartalmak közötti tudatosabb választás igényének megalapozásához, illetve megerősítéséhez is.

A médiaszövegek kifejezőeszközeivel való ismerkedés nemcsak a médiaszövegek olvasási készségét mélyíti el, hanem megalapozza azt a felismerést is, hogy a médiaszövegek mesterségesen előállított termékek, konvenciókra alapozó nyelvi konstrukciók, melyek üzeneteket közvetítenek. Ezen keresztül a valóság és fikció közötti különbségtétel képessége is fejlődik.

Az ismeretanyag átadását érdemes a gyerekek által ismert és kedvelt médiatartalmakra építeni, ez az élményszerű feldolgozási mód a játszva tanulás lehetőségét teremti meg.

A gyerekek a megismert kifejezőeszközöket önálló kreatív alkotások (rajzok, fotók, hangzó anyagok) elkészítése közben alkalmazni kezdik, ezáltal tapasztalati úton mélyül a kifejezőeszközökről elsajátított ismeret. Többek között e momentum az, amely ebben az iskolaszakaszban a média és mozgóképkultúra fejlesztési feladatait szorosan összeköti a vizuális kultúra tantárggyal.

Az olvasástanulás időszakában különösen fontos az audiovizuális kultúra és a könyvkultúra kapcsolatának bemutatása. A szövegolvasás és a médiaszöveg-olvasás tanulása összekapcsolható, kölcsönösen erősíthetik egymást. Az olvasási készség fejlesztését és az olvasási kedv növelését célozzák azok a kreatív gyakorlatok, amelyek során az életkorhoz igazodó mesék, történetek és rajzfilmes adaptációik összehasonlítására, feldolgozására kerül sor.

A személyes kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti különbségek megismerése segíti a médiakörnyezetben való tájékozódást, a tapasztalati valóság és a média által közvetített valóság közötti különbségek felismerését.

Mivel a gyerekek ebben az életkorban a valós tereken kívül a virtuális tereket is használni kezdik, szükség van a virtuális terekhez kapcsolódó élmények feldolgozására is. Az első két évben elsősorban a videojátékok használatával kapcsolatosan nyílik lehetőség az élményfeldolgozásra.

A fejlesztési célok tehát mind a vizuális kultúra, mind a mozgóképkultúra és médiaismeret fejlesztési feladatai esetében tevékenységközpontú, kreatív, élményekkel telített helyzetekben játékos, alkotó, önálló vagy csoportos feladatmegoldással érhetőek el.

1. évfolyam

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Kifejezés, képzőművészet Átélt élmények és események</p>		<p>Órakeret 16 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az érzékelés finomítása. Különböző észlelési tapasztalatok, modalitások (látás, hallás, tapintás, szaglás, ízlelés) áttétele, „fordítása”. Saját élmények feldolgozása, vizuális megjelenítése és a kifejezőképesség fejlesztése a mondanivaló kifejezésének érdekében történő eszköz megválasztásával. Közvetlen élmény képi megjelenítése. Színtapasztalatok gazdagítása, színismeretek bővítése. Színérzék fejlesztése. Színdifferenciáló képesség fejlesztése. Természeti látványok hangulatának visszaadása. Térábrázoló képesség fejlesztése játéktárgyakkal, térbeli manipulációval.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p> <p>A közvetlen környezetben található tárgyak, jelenségek minőségének (pl. illat, hang, zene, szín, fény, felület, méret, mozgás, helyzet, súly) megtapasztalása különböző játékos feladatok során, a célzott élménygyűjtés és vizuális megjelenítés (pl. festés, rajzolás, kollázs, mintázás) érdekében, a vizuális nyelv alapvető elemeinek játékos használatával.</p> <p>Tananyag, témák: Saját alakrajz adott környezetbe és adott korcsoportba helyezése (arány, méret, viszonyítás, szemmérték). Mit tudnak a ceruzák (vonalkarakter, vonalvastagság, színhangulat)?</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Figyelem a beszélgetőtársra. Szöveg üzenetének, érzelmi tartalmának megértése. <i>Dráma és tánc:</i> egyensúly-, ritmus- és térérzékelés. <i>Ének-zene:</i> emberi hang, tárgyak hangja, zörejek megkülönböztetése hangerő, hangszín, ritmus szerint.</p>		

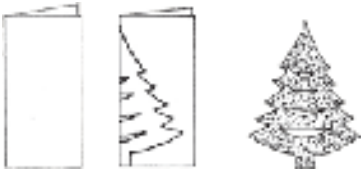
<p>Felületalkotási kísérletek filctollal (változatos faktúrák kialakítása a pont, a vonal és a folt játékaival. Szabályos és szabálytalan, egyenes és íves vonalak.). Forma- és színismétlés, mintaritmus. Sordíszkek nyomtatással. Vonalritmusok kialakítása és eljátszása énekhangokkal, zörejekkel és mozdulatokkal. Színkeverés: az őszi levelek, az őszi erdő. Festett és vésett kerámiaedények mintázatának megfigyelése és a mintaritmus folytatása. Új minták kitalálása. Természeti és mesterséges formák ábrázolása. Képpalkotás a természeti formák átalakításával. A formák felületi mintázata: frottázs készítése.</p> <p>Korábban átélt események, élmények (pl. kellemes, kellemetlen, hétköznapi, ünnepi, különleges, szokványos, felkavaró, unalmas) felidézésének segítségével, látott, hallott vagy elképzelt történetek (pl. tündérmesék, közösen kitalált játékok, helyzetek, mesék, mesefolyamok) megjelenítése sík és/vagy plasztikai alkotásban (pl. színes, grafikus, vegyes technikájú, mintázott vagy konstruált) az elemi kompozíciós elvek figyelembevételével.</p> <p>Tananyag, témák: évszakok, termések, levelek megszemélyesítése, pl. Ősz anyó, Gesztenyeország lakói, kalap-dívatbemutató Tündérorszámban. Festett levélnyomatok kiegészítése konkrét formákkal, pl. őszi termések, állatok az avarban stb.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> Anyagok tulajdonságai, halmazállapot-változás.</p> <p><i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> én magam, szűkebb környezetem.</p> <p><i>Matematika:</i> változás kiemelése, az időbeliség megértése.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Érzékelés, önkifejezés, pont, vonal, folt, forma, tónus, szín, mintázat, felület, sík, tér, grafikai és plasztikai eljárás, kompozíció.</p>		
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Kifejezés, képzőművészet Valós és képzelte látványok</p>		<p>Órakeret 16 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.</p>		

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az illusztráció elemi fogalmának megértése, illusztráció készítése. Képpalkotó- és kifejező képesség fejlesztése. Komponáló képesség fejlesztése a kiemelés eszközeivel. Vizuális fantázia (képzelőerő) fejlesztése. Asszociációs készség, képzettársítási készség fejlesztése. Plasztikai érzék fejlesztése. Plasztikai minőségek sokféleségének megtapasztalása. Plasztikai kifejezőképesség fejlesztése. Formaérzék, karakterérzék fejlesztése.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Mesék, versek, kitalált történetek, médiaszövegek élő és élettelen szereplőinek (pl. hősök, ártók, bajkeverők, segítők, varázstárgyak, csodaeszközök), természetes és épített környezetének (pl. indák, ligetek, erdők, vizek, paloták, hidak, tornyok) illusztratív jellegű ábrázolása (pl. sorozatként, képeskönyvként) emlékképek felidézésével, megfigyelések segítségével és a fantázia által. Tananyag, témák: kompozíciós készséget fejlesztő feladat (Hárs László: Híresincsi felfordulás című meséjének illusztrálása: különleges falukép tervezése a házak szabad elrendezésével), a képzelet fejlesztése (sokféle gyümölcsöt termő csodafa), színkeverési feladat (Szécsi Magda: A Szivárványhajú varázsló című meséjének illusztrálása; folton folt figurák és tárgyak tervezése). Állatszobrok mintázása agyagból Környezetünk valós elemeinek, tárgyainak, tereinek (pl., motor, fészek, odú, fa, talaj), különleges nézőpontból (belülről, fentről, alulról) való megjelenítése a fantázia és a megfigyelés révén, a kifejezési szándéknak megfelelő anyagok, eszközök, méretek felhasználásával (pl. színes-, grafikai technika, mintázás, konstruálás talált tárgyakból, azok átalakításával). Tananyag, témák: természeti formák megszemélyesítése vagy tárgyiasítása. Tervezés a forma kontúrjával vagy egy részletével. Művészeti alkotások és fotók nézegetése megadott szempontok szerint (pl. alakok, szereplők, terek, tárgyak, mérete, színe, tónusa). A megállapítások segítségével továbbgondolva a látvány sugallta jelenséget, képi tartalmat egy új alkotás létrehozásának érdekében (pl. más térben és időben, más szereplőkkel), különböző művészeti műfajokban (dráma, hang-zene, mozgás, installáció, fotómanipuláció). Tananyag, témák: mintaritmus a magyar népművészetben (hímzett és varrott minták). Állatokról vagy növényekről készült fotó vagy fénymásolat kiegészítése mesebeli környezettel, vagy az állat felületének kitöltése kitalált mintákkal. Különleges tükörképek, pacnifestészet. Anya és gyermeke a műalkotásokon. A cirkusz világa. A négy évszak változása és jellemzői. Elképzelt és kitalált építmények tervezése (mesevár, palota).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Élmények, tartalmak felidézése. Szép könyvek. <i>Dráma és tánc:</i> Dramatikus formák. Fejlesztő játékok. <i>Környezetismeret:</i> Mozcásjelenségek, kísérletek. Optika. <i>Ének-zene:</i> Cselekményes dalanyag, dramatizált előadás. Ritmus, hangszín, hangmagasság, zene és zöreij. <i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> Közösségek. A mesevilág szereplői. Mese és valóság. <i>Matematika:</i> Képi emlékezés, részletek felidézése. Nézőpontok. Mozcgatás.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Illusztráció, kompozíció, kiemelés, karakteres forma, festészet, szobrászat, fotó, műalkotás, reprodukció, idő.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Vizuális kommunikáció Vizuális jelek a környezetünkben</p>		<p>Órakeret 6 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Megfigyelőképesség fejlesztése. Vizuális kommunikációs képesség fejlesztése. Képolvasással történő információszerzés, képi jelek, vizuális szimbólumok olvasása és létrehozása. Ábraolvasási és értelmezési készség fejlesztése. Redukciós képesség fejlesztése. A vizuális nyelv elemeinek, pont, vonal, folt, szín megismerése és tudatos használata, szerepük felismerése a képalkotásban. Vonalas jellegű, foltszerű előadásmód. Méretkülönbségek felismerése, a léptékváltás alapjai.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Jeltervezés, jelalkotás változatos méretben (pl. apró pecsét, tábla, land art szerű méretben udvaron, játszótéren), különböző anyagokból (pl. agyag, madzag, papírdúc, fatábla, talált anyag, homok, kavics, falevél, víz) meghatározott célok érdekében (pl. eligazodás, útbaigazítás, védelem, figyelemfelkeltés). Tananyag, témák: a jelalkotás jellemzői, óvodai jelek felidézése. A forma jellemző tulajdonságai: formaegyszerűsítés, lényegkiemelés. Mintaképzés formaegyszerűsítéssel. Rejtőzködő állatok (mimikri). Kompozíciós játék az állat jelle egyszerűsített körvonalával és felszíni mintájának léptékváltásával. Formaalkotás a körvonalától a részletekig, és a részletek elhagyásával a sziluettig.</p>		<p><i>Matematika:</i> tájékozódás térben, síkban, a tájékozódást segítő viszonyok. Technika, életvitel és gyakorlat: jelzőtáblák.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>		<p>Modell, látvány, jelalkotás, piktogram, embléma, térkép, alaprajz, cégér, szimbólum, lépték.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média társadalmi szerepe, használata Médiahasználati szokások médiumok, médiaélmény-feldolgozás</p>		<p>Órakeret 2 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Iskolaérettség.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Saját médiahasználati szokások tanulmányozása. Médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. A különböző médiumok beazonosítása, tudatosítása. A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Olvasási készség és szokás fejlesztése médiaszövegekkel.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>		
<p>Az egyes médiumokhoz (pl. könyv, televízió, számítógép) kapcsolódó saját használati szokások (pl. gyakoriság, társas vagy önálló tevékenység), médiaélmények (pl. tetszés, kíváncsiság, rossz élmény) felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjáttékkal. Tananyag, témák: a bábszínház működése, a bábozás jellemzői, előadás különböző bábfigurákkal: fakanálbáb és ujjbáb tervezése. Szerepjátékok a tervezett bábokkal. Mesélő bábok: hallott, olvasott és kitalált történetek előadása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mesék, narratív történetek. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges és helyes szabadidős tevékenységek felsorolása, ismertetése, megbeszélése. <i>Etika/Hit- és erkölcstan:</i> Önkifejezés és önbizalom erősítése. A fantázia jelentősége, használata, kitalált történet önmagáról (jellemábrázolás), meseszereplők osztályozása: jó-rossz tulajdonságokkal való azonosulási képesség vizsgálata, önmagára vetítése.</p>		
<p>Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel). Tananyag, téma: mozgássor, fázisrajzok. A mese pozitív és negatív szereplőinek csoportosítása és egy választott karakter megjelenítése síkbáb formájában. A bábfigura megszólaltatása, karakterének eljátszása. Ismert mesék meghallgatása a www.egyszervoltholnemvolt.hu veboldalon.</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i> kiscsoportos és páros rövid jelenetek kitalálása és bemutatása.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Televízió, rádió, könyv, számítógép, színház, mozi, újság, műsor, rajzfilm, film, képregény, videojáték.</p>		

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média kifejezőeszközei Kép, hang, cselekmény</p>		<p>Órakeret 2 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Iskolaérettség.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. Az érzelmkifejezés képességének a fejlesztése. A figyelmi koncentráció, az érzékelés pontosságának fejlesztése. A médiaszövegek alapvető alkotóelemeinek azonosítása. Annak felismerése, hogy a médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított alkotások (a média konstruált valóság). Részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben és vitában. Saját vélemény megfogalmazása.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p> <p>A mediatizált történetek szereplőinek (hősök és gonoszak) azonosítása, az animációs mese morális tanulságainak felismerése.</p> <p>A hangok és képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, szomorúság, düh, félelem) felismerése, kifejezése.</p> <p>Tananyag, téma: beszélgetés a műalkotásokon látott érzelmekről és a kifejezés módjairól. Érzelmekhez társuló hanghatások és dallamok keresése.</p> <p>Egyszerű (pl. kitalált vagy átélt) cselekmény megjelenítése képekkel (pl. rajzzal, képsorozattal), megfelelő hanghatásokkal (pl. zörejjel, énekhanggal) kiegészítve.</p> <p>Hangzó médiaszövegek megjelenítése rajzban.</p> <p>Tananyag, téma: vers-és meseillusztrációk készítése csoportmunkában. A főhős hangsúlyozásának kompozíciós eszközei. Ismert mesék és versek zenei feldolgozásának meghallgatása a www.gyerekdal.hu weboldalon. Pl. Szabó Lőrinc: Falusi hangverseny. A vers eljátszása az elkészített ujjbábokkal.</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a szövegértés szövegtípusnak megfelelő funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés kialakítása, fejlesztése.</p> <p>Alapvető erkölcsi, esztétikai fogalmak, kategóriák (szép, csúnya, jó, rossz, igaz, hamis).</p> <p><i>Etika/Hit- és erkölcstan:</i> önmaga megértése, mesék kapcsolatrendszerének elemzése, mesei szereplők és tulajdonságaik (lent-fönt, jó-rossz).</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> mese főhősének kiválasztása és a választás indoklása.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Állókép, mozgókép, zene, emberi hang, zaj, zörejjel, csend.</p>		

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média társadalmi szerepe, használata Személyes élmény, médiaélmény</p>		<p>Órakeret 2 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Iskolaérettség.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A közvetlen kommunikáció jelzéseinek, illetve a közvetett kommunikáció eszközeinek megfigyelése, tudatosítása. Önismeret, önreflexiós készség fejlesztése.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>A közvetlen és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek (pl. idő/térbeli szinkronitás, eltérés, jelenlét, érzékszervek használata) felismerése konkrét médiaszövegek (pl. könyv, gyermekműsor, gyerekeknek szóló koncertfilm, videoklip, sms, emotikonok) alapján. Ismerkedés különböző valóságstátuszú médiaszövegekkel. Saját megélt élmények és tapasztalatok összevetése (pl. azonosságok, eltérések mentén) a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. gyermekműsorok, gyermekújságok, képregények, életkornak megfelelő rajzfilmek, gyermekeknek készülő internetes honlapok alapján). Tananyag, téma: személyesen átélt, elképzelt és a médiában látott, hallott esemény megjelenítése rajzban, önállóan készített bábbal, szerepjátékkal. Rövid filmrészlet megtekintése ünnepekhez kapcsolódó népszokásokról. A népszokásokhoz, családi hagyományokhoz kapcsolódó személyes élmények ábrázolása.</p>		<p>Magyar nyelv és irodalom: Mese és valóság különbsége. A megismert mese, történet tanulságának összevetése saját tapasztalatokkal, eseményekkel. Az explicit információk, állítások megértése, értelmezése, értékelése, egyszerű következtetések levonása. <i>Dráma és tánc:</i> Történetek kitalálása és kiscsoportos vagy páros megvalósítása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ Fogalmak</p>	<p>Esemény, elképzelt/kitalált történet, képzelet, valóság, médium.</p>		

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média társadalmi szerepe, használata Tájékozódás a virtuális terekben</p>		<p>Órakeret 2 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Iskolaérettség.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A kreatív, kritikus internethasználat fejlesztése. Az internetes tevékenységekhez kapcsolódó biztonság növelése. A gyerekek virtuális terekben zajló tevékenységeihez kapcsolódó élmények feldolgozásának segítése.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Az életkori sajátosságokhoz igazodó internethasználat lehetőségeinek megismerése (pl. gyermekbarát honlapok böngészése). Tananyag, téma: a feladatokhoz kapcsolódó kutatómunka az interneten. Az internethasználat legfontosabb (pl. biztonságot eredményező) szabályainak megismerése különböző eszközökkel (pl. bábozás).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Rövid hallott szöveg üzenetének megértése. Az olvasott szövegekkel összefüggésben az aktív szókinccs gazdagítása. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. A fantázia és képzelet aktiválása a megismerés érdekében. <i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> a számítógépes világ ismeretségei.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ Fogalmak</p>	<p>Internet, honlap, chat, videojáték.</p>		

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Tárgy- és környezetkultúra Környezetünk valós terei és mesés helyek</p>		<p>Órakeret 12 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Téralakító, térrendező képesség fejlesztése. Tapasztalatszerzés a térformálás, térlehatárolás, térszervezés terén. Térérzék fejlesztése nézőpontok változtatásával. Technikai készség fejlesztése. Térbeli tájékozódás képességének fejlesztése.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>		
<p>A környezetünkben található különböző méretű külső, belső terek (pl. utca, játszótér, buszmegálló, saját szoba, éléskamra, fiók) épületek (pl. iskola, víztorony), tárgyak (pl. cipő, táska, kilincs) átalakítása, áttervezése meghatározott célok (pl. védelem, figyelemfelkeltés, álcázás, újszerű használat) érdekében. Tananyag, téma: házak környezetünkben. A különböző háztípusok jellegzetességei. A házak díszítése: színes, egyedi mintás homlokzat tervezése. Egyszerű tárgyak átalakítása mesebeli házzá. Képzeletbeli, mesebeli helyeken, terekben (pl. elvarázsolt kastély) zajló mesék, elképzelt vagy valós történetek dramatizálása, eljátszása saját tervezésű és kivitelezés szereplőkkel (pl. babák, figurák, sík-, kesztyűbabok), terekkel, díszletekkel, melyek létrehozásánál a környezettudatos anyaghasználat érvényesül. Tananyag, téma: papírtányérból, papírhengerből konstruált használati tárgy tervezése. Adott formájú síklapokból „palota” építése csoportmunkában (a különböző méretű négyzetek, téglalapok, háromszögek, félkörök összeépítési variációi). Papírhengerekből konstruált létező és mesebeli állatfigurák.</p>	<p>Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedés, környezetünk. <i>Környezetismeret:</i> Természeti, technikai környezet. Múlt megidézése. <i>Dráma és tánc:</i> térkitöltő és térkihasználó gyakorlatok, mozgástechnikák, tánc technikák. <i>Matematika:</i> Képzeletben történő mozgás. Hajtás, szétvágás síkmetszetek. Objektumok alkotása.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Térformálás, térlehatárolás, térszervezés, formarend, funkció, takarás.</p>		

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Tárgy- és környezetkultúra Valós és kitalált tárgyak</p>		<p>Órakeret 12 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai</p>	<p>Tárgyalkotó vizuális, esztétikai és manipulatív képességek fejlesztése. A tárgykészítés folyamatainak, gondolkodásmódjának megtapasztalása. Forma és funkció összefüggés, formaérzék fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése (a munkafázisok megfigyelése). A gondos kivitelezés, különböző anyagok, eljárások, személyes tapasztaláson alapuló megismerése. Egyszerű kézműves technikák megfigyelése, rekonstruálása. Jeles napok szokásainak és tárgyi kellékeinek megismerése.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Segítő, varázserejű tárgyak (pl. hangszer, pálcá, öltözék, szőnyeg, bútor, ékszer, jármű) tervezése létrehozása meghatározott mesebeli célok (pl. mindent halló, látó, elrejtő, védő, szállító) érdekében, oly módon, hogy a tárgy külseje (pl. forma, díszítés, méret, anyag) utaljon funkciójára. Tananyag, téma: csodatévő bűvös sapka tervezése. Kalap alakú tündérlak. Nyári vakációba repítő varázsszőnyeg tervezése. Közlekedési eszközök az utcán – a jövő járművének megtervezése. Hétköznapi tevékenységek során használatos tárgyak (pl. játék, öltözék, öltözékkiegészítő) létrehozása meghatározott tulajdonos Tananyag, téma: tárgyak megfigyelése és csoportosítása. Külső jellemzők és a használati érték. A téli viselet jellemzői (anyag, forma, minta). Téli fejfedő és kesztyű tervezése. Iskolatáska tervezése saját célra. Tárgykészítés origami papírhajtogatással</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> Természeti, technikai és épített rendszerek. <i>Anyagismeret.</i> <i>Dráma és tánc:</i> népi gyermekjátékok. Technika, életvitel és gyakorlat: eszközhasználat. <i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> valóság és képzelet. <i>Matematika:</i> objektumok alkotása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tárgytervezés, forma, funkció, alkalmazkodás, díszítés, öltözékkiegészítő.</p>		

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Képzelőerő, belső képalkotás fejlődése. Az életkornak megfelelő, felismerhető ábrázolás készítése. Az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználat, a környezettudatosság szempontjainak egyre szélesebb körű figyelembevételével. A felszerelés önálló rendben tartása. A képalkotó tevékenységek közül személyes kifejező alkotások létrehozása. Alkotótevékenység és látványok, műalkotások szemlélése során néhány forma, szín, vonal, térbeli hely és irány, felismerése, használatára. A szobor, festmény, tárgy, épület közötti különbségek felismerése. Látványok, műalkotások néhány perces szemlélése. Médiumok azonosítása, igény kialakítása a médiahasználat során a tudatosabb választásra, illetve reflektív médiahasználat. Médiaélmények változásának és médiatapasztalattá alakíthatóságának felismerése. A médiaszövegek néhány elemi kódjának a (kép, hang, cselekmény) azonosítása, illetve ezzel kapcsolatos egyszerű összefüggések felismerése (pl. médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak, kreatív kifejező eszközöket használnak, amelyek befolyásolják azok hatását). A személyes kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek felismerése. Az életkorhoz igazodó internetes tevékenységek gyakorlása és az abban rejlő veszélyek felismerése. Az alkotó és befogadó tevékenység során a saját érzések felismerése, és azok kifejezése.</p>
---	--

2. évfolyam

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Kifejezés, képzőművészet Átélt élmények és események</p>		<p>Órakeret 16 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az érzékelés finomítása. Különböző észlelési tapasztalatok, modalitások (látás, hallás, tapintás, szaglás, ízlelés) áttétele, „fordítása”. Saját élmények feldolgozása, vizuális megjelenítése és a kifejezőképesség fejlesztése a mondanivaló kifejezésének érdekében történő eszköz megválasztásával. Közvetlen élmény képi megjelenítése. Színtapasztalatok gazdagítása, színismeretek bővítése. Színérzék fejlesztése. Színdifferenciáló képesség fejlesztése. Természeti látványok hangulatának visszaadása. Térábrázoló képesség fejlesztése játéktárgyakkal, térbeli manipulációval.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>A közvetlen környezetben található tárgyak, jelenségek minőségének (pl. illat, hang, zene, szín, fény, felület, méret, mozgás, helyzet, súly) megtapasztalása különböző játékos feladatok során, a célzott élménygyűjtés és vizuális megjelenítés (pl. festés, rajzolás, kollázs, mintázás) érdekében. Cél: a vizuális nyelv elemeinek játékos használata. Tananyag, témák: spontán képzőművészet zenére, improvizáció. Hangulatok kifejezése vizuális eszközökkel (színekkel, vonalkarakterekkel). Absztrakt festmény hatása: a látvány eljátszása mozdulatokkal. Pacniképek, pacnifigurák. Fonalfestményből kiinduló szimmetrikus kompozíció. Képzőművészet főszínekkel és mellékszínekkel. Pontoktól a folytig: kompozíciós játék a pontsűrűséggel, vonalvastagsággal és vonalkarakterrel.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Figyelem a beszélgetőtársra. Szöveg üzenetének, érzelmi tartalmának megértése. <i>Dráma és tánc:</i> egyensúly-, ritmus- és térérzékelés. <i>Ének-zene:</i> emberi hang, tárgyak hangja, zörejek megkülönböztetése hangerő, hangszín, ritmus szerint.</p>	

<p>A természet képei: az évszakok jellemzői (beszélgetés műalkotásokról és természetfotók). Az évszakok jellemzőinek alkalmazása tervezésben: mintatervezés (a mesében szereplő megszemélyesített évszakoknak mintás sál tervezése az évszakok jellegzetes motívumaival.) Levélképek frottázs és kollázs technikával. A valóságos forma vagy lenyomatának kiegészítése rajzzal vagy festéssel. pl. levelek, termések, virágok, használati tárgyak formáiból kiinduló képalkotás (átalakítás, formamódosítás, színátírás, mintatervezés). Korábban átélt események, élmények (pl. kellemes, kellemetlen, hétköznapi, ünnepi, különleges, szokványos, felkavaró, unalmas) felidézésének segítségével, látott, hallott vagy elképzelt történetek (pl. tündérmesék, közösen kitalált játékok, helyzetek, mesék, mesefolyamok) megjelenítése sík és/vagy plasztikai alkotásban (pl. színes, grafikus, vegyes technikájú, mintázott vagy konstruált) az elemi kompozíciós elvek figyelembevételével. Tananyag, témák: készülődés az ünnepekre, népi játékok, az ünnepek díszítőmotívumai és kellékei.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> Anyagok tulajdonságai, halmazállapot-változás. <i>Kísérletek</i> oldatokkal, fénnel, hővel. <i>Etika/Hit- és erkölcstan:</i> én magam, szűkebb környezetem. <i>Matematika:</i> változás kiemelése, az időbeliség megértése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Érzékelés, önkifejezés, pont, vonal, folt, forma, tónus, szín, mintázat, felület, sík, tér, grafikai és plasztikai eljárás, kompozíció.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Kifejezés, képzőművészet Valós és képzelt látványok</p>		<p>Órakeret 14 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az illusztráció elemi fogalmának megértése, illusztráció készítése. Képalkotó- és kifejező képesség fejlesztése. Komponáló képesség fejlesztése a kiemelés eszközeivel. Vizuális fantázia (képzelőerő) fejlesztése. Asszociációs készség, képzettársítási készség fejlesztése. Plasztikai érzék fejlesztése. Plasztikai minőségek sokféleségének megtapasztalása. Plasztikai kifejezőképesség fejlesztése. Formaérzék, karakterérzék fejlesztése.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>		

<p>Mesék, versek, kitalált történetek, médiaszövegek élő és élettelen szereplőinek (pl. hősök, ártók, bajkeverők, segítők, varázstárgyak, csodaeszközök), természetes és épített környezetének (pl. indák, ligetek, erdők, vizek, örvények, bódék, paloták, hidak, tornyok) illusztratív jellegű ábrázolása (pl. sorozatként, képeskönyvként) emlékképek felidézésével, megfigyelések segítségével és a fantázia által.</p> <p>Tananyag, témák: Versillusztrációk (pl. Julian Tuwim: Csodák és furcsaságok; Weöres Sándor: Déli felhők; A tündér; Veress Miklós: Füstikék) és meseillusztrációk (pl. Tordon Ákos: Kőkény király lakodalma; Lázár Ervin: csodapatika; Hervay Gizella: Nap-mese) készítése. Kompozíciós feladat: a történet főszereplőjének ábrázolása kiemeléssel (méret, szín, minta). Álomképek megjelenítése (Fecske Csaba: Hold és álom verse)</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Élmények, tartalmak felidézése. Szép könyvek.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Dramatikus formák.</p> <p>Fejlesztő játékok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Mozgásjelenségek, kísérletek. Optika.</p>
<p>Művészeti alkotások és fotók nézegetése megadott szempontok szerint (pl. alakok, szereplők, terek, tárgyak, mérete, színe, tónusa). A megállapítások segítségével továbbgondolva a látvány sugallta jelenséget, képi tartalmat egy új alkotás létrehozásának érdekében (pl. más térben és időben, más szereplőkkel), különböző művészeti műfajokban (dráma, hang-zene, mozgás, installáció, fotómanipuláció).</p> <p>Tananyag, témák: portré (a műalkotások portréinak arkifejezése). Önarckép készítése. Egy portré átalakítása rárajzolással, kiegészítéssel, átszínezéssel (rajzkiegészítés, fotómanipuláció, fénymásolat, kollázs).</p> <p>Foltokból képzett formák (pl. felhőfoltokba belelátott konkrét figurák rajza).</p> <p>Rajzkiegészítés: tükörképek, szimmetrikus formák.</p> <p>Szobrászat, plasztika: mézeskalácsforma tervezése, készítése és díszítése. Origami forma.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> Cselekményes dalanyag, dramatizált előadás.</p> <p>Ritmus, hangszín, hangmagasság, zene és zöreje.</p> <p><i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> Közösségek. A mesevilág szereplői. Mese és valóság.</p> <p><i>Matematika:</i> Képi emlékezés, részletek felidézése. Nézőpontok. Mozgatás. Síkmetszetek képzeletben.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Illusztráció, kompozíció, kiemelés, karakteres forma, festészet, szobrászat, fotó, műalkotás, reprodukció, idő.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Vizuális kommunikáció Vizuális jelek a környezetünkben</p>		<p>Órakeret 12 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.</p>		

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség fejlesztése. Vizuális kommunikációs képesség fejlesztése. Képolvasással történő információszerzés, képi jelek, vizuális szimbólumok olvasása és létrehozása. Ábraolvasási és értelmezési készség fejlesztése. Redukciós képesség fejlesztése. A vizuális nyelv elemeinek, pont, vonal, folt, szín megismerése és tudatos használata, szerepük felismerése a képpalkotásban. Vonalas jellegű, foltszerű előadásmód. Méretkülönbségek felismerése, a léptékváltás alapjai.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények Környezetünkben található jelek, jelzések (pl. jelzőlámpa, térkép, alaprajz, közlekedési tábla, cégér, piktogram, embléma, szimbólum, zászló, márkajelzés, logo) összegyűjtése játékos feladatok létrehozásának céljából (pl. valós és virtuális társasjáték, dramatikus játék, kincsvadászat). Tartalom, téma: a szavak nélküli közlés eszközei (mimika, gesztusok, jelbeszéd). Jelek és jelképek: az írás kezdeti formái (képírás, titkosírás, saját titkos jel tervezése), képi jelek környezetünkben (utcán, épületekben, erdei kiránduláson stb.), hang- és fényjelek, színjelek. Tervezés: egy választott tantárgy emblémájának megtervezése. Monogram tervezése egyedi betűformákkal. Az ABC betűinek megszemélyesítése (vicces részletrajzok, kiegészítések). Turistatérkép tanulmányozása: turistautak jelzései. Kincset rejtő titkos térkép tervezése egyedi jelzésekkel.	Kapcsolódási pontok	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Modell, látvány, jelalkotás, piktogram, embléma, térkép, alaprajz, cégér, szimbólum, lépték.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Médiahasználati szokások médiumok, médiaélményfeldolgozás		Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját médiahasználati szokások tanulmányozása. Médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. A különböző médiumok beazonosítása, tudatosítása. A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Olvasási készség és szókincs fejlesztése médiaszövegekkel.		

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A különböző médiumok (pl. könyv, televízió, rádió, internet, film, videojáték) megfigyelése, vizsgálata, összehasonlítása, megadott szempontok (pl. érzékszervekre gyakorolt hatás, eltérő jelhasználat) alapján közvetlen tapasztalat és saját médiaélmények felidézésének segítségével.</p> <p>Az egyes médiumokhoz (pl. könyv, televízió, számítógép) kapcsolódó saját használati szokások (pl. gyakoriság, társas vagy önálló tevékenység), médiaélmények (pl. tetszés, kíváncsiság, rossz élmény) felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjáttékkal.</p> <p>Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel).</p> <p>Tartalom, téma: jellemábrázolás, karakterek. Körformából kiinduló, különböző emberi tulajdonságokat és érzelmeket bemutató arc rajzolás egyszerű eszközökkel. Papírtányér álarc készítése, és a karakter megszólaltatása: az arckifejezéshez tartozó hangok és mozdulatok eljátszása. Pozitív és negatív tulajdonságok összegyűjtése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mesék, narratív történetek.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges és helyes szabadidős tevékenységek felsorolása, ismertetése,</p> <p><i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> Önkifejezés és önbizalom erősítése, önálló gondolkodásra nevelés, identitástudat fejlesztése.</p> <p>A fantázia jelentősége, használata, kitalált történet önmagáról (jellemábrázolás), meseszereplők osztályozása: jó-rossz tulajdonságokkal való azonosulási képesség vizsgálata, önmagára vetítése. Önmaga megértése.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Az érzékszervek működésének megtapasztalása, szerepének, védelmének felismerése a tájékozódásban, az információszerzésben. Napirend, szabadidő, egészséges életmód.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> kiscsoportos és páros rövid jelenetek kitalálása és bemutatása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Televízió, rádió, könyv, számítógép, színház, mozi, újság, műsor, rajzfilm, film, képregény, videojáték.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média kifejezőeszközei Kép, hang, cselekmény</p>		<p>Órakeret 2 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Iskolaérettség.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai</p>	<p>Médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. Az érzelembizonyítás képességének a fejlesztése. A figyelmi koncentráció, az érzékelés pontosságának fejlesztése. A médiaszövegek alapvető alkotóelemeinek azonosítása. Annak felismerése, hogy a médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított alkotások (a média konstruált valóság). Részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben és vitában. Saját vélemény megfogalmazása.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Különböző médiaszövegek (pl. animációs mesék, videojátékok) alapvető kifejezőeszközeinek (hanghatások, vizuális jellemzők) megfigyelése és értelmezése közvetlen példák alapján. A kép és hang szerepének megfigyelése a mesevilág teremtésében (pl. animációs meséken keresztül). Egyszerű médiaszövegek (pl. animációs mesék, reklám) cselekménye kezdő- és végpontjának, a cselekményelemek sorrendjének megfigyelése közvetlen példák alapján. Címadás. A mediatisztált történetek szereplőinek (hősök és gonoszok) azonosítása, az animációs mese morális tanulságainak felismerése. A hangok és képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, szomorúság, düh, félelem) felismerése, kifejezése. Egyszerű (pl. kitalált vagy átélt) cselekmény megjelenítése képekkel (pl. rajzzal, képsorozattal), megfelelő hanghatásokkal (pl. zörejjel, énekhanggal) kiegészítve. Hangzó médiaszövegek megjelenítése rajzban.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A szövegértés szövegtípusnak megfelelő funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés kialakítása, fejlesztése. Alapvető erkölcsi, esztétikai fogalmak, kategóriák (szép, csúnya, jó, rossz, igaz, hamis). A történetiségen alapuló összefüggések megértése egy szálon futó történetekben. Összefüggő mondatok alkotása képek, képsorok segítségével, adott vagy választott témáról. <i>Étika/Hit- és erkölcsstan:</i> önmaga megértése, mesék kapcsolatrendszerének elemzése, mesei szereplők és tulajdonságaik (lent-fönt, jó-rossz).</p>	

<p>Tartalom, témák: Meseillusztrációk és rajzfilmfigurák szereplőinek tanulmányozása (mit fejez ki az arckifejezés, a testtartás, az öltözet, a mozgás). A látott mozdulatok eljátszása hangokkal és szavakkal (rögtönzött jelenetek). Mozgásfázisok fotózása (állóképekből mozgókép készítése, pörgettyúmozi). Karikatúrafigurák jellemzése (a túlzás eszközeinek megfigyelése és értelmezése). Érzelemábrázolás: közmondások és szólások eljátszása és a tanulságok megbeszélése. Érzelmek és tulajdonságok kifejezése színekkel.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> az érzékszervek működésének megtapasztalása, szerepének, védelmének felismerése a tájékozódásban, az információszerzésben. <i>Ének-zene:</i> Emocionális érzékenység fejlesztése. A teljes figyelem kialakításának fejlesztése. Tapasztalat a zenei jelenségekről. <i>Dráma és tánc:</i> mese főhősének kiválasztása és a választás indoklása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Állókép, mozgókép, zene, emberi hang, zaj, zörej, csend.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média társadalmi szerepe, használata Személyes élmény, médiaélmény</p>		<p>Órakeret 2 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Iskolaérettség.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A közvetlen kommunikáció jelzéseinek, illetve a közvetett kommunikáció eszközeinek megfigyelése, tudatosítása. Önismeret, önreflexiós készség fejlesztése.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>	

<p>A személyes, közvetlen kommunikáció verbális, vokális és testbeszéddel történő jelzéseinek felismerése, értelmezése. A közvetlen és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek (pl. idő/térbeli szinkronitás, eltérés, jelenlét, érzékszervek használata) felismerése konkrét médiaszövegek (pl. könyv, gyermekműsor, gyerekeknek szóló koncertfilm, videoklip, sms, emotikonok) alapján. Ismerkedés különböző valóságstátuszú médiaszövegekkel. A valóság és fikció közötti különbség megragadása. Saját megélt élmények és tapasztalatok összevetése (pl. azonosságok, eltérések mentén) a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. gyermekműsorok, gyermekújságok, képregények, életkornak megfelelő rajzfilmek, gyermekeknek készülő internetes honlapok alapján). A különböző médiaszövegek (pl. tehetségkutató műsorok, sportközvetítés, sorozatok, filmek, animációs filmek, reality műsorok) szereplőivel való azonosulásra reflektálás lehetősége (pl. irányított beszélgetés keretében).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szöveg értelmezése, nem verbális jelzések értelmezése, használata beszéd közben. Mese és valóság különbsége. A megismert mese, történet tanulságának összevetése saját tapasztalatokkal, eseményekkel. Az explicit információk, állítások megértése, értelmezése, értékelése, egyszerű következtetések levonása. <i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> másnak lenni/elfogadás, kirekesztés. <i>Környezetismeret:</i> Nappal és éjszaka. A világ, ahol élünk. Föld és a csillagok. Élőlények, életközösségek. <i>Dráma és tánc:</i> Történetek kitalálása és kiscsoportos vagy páros megvalósítása.</p>
<p>Személyesen átélt, elképzelt és a médiában látott, hallott esemény megjelenítése rajzban, önállóan készített bábbal, szerepjáttékkal. Tartalom, témák: a szavak nélküli közlés eszközei (mimika, gesztusok). Játék: szavak nélküli beszéd megértése. Mese és versillusztráció: a történet szereplőinek azonosítása és jellemzése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ Fogalmak</p>	<p>Esemény, elképzelt/kitalált történet, képzelet, valóság, médium.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média társadalmi szerepe, használata Tájékozódás a virtuális terekben</p>		<p>Órakeret 2 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Iskolaérettség.</p>		

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kreatív, kritikus internethasználat fejlesztése. Az internetes tevékenységekhez kapcsolódó biztonság növelése. A gyerekek virtuális terekben zajló tevékenységeihez kapcsolódó élmények feldolgozásának segítése.	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p> <p>Az életkori sajátosságokhoz igazodó internethasználat lehetőségeinek megismerése (pl. gyermekbarát honlapok böngészése).</p> <p>Tartalom, téma: a feladatokhoz kapcsolódó kutatómunka az interneten (képgyűjtés, szemléltetés)</p> <p>Az internethasználat legfontosabb (pl. biztonságot eredményező) szabályainak megismerése különböző eszközökkel (pl. kártyajáték, bábozás).</p> <p>A gyerekek által használt videojátékkal összefüggő élmények feldolgozása (pl. szerepjátékkal, rajzolással).</p> <p>Feladatok: a videojátékok tematikai csoportosítása, a szereplőik azonosítása.</p> <p>Videojátékok elemzése (téma, feladatok, szereplők karaktere). Saját videojáték pozitív tulajdonságokkal rendelkező főhősének megtervezése.</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Rövid hallott szöveg üzenetének megértése. Az olvasott szövegekkel összefüggésben az aktív szókincs gazdagítása. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása.</p> <p>Egyszerű ok-okozati összefüggés felismerése; következtetések levonása.</p> <p>A fantázia és képzelet aktiválása a megismerés érdekében.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szabálykövető magatartás a közvetlen közlekedési környezetben. A közlekedés szabályainak értelmezése.</p> <p><i>Etika/Hit- és erkölcstan:</i> a számítógépes világ ismeretségei.</p>	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Internet, honlap, chat, videojáték.	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Tárgy- és környezetkultúra Környezetünk valós terei és mesés helyek</p>		<p>Órakeret 12 óra</p>
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Téralakító, térrendező képesség fejlesztése. Tapasztalatszerzés a térformálás, térlehatárolás, térszervezés terén. Térérzék fejlesztése nézőpontok változtatásával. Technikai készség fejlesztése. Térbeli tájékozódás képességének fejlesztése.		

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A környezetünkben található különböző méretű külső, belső terek (pl. utca, játszótér, buszmegálló, saját szoba, éléskamra, fiók) épületek (pl. iskola, víztorony), tárgyak (pl. cipő, táska, kilincs) átalakítása, áttervezése meghatározott célok (pl. védelem, figyelemfelkeltés, álcázás, újszerű használat) érdekében.</p> <p>Tartalom, témák: a gyermekszoba berendezése. A manók háza (a különböző helyiségek funkciói). A varázsszoba rejtélyei (fantasztikus terek tervezése).</p> <p>Képzeletbeli, mesebeli helyeken, terekben (pl. elvarázsolt kastély, boszorkány konyhája, vitorlás hajó) zajló mesék, elképzelt vagy valós történetek dramatizálása, eljátszása saját tervezésű és kivitelezés szereplőkkel (pl. babák, botok, figurák, sík-, kesztyű-, árny-, óriás-, agyagfejű, bábok), terekkel, díszletekkel, melyek létrehozásánál a környezettudatos anyaghasználat érvényesül.</p> <p>Tartalom, téma: tenyérben zajló mese (a tenyérház lakói). A szerepek eljátszása kesztyűbábokkal.</p>	<p>Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedés, környezetünk.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Természeti, technikai környezet. Múlt megidézése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> térkitöltő és térkihasználó gyakorlatok, mozgástechnikák, tánctechnikák.</p> <p><i>Matematika:</i> Képzeletben történő mozgás. Hajtás, szétvágás síkmetszetek. Objektumok alkotása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Térformálás, térlehatárolás, térszervezés, formarend, funkció, takarás.

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Tárgy- és környezetkultúra Valós és kitalált tárgyak</p>		<p>Órakeret 12 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai</p>	<p>Tárgyalkotó vizuális, esztétikai és manipulatív képességek fejlesztése. A tárgykészítés folyamatainak, gondolkodásmódjának megtapasztalása. Forma és funkció összefüggés, formaérzék fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése (a munkafázisok megfigyelése). A gondos kivitelezés, különböző anyagok, eljárások, személyes tapasztaláson alapuló megismerése. Egyszerű kézműves technikák megfigyelése, rekonstruálása. Jeles napok szokásainak és tárgyi kellékeinek megismerése.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Segítő, varázserejű tárgyak (pl. hangszer, pálcá, öltözék, szőnyeg, edény, bútor, ékszer, szerszám, jármű) tervezése létrehozása meghatározott mesebeli célok (pl. mindent halló, látó, elrejtő, védő, szállító) érdekében, oly módon, hogy a tárgy külseje (pl. forma, díszítés, méret, anyag) utaljon funkciójára. Tartalom, téma: népművészeti tárgyak díszítőmotívumai. Varázstükör tervezése. A személy kedvenc időtöltését, vagy monogramját ábrázoló ékszer tervezése, pl. kerek medallion (formaegyszerűsítés, jelalkotás, pozitív-negatív forma). Ajándékok készítése ünnepi alkalmakra (karácsony, anyák napja). Hétköznapi tevékenységek során használatos tárgyak (pl. konyhai eszköz, játék, öltözék, öltözékkiegészítő, hangszer, szerszám) létrehozása meghatározott tulajdonos számára (pl. adott személyiség, foglalkozás, életkor, nemek szerint).</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> Természeti, technikai és épített rendszerek. <i>Anyagismeret.</i> <i>Dráma és tánc:</i> népi gyermekjátékok. <i>Ének-zene:</i> Népzene énekléssel, ritmikus mozgással, néptáncsal. Hangszerek. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> eszközhasználat.</p>	
<p>Tananyag, téma: tárgyak régen és ma. Az ivóedények jellemzői (forma és funkció, anyag és díszítés). Bögre tervezése saját használatra. Kedvenc játék látvány utáni rajza. A játék áttervezése (formaátalakítás, minták, színek). Új játék tervezése.</p>		<p><i>Etika/Hit- és erkölcstan:</i> valóság és képzelet. <i>Matematika:</i> objektumok alkotása.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tárgytervezés, forma, funkció, alkalmazkodás, díszítés, öltözék kiegészítő.
A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>Képzelőerő, belső képalkotás fejlődése.</p> <p>Az életkornak megfelelő, felismerhető ábrázolás készítése.</p> <p>Az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználat, a környezettudatosság szempontjainak egyre szélesebb körű figyelembevételével.</p> <p>A felszerelés önálló rendben tartása.</p> <p>A képalkotó tevékenységek közül személyes kifejező alkotások létrehozása.</p> <p>Alkotótevékenység és látványok, műalkotások szemlélése során néhány forma, szín, vonal, térbeli hely és irány, felismerése, használatára.</p> <p>A szobor, festmény, tárgy, épület közötti különbségek felismerése.</p> <p>Látványok, műalkotások néhány perces szemlélése.</p> <p>Médiumok azonosítása, igény kialakítása a médiahasználat során a tudatosabb választásra, illetve reflektív médiahasználat.</p> <p>Médiaélmények változásának és médiatapasztalattá alakíthatóságának felismerése.</p> <p>A médiaszövegek néhány elemi kódjának a (kép, hang, cselekmény) azonosítása, illetve ezzel kapcsolatos egyszerű összefüggések felismerése (pl. médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak, kreatív kifejező eszközöket használnak, amelyek befolyásolják azok hatását).</p> <p>A személyes kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek felismerése.</p> <p>Az életkorhoz igazodó internetes tevékenységek gyakorlása és az abban rejlő veszélyek felismerése.</p> <p>Az alkotó és befogadó tevékenység során a saját érzések felismerése, és azok kifejezése.</p>

3. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Órakeret
Kifejezés, képzőművészet Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek	9 óra (8+1)
Kifejezés, képzőművészet Hétköznapi és képzelt figurák	10 óra (9+1)
Vizuális kommunikáció Utazások	8 óra
Vizuális kommunikáció Vizuális hatáskeltés	10 óra (9+1)
A média társadalmi szerepe, használata Médiahasználat, élménybefogadás, élményfeldolgozás Médiumok a mindennapi környezetben	2 óra
A média kifejezőeszközei A médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása	2 óra
A média társadalmi szerepe, használata A média működési módja, mediális információforrások megbízhatósága	2 óra
A média társadalmi szerepe, használata Tájékozódás a világhálón, a virtuális terekben, biztonságos internethasználat	2 óra
Tárgy- és környezetkultúra Mikro- és makrotér	13 óra (11+2)
Tárgy- és környezetkultúra Tárgyak és használatuk	14 óra (12+2)
összesen	72 óra

A kerettanterv szerint a tantárgy heti óraszám: 2, ami 72 óra évi óraszámot jelent. Ebből a kerettanterv 65 órát tölt meg kötelezően előírt tananyag tartalommal, a szabadon elhasználható (10%) órakeret 7 óra. Az általunk közölt plusz óraszámok csak javaslatként szerepelnek. Ezt az osztály összetétele, a tanulók képessége alapján illesztheti a pedagógus egy-egy tematikai egységhez.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Vizuális nyelvi elemek és minőségek, méretviszonyok, arányok felismerése és használata. Kifejező alkotások ismérveinek felismerése. Nézőpontok felismerése és nézőpontválasztás használata. Alkotó műfajok, technikák felismerése, műveletek sorrendjének követése. Anyagismeret.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális kifejezőképesség fejlesztése. Grafikai kifejezőképesség fejlesztése különböző grafikai, nyomatkészítési eljárások kapcsán. Térábrázolási képesség fejlesztése. Lényeglátó képesség fejlesztése. Formaérvék fejlesztése. Kompozíciós képesség fejlesztése. Vizuális ritmusérzék fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Irodalmi, zenei, média és művészettörténeti élményből, származó valós és képzeletbeli helyszínek (pl. kerek erdő, labirintus, vár, palotakert, folyó) megjelenítése a különböző nézőpontok és változatos méret kínálta lehetőségek használatával, síkban és térben (pl. grafikusán, festve, konstruálva, mintázva, installálva).</p> <p>Tananyag, témák: Regényes várak és lakói (különböző vártípusok, váralaprajzok, vártervek). A látvány átírása, pl. cifra palota.</p> <p>Színkeverés: szivárványpalota festése.</p> <p>Játszóteri játékok elemzése és tervezése. Kedvenc játék rajza. Meseillusztráció: Hárs László: A rongybaba története.</p> <p>Illusztráció: Lázár Ervin: A négyszögletű kertek erdő.</p> <p>Vizuális megfigyelésből (pl. közvetlen környezet, fotó, műalkotás, múzeum), személyes emlékből származó tapasztalatok felhasználásával valós hely, helyszín (pl. természeti táj, nagymama virágos kertje, épített környezet, mi utcánk) vizuális megjelenítése meghatározott időszaknak (pl. évszak, napszak, nyár, hajnal) megfelelően, különböző technikákkal (pl. kollázs, vegyes technika, kréta, nyomat, mintázás, makett).</p> <p>Tananyag, témák: fák a természetben és a művészetben (különös fák). Természeti formák látvány utáni ábrázolása (befoglaló forma, arányok, színek, takarás, előtér-háttér). A látott forma egyszerűsítése: papírkivágás, kollázs. Mesebeli fák. Jelképes fák a művészetben. Az év fája a hónapokat jelképező ágakkal.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Műélvezet, humor.</p> <p><i>Matematika:</i> Rajz, kirakás és szöveg értelmezése: a lejátszott történet visszaidézése; az elmondott, elolvasott történet visszaidézése.</p> <p>Jelértelmezés.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> ismeretszerzés közvetlen megfigyelés alapján.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nézőpont, ritmus, minőségellentét, kollázs, képmező, arány, vizuális kifejezés.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Hétköznapi és képzelt figurák	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Síkbeli és térbeli minőségek, méretviszonyok, irányultság felismerése és használata. Színek érzelmkifejező, hangulati és díszítő hatásainak felismerése. Kontrasztok felismerése. Műalkotások csoportosítási módjainak alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Színek hangulati hatásának felismerése és alkalmazása az egyéni színválasztásban. Színdifferenciáló képesség fejlesztése. Színérzék fejlesztése. Kompozíciós képesség fejlesztése. Karakterérzék fejlesztése. Térábrázoló képesség fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<p>A lakóhelyen és a közvetlen környezetben élő emberekről, állatokról gyűjtött ismeretek, információk (pl. foglalkozás, életkor, kedvenc szín, útvonal, játék, fontos tárgy, attribútum) alapján figurális alkotások létrehozása. A külső, belső vonások (pl. karakter, testi adottságok, öltözet, belső tulajdonságok, személyiség jegyek) élményszerű megjelenítésével, meghatározott célok (pl. illusztráció, valós és virtuális játék, információs kártya, bábok, „tudományos kutatás”) érdekében.</p> <p>Tananyag, témák: emberábrázolás (példák a különböző művészeti korok és stílusok emberábrázolási szokásairól, az emberi test arányainak változása a születéstől a felnőtt korig, emberábrázolás különböző nézőpontból – előlnézet, oldalnézet, hátulnézet).</p> <p>Kitalált történetek, mesék, versek, mondák, médiaszövegek szereplőinek (pl. hősök, bajkeverők, szörnyek, tündérek, állatok, ember-állatok, géplények) megformálása többfigurás kompozícióban, a meghatározott célnak (pl. könyv, napló, játék, báb, dráma) megfelelő méretben és anyagból (pl. festmény, grafika, kollázs, montázs, fotó, papírmásé, agyag, gipsz, talált tárgy, drót).</p> <p>Tananyag, témák: valós formák átírása (mintatervezés, mesefigurák, keverék-lények, fakéregből „fafej”-portrék tervezése. Illusztráció: A fából faragott hajadon című népmese). Origami állatformák hajtogatása és a forma kiegészítése festéssel, rajzolással). Robotember tervezése színes papírokból vagy papírdobozokból csoportmunkában.</p>		<p><i>Matematika:</i> mennyiségi tulajdonságok, viszonylatok, becslés, összehasonlítás.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése. Mindennapi konfliktusok feldolgozása drámajátékkal. Dráma és tánc: fantáziajátékok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Figurális alkotás, karakter, élményszerű megjelenítés, cél, eszköz, méret, anyag, műfaj, technika, eljárás, képtárgy.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Utazások	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A közvetlen környezet és a személyes tárgyak, taneszközök vizuális jelzéseinek alkalmazása. Időbeliség, minőségellentétek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális megfigyelőképesség és vizuális emlékezet fejlesztése. Analizáló és szintetizáló képesség fejlesztése. Forma- és arányérzék fejlesztése. Karakterérzék fejlesztése. Képolvasó és képközlő képességek fejlesztése. Ábraolvasási és értelmezési készség fejlesztése elemzéssel és ábrák létrehozásával. Az idő, a változás, a folyamat képekben való ábrázolási képességének fejlesztése, történés képekben való elbeszélése. A művészi, köznapi és tudományos közlések értelmezésének segítése, a kifejezés árnyaltságának fokozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A környezetünkben észlelhető változások, folyamatok, mozgások (pl. természeti jelenségek, életjelenségek: ember/növény/állat növekedése és öregedése, árnyék, építkezés, kerékpár, óra) azonosítása, vizuális megfigyelése, értelmezése, a tapasztalatok és információk rögzítése szöveg és kép (pl. fotó, film, egyszerű animáció, rajz, ábra, jel) segítségével.</p> <p>Tananyag, téma: körvonal – árnykép, részletek. Sziluettekől a részletekig. Képzeld magadat óriásnak! rajzold le szobádat, hogyan látnád magasról!</p> <p>Valós és/vagy képzeletbeli utazás folyamatának, útvonalának és történéseinek képes, szöveges rögzítése (pl. útinapló, térkép, képregény, forgatókönyv, útifilm) meghatározott cél (szórakoztatás, ismeretterjesztés, útikalauz, tájékozódás, dokumentálás, elemzés, összehasonlítás) érdekében.</p> <p>Tananyag, témák: Különleges útvonalak és varázstérképek: városkép madártávlatból, térképfajták, tájékozódás egy híres épület alaprajzán, egy térbeli részlet térképszerű síkrajzának elkészítése, egy mesebeli park térbeli képe és alaprajza, országzászlók megismerése (a zászlók jellemzői: egyszerű kompozíció, kevés szín), adott célnak megfelelő zászló tervezése.</p> <p>Képes történetek – képregények. A történet sorrendje, a téma jellemzőinek kiemelése, kifejező mozdulatok, rövid szöveg.</p> <p>Képsorozat készítése egy táj változásáról: múlt – jelen - jövő. Képsorozat készítése a forma nagyításáról (ráközelítés, zoomolás játék, pl. mi lehet a királyi palota ablaka mögött?).</p>		<p><i>Matematika:</i> Tájékozódás a térben (síkon ábrázolt térben; szavakban megfogalmazott információk szerint). A változás kiemelése; az időbeliség.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Információhordozók. Látványok verbális megfogalmazása. Az időbeliség kifejezésének nyelvi lehetőségei.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> verbális képességek fejlesztése játékkal.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> változások, folyamatok, növények, állatok.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Változás, folyamat, mozgás, mozgásfázis, összehasonlítás, térkép, képregény, vizuális sűrítés.	
Tematikai Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Vizuális hatáskeltés	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Összefüggések felismerése a cselekvés vagy annak szereplői és az ábrázoltak között. Eredeti és reprodukált alkotások különbözőségének felismerése. Körvonal és árnykép megjelenítése. Vizuális kommunikációs gesztusok értelmezése. Hangok képi jeleinek értelmezése és megjelenítése.	
A tematikai nevelési-fejlesztési céljai:	Látványfelismerés és értelmezés képességének fejlesztése, a látottak lényeges vonásainak kiemelése, a megfigyelés szempontjainak bővítése. A vizuális jelek jelentéseinek azonosítása, reprodukálása transzformált látványok létrehozásával. Jelképek, allegóriák, vizuális metaforák képzése. Formaalkotás a síkban és térben megfigyelt és elképzelt formák megjelenítése. Manipulációk végzése: nagyítás, kicsinyítés, csonkolás, kiegészítés. Ábraalkotás képességének fejlesztése: konvenciókon alapuló, szabályokhoz igazodó, jelentést hordozó, közlő és magyarázó rajzok, szerelési ábrák, folyamat ábrák értelmezése és létrehozása, valós vagy elképzelt viszonyok, kapcsolatok megjelenítésével. A síkbeli és térbeli vizuális megjelenítő, kifejező eszközök adekvát használata vizuális kommunikációs területen. A megjelenítés, a kifejezés céljának megfelelő árnyalt vonal, tónus, szín, forma, stb. önálló alkalmazása. Közvetlen vizuális jelzések, mimika, gesztusok értelmezésével a kommunikációs képesség fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Egy valós vagy képzeletbeli dolog, pl. áru, esemény, közérdek, jelenség számára plakát, szórólap tervezése, kivitelezése a betű, kép és szöveg együttes alkalmazásával, figyelem, érdeklődés felkeltése céljából.	Matematika: Statikus szituációk, lényegkiemelés.	
Tananyag, témák: a forma egyszerűsítése foltra. A forma átalakítása: stilizálás, mintaképzés, dekoratív felületek. Jelle egyszerűsített forma, piktogram tervezése. A magyar népművészet jelle egyszerűsített díszítő mintái.	Képzletben történő mozgás. Testháló elképzése.	
Formaredukció, piktogram tervezése (pl. stilizált hal egy vendéglő cégtábláján.)	Magyar nyelv és irodalom: kulcsszókeresés; szövegtömörítés; hiányos vázlat, táblázat, ábra kiegészítése a szöveg alapján.	
Az emberi gesztusok, testnyelvi jelzések megfigyelése, értelmezése, majd az összegyűjtött tapasztalatok, információk segítségével a plakát által hirdetett dolog népszerűsítése figyelemfelhívó játékkal (pl. akcióval, pantomimmal, hangot, szöveget is beépítő performansszal). Tananyag, témák: hangulat - szó páros játék, szoborjáték. A mozdulatok értelmezése szavakkal.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gesztus, plakát, reklám, szlogen, vizuális kommunikációs műfaj.	
Tematikai Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Médiahasználat, élménybefogadás, élményfeldolgozás Médiumok a mindennapi környezetben	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Az egyes médiumok azonosítása. Médiaélmények felidézése, verbalizálása.	
A tematikai nevelési-fejlesztési céljai	A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Saját médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. Médiaszöveg-típusok beazonosítását, tudatosítását segítő kompetenciák fejlesztése. Olvasási készség és szókincs fejlesztése médiaszövegekkel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	

<p>A saját és a közvetlen környezet médiahasználati szokásainak (internet, televízió, rádió, videojáték, mobilhasználat, könyv) tanulmányozása, megadott szempontok (pl. mennyiség, időrend, látogatott helyek, a kommunikációban résztvevők, műsorok) alapján. Bizonyos médiumokban megjelenő médiaszövegek (pl. televíziós műsortípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése és beazonosítása saját médiaélmények felidézésén, megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül. Saját médiaélmények felidézése megadott szempontok alapján (pl. érzelmi hatás, kedveltség, ismeretszerzés) és az élmények feldolgozása (pl. rajzolás, fotókészítés, szerepjáték). Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a vetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel). Tananyag, témák: TV-ben látott műsortípusok összegyűjtése. Egy műsortípus eljátszása páros vagy csoportmunkával, mozdulatokkal és jellegzetes hangokkal kísérve.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Többmondatos összefoglaló szöveg alkotása olvasmányok tartalmáról, gyűjtött tapasztalatokról, megfigyelésekről. A cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás. Az olvasmányhoz kapcsolódó előzetes ismeretek, személyes élmények, tapasztalatok felidézése és megosztása. Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. Hasonlóságok és különbségek felfedezése különféle irodalmi közlésformákban. <i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> Kedvenc időtöltésem, ha egyedül vagyok. Olvasottság. Olyan szeretnék lenni, mint Ő/példaképek, hamis életek; álmaim, fantáziavilágom/menekülés, realitásérzet. Az önálló gondolatalkotás szabadsága, önkifejezés és önbizalom erősítése. <i>Dráma és tánc:</i> csoportos és egyéni improvizáció.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Média, televízió, rádió, internet, újság, videojáték, film, televíziós sorozat, televíziós műsortípus (hírműsor, gyermekműsor, tehetségkutató műsor, valóságshow, ismeretterjesztő műsor, reklám).</p>	
<p>Tematikai egység</p>	<p>A média kifejezőeszközei</p>	<p>Órakeret</p>
<p>Fejlesztési cél</p>	<p>A médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása</p>	<p>2 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A médiaszövegek befogadása során saját érzések felismerése, kifejezése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerését, médiaszöveg-olvasást segítő kompetenciák fejlesztése. Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg-írás. A médiaszövegek elemi szövegalkotó kódjai, kifejező eszközei által kiváltott érzelmek felismerése és kifejezése, az önreflexió fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>A médiaszövegek kifejezőeszközeinek mélyebb megismerése. A karakterábrázolás filmes eszközeinek megismerése: a pozitív és negatív hősök megjelenítésének technikái, különös tekintettel a mozgókép nyelvére (pl. jelmez, smink, világítás, kameramozgás) és a hangokra: (beszélt nyelv, zene, zaj, zörej) az életkornak megfelelő médiaszövegeken keresztül. Tananyag, téma: jelmeztervezés, arcfestés, álarckészítés. A különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és időviszonylatok megfigyelése és értelmezése konkrét médiaszövegeken keresztül. Az elbeszélő személyének azonosítása különböző médiaszövegekben (pl. animációs mesék, filmek). Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal. Tananyag, téma: animációs filmrészletek elemzése, a főhős jellemzése (a főhős kiemelésének képi eszközei, a nézőpontok és a képkivágás szerepe). A mozgás fázisai. Állókép – mozgókép. Hogyan készül az animációs film? Rajz: egy mozdulatsor jellemzői: sportmozgás fázisai. Pörgettyűmozi készítése. Papírajáték: mozgó papírember (kollázs).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Olvasási stratégiák, olvasást megértő folyamatot segítő technikák ismerete, alkalmazása a hatékonyabb megértés érdekében: a művek szerkezeti jellemzőinek megfigyelése, a tér-idő változásainak felismerése. Az események sorrendjének, a mesélő személyének megállapítása. <i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> Erkölcs és erkölcstelenség tapasztalása mint példa. Szerepek a családon, közösségen belül. A jó-rossz megjelenítése a művészetben. <i>Ének-zene:</i> A teljes figyelem kialakításának fejlesztése. Hangszín-érzelem, különböző élethelyzetben más a hangunk. <i>Dráma és tánc:</i> A mese/történet helyszíneinek és szereplőinek sorba vétele. A mese/történet szereplőinek beazonosítása, illetve viszonyaik meghatározása.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Animáció, jelmez, smink, fény, cselekmény, vágás, zene, zaj, zöreje, csend, emberi hang.	
Tematikai egység Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata A média működési módja, mediális információforrások megbízhatósága	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak. A személyes közvetlen kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kritikai gondolkodás fejlesztése. A mediális információforrások megbízhatósága megítélésének fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Ismerkedés a média társadalmi funkcióival, működésével. A szűkebb környezet médiahasználatának megfigyelése alapján beszélgetés egyes médiaszövegek (pl. hírműsor, internetes honlap, televíziós sorozat, rajzfilm, film, könyv, újság) hétköznapi betöltött szerepéről, funkciójáról. A médiakörnyezet szereplőinek azonosítása: médiatartalom-előállítók és a fogyasztók/felhasználók. Médiaszövegek értelmezése alapján feltevések, állítások megfogalmazása a szöveg keletkezésének háttéréről, az alkotó/közlő szándékáról (a korosztálynak megfelelő reklámok, videojátékok, internetes portálok, animációs filmek, filmek segítségével). Információk összegyűjtése, értelmezése, feldolgozása (pl. szövegalkotás) megadott szempontok (pl. közlő szándéka, célcsoport) alapján. Tartalom, téma: az információgyűjtés fajtái és jellemzői. Előzetes feladat alapján gyűjtött információ megvitatása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az életkornak megfelelő globális, információkereső, értelmező és reflektáló olvasás. Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. Mások véleményének megértése, elfogadása a vita során. Vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, felismerése és kritikája. <i>Etika/Hit- és erkölcstan:</i> önálló gondolat vállalása, véleménynyilvánítás, mások gondolatai alapján, építő jellegű vitakultúra kialakítása; gondolatszabadsággal való ismerkedés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Médiatartalom-előállító, médiafogyasztó, információ, hír, álhír, hírműsor, újság, újságíró, reklám, reklámfilm, tudatos fogyasztás, médiahasználat.	
Tematikai egység Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Tájékozódás a világhálón, a virtuális terekben, biztonságos internethasználat	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Alapszintű ismeretek az internethasználatban rejlő lehetőségekről, illetve kockázatokról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő, biztonságos tájékozódás és közlekedés kialakítása az online környezetben, a virtuális terek használata során. Az internethasználat és mobiltelefon-használat lehetőségeinek és kockázatainak tudatosítása. Kreatív, kritikus internethasználat fejlesztése. Az online közösségekben való részvétel kockázatainak, viselkedési szabályainak, kommunikációs jellemzőinek tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	

<p>A közvetlen kommunikáció jelzéseinek és az online kommunikáció, jellegzetességeinek összehasonlítása meghatározott szempontok (pl. kapcsolatteremtés, önkifejezés, véleménynyilvánítás) alapján (pl. szerepjáték keretében). A személyes kommunikáció és az online kommunikáció különbségeinek tudatosítása.</p> <p>Saját és szűkebb környezet internethasználatának megfigyelése, internetes tevékenységek megjelenítése (pl. szerepjáték) különböző formában.</p> <p>Az életkori sajátosságokhoz igazodó kreatív internethasználat lehetőségeink tudatosítása. (pl. gyermekbarát honlapok böngészése).</p> <p>Tananyag, téma: képkirakó flash-játék tervezése (puzzle).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A művek tanulságainak értelmezése a saját szerepünkre, helyzetünkre a mindennapi életünkben, példa bemutatása, mindezek kifejezése más eszközzel is (pl. drámajátékok).</p> <p>A könyvtár mint információs központ, a tanulás bázisa, segítője.</p> <p><i>Etika/Hit- és erkölcstan:</i> Haver, barát, társ, csapattag, internetes kapcsolatok. Konfliktusmegoldás, közös szabályalkotás és annak elfogadása mint érték.</p> <p>Baráti társaság összetartó ereje és a virtuskodás értéke/bátorság, vakmerőség. Játék, közösségi élet az interneten.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> a helyes önismeret kialakításának megalapozása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Személyes kommunikáció, online kommunikáció, www, e-mail, mailfiók, profil, like-jel, keresőmotor, flash játék.		
Tematikai Fejlesztési cél	egység/ Tárgy- és környezetkultúra Mikro- és makrotér	Órakeret 13 óra	
Előzetes tudás	Tárgyfajták, épülettípusok, térfunkciók felismerése.		
A tematikai nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatok szerzése a térformálás, térlehatárolás, térszervezés területén. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása, installációs és ábrázoló, kifejező céllal. Megfigyelő és elemző képesség fejlesztése. Tárgytervezés, -szerkesztés, -alkotás, konstrukciók létrehozása különböző anyagokból és célokra. Anyagok és eljárások ismerete; a tervezői attitűd és alkalmazkodó képesség fejlesztése a tárgy rendeltetésének, használójának szem előtt tartásával, a megfelelő anyag- és eszközválasztással.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>Példák, fotók, gyűjtése eltérő érzelmi hatást (pl. hétköznapi, ünnepélyes, titokzatos, rideg, sejtelmes, szorongató, emelkedett félelmetes, vidám) kiváltó terekről (pl. templom, iroda, park, szoba, lift, állványzat, zuhanyfülke, labirintus).</p> <p>Megadott célt szolgáló kis tér tervezése a kiválasztott épület lakójának, majd a térhez tartozó, kapcsolódó tárgyak némelyikének elkészítése (pl. kulcs, tükör, függöny, polc, szék, csizma, kanna, tál, lámpa).</p> <p>A terekhez kapcsolódó hangok, zenék, zörejek (pl. madárcsicsergés, jármű-zaj, beszéd, nyikorgás, zene, hegedű, dob) gyűjtése, s a gyűjtött hanganyag felhasználásával, valós, hangzó terek létrehozása, megépítése az adott tartalomnak megfelelő anyag és méretválasztással (pl. karton, fonal, kóc, vászon, fém, vessző, csuhé, agyag, drót, fa).</p> <p>Tananyag, témák: ajándéktárgyak készítése.</p> <p>Kincseskamra a tengerkirály palotájában (a kincseskamrában talált csodalámpa tervezése). Mit lát a királylány a díszes tükörben (előtér, háttér, tükörkép, takarások)?</p>		<p><i>Matematika:</i> Tárgyak tulajdonságainak kiemelése. Adott objektum más nézőpontból.</p> <p>Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> a színház formai elemei, látott előadásban, illetve alkalmazása saját rögtönzésekben.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> az anyagfajták megmunkálhatósága, felhasználásuk.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Azonosság, hasonlóság, variáció felismerése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tértervezés, -szerkesztés, -alkotás, konstrukció, térkapcsolat, térbeli tagolás, tervezői attitűd.		
Tematikai Fejlesztési cél	egység/ Tárgy- és környezetkultúra Tárgyak és használatuk	Órakeret 14 óra	
Előzetes tudás	Egyszerű hagyományos és kézműves technikai fogások ismerete. A tárgyalkotó folyamat lépéseinek alkalmazása. Egyszerűsítés, díszítés. Hétköznapi és művészi, kultikus tárgyak felismerése, csoportosítása.		

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Régi és mai használati és díszedények megfigyelése, csoportosítása, összehasonlító elemzése vizuálisan (látvány, fotó, rajzi elemzés) és verbálisan. Gyakorlati és érzelmi szempontok megfogalmazása a tárgyakkal való kapcsolatban. Közvetlen környezetünk tárgyainak, szerkezeteinek megfigyelése, megadott szempont szerinti vizsgálata. Redukciós képesség fejlesztése. Komponálóképesség fejlesztése felületen és térben. A színek dekoratív, díszítő hatásának megismerése és alkalmazása, funkciónak megfelelő színválasztás és díszítés. A csomagolás tervezési szempontjainak megismerése és alkalmazása, a csomagolás gyakorlati és érzelmi szempontjainak megismerése. Vizuális ritmusérzék fejlesztése. Különböző kultúrák iránti nyitottság kialakítása.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A közvetlen környezetben található anyagok környezettudatos felhasználásával, meghatározott funkcióra (pl. irányjelző, hangosító), működésre képes egyszerű szerkezet (pl. játék, modell) létrehozása.</p> <p>Az elkészült tárgyak, szerkezetek használatuknak megfelelő és tulajdonosukra utaló díszítése.</p> <p>Tananyag, téma: madárijesztő tervezése különböző textil és papírhulladékokból. Papírsárkány tervezése és kivitelezése.</p> <p>Csomagolás tervezése, kivitelezése valós vagy képzeletbeli tárgy, dolog (pl. ecset, cipő, csoki, időbe látó készülék, csodaszappan, fűmag, életelixír, varázsfonal) számára, oly módon, hogy a csomagolás formája és díszítése utaljon a tárgy sajátosságára.</p> <p>Tananyag, téma: a csodatévő varázskulcs színe és mintája.</p>	<p><i>Matematika:</i> tájékozódás az időben.</p> <p><i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> a múlt és a jelen életviszonyai közötti különbségek.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Kreatív játékok tárgyakkal, tárgyak nélkül. A tárgyak használata ismétléssel, lassítással, gyorsítással stb. vagy nem rendeltetésszerű használatuk.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Tárgyalkotás, tárgytervezés, díszítés, csomagolás, vizuális ritmus, díszítés, szerkezet, felület, stilizálás.

4. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Órakeret
Kifejezés, képzőművészet Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek	10 óra (9+1)
Kifejezés, képzőművészet Hétköznapi és képzelt figurák	10 óra (8+2)
Vizuális kommunikáció Utazások	9 óra
Vizuális kommunikáció Vizuális hatáskeltés	9 óra (8+1)
A média társadalmi szerepe, használata Médiahasználat, élménybefogadás, élményfeldolgozás Médiumok a mindennapi környezetben	2 óra
A média kifejezőeszközei A médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása	2 óra
A média társadalmi szerepe, használata A média működési módja, mediális információforrások megbízhatósága	2 óra
A média társadalmi szerepe, használata Tájékozódás a világhálón, a virtuális terekben, biztonságos internethasználat	2 óra
Tárgy- és környezetkultúra Mikro- és makrotér	13 óra (12+1)
Tárgy- és környezetkultúra Tárgyak és használatuk	13 óra (11+2)
összesen	72 óra

A kerettanterv szerint a tantárgy heti óraszám: 2, ami 72 óra évi óraszámot jelent. Ebből a kerettanterv 65 órát tölt meg kötelezően előírt tananyag tartalommal, a szabadon felhasználható (10%) órakeret 7 óra. Az általunk közölt plusz óraszámok csak javaslatként szerepelnek. Ezt az osztály összetétele, a tanulók képessége alapján illesztheti a pedagógus egy-egy tematikai egységhez.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Vizuális nyelvi elemek és minőségek, méretviszonyok, arányok felismerése és használata. Kifejező alkotások ismerveinek felismerése. Nézőpontok felismerése és nézőpontválasztás használata. Alkotó műfajok, technikák felismerése, műveletek sorrendjének követése. Anyagismeret.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális kifejezőképesség fejlesztése. Grafikai kifejezőképesség fejlesztése különböző grafikai, nyomatkészítési eljárások kapcsán. Térábrázolási képesség fejlesztése. Lényeglátó képesség fejlesztése. Formaérzék fejlesztése. Kompozíciós képesség fejlesztése. Vizuális ritmusérzék fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Irodalmi, zenei, média és művészettörténeti élményből, származó valós és képzeletbeli helyszínek megjelenítése a különböző nézőpontok és változatos méret kínálta lehetőségek használatával, síkban és térben (pl. grafikusán, festve, konstruálva, mintázva, installálva).</p> <p>Tananyag, téma: színkeverési feladatok (színtorony készítése, hideg – meleg szíkontrasztra épülő szíkompozíció, a kiegészítő színek hatása. A varázsló színárnyalatok kertje (főszínekből keverhető színárnyalatok).</p> <p>A totemoszlopok jellemzői (stilizált állatformákból álló totemoszlop tervezése és készítése papírdobozokból.</p> <p>Vizuális megfigyelésből (pl. közvetlen környezet, fotó, műalkotás, múzeum), személyes emlékből származó tapasztalatok felhasználásával valós hely, helyszín (pl. természeti táj, nagymama virágos kertje, épített környezet, mi utcánk) vizuális megjelenítése meghatározott időszaknak (pl. évszak, napszak, nyár, hajnal) megfelelően, különböző technikákkal (pl. kollázs, vegyes technika, kréta, nyomat, mintázás, makett).</p> <p>Tananyag, témák: természet utáni tanulmányrajzok különböző nézőpontból. A térbeliség kifejezése tónusfokozatokkal és takarásokkal. Arányvizsgálat. A forma átalakítása (vizuális ritmusok, stilizálás).</p> <p>A falusi és a városi utcakép összehasonlítása. (Fotók gyűjtése újságokból.) Az utcakép változása (építkezések hatása a környezetre és az emberek életére). Budapest nevezetességei. A házak átalakítása: részletek áttervezése, színes homlokzatok, megváltozott környezet. Különböző évszakok tájképeinek elemzése (fotó, festmény), és tájkép festése látvány után (kompozíció, különböző nézőpontok, képmező, részletek kinagyítása).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Műélvezet, humor.</p> <p><i>Matematika:</i> Rajz, kirakás és szöveg értelmezése: a lejátszott történet visszaidézése; az elmondott, elolvasott történet visszaidézése.</p> <p>Jelértelmezés.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> ismeretszerzés közvetlen megfigyelés alapján.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nézőpont, ritmus, minőségellentét, kollázs, képmező, arány, vizuális kifejezés.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Hétköznapi és képzelt figurák	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Síkbeli és térbeli minőségek, méretviszonyok, irányultság felismerése és használata. Színek érzelmkifejező, hangulati és díszítő hatásainak felismerése. Kontrasztok felismerése. Műalkotások csoportosítási módjainak alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Színek hangulati hatásának felismerése és alkalmazása az egyéni színválasztásban. Színdifferenciáló képesség fejlesztése. Színérzék fejlesztése. Kompozíciós képesség fejlesztése. Karakterérzék fejlesztése. Térábrázoló képesség fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A lakóhelyen és a közvetlen környezetben élő emberekről, állatokról gyűjtött ismeretek, információk (pl. foglalkozás, életkor, kedvenc		<i>Matematika:</i> mennyiségi

<p>illat/étel/szín, útvonal, játék, fontos tárgy, attribútum) alapján figurális alkotások létrehozása. A külső, belső vonások (pl. karakter, testi tulajdonságok, viszonylatok, adottságok, öltözet, belső tulajdonságok, személyiség jegyek) élményszerű megjelenítésével, meghatározott célok (pl. illusztráció, valóságbeccslés, összehasonlítás.) és virtuális játék, információs kártya, bábok, „tudományos kutatás”) érdekében. Tananyag, téma: a színek hangulati és érzelmi hatása). farsangi álarcok készítése. Kitalált történetek, mesék, versek, mondák, médiaszövegek szereplőinek (pl. hősök, szörnyek, tündérek, állatok, ember-állatok) megformálása többfigurás kompozícióban, a meghatározott célnak (pl. könyv, napló, játék, báb, dráma, hajóorr, oromdís, vízköpő) megfelelő méretben és anyagból (pl. festmény, grafika, kollázs, montázs, fotó, papírmásé, agyag, gipsz, talált tárgy, drót). Tananyag, témák: természeti formák és élőlények képéből alkotott portré (kollázs, grafika). A képzelet virágai kollázssal, papírkivágással, papírmozai és origami technikával (színmódosítás, mintatervezés, szimmetria). Virágforma megszemélyesítése (Mese: fantáziajátékok). A tulipánná változott királyfi). Adott témához (pl. állatmesék, virágmesék) könyvcímlap tervezése. Mesebeli állatok, karikatúralények.</p>		<p>tulajdonságok, viszonylatok, beccslés, összehasonlítás. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése. Mindennapi konfliktusok feldolgozása drámajátékkal. Dráma és tánc: fantáziajátékok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Figurális alkotás, karakter, élményszerű megjelenítés, cél, eszköz, méret, anyag, műfaj, technika, eljárás, képtárgy.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Utazások	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A közvetlen környezet és a személyes tárgyak, taneszközök vizuális jelzéseinek alkalmazása. Időbeliség, minőségellentétek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális megfigyelőképesség és vizuális emlékezet fejlesztése. Analizáló és szintetizáló képesség fejlesztése. Forma- és arányérzék fejlesztése. Karakterérzék fejlesztése. Képolvasó és képközlő képességek fejlesztése. Ábraolvasási és értelmezési készség fejlesztése elemzéssel és ábrák létrehozásával. Az idő, a változás, a folyamat képekben való ábrázolási képességének fejlesztése, történés képekben való elbeszélése. A művészi, köznapi és tudományos közlések értelmezésének segítése, a kifejezés árnyaltságának fokozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A környezetünkben észlelhető változások, folyamatok, mozgások (pl. természeti jelenségek, életjelenségek: ember/növény/állat növekedése és öregedése, jégolvadás, rozsdásodás, penészedés, árnyék, palacsintasütés, építkezés, varrógép, kerékpár, daru, óra) azonosítása, vizuális megfigyelése, értelmezése, a tapasztalatok és információk rögzítése szöveg és kép (pl. fotó, film, egyszerű animáció, rajz, ábra, jel) segítségével. Tananyag, téma: hónapokat vagy évszakokat bemutató naptár tervezése csoportmunkában. Felirat tervezése az évszakokat jellemző motívumokkal és színekkel. Valós és/vagy képzeletbeli utazás folyamatának, útvonalának és történéseinek képes, szöveges rögzítése (pl. útinapló, térkép, képregény, forgatókönyv, útifilm) meghatározott cél (szórakoztatás, ismeretterjesztés, útikalauz, tájékozódás, dokumentálás, elemzés, összehasonlítás) érdekében. Tananyag, téma: képzeletbeli utazás egy fantáziavárosba (pl. egy mese helyszíne, egy ürváros, egy álomkép városa stb.), vagy egy kincses szigetre. A város vagy a sziget útvonalának, házainak és járműveinek megtervezése. Utazás a képzeletbeli lények birodalmába (kitalált lények kertje).</p>		<p><i>Matematika:</i> Tájékozódás a térben (síkon ábrázolt térben; szavakban megfogalmazott információk szerint). A változás kiemelése; az időbeliség. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Információhordozók. Látványok verbális megfogalmazása. Az időbeliség kifejezésének nyelvi lehetőségei. <i>Dráma és tánc:</i> verbális képességek fejlesztése játékkal. <i>Környezetismeret:</i> változások, folyamatok, növények, állatok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Változás, folyamat, mozgás, mozgásfázis, összehasonlítás, térkép, képregény, vizuális sűrítés.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Vizuális hatáskeltés	Órakeret 9 óra

Előzetes tudás	Összefüggések felismerése a cselekvés vagy annak szereplői és az ábrázoltak között. Eredeti és reprodukált alkotások különbözőségének felismerése. Körvonal és árnykép megjelenítése. Vizuális kommunikációs gesztusok értelmezése. Hangok képi jeleinek értelmezése és megjelenítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	Látványfelismerés és értelmezés képességének fejlesztése, a látottak lényeges vonásainak kiemelése, a megfigyelés szempontjainak bővítése. A vizuális jelek jelentéseinek azonosítása, reprodukálása transzformált látványok létrehozásával. Jelképek, allegóriák, vizuális metaforák képzése. Formaalkotás a síkban és térben megfigyelt és elképzelt formák megjelenítése. Manipulációk végzése: nagyítás, kicsinyítés, csonkolás, kiegészítés. Ábraalkotás képességének fejlesztése: konvenciókon alapuló, szabályokhoz igazodó, jelentést hordozó, közlő és magyarázó rajzok, szerelési ábrák, folyamat ábrák értelmezése és létrehozása, valós vagy elképzelt viszonyok, kapcsolatok megjelenítésével. A síkbeli és térbeli vizuális megjelenítő, kifejező eszközök adekvát használata vizuális kommunikációs területen. A megjelenítés, a kifejezés céljának megfelelő árnyalt vonal, tónus, szín, forma, stb. önálló alkalmazása. Közvetlen vizuális jelzések, mimika, gesztusok értelmezésével a kommunikációs képesség fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Egy valós vagy képzeletbeli dolog (pl. áru, esemény, közérdek, jelenség számára plakát, szórólap tervezése, kivitelezése a betű, kép és szöveg együttes alkalmazásával, figyelem, érdeklődés felkeltése céljából. Tananyag, téma: egyedi öltözékek tervezése, meghívó vagy plakát tervezése Divatbemutató címmel. A forma egyszerűsítése (stilizálás, jelalkotás). Az öltözékeken megjelenő jelek, emblémák, minták. Az emberi gesztusok, testnyelvi jelzések megfigyelése, értelmezése, majd az összegyűjtött tapasztalatok, információk segítségével a plakát által hirdetett dolog népszerűsítése figyelemfelhívó játékkal (pl. akcióval, pantomimmal, hangot, szöveget is beépítő performanszal). Tananyag, téma: különböző korú emberekről készült fotók gyűjtése újságokból. A portré jellemzése szavakkal, a portré ábrázolása a tulajdonságot kifejező színekkel és hangokkal.	<p><i>Matematika:</i> Statikus szituációk, lényegkiemelés. Képzeletben történő mozgatás. Testháló elképzélése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kulcsszókeresés; szövegtömörítés; hiányos vázlat, táblázat, ábra kiegészítése a szöveg alapján.</p>	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Gesztus, plakát, reklám, szlogen, vizuális kommunikációs műfaj.	
Tematikai egység/Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Médiahasználat, élménybefogadás, élményfeldolgozás Médiumok a mindennapi környezetben	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Az egyes médiumok azonosítása. Médiaélmények felidézése, verbalizálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Saját médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. Médiaszöveg-típusok beazonosítását, tudatosítását segítő kompetenciák fejlesztése. Olvasási készség és szókinccs fejlesztése médiaszövegekkel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
A saját és a közvetlen környezet médiahasználati szokásainak (internet, televízió, rádió, videojáték, mobilhasználat, könyv) tanulmányozása, megadott szempontok (pl. mennyiség, időrend, látogatott helyek, a kommunikációban résztvevők, műsorok) alapján. Bizonyos médiumokban megjelenő médiaszövegek (pl. televíziós műsортípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése és beazonosítása saját médiaélmények felidézésén, megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül.	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Többmondatos összefoglaló szöveg alkotása olvasmányok tartalmáról, gyűjtött tapasztalatokról, megfigyelésekről. A cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás. Az olvasmányhoz kapcsolódó előzetes ismeretek, személyes élmények, tapasztalatok felidézése és megosztása. Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. Hasonlóságok és</p>	

<p>Tananyag, téma: adatgyűjtés az interneten egy híres történelmi személyről (szerepjáték: a gyűjtött adatok előadása az adott személy nevében, egyes szám első személyben, vagy páros játékkal: riporterként és riportalanyként.) Saját médiaélmények felidézése megadott szempontok alapján (pl. érzelmi hatás, kedveltség, ismeretszerzés) és az élmények feldolgozása (pl. rajzolás, fotókészítés, szerepjáték). Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a vetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel).</p>		<p>különbségek felfedezése különféle irodalmi közlésformákban. Technika, életvitel és gyakorlat: szabadidős tevékenységek. <i>Etika/Hit- és erkölcsstan</i>: Kedvenc időtöltésem, ha egyedül vagyok. Olvasottság. Olyan szeretnék lenni, mint Ő/példaképek, hamis életek; álmaim, fantáziavilágom/menekülés, realitásérzet. Az önálló gondolatalkotás szabadsága, önkifejezés és önbizalom erősítése.</p>
<p>Tananyag, téma: kvízkérdések az internethasználatról, beszélgetés a különböző TV-műsörtípusokról, a kedvenc műsor fő jellemzői,</p>		<p><i>Dráma és tánc</i>: csoportos és egyéni improvizáció.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Média, televízió, rádió, internet, újság, videojáték, film, televíziós sorozat, televíziós műsörtípus (hírműsor, gyermekműsor, tehetségkutató műsor, valóságshow, ismeretterjesztő műsor, reklám).</p>	
<p>Tematikai egység</p>	<p>A média kifejezőeszközei</p>	<p>Órakeret</p>
<p>Fejlesztési cél</p>	<p>A médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása</p>	<p>2 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A médiaszövegek befogadása során saját érzések felismerése, kifejezése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerését, médiaszöveg-olvasást segítő kompetenciák fejlesztése. Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg-írás. A médiaszövegek elemi szövegalkotó kódjai, kifejező eszközei által kiváltott érzelmek felismerése és kifejezése, az önreflexió fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A karakterábrázolás filmes eszközeinek megismerése: a pozitív és negatív hősök megjelenítésének technikái, különös tekintettel a mozgókép nyelvére (pl. jelmez, smink, világítás, kameramozgás) és a hangokra: (beszélt nyelv, zene, zaj, zörej) az életkornak megfelelő médiaszövegeken keresztül.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom</i>: Olvasási stratégiák, olvasást megértő folyamatot segítő technikák ismerete, alkalmazása a hatékonyabb megértés érdekében: a művek szerkezeti jellemzőinek megfigyelése, tér-idő változásainak felismerése.</p>
<p>Tananyag, téma: ráközelítés, nagyítás, részletek. Meseillusztráció készítése: a főszereplő bemutatása három fázisban (egész alak, portré, kinagyított arcrészlet). A különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és időviszonylatok megfigyelése és értelmezése konkrét médiaszövegeken keresztül. Az elbeszélő személyének azonosítása különböző médiaszövegekben (pl. animációs mesék, filmek). Saját érzelmek felismerése és kifejezése különböző mozgóképi szövegek, és hangzó anyagok befogadása során. A médiaszövegek alapvető kifejező eszközeinek (pl. mozgóképi nyelv, hangok) érzelmekre gyakorolt hatásának megfigyelése, kifejezése.</p>		<p>Az események sorrendjének, a mesélő személyének megállapítása. A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend, a szöveg tagolása bekezdésekre. Fogalmazásíráskor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazása.</p>
<p>Tananyag, téma: arcfestés (állatmaszkok és hangok), szerepjátékok. Kép és hangrögzítő eszközök használatának alapszintű megismerése. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal.</p>		<p><i>Etika/Hit- és erkölcsstan</i>: Erkölcs és erkölcs telenség tapasztalása mint példa. Szerepek a családon, közösségen belül. A jó-rossz megjelenítése a művészetben. <i>Ének-zene</i>: A teljes figyelem kialakításának fejlesztése. Hangszín-érzelem, különböző élethelyzetben más a hangunk. <i>Dráma és tánc</i>: A mese/történet helyszíneinek és szereplőinek sorba vétele. A mese/történet szereplőinek beazonosítása, illetve viszonyaik meghatározása.</p>
<p>Tananyag, téma: a mozgás, a gyorsaság, a sebesség érzékeltetésének eszközei a szobrokon, a</p>		

festményeken és a filmekben. A ló mozgását szemléltető zootróp készítése.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Animáció, jelmez, smink, fény, cselekmény, vágás, zene, zaj, zörej, csend, emberi hang.	
Tematikai egység Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata A média működési módja, mediális információforrások megbízhatósága	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak. A személyes közvetlen kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kritikai gondolkodás fejlesztése. A mediális információforrások megbízhatósága megítélésének fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A szűkebb környezet médiahasználatának megfigyelése alapján beszélgetés egyes médiaszövegek (pl. hírműsor, internetes honlap, televíziós sorozat, rajzfilm, film, könyv, újság) hétköznapiakban betöltött szerepéről, funkciójáról.</p> <p>A hírműfajhoz kapcsolódó meghatározó tevékenységek (pl. újságíró, fotóriporter) azonosítása, főbb elemeinek megismerése. Téma: belépek a képbe (szerepjáték: riport készítése a festmény egyik szereplőjével).</p> <p>Tudósítás a Mákkirálynő lakodalmáról (Maria Kownacka: Mákkirálynő című meséje alapján). Közös képregény készítése, és a részletek közlése hírműsorként.</p> <p>Ismerkedés a kereskedelmi kommunikáció (reklám) sajátosságaival, a reklámok megjelenésének változatos helyeivel, formáival. A reklámok működése (hatáskeltés) néhány fontos eszközének megfigyelése konkrét reklámok tanulmányozásán keresztül. Reklámkészítés (pl. egyszerű reklámszövegírás, plakátkészítés, reklámot megjelenítő szerepjáték) annak érdekében, hogy reflektált viszony alakuljon ki a reklámozás céljáról és eszközeiről.</p> <p>Tananyag, téma: a TV-reklámok jellemzői. Egy adott terméket reklámozó rövid jelenet írása és eljátszása.</p> <p>A reklámszlogen jelentősége, és lényege. Egymondatos reklámszlogen írása. Reklámplakát tervezése.</p> <p>Médiaszövegek megbízhatósága: irányított beszélgetés a hír-álhír témakörrel konkrét médiaszövegek alapján.</p> <p>Hírműsorokhoz kapcsolódó szerepjáték: egy kedvenc mese feldolgozása hírként. A mese szereplőinek megszólaltatása riportalanyként. Az álhírek és a pletyka.</p> <p>Riport készítése egy farsangi jelmezbálon: a jelmezek megtervezése, jellemzése, az esemény leírása.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az életkornak megfelelő globális, információkereső, értelmező és reflektáló olvasás.</p> <p>Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban.</p> <p>Mások véleményének megértése, elfogadása a vita során. Vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, felismerése és kritikája.</p> <p><i>Etika/Hit- és erkölcsstan:</i> önálló gondolat vállalása, véleménynyilvánítás, mások gondolatai alapján, építő jellegű vitakultúra kialakítása; gondolatszabadsággal való ismerkedés.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Médiatartalom-előállító, médiafogyasztó, információ, hír, álhír, hírműsor, újság, újságíró, reklám, reklámfilm, tudatos fogyasztás, médiahasználat.	
Tematikai egység Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Tájékozódás a világhálón, a virtuális terekben, biztonságos internethasználat	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Alapszintű ismeretek az internethasználatban rejlő lehetőségekről, illetve kockázatokról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	Az életkornak megfelelő, biztonságos tájékozódás és közlekedés kialakítása az online környezetben, a virtuális terek használata során. Az internethasználat és mobiltelefon-használat lehetőségeinek és kockázatainak tudatosítása. Kreatív, kritikus internethasználat fejlesztése. Az	

céljai	online közösségekben való részvétel kockázatainak, viselkedési szabályainak, kommunikációs jellemzőinek tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Az életkori sajátosságokhoz igazodó kreatív internethasználat lehetőségeink tudatosítása. (pl. gyermekbarát honlapok böngészése). Ismerkedés a világháló felépítésével és működésének alapjaival beszélgetés és játékos gyakorlatokon keresztül. Az online közösségekben való viselkedési szabályok, kommunikációs szokások, és ezek szerepének megismerése. Az internet- és mobilhasználat legfontosabb (pl. biztonságot eredményező) szabályainak megismerése különböző eszközökkel (pl. kártyajáték, egyszerű társasjáték). Tananyag, téma: flash-animációk az interneten (témacsoportok gyűjtése). Kedvenc animációs hős ábrázolása. Flash-játék tervezése (történet és figura). Pozitív-negatív formákból álló memóriajáték tervezése.	Magyar nyelv és irodalom: A művek tanulságainak értelmezése a saját szerepünkre, helyzetünkre a mindennapi életünkben, példa bemutatása, mindezek kifejezése más eszközzel is (pl. drámajátékok). A könyvtár mint információs központ, a tanulás bázisa, segítője. Levélfírás, levélcímzés. Rövid szöveges üzenetek megfogalmazása. Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai. Etika/Hit- és erkölcsstan: Haver, barát, társ, csapattag, internetes kapcsolatok. Konfliktusmegoldás, közös szabályalkotás és annak elfogadása mint érték. Baráti társaság összetartó ereje és a virtuskodás értéke/bátorság, vakmerőség. Játék, közösségi élet az interneten. Környezetismeret: a helyes önismeret kialakításának megalapozása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Személyes kommunikáció, online kommunikáció, www, e-mail, mailfiók, profil, like-jel, keresőmotor, flash játék.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Mikro- és makrotér	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Tárgyfajták, épülettípusok, térfunkciók felismerése.	
A tematikai egység/ nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatok szerzése a térformálás, térlehatárolás, térszervezés területén. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása, installációs és ábrázoló, kifejező céllal. Megfigyelő és elemző képesség fejlesztése. Tárgytervezés, -szerkesztés, -alkotás, konstrukciók létrehozása különböző anyagokból és célokra. Anyagok és eljárások ismerete; a tervezői attitűd és alkalmazkodó képesség fejlesztése a tárgy rendeltetésének, használójának szem előtt tartásával, a megfelelő anyag- és eszközválasztással.	
Ismeretek	Kapcsolódási pontok	
Különböző épületek fotóinak csoportosítása megadott szempontok szerint (pl. rendeltetés, anyag, méret, elhelyezkedés, kor, díszítettség, fényviszony). Tartalom, témák: épületek elemzése (alaprajz, tömeg, homlokzat). Népi építészet: néprajzi múzeumok tárgyi emlékei, a régi falusi ház belső terei, Megadott célt szolgáló kis tér (pl. váró-, lakótér, pince, fülke, raktár, dühöngő) tervezése a kiválasztott épület lakójának (pl. tulajdonos, tulajdonos gyermeke, őr, takarító, vendég, kertész, háziállat, kísértet, szerzetes, zenész, festő, orvos), majd a térhez tartozó, kapcsolódó tárgyak némelyikének elkészítése (pl. kulcs, tükör, függöny, polc, szék, csizma, kanna, tál, lámpa). Tartalom, téma: kirakatterv készítése (pl. játékbolt, virágüzlet, sportbolt, cukrászat). Az üzlet-bejáratának és emblémájának megtervezése.	Matematika: Tárgyak tulajdonságainak kiemelése (analizálás); összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; osztályokba sorolás. Adott objektum más nézőpontból. Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban. Dráma és tánc: a színház formai elemei, látott előadásban, illetve alkalmazása saját rögtönzésekben. Környezetismeret: az anyagfajták megmunkálhatósága, felhasználásuk. Ének-zene: Azonosság, hasonlóság, variáció felismerése. Ritmus-hangszerek, ritmikai többszólamúság.	
Kulcsfogalmak/	Tértervezés, -szerkesztés, -alkotás, konstrukció, térkapcsolat, térbeli tagolás, tervezői attitűd.	

fogalmak		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tárgyak és használatuk	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Egyszerű hagyományos és kézműves technikai fogások ismerete. A tárgyalató folyamat lépéseinek alkalmazása. Egyszerűsítés, díszítés. Hétköznapi és művészi, kultikus tárgyak felismerése, csoportosítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Régi és mai használati és díszedények megfigyelése, csoportosítása, összehasonlító elemzése vizuálisan (látvány, fotó, rajzi elemzés) és verbálisan. Gyakorlati és érzelmi szempontok megfogalmazása a tárgyakkal való kapcsolatban. Közvetlen környezetünk tárgyainak, szerkezeteinek megfigyelése, megadott szempont szerinti vizsgálata. Redukciós képesség fejlesztése. Komponálóképesség fejlesztése felületen és térben. A színek dekoratív, díszítő hatásának megismerése és alkalmazása, funkcióknak megfelelő színválasztás és díszítés. A csomagolás tervezési szempontjainak megismerése és alkalmazása, a csomagolás gyakorlati és érzelmi szempontjainak megismerése. Vizuális ritmusérzék fejlesztése. Különböző kultúrák iránti nyitottság kialakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
A különböző kultúrákban, korokban használatos tárgyak, eszközök összehasonlítása a mai tárgyakkal, eszközökkel (pl. épületek, járművek, szerszámok, edények, bútorok, öltözet, ékszer) a hasonló és eltérő vonások elemzése, értelmezése. Tananyag, témák: régi korok tárgyai, népművészeti használati és dísz tárgyak, napjaink tárgyai. Élet a faluban: régi falusi házak berendezési tárgyai (a tisztaszoba jellegzetes bútorai). Menyasszonyi láda tervezése. Rekonstrukciós rajz, restaurálás: népművészeti minta kiegészítése rajzban. Népi kerámiaedények díszítő motívumai. A régi tárgyak használati és jelképes funkciói (az anyag, a forma, a szín és a díszítés szerepe). Magyar koronázási jelvények. Tárgytervezés (pl. jármű, bútor), tárgyalató (pl. öltözet kiegészítő, játék) a megismert kézműves technikákkal (pl. nemezelés, agyagozás, fonás, szövés, batikolás), a kortárs iparművészet felfogásában. Tananyag, témák: öltözetek és a viseletek kiegészítő kellékei régen és ma. A magyar népviseletek jellemzői. Öltözet típusok. Kedvenc öltözködés jellemzése és rajza. Divatrajzok és divatfotók nézegetése és elemzése. Sportcipő, zokni, táskák, foltminta hátizsák tervezése. Divatkatalógus készítése. Kézműves technikák (csomózott batikolással készült póló, gyöngyfüzéssel készült nyaklánc). Mintás textil tervezése (minta ritmus). A szövésfajták (papírszövés). Csomagolás tervezése, kivitelezése valós vagy képzeletbeli tárgy, dolog számára, oly módon, hogy a csomagolás formája és díszítése utaljon a tárgy sajátosságára. Tananyag, témák: virágminta dominó és csomagolásának terve (forma- és színek kompozíció, forma- és szöveg folt).	Matematika: tájékozódás az időben. Etika/Hit- és erkölcstan: a múlt és a jelen életviszonyai közötti különbségek. Dráma és tánc: Kreatív játékok tárgyakkal, tárgyak nélkül. A tárgyak használata ismétléssel, lassítással, gyorsítással stb. vagy nem rendeltetésszerű használatuk.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tárgyalató, tárgytervezés, díszítés, csomagolás, vizuális ritmus, díszítés, szerkezet, felület, stilizálás.	

<p>A fejlesztés várható eredményei a kétévfolyamos ciklus végén</p>	<ol style="list-style-type: none"> 4. Az alkotásra, megfigyelésre, elemzésre vonatkozó feladatok életkornak megfelelő értelmezése. 5. Élmény- és emlékkifejezés, illusztráció készítése; síkbáb és egyszerű jelmez készítése; jelek, ábrák készítése; egyszerű tárgyak alkotása. 6. Az újként megismert anyagok és eszközök, technikák az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználata. 7. A legismertebb formák, színek, vonalak, térbeli helyek és irányok, illetve komponálási módok használata, látványok, műalkotások olvasásába is beépítve. 8. A szobrászati, festészeti, tárgyművészeti, építészeti területek közötti különbségek további differenciálása (pl. festészen belül: arckép, csendélet, tájkép). 9. Látványok, műalkotások megfigyeléseinek során kialakult gondolatok, érzések elmondására a tantervben meghatározott legfontosabb fogalmak használatával, az életkornak megfelelően. <ul style="list-style-type: none"> – Különböző típusú médiaszövegek felismerése, a médiatartalmak közötti tudatos választás. – A médiaszövegekhez használt egyszerű kódok, kreatív kifejezőeszközök és azok érzelmi hatásának felismerése. – Kép- és hangrögzítő eszközök használata elemi technikáinak ismerete. Az elsajátított kifejezőeszközök segítségével saját gondolatok, érzések megfogalmazása, rövid, egyszerű történet megformálása. – A médiaszövegek előállításával, nyelvi jellemzőivel, használatával kapcsolatos alapfogalmak elsajátítása, helyes alkalmazása előszóban. – A média alapvető funkcióinak (tájékoztatás, szórakoztatás, ismeretszerzés) megismerése. – A médiaszövegekben megjelenő információk valóság tartalmának felismerése. 10. Az életkorhoz igazodó biztonságos internet- és mobilhasználat szabályainak ismerete, alkalmazása. A hálózati kommunikációban való részvétel során fontos és szükséges viselkedési szabályok elsajátítása, alkalmazása. Életkorhoz igazodó fejlesztő, kreatív internetes tevékenységek megismerése.
---	---

Rajz és vizuáliskultúra 5-8.évfolyam

A vizuális nevelés legfőbb célja, hogy hozzásegítse a tanulókat a látható világ jelenségeinek, a vizuális művészeti alkotásoknak mélyebb értelmezéséhez és megítéléséhez. A tantárgy így nemcsak a képző- és iparművészet területeinek a feldolgozásával foglalkozik tehát, hanem tartalmi közé emeli a vizuális jelenségek, közlések olyan köznapi formáinak vizsgálatát is, mint a tömegkommunikáció vizuális megjelenései, a legújabb elektronikus médiumokhoz kapcsolódó jelenségek és az épített, alakított környezet. A képzőművészet, vizuális kommunikáció, tárgy- és környezetkultúra a vizuális kultúra tantárgynak olyan részterületei, amelyeknek a tartalmi végigkísérik a közoktatásban a vizuális nevelést, ám a különböző iskolaszakaszokban különböző módon kapnak hangsúlyt. Ezek a részterületek azonban a legfontosabb tartalmakat biztosítják csupán a fejlesztéshez, de a hatékony fejlesztés csakis komplex feladatokban, egymással összefüggő feladatsorokban értelmezhető. A tantárgy oktatása tevékenység-, illetve gyakorlatközpontú, ahol alapvető fontosságú a játékos-kreatív szemlélet, illetve hogy a tantárgy tartalmainak feldolgozása komplex, folyamatorientált megközelítésben történjen, így a pl. a projekt módszer eszközét is felhasználja a tanítás-tanulás folyamatában.

A NAT fejlesztési feladatainak alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlati tevékenységeinek fontos célja az érzéki tapasztalás, a környezettel való közvetlen kapcsolat fenntartása, erősítése, ezáltal a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységének fokozása. További cél tudatosítani az érzékelés különböző formáinak (például látás, hallás, kinetikus érzékelés) kapcsolatát, amely a számítógépes környezet bevonásával képes egy újabb, „más minőségű” intermediális szemléletet is kialakítani. A fejlesztés átfogó célja segíteni a tanulókat abban, hogy képesek legyenek az őket érő hatalmas mennyiségű képi információt, számtalan spontán vizuális hatást minél magasabb szinten, kritikusan feldolgozni, a megfelelő szelekciót elvégezni, értelmezni, továbbá ezzel kapcsolatos önálló véleményt megfogalmazni. Cél továbbá segíteni a művészi és köznapi vizuális közlések pontos értelmezését, továbbá fokozni az alkotómunka során a vizuális közlés és kifejezés árnyalt megjelenítését. A vizuális nevelés kiemelt fontosságú feladata a kreativitás működtetése, illetve fejlesztése, a kreatív képességek kibontakoztatása. Nagy hangsúlyt kap a kreatív problémamegoldás folyamatának és módszereinek tudatosítása, mélyítése. A fejlesztés minden más tantárgytól megkülönböztető lehetősége az örömteli, élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásnak legnagyobb teret engedő alkotótevékenység megszerettetése, ezáltal a motiváció fokozása, egy szélesebb értelemben vett alkotó magatartás kialakítása. Cél továbbá a problémamegoldó képesség erősítése, hisz a feladatok önálló megoldása bizonyos rutinok, készségek kialakításával kezdődik, majd az egyre önállóbban végzett tevékenységeken keresztül jut el a projektfeladatok önálló megoldásáig. A tanulók önismeretének, önkritikájának, önértékelésének fejlesztése kritikai szemléletmód kialakításával a gyakorlati tevékenységeken keresztül valósul meg, amelyek mindegyike – eredeti céljától függetlenül is – személyiségfejlesztő hatású. Motiváló hatásuk mellett segítik az érzelmi gazdagodást, az empátia, az intuíció fejlesztését, az önálló ízlés, a belső igényesség kialakulását, az önértékelés és önismeret kialakulása révén pedig a céltudatos önszabályozást.

Mindezekről függetlenül a vizuális kultúra tanításának fontos alapelve azonban, hogy a művészeti nevelés valójában művészettel nevelésként értelmezendő, hisz a közoktatásban a művészet nem lehet célja, csupán eszköze a nevelésnek, azaz egy közismereti tárgy közvetlen feladata nem lehet a „művészképzés”.

A fenti célok és szemlélet megvalósítását segíti a kerettanterv, amely konkrét módszertani segítséget nem biztosít, hisz ez nem feladata, de a fejlesztési követelmények részletezésével teszi konkrétabbá az elvárható fejlesztés irányát. A kerettanterv – némileg eltérően a NAT kompetenciafejlesztő kiindulópontjától – a vizuális kultúra részterületei szerint („Kifejezés, képzőművészet”, „Vizuális kommunikáció”, „Tárgy- és környezetkultúra”) szervezi a fejlesztés követelményeit. Az említett részterületeket további tematikai egységekre bontja, és ezeken belül fogalmazza meg a fejlesztés követelményeit, amelyekhez két évfolyamra ajánlott óraszámokat is feltüntet. Természetesen sem a tematikai egységek, sem a tematikai egységekbe foglalt tantervi követelmények sorrendje nem jelez semmiféle időrendi sorrendet vagy logikai kapcsolatot, illetve egy-egy fejlesztési követelmény nem azonos egy-egy tanóra tananyagával. Az optimális tartalomtervezés a különböző tartalmi egységek követelményeit összekapcsolja a tanórán, azaz a helyi tantervkészítés, még inkább a tanmenet-összeállítás folyamán a tematikai egységeket rugalmasan kell kezelni, a tanulásszervezés felépítésének logikáját követve felhasználni, az adott évfolyamra ajánlott óraszám figyelembevételével. A kerettanterv összességében az adott iskolaszakaszokra fogalmazza meg a fejlesztési tartalmakat, a hozzárendelt óraszámokkal, amelyeknek csak a 90%-ára ad kötelező tartalmat, míg a fennmaradó 10% szabad felhasználást biztosít a tervezés során.

Az adott tantárgy fontosságát hangsúlyozza, hogy az információs csatornák gazdagodása a szöveges információ befogadás mellé felzárkóztatja a vizuális információk tudatos befogadásának fontosságát is, hisz az információk forrása és jellege alapján szöveg és kép együtt értelmezése napjainkban gyakoribb jelenség valós élethelyzetekben. A médiatudatosság fejlesztésének tehát egyre fontosabb aspektusa a vizuális

megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés. Ebből következően a tervezés során további fontos szempont, hogy 5–8. évfolyamon a mozgóképkultúra és médiaismeret bizonyos kapcsolódó fejlesztési követelményeit a vizuális kultúra tantárgy óraszám keretén belül kell végrehajtani. Az óraszámegosztást az adott iskolaszakaszban, pontosabban a 7–8. évfolyamon a mozgóképkultúra és médiaismeret követelményeihez feltüntetett órakeret jelzi. **5 - 6. évfolyam**A fokozott realitási igény megjelenése az adott életkorban megalapozza a tanulók információk közti szelekciós képességét, és kritikai gondolkodást alakít ki. A művészeti nevelés értékközvetítő, értékteremtő és személyiségformáló szerepe lehetőséget biztosít a kompetenciák legszélesebb körű fejlesztésére.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciájának folyamatos mélyítése lehetőséget teremt az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésére. A testi és lelki egészségre nevelés feladata a vizuális kultúra tantárgynak is, hiszen a kifejező céllal születő alkotások létrehozásának folyamata a harmonikus személyiségfejlődéshez nagyban hozzájárul, a párokban és csoportban végzett tervező és alkotó munka elősegíti a másokért való felelősségvállalást, a másokkal való együttműködést. A módszerek és munkaformák sokszínűsége lehetőséget teremt a tanulás tanításának hatékony elősegítésére is. A forma és rendeltetés összefüggéseinek vizsgálata által, tárgyi környezetünk leírásával a hatékony, önálló tanulás módszerei, a rekonstruáló és konstruáló képességek fejlesztésével a kreatív problémamegoldás lépései tudatosulnak, mely hosszú távon a kezdeményezőképeséget és a vállalkozói kompetenciát ösztönzi. A tervezés során kibontakozik a természettudományos és technológiai kompetencia, és előtérbe kerül a fenntarthatóság és környezettudatosság lehetőségeinek vizsgálata is. A vizuális kommunikáció területén a kép és szöveg lehetséges kapcsolatainak feltárása az anyanyelvi kommunikáció fejlesztésének is terepet biztosít, a gyakorlati feladatok lehetőséget teremtenek a digitális kompetencia mélyítésére.

A vizuális kultúra részterületei közül az 5. évfolyamon nagyobb arányban szerepelnek a „Kifejezés, képzőművészet” részterülethez kapcsolódó tartalmak, hiszen a megjelenő művészettörténet tananyagával bővülnek a fejlesztés követelményei. Ehhez hasonló a „Tárgy- és környezetkultúra” részterület tematikai egységeinek aránya is, hiszen az alsóbb iskolaszakaszhoz képest új feladatok jelennek meg: a tervezett alakított tér és az épített környezet szerkezeti, történeti tanulmányozása, mely a nemzeti és európai identitás mellett a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését is szolgálja. E szakaszban a „Vizuális kommunikáció” részterület tartalmai a másik kettőhöz képest csekélyebb mértékben vannak jelen

5. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Valóság és képzelet	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Az élményt nyújtó, személyes megnyilvánulások érvényesítése az alkotó folyamatban. A vizuális nyelv alapelemeinek ismerete és alkalmazása a kifejező alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák alapszintű alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek vizuális megjelenítése különböző eszközökkel az előtanulmányok során szerzett tapasztalatok alkalmazásával. Tér és sík megkülönböztetése, megjelenítése különböző méretű és formájú felületeken. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A valóság, modell (pl. épített és természetes környezet, tárgyak, alakok) célirányos megfigyelése adott szempontok (pl. térbeli helyzet, arány, plaszticitás, színviszonyok) alapján, és ábrázolása síkban illetve térben, különböző technikákkal (pl. grafika: ceruza, tus, pác, kréta, fotó, akvarell, tempera, mintázás, konstruálás). Tananyag, témák: épületek, szobrok, festmények, iparművészeti tárgyak elemzése. Látvány utáni tanulmányrajzok: hajlított síklapok, spirál, möbiusz, természetes és mesterséges forgásformák. A szemmagasság és a látszati kép. Forgástestek képe alálátásban, rálátásban és természetes nézőpontból.</p> <p>– Egyszerű téri helyzetek leírása (pl. formai, szerkezeti, felületi, tónusbeli), az adott valós látvány sajátosságaiból kiinduló kompozíció egy részletének képi igényű nagyítása, illetve kompozíciós variációk létrehozása, különböző színes technikákkal (pl. akvarell, temperafestés, pasztell-, olajkréta, vegyestechnika). Tananyag, témák: a forma alakja és jellegzetes felülete (textúra-faktúra). Mimikri. Kompozíciós játék a minta léptékváltásával. Felületképzés különböző anyagokból. Anyagszerű és dekoratív felületek. Papírplasztika készítése.</p> <p>Szabad asszociációs és vizuális játékok adott témára (pl. fogalom, jelenség, hang, szín, mozgás, gondolat, érzés, tárgy, cselekvés). Az előhívott impressziók megjelenítése síkban, térben, időben.</p> <p>Tananyag, témák: a színek hangulati hatása. A valós forma átalakítása színekkel és mintákkal. Valós formák ábrázolása kitalált mintákkal. Karikatúrafigurák tervezése valós formák átalakításával. Karakteres vonások kiemelése.</p> <p>Irodalmi, zenei, filmes élmények felidézése, s a létrejött személyes tartalmak megjelenítése a kifejezési szándéknak megfelelő anyagok, eszközök, méretek felhasználásával (pl. színes, grafikai technika, mintázás, konstruálás, installáció talált tárgykból, fotó). Tananyag, témák: a jó illusztráció jellemzői. A szöveg és az illusztráció kapcsolata. A görög mitológia szereplői. Petőfi Sándor: János vitéz című művének illusztrálása csoportmunkában: képsorozat készítése a jelenetekről közös munkával.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műélvezet megtapasztalása.</p> <p><i>Matematika:</i> pontos megfigyelés, lényegkiemelés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei élmény feldolgozása.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> dramatikus improvizációk</p> <p>irodalmi, képzőművészeti, zenei művek alapján.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tömörítés, kiemelés, kompozíció, szín-, vonal-, formaritmus, variáció, színharmónia, színkontraszt, főtér, méretarány.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Stílus és mozgás	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Művészeti ágak és a képzőművészeti ágak legfontosabb megkülönböztető jegyeinek felismerése. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális leírása. A vizuális nyelv alapelemeinek megkülönböztetése és használata. Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége, az érzékelhető tulajdonságok alapján az azonosságok és különbözőségek tudatosítása.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak felismerése. A megfigyelt jelenségek térbeli helyzetének, arányainak, plaszticitásának és színviszonyainak megfigyelése és ábrázolása. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok elemi ismerete legjellemzőbb képzőművészeti alkotásain és szimbolikus tárgyain keresztül, gyakorlati feladatok előkészítő szakaszába ágyazottan. A vizuális nyelv alapelemeinek és azok egymáshoz való viszonyának értelmezése. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p> <p>– Különböző mozgások (pl. emberi, állati, ipari, gépi, mechanikai, kémiai, földrajzi, biológiai) megfigyelése és rögzítése egy vizuális látványban, felhasználva megadott művészettörténeti alkotások inspiráló hatását. Tananyag, témák: állatábrázolás az őskorban, jellemző nézetek az ember-és állatábrázolásban (Egyiptom és Mezopotámia művészete). Idealista és realista emberábrázolás a görög és római művészetben.</p> <p>– Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek megjelenítése meghatározott művészettörténeti korszakok stílusjegyeinek elemzése, és inspiráló, alkotó felhasználása által síkban és/vagy térben. Tananyag, témák: őskor (mágia és vadászjelenet ábrázolása csoportmunkában, vázlatkő készítése gipszöntéssel, őskori portré rekonstruálása koponya alapján, állatszobrok mintázása agyagból vagy kavicsból), saját névtábla tervezése egyiptomi hieroglifjelekkel, védőszellemek és kevert lények a mezopotámiai kultúrában, bonyolult alaprajzok és labirintusok a krétai művészetben, görög színház – színházi álarok.</p> <p>– Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok, (pl. őskor, ókori egyiptom, ókori görög és római) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség) szerint.</p> <p>– Képek, látványok, események (pl. műalkotások, fotók, filmek, élmények, álmok, közösségi alkalmak) szöveges leírása, a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak azonosításával. A leírás alapján személyes feldolgozások megjelenítése síkban, térben vagy időben (pl. festés, plasztika, parafrázis, intermedialis: pl. fotográfia) a tárgyalt művészettörténeti korszak inspiráló felhasználásával.</p> <p>Tananyag, témák: belső tulajdonságok látható megjelenítése, mimika és gesztus. Fotómanipuláció, fénymásolati képek átalakítása.</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Természetismeret:</i> Az emberi test, testarányok.</p> <p><i>Mozgásképesség.</i></p> <p><i>Matematika:</i> változó helyzetek, időbeliség.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történeti korok, korszakok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák eltérő szemléletének megtapasztalása.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenetörténeti és zeneirodalmi alapismeretek a befogadói hozzáállás fejlesztése céljából.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Művészi kifejezés, látványelemzés, téri helyzet, plaszticitás, arányrendszer, kompozíció, képkivágás, képsík, képi és optikai helyzetviszonylat, takarás, pont, vonal, felület, forma, faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, nagyság, kiegészítő szín, kevert szín, kontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Idő- és térbeli változások	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Érzékelhető tulajdonságok alapján azonosságok és különbözőségek tudatos felismerése, leírása. A közvetlen tapasztalatok útján szerzett élmények feldolgozása. Megfigyelt jelenség látványelemeinek megnevezése. Események, történések elmondása, részekre bontása, a jellemző fázisok megjelenítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természeti vagy épített környezet idő és térbeli változásainak sűrített megjelenítése. Természettudományos és technikai megfigyelés és gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	

<p>– Mozgásélmények megfigyelése valóságos vagy mozgóképi példák alapján. Tananyag: a holtpontság jelentősége a művészetben. A mozgássor bontása (pl. mozgókép „kikockázása”). A mozgás megjelenítése vizuális átírással.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> történet ideje, helyszíne, cselekmény kezdő- és végpontja, cselekményelemek sorrendje. <i>Dráma és tánc:</i> Mozgásfolyamatok, mozgássor. <i>Matematika:</i> változó helyzetek, időben lejátszódó történések megfigyelése, a változás kiemelése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozdulat, mozdulatsor, hely- és helyzetváltoztatás, állapotváltozás, folyamat, fázis	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Jelértelmezés, jelalkotás	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Egyszerű vizuálisan értelmezhető jelenségek, jelzések, közlő ábrák értelmezése. Tájékozódás vizuális elemek alapján. Az egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenések: jel, alaprajz, térkép értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Magyarozó rajzok, képes használati utasítás pontos értelmezése. A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata. Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>– Képes (pl. fotósorozat), rajzos használati utasítás létrehozása az előzetesen értelmezett képi utasítások (pl. műszaki berendezések üzembehelyezése, tárgyak összeszerelése, Lego) tanulmányozásának segítségével. Az utasítás kipróbálása, ellenőrzése, a visszacsatolás után módosítás a felmerült problémák alapján. Tananyag, témák: magyarozó ábrák gyűjtése és értelmezése. Tárgyalkotás fázisrajzok alapján.</p>		<p><i>Természetismeret:</i> Tájékozódás természetes és épített környezetben; technikai eszközök működésének megfigyelése. Jelek, jelzések felismerése és értelmezése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép viszonyának, megfigyelése. <i>Informatika:</i> rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Használati utasítás, jel, jelentés, egyezményes jelzés, jelrendszer, piktogram, embléma, ábra, vizuális sűrítés, kiemelés, séma.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Kép és szöveg	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Az emberi gesztusok, mimika, mozdulatok értelmezése. Alapfokú jártasság dramatikus játékformákban. A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző beszédmód eszközeinek alkalmazása. A szóhasználat és testbeszéd összehangolása különféle beszédhelyzetekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális sűrítés és kiemelés fogalmának ismerete, megfelelő alkalmazása. Kép és szóbeli vagy írott szöveg együttes alkalmazása a jelentésmódosulások megfigyelésének céljával.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<p>– Szöveg és kép együttes megjelenésének tanulmányozása (pl. képregény) után, az alkotóelemek variálásával a vizuális és verbális üzenet jelentésváltozásának megértése céljából, szabad játékos feladatokkal (pl. adott kép szövegalírásának megváltoztatása, azonos szövegek különböző képekhez rendelése). Tananyag, témák: sumer írás, képrejtvény tervezése, egy tanult irodalmi alkotás elkészítése képregény formájában csoportmunkában.</p> <p>– Korábban készített saját alkotás továbbgondolása, felhasználása alkalmazott grafikai feladatként (pl. DVD-borító, képernyővédő, arculati elem), vagy képgrafikaként.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép viszonya. <i>Ének-zene:</i> zenei stílusok és formák. <i>Dráma és tánc:</i> nem verbális kommunikációs játékok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hang- és képkapcsolat, kiemelés, alkalmazott grafika.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Építmények, építészeti alkotások típusainak, funkcionális térszeineinek megnevezése. Térbeli formák kiterjedésének, méretének, téri helyzetének megállapítása. Környezetalakítás egyszerű eszközökkel. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű téri helyzetek leírása, megjelenítése. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása. Szerkezetek és térmodellek állékonyságának (statikájának), teherbírásának megfigyelése. Különböző korok és kultúrák tárgyi környezetének vizsgálata meghatározott szempontok alapján. Változatos anyag- és eszközhasználat a tárgykészítés során.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>– Egyszerű tértervezés és téralakítás meghatározott célból (pl. védelem, szakralitás, figyelemfelkeltés, emlékállítás) különféle eszközökkel (pl. rajzos vázlat, magyarázó rajz, fotómontázs, modellezés) és anyagokkal (pl. agyag, karton, fa, gipsz, drót, textil, talált tárgyak) történeti korok legfontosabb alátámasztó-teherhordó (pl. oszlop, pillér, fal) és térlefedő (pl. gerenda, födém, boltív, boltozat, kupola) lehetőségeinek, illetve alaprajzi elrendezéseinek megfigyelésével. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. tárgy, környezet) megjelenítése szerkesztéssel és szabadkézi rajzban.</p> <p>– A közvetlen környezetben található tárgyak (pl. bútor, szerszám, jármű, szerkezet, öltözék, hangszer), épületek (pl. lakás, pályaudvar, templom, iroda, istálló, garázs, víztorony, palota, színház, múzeum) elemzése forma és rendeltetés, valamint a díszítés kapcsolatán keresztül, az összegyűjtött információk alapján.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi korszakok. A természeti és mesterséges, technikai és épített. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák eltérő létmódja, szemlélete. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> tervezés, anyagalakítás. <i>Matematika:</i> Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével. A tér elemei, síkbeli, térbeli alakzatok. Tárgyak tulajdonságainak vizsgálata. Geometriai modellek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Épület, építmény, téri helyzetek, építészet, alaprajz, homlokzat, forma, funkció, alátámasztás, térlefedés, oszlop, pillér, fal, gerenda, födém, boltív, boltozat, kupola, térmodell, térkonstrukció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, elemző- magyarázó rajz, kézműves technika, sorozatgyártás, design.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy és környezetkultúra Tárgy és hagyomány	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Megadott szempontok alapján tárgyak, anyagok csoportosítása. A különböző anyagokról szerzett tapasztalatok szóbeli megfogalmazása. Tárgyak, épületek, műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás. Alapvető manuális készségek működése az anyagalakítás során.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közvetlen környezetben található tárgyakon, épületeken a forma, a rendeltetés és a díszítmény kapcsolatának megértése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>– Létrehozott vagy talált tárgyak díszítésének megtervezése és kivitelezése különféle díszítőelemek (pl. növényi, állati, geometrikus motívumok) gyűjtése, megfigyelése, tanulmányozása után, oly módon, hogy a díszítmény összhangban legyen a tárgy formai, funkcionális és társadalmi üzenetével, illetve az alkotó személyes közlési szándékával.</p> <p>– Különböző történeti korok és kultúrák (pl. Európán kívüli) sajátos, legjellemzőbb szimbolikus tárgyainak, épületeinek felismerése és elemző vizsgálata. pl. egyiptomi varázserejű tárgyak, amulettek</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> népköltészet.</p> <p><i>Természetismeret:</i> környezettudatosság, fenntarthatóság.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hagyományos foglalkozások, szakmák.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népművészet, mesterség, hagyományos kézműves technika, forma, funkció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, formaredukció, díszítmény, motívum, formaritmus, környezettudatosság, társadalmi üzenet.	

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az alábbi műtípusok, művek, alkotók bemutatása ajánlott:

Megalitikus építészet (pl. *Stonehenge*), őskori mágikus ábrázolás (pl. *altamirai barlangrajz*), ókori egyiptomi és mezopotámiai sírtípusok és templom (pl. *Kheopsz piramisa*, *Zikkurat – Ur*, *karnaki Ámon-templom*), faragott mészkőszobor az ókori Egyiptomból (pl. *Írnok szobor*, *Nofretete fejszobra*), halotti kultusz tárgyai (pl. *Tutanhamon arany halotti maszkja*), az ókori Egyiptom ábrázolását bemutató falfestmény vagy dombormű (pl. *Fáraó vadászaton/Nebamun írnök vadászaton – thébai falfestmény*), az ókori görög és római templom (pl. *athéni Akropolisz: Parthenon, Erekteion; Pantheon*), ókori színház, amfiteátrum (pl. *Colosseum*), görög és római emberábrázolás (pl. *delphoi kocsihajtó*, *Müron: Diszkoszvető*, *Szamothrakéi Niké*, *Laokoón-csoport*, *római portré szobor*)

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, míg a magyar művészettörténetében megtalálható leglényegesebb példák is bemutatásra kerüljenek. A fentebb ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. Különösen érvényes ez akkor, ha az adott témát nem kronologikus, hanem tematikus megközelítésben dolgozunk fel, vagy ha nem elsősorban művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, tárgytörténeti tartalmakat mutatunk be. Ezekben az esetekben a válogatás további fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében a magas művészet és a populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független példák mutassák be az adott tananyagot. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk.

6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Valóság és képzelet	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Az élményt nyújtó, személyes megnyilvánulások érvényesítése az alkotó folyamatban. A vizuális nyelv alapelemeinek ismerete és alkalmazása a kifejező alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák alapszintű alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek vizuális megjelenítése különböző eszközökkel az előtanulmányok során szerzett tapasztalatok alkalmazásával. Tér és sík megkülönböztetése, megjelenítése különböző méretű és formájú felületeken való komponálással. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A valóság, modell (pl. épített és természetes környezet, tárgyak, alakok) célirányos megfigyelése adott szempontok (pl. térbeli helyzet, arány, plaszticitás, színviszonyok) alapján, és ábrázolása síkban illetve térben, különböző technikákkal (pl. grafika: ceruza, tus, pác, kréta, fotó, akvarell, tempera, mintázás, konstruálás). Tananyag, témák: Látvány utáni tanulmányrajzok készítése gömbölyű formákról (a térbeliség kifejezése tónusfokozatokkal, takarásokkal, különböző méretekkkel). Részlet- és metszrajzok. természetvédelmet kifejező gipszdombormű készítése.</p> <p>Egyszerű téri helyzetek leírása (pl. formai, szerkezeti, felületi, tónusbeli), az adott valós látvány sajátosságaiból kiinduló kompozíció egy részletének képi igényű nagyítása, illetve kompozíciós variációk létrehozása, különböző színes technikákkal (pl. akvarell, temperafestés, pasztell-, olajkréta, vegyestechika). Tananyag, témák: csendélet látvány utáni ábrázolása, a látvány valós színeinek megváltoztatása, pl. kidolgozás csak hideg vagy csak meleg színekkel. Ráközelítés – nagyítás - részletrajzok. Mikroszkopikus méretek és minták.</p> <p>Szabad asszociációs és vizuális játékok adott témára (pl. fogalom, jelenség, hang, szín, mozgás, gondolat, érzés, tárgy, cselekvés). Az előhívott impressziók megjelenítése síkban, térben, időben.</p> <p>Tananyag, témák: a látványtól a képalkotásig. A valóság művészi átírása (jelle egyszerűsítés, torzítás, kiemelés, formaritmus, színritmus). A forma átalakítása megszemélyesítéssel. Fénymásolati kép kreatív kiegészítése. Színkontrasztok.</p> <p>Irodalmi, zenei, filmes élmények felidézése, s a létrejött személyes tartalmak megjelenítése a kifejezési szándéknak megfelelő anyagok, eszközök, méretek felhasználásával (pl. színes, grafikai technika, mintázás, konstruálás, fotó). Tananyag, témák: közmondások és szólások vizuális megjelenítése, képsorozatok.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műveltség megismerése, megismerésének megismerése.</p> <p><i>Matematika:</i> pontos megfigyelés, lényegkiemelés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei élményfeldolgozása.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> dramatikus improvizációk irodalmi, képzőművészeti, zenei művek alapján.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tömörítés, kiemelés, kompozíció, szín-, vonal-, formaritmus, variáció, színharmónia, színkontraszt, főszín, kiegészítő szín, komplementer, méretarány.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Stílus és mozgás	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Művészeti ágak és a képzőművészeti ágak legfontosabb megkülönböztető jegyeinek felismerése. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális leírása. A vizuális nyelv alapelemeinek megkülönböztetése és használata. Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége, az érzékelhető tulajdonságok alapján az azonosságok és különbözőségek tudatosítása.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak felismerése. A megfigyelt jelenségek térbeli helyzetének, arányainak, plaszticitásának és színviszonyainak megfigyelése és ábrázolása. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok elemi ismerete legjellemzőbb képzőművészeti alkotásain és szimbolikus tárgyain keresztül, gyakorlati feladatok előkészítő szakaszába ágyazottan. A vizuális nyelv alapelemeinek és azok egymáshoz való viszonyának értelmezése. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>– Különböző mozgások (pl. emberi, állati, ipari, gépi, mechanikai, kémiai, földrajzi, biológiai) megfigyelése és rögzítése egy vizuális látványban, felhasználva megadott művészettörténeti alkotások inspiráló hatását. Tananyag, témák: pl. vízköpő figurák a Notre-Dame homlokzatán; Leonardo rajzai a madarak repüléséről és a gépezetéről készült tervei; különböző történelmi korszakok és művészeti stílusok emberábrázolási hagyományai; szépségideálok, az emberi test anatómiája és arányainak elemzése, kroki rajza.</p> <p>– Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek megjelenítése meghatározott művészettörténeti korszakok stílusjegyeinek elemzése, és inspiráló, alkotó felhasználása által síkban és/vagy térben. Tananyag, témák: pl. egy képzeletbeli lovagi torna megjelenítése egy meghatározott kameraállásból.</p> <p>– Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok, (pl. romanika, gótika, reneszánsz, barokk) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség) szerint. Tananyag, témák: az ókeresztény és bizánci művészet (katakomba, bazilika, mozaik, papírmózaik készítése), a népvándorlás kora (a honfoglaló magyarok díszítőművészete, viselete, fegyverzete és használati tárgyai), a román stílus (bazilikális alaprajz, épületszobrászat, freskók és táblaképek, a magyar koronázási jelvények), a gótikus stílus (csúcsívek támívek és támpillérek, üvegablakok, a lovagi kultúra és a címerhasználat, kódex, díszes iniciálé tervezése, milyen lehetett az udvari bolond viselete a középkori várakban),</p> <p>– Képek, látványok, médiaszövegek, események (pl. műalkotások, fotók, filmek, élmények, álmok, közösségi alkalmak) szöveges leírása, a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak azonosításával. A leírás alapján személyes feldolgozások megjelenítése síkban, térben vagy időben (pl. festés, plasztika, parafrázis, intermedialis: pl. fotográfia, kinetikus, installációs, environment, eseményművészet) a tárgyalt művészettörténeti korszak inspiráló felhasználásával. Tananyag, témák: képelemzés, kompozíciós vázlatrajzok, képátalakítások, képkiegészítések, a látvány adott célú továbbgondolása és megjelenítése az eredetitől eltérő tartalommal: híres műalkotások szereplőinek ábrázolása plakáton. Riport készítése egy híres műalkotás főalakjával. Régi korok divatja: egy híres műalkotás szereplőinek viselete (anyaggyűjtés, kutatómunka az interneten.)</p>	<p><i>Természetismeret:</i> Az emberi test, testarányok. Mozgásképesség.</p> <p><i>Matematika:</i> változó helyzetek, időbeliség.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történeti korok, korszakok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák eltérő szemléletének megtapasztalása.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenetörténeti és zeneirodalmi alapismeretek a befogadói hozzáállás fejlesztése céljából.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Művészi kifejezés, látványelemzés, téri helyzet, plaszticitás, arányrendszer, kompozíció, képkivágás, képsík, képi és optikai helyzetviszonylat, takarás, pont, vonal, felület, forma, faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, nagyság, kiegészítő szín, kevert szín, kontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Idő- és térbeli változások	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Érzékelhető tulajdonságok alapján azonosságok és különbözőségek tudatos felismerése, leírása. A közvetlen tapasztalatok útján szerzett élmények feldolgozása. Megfigyelt jelenség látványelemeinek megnevezése. Események, történések elmondása, részekre bontása, a jellemző fázisok megjelenítése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természeti vagy épített környezet idő és térbeli változásainak sűrített megjelenítése. Természettudományos és technikai megfigyelés és gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
11. Mozgásélmények megfigyelése valóságos vagy mozgóképi példák alapján, a mozgássor fázisokra bontása (pl. mozgókép „kikockázása”). A mozgás megjelenítése vizuális átírással (pl. egyszerű tárgy-animáció, optikai játékok: pörgetős füzet, zootrop szalag). Tananyag, témák: Elmozdulás – mozgás. Kedvenc sportág jellegzetes mozdulatsorának megörökítése fotósorozattal vagy rajzsorozattal. Fázisrajzok a kézmozdulatokról. Mozdulatsor megjelenítése egy képen belül. Sziluettrajzból mintaterv, vagy sziluettrajzból divatbábú. 12. A természet, (pl. növény, időjárás, ember, táj, állat) az épített környezet (pl. épület, tárgy, híd, szerkezet) időbeli folyamatainak, változásainak (növekedés, pusztulás, fejlődés, lebomlás, öregedés, penészesedés, rozsdásodás) megfigyelése, modellezése (pl. hősobor, anyag változása kiteve az időjárásnak) személyesen választott cél érdekében (pl. emlékek felidézése, napi tevékenység tervezése). A folyamatok dokumentálása, ábrázolása saját készítésű fotókkal, képekkel, szöveggel. Tananyag, témák: rajzsorozattal készítése egy termés, vagy levél száradásáról.	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> történet ideje, helyszíne, cselekmény kezdő- és végpontja, cselekményelemek sorrendje.</p> <p><i>Természetismeret:</i> mozgás és idő változása; ciklikus jelenségek.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az idő ábrázolása vizuális eszközökkel.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Mozgásfolyamatok, mozgássor.</p> <p><i>Informatika:</i> adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése, használata.</p> <p><i>Matematika:</i> változó helyzetek, időben lejátszódó történések megfigyelése, a változás kiemelése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozdulat, mozdulatsor, hely- és helyzetváltoztatás, állapotváltozás, folyamat, fázis, valós idő, lassítás, gyorsítás, állókép, mozgókép, képkocka, tárgy-animáció, zootrop-szalag.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Jelértelmezés, jelalkotás	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Egyszerű vizuálisan értelmezhető jelenségek, jelzések, közlő ábrák értelmezése. Tájékozódás vizuális elemek alapján. Az egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenések: jel, alaprajz, térkép értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Magyarázó rajzok, képes használati utasítás pontos értelmezése. A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata. Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
– A legfontosabb egyezményes vizuális jelek, jelzések, szimbólumok (pl. tájékozódás, közlekedés, cégérek, parancsikonok) gyűjtése, értelmezése. A közösség számára fontos, nem vizuális jellegű információk (pl. események, időpontok, tevékenységek, jellemzők) képi tömörítése, direkt jellé (pl. piktogram, jelzőkártya) alakítása, használatba helyezése (pl. ismert útvonal rajzán vizuális jelzések kialakítása). Tananyag, témák: rajzos jel (piktogram) tervezése, olimpiai sportágak piktogramjának megismerése és újak tervezése, a jelalkotás (stilizálás, egyszerűsítés) folyamatának bemutatása rajzsorozattal (mintatervezés: ember, állat és növényforma stilizálása), textilminta (pl. ágynemű, strandruha) tervezése a stilizált forma alkalmazásával.	<p><i>Természetismeret:</i> Tájékozódás természetes és épített környezetben; technikai eszközök működésének megfigyelése. Jelek, jelzések felismerése és értelmezése.</p> <p><i>Földrajz:</i> tájékozódás, térkép, útvonalrajz, térképvázlat.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép viszonyának megfigyelése.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei olvasás és írás: kotta.</p> <p><i>Informatika:</i> rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása.</p> <p><i>Matematika:</i> Tájékozódás. Objektumok alkotása. Rendszeralkotás.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Használati utasítás, jel, jelentés, egyezményes jelzés, jelrendszer, piktogram, embléma, ábra, vizuális sűrítés, kiemelés, séma.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Kép és szöveg	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Az emberi gesztusok, mimika, mozdulatok értelmezése. Alapfokú jártasság dramatikus játékformákban. A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző beszédmod eszközeinek alkalmazása. A szóhasználat és testbeszéd összehangolása különféle beszédhelyzetekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális sűrítés és kiemelés fogalmának ismerete, megfelelő alkalmazása. Kép és szóbeli vagy írott szöveg együttes alkalmazása a jelentésmódosulások megfigyelésének céljával. A különböző kommunikációs felületeken megjelenő reklám hatásmechanizmusának értelmezése és alkotó használata. Médiatudatosság kialakítása a személyes preferenciák érvényre juttatásával.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Szöveg és kép együttes megjelenésének tanulmányozása (pl. plakát, képregény) után, az alkotóelemek variálásával a vizuális és verbális üzenet jelentésváltozásának megértése céljából, szabad játékos feladatokkal (pl. adott kép szövegaláírásának megváltoztatása, azonos szövegek különböző képekhez rendelése). Tananyag, témák: a reklámok előnyei és hátrányai. plakátkészítés mente. Ismert műalkotások reklám célú alkalmazásának előnyei. Betűtervezés. Monogram. Szóképek alkotása a tartalmat kifejező vizuális eszközökkel. Iskola emblémájának terve (kép és szövegfelt egységes kompozíciója). – Hang és kép együttes alkalmazása (pl. árnyjáték, dramatikus játék), szabad asszociációk megfogalmazása a létrejött üzenetek kapcsán. Tananyag: körvonalból minta. Sziluettek – divattervek – képzeletbeli divatbemutató – öltözetekhez illő zene. – Reklámhordozó felületek (pl. folyóirat, póló, reklámszatyor, kitűző, hűtőmágnes) gyűjtése, csoportosítása, értelmezése a reklámkészítő szándéka és kifejezésmódja közötti összefüggés alapján. Tananyag, téma: a konkrét vagy kitalált cég tevékenységét vagy a forgalmazott árut hangsúlyozó reklámszatyor tervezése (jelalkotás, emblématervzés). – Korábban készített saját alkotás továbbgondolása, felhasználása alkalmazott grafikai feladatként (pl. bélyeg, DVD-borító, sporteszköz felülete), vagy képgrafikaként. – Nem mozgóképi reklámhordozók (pl. CD-borító, plakát, csomagolóanyag, termékcimke) tervezése, kivitelezése szabadon választott technikával (pl. digitális képszerkesztéssel, kollázs technikával vagy élőképben), a reklám hatásmechanizmusának tudatos használatával. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép viszonya.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei stílusok és formák.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> nem verbális kommunikációs játékok.</p> <p><i>Informatika:</i> multimédiás dokumentumok előállítása kész alapelemekből.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hang- és képkapcsolat, kommunikációs csatorna, üzenet, reklámhordozó, reklámfelület, szlogen, médium, manipuláció, képi valóság, fikció, vizuális és verbális sűrítés, kiemelés, alkalmazott grafika.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Építmények, építészeti alkotások típusainak, funkcionális térrészeinek megnevezése. Térbeli formák kiterjedésének, méretének, téri helyzetének megállapítása. Környezetalakítás egyszerű eszközökkel. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű téri helyzetek leírása, megjelenítése. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása. Szerkezetek és térmodellek állékonyságának (statikájának), teherbírásának megfigyelése. Különböző korok és kultúrák tárgyi környezetének vizsgálata meghatározott szempontok alapján. Változatos anyag- és eszközhasználat a tárgykészítés során.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<p>– Egyszerű tértervezés és téralakítás meghatározott célból (pl. védelem, szakralitás, figyelemfelkeltés, emlékállítás, interakció) különféle eszközökkel (pl. rajzos vázlat, magyarázó rajz, fotómontázs, modellezés) és anyagokkal (pl. agyag, karton, fa, gipsz, drót, textil, talált tárgyak) történeti korok legfontosabb alátámasztó-teherhordó (pl. oszlop, pillér, fal) és térlefedő (pl. gerenda, födém, boltív, boltozat, kupola) lehetőségeinek, illetve alaprajzi elrendezéseinek megfigyelésével. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. tárgy, környezet) megjelenítése szerkesztéssel és szabadkézi rajzban. Tananyag, témák:</p> <p>– A közvetlen környezetben található tárgyak (pl. bútor, szerszám, jármű, szerkezet, öltözék, hangszer), épületek (pl. lakás, pályaudvar, templom, iroda, istálló, garázs, víztorony, palota, színház, múzeum) elemzése forma és rendeltetés, valamint a díszítés kapcsolatán keresztül, az összegyűjtött információk alapján. Tananyag, témák: kutatómunka a könyvtárban vagy az interneten (a lakóhely híres épületének feldolgozása, portfólió készítése fotókkal, vázlatrajzokkal és szöveges magyarázatokkal.)</p> <p>– Egy választott tárgy vagy épület átalakítása, áttervezése, modellezése meghatározott célok érdekében (pl. álcázás, transzparencia, figyelemfelkeltés, megváltozott környezeti hatás: árvíz, hó, napfény, közösségi esemény) a történeti korok, európai és Európán kívüli, illetve a modern társadalmak tárgyi környezetéből hozott példák elemzéséből származó tapasztalatok alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével. Tananyag, témák: megszemélyesített ivóedények tervezése, (előtanulmányok: a középkori akvamanile). Régi korok tárgyainak átalakítása napjainkban is használható tárgyakká.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi korszakok. <i>Természetismeret:</i> Az ember hatására bekövetkező változás a táj képében. A természeti és mesterséges, technikai és épített. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák eltérő létmódja, szemlélete. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> tervezés, anyagalakítás. <i>Matematika:</i> Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével. A tér elemei, síkbeli, térbeli alakzatok. Tárgyak tulajdonságainak vizsgálata. Geometriai modellek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Épület, építmény, téri helyzetek, építészet, alaprajz, homlokzat, forma, funkció, alátámasztás, térlefedés, oszlop, pillér, fal, gerenda, födém, boltív, boltozat, kupola, térmodell, térkonstrukció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, elemző- magyarázó rajz, kézműves technika, sorozatgyártás, design.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy és környezetkultúra Tárgy és hagyomány	
Órakeret	4 óra	
Előzetes tudás	Megadott szempontok alapján tárgyak, anyagok csoportosítása. A különböző anyagokról szerzett tapasztalatok szóbeli megfogalmazása. Tárgyak, épületek, műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás. Alapvető manuális készségek működése az anyagalakítás során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti sajátos jegyeinek értelmezése. A közvetlen környezetben található tárgyakon, épületeken a forma, a rendeltetés és a díszítmény kapcsolatának megértése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
Kapcsolódási pontok		

<p>– Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességeinek, viseletének, és kézműves tevékenységének megismerése, elemzése (pl. skanzen vagy helytörténeti kiállítás látogatásával, vagy gyűjtött képek alapján).</p> <p>– A mai életbe, életformába illeszthető, hagyományos kézműves technikával (pl. szövés, hímzés, nemezelés, lemezdomborítás, papírmerítés) készített tárgy (pl. iskolaszer, öltözet, hangszer, játék, kisbútor) létrehozása, meghatározott tulajdonos (pl. adott személyiség, életkor, nemek, foglalkozás) vagy funkció (hétköznapi, ünnepi) számára, a környezettudatosság lehetőségeinek figyelembevételével. Öv tervezése, gyöngyfűzés, fonott karkötő készítése.</p> <p>– Különböző történeti korok (pl. népvándorlás kora) sajátos, legjellemzőbb szimbolikus tárgyainak, épületeinek felismerése és elemző vizsgálata. Tananyag, témák: honfoglalás kori hajfonatkorongok és tarsolylemezek elemzése (szimmetrikus kompozíció, ismétlődő motívumok). Palmetta rajza, körkompozíció tervezése, rekonstrukció/rajzkiegészítés, honfoglalás kori ötvöstárgy színes áttervezése).</p>	<p>– Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességeinek, viseletének, és kézműves tevékenységének megismerése, elemzése (pl. skanzen vagy helytörténeti kiállítás látogatásával, vagy gyűjtött képek alapján).</p> <p>– A mai életbe, életformába illeszthető, hagyományos kézműves technikával (pl. szövés, hímzés, nemezelés, lemezdomborítás, papírmerítés) készített tárgy (pl. iskolaszer, öltözet, hangszer, játék, kisbútor) létrehozása, meghatározott tulajdonos (pl. adott személyiség, életkor, nemek, foglalkozás) vagy funkció (hétköznapi, ünnepi) számára, a környezettudatosság lehetőségeinek figyelembevételével. Öv tervezése, gyöngyfűzés, fonott karkötő készítése.</p> <p>– Különböző történeti korok (pl. népvándorlás kora) sajátos, legjellemzőbb szimbolikus tárgyainak, épületeinek felismerése és elemző vizsgálata. Tananyag, témák: honfoglalás kori hajfonatkorongok és tarsolylemezek elemzése (szimmetrikus kompozíció, ismétlődő motívumok). Palmetta rajza, körkompozíció tervezése, rekonstrukció/rajzkiegészítés, honfoglalás kori ötvöstárgy színes áttervezése).</p>	<p><i>Hon- és népismeret:</i> család és lakóhely, falvak és városok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> népköltészet.</p> <p><i>Természetismeret:</i> környezettudatosság, fenntarthatóság.</p> <p><i>Ének-zene:</i> népzene.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> népszokások.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hagyományos foglalkozások, szakmák.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Népművészet, mesterség, hagyományos kézműves technika, forma, funkció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, formaredukció, díszítmény, motívum, formaritmus, környezettudatosság, társadalmi üzenet.</p>	

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az alábbi műtípusok, művek, alkotók bemutatása ajánlott:

Korakeresztény és bizánci templom (pl. *Santa Sabina, Hagia Sophia*), népvándorlás kori tárgy (pl. *nagyszentmiklósi kincs, honfoglaláskori öltözet*), románkori és gótikus templom, székesegyház (pl. *pisai dóm, jáki bencés apátsági templom, amiens-i székesegyház, nyírbátori református templom*), *Magyar Szent Korona és koronázási palást*, épületdíszítő és oltárszobrok a középkorból (pl. V. Stoss), gótikus freskó és oltárkép (pl. Giotto, M.S. Mester), gótikus üvegablak (pl. *chartres-i katedrális üvegablakai*), reneszánsz és barokk palota és kastély (pl. *Palazzo Farnese, chambordi kastély, versailles-i palota, fertődi Eszterházy-kastély*), a reneszánsz és barokk mesterei (pl. Michelangelo B., Leonardo da Vinci, Raffaello S., A. Dürer, P. Bruegel, P. P. Rubens, Rembrandt, D. Velazquez, Vermeer van Delf).

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, míg a magyar művészettörténetben megtalálható leglényegesebb példák is bemutatásra kerüljenek. A fentebb ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. Különösen érvényes ez akkor, ha az adott témát nem kronologikus, hanem tematikus megközelítésben dolgozunk fel, vagy ha nem elsősorban művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, tárgytörténeti tartalmakat mutatunk be. Ezekben az esetekben a válogatás további fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében a magas művészet és a populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független példák mutassák be az adott tananyagot. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk.

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek megfelelő alkalmazása az alkotó tevékenység során a vizuális emlékezet segítségével és megfigyelés alapján. - Egyszerű kompozíciós alapelvek a kifejezésnek megfelelő használata a képalkotásban. - Térbeli és időbeli változások lehetséges vizuális megjelenéseinek értelmezése, és egyszerű mozgásművek, időbeli változások megjelenítése. - A mindennapokban használt vizuális jelek értelmezése, ennek analógiájára saját jelzésrendszerek kialakítása. - Szöveg és kép együttes jelentésének értelmezése különböző helyzetekben és alkalmazása különböző alkotó jellegű tevékenység során. - Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján egyszerű következtetések megfogalmazása. - Néhány rajzi és tárgykészítési technika megfelelő használata az alkotótevékenység során. - Reflektálás társművészeti alkotásokra vizuális eszközökkel. - A legfontosabb művészettörténeti korok azonosítása. - Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások elemzése során a vizuális megfigyelés pontos megfogalmazása. - Fontosabb szimbolikus és kultúrális üzenetet közvetítő tárgyak felismerése. - A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása. - Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.
--	--

Mivel a vizuális kultúra tantárgy legfontosabb célja ebben az iskolaszakaszban is a vizuálisan, illetve vizuális művészi eszközökkel megismerhető világ vizsgálata, az esztétikai, művészeti nevelés kulcskompetencia fejlesztésének feladatát képes leginkább közvetíteni. E megismerési folyamatban különösen fontos szerepet nyer, hogy a tantárgy nem csupán a megfigyelés, értelmezés, azaz a befogadás tevékenységeinek segítségével kívánja teljesíteni ezt a feladatot, hanem csakúgy, mint az alsóbb iskolaszakaszokban, egy produktumokat létrehozó, szorosan kapcsolódó alkotótevékenység segítségével. E tevékenység különösen fontos, mert az alkotófolyamat során az önálló tanulói utak bejárásával a hatékony és önálló tanulás támogatásának is megteremti a lehetőségét, továbbá ez az összetett megismerési és fejlesztési folyamat fokozottan segíti az önismeret és önértékelés képességének a fejlesztését, ennek segítségével ebben az iskolaszakaszban különösen fontos jelentőséget nyerhet az adott tantárgy és a pályaorientáció kapcsolata is. Ebben az időszakban különösen fontos továbbá a vizuális nevelés érték közvetítő és értékteremtő hatásának személyiségformáló ereje, így továbbra is nagyban segítheti a testi, lelki egészség megteremtését és fejlesztését. Mivel a vizuális kultúra tantárgy hagyományosan erős kultúrák közvetítő szerepben van, így a történeti korok művészetének megismerése erősítheti a nemzeti öntudatot, illetve a történeti példák esztétikai preferenciái a szociális kompetenciák fejlesztését is támogathatják. A vizuális kultúra tantárgy kevésbé hagyományos, azonban szükség szerint korszerű tartalmai a képzőművészetén kívül a vizuális kommunikáció és a tárgy- és környezetkultúra, amelyek határozott célul tűzik ki a médiatudatosság fejlesztését, illetve a fenntarthatóság, környezettudatos szemlélet erősítését.

A vizuális kultúra részterületei közül ebben a szakaszban a gyerekek természetes érdeklődését és szükségletét is kielégítve, a „*Vizuális kommunikáció*” részterület fejlesztési feladata veszi át a főszerepet, illetve a „*Kifejezés, képzőművészet*” részterületnek a modern művészet és kortárs kultúra által közvetíthető tartalmai kapnak fontosabb, kiemelt szerepet, míg a „*Tárgy- és környezetkultúra*” részterület követelményei az építészettörténet összegző jellegű megközelítését és a környezettudatosság erősítését tűzik ki célul.

A *mediatudatosság* fejlesztésének egyre fontosabb aspektusa a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés. Ebből következően a mozgóképkultúra és médiaismeret bizonyos vizuális kultúrához kapcsolódó fejlesztési követelményei is itt jelennek meg, külön tematikai egységekben (lásd a vizuális kommunikáció tematikai egységei után).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Érzelmek, hangulatok kifejezése	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Látvány plaszticitásának és színviszonyainak, érzelmi hatásainak megfigyelése és kifejező ábrázolása. Színtani alapok kifejező használata és ismerete. Önkifejezés alkalmazása az alkotó-tevékenységekben. Vizuális-esztétikai jellegű szempontok érvényesítése az alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikáknak a kifejezési szándéknak megfelelő alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érzelmek, hangulatok megfogalmazása egyéni szín- és formavilágban. A kifejezésnek megfelelő kompozíció használata. Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Látványok, jelenségek asszociatív megjelenítése, kifejező feldolgozása színes technikákkal (pl. akvarell, temperafestés, fotókollázs/montázs, pasztell, vegyes technika), különböző színérzet (pl. hideg, meleg), illetve különböző ábrázolási rendszerek (pl. perspektíva, axonometria) használatával. Tananyag, téma: a színek jelképes szerepe. Érzelemábrázolás a mimika és a színek kifejező erejének hangsúlyozásával. Pointillista festmény készítése főszínek alkalmazásával. Cél: színárnyalatok elérése optikai színkeveréssel. Egy pillanatnyi hangulatot érzékeltető tájkép vagy épület festése fotó alapján. A festmény készítésekor ne a részletek kidolgozására, hanem az épület hangulatának kifejezésére helyezzük a hangsúlyt!</p> <p>Köztéri szobrok. Néhány köztéri szobor felidézése a korábban megismert művészettörténeti stíluskorszakokból. A lakóhelyen vagy a környékén látható szobrok megnevezése.</p> <p>Választható feladatok. Szobor tervezése adott környezetbe, pl. meseszereplő szobra egy játszótérre vagy vidámparkba. Milyen szobor díszíthetné egy színház, egy iskolaudvar, egy sportcsarnok vagy egy állatkert előterét? Játsszóterei játékok (mászóka, csúszda) tervezése.</p> <p>Művészeti élmények (pl. zene, mozgás, médiajelenség) vizuálisan értelmezhető megjelenítése önkifejező asszociációs alkotások által síkban, térben, időben (pl. zene hangulatát kifejező festészeti vagy plasztikai megjelenítéssel, talált tárgyakból készített installációval, fotókollázs technikával).</p> <p>Művészeti alkotások kifejező, sajátos átdolgozása, átírása, parafrázis készítése (pl. színesből fekete-fehér vagy monokróm megjelenítés, sík alkotás térbelivé alakítása, kép kiegészítése sajátos elemekkel vagy részletekkel, stílus- és műfajváltás, idő és karaktercserék). Tananyag, téma: portrérajz híres műalkotás reprodukciója vagy egy napjainkban élő híres személy fotója alapján. Időutazás: régi portrék átalakítása. Pl. az arcok vagy a ruhák módosítása, egy napjainkban élő ismert személy portréjának kiegészítése régies ruhával stb. Síkból a térbe. Térbeli portré készítése választható technikával (papírhajtogatás, papírmásé, agyag, gipsz).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális közlésformák, a műelemzés verbális módszerei.</p> <p><i>Ének-zene:</i> A zenei és vizuális élmények kapcsolata. Zenei kompozíció.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> jelenetek, mozgások, összetett mediális művészeti hatások élményének feldolgozása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Megjelenítés, vizuális átírás, stilizálás, kiemelés, kompozíció, színritmus, vonalritmus, formaritmus, felületek (textúra, faktúra), parafrázis, mozgásfázisok, fotókollázs, montázs, vetület, horizont, nézőpont, perspektíva.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Művészeti és a képzőművészeti ágak legfontosabb jegyeinek megkülönböztetése a műelemzés során. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális és képi elemzése. A vizuális kifejezés eszközeinek használata. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak árnyalt megkülönböztetése. Különböző ábrázolási rendszerek, színkontrasztok, felületi hatások felismerése, kifejező szerepük értékelése műalkotások tematikus elemzésén keresztül. A megfigyelt jelenségek, műalkotások formai és színviszonyainak értelmezése vizuális és verbális módszerekkel. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok legjellemzőbb műalkotásainak és szimbolikus tárgyainak azonosítása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok (különösen a 19. század), stílusirányzatok stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség, mű célja: pl. megőrkítés, tanítás) szerint. – Tananyag, témák: A 19. század a gyors stílusváltások kora. A klasszicizmus, a romantika, (historizmus, eklektika), a biedermeier, a magyar törtélelmi festészet. Különböző művészeti stílusok és stíluskorszakok emberábrázolási szokásai. A portré: látvány utáni tanulmányrajz készítése. – A realizmus a 19. században. Történelmi események és a hétköznapi élet témái a festményeken. Népi életképek. – A plein air és az impresszionizmus. A képsorozat. A műtermi festészet és a szabadtéri festészet összehasonlítása. – A pointillizmus. A posztimpresszionizmus jellemzői. – Stílusok és emberek (öltözetek, tárgyak, műalkotások csoportosítása, kronológiai sorrendbe állítása). – Személyes véleményt kifejező elemző jellegű vizuális megjelenítés adott témában. Választható feladatok. Színes portré festése az érzelmet, a hangulatot vagy egy választott belső tulajdonságot kifejező vagy annak hatását megerősítő színárnyalatok kikeverésével. Kettős portré festése ellentétes tulajdonságok egy portrén belüli ábrázolásával, pl. ilyen vagyok és ilyen szeretnék lenni címmel. Közmondások, szólások ábrázolása a tartalmat legjobban kifejező, a jellegzetes mimikát hangsúlyozó színekkel. Különleges portrék, egyéni ötletek. – Képek, látványok, médiaszövegek, események (pl. műalkotások, fotók, filmek, élmények, álmok, közösségi alkalmak) önálló elemzése a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak megkülönböztetésével, illetve az elemzés eredményének, a következtetéseknek a bemutatása szöveggel és képekkel (pl. szöveg és illusztráció kapcsolatok létrehozása a szemléltetés érdekében). – Ábrázolási rendszerek: a perspektíva. A perspektíva fajtái: a vonal-, a levegő- és a színperspektíva. Geometrikus alapformák látvány utáni távlati ábrázolása. A kocka vagy a hasáb látszati képe. Egy- és kétiránypontos perspektíva (irányvonalak, iránypont, horizont). Vetületi ábrázolás. A kocka és a csonkolt kocka vetületi képe. A képsíkrendszer. A Monge-féle háromképsíkos vetületi ábrázolás. A vetületi képek értelmezése. Axonometrikus ábrázolás. Egy- és kétméretű axonometrikus ábrázolás szerkesztésének megismerése. A kocka csonkolása felezéssel, negyedeléssel, harmadolással. Rekonstrukciós feladatok. – Szögletes sík- és térformák. Síklapok távlati ábrázolása (pl. leporelló, origami). Tanulmányrajzok készítése a papírmodellről. Játék a vonalakkal. Szerkesztések (pl. tükörképes kompozíció létrehozása, vagy mintatervezés: geometrikus formák [négyzet-kör-negyedkör] felhasználásával). – Bűvös kocka készítése papírból. Kaleidociklusok tanulmányozása, készítése. – Térplasztikák készítése papírból. – Az anyagok felülete (pl. tanulmányrajz készítése egy összegyűrt rajzlapról). Drapériatanulmányok és variációik. 	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Időmeghatározás. Művészeti stílusok és irányzatok kötődése a társadalmi, kulturális háttérhez. Társadalmi témák vizuális megjelenítése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a művészeti ágak mellérendelt viszonyainak megtapasztalása. <i>Ének-zene:</i> művészettörténeti és zenetörténeti összefüggések. Internetes portálok használata. Digitális prezentációk készítése.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Művészi kifejezés, látványelemzés, téri helyzet, vetület, képsík, axonometria, egy iránypontos perspektíva, képzőművészeti műfaj, plaszticitás, arányrendszer, kompozíció, képkivágás, síkbeli és téri helyzetviszonylat, takarás, felület, forma, faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, formatömeg, főszín, mellékszín, kevert szín, színkontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus, stíluskorszak, stílusirányzat, intermediális kifejezés/műfaj, kortárs művészet.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Magyarozó képek/rajzok	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata. Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nem vizuális természetű információk érzékletes képi megfogalmazása. Időbeni folyamatok értelmezhető vizuális megjelenítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>13. Pontosán értelmezhető információközlések képes és rajzos használati utasítások megfogalmazásával, kivitelezésével (pl. kitalált, „képtelen tárgyról”) a különféle jelentésmódok, ábrázolások megfigyelésének céljával. Formaelemzés, formaátalakítás: napjaink tárgyainak áttervezése egy önállóan választott régi stílusban, pl. barokk kerékpár, gótikus mobiltelefon, rokkó vasaló stb. Emberiesedett tárgyak tervezése, pl. szék és lábasvalódi lábakkal. Egy tárgy „emberiesedésének” folyamatábrái. Az átalakulás lépései.</p> <p>14. Nem vizuális természetű információk érzékletes megjelenítése egyezményes jelzések használatával (pl. grafikonon, diagramon), és/vagy saját jelzésrendszer alkalmazásával, a jelentsváltozatok megfelelő működésének tudatosítása érdekében.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szöveg és kép viszonya. Nyelvi és nem nyelvi kódok mindennapi közlési helyzetekben. Meggyőző kommunikáció. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Szerinti és metaforikus jelentés.</p> <p><i>Matematika:</i> Rajzolt, illetve tárgyi jelek értelmezése. Rendszeralkotás: elemek elrendezése különféle szempontok szerint. Rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok).</p> <p><i>Földrajz:</i> a mindennapi környezetben előforduló jelek, jelzések, a jelekből álló információhoz kapcsolódó kommunikáció.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyezményes jel, jelzés, saját jel, jelzés, jelrendszer, tér-idő változás, (grafikon), (diagram).	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Mozgóképi közlés	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása. Különböző mozgások vizuális rögzítése. Hang és kép együttes alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mozgások megfigyelése, megjelenítése. Időbeni folyamatok értelmezhető megjelenítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<p>– A mozgókép működésének, a mozgás illúziókeltésének értelmezése kreatív feladatmegoldás érdekében (pl. taumatróp fotokollázs technikával, rajzolt/fotózott zootróp-szalag készítése zootróp-dobba/hengerbe).</p> <p>– A mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése, majd kreatív alkalmazása összetettebb feladat kapcsán (pl. story-board, kamerába vágott videoanyag készítése megadott fogalomból vagy fotográfiákból kiindulva), mely a médium sajátos (nyelvi) működésének felismerését célozza meg.</p>		<p><i>Dráma és tánc:</i> cselekmény, jelenet, feszültség, konfliktus, fordulópont; díszlet, jelmez, kellék, fény- és hanghatások.</p> <p>– <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> elbeszélő, cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés; szerkezet, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, jelenet, konfliktus, feszültség, tetőpont, fordulópont.</p> <p>– <i>Informatika:</i> Egyszerű animációk. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Technikai kép, optikai játék (taumatróp, zootróp, fenakisztoszkóp), retinális utóképhatás, a mozgás illúziója, animáció, képkivágás, nézet (gépállás, gépmozgás), beállítás, jelenet, expozíció, lezárás, konfliktus, fordulat, elbeszélő-szerkezeti alapséma, story-board.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció	Órakeret 1 óra
Előzetes tudás	Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása. Különböző mozgások vizuális rögzítése. Hang és kép együttes alkalmazása. Tervvázlatok készítése. Reflektálás filmes élményekre. Szabad asszociáció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Időbeni folyamatok értelmezhető megjelenítése. A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>– Térben és időben egymástól távol eső elemek, részletek, motívumok egységes egészé szervezése új információközlés, alkotás létrehozása, különféle technikával megvalósított konkrét feladatmegoldás (pl. fotókollázs, vagy „montázs-film” meglévő, „talált” mozgóképi részletek „összeszerelésével”) érdekében.</p> <p>– A mozgóképi (tér-idő) szerkesztés jelentőségének, a montázs néhány alaptípusának felismerése, összehasonlítása konkrét rövidfilmek, illetve játékfilmrészletek (pl. Gaál István: <i>Pályamunkások</i>, Rodriguez: <i>Desperado</i>, Lang: <i>M – Egy város keresi a gyilkost</i>) elemzése, összehasonlítása kapcsán.</p>		<p><i>Dráma és tánc:</i> ellentét és párhuzam, a feszültségteremtés eszközei.</p> <p>– <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a kompozíció meghatározó elemei; különböző nézőpontú elbeszélés; cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés; szerkezet, a cselekményt alkotó elemek; ismétlés, fokozás, párhuzam, ellentét; metaforikus jelentés; allegória, szimbólum; szórakoztató irodalom, filmes feldolgozások.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Montázs és gondolkodás, montázselv, tér-idő szervezés, (mozgóképi szerkesztés/montázs), leíró és szubjektív kép/nézőpont; lineáris-cselekményábrázoló és párhuzamos montázs.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Fényképek, újságképek, reklámképek csoportosítása adott szempontok alapján, olvasása, értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<ul style="list-style-type: none"> A verbális és a vizuális kommunikáció közötti lényegi különbségek felismerése és megfogalmazása kreatív gyakorlatok tanulságaiból levonva (pl. képek szóbeli leírásával, „közvetítésével” történő rekonstruálással). Portré ábrázolása leírás alapján. Mozaikkép (fantomkép) készítése. A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása, összehasonlítása a különféle vizuális kifejező eszközök, médiumok tudatosítása érdekében. Képek az utcán, plakátok csoportosítása típusaik szerint, majd tervezése. Házfalak, tűzfalak tervezése. Többértelműség. Lehetetlen ábrák (paradoxon helyzetek). A Necker-kocka. Optikai csalás. Illuzionisztikus térábrázolás. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Nyelvi és nem nyelvi kódok, mindennapi közlési helyzetek, meggyőző kommunikáció. A nyomtatott és az elektronikus szövegek jellemzői. Gyakori szövegtípusok (pl. médiaszövegek). Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Információhordozók természete, kommunikációs funkcióival és kultúrájával (pl. vizuális, audiovizuális, elektronikus).</p> <p><i>Informatika:</i> Multimédiás dokumentumok elemei. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Kommunikációs médiumok és szerepük. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái.</p> <p><i>Matematika:</i> Osztályozás. Rendszeralkotás elemek elrendezése; rendszerezést segítő eszközök (pl. táblázatok).</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A kép „működése”, állókép és mozgókép különbözősége, közvetlen és közvetett kommunikáció, tömegkommunikáció, távközlés, televízió, internet, gesztusnyelv, közlekedési tábla, térkép, plakát, képes forgatókönyv, fotográfia, mozgókép, (techno)médium.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei Reprodukálás és ábrázolás – a mozgókép kettős természete	
Előzetes tudás	A reprodukálás, a technikai úton rögzített kép/hang és az ábrázolás fogalmának ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mozgóképi írás-olvasás tudás fejlesztése. Alapszintű mozgóképnyelvi tájékozottság megszerzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
2. A mozgóképi közlés kettős természetének, azaz egyszerre ábrázoló és reprodukáló alaptulajdonságának megismerése és tudatosítása (pl. mobiltelefonnal rögzített képek vagy híradórészletek tanulmányozása alapján). A dokumentum és a fikció fogalmának magyarázata konkrét példákon keresztül (pl. Bunuel: <i>Föld kenyér nélkül</i> , Tarr: <i>Béla: Hotel Magnezit</i>).		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dokumentum, fikció, reprodukció, ábrázolás, kettős természet, valóság.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei A kiemelés (hangsúlyozás) alapeszközei a mozgóképi ábrázolásban, az írott és az online sajtóban	
Előzetes tudás	A művészeti alkotások és a médiaszövegek egyaránt konstruált textusok. A művek (irodalmi, képzőművészeti, zenei alkotások) és a médiaszövegek nyelvi jellemzőivel, használatával kapcsolatos néhány fontos alapfogalom (pl. ismétlés, motívum, kompozíció) ismerete, helyes alkalmazása előszóban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasás tudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
Kapcsolódási pontok		
<p><i>Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc; vizuális kultúra:</i> az elbeszélő, előadó kifejezési szándékának szubjektív nézőpontja.</p>		

<p>– Mozgóképi szövegek (pl. filmetűdök, reklámok, klipek, előzetesek, animációs filmek) megfigyelése és elemzése annak tudatosítása céljából, hogy melyek a figyelemirányítás, kiemelés eszközei (legfontosabb motívumok ismétlése, közelkép, fény/szín, zenei hangsúlyok, kameramozgások, váltakozó beállítások tempója).</p> <p>– Napilapok, magazinok, hírportálok, címlapok és belső oldalak rendjének megfigyelése, a nyomtatott és online sajtó szövegeinek megkonstruálása során alkalmazott fontosabb figyelemvezető, kiemelő eljárások tudatosítása érdekében (pl. címrend, betűméret, tipográfia, szín és folthatások, tördelés, írott szöveg és képi illusztráció viszonya, képaláírás, linkek, felnyíló/futó ablakok, hang-és képanyagok).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc; vizuális kultúra:</i> a hangsúlyozás, nyomatékositás eszközei a társművészetekben.</p> <p>• <i>Informatika:</i> a hagyományos médiumok modern megjelenési formáinak megismerése, alkalmazása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ismétlés, közelkép, képkivágás, tempó, kameramozgás, címrend, tipográfia, tördelés, illusztráció, képaláírás, link, banner.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei A montázs szerepe és alapformái a mozgóképi ábrázolásban	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A dolgok elmondásának, megjelenítésének szükségszerű módja, a kihagyás, tér- és időváltások alkalmazása, az ehhez kapcsolódó konvenciók elfogadása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasás tudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>– A filmkép jelenidejűségének megtapasztalása, felismerése és a montázs alapfunkcióinak azonosítása a mozgóképi ábrázolásban (pl. a cselekmény folyamatosságának és ritmusának megteremtése, a mozgóképi szöveg jellemző terének és idejének létrehozása, jelentésalkotás) kreatív gyakorlatok kapcsán (pl. egyszerű történet vagy történet tervezése és felvétele „kamerába vágott” technikával), az alapvető montázstípusok és megoldások kipróbálása érdekében (pl. lineáris, párhuzamos montázs, flashback, flash forward).</p> <p>– Művészeti példák (pl. képzőművészet, fotó, irodalom, zene) összevetésével a montázshatás általánosabb, emberi gondolkodást és kifejezést jellemző értelmének tanulmányozása.</p>		<p><i>Informatika:</i> Digitális képek jellemzőinek megismerése (pl. méret, szín, színmélység, kontraszt), minőségének javítása. Képszerkesztő program használata. Műveletek képekkel, képszerkesztés, képvágás. Montázs készítése.</p> <p>Digitális hangformátumok megismerése. Az egyes formátumok közötti átalakítás elvégzése. Hang vágása egy hangszerkesztő program segítségével.</p> <p>• <i>Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc:</i> időbeli és térbeli változások kifejezései különböző eszközökkel.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Montázs, szerkesztés, idő, tér, folyamatosság, ritmus, flashback.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Közvetlen környezet vizuális megfigyelése alapján tapasztalatok megfogalmazása. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Egyszerű téri helyzetek értelmezése vizuálisan és szövegben. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Egyszerű tárgykészítő technikák alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgykészítő, kézműves technikák megfelelő alkalmazása. Tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése. A választás lehetőségének mérlegelése a feladatmegoldás során felmerülő ötletek között.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>– Tárgytervezés, tárgyalakítás (pl. érdekes eszköz) a vizuális felmérésből, megismerésből származó elemző tapasztalatok (pl. rajzos felmérés) alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével. Tananyag, téma: divatos hölgy és úr a 19. század első felében. A magyar díszruha. Tárgy- és környezetkultúra. Régi és új tárgyak. Használati tárgy tervezése adott funkcióra és stílusban. Tárgyak a múzeumokban, pl. Néprajzi Múzeum, Iparművészeti Múzeum, Történeti Múzeum.</p> <p>– Mintatervezés megadott cél érdekében (pl. textilterv, CD-borító, falfestmény az iskola udvarán).</p> <p>– Épületek, tárgyak átalakítása, áttervezése meghatározott célok vagy más funkció betöltése (pl. használati tárgyból személyes tárgy) érdekében. Egy napjainban ismert használati tárgy átalakítása más funkciójú működésre, pl. vasalóautó.</p> <p>– Tananyag, téma: formaátalakítás. Érdekes, szokatlan, vicces tárgyak tervezése. A forma és környezete: a lakberendezés tárgyai. Az enteriőr. Lakberendezés. Hagyományos és szokatlan bútorok. Formaelemzés, látvány utáni tanulmányrajz, tárgytervezés.</p> <p>– Választható ábrázolási feladatok.</p> <p>Egy forgószek tervezése saját részre a tanulóasztal mellé.</p> <p>Egy katalógusban megjelent szék axonometrikus rajzának megszerkesztése és a rajz színezése feltűnő színekkel és mintákkal.</p> <p>Egy szokatlan formájú, szoborszerű szék tervezése.</p> <p>Bútortervek készítése egy ismert személy számára az emberi tulajdonságok és a tárgy jellemzőinek ötvözésével.</p> <p>Illusztráció készítése Gazdag Erzsébet: <i>A szék</i> című verséhez.</p> <p>– Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. tárgy, környezet) megjelenítése szerkesztéssel és szabadkézi rajzban, illetve az önálló tervezési, tárgyalakító folyamat dokumentálása az ötlettől a kivitelezésig. A környezettudatos élet lehetőségeinek összegyűjtése a közvetlen környezetben. Tananyag, téma: alkotások az utcán – reklámplakátok, feliratok, házak, falfestmények, szobrok, szökőkutak, utcabútorok, játszótéri játékok, lámpák stb.</p>	<p>Matematika: Síkbeli és térbeli alakzatok. Vetületi ábrázolás.</p> <p>– <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód. Tárgyak, szerkezetek, rendeltetés.</p> <p>– <i>Biológia-egészségtan:</i> Minőségi tulajdonságok megkülönböztetése. Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság.</p> <p>– <i>Földrajz:</i> védett hazai és nemzetközi természeti értékek.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tervezési folyamat, felmérés, funkció, gazdaságos anyaghasználat, alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás, műszaki jellegű ábrázolás, vonalfajta, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Az épített környezet története	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Tárgyak, épületek vizuális megfigyelése adott szempontok alapján. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alakított, tervezett környezet értelmezése különböző módon. Különböző korú és típusú tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Az építészet térszervező és tömegalakítást szolgáló eszközeinek megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	

<p>– Tárgyak, épületek összehasonlító elemzése a történeti változást vagy a földrajzi elhelyezkedést jól szemléltető szempontok szerint (pl. anyaghasználat, funkció).</p> <p>– Az építészet történetében megjelenő alapvető térszervezést és tömegalakítást (pl. alaprajztípusok, alátámasztó elemek, térlefedések) szolgáló építészeti megjelenések összegzése a fontosabb építésztörténeti példák alapján.</p> <p>– Tananyag, téma: az enteriőr stílusváltozásai a különböző történelmi korszakokban. Lakásbelső képe régi stíluskorszakokból és napjainkból. Jellegzetes példák megfigyelése az úri, a polgári és a népi építészből. Választható feladatok: Egy lakószoba berendezési tervének ábrázolása szabadkézi rajzban. Egyszerű belső tér ábrázolása axonometrikus szerkesztéssel.</p> <p>– A perspektivikus ábrázolás. Geometrikus alapformák látvány utáni távlati ábrázolása. Egy- és kétiránypontos perspektíva (irányvonalak, iránypont, horizont). Vetületi ábrázolás. A vetületi képek értelmezése. Axonometrikus ábrázolás. Szerkesztett képek és formák. Képalakítás a megismert axonometrikus szerkesztésekkel. A műszaki ábrák hagyományos és új megoldásai. A számítógépes rajzolás jelentősége (előnyei, hátrányai).</p> <p>– Legalább egy, közvetlen tapasztalatok útján megismerhető néprajzi tájegység (pl. Tiszántúl – pl. Jászság, Bodrogek) tárgykultúrájának (pl. épület, öltözék, használati tárgy) elemző vizsgálata és legfontosabb jegyei alapján megkülönböztetése más tárgycsoportoktól. Különböző népművészeti motívumokat gyűjtése, majd egy szinkompozíció (festmény vagy színes grafika) készítése a választott népi motívumok felhasználásával.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> épületek, használati és dísz tárgyak megfigyelése.</p> <p>1. <i>Hon- és népismeret:</i> Néprajzi tájegységek, nemzetiségek. Hagyományos paraszti tárgykultúra.</p> <p>2. <i>Földrajz:</i> A természeti környezet és a kultúra összefüggései. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza, kulturális régió.</p> <p>3. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> lakókörnyezet és életmód; tárgyak, szerkezetek, rendeltetése.</p> <p>4. <i>Ének-zene:</i> népdalok, hangszeres népzene.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Építészeti elem, közösségi és személyes tér, alaprajztípus, osztatlan és osztott (vagy egyszerű és bővített) tér, fő-, oldal-, kereszthajó, apszis, dongaboltozat, keresztboltozat, oszloprend, masztaba, piramis, akropolisz, amfiteátrum, bazilika, palota, kúria, használati tárgy, dísz tárgy, rituális tárgy, viselet, népi kultúra, néprajzi tájegység, kézművesség, ipari formatervezés.</p>

Év végi összefoglalás. Órakeret 1 óra

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az alábbi műtípusok, művek, alkotók bemutatása ajánlott:

19. század építészetének megjelenései (pl. Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum, Steindl Imre: Országház, W. Clark A. Clark: Lánchíd, Péchy Mihály: Református Nagytemplom, Kühnel Pál, Packh János, Hild József: Főszékesegyház, Hild József: Székesegyház). A 19. század festészetének és szobrászatának megjelenései (id. Markó Károly: Visegrád, Ferenczy István: Pásztorlányka, Antonio Canova: Géniusz). A romantika, biedermeier, a magyar törtélelmi festészet, a realizmus, az impresszionizmus, a posztimpresszionizmus festői és építészei (pl. Joseph Paxton, Feszli Frigyes, Ybl Miklós, Gustave Eiffel, Schulek Frigyes, Jean-Auguste-Dominique Ingres, John Constable, Eugène Delacroix, Francisco Goya, Jea-Francois Millet, William Turner, Claude Monet, Eduard Manet, Williem Morris, Paul Gauguin, Georges Seurat, Vincent van Gogh, Paul Cézanne, Székely Bertalan, Benczúr Gyula, Madarász Viktor, Wágner Sándor, Than Mór, Paál László, Munkácsy Mihály, Szinyei Merse Pál).

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, míg a magyar művészettörténetben megtalálható leglényegesebb példák is bemutatásra kerüljenek. A fentebb ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. Különösen érvényes ez akkor, ha az adott témát nem kronologikus, hanem tematikus megközelítésben dolgozunk fel, vagy ha nem elsősorban művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, tárgytörténeti tartalmakat mutatunk be. Ezekben az esetekben a válogatás további fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében a magas művészet és a populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független válogatás mutassa be a témát. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk (pl. építészet alaprajzi, alátámasztási és térlefedési változásai).

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Célirányos vizuális megfigyelési szempontok önálló alkalmazása. A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek tudatos és pontos alkalmazása az alkotótevékenység során adott célok kifejezése érdekében. Bonyolultabb kompozíciós alapelvek használata különböző célok érdekében. Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének kifejező vagy közlő szándéknak megjelölő értelmezése, és következtetések megfogalmazása. Alapvetően közlő funkcióban lévő képi vagy képi és szöveges megjelenések egyszerű értelmezése. Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján összetettebb következtetések megfogalmazása. Több jól megkülönböztethető technika, médium (pl. állókép-mozgóképek, síkbeli-térbeli) tudatos használata az alkotótevékenység során. A médiatudatos gondolkodás megalapozása a vizuális kommunikációs eszközök és formák rendszerezőbb feldolgozása kapcsán. A mozgóképi közlésmód, az írott sajtó és az online kommunikáció szövegszervező alapeszközeinek felismerése. Mozgóképi szövegek megkülönböztetése a valóság ábrázolásához való viszony, alkotói szándék és nézői elvárás karaktere szerint. Társzművészeti kapcsolatok lehetőségeinek értelmezése. A legfontosabb kultúrák, művészettörténeti korok, stílusirányzatok megkülönböztetése és a meghatározó alkotók műveinek felismerése. Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások árnyaltabb elemzése, összehasonlítása. A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.</p>
--	---

8. évfolyam

Éves óraszám 37 óra

Mivel a vizuális kultúra tantárgy legfontosabb célja ebben az iskolaszakaszban is a vizuálisan, illetve vizuális művészi eszközökkel megismerhető világ vizsgálata, az esztétikai, művészeti nevelés kulcskompetencia fejlesztésének feladatát képes leginkább közvetíteni. E megismerési folyamatban különösen fontos szerepet nyer, hogy **a tantárgy nem csupán a megfigyelés, értelmezés, azaz a befogadás tevékenységeinek segítségével kívánja teljesíteni ezt a feladatot, hanem** csakúgy, mint az alsóbb iskolaszakaszokban, **egy produktumokat létrehozó, szorosan kapcsolódó alkotótevékenység segítségével.** E tevékenység különösen fontos, mert az alkotófolyamat során **az önálló tanulói utak bejárásával a hatékony és önálló tanulás támogatásának is megteremti a lehetőségét,** továbbá ez az összetett megismerési és fejlesztési folyamat fokozottan segíti **az önismeret és önértékelés képességének a fejlesztését,** ennek segítségével ebben az iskolaszakaszban különösen fontos jelentőséget nyerhet az adott tantárgy és a pályaeorientáció kapcsolata is. Ebben az időszakban különösen fontos továbbá a vizuális nevelés érték közvetítő és értékteremtő hatásának személyiségformáló ereje, így továbbra is nagyban segítheti a testi, lelki egészség megteremtését és fejlesztését. Mivel a vizuális kultúra tantárgy hagyományosan erős kultúraközvetítő szerepben van, így a történeti korok művészetének megismerése erősítheti a nemzeti öntudatot, illetve a történeti példák esztétikai preferenciái a szociális kompetenciák fejlesztését is támogathatják. A vizuális kultúra tantárgy kevésbé hagyományos, azonban szükség szerint korszerű tartalmai a képzőművészetten kívül a vizuális kommunikáció és a tárgy- és környezetkultúra, amelyek határozott célul tűzik ki a médiatudatosság fejlesztését, illetve a fenntarthatóság, környezettudatos szemlélet erősítését.

A vizuális kultúra részterületei közül ebben a szakaszban a gyerekek természetes érdeklődését és szükségletét is kielégítve, a „*Vizuális kommunikáció*” részterület fejlesztési feladata veszi át a főszerepet,

illetve a „*Kifejezés, képzőművészet*” részterületnek a modern művészet és kortárs kultúra által közvetíthető tartalmi kapnak fontosabb, kiemelt szerepet, míg a „*Tárgy- és környezetkultúra*” részterület követelményei az építészettörténet összegző jellegű megközelítését és a környezettudatosság erősítését tűzik ki célul.

A médiatudatosság fejlesztésének egyre fontosabb aspektusa a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés. Ebből következően a *mozgóképkultúra és médiaismeret* bizonyos vizuális kultúrához kapcsolódó fejlesztési követelményei is itt jelennek meg, külön tematikai egységekben (lásd a vizuális kommunikáció tematikai egységei után).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Érzelme, hangulatok kifejezése	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Látvány plaszticitásának és színviszonyainak, érzelmi hatásainak megfigyelése és kifejező ábrázolása. Színtani alapok kifejező használata és ismerete. Önkifejezés alkalmazása az alkotó-tevékenységekben. Vizuális-esztétikai jellegű szempontok érvényesítése az alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikáknak a kifejezési szándéknak megfelelő alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érzelme, hangulatok megfogalmazása egyéni szín- és formavilágban. A kifejezésnek megfelelő kompozíció használata. Személyes gondolatok, érzelme, vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Látványok, jelenségek asszociatív megjelenítése, kifejező feldolgozása színes technikákkal (pl. színismeretek áttekintése, a monokrom festészet), különböző színérzet (pl. hideg, meleg), illetve különböző ábrázolási rendszerek (pl. perspektíva, axonometria) használatával. Színkontrasztok fajtáinak összegzése, színtani kísérletek. Színkontrasztok megfigyelése aműalkotásokon. Ellentétes tulajdonságok, érzelme, fogalmak ábrázolása. Csontváry Magányos cédrus című festményéhez kapcsolódó rajzi feladatok (pl. „faönarckép” tervezése).</p> <p>A színek hatásai. A színek szimbolikus jelentése. (pl. önjel vagy mandala tervezése a színek érzelmi szerepét hangsúlyozva, illetve képátalakítás a Vadakra jellemző szín- és faktúrahasználattal, vagy emberi alakot ábrázoló kollázsok készítése Matisse nyomán.</p> <p>Művészeti élmények (pl. zene, mozgás, médiajelenség) vizuálisan értelmezhető megjelenítése önkifejező asszociációs alkotások által síkban, térben, időben (pl. zene hangulatát kifejező festészeti vagy plasztikai megjelenítéssel).</p> <p>További színhez kapcsolódó feldolgozási lehetőségek: festés zenére, (pl. egy választott zene hangulatának megörökítése festményen). Játékos csoportmunka: Pollock festői módszerének, a dripping festészeti technikának a kipróbálása a gyakorlatban.</p> <p>Művészeti alkotások kifejező, sajátos átdolgozása, átírása, parafrázis készítése (pl. Picasso képei, melyet Velázquez nyomán készített, vagy Dali <i>Fiókos Vénusz</i> című alkotása, továbbá Barabás Márton kortárs festőművész <i>Párkák</i> című műve is jó kiindulási alap lehet ezeknél a feladatoknál). Képátalakítás különböző módszereinek megismerése (pl. egy valóságghú fénykép alapján a kép átalakítása [tájképfestés] a Vadakra jellemző szín- és faktúrahasználattal.)</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom: verbális közlésformák, a műelemzés verbális módszerei.</p> <p>Ének-zene: A zenei és vizuális élmények kapcsolata.</p> <p>Zenei kompozíció.</p> <p>Dráma és tánc: jelenetek, mozgások, összetett mediális művészeti hatások élményének feldolgozása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Megjelenítés, vizuális átírás, stilizálás, kiemelés, kompozíció, színritmus, vonalritmus, formaritmus, felületek (textúra, faktúra), parafrázis.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Művészeti és a képzőművészeti ágak legfontosabb jegyeinek megkülönböztetése a műelemzés során. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális és képi elemzése. A vizuális kifejezés eszközeinek használata. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban.	

<p>15. Pontosan értelmezhető információközlések képes és rajzos használati utasítások megfogalmazásával, kivitelezésével (pl. kitalált, „képtelen tárgyról”) a különféle jelentésmódok, ábrázolások megfigyelésének céljával.</p> <p>16. A szimbólum és különböző fajtái. Összetett képi szimbólumok. Stilizálás illetve redukálás folyamatának, módszereinek megfigyelése a műalkotásokon (pl. állatot szimbolizáló jel tervezése).</p> <p>17. Nem vizuális természetű információk érzékletes megjelenítése egyezményes jelzések használatával (pl. grafikonon, diagramon), és/vagy saját jelzésrendszer alkalmazásával [pl. önjelek tervezése egy megismert jelentéstár alapján, geometriai formákat, számokat, betűket és állatszimbólumokat tömörítve], a jelentésváltozatok megfelelő működésének tudatosítása érdekében. Egy adott jelről, vagy ábráról verbális információk megfogalmazása.</p> <p>18. Diagram, grafikon, piktogram, embléma témakör feldolgozása. Különböző logók (pl. környezetvédelmi, iskolai) vagy horoszkópjelek tervezése.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szöveg és kép viszonya. Nyelvi és nem nyelvi kódok mindennapi közlési helyzetekben. Meggyőző kommunikáció. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Szó szerinti és metaforikus jelentés.</p> <p><i>Matematika:</i> Rajzolt, illetve tárgyi jelek értelmezése.</p> <p>Rendszeralkotás: elemek elrendezése különféle szempontok szerint. Rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok).</p> <p><i>Földrajz:</i> a mindennapi környezetben előforduló jelek, jelzések, a jelekből álló információhoz kapcsolódó kommunikáció.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Egyezményes jel, jelzés, saját jel, jelzés, jelrendszer, (szimbólum, grafikon, diagram, embléma, logó).</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Vizuális kommunikáció Mozgóképi közlés</p>	<p>Órakeret 3 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása. Különböző mozgások vizuális rögzítése. Hang és kép együttes alkalmazása. Tervvázlatok készítése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Mozgások megfigyelése, megjelenítése. Időbeni folyamatok értelmezhető megjelenítése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>– A mozgókép működésének, a mozgás illúziókeltésének értelmezése kreatív feladatmegoldás érdekében (pl. rajzolt/fotózott zootróp-szalag készítése zootróp-dobba/hengerbe).</p> <p>– Pl. A futurista művészek képalkotói módszereinek tanulmányozása. A festészet és a fotóművészet kapcsolata.</p> <p>– A mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése, majd kreatív alkalmazása összetettebb feladat kapcsán (pl. képregény, story-board), mely a médium sajátos (nyelvi) működésének felismerését célozza meg.</p> <p>– Képregények készítése egyéni témaválasztás alapján (pl. metamorfozis témájában).</p>		<p><i>Dráma és tánc:</i> cselekmény, jelenet, feszültség, konfliktus, fordulópont; díszlet, jelmez, kellék, fény- és hanghatások.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> elbeszélő, cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés; szerkezet, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, jelenet, konfliktus, feszültség, tetőpont, fordulópont.</p> <p><i>Informatika:</i> Egyszerű animációk. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Technikai kép, optikai játék (taumatróp, zootróp), retinális utóképhatás, a mozgás illúziója, animáció, képregény, story-board.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Vizuális kommunikáció Montázs</p>	<p>Órakeret 1 óra</p>

Előzetes tudás	Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása. Különböző mozgások vizuális rögzítése. Hang és kép együttes alkalmazása. Tervvázlatok készítése. Reflektálás filmes élményekre. Szabad asszociáció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Időbeni folyamatok értelmezhető megjelenítése. A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>– Térben és időben egymástól távol eső elemek, részletek, motívumok egységes egészé szervezése új információközlés, alkotás létrehozása, különféle technikával megvalósított konkrét feladatmegoldás (pl. fotókollázs) érdekében.</p> <p>– Pl. A dadaizmus művészettörténeti elemzése kapcsán is bemutatható a montázs, illetve a montázs-elv. A Merz (Kurt Schwitters művészete). A montázs készítésének különböző fajtái. Egyéni portfólió összeállítása, készítése megadott szempontok szerint.</p>		<p><i>Dráma és tánc:</i> ellentét és párhuzam, a feszültségteremtés eszközei.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a kompozíció meghatározó elemei; különböző nézőpontú elbeszélés; cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés; szerkezet, a cselekményt alkotó elemek; ismétlés, fokozás, párhuzam, ellentét; metaforikus jelentés; allegória, szimbólum; szórakoztató irodalom, filmes feldolgozások.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Montázs és gondolkodás, montázselv, tér-idő szervezés, (mozgóképi szerkesztés/montázs), leíró és szubjektív kép/nézőpont; lineáris-cselekményábrázoló és párhuzamos montázs.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Vizuális kommunikációs formák	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Fényképek, újsággépek, reklámképek csoportosítása adott szempontok alapján, olvasása, értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>– A verbális és a vizuális kommunikáció közötti lényegi különbségek felismerése és megfogalmazása kreatív gyakorlatok tanulságaiból levonva (pl. képek szóbeli leírásával, „közvetítésével” történő rekonstruálással).</p> <p>– Kitalált történet írása Dalí Az égő zsiráf című festményéről.</p> <p>– A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása, összehasonlítása a különféle vizuális kifejező eszközök, médiumok tudatosítása érdekében.</p> <p>– A fotó és a film kapcsolata (képsorozatok, képkivágások: közelkép, nagytotál, félközeli beállítások megfigyelése).</p> <p>– Az op-art művészet jellemzői. Térhatás és mozgás két dimenzióban. Optikai illúziók elemző vizsgálata.</p> <p>– Furfangos képi illúziók. Többértelmű képek vizsgálata.</p> <p>– Plakátművészet régen és ma. Pl. plakáttervezés a szecesszió divatjából kiindulva.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Nyelvi és nem nyelvi kódok, mindennapi közlési helyzetek, meggyőző kommunikáció. A nyomtatott és az elektronikus szövegek jellemzői. Gyakori szövegtípusok (pl. médiaszövegek). Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Információhordozók természete, kommunikációs funkcióival és kultúrájával (pl. vizuális, audiovizuális, elektronikus).</p> <p><i>Informatika:</i> Multimédiás dokumentumok elemei. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Kommunikációs médiumok és szerepük. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái.</p> <p><i>Matematika:</i> Osztályozás. Rendszeralkotás elemek elrendezése; rendszerezést segítő eszközök (pl. táblázatok).</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A kép „működése”, állókép és mozgókép különbözősége, közvetlen és közvetett kommunikáció, tömegkommunikáció, távközlés, televízió, internet, gesztusnyelv, plakát, képes forgatókönyv, fotográfia, mozgókép, médium. Képkivágás, nézet (gépállás, gépmozgás), beállítás, jelenet, expozíció, lezárás, konfliktus, fordulat, elbeszélő-szerkezeti alapséma.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei Reprodukálás és ábrázolás – a mozgókép kettős természete	Órakeret 1 óra
Előzetes tudás	A reprodukálás, a technikai úton rögzített kép/hang és az ábrázolás fogalmának ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mozgóképi írás-olvasás tudás fejlesztése. Alapszintű mozgóképnyelvi tájékozottság megszerzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
– A mozgóképi közlés kettős természetének, azaz egyszerre ábrázoló és reprodukáló alaptulajdonságának megtapasztalása és tudatosítása (pl. híradórészletek tanulmányozása alapján). A dokumentum és a fikció fogalmának magyarázata konkrét példákon keresztül.		<i>Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc; vizuális kultúra:</i> az elbeszélő, előadó kifejezési szándékának szubjektív nézőpontja.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dokumentum, fikció, reprodukció, ábrázolás, kettős természet, valóság.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei A kiemelés (hangsúlyozás) alapeszközei a mozgóképi ábrázolásban, az írott és az online sajtóban	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A művészeti alkotások és a médiaszövegek egyaránt konstruált textusok. A művek (irodalmi, képzőművészeti, zenei alkotások) és a médiaszövegek nyelvi jellemzőivel, használatával kapcsolatos néhány fontos alapfogalom (pl. ismétlés, motívum, kompozíció) ismerete, helyes alkalmazása élőszóban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasás tudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
– Mozgóképi szövegek (pl. reklámok, klipek) megfigyelése és elemzése annak tudatosítása céljából, hogy melyek a figyelemirányítás, kiemelés eszközei (legfontosabb motívumok ismétlése, közelkép, fény/szín, zenei hangsúlyok, kameramozgások, váltakozó beállítások tempója). – Napilapok, magazinok, címlapok és belső oldalak rendjének megfigyelése, a nyomtatott és online sajtó szövegeinek megkonstruálása során alkalmazott fontosabb figyelemvezető, kiemelő eljárások tudatosítása érdekében (pl. címrarend, betűméret, tipográfia, szín és folthatások, tördelés, írott szöveg és képi illusztráció viszonya, képaláírás, linkek, felnyíló/futó ablakok, hang-és képanyagok). – Újság, magazin vagy könyvborító címlapjának megtervezése.		<i>Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc; vizuális kultúra:</i> a hangsúlyozás, nyomatékosítás eszközei a társ művészetekben. <i>Informatika:</i> a hagyományos médiumok modern megjelenési formáinak megismerése, alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ismétlés, közelkép, képkivágás, címrarend, tipográfia, tördelés, illusztráció, képaláírás.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei A montázs szerepe és alapformái a mozgóképi ábrázolásban	Órakeret 2 óra

Előzetes tudás	A dolgok elmondásának, megjelenítésének szükségszerű módja, a kihagyás, tér- és időváltások alkalmazása, az ehhez kapcsolódó konvenciók elfogadása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasás tudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> A filmkép jelenidejűségének megtapasztalása, felismerése és a montázs alapfunkcióinak azonosítása a mozgóképi ábrázolásban (pl. a cselekmény folyamatosságának és ritmusának megteremtése, a mozgóképi szöveg jellemző terének és idejének létrehozása, jelentésalkotás) kreatív gyakorlatok kapcsán (pl. egyszerű történet vagy történet tervezése és felvétele „kamerába vágott” technikával), az alapvető montázstípusok és megoldások kipróbálása érdekében (pl. lineáris, párhuzamos montázs, flashback, flash forward). Művészeti példák (pl. képzőművészet, fotó, irodalom, zene) összevetésével a montázshatás általánosabb, emberi gondolkodást és kifejezést jellemző értelmének tanulmányozása. 		<p><i>Informatika:</i> Digitális képek jellemzőinek megismerése (pl. méret, szín, színmélység, kontraszt), minőségének javítása. Képszerkesztő program használata. Műveletek képekkel, képszerkesztés, képvágás. Montázs készítése.</p> <p>Digitális hangformátumok megismerése. Az egyes formátumok közötti átalakítás elvégzése. Hang vágása egy hangszerkesztő program segítségével.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc:</i> időbeli és térbeli változások kifejezései különböző eszközökkel.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Montázs, szerkesztés, idő, tér, folyamatosság, ritmus, flashback.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Közvetlen környezet vizuális megfigyelése alapján tapasztalatok megfogalmazása. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Egyszerű téri helyzetek értelmezése vizuálisan és szövegben. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Egyszerű tárgykészítő technikák alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgykészítő, kézműves technikák megfelelő alkalmazása. Tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése. A választás lehetőségének mérlegelése a feladatmegoldás során felmerülő ötletek között.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<p>– Tárgytervezés (pl. öltözék kiegészítő [öv, táska, ékszer stb.]), tárgyalkotás (pl. állóóra-, lámpa, illetve közlekedési eszközök [repülő, léggömb, autó, motor, stb.] tervezése) a vizuális felmérésből, megismerésből származó elemző tapasztalatok (pl. rajzos felmérés) alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével.</p> <p>– Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. lakóház, szoba) megjelenítése szerkesztéssel és szabadkézi rajzban, illetve az önálló tervezési, tárgyalkotó folyamat dokumentálása az ötlettől a kivitelezésig.</p> <p>– Természeti forma részletes rajzi elemzése (értelmező vázlatok, fázisrajzok, keresztmetszetek megjelenítése). Választható feladatok: pl. a) Illusztráció készítése egy növényhatározóba. b) Egy citromról (vagy bármely gyümölcsről, zöldségről) tanulmányrajzok készítése. c) Koponyák ábrázolása.</p> <p>– A környezettudatos élet lehetőségeinek összegyűjtése a közvetlen környezetben. Kertek és parkok. Kerttervezés: geometrikus formára nyírt sövények térbeli ábrázolása. Sövénylabirintus tervének elkészítése. Adott kert felülnézeti képéből kiinduló rajzos feladatok.</p>		<p><i>Matematika:</i> Síkbeli és térbeli alakzatok. Vetületi ábrázolás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, művelési sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód.</p> <p>Tárgyak, szerkezetek, rendeltetés.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> Minőségi tulajdonságok megkülönböztetése. Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság.</p> <p><i>Földrajz:</i> védett hazai és nemzetközi természeti értékek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tervezési folyamat, felmérés, funkció, gazdaságos anyaghasználat, alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás, műszaki jellegű ábrázolás, vonalfajta, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Az épített környezet története	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Tárgyak, épületek vizuális megfigyelése adott szempontok alapján. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alakított, tervezett környezet értelmezése különböző módon. Különböző korú és típusú tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Az építészet térszervező és tömegalakítást szolgáló eszközeinek megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>3. A modern építészet jellemzői, sajátosságai, jeles képviselői. A Bauhaus. A Nagy Lakóegység (funkcionalista stílus). Szoborszerű épületek (organikus építészet). Az organikus építészet magyar követői. A funkcionalista és az organikus építészet összehasonlítása.</p> <p>4. Az építészet történetében megjelenő alapvető térszervezést és tömegalakítást (pl. alaprajztípusok, alátámasztó elemek, térlefedések) szolgáló építészeti megjelenések összegzése a fontosabb építésztörténeti példák alapján.</p> <p>5. Legalább egy, közvetlen tapasztalatok útján megismerhető néprajzi tájegység tárgykultúrájának (pl. épület, öltözék, használati tárgy) elemző vizsgálata és legfontosabb jegyei alapján megkülönböztetése más tárgycsoportoktól. Népművészet: a szöttek. Csíkos vagy négyzethálós mintatervek készítése. Papírszövés. Maszk készítése (pl. maori, állatos, busó stb.) álarcok tervezése. Régi magyar népszokások felelevenítése, kutatómunka az interneten vagy a könyvtárban. Pl. a karácsonyhoz köthető témák ábrázolása csoportmunkában vagy egyénileg.</p> <p>6.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> épületek, használati és dísz tárgyak megfigyelése.</p> <p><i>Hon- és népművészet:</i> Néprajzi tájegységek, nemzetiségek. Hagyományos paraszti tárgykultúra.</p> <p><i>Földrajz:</i> A természeti környezet és a kultúra összefüggései. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza, kulturális régió.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> lakókörnyezet és életmód; tárgyak, szerkezetek, rendeltetése.</p> <p><i>Ének-zene:</i> népdalok, hangszeres népzene.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Építészeti elem, közösségi és személyes tér, alaprajztípus, osztatlan és osztott (vagy egyszerű és bővített) tér, fő-, oldal-, kereszthajó, apszis, dongaboltozat, keresztboltozat, oszloprend, használati tárgy, dísz tárgy, rituális tárgy, viselet, népi kultúra, néprajzi tájegység, kézművesség, ipari formatervezés.
------------------------------------	--

Év végi összefoglalás. Órakeret 1 óra

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az alábbi műtípusok, művek, alkotók bemutatása ajánlott:

– 19–20. század fordulójának irányzatai, [azaz szecesszió és szimbolizmus] pl. A. Gaudi, A. Rodin, G. Klimt, Toulouse-Lautrec, Rippl-Rónai József, Csontváry Kosztka Tivadar),

– 20. századi, [azaz fauvizmus, kubizmus, futurizmus, expresszionizmus, absztrakt irányzatok, konstruktivizmus, dadaizmus, szürrealizmus, op-art] (pl. W. Gropius, Breurer Marcell, Gerrit Thomas Rietveld, Friedrich Hundertwasser, F. L. Wright, Le Corbusier, H. Moore, H. Matisse, V. Kandinszkij, P. Picasso, M. Duchamp, M. Chagall, K. Schwitters, U. Boccioni, S. Dali, P. Mondrian, K. Malevics, P. Klee, Kassák Lajos, J. Pollock, A. Warhol, V. Vasarely). Továbbá

– a kortárs irányzatok példái (pl. Makovecz Imre, Erdély Miklós, Barabás Márton, Olajos György, Sipos Eszter).

– A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, míg a magyar művészettörténetben megtalálható leglényegesebb példák is bemutatásra kerüljenek. (Pl. Ferenczy Károly, Fényes Adolf, Tihanyi Lajos, Czóbel Béla, Szőnyi István, Egry József, Medgyessy Ferenc, Borsos, Miklós néhány jelentősebb alkotása.)

A fentebb ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. Különösen érvényes ez akkor, ha az adott témát nem kronologikus, hanem tematikus megközelítésben dolgozunk fel, vagy ha nem elsősorban művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, tárgytörténeti tartalmakat mutatunk be. Ezekben az esetekben a válogatás további fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében a magas művészet és a populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független válogatás mutassa be a témát. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk (pl. építészet alaprajzi, alátámasztási és térlefedési változásai).

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Célirányos vizuális megfigyelési szempontok önálló alkalmazása. A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek tudatos és pontos alkalmazása az alkotótevékenység során adott célok kifejezése érdekében. Bonyolultabb kompozíciós alapelvek használata különböző célok érdekében. Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének kifejező vagy közlő szándéknak megfelelő értelmezése, és következtetések megfogalmazása. Alapvetően közlő funkcióban lévő képi vagy képi és szöveges megjelenések egyszerű értelmezése. Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján összetettebb következtetések megfogalmazása. Több jól megkülönböztethető technika, médium (pl. állókép-mozgókép, síkbeli-térbeli) tudatos használata az alkotótevékenység során. A médiatudatos gondolkodás megalapozása a vizuális kommunikációs eszközök és formák rendszerezőbb feldolgozása kapcsán. A mozgóképi közlésmód, az írott sajtó és az online kommunikáció szövegszervező alapeszközeinek felismerése. Mozgóképi szövegek megkülönböztetése a valóság ábrázolásához való viszony, alkotói szándék és nézői elvárás karaktere szerint. Társművészeti kapcsolatok lehetőségeinek értelmezése. A legfontosabb kultúrák, művészettörténeti korok, stílusirányzatok megkülönböztetése és a meghatározó alkotók műveinek felismerése. Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások árnyaltabb elemzése, összehasonlítása. A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.</p>
--	--

2.2.17 Képességfejlesztő sakk

(A sakk mint oktatási eszköz)

1-4. évfolyam

Korunk, a digitális társadalom olyan mértékű inertömeg- és adatfeldolgozást tesz szükségessé az emberek számára, hogy bizonyos ezzel kapcsolatos rendszerezési képességek, kompetenciák elsajátítása létszükségletté vált. Ezen képességek megléte az ismeretszerzés mellett a sikeres tanítási-tanulási folyamatban is elengedhetetlen. A sakk a maga szimbólumrendszerével, a vizuális információk alapján, a digitális térhez hasonlóan korlátozott kódokból történő tájékozódásra, információszerzésre épülő rendszerével, párhuzamos gondolati síkon, a problémák több nézőpontból való megvizsgálásával (minimum a saját és az ellenfél szempontjából) válik kivételes oktatási eszközzé a digitális korba beleszületett gyermekek számára. Egyben a holisztikus, vizuális információkra épülő gondolkodás térnyerésével háttérbe szoruló logikai-elemző gondolkodást is készségi szinten képes fejleszteni.

A sakk mint oktatási eszköz kerettanterve a megújult nevelésközpontú iskola, s ezen belül egy kompetenciaalapú nevelési-oktatási folyamat része, amely biztosítja a sakkozás intézményesen szervezett tanítását-tanulását.

A sakk az egyik leghatékonyabb képességfejlesztő eszköz, amelynek segítségével a gyerekeket az óvodáskor végén, az iskoláskor elején be lehet vezetni a tudatos ismeretsajátítás világába. A sakkozás, alapvető kognitív lelki folyamatokat és funkciókat működtetve, játékon keresztül hat az értelmi képességek, mindenekelőtt a megértést és a problémamegoldást biztosító gondolkodás fejlődésére, azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni nevelő-fejlesztő erejét, személyiségformáló hatását sem. A sakkjáték tanulásának-gyakorlásának kedvező hatása a gyermekek egész intellektuális fejlődésére tudományosan is kimutatott.

A sakk haszna a közoktatásban elsősorban abban rejlik, hogy előmozdítja a különböző műveltségi területek ismereteinek elsajátítását, képessé tesz az elavult információk elvetésére és az új információk beépítésére, vagyis egészében a jövőre készít elő.

A sakk mint oktatási eszköz bevezetésének elsődleges célja a személyiségfejlesztés, a tehetséggondozás, a kritikai gondolkodás fejlesztése intézményi keretek között, heti rendszerességgel, tanítási idő keretében.

További célok:

- a sakk táblajáték alapismeretek nyújtása,
- a logikus, kritikai gondolkodás képességének kialakítása,
- önálló döntéshozás kialakítása,
- összefüggések, globális folyamatok felismerése,
- önálló tapasztalatgyűjtés, adatfeldolgozás gyakorlatának kialakítása,
- gyakorlatias szemlélet kialakítása,
- a kreativitás növelése,
- viselkedészavaros tanulók megsegítése az oktatásba való beilleszkedésben,
- memóriafejlesztés.

A sakk egy, a tanuló személyiségét komplexen fejlesztő stratégiai táblajáték. A sakk szabályainak tanulása közben a gyermeknek bővül az emlékezete, szókincse, megkülönbözteti a bábukat és nevet rendel melléjük, megismeri tulajdonságaikat: melyik hogyan léphet, hogyan üthet, illetve a tanuló megtanul síkban tájékozódni, ami nagyon fontos, hiszen az iskolai munka is füzetek, könyvek világában zajlik. Megismeri a mátrixot: a sor és az oszlop fogalmát, egyeztetni a bábuk helyét és értékét. A táblán történő tájékozódáshoz számokat és

betűket rendel egymáshoz. Mindeközben egy sor, már tárolt információt mozgósít és kombinál össze.

Sakkozás közben a gyermek észrevétlenül, játékos formában, készségi szinten sajátítja el a tanulási folyamathoz szükséges gondolkodást. A játék szabályrendszere pedig számos, módszertanilag gazdagon használható lehetőséget rejt magában.

A sakk a fejlesztési területek-nevelési célok mindegyikének eléréséhez jelentős segítséget nyújt. Komplex fejlesztési területek kognitív területen: fejleszti az analízis és szintetizáló képességet, emlékezőtehetséget, elvont (absztrakt) és logikus gondolkodást, a megosztott figyelem képességét, produktív képzeletet, összefüggések felismerésének képességét, a gondolkodás divergens (széttartó, több megoldást nyújtó) jellegét, az összpontosítás képességét, kreativitást, elvonatkoztatási és általánosítási képességet, problémaérzékenységet, kombinatív képességet, a módszeres és hatékony gondolkodást, a tanulási képességet stb.

A sakkozás személyiségformáló hatása tág lehetőséget kínál az erkölcsi nevelésre: becsületességre, a következmények vállalására, önuralomra, helyzetértékelésre, gyors megítélésre és döntésre nevel,

felelősségérzetre, versenyszellemre, a versenytárs tiszteletére, kitartásra, önbizalomra, a kudarcok elviselésére, lényeglátásra, barátsággra, rendszeres és pontos munkavégzésre, fegyelmezett viselkedésre, a szabályok, normák és törvények tiszteletben tartására stb. nevel.

A nemzeti öntudat kialakulását, a hazafias nevelést is elősegíti, hiszen Magyarország több mint másfél évszázada a sakkozás nagy hatalmai köze tartozik, a diákok megismerkednek szellemi kiválóságokkal, híressé vált magyar sakkozókkal, nagymesterekkel, sakkolimpiákon kiemelkedő eredményt elérő versenyzőkkel, akikre büszkék lehetnek. Ráébrednek arra, mennyi felfedezni való és ismeretgyarapítási lehetőség rejlik a „királyi játék” történetében.

A sakk mint oktatási eszköz kerettanterv-tartalma értékteremtő tevékenységével az állampolgárságra, a demokráciára nevelés egyik lehetséges eszköze, mivel a diák képessé válik egyszerű közösségi szabályok követésére, bekapcsolódik közös tevékenységekbe és ezáltal követi a közösségi hagyományokat. A sakkban a szabályok tisztelete nem előzménye, hanem elengedhetetlen feltétele a játéknak, és e kötelek néhány más mozzanattal társulva egyfajta jogkövető magatartásra ösztönöznek.

A sakk jelentős mértékben képes növelni a tanuló belső motivációját. A lehetőségek közül választás során mindig a legjobb lépést, a legjobb stratégiát igyekszik kiválasztani. Állandó fejlődésre való törekvésre ösztönöz. A játék során a tanuló képes az együttműködésre, az empátiára. A közös tevékenységek révén ismeretet szerez saját képességeiről és lehetőségeiről. Azonosítja a saját és mások alapvető érzelmeit, illetve kifejezi a problémáit. Életkorának megfelelő szinten ismeri a kapcsolatteremtés, kapcsolatépítés kultúráját, rendelkezik az életkorának megfelelő kooperatív készséggel. Ismeri a különböző megbízatások betöltésével együtt járó felelősséget és a feladatok megosztásának fontosságát. Mindezzel elősegíti az önismeret és a társas kultúra fejlesztését.

A sakk kortól és nemtől függetlenül játszható, ezért tökéletesen alkalmas élvezetes, közös családi élmények forrásának. A közös játék során a tanuló megismeri és elsajátítja az alapvető együttélési, együttműködési normákat a családban, az iskolában, a társadalmi életben. Ismeri és betartja az illemszabályokat.

A sakkozás során a tanuló a közösség többi tagjához viszonyítva pontos képet kaphat saját részképességeiről, erősségeiről, amelyek segíthetik a pályaaorientációban.

A sakkban a figurák erejüktől függően különböző értékszámokkal rendelkeznek. A sakkparti során a tanulóknak ezeket a rendelkezésre álló erőforrásokat kell beosztania, stratégiaileg elhelyezni, esetenként feláldoznia a cél eléréséhez. A sakk tehát nagyszerűen szimulálja a gazdasági helyzeteket, a tudatos, forrásokat beosztó gondolkodást. A sakkozás során a tanulóknak különbséget kell tennie stratégiai és taktikai, hosszú távú és rövid távú

tervek között. Megtanulja, hogy a befektetett munka meghozza a gyümölcsét.

A sakkozás talán legfontosabb eredménye a tanulási képesség fejlődése. A különböző magyar és nemzetközi tanulmányok ezen a téren számos részképesség fejlődését bizonyították, az analízis és szintetizálás képességét, az emlékező tehetségét, az elvont (absztrakt) és logikus gondolkodását, a megosztott figyelem képességét, a produktív képzeletét, az összefüggések felismerésének képességét, a gondolkodás divergens (széttartó, több megoldást nyújtó) jellegét, az összpontosítás képességét, a kreativitását, az elvonatkoztatási és általánosítási képességét, a problémaérzékenységét, a kombinatív képességét, a módszeres és hatékony gondolkodását.

Az anyanyelvi kompetenciák fejlesztése – olvasás és szövegértés, szóbeli és írásbeli kommunikáció – nem csak a magyar nyelv és irodalom tantárgy feladata, mivel működése számos más kompetenciával kapcsolódik össze és a többi tantárgy, műveltségterület sikeres tanulását is befolyásolja. A sakk mint oktatási eszköz kerettanterv a kognitív, szociális és személyes kompetenciák fejlesztésére is kihat, amely meghatározó szerepe lehet az egyén hatékony világ- és önértelmezési modelljének formálásában, életpálya kialakításában. A tanuló tevékenysége során törekszik a mások számára érthető és kifejező beszédre. Figyelemmel tud követni szóbeli történetmondást, magyarázatot. Fel tudja idézni, el tudja mondani sakkozással kapcsolatos élményeit. Részt vesz a beszélgetésben és vitában, meg tud fogalmazni saját véleményt. Megismeri és alkalmazza az anyaggyűjtést és elrendezést, elsajátítja a számítógép, az internet használatát, s megtanulja, hogyan kezelje, szelektálja és rögzítse az óriási adathalmazt. Érveket gyűjt lépései előtt, reflektál döntéseiről.

A sakk mint oktatási eszköz kerettanterv képességfejlesztő és a szellemi horizontot tágító hatása igen sokrétű. A sakkozás során a tanuló képes érzékelni a tárgyak egymáshoz viszonyított helyzetét, méretét, képes a térben és a síkban tájékozódni. Gyakorlati tapasztalatait felhasználva felfedezi a mennyiségek közötti kapcsolatokat, képes ezen tapasztalatok megfogalmazására. El tudja dönteni egyszerű állítások igazságértékét, felismer egyszerű logikai kapcsolatokat.

Az információs társadalomban nélkülözhetetlen az ún. digitális írástudás: az információs és kommunikációs technika eszközeinek használata és módszereinek ismerete mind a munka világában, mind a szabadidő értelmes eltöltésében. A Sakk mint oktatási eszköz tartalma a tanulókat felkészíti arra, hogy a digitális technikát megfelelően alkalmazó felnőttként tudjanak dolgozni, alkotni, művelődni, szórakozni, hogy az értékes és értéktelen információkat megkülönböztessék, azok ismeretében helyes döntéseket hozzanak, továbbá tudásukat később is folyamatosan frissítsék, bővítsék.

A kerettanterv segítségével kialakul a tanulóban a társakkal történő közös feladatmegoldás képessége, tud irányítással együttműködni velük. Nyitott társai megismerésére, igyekszik megérteni őket. Elfogadja a közösségben való normaalapú viselkedés szabályait. Az elmélyültebb sakkozás folytonos keresésre kényszerít, sikerek és kudarcok okainak szakadatlan vizsgálatára, vagyis szigorú önkritikára szoktat, de módszert kínál ahhoz is, hogy ismeretlen helyzetekben kevés számú ismert motívum alapján is legyen esély az eligazodásra.

A sakk mint oktatási eszköz arra nevel, hogy a tanuló egyszerre „két fejjel” – a sajátjával és az ellenfelével – gondolkodjon, s próbálja kitalálni a másik fél terveit, ugyanakkor kiváló iskola ahhoz, hogy a döntésekhez a szakirodalomból vagy saját gyakorlatából ismert cselekvési mintákat használjon fel. A tanuló motivált a kitűzött célok elérésében, vállalja az ezeket elősegítő feladatokat. Felismeri és megérti, hogy a feladatok megoldásához többféle út is vezethet, egyszerű élethelyzetekben képes ezeket segítséggel megtervezni. Megérti, hogy felelős a vállalt feladatok teljesítéséért, belátja mulasztásai közvetlen következményeit, képes előre látni cselekedetei egyes kockázatait.

A kerettanterv bevezetésével a tanuló a tanulás iránti attitűdje pozitívvá válik. Egyre gyakorlottabb figyelme összpontosításában. Tanítói, oktatói segítséggel képes saját tanulását megszervezni, segítséggel képes csoportmunkában aktívan részt venni, a sok pozitív visszajelzés hatására ezt egyre magabiztosabban teszi. Segítséggel felismeri szükségleteit, gyakorlatot szerez teljesítményének és képességeinek reális értékelésében.

Korunkban megváltoztak a tudásátadás helyszínei, és a diákok sok ismerethez jutnak az interneten, multimédiás eszközökön keresztül, ezért ki kell tudniuk választani a tanulóknak a megfelelő információt, vagyis olyan készségeket, módszereket kell kifejleszteni, amelyek lehetővé teszik a szelektálást. A sakk mint oktatási eszköz alkalmazása kialakítja a tanulóknak az önfejlesztés igényét, a hatékony, önálló tanulás iránti motivációt, a logikus gondolkodás képességét, a problémaérzékenységet és a lehető legjobb megoldás igényét, kreativitást, eredetiséget, amely szükséges minden tantárgy tanulásakor és a mindennapi életben. Azok a gyerekek, akik megszeretik a sakkot, már korán önállóan kezdik elemezni a játszmáikat, mestereik játszmáit, kombinációkat oldanak meg, végjátékot analizálnak. Fontos a diákokban ezt az érzést kiváltani, hogy érdemes önmagukat fejleszteni, tudásukat gyarapítani, mert annak hasznát a következő játszmában rögtön érezhetik.

Általános tanteremi foglalkozáshoz szükséges eszközök: sakktáblák, sakk-készletek, demo tábla, laminált lap, sakkszőnyeg. Gyakorlati foglalkozáshoz való felkészülés: színes ceruza, papír, olló, ragasztó. Interaktív táblás tananyag esetén: számítógéppel, projektorral, interaktív táblával felszerelt tanterem, laptopok (ideális esetben csoportonként), internetelérhetőséggel.

A kerettanterv heti 1 órára készült, de alkalmazható heti 2 órában is.

1–2. évfolyam Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Bevezetés a sakk világába	Órakeret 8 óra	
Előzetes tudás			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Pozitív érzések kialakítása a sakk szabályaival kapcsolatosan. A bábok mozgásának életszerű megismerése. A térlátás fejlesztése. Fejlesztés: mozgáskoordináció, téri tájékozódás, vizuális figyelem, emlékezet, gyorsaság, szem- és kézkoordináció, szerialitás, figyelem, analógiás gondolkodás. Szövegértés, szövegalkotás fejlesztése. Kooperáció a társakkal, eredményes munkaszervezés.		
Tevékenységek/ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Bevezetés a sakk világába</i> Mesés történetek a sakk történelemből. <i>Ismerkedés a sakkbábokkal</i> A bábok megnevezése. Gyalogok és tisztek. <i>Ismerkedés a sakktáblával</i> Négyzetek fekete-fehéren. Bevezetés a vonalak, sorok és átlók világába. <i>Ismerkedés a bástyával</i> Lépés a bástyával a vonalakon. Ütés a bástyával. <i>Ismerkedés a futóval</i> Lépés a futóval az átlókon. Ütés a futóval. <i>Ismerkedés a csodás vezérrel (királynővel)</i> Lépés a vezérrel. Ütés a vezérrel. Játék: 8 vezéres sakktáblajáték. <i>Ismerkedés a sakk királyával</i> Lassan lép a király. Ütés a királlyal. <i>Összefoglaló</i> Ismerkedés a táblával, bástya, vezér és futó lépéseivel.	A tanuló képes a sakktáblák és a figurák korrekten felállítására; helyesen alkalmazza a lépéseket és az ütéseket; megérti az egyszerű szóbeli közléseket.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés. <i>Matematika:</i> irányok, koordináta-rendszer. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgás különböző irányokban, kooperáció a társakkal. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális figyelem. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> szem- és kézkoordináció.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vonal, átló, sor, mező, gyalog, tiszt, bástya, futó, csodás vezér, király, ütés, támadás, védekezés.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ismerkedés a huszárral, a gyaloggal és a királlyal. Sakkadás	Órakeret 8 óra	
Előzetes tudás			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Bábok pontos megnevezése, tájékozódás a sakktáblán, lépések ismerete. A sakkozás szabályainak megértése és alkalmazása az életkori sajátosságoknak megfelelően. Kooperáció a társakkal. Kifejezőképesség és logikus gondolkodás fejlesztése. Játékos feladatokkal fejlesztés: kinezetikus információ verbálissá alakítása, észlelés, szerialitás, analízis-szintézis, egyensúly, testséma, mozgáskoordináció, téri orientáció.		
Tevékenységek/ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	

<p><i>Ismerkedés a sakkadással</i> Királlyal kapcsolatos szabályok. Királyok csatája. <i>Ismerkedés a (csalafinta) huszárral</i> Ugribugri: bevezetés a huszár lépéseibe L alakban. Űtés a huszárral. Huszártúra. <i>A huszár erőviszonyai a sakktáblán</i> Az aktív/erős huszár a tábla közepén. Szegény/passzív paci a sarokban. Huszárcsata. <i>A sakkbábok értékrendszere</i> Mennyiség és minőség közötti különbség. Összegzés az eddigi bábokról. <i>Ismerkedés a (kis) gyaloggal</i> Bevezetés a gyalog lépéseibe alapállásból. Az egyetlen báb, mely másképp üt, mint lép. <i>A gyalog átalakulása</i> Céltudatosan előre a gyaloggal. Milyen bábót érdemes felvenni és miért. <i>A játszma kezdete: az alapállás</i> Felsorakoznak a gyalogok. A tisztek helyes elhelyezése.</p>	<p>A tanuló ismeri a gyalog és a tisztek helyes elhelyezését és lépéseit; képes helyesen értelmezni a mennyiség és minőség közötti különbségeket; a kérdésekre értelmes, rövid válaszokat képes adni.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kérdések értése, világos válaszok megfogalmazása; szabályok megértése. <i>Matematika:</i> irány, koordináta-rendszer; téri orientáció; logikus gondolkodás sorrendiség. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció, téri orientáció. fejlesztése;</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gyalog, tiszt, bástya, futó, csodás vezér, király; ütés és lépés; támadás, védekezés.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Alapállás, szabályok, sakk és matt</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Gyalog lépései, üt és lép; tisztek helyes elhelyezése, lépései; mennyiség és minőség közötti különbségek helyes értelmezése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A sakkozás szabályainak megértése és alkalmazása életkori sajátosságoknak megfelelően. Kooperáció a társakkal. Térlátás fejlesztése. Játékos feladatokkal fejlesztés: figyelem, logikus gondolkodás, analógiák felismerése és alkalmazása, mozgáskoordináció, szókinccs, emlékezet, vizuális figyelem, szövegalkotási készség, analízis-szintézis.</p>	
<p>Tevékenységek/ismeretek</p>	<p>Követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Ismerkedés a sánccal</i> A király biztonságba helyezése. Sánc a fejlődés része. <i>Bővebb sakkadással kapcsolatos ismeretek</i> Öfelségének: sakk! A király támadása különböző bábokkal. <i>Védekezés a sakk ellen</i> Bevezetés a védekezési technikákba. Problémák megoldása a sakktáblán (és rajta kívül is). <i>Matt a királynak!</i> Háromféle eredmény a játszma végén. A végeredmény pontozása és értékelése. <i>A sakk és a matt közötti különbség</i> Menekülési lehetőségek. Legjobb védekezés az ellentámadás. <i>Ismerkedés az alap- és az egylépéses mattokkal</i> Mattadás vezérrel. Mattadás egyéb bábokkal. Alapsori mattadás. Támadás és védekezés az alapsoron. Alapsori gyengeség megelőzése.</p>	<p>A tanuló képes a kérdésekre értelmes, rövid válaszokat adni; képes helyesen alkalmazni a lépéseket és az ütéseket.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kérdések értése, világos válaszok megfogalmazása, szókinccs, szövegalkotási készség fejlesztése. <i>Matematika</i> koordináta-rendszer, térlátás fejlesztése, analógiák felismerése és alkalmazása. <i>Vizuális kultúra:</i> térlátás fejlesztése, vizuális figyelem. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció.: irány,</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sánc; védekezési technika; eredmény; védekezés, támadás.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A patt, a megnyitás taktikái, versenyszabályzat	Órakeret 8 óra	
Előzetes tudás	Gyalogok, tisztek helyes lépéseinek alkalmazása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sakkozás szabályainak megértése és alkalmazása életkori sajátosságoknak megfelelően. Kooperáció a társakkal. Kifejezőképesség és logikus gondolkodás fejlesztése. Játékos feladatokkal fejlesztés: gondolkodás, figyelem, emlékezet, szókincs, szerialitás, hangok differenciálása, szóbeli szövegalkotási képesség, kommunikációs készség.		
Tevékenységek/ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Egyik fél se győz: döntetlen (remi)</i> Döntetlennel kapcsolatos szabályok. Bevezetés a patt fogalmába. <i>Bevezetés a megnyitás alapelveibe</i> Fejlődés a gyalogokkal és a tisztekkel. Bevezetés a centrum fogalmába. <i>A legrövidebb sakkjátszmák</i> Erények és gyengeségek a megnyításban. <i>Ismerkedés a susztermattal</i> A gyenge megnyitás következményei. <i>A centrum jelentősége a megnyításban</i> A bábok helyes fejlődése a centrum irányába. A centrum elfoglalása és annak ereje. <i>Bevezetés a villa fogalmába a sakktáblán</i> Az idő értéke (egyszerre csak egy futhat, a másik báb elesik). <i>Házi sakkbajnokság: egylépéses matt feladványok vetélkedő</i> A versenyek szabályai, lebonyolítása. <i>Mit tanultunk ebben az évben?</i> Összefoglaló a tanultakról. „Diplomakiosztó”.</p>	<p>A tanuló képes a kérdésekre értelmes, rövid válaszokat adni; helyesen alkalmazni a lépéseket és az ütéseket.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szabályértés, kifejezőképesség, szókincs fejlesztése. <i>Matematika:</i> szabályértés, logikus gondolkodás fejlesztése sorrendiség. <i>Testnevelés és sport:</i> A győzelem és a vereség feldolgozása. A versenyek szabályai, lebonyolítása;</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Döntetlen-remi; centrum; megnyitás; villa.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alapállás, szabályok, sakk és matt	Órakeret 8 óra	
Előzetes tudás	Elsősztályos ismeretek, képességek, készségek és jártasságok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sakkozás szabályainak megértése és alkalmazása életkori sajátosságoknak megfelelően. Kooperáció a társakkal. A legfontosabb viselkedési szabályok megismerése és betartása. Kifejezőképesség és logikus gondolkodás fejlesztése. Térlátás fejlesztése. Játékos feladatokkal fejlesztés: auditív észlelés, auditív figyelem, emlékezet, szerialitás, asszociáció, szókincs, gondolkodás, emlékezet, asszociáció, figyelem, szóbeli szövegalkotás képessége.		
Tevékenységek/ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Ismétlés: a sakkjáték szabályai</i> A tábla és a bábok elhelyezése az alapállásban. Világossal indul a <i>sakkcsata!</i></p>	<p>A tanuló képes a kérdésekre</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A kérdésekre rövid válaszadás,</p>	

<p><i>Mattadás királlyal és vezérrel</i> <i>Különbség a tábla közepe és széle között. A király korlátozása és sarokba szorítása vezérrel.</i> <i>Patt</i> <i>Különbség a matt és a patt között. Küzdelem az utolsó lépésig.</i> <i>Ismerkedés az örökös sakk fogalmával</i> <i>Háromszori lépésismélteléses döntetlen.</i> <i>Matt gyakorlatok királlyal és vezérrel</i> <i>A király, mint támadó báb. Időzítés: matt vagy patt?</i> <i>Matt a királynak!</i> <i>Háromféle eredmény a játszma végén. A végeredmény pontozása és értékelése. Ismerkedés az alap-, egylépéses mattokkal</i> <i>Mattadás a vezérrel. Mattadás egyéb bábokkal.</i> <i>Mattadás két bástyával</i> <i>Munkamegosztás: leszorítás a tábla szélére.</i></p>		<p>értelmes, rövid válaszokat adni; képes helyesen alkalmazni a lépéseket és az ütéseket; el tudja dönteni egyszerű állítások igazságértékét, felismer egyszerű logikai kapcsolatokat; képes a döntéseit érvekkel alátámasztani és reflektálni rájuk.</p>	<p><i>érvelés. Kifejezőképesség, szókincs, szóbeli szövegalkotási képesség. Asszociáció.</i> <i>Matematika: Egyszerű állítások igazságértéke, egyszerű logikai kapcsolatok. Térlátás. Érvelés.</i> <i>Sorrendiség, sorozat.</i> <i>Testnevelés és sport: sorrendiség.</i> <i>Vizuális kultúra; ének-zene: asszociáció. értelmes,</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak		Matt; patt.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egylépéses mattok. Összefoglaló a megnyitás alapelveiről: fejlődés, centrum, sánc		
Órakeret 8 óra			
Előzetes tudás	A matt és patt helyes fogalmának értelmezése, a támadás és védekezés fogalma.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A türelem és a csapatmunka összhangjának erősítése. Megfigyelés, vizsgálati eredmények rögzítése, értelmezése. Térlátás fejlesztése. Összefüggések értelmezése és megfogalmazása. Konstruktív képesség alakítása. Játékos feladatokkal fejlesztés: figyelem, gondolkodás, asszociáció, szókincs, vizuális memória, emlékezet, szerialitás, egész-rész, analízis-szintézis		
Tevékenységek/ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Mattadás királlyal és egy bástyával</i> A király korlátozása és sarokba szorítása bástyával (a király segítségével). Türelem mattot terem! <i>Egylépéses matt adása vezérrel és futóval</i> Vezér és futó: az átlók urai. A csapatmunka fontossága. <i>Egylépéses matt adása bástyával és futóval</i> Vonalak és átlók kereszteződése. Gyengeségek felfedezése és kihasználása. <i>A centrum jelentősége a megnyításban</i> A bábok helyes fejlődése a centrum irányába. A centrum elfoglalása és annak ereje. <i>Mindennek eljön az ideje</i> A vezér csak fejlődés után lendül támadásba. Ne lépj ugyanazzal a bábbal egynél többször a megnyításban!</p>	<p>A tanuló képes a kérdésekre értelmes, rövid válaszokat adni; képes helyesen alkalmazni a lépéseket és az ütéseket; képes egyszerű technikai eszközöket megfelelő módon használni.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom: összefüggések értelmezése és megfogalmazása; szókincs.</i> <i>Matematika: Összefüggések értelmezése és megfogalmazása. Térlátás fejlesztése. Egész-rész, analízis-szintézis.</i> <i>Környezetismeret: megfigyelés, vizsgálati eredmények rögzítése, értelmezése.</i> <i>Technika, életvitel és gyakorlat; vizuális kultúra: Konstruktív képesség alakítása, térlátás, vizuális memória; sorrendiség. Egyszerű technikai eszközök megfelelő használata.</i> <i>Testnevelés és sport: csapatmunka.</i></p>	

<p><i>Támadás és védekezés</i> A király biztonsága és annak hiánya. Testőrök (a gyalogok) a király előtt. <i>Játzmaolvasás</i> A bábok és mezők megnevezése és egyéb jelzések a játszmaírás során.</p>			
Kulcsfogalmak/ fogalmak		Fejlődés, centrum, sánc.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Védekezési és támadási technikák	Órakeret 8 óra	
Előzetes tudás	Megnyitás formáinak ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A türelem és a csapatmunka összhangja. A legfontosabb viselkedési szabályok megismerése és betartása. Lényeges és lényegtelen információ válogatása. Az idővel való hatékony gazdálkodás. Kifejezőképesség és logikus gondolkodás fejlesztése.</p> <p>Játékos feladatokkal fejlesztés: figyelem, alakkonstancia, vizuális észlelés, téri tájékozódás, mozgáskoordináció, gondolkodás, figyelem, szerialitás, komplex emlékezet.</p>		
Tevékenységek/ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Középen rekedt király</i> A sáncolás késleltetésének következményei. <i>A csapdába esett bábok</i> Sarokba szorítva. Különböző bábok elfogása. <i>Ismerkedés a fojtott mattal</i> Egyke huszár az ellenfél csapata ellen. A király túlzott biztonsága (a csapdába esett király). <i>Mattadás királlyal és egy bástyával</i> A király korlátozása és sarokba szorítása bástyával (a király segítségével). Türelem mattot terem! <i>Egylépéses matt adása vezérrel és futóval</i> Vezér és futó: az átlók urai. Fontos a csapatmunka. <i>Egylépéses matt adása bástyával és futóval</i> Vonalak és átlók kereszteződése. Gyengeségek felfedezése és kihasználása. <i>A huszár mint különleges támadó</i> „Családi villa” (egyszerre többet támadunk). <i>Ismerkedés a felfedett sakk fogalmával</i> Felfedett sakk a vonalakon. Felfedett sakk az átlókon.</p>	<p>A tanuló képes a kérdésekre értelmes, rövid válaszokat adni; képes helyesen alkalmazni a lépéseket és az ütéseket; képes egyszerű állítások igazságértékének megállapítására; egyszerű logikai kapcsolatok felismerésére.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a kifejezőképesség fejlesztése. <i>Matematika:</i> Lényeges és lényegtelen információ válogatása. Logikus gondolkodás fejlesztése. Téri tájékozódás. Komplex emlékezet. Egyszerű állítások igazságértéke; egyszerű logikai kapcsolatok felismerése. <i>Technika, életvitel és gyakorlat; vizuális kultúra:</i> vizuális észlelés, téri tájékozódás, mozgáskoordináció. <i>Testnevelés és sport:</i> A türelem és a csapatmunka összhangja. Mozdáskoordináció. Gyengeségek felfedezése és kihasználása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	„Családi villa”, sáncolás, vonal, átló, kereszteződés.		
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Támadási technikák	Órakeret 8 óra	
Előzetes tudás	Kombinációk a sakktáblán.		

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Megfigyelés, vizsgálati eredmények rögzítése, értelmezése. Térlátás fejlesztése. Kooperáció a társakkal, hatékony munkaszervezés. Összefüggések értelmezése és megfogalmazása. Konstruktív képesség alakítása. Legfontosabb viselkedési szabályok megismerése és betartása. Játékos feladatokkal fejlesztés: ügyesség, figyelem, szókinccs, gondolkodás, szabályalkalmazás, nyelvi készség.</p>		
<p>Tevékenységek/ismeretek</p> <p><i>Szélmalom a sakktáblán</i> Bábok őrlése a sakktáblán. <i>Ismerkedés a futópár hatalmával</i> Futók a világos és a sötét átlókon. <i>Mattadás futópárral a király ellen</i> A király korlátozása és sarokba szorítása futópárral. Mattadás a patt kerülésével. <i>A bástyák hatalma a hetedik soron</i> Az ellenfél királyának leszorítása. <i>Ismerkedés a kötés fogalmával</i> Helyhez kötött bábokról a sakktáblán. <i>Megnyitási trükkök</i> Hogyan kerüljünk előnybe az első lépésekben? <i>A gyalog végjáték alapjai</i> Szabad gyalog. Futóverseny gyalogokkal. <i>Matt a kötés segítségével</i> A lekötött báb nem tud királyán segíteni. <i>Kiegészítő tartalmak a differenciáláshoz. Ismerkedés a sakkvilágbajnokokkal</i> Bevezetés a saktörténelembe. Könnyű feladványok világbajnoki játszmákból. <i>Rövid (miniatűr) játszmák világbajnokoktól</i> Játszmaolvasás. Találd ki, mit lép a bajnok! <i>Művészi sakkeladványok</i> Egy százarral az egész hadsereg ellen. <i>Királycseles játszmák</i> Gyerekkori játszmák bajnokoktól. <i>Garri Kaszparov, a támadás bajnoka</i> Kaszparov gyerekkori játszmái. Kombinációk a sakktáblán kezdőknek.</p>	<p>Követelmények</p> <p>A tanuló képes ☐ egy szabályos barátságos sakkjátszma lejátszására az alapvető viselkedési szabályok betartásával; az ismeretek önálló alkalmazására; lépéseit érvekkel alátámasztani, azokra reflektálni.</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Minden tantárgy:</i> A figyelem és a szókinccs fejlesztése. Az ismeretek önálló alkalmazása. Kooperáció a társakkal, hatékony munkaszervezés. Érvelés, gondolkodás. <i>Matematika; vizuális kultúra:</i> térlátás fejlesztése. <i>Környezetismeret:</i> megfigyelés, vizsgálati eredmények rögzítése, értelmezése. <i>Matematika; testnevelés és sport:</i> szabályalkalmazás. <i>Matematika; környezetismeret:</i> összefüggések értelmezése és megfogalmazása <i>Technika, életvitel és gyakorlat; vizuális kultúra:</i> konstruktív képesség alakítása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kötés, felfedett sakk.		

2.2.18 A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai nevelése - oktatása

A Nemzeti alaptanterv a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának is alapdokumentuma, az abban meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok, kulcskompetenciák, illetve a műveltségi területeken megfogalmazott célok, feladatok a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek.

A sajátos nevelési igényű tanulók habilitációs, rehabilitációs célú ellátása

A sajátos nevelési igény kifejezi:

- a tanuló életkori sajátosságainak fogyatékoság által okozott részleges vagy teljes körű módosulását
- az iskolai tanuláshoz szükséges képességek kialakulásának sajátos útját, fejlődésének eltérő ütemét, esetleg részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, lassúbb ütemű és az átlagtól eltérő szintű fejleszthetőségét.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teheti szükségessé.

A habilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység olyan szakmaközi együttműködésben kialakított és szervezett nyitott tanítási-tanulási folyamatban valósul meg, mely az egyes tanulók vagy tanulócsoportok igényeitől függő eljárások, időkeret, eszközök, módszerek, terápiák alkalmazását teheti szükségessé.

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

- hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával
- törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására
- a szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása
- az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók fejlesztése
- az egyes területeken kimagasló teljesítményt nyújtó tanulók tehetségének kibontakoztatása

A habilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- a fogyatékoság, az autizmus spektrum zavar vagy egyéb pszichés fejlődési zavar típusa, súlyossága
- a fogyatékoság, az autizmus spektrum zavar vagy egyéb pszichés fejlődési zavar kialakulásának, felismerésének, diagnosztizálásnak ideje
- A sajátos nevelési igényű tanuló
 - életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei
 - képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei
- a társadalmi integráció kívánalmai: az egyéni tanulási utak megtervezése és biztosítása, továbbtanulás, pályaválasztása, a lehető legönállóbb életvitelre történő felkészítés

A fogyatékoság, a pszichés fejlődési zavar típusának megfelelő szakirányú végzettséggel rendelkező gyógypedagógiai tanár/terapeuta kompetenciája:

- a programok, programcsomagok összeállítása
- a habilitációs, rehabilitációs egyéni és kiscsoportos fejlesztés
- közreműködés az integrált nevelés, oktatás keretein belül a tanítási órákba beépülő habilitációs, rehabilitációs fejlesztő tevékenység tervezésében, ezt követően a konzultációban

Az integrált nevelés, oktatás

Sikerkritériumnak a tanulók beilleszkedése, önmagához mért fejlődése, a többi tanulóval való együtt haladása tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbi tényezők biztosítják:

- Az együttnevelést megvalósító iskolák pedagógusainak, valamennyi dolgozójának, gyermek- és szülői közösségének felkészítése a sajátos nevelési igényű tanulók fogadására.
- Az együttnevelés megvalósításában, a különböző pedagógiai színtereken a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesülési és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikussága” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, az elmaradások súlyosságához, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.
- A nyitott tanítási-tanulási folyamatban megvalósuló tevékenység, amely lehetővé teszi az egyes gyermek vagy csoport igényeitől függő pedagógiai – esetenként egészségügyi – eljárások, eszközök, módszerek, terápiák, a tanítás-tanulást segítő speciális eszközök alkalmazását.
- A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező pedagógus, aki:
 - a tananyag-feldolgozásnál figyelembe veszik a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző módosulásait;
 - egyéni fejlesztési tervet készít a gyógypedagógus – konduktív nevelés esetén konduktor – együttműködésével, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít, a differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz;
 - a tanórai tevékenységek, foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a folyamatos értékelés, hatékonyság-vizsgálat, a tanulói teljesítmények elemzése alapján – szükség esetén- megváltoztatja eljárásait, az adott szükséglethez igazodó módszereket alkalmaz;
 - egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres;
 - alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez;
 - együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.
- A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő – a tanuló fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógiai tanár, terapeuta
 - segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését;
 - javaslatot tesz a fogyatékoság, a pszichés fejlődési zavar típusához, a tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására (a tanuló elhelyezése az osztályteremben, szükséges megvilágítás, hely- és helyzetváltoztatást segítő bútorok, eszközök alkalmazása stb.)
 - segítséget nyújt a tanuláshoz, művelődéshez szükséges speciális segédeszközök kiválasztásában, ismerteti a speciális eszközök használatát, tájékoztat a beszerzési lehetőségekről;
 - javaslatot tesz gyógypedagógiai specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására;
 - figyelemmel kíséri a tanulók haladását, részt vesz a részeredmények értékelésében, javaslatot tesz az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra;
 - együttműködik a többségi pedagógusokkal, figyelembe veszi a tanulóval foglalkozó pedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait;
 - terápiás fejlesztő tevékenységet végez a tanulóval való közvetlen foglalkozásokon – egyéni fejlesztési terv alapján a rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztést szolgáló órakeretben -, ennek során támaszkodik a tanuló meglévő képességeire, az ép funkciókra;
 - segíti a befogadó pedagógust az egyéni értékelés kialakításában, a gyermek önmagához mért fejlődésének megítélésében;
 - segíti a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolását

A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztése során igénybe vesszük az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények, a pedagógiai szakszolgálati, ill. pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógiai hálózat működtetésére kijelölt intézmények segítségét.

A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai fejlesztése

A mozgáskorlátozott (mozgáskorlátozott) tanulók iskolai fejlesztése

A mozgáskorlátozott tanulók nevelése-oktatása során a Nat-ban meghatározott fejlesztési területek és nevelési célok megvalósítása általában lehetséges.

A fejlesztés céljai, feladatai

Kiemelt cél az esélyegyenlőség feltételeinek megteremtése annak érdekében, hogy a mozgáskorlátozott gyermekek az iskolai tanulmányaik során felkészültté váljanak az ismeretszerzésre és tanulásra, az önálló döntéshozatalra, képessé váljanak az önrendelkező életvitelre.

- speciális fejlesztési technikák, módszerek, eszközök alkalmazása, a megismerő tevékenységekhez szükséges kompetenciák kialakítása és fejlesztése
- az iskolai fejlesztés teljes időtartama alatt kiemelt feladat a mozgásnevelés, mint komplex rehabilitációs hatásrendszer
- korszerű ismeretek átadásával, illetve a reális önismeret kialakításával a továbbtanulásra történő felkészítés nyújthat biztos alapot a későbbi önálló életvezetéshez

Egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

Cél, hogy a sérülés következtében hátránnyal induló tanulóknak nagyobb esélyt biztosítson az eredményes tanulásra, fejlődésre, a sikeres társadalmi beilleszkedésre.

A hallássérült tanulók iskolai fejlesztése

A hallássérült tanulók nevelésében a Nat-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadóak, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak, és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók egyéni fejlődésének függvényei.

Pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitáció

A foglalkozásokat a gyermek állapotához igazodóan egyéni vagy kiscsoportos formában kell megszervezni.

- a rehabilitáció elsősorban a folyamatos otológiai és audiológiai ellátásra irányul, melyet számukra iskolai keretekben szükséges biztosítani. A nagyothalló tanuló fokozottabban támaszkodik a látására, ezért annak védelme a fülészeti ellátással azonos fontosságú
- kiemelten fontos a mentálhigiénés gondozás, a pszichológiai ellátás

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók iskolai fejlesztése

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelése során a fejlesztési területek megegyeznek a Nat-ban leírtakkal, de azok mélysége, kialakíthatóságuk időigénye, módja az egyéni sajátosságokhoz igazodóan módosul.

Pedagógiai és egészségügyi célú habilitáció, rehabilitáció

Célja az enyhén értelmi fogyatékos fiatalok szocializációja, eredményes társadalmi integrációja.

A fejlesztés a tanítás-tanulás folyamatában megmutatkozó fejletlen vagy sérült funkciók korrigálására, kompenzálására, az eszköztudás fejlesztésére, a felzárkóztatásra, a tanulási technikák elsajátítására, a szociális képességek fejlesztésére, az önálló életvezetésre irányul.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók iskolai fejlesztése

A fejlesztés céljai, feladatai

- az egyéni képességek, fejlettség szintjén elérhető legjobb felnőttkori szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése
- a hiányzó készségeket pótló, helyettesítő kompenzációs-habilitációs kezelése a fejlődési elmaradás, a másodlagos problémák leküzdése érdekében. A fogyatékos készségek

kompenzálása különös jelentőségű a tanulási, szociális és munkahelyzetekbe való beilleszkedés és viselkedés elsajátításához

- az iskolai és a mindennapi gyakorlati életre felkészítő tananyag speciális módszerek segítségével történő elsajátítása
- az elsajátított ismeretek alkalmazásának, általánosításának tanítása
- a tananyag kiválasztásának legfontosabb szempontja a tanított képesség egész életen át megfelelő alkalmazhatósága

Pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitáció

Céljai és feladatai az iskolai nevelés minden szakaszában folyamatosan jelen vannak, és elsősorban egyéni, kisebb részben kiscsoportos formában valósíthatók meg. Módszertanilag az autizmus-specifikus módszerek és eszközök alkalmazása mellett kognitív és viselkedésterápia, intenzív gyógypedagógiai fejlesztés, gyógytestnevelés alkalmazása szükséges.

Pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók iskolai fejlesztése

A fejlesztés alapelvei

A tanulók fejlesztése a szakértői bizottság szakértői véleményére épülő egyéni fejlesztési terv alapján, egyéni sajátosságai, szükségleteik figyelembevételével történik.

Az egyéni fejlesztési terv tartalmáról, célkitűzéseiről, ütemezéséről tájékoztatni kell az osztálymunkában részvevő pedagógusokat, szaktanárokat, különös tekintettel a gyermek osztályfőnökére.

Az iskolai nevelés, oktatás során kiemelt feladat

- a tantervi előírásoknak megfelelő sikeres továbbhaladás biztosítása,
- a pozitív énkép és önértékelés kialakítása,
- a tanulás iránti motiváció és a kudarcűrő képesség növelése,
- a kortársakra és a felnőtt közösségre irányuló rendezett társaskapcsolatok kialakítása,
- a társadalmi együttélés szabályainak követése és az önállóságra nevelés.

A tanulók iskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai nem térnek el a NAT-ban rögzítettektől.

A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott tanulók nevelése-oktatása során a NAT-ban meghatározott fejlesztési feladatok és tartalmak megvalósítása általában lehetséges. A feladatok irányadóak, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő kulcskompetenciák (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) módosulhatnak.

Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció

Az egészségügyi célú rehabilitáció elsősorban a pszichés fejlődési zavar jellegének, tüneteinek kivizsgálásakor megállapított diagnózisnak megfelelő szakorvosi ellátást, annak folyamatosságát, kontrollját, valamint a pedagógiai rehabilitációt segítő egészségügyi terápiákat foglalja magába. Ebből a szempontból fontos a gyermekneurológiai, a fülészeti, valamint a szemészeti vizsgálat, szükség esetén az érzékszervi gyógyítás.

A gyógypedagógiai tanár, terapeuta által vezetett pedagógiai rehabilitáció a funkcionális képességfejlesztő programok külön alkalmazásával, a fejlesztések során tanultak elmélyítésével szolgálja az eredményes iskolai előmenetelt.

Diszlexia – az olvasási képesség zavara, a specifikus tanulási zavarok leggyakoribb formája, amely önmagában és már jelenségekkel kombinálódva fordulhat elő.

A fejlesztés célja:

A fejlesztőmunka specifikus olvasászavar esetén alakítsa ki a tanuló mindenkori osztályfokának megfelelő értő olvasás készségét, segítse az olvasás eszközzé válását az ismeretek megszerzésében.

A fejlesztés feladatai:

- a betűbiztonság és az összeolvasási készség, a fonológiai tudatosság,
- a rövid távú emlékezet,

- az auditív, vizuális és mozgáskoordináció fejlesztése,
- a testséma biztonságának kialakítása,
- az olvasás, írás tanítása (szükség esetén újratanítása) lassított tempójú, nyújtott ütemű, hangoztató-elemző, szótagoló, a homogén gátlás elvét figyelembe vevő analizáló-szintetizáló módszerrel,
- az olvasási készség folyamatos gondozása a tanuló egész iskolai pályafutása alatt,
- a kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során,
- az élő idegen nyelv oktatása speciális módszerekkel, auditív megközelítéssel,
- az olvasásképtelenség esetében a tanulás segítése a szövegek auditív tolmácsolásával, gépi írással, szövegszerkesztő használatának megtanításával és alkalmazásával,
- speciális olvasástanítási program alkalmazása,
- olvasási kedv felébresztése, a motiváció erősítése.

Diszgráfia – az írás grafomotoros jellemzőinek zavara

A fejlesztés célja:

A tanuló a mindenkori osztályfokának megfelelő írás készséggel rendelkezzen, képes legyen azt a kommunikáció egyik formájaként használni ismeretszerzés, tudásgyarapítás és társas kapcsolatok létesítésének céljára.

A fejlesztés feladatai:

- a mozgáskoordináció fejlesztése különös tekintettel a manipulációs mozgásokra,
- a testséma biztonságának kialakítása,
- a vizuomotoros koordináció fejlesztése,
- az írásmozgás alapformáinak gyakorlása, különböző technikák alkalmazása (ráírás, másolás, önálló írás kivitelezése),
- a ritmus, a nyomás, és a sebesség optimális egyensúlyának megteremtése,
- sikertudat kialakítása.

Diszkalkulia – számolási képesség specifikus zavara

A specifikus számolási zavar a különböző számtani műveletek, matematikai jele, kifejezések, szabályok megértésének, a számjegy, számkép felismerésének, egyeztetésének, grafikus ábrázolásának, a számok sorrendiségének, számneveket szimbolizáló vizuális alakzatok azonosításának nehézsége.

A fejlesztés célja:

A fejlesztő munka feladata iskolás korban, hogy a tanuló a mindenkori osztályfokának megfelelő matematikai készséggel rendelkezzen, képes legyen a matematikai kompetencia megszerzésére, a számolási-matematikai műveletek használatára, az ismeretszerzés, a tudásgyarapítás és a hétköznapi gyakorlat színterein.

A fejlesztés feladatai:

- a számosság és a számok iránti érdeklődés felkeltése, megerősítése,
- matematikai törvények és szabályok készségszintű ismerete és alkalmazása,
- a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a nyelvhasználat összehangolt fejlesztése,
- a vizuális-téri képességrendszer fejlesztése,
- a matematikai relációk nyelvi megalapozása, a matematika-nyelv tudatosítása,
- a sorozatalkotási képesség, a szeriális észlelés fejlesztése,
- segítő, kompenzáló eszközök használatának megengedése,
- a fogalmak, így a szám- és műveletfogalom kialakításakor a manipuláció előtérbe helyezése, a megfigyelés és a megértés érdekében a matematikai eszközök használata, a képi, vizuális megerősítés,
- a fokozott mennyiségű gyakorlás során az egyéni sajátosságokhoz igazított, megjegyzést segítő technikák, eljárások alkalmazása,

- diszkalkulia reedukáció speciális terápiás programjainak felhasználása,
- az önértékelés fejlesztése, sikerélmény biztosítása.

Hiperaktivitás és figyelemzavarok

A pszichés fejlődés zavarainak egyik alcsoportját alkotják azok a sajátos nevelési igényű tanulók, akik nagyfokú impulzivitással, a célirányos, tartós figyelem zavarával küzdenek.

A fejlesztés célja:

- a figyelemszabályozás és a viselkedés egyensúlyának megteremtése.

A fejlesztés feladatai:

- team munka keretében gyógypedagógiai, pszichológiai, szakorvosi együttműködés,
- speciális figyelem-tréning,
- a figyelem tartósságát biztosító környezeti feltételek megteremtése,
- fokozott egyéni bánásmód,
- az önszervezési képesség, az önkontroll fejlesztése,
- a feladatok idői struktúrájának megtervezése és kivitelezése,
- motiválás, sikerélmény biztosítása.

A helyi tanterv a 2/2005. (III. 1.) OM rendelet 2. sz. mellékleteként kiadott Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai nevelésének, oktatásának irányelve alapján készült.

Sajátosságai:

- a) iskolaszakaszokra készült, biztosítva a dokumentum alapján pedagógiai programot készítő intézmények számára a nagyobb mozgásteret;
- b) tantárgyi struktúrája igazodik az enyhe értelmi fogyatékoságból adódó nevelhetőség, oktathatóság, képezhetőség sajátosságaihoz:
 1. integrált természetismereti tantárgyakat tartalmaz;
 2. az élő idegen nyelv tanítása 7. évfolyamon kezdődik, helyi döntés alapján ezt megelőzően is megkezdhető;
 3. az informatika tantárgyban hosszú előkészítő időszakot biztosít;
 4. a kompetenciák fejlesztésében megkülönböztetett figyelmet fordít a személyes, a szociális, a kommunikációs, és az életvezetési kompetenciákra;
- c) szerkezetében egymással szorosan kapcsolódó egységekből épül fel;
- d) az intézményi folyamattervezéshez a fejlesztési feladatok megvalósítását segítő konkrét prioritásokat ad;
- e) fejlesztési feladatainak szerkezete lehetővé teszi a tanulók egyéni haladási ütemének figyelembe vételét.

Célok, feladatok

A kerettanterv valamennyi képzési szakaszban megjeleníti a tantárgyi célokat, a fejlesztési feladatokat.

Fejlesztési feladatok

A fejlesztési feladatok megjelölik az adott képzési szakaszban, az adott tantárgyban a sajátos nevelési igényű tanulók esetében leginkább fejleszhető kulcskompetenciákat.

Tantárgyi tartalmak, témakörök

A kerettanterv témakörei (altémái) a képzési tartalmat jelenítik meg. A témakörök a tantárgy sajátosságainak, az *Irányelv*ben leírtaknak megfelelően egymásra épülő ismeretegységeket, problémaköröket, tevékenységeket, eljárásokat, összefüggéseket, tényeket fogalmazzák meg.

A tantárgy kiemelt habilitációs/rehabilitációs célú feladatai

A tantárgyhoz kötődő habilitációs/rehabilitációs célú tevékenység a sajátos nevelési igényből adódó gyógypedagógiai teendőket foglalja össze, segítve az egyéni habilitációs/rehabilitációs fejlesztő programcsomagok összeállítását.

A tanulók értékelésének elvei

Iránymutató valamennyi tantárgy esetében. Az értékelési elvekben leírt sérülésspecifikus szempontok útmutatást adnak az egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztő értékelés alkalmazásához.

Elvárható követelmények

Az iskolai szakaszok végére elvárható követelmény olyan tantervi elemként jelenik meg a kerettantervben, amely többféle szerepet tölt be.

Egyrészt képzési szakaszra fogalmazódik meg, a közoktatásról szóló törvény és a NAT szellemiségéhez igazodva magában hordozza a képességfejlesztésre fordítható hosszabb időkeretet is.

Másrészt orientáló, figyelemfelhívó szerepe van. Meghatározza, hogy az adott képzési szakaszban mely tanulói tevékenységek, mely elemi ismeretek szükségesek, ezeket milyen szinten kívánatos elsajátítani ahhoz, hogy a következő elemek erre ráépülhessenek, és az értelmi fogyatékos tanuló képes legyen a következő képzési szakasz tartalmával, tevékenységrendszerével eredményesen megbirkózni.

Az elvárható követelmény a fejlesztési feladattal, a kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs célokkal egységben értelmezhető.

2.2.18.1.1

2.2.18.1.2

2.2.18.1.3

2.2.18.1.4

2.2.18.1.5

2.2.18.1.6

2.2.18.1.7

2.2.18.1.8

2.2.18.1.9

2.2.18.1.10

2.2.18.1.11

2.2.18.1.12

2.2.18.1.13 MŰVELTSÉGI TERÜLETEK ÉS TANTÁRGYAK VISZONYA

Bevezető és kezdő szakasz (1–4. évfolyam)

NAT műveltségi területek (részterületek)	Tantárgyak – Szakaszok			
	Bevezető szakasz		Kezdő szakasz	
	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam

Ászári Jászai Mari Általános Iskola

Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom	Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom
Matematika	Matematika	Matematika
Informatika	–	Informatika
Ember a természetben Ember és társadalom	Környezetismeret	Környezetismeret
Művészetek Ének-zene – tánc	Ének-zene	Ének-zene – tánc
Vizuális kultúra	Rajz és kézművesség	Rajz és kézművesség
Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember és társadalom	Életvitel és gyakorlati ismeretek	Életvitel és gyakorlati ismeretek
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport	Testnevelés és sport

Alapozó és fejlesztő szakasz (5–8. évfolyam)

NAT műveltségi területek (részterületek)	Tantárgyak – Szakaszok			
	Alapozó szakasz		Fejlesztő szakasz	
	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom Művészetek – dráma	Magyar nyelv és irodalom – dráma		Magyar nyelv és irodalom – dráma	
Élő idegen nyelv	–		Idegen nyelv	
Ember és társadalom (hon- és népismeret)	Történelem és társadalmi ismeretek (hon- és népismeret)		Történelem és társadalmi ismeretek (hon- és népismeret)	
Matematika	Matematika		Matematika	
Informatika	Informatika		Informatika	
Ember a természetben (hon- és népismeret)	Természetismeret (hon- és népismeret)		Természetismeret – Biológia, egészségtan Természetismeret – Fizika, kémia	
Földünk és környezetünk	Földrajz		Földrajz	
Művészetek	Ének-zene – tánc		Ének-zene	
	Rajz és kézművesség (vizuális kultúra)		Rajz és médiaismeret (mozgóképkultúra)	
Életvitel és gyakorlati ismeretek	Életvitel és gyakorlati ismeretek		Életvitel és gyakorlati ismeretek	
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport		Testnevelés és sport	
Emberismeret, etika	Osztályfőnöki		Osztályfőnöki	

Témakörök ütemezése

Témakörök	Bevezető szakasz (1–2. évf.)	Kezdő szakasz (3–4. évf.)	Alapozó szakasz (5–6. évf.)	Fejlesztő szakasz (7–8. évf.)	Megszilárdító szakasz (9–10. évf.)
Kommunikáció	x	x	x	x	x
Nyelvi ismeretek	x	x			
Nyelvtani ismeretek			x	x	x
Olvasás, szövegértés	x	x			
Olvasás, ismerkedés az irodalommal			x		
Irodalomolvasás, tájékozódás az irodalmi kifejezésformákban				x	x
Írás, íráshasználat	x	x			
Fogalmazási ismeretek, szövegértés, szövegalkotás			x	x	x
Dráma			x	x	

Magyar (1–4. évfolyam) Célok	nyelv	és	irodalom
------------------------------------	-------	----	----------

- A kulturált nyelvi magatartás alapozása a nyelvi kommunikációhoz, társas együttműködéshez szükséges képességek fejlesztésével, a szövegértő képesség, olvasási készség megalapozásával.

Feladatok

- Az anyanyelv igényes köznyelvi formájának megismertetése, használata.
- A tanuláshoz, önálló ismeretszerzéshez szükséges alapkészségek kialakítása.
- A szépirodalmi művek befogadásának alapozása, az erkölcsi, esztétikai ítéloképesség fejlesztése. Az olvasás iránti igény felkeltése.
- Az önismeret, az önkifejezés, az érzelemvilág formálása az anyanyelvi nevelés sajátos eszközeivel.
- A nyelvi fejlődés zavarainak, hátrányainak kompenzálása, a személyiségzavarok enyhítése, a szocializáció segítése.
- A beszédpercepció, beszédmegértés fejlesztése.
- Érthető, megközelítőleg természetes ritmusú beszéd kialakítása.
- A kommunikációs helyzetnek megfelelő szövegalkotás elsajátítása.
- Egyre nagyobb önállóság elérése a mindennapi nyelvi érintkezés formuláinak alkalmazásában. Ösztönzés önálló véleményalkotásra.
- A tanulók beszédének közelítése a köznyelvi kiejtés normáihoz.
- A hangos és néma olvasás elsajátítása.
- Szöveghű olvasásra törekvés.
- Szövegértés fejlesztése.
- Szövegértést bizonyító feladatoknál az önállóság megalapozása.
- Az írás eszközszintű használatának kialakítása.
- Az íráskészség fejlesztése.
- A nyelvhasználat tudatosabbá tétele, zavarainak enyhítése.
- A tanult helyesírási, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása.
- A tanulók érzelemvilágának gazdagítása a műveltségi terület sajátos eszközeivel.
- Jártasság az információkeresés technikáinak alkalmazásában.
- Önállóság fejlesztése a könyvek, gyermeklexikonok használatában.
- Ösztönzés a könyvtár használatára. Olvasási szokások kiépítése.
- Az olvasás iránti érzelmi, gondolati érdeklődés felkeltése.
- Nemzeti kultúránk hagyományainak megismertetése, az anyanyelv megbecsülésére nevelés.

A tantárgy kiemelt habilitációs/rehabilitációs célja

- A nyelvi készségek, képességek elsajátítását akadályozó pszichikai, fiziológiai funkciózavarok feltárása, diagnosztizálása.
- A részképességek zavarainak korrigálása.
- Az auditív és vizuális észlelés, figyelem, differenciálás, emlékezet fejlesztése, intermodalitás fejlesztése.
- Beszédhibák javítása, helyes artikuláció kialakítása.
- Beszédpercepció, beszédmegértés területén tapasztalható hiányosságok, lemaradások enyhítése.
- Aktív, passzív szókincs gyarapítása.
- Beszédkésztetés fokozása, beszédgátlások oldása.

- A térbeli és síkbeli tájékozódás zavarainak enyhítése.
- Finommozgások, az íráskoordináció területén tapasztalható hiányosságok korrigálása.
- Gondolkodási képességek fejlesztése (analízis, szintézis, általánosítás, összehasonlítás, rendszerezés, csoportosítás).
- A személyiségzavarok enyhítése, szociális képességek, kommunikációs képesség fejlesztése szituációs játékokkal, különféle terápiákkal, a konfliktusok kezelésének gyakoroltatásával.

A tanulók értékelésének elvei

Az értékelés

- folyamatos, differenciált, személyre szóló, figyelembe veszi a tanuló sérülésspecifikumait, egyéni képességeit, önmagához mért fejlődését;
- szempontjai között szerepet kap a tanuló tantárgyhoz való viszonya, érdeklődése, feladattudata, szorgalma, együttműködése, önállósága a feladatmegoldásban;
- képet ad a nyelvi készségek, képességek, tantárgyi ismeretek elsajátításának szintjéről (a beszédmegértésről, a kommunikáció jellemzőiről, az olvasás, szövegértés szintjéről, az írás, helyesírás, a nyelvi, irodalmi ismeretek elsajátításáról);
- előremutató, célja a fejlesztés, az egyéni segítségnyújtás;
- kijelöli a fejlődéshez, továbbhaladáshoz szükséges feladatokat;
- hozzájárul a tanuló önismeretének fejlődéséhez, az önelfogadáshoz.
- A szülő folyamatos szóbeli és szöveges írásbeli tájékoztatásában hangsúlyt kap a tanuló egyéni haladása.

BEVEZETŐ SZAKASZ (1–2. évfolyam)

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Kommunikáció Köznyelvi kiejtés, beszéd Szóbeli szövegalkotás	Beszédtechnikai gyakorlatok. Beszédleghzés, helyes artikuláció, időtartam, hangsúly, hanglejtés, hangerő. A beszédhelyzetnek megfelelő kommunikáció. Kapcsolatteremtés: köszönés, bemutatkozás, megszólítás. Üzenet átadása. A nem verbális kommunikáció elemeinek megfigyelése. A mindennapi társas érintkezés nyelvi fordulatai. Mondatok tartalmi bővítése, pontosítása: ki?, mi?, hol?, mit?, mikor? kérdésekre válaszoló szavakkal. Dramatikus játékok, szituációs gyakorlatok a mindennapi élethelyzettel kapcsolatban. Szövegalkotás alapozása. Mondatok alkotása képsorról, eseményekről, élményekről. Időrend megállapítása. Egyszerű erkölcsi, esztétikai véleményalkotás mindennapi, különféle élményekről, tapasztalatokról. A szép–csúnya, jó–rossz, szomorú–vidám fogalompárok használata a beszélgetésekben.
Nyelvi ismeretek Helyesírás	Nyelvi, nyelvtani jelenségek felismerése gyakorlati tudás alapján: hang, betű, szótag, szó, mondat, szöveg differenciálása. Beszédhangok felismerése szavakban. Az ábécé betűi. Magánhangzók, mássalhangzók időtartama, ejtésük, jelölésük írásban. Szótagolás. Mondatok, nevek helyesírása. A „j” hang kétféle jelölése a tanult szavakban.
Olvasás, szövegértés Olvadási képesség	Az olvasás jelrendszere, technikája a választott módszernek megfelelően. A tanult betűk összeolvasása, szótagolás, szóképes olvasás. Értő olvasás a tanult betűkre szerkesztett szavakon, szövegeken. Versek, mesék olvasása. Szövegértést bizonyító feladatok megoldása (jelölés, egyeztetés, kiegészítés, válaszadás, tartalom elmondása). Olvasmányok feldolgozása irányítással. Egyszerű ítéletalkotás az olvasmányok szereplőiről, magatartásukról. A szép–csúnya, jó–rossz, igazságos–igazságtalan fogalompárok használata az olvasottak feldolgozása során. Versek, mesék hangulatának felismerése (szomorú–vidám). Versek, mesék, mondókák, nyelvtörők, közmondások. Népi játékok dramatizált formái, mesék (részletek) dramatizálása. A vers jellemző jegyeinek megfigyelése (versszakok, rímek, rímelő szavak keresése).
Írás, íráshasználat	Vonalvezetési gyakorlatok. Betűelemek, betűk alakítása, kapcsolása. Füzethasználat. Írás vonalrendszerbe. Az írás jelrendszere. Szavak, mondatok, rövid szövegek másolása írottról, nyomtatottról. Betűk tollbamondása. Szavak, mondatok írása tollbamondás után, emlékezetből, előkészítéssel. Feladatok megoldása íráshasználattal. Önellenőrzés.

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

1. Tantárgyspecifikus képességfejlesztési feladatok, tevékenységek

- Gyakorlatok a beszédtechnika fejlesztésére (artikuláció, hangerő, ritmus, hangsúly)
 - Térbeli tájékozódás fejlesztése.
 - Tájékozódási gyakorlatok (térben, síkban, testen, irányok megfigyelése).
 - Térbeli helyzetek megfogalmazása.
- Kommunikációs képességek fejlesztése
 - A mindennapi társas érintkezésben, játékos szituációs gyakorlatokban a helyzethez alkalmazkodó kommunikációs formák alkalmazása (köszönés, megszólítás, kérdezés, válaszadás, üzenet átadása).

- Szóbeli szövegalkotási képesség fejlesztése.
- Eseményekről, képekről mondatok alkotása időrend betartásával.
- Szókincsbővítés
 - A megismert új kifejezések használata, szógyűjtések, mondatok bővítése.
 - Az olvasás, írás elsajátításának háttérképességeit fejlesztő gyakorlatok (vizuális, auditív percepció, figyelem, differenciálás, emlékezet fejlesztése).
 - Hanganalízis, betűk felismerése, hangoztatása, differenciálása, rendezésük, válogatásuk adott szempont alapján irányítással vagy differenciáltan önálló és csoportos feladatmegoldással.
- A hangos olvasás technikájának fejlesztése változatos gyakorlatokkal (párbeszédes olvasás, válogató olvasás adott szempontok szerint).
- Szövegértő képesség fejlesztése
 - Némán olvasott szövegek megértésének bizonyítása feladatmegoldással, változatos tanulásszervezési formákban (egyeztetés, kiegészítés, kiemelés, válaszadás, tartalomelmondás irányítással, önállóan).
- Finommozgások, vizuomotoros koordináció fejlesztése
 - Betűelemek, betűk vázolása, írása.
 - Másolás írottól, nyomtatottól, tollbamondás, írás emlékezetből.
- A tanult nyelvi fogalmak felidézésének, alkalmazásának képessége
 - Gyakorlatok a mondatok, nevek helyesírására, hangok időtartamának jelölése, a j-ly használata a tanult szavakban.
- Önellenzési képesség fejlesztése. Hibajavítás segítségével.
 - Ismeretszerzési képességek, az önálló tanulás alapozása.
 - Ismeretek, adatok gyűjtése irányítással.
 - Önállóság fejlesztése az írásos információhordozók (pl. gyermeklexikonok) használatában.

2. Általános képességek fejlesztése

- Gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése (megfigyelés, összehasonlítás, elemzés, általánosítás, rendezés, csoportosítás)
- Tartós figyelem, koncentráció, térbeli tájékozódás, mozgáskoordináció fejlesztése.
- Az önálló ismeretszerzés alapozása.
- Önismeret, önértékelés formálása. Együttműködési készség, szociális képességek fejlesztése.

A szakasz végére elvárható követelmények

- A tanuló tudjon beszélgetésekbe bekapcsolódni.
- Alkalmazza a tanult nyelvi formákat a mindennapi kommunikációs helyzetekben.
- Tudja összefüggően kifejezni a gondolatait.
- Legyen képes adott témában 4-5 mondat alkotására.
- Ismerje a tanult nyelvtani fogalmakat (mondatfajták, szófajok, magánhangzók, mássalhangzók, betűrend, szótagolás).
- Alkalmazza a megismert helyesírási szabályokat.
- Ismerje a „j” hang kétféle jelölését a gyakorolt szavakban.
- Legyen képes a feldolgozott szövegek folyamatos olvasására.
- Alkalmazza eszközszerűen az olvasást és az írást a tartalmi megértést bizonyító egyszerű feladatok megoldásában.
- Tudja az olvasott történetek, mesék szereplőiről, magatartásukról véleményét röviden megfogalmazni.
- Tudjon az olvasottakról összefüggően beszámolni.

- Írásképe legyen tiszta, rendezett, olvasható.
- Legyen képes előkészítés után tollbamondással 4-5 mondat leírására.
-

KEZDŐ

SZAKASZ

(3–4. évfolyam)

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Kommunikáció Beszéd	Beszédtechnikát fejlesztő gyakorlatok (hangsúly, hanglejtés, hangerő, hangerőváltás, ritmus. Kiejtési tréningek (kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok, hosszú mássalhangzók helyes ejtése). Bekapcsolódás beszélgetésekbe. Saját vélemény megfogalmazása. A társas érintkezés alapvető formáinak helyzethez illő alkalmazása. A nem verbális kommunikáció (gesztus, mimika) néhány elemének megfigyelése, alkalmazása. Beszédhelyzetnek megfelelő szövegalkotási gyakorlatok. Különböző mondatok használata a közlési célnak, szándéknak megfelelően. Mindennapi élmények, mozgóképélmények, olvasottak tartalmának elmondása. Saját vélemény megfogalmazása. Szókincsbővítő gyakorlatok. Fogalmazási alapismeretek: az anyaggyűjtés módja, címadás, lényegkiemelés, tömörítés. Ismert szövegek megjelenítése dramatizálással. Szituációs játékok.
Nyelvi ismeretek, helyesírás	Az ábécé ismerete. Magánhangzók, mássalhangzók. Betűrend, szótagolás, elválasztás. Szavak jelentése. Szófaji ismeretek (ige, főnév, melléknév, számnév). A szó szerkezete (szótő, toldalék). Szavak elválasztása. Toldalékok és helyesírásuk. Kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok jelölése. J–ly a tanult szavakban. Magánhangzók, mássalhangzók időtartamának jelölése. Mondat szavakra tagolása. Mondatfajták a beszélő szándéka szerint. Mondatok helyesírása. Tulajdonnevek, földrajzi nevek. A tanult nyelvtani szabályok, ismeretek alkalmazása tollbamondásnál, emlékezetből írásnál segítséggel, irányítással vagy önállóan.
Olvásás, szövegértés Olvadási képesség	Szóképes, folyamatos hangos olvasás. A hangos olvasás technikáját fejlesztő gyakorlatok. Hangsúly, hangerő, hanglejtés érzékeltetése. Néma olvasás után szövegértést bizonyító feladatok megoldása (tartalom, elmondás, válaszadás kérdésekre, jelölés, kiegészítés, egyeztetés). Véleményformálás, ítéletalkotás az olvasmányok szereplőiről, magatartásukról. Tapasztalatszerzés információk gyűjtéséről. Az ismeretszerzés technikái. Könyv- és könyvtárhasználat, verbális és képi információk. Tartalomjegyzék. Gyermeklexikonok használata.
Irodalmi ismeretek	Népköltészet – népdalok, népmesék, szólások, közmondások, találós kérdések. Népi játékok dramatizált formái. Elemi ismeretek írókról, költőkről, művekről. Próza és vers. A mesék jellemzői.
Írás, íráshasználat	Írástechnikát fejlesztő gyakorlatok. Másolás, írás tollbamondás után, emlékezetből. Gyakorlatok az írás eszközszintű használatára. Mondatalkotás néhány mondat összekapcsolásával. Szövegalkotás. Címadás, szövegrendezés, önellenőrzés, hibajavítás.

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

1. Tantárgyspecifikus képességfejlesztési feladatok, tevékenységek

- Kommunikációs képességek fejlesztése .
 - Beszédtechnikai gyakorlatok (artikuláció, hangerő, hangsúly, hanglejtés, ritmus).
 - Szövegalkotási képesség fejlesztése.
 - Szituációkhoz kapcsolódó nyelvi formulák alkalmazása.
 - Eseményekkel, élményekkel kapcsolatban vélemény megfogalmazása.
- Vizuális és auditív figyelem, dramatizáció, emlékezet fejlesztése.
- Gondolkodási műveletek – elemzés, általánosítás, összehasonlítás, rendezés, csoportosítás gyakorlása változatos tanulásszervezési formákban (irányítással, önállóan, csoportmunkában).
 - Hangok, betűk különböző szempontú csoportosítása.
 - Szavak elemeikre bontása (szótő, toldalék).
 - Szótagolás, elválasztás.
 - Gyakorlatok a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok jelölésére.
 - Szavak csoportosítása jelentésük, szerkezetük alapján.
 - Mondatok tagolása, átalakítása (szűkítés, bővítés).
 - Mondatfajták felismerésének gyakorlása.
 - Mondatok csoportosítása a beszélő szándéka szerint.
 - A grammatikai szintekhez kapcsolódó helyesírási gyakorlatok.
- Önellenzési képesség fejlesztése.
 - Hibajavítás.
 - Vizuális, auditív figyelem, emlékezet.
 - Íraskoordináció, finommotorika fejlesztése másolással, tollbamondással, emlékezetből való írással.
 - Az eszközszintű íráshasználat kialakítása feladatmegoldással.
- Írásbeli szövegalkotási képesség fejlesztése.
 - Néhány mondatból álló írásbeli szövegek alkotásának gyakorlása.
- Szövegértés fejlesztése változatos gyakorlatokkal, többféle tanulási szervezési formában.
- Együttműködés a társakkal csoportmunkában.
 - Megértést bizonyító feladatok megoldása irányítással, önállóan.
 - Tények, adatok kiemelése, kiegészítés, válaszadás, tartalom elmondása.
 - Szövegelemző feladatok, szöveg átalakítása kérdések segítségével.
 - Címadási gyakorlatok. Lényegkiemelés, tömörítés.
- Olvasási technika fejlesztése.
 - Gyakorlatok a helyes hangerő, hangsúly, hanglejtés alkalmazására.
 - Szöveg bemutató olvasása, gyorsolvasó gyakorlatok, párbeszédes olvasás, válogató olvasás.
 - Vers, próza jellemző jegyeinek megfigyelése, felismerése.
 - Rímelő szavak keresése, rímek pótlása.
 - Vers- és prózamonddás, dramatizálás.
 - A mese jellemző jegyeinek megfigyeltetése.
 - Az irodalmi művek, olvasmányok megértését, befogadását segítő készségek, képességek (empátia, szereplőkkel való érzelmi azonosulás képessége, fantázia) fejlesztése.

- Állásfoglalás, véleményalkotás gyakorlása.
- Együttműködés a társakkal dramatizálásnál, szituációs játékokban.
- Az önálló ismeretszerzés képességének alapozása.
- Az önálló ismeretszerzés lépéseinek megtapasztalása.
- Információkereső technikák gyakorlása irányítással, önállóan, csoportmunkában.
- Gyakorlatok a gyermeklexikonok használatában való jártasság kialakítására.

2. Általános képességek fejlesztése

- Vizuális, auditív figyelem, emlékezet fejlesztése.
- Gondolkodási képességek fejlesztése.
- Az önálló ismeretszerzés alapozása.
- Esztétikai, erkölcsi ítéletalkotás, kritikai érzék fejlesztése.
- Önismeret, énkép formálása.
- Szociális képességek fejlesztése (együttérzés, empátia).

A szakasz végére elvárható követelmények

- A tanuló legyen képes a mindennapi érintkezésben a kommunikációs helyzetnek megfelelő, néhány mondatos szöveg alkotására, véleményének egyszerű közlésére.
- Tudjon kérdést feltenni, válaszolni, egyszerű üzenetek átadásában közreműködni.
- Ismerje saját személyi adatait.
- Beszéljen érthetően, tagoltan, helyes köznyelvi kiejtéssel, megfelelő ritmusban.
- Legyen képes előkészítéssel, segítséggel szövegértést bizonyító feladatok megoldására, ismeretek, információk gyűjtésére.
- Tudjon 1-2 mondatos véleményt megfogalmazni az olvasott, hallott szövegben szereplők magatartásával kapcsolatban.
- Legyen képes felkészülés után egyenletes tempóban olvasni.
- Írásképe legyen rendezett, olvasható.
- Tudjon szavakat, rövid mondatokat másolni írottól, nyomtatottól előkészítéssel, 3-4 betűből álló szavakat tollbamondás után leírni előkészítéssel.
- Legyen képes alkalmazni a gyakorolt helyesírási szabályokat – előkészítés mellett alkalmazza a mondatkezdő nagybetűt, a mondatvégi írásjeleket, legyen ismerete a „j” hang kétféle jelöléséről.
- Legyen betűismerete a tanult betűk körében.
- Legyen képes 3-4 mondóka vagy vers elmondására.
- Rendelkezzen elemi műfaji ismeretekkel (vers, próza megkülönböztetése).
- Tudjon szövegűen elmondani emlékezetből 3-4 verset.
- Legyen képes egyszerű esztétikai ítéletalkotásra a természeti környezetre, tárgyakra, életkorának megfelelő műalkotásokra vonatkozóan.

ALAPOZÓ ÉS FEJLESZTŐ SZAKASZ (5–8. évfolyam)

Célok

- A későbbi tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben használandó olvasni és írni tudás (szövegértés és szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése, melynek célja a beszédkultúra, az önkifejezést segítő kommunikáció kialakítása.
- Olyan nyelvi integráció kialakítása a nyelvhasználatban, amely lehetővé teszi a biztonságos, az egyénre jellemző nyelvhasználati gyakorlat kialakulását.
- A helyes erkölcsi, esztétikai érzék formálása, a személyiség gazdagítása az olvasott irodalmi műveken keresztül.

Feladatok

- A kultúrához hozzásegítő, valamint a nemzeti hovatartozás érzését alakító anyanyelvi képességeknek, készségeknek a továbbfejlesztése.
- A tanuló ön- és emberismeretének gazdagítása.
- A társas nyelvhasználati, fogalmi, gondolkodásbeli, érzelmi, izlésbeli, erkölcsi műveltségé továbbépítése.
- A szövegalkotási és a szövegértési képesség folyamatos fejlesztése.
- Önbizalom-növelő, az önismeretet elősegítő neveléssel a játékosság és az alkotóképesség fejlesztése.
- A tanulók bevezetése az irodalmi szövegek feldolgozásával a magyar nyelv rendszerébe.
- Az információszerzés, az információk rögzítésének segítése.
- Hozzájárulás az aktív szókincs folyamatos gyarapításához, a választékos kifejezőmód elsajátításához.
- Az alkalmazkodó képesség formálása: szituációhoz, témához, beszédpartnerhez.
- A rendszeres olvasási igény kiépítése az olvasási szokások kialakításával.
- Képzetvilág gazdagítása, differenciáló és lényegkiemelő képesség fejlesztése.
- Helyesírási ismeretek bővítése az előírt normák eléréséért.
- A szófajok és a mondatrészek körében elsajátított ismeretek analízisa, szintetizálása.
- A közösségi kommunikációban történő biztonságos eligazodás segítése.
- A különböző műfajú és tematikájú művek elemzésében való tájékozottság bővítése.
- A nemzeti azonosságtudat fejlesztése.
- A más tantárgyak tanulása során elsajátított ismeretek alkalmazásának fejlesztése.

A tantárgy kiemelt rehabilitációs, rehabilitációs célja

- A beszédindíték, beszédkezdő fokozása, a nyelvi/kifejezésbeli gátlások leküzdése.
- A különböző kommunikációs helyzeteknek megfelelő, tartalmilag és formailag is helyes beszéd megerősítése.
- A beszédfonetikai eszközök helyes használatának tudatosítása az olvasás és a beszéd során.
- A szókincs gyarapítása, aktivizálása.
- A szövegértés, szövegelemzés képességének fejlesztése (lényegkiemelés, differenciálás, összehasonlítás).
- A véleményalkotó képesség, a kulturált vitakészség fejlesztése.
- Az emlékezet, a figyelem, a megfigyelőképesség fejlesztése prózai, illetve verses részletek megtanulásával.
- A nyelvi/nyelvhasználati zavarok korrigálása, megszüntetése.
- A nyelvhelyességi és helyesírási szabályok szóbeli és írásbeli alkalmazásának gyakorlása.
- Az írásbeli szövegalkotás fejlesztése.

A tanulók értékelésének elvei

Az értékelés

- folyamatos, differenciált, személyre szóló, figyelembe veszi a tanuló sérülésspecifikumait, egyéni képességeit, önmagához mért fejlődését;
- szempontjai között szerepet kap a tanuló tantárgyhoz való viszonya, érdeklődése, feladattudata, szorgalma, együttműködése, önállósága a feladatmegoldásban;
- képet ad a nyelvi készségek, képességek, tantárgyi ismeretek elsajátításának szintjéről (beszédmegértés, a kommunikáció jellemzőiről, az olvasás, szövegértés szintjéről, az írás, helyesírás, a nyelvi, irodalmi ismeretek) elsajátításáról;
- előremutató, célja a fejlesztés, az egyéni segítségnyújtás;
- kijelöli a fejlődéshez, továbbhaladáshoz szükséges feladatokat;

- hozzájárul a tanuló önismeretének fejlődéséhez, az önfogadáshoz.
- A szülő folyamatos szóbeli és szöveges írásbeli tájékoztatásában hangsúlyt kap a tanuló egyéni haladása.

Szempontjai:

- A kommunikációs képességek fejlődésének nyomon követése: részvétel a helyzetgyakorlatokban, beszélgetésekben, vitákban, válogató felolvasásban, drámajátékokban.
- Az illemszabályok elsajátításának és alkalmazásának ellenőrzése: a napi viselkedés megfigyelésével minden köznapi helyzetben.
- Az iskolai és tágabb környezet szabályainak betartása szituációs gyakorlatokon, játék- és egyéb szabadidős tevékenységek során.
- Nyelvi-stiláris fejlődés ellenőrzése folyamatos megfigyeléssel: szóbeli felelet, beszámoló, írásbeli szövegalkotás, szógyűjtés, szinonimák keresése során szaktárgyi kifejezések ismeretének és alkalmazásának bizonyításával.
- A tanulási szokások, ismeretszerzési képességek fejlődésének ellenőrzési formái: önállóság a tanulásban, a tanórai feladatvégzésben, szövegértés, utasítások megértése és végrehajtása, információgyűjtés – szelektálás, szövegtagolás, lényegkiemelés, vázlatkészítés, rövid beszámoló, írásos-rajzos feladatmegoldások, olvasónapló vezetése.
- A koncentrációképesség ellenőrzési formái: szöveghű olvasás, tématarató szövegalkotás, szabályok – memoriterek tanulása.
- A differenciálóképesség ellenőrzési formái: adott szempontok alapján csoportosítások végzése, azonos és eltérő vonások felismerése.
- A kognitív képességek fejlődését nyomon követő ellenőrzési formák: fogalmak, szövegek, információk megértése – képekből, szinonimákból, utasításokból.
- Az olvasási képesség ellenőrzési formái: hangos olvasás, néma értő olvasás, bemutató felolvasás.
- A helyesírási készség ellenőrzése: írásbeli feladatok, fogalmazások során.
- Önellenzési – hibajavító képesség ellenőrzése: összehasonlítás a helyes megoldással, a hibák felismerése, a hibajavító jelek értelmezése és használata, javítás fokozatos önállósággal.
- A gondolkodás műveleti szintjének fejlettségét bizonyító ellenőrzési módok: adott szempont szerinti elemzés irányítással, önállóan, analízis – szintetizálás – általánosítás, szinonimákkal való behelyettesítéssel a mögöttes tartalmak megértésének bizonyítása, ok-okozati összefüggések elemzése, lényeges jegyek kiemelése, a tételmondat megfogalmazása, események időrendisége, ítéletalkotás.
- Empátiás és együttműködési készség fejlődésének ellenőrzési módjai: helyzetekbe, jellemekbe, magatartásformákba való beleélés drámajátékkal, részvétel a frontális órai munkában, páros és csoportmunkában, gyűjtőmunkában, riportkészítésben, naplóvezetésben, házi feladat elkészítésében.
- Tudásszint mérése: témazáró feladatlapokon, félévi, év végi tudásszintmérő feladatlapokon, helyesírási szintmérő feladatokon.
- Folyamatos diagnosztizálás, a teljesítmény százalékos értékelése, osztályozás.
-

ALAPOZÓ
(5–6. évfolyam)

SZAKASZ

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Kommunikáció Köznyelvi kiejtés Beszéd	Helyes légzéstechnika, artikuláció. Ritmusgyakorlatok. Időtartam, hangkapcsolatok ejtése, szünet. Mindennapi beszédhelyzeteink: kapcsolatfelvétel, szándék- és véleménynyilvánítás, az elemi udvariassági formák ismerete és alkalmazása. Szógyakorlatok a beszédkultúra továbbfejlesztésére. Légzéstechnikai ismeretek alkalmazása beszédben. Kommunikációs helyzetgyakorlatok. A tantárgyi szaknyelv használata.

Nyelvtani ismeretek	<p>A hangképzés, a beszédhangok. Magánhangzók. Mássalhangzók. A szavak szerkezete: szótó, toldalék; egyszerű, összetett szó. Az elválasztás szabályai. Szavak csoportosítása jelentéstartalmuk alapján. Ige, igekötő, főnév, névelő, melléknév, számnév. Nyelvi egységek közötti egyszerűbb összefüggések. Nyelvhelyességi tudnivalók.</p>
Helyesírás	<p>Kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok jelölése. Írásjelek a mondatok végén. Helyesírási alapelvek. Betűrend. Mondatfajták a beszélő szándéka szerint. Tulajdonnevek írása. Szóvégi magánhangzók írása főnevekben, melléknevekben. Fokozott és képzett melléknevek helyesírása. Postai űrlapok kitöltése. Helyesírási kézikönyvek, szótárak használata.</p>
Fogalmazási ismeretek, szövegértés, szövegalkotás	<p>Szövegszerkesztés különféle közlésformákban, közlésmódban: – elbeszélés, – leírás, – jellemzés, – tömörítés.</p>
Az anyaggyűjtés és -elrendezés alapjai	<p>Szövegelemzés különböző irodalmi műfajokban. Lényegkiemelés. Nyelvi megformálás, vélemény megfogalmazása, választékos szóhasználat olvasott vagy átélt élményről. A humor szerepe a mindennapokban és a műalkotásokban. A jó és a rossz, az igazság és az igazságosság megjelenítése néhány műben.</p>
Olvasás, ismerkedés az irodalommal	<p>Népköltészet. Népdalok, népmesék a klasszikus magyar és európai irodalomból (Benedek Elek, Arany László, Andersen, Grimm, La Fontaine). Válogatás a népmondák köréből. A Biblia. Bibliai történetek. A népballada (Kádár Kata, Kőmíves Kelemen). Gyermekről szóló elbeszélések (Móra Ferenc, Gárdonyi Géza). Dramatizálás. Egy ifjúsági regény részlete. Kuruc költészet, végvári énekek. Magyar költők, írók. – Petőfi Sándor élete, versei, János vitéz. A regény és az elbeszélés. – Gárdonyi Géza: Egri csillagok (részlet), – Fekete István, Lázár Ervin egy-egy művéből választott egy-egy részlet.</p>
Dráma	<p>Drámajátékok Érzékelő, ritmus- és fantáziagyakorlatok. Rövid mesék, versek. Életjátékok, dramatikus improvizáció.</p>

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

- Kommunikációs készségek fejlesztése.
- Beszédtechnikai készség, szövegszerkesztési képesség fejlesztése.
- A mindennapi érintkezés helyzeteinek és szóhasználatának megfigyelése, megjelenítése, a kulturált viselkedési formák, illemszabályok elsajátítása.
- Beszédtechnikai és fonetikai gyakorlatok.

- Nyelvtani, helyesírási ismeretek alkalmazása, önellenőrzés, hibajavítás fokozódó önállósággal. A tudatos nyelvhasználat fejlesztése.
- Különböző szövegek néma és hangos olvasása.
- Helyesírási gyakorlatok: szókészlet, a helyesírási segédkönyvek alapján (másolás, diktálás utáni írás, példák gyűjtése adott szempontok szerint).
- A szövegtagolás, a lényegkiemelés, az időrendiség, a tömörítés gyakorlása.
- Vélemény megfogalmazása – szóban és írásban – az olvasott szövegek szereplőinek cselekedeteiről, nézeteiről.
- A beszédkultúra továbbfejlesztése: együttműködés a társakkal beszélgetésben, vitában, feladatmegoldásban.
- Társas kapcsolatok fenntartására irányuló képesség.
- A tanult nyelvtani fogalmak, szófajok gyűjtése irodalmi szövegből.
- Könyvtári ismeretek az életkori sajátosságoknak megfelelően. Adatok rendszerezése – segítséggel.
- Gyermeklexikonok, kézikönyvek megismerése, használata irányítással.
- Erkölcsi, irodalmi értékek felfedeztetése (gyerekek–felnőttek viszonya, szeretet, féltés, próbatételek, hősiesség) az olvasott művek alapján.
- Levélírás, boríték címezése, postai űrlapok kitöltése, feladása postán.
- Szövegszerkesztési képességek fejlesztése.
- A leírás, jellemzés, elbeszélés gyakorlása más tantárgyakból vett tárgyról, személyekről, jellemzőik megfogalmazásával – segítséggel.
- Gyakorlatok az írásmód tempójának és rendezettségének, a helyesírási biztonságnak továbbfejlesztésére.
- A differenciáló-, összehasonlító képesség fejlesztése. A verbális emlékezet. Az empátia.
- Beszámoló átélt vagy olvasói élményről szóban, írásban, rajzban.
- Dramatizált, szituációs játékok.

A szakasz végére elvárható követelmények

- A tanuló beszéljen tisztán, érthetően, alkalmazza a beszédfonetikai eszközöket.
- Legyen képes eligazodni a mindennapi kommunikációs helyzetekben.
- Tartsa be a viselkedési és illemszabályokat.
- Legyen gyakorlott egyszerű helyzetekben az önálló véleménynyilvánításban.
- Ismerje fel a kérdőszavak alapján a tanult szófajokat, és igyekezzen fokozott önállósággal alkalmazni az ezekhez kapcsolódó nyelvtani szabályokat.
- Ismerje fel a tanult irodalmi és fogalmazási műfajokat, tudjon egy-egy rövid mesét, verset elmondani.
- Legyen képes szóban és írásban – az olvasott vagy átélt – élmények közlésére adott szempontsor szerint.
- Tudjon írásbeli munkát készíteni – előkészítés után, segítséggel – a tanult műfajokban, a szövegszerkesztés szabályainak alkalmazásával, irányítás mellett.
- Olvasson az osztályfoknak megfelelő jó tempóban, értelmesen, elemezze irányítással tartalmi és formai szempontból az olvasottakat.
- Legyen képes – irányítással – a megismert irodalmi szövegekben a lényeg kiemelésére és a szöveg tömörítésére, elemzésére.
- Vegyen részt aktívan dramatizálásban, gyűjtőmunkában.
- Ismerje fel a tanult irodalmi művekben a pozitív és negatív hősöket, tudjon véleményt nyilvánítani – irányítással – a művekkel kapcsolatban.

Témakör	Tartalom
Kommunikáció Beszédművelés	Beszédgyakorlatok: hangsúly, mondat- és szövegfonetika. Kommunikációs helyzetgyakorlatok a kulturált viselkedés, a tanult illemszabályok gyakorlására. Testbeszéd, arcjáték, szemkontaktus. Beszédtechnikai és szerkesztési ismeretek különböző stílusrétegekben (vita, állásfoglalás, érvelés, cáfolás, a konfliktusok feloldásának nyelvi eszközei).
Tömegkommunikáció	Kommunikációs helyzetekben való viselkedés. Tömegkommunikációs nyelv. Újság, rádió, TV. Tömegkommunikációs műfajú szövegek alkotása.
Nyelvtani ismeretek Nyelvhelyességi ismeretek	A szófaj fogalmi körének bővítése (névszó, névmás, határozószó, névutó, kötőszó). A mondat szerkezete. Fő mondatrészek és bővítményeik. Mondatelemzés.
Helyesírás	A magyar helyesírás elvei szerinti írásmód. A tanult szófajokban a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok jelölése. Ragozott és képzett szavak helyesírása. A mondattanhoz kapcsolódó helyesírási ismeretek. Helyesírási kézikönyvek használata.
Fogalmazási ismeretek, szövegértés, szövegalkotás	Szövegalkotás különböző műfajokban. Az elbeszélő fogalmazás – olvasott műből, élmény alapján, – anyaggyűjtési módok felhasználásával. Leírás fokozott önállósággal. Levélírás. Irodalmi mű szerkezeti felépítése. Stílusfejlesztő gyakorlatok. Vázlat alapján különböző műfajú szövegek alkotása.
Irodalomolvasás, tájékozódás az irodalmi kifejezésformákban	Szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek jelentései. Népballada – műballada. Műköltészet: – Arany János (élete, versei, Petőfi – Arany levelezése, Toldi). Olvasmányok az elbeszélő irodalom köréből (magyar- és világirodalom): – Mikszáth Kálmán, – Móricz Zsigmond elbeszélései. Légy jó mindhalálig (részlet – A pakk), – Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk, – a cselekmény tagolódása, – lényegkiemelés. Ok – okozati kapcsolatok, – irodalmi alakzatok felismerése. A reformkor: – Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, – Jókai Mór: A kőszívű ember fiai (részlet), Tegnapjaink. A Nyugat nemzedéke: válogatás Kosztolányi Dezső, Babits Mihály, Szabó Lőrinc, Tóth Árpád, Juhász Gyula műveiből. Napjaink. Történetek a gyermekkorról. (Válogatás a magyar és a világirodalomból). Az irónia és a gúny.
Dráma	Jellemábrázolás hanggal és metakommunikatív úton. Improvizációk bábok alkalmazásával. Mozgásimprovizációk és gyakorlatok: – némajátékok, – pantomimes gyakorlatok, – jellemábrázolások.

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

- Együttműködés a beszédpartnerekkel. Gyakorlatok a vitakultúra fejlesztésére.
- Irodalmi olvasmányokhoz, mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó véleményalkotás, -nyilvánítás.

- Szövegelemzés, a tanult nyelvi egységekről tanultak szintetizálása.
- A mindennapi vagy irodalmi témákról ismeretek, példák gyűjtése a könyvtári katalógus, tartalomjegyzékek, prospektusok segítségével. A gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása önállóan vagy csoportmunkában.
- Tájékoztató és véleményformáló tömegkommunikációs műfajok gyűjtése, elkülönítése, ismertetése, készítése irányítással (cikk, hír, tudósítás, riport, hirdetés, reklám, glossza).
- A gyakoribb tömegkommunikációs műfajok elemzése, értékelése.
- Helyesírási, mondattani és nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása a szóbeli és írásbeli megnyilatkozásokban, komplex elemzési gyakorlatok a szótan, mondattan körében.
- Táblázatok, ábrák, rajzos útmutatók, felelettervek készítése a tanult nyelvtani, szövegtani, irodalmi műfaji és kifejezőeszközbeli ismeretek rendszerezésére.
- Beszámoló szóban, írásban az olvasott műről, látott vagy átélt élményről.
- Elbeszélés, leírás, jellemzés, levélírás fokozott önállósággal.
- Példák keresése a történelemnek az irodalomra gyakorolt hatásáról.
- Összehasonlítások a hasonló műfaji jellemzők, a szerkezeti felépítés, a nyelvi kifejezések összevetésével.
- Önálló szókinccsgyűjtés lexikonokban, szótárakban.
- Az olvasott szövegek mögöttes jelentéseinek tudatos keresése, önálló megfogalmazása, képi, zenei megjelenítése a társművészetek forrásainak felhasználásával.
- A művészi kifejezőmódok, stílus eszközök funkcióinak megfigyelése, értelmezése.
- Érzelmek, magatartások, jellemek, kapcsolatok, indítékok önálló bemutatása, például a jellemzés, az ismertetés műfajában.
- Tanulást, információgyűjtést segítő könyvek használata.
- Korokhoz kötődő témák, problémák meglátása irodalmi művekben.

A szakasz végére elvárható követelmények

- A tanuló legyen tájékozott az alapvető tömegkommunikációs helyzetekben és műfajokban.
- Ismerje fel a tömegkommunikáció szerepét és hatását.
- Tartsa tiszteletben mások véleményét.
- Ismerje fel a nyelvi szövegben a tanult hangtani, szó- és alaktani, mondattani jelenségeket.
- Legyen képes a helyesírási segédkönyvek eszközszintű használatára.
- Rendelkezzen olvasható írásmóddal. Tudjon önállóan 7-8 mondatban beszámolni irodalmi, film- és színházi élményeiről szóban és írásban.
- Vegyen részt aktívan a közös dramatikus játékokban és az azokat elemző beszélgetéseken.
- Olvasónaplóban, feljegyzés, vázlat, jellemzés vagy elbeszélés formájában tudja az olvasott művekben megjelenített emberi problémákat, kapcsolatokat, élethelyzeteket, erkölcsi kérdéseket megnevezni, bemutatni.
- Legyen tájékozott a tanult irodalmi kifejezésformák felismerésében és megnevezésében.
- Legyen képes kitölteni, megírni a mindennapi élet alapvető, egyszerűbb hivatalos iratait (feladóvevény, pénzesutalvány, csekk, hivatalos levél, kérvény).
- Ismerje fel ezek formai követelményeit, tudjon tájékozódni a kitöltés módjáról.
- Fejlettségi szintjének megfelelően legyen képes felfogni a tömegkommunikációs eszközök lényegi mondanivalóját, tudjon ezekhez viszonyulni.
- Legyen képes egy-egy film – irányítás melletti – elemzésére.
- Ismerjen néhány hazai és külföldi filmművészeti alkotást.

ÉLŐ IDEGEN NYELV

Célok

A nyelvtanulás megkedveltetése, az ehhez szükséges motiváció kialakítása.

Feladatok

A tanulók érdeklődését felkeltő témák választásával a sikerélmény megteremtése.

A nyelvtanulás iránti érdeklődés folyamatos fenntartása.

A szenzoros készségek fejlesztése.

Fejlesztési feladatok

- *Beszédszándék*: az idegen nyelven történő megszólalás gátlásainak oldása.
- *Beszédértés*: a témában feldolgozott, begyakorolt szavak értelmezésének, megértésének segítése, egyszerű kérdések, utasítások gyakorlása, a kapcsolattfelvétel technikáinak kialakítása.
- *Beszédképesség*: az akusztikus észlelés fejlesztése a tanult szavak pontos értelmezése, érthető nyelvi megfogalmazása, kiejtése érdekében.

Témakörök, tartalmak

Kommunikációs szándék – beszédszándék

- A társadalmi érintkezéshez szükséges beszédszándék, beszédképesség.
- Közlések önmagáról – bemutatkozás, család, lakcím, köszönés, elköszönés.
- Megszólítás, érdeklődés.
- Foglalkozás.

Tárgyak, dolgok azonosítása – információcsere

- Tárgyak az iskolában, a lakásban.
- Játékok, kedvenc állatok.
- Az étkezés – ételek, italok.
- Az öltözködés, ruhadarabok.

Információkérés

- Vásárlás – vásárolt tárgy kérése, megnevezése a napi fogyasztási cikkek köréből.

Mennyiségi viszonyok

- Számok 1–20-ig, térbeli helyzetek, irányok.
- Időbeli helyzetek, napszakok, napok.

A tantárgy kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs célú feladatai

- A kommunikációs bátorság erősítése,
- a vizuális, akusztikus észlelés pontosságának fejlesztése,
- a pontos fonémahallás, hallásdifferenciálás,
- az akusztikus emlékezet fejlesztése,
- a szándékos tanulás erősítése.

A tanulók értékelésének elvei

Az idegen nyelv tanulásában kiemelt szerepe van a folyamatos és következetes értékelésnek. Az értékelés alapja a tanulók önmagukhoz mért fejlődése. Az értékelés legfontosabb célja az ösztönzés.

A szakasz végére elvárható követelmények

- Mutasson érdeklődést, szándékot az idegen nyelv tanulása iránt.
- Értse a begyakorolt szavakat, kérdéseket, utasításokat.
- Tudjon bemutatkozni, köszönni.
- Tudjon – a tanultak köréből – mondókat elmondani, dalt elénekelni.

- Legyen képes használni a rendelkezésre álló segédanyagokat – képeket, szóképet, tárgyképet, hanganyagot – a nyelvtanulásban

MATEMATIKA
Témakörök ütemezése

Témakörök	Bevezető szakasz (1–2. évf.)	Kezdő szakasz (3–4. évf.)	Alapozó szakasz (5–6. évf.)	Fejlesztő szakasz (7–8. évf.)	Megszilárdító szakasz (9–10. évf.)
Gondolkodási műveletek alapozása					
Számtan, algebra	x	x	x	x	x
Számfogalom, számköri ismeretek	x	x	x	x	x
Műveletek	x	x	x	x	x
Szöveges feladatok	x	x	x	x	x
Geometria, mérések					
Geometriai alakzatok, tulajdonságaik	x	x	x	x	x
Gyakorlati mérések, mértékegységek, számítások	x	x	x	x	x
Szerkesztések			x	x	x
Összefüggések, függvények, sorozatok					
	x	x	x	x	x
Valószínűség, kombinatorika, statisztika					
			x	x	x

BEVEZETŐ SZAKASZ (1–2. évfolyam)

Célok

- Bevezetés a matematika által segített gondolkodási módok, alkotó tevékenységek használatába.
- A matematika szerepének felfedezése a mindennapi életben és a szakmák eszközeként.
- A megismerő és az alapvető matematikai képességek fejlesztése. Egyszerűbb gondolkodási műveletek végzése.

Feladatok

A matematika tanítása

- Járuljon hozzá a valóság megtapasztalásához.
- Fedeztesse fel a matematika szerepét a mindennapi életben.
- Alakítsa ki a munkához szükséges együttműködést.
- Tegyen képessé az adott feladatot folyamatos végzésére.
- Tegyen alkalmassá a hibák összehasonlításával való megtalálására, kijavítására.
- Alakítsa ki a világ mennyiségi viszonyaiban való tájékozódást.
- Segítse a műveletvégzést a matematikai modellekkel.

- Fejlessze a megismerés képességét, az idő- és térszemléletet.
- Fejlessze a tevékenységhez szükséges lényeglátás képességét.
- Alakítsa ki az ismeretszerzéshez szükséges szokásokat.
- Segítse a sikeres feladatmegoldást.

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

1. Tantárgyspecifikus képességfejlesztési feladatok, tevékenységek

- Tapasztalatszerzés a személyes környezet sajátosságairól, mennyiségi viszonyairól. Egyszerű matematikai fogalmak kialakítása.
- A számfogalom, a számköri ismeretek megalapozása. A mennyiségek leképezése a számok, a mennyiségek változásának leképezése a műveletek szintjén. Cselekvéssorok elemi értelmezése.
- A formaérzékelés és az összehasonlító-képesség, térbeli tájékozódás fejlesztése. Tapasztalatok gyűjtése, becslési képesség fejlesztése.
- A lényeglátás képességének előkészítése. Az összehasonlító-képesség fejlesztése.

2. Általános képességek és készségek fejlesztése

- A megismerési és felfedezési vágy fejlesztése. Hallási és vizuális érzékelés, figyelem és emlékezés fejlesztése. Gondolkodási képesség fejlesztése: összehasonlítás, csoportosítás.
- Az önszervezési képesség fejlesztése. Az önismeret alapozása.
- A csoport szintjén gyakorolható szociális viselkedési szokások kialakítása. Az együttműködés megtapasztalása.

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Gondolkodási módszerek megalapozása	A közvetlen környezetben lévő személyek, tárgyak tulajdonságai. Csoportosítás azonosság és azonos tulajdonság alapján. Ciklikus sorok folytatása, sorozatok, sorrend, egymás utániség megfigyelése, leképezése. Válogatás, csoportosítás tulajdonságok alapján, tulajdonság jelölése jelkártyával. Tulajdonságok megfogalmazása állítások formájában, állításokhoz halmazok alkotása. Tulajdonságok változásának megfigyelése, megfogalmazása.
Számтан, algebra	
Számfogalom, számköri ismeretek	Számfogalom kialakításának előkészítése: határozatlan és határozott halmazok alkotása, összehasonlítása, mennyiségfogalmak érzékeltetése: <i>sok, kevés, semmi, több, kevesebb, ugyanannyi</i> . Relációs jelek. Számfogalom kialakítása: 5–10-es körben. Számkör bővítése 20-ig. Halmazok számosságának megállapítása – az elemek megszámlálása, egyeztetésük számnévvel, számképpel, számjeggyel. Számok viszonyítása, rendezése, számok helye a számsorban. Számok helye a számegyenesen, számszomszédok. Sorszámok, sorszámnevek. Páros, páratlan számok. 1, 2, 5, 10, 20 Ft-os pénzermék használata. A természetes szám mint a mennyiségek mérőszáma. Tíz-es számrendszer szerkezeti sajátosságainak bemutatása. A helyi értékes írásmód tudatosítása. Az egyjegyű és kétjegyű szám fogalma. Soralkotások, növekvő, csökkenő számsorok. Számsorok állandó különbsége: 1, 2, 5. Mennyiségtartalom megerősítése. Pénzérme használata.

Műveletek	<p>Szöbéli összeadás, kivonás 10-es számkörben.</p> <p>Műveletek előkészítése – kétjegyű számok bontása tízesek és egyesek összegére.</p> <p>A műveletek tartalmi értelmezése: halmazok bővítése – szűkítése; egyesítése – különbsége, halmazok összemérése – <i>több, kevesebb</i>.</p> <p>Szöbéli összeadás, kivonás, pótlás, tízes átlépés nélkül: kerek tízeshez egyjegyűek adása, teljes kétjegyű számhoz egyjegyű adása tízes átlépés nélkül (analógia).</p> <p>Műveleti jelek bevezetése.</p> <p>Műveletek megoldása matematikai eszközökkel, rajzban.</p> <p>A tagok felcserélhetősége.</p>
Szöveges feladatok	<p>Egyszerű szöveges feladat lejátszása, kirakása, megjelenítése, lerajzolása, lejegyzése, közös megoldás.</p>
<p>Geometria, mérések</p> <p>Geometriai alakzatok, tulajdonságaik</p> <p>Gyakorlati mérések, mértékegységek, számítások</p>	<p>Geometriai alakzatok létrehozása. Testek építése építőkockákból, rudakból minta alapján. Síkidomok előállítás tépéssel, vágással, hajtogatással; megadott feltétel szerint pálcikákból, lyukas táblán.</p> <p>Geometriai alakzatok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása, csoportosításuk (gömbölyű, szögletes), szétválogatásuk megismert tulajdonságaik alapján.</p> <p>Síkidomok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása (négyzög, háromszög, kör).</p> <p>Testek és síkidomok csoportosítása, rendezése adott tulajdonság alapján.</p> <p>Tájékozódás síkon. Síkbeli helyzetek megfigyelése, megfogalmazása, létrehozása.</p> <p>Mennyiségek összehasonlítása, összemérése.</p> <p>Mérési tapasztalatok gyűjtése. Mennyiségek mérése választott és szabvány mértékegységekkel (méter, liter, kilogramm).</p> <p>Tájékozódás térben. Tárgyak térbeli helyzetének megfigyelése, megfogalmazása, létrehozása.</p> <p><i>Az alatt, fölött, mellett, előtt, mögött</i> fogalmak helyes használata.</p> <p>Az idő múlásának érzékeltetése: <i>óra, napszak, nap</i>.</p>
<p>Összefüggések, függvények, sorozatok</p>	<p>Összefüggések felismertetése: személyek, tárgyak, helyzetek, geometriai kapcsolatok, halmazok számossága között.</p> <p>Relációk megfogalmazása szóban, jelölések használata (összekötés, nyíl, relációs jelek).</p> <p>Hozzárendelések párosító játékokban. Logikai készlet elemeinek egymáshoz rendelése egy tulajdonság változásával.</p> <p>Ciklikus sorok folytatása, növekvő, csökkenő számsorozatok.</p> <p>Sorozatok képzése adott szabály alapján.</p>

A tantárgy kiemelt habilitációs/rehabilitációs célú feladatai a bevezető szakaszban

- Alapvető téri irányok, viszonyok és a viszonyokat kifejező szavak megismerése.
- A tárgyak, személyek, alakzatok mennyiségi tulajdonságainak, viszonyainak megismerése. A mennyiségi jellemzők kifejezése természetes számokkal.
- Egy-egy dolog, jelenség megváltozásának megfigyelése az érzékszervek segítségével. Változások kifejezése szavakkal és egyszerű műveletekkel.
- Hallott rövid történet képzeletben való követése, kirakása képekkel. Mindennapos problémák megoldásának elképzelése.
- Számmemória fejlesztése nagymozgásos cselekvéssel. Lejátszódott eseményekre, egyszerű szóbeli információkra való emlékezés.
- Gondolkodási funkciók és műveletek erősítése: összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Válogatás, osztályozás, sorba rendezés. Analógiák követése.
- Fogalmak viszonyának rendezése cselekedtetéssel. Rendszerezést segítő eszközök megismerése.
- Események megjelenítése rajzban. Képek reprodukálása részekből. Sorminta befejezése.
- A matematika tanulásához szükséges szavak fokozatos megismerése. Saját gondolat kifejezése egy-egy mondattal.
- A közös cselekvéshez, szükséges tulajdonságok, felépítése, szokások kialakítása.

- A tantárgy iránti tanulási kedv folyamatos szinten tartása. Az önfejlesztés igényének támogatása, értékelése. Az önismeret, az önszabályozás képességének fejlesztése.

A tanulók értékelésének elvei

- Az értékelés alapja a tanuló önmagához mért fejlődése.
- Az elért teljesítmény tudatosítása a tanuló számára, amelyben a hangsúlyos szempont a tanulói erőfeszítés, akarat, szorgalom, feladattudat, személyiségfejlődés, a pontosságra törekvés.
- A differenciált értékelés alkalmazása a tanulók különböző fejlődési lehetőségeinek (az ismeretek megszerzését, feldolgozását, alkalmazását hátráltató sérülések) figyelembevételével.
- Év végi szintmérés, szöveges értékelés.

A szakasz végére elvárható követelmények

- Legyen képes tárgyak, személyek tulajdonságainak megfigyelésére, megnevezésére.
- Tudjon a megismert tulajdonságok alapján csoportosítani.
- Tudjon kész csoportokat egy tulajdonsággal elnevezni.
- Legyen biztos számfogalma, műveletfogalma a 10-es számkörben.
- Tudja az egyszerű szöveges feladatot művelettel megjeleníteni, lejegyezni.
- Legyenek elemi tapasztalatai térbeli helyzetekről, nagyságbeli viszonyokról.
- Különböztesse meg a kerek, szögletes, gömbölyű alakzatokat.
- Gyűjtsön tapasztalatokat a hosszúság, a tömeg, az őrület méréséhez.
- Legyen képes legalább háromelemű szekvencia felidézésére.
- Tudjon egyszerű sorozatokat alkotni megadott szabály alapján.
- Ismerjen fel összefüggéseket személyek, tárgyak, számok között.
- Tudja kifejezni a felismert összefüggéseket tevékenységgel, szóval.
- Legyen képes dolgokat egymáshoz rendezni.
- Megfelelő tapasztalati bázis megalapozásával:
 - természetes számfogalom, műveletfogalom kialakítása 20-as számkörben;
 - ismerkedés a geometriai alapformákkal;
 - a megszerzett tudás kipróbálása a mindennapi életben;
 - az egyéni és a csoportos munkavégzéshez szükséges viselkedési formák elsajátítása.

KEZDŐ SZAKASZ (3–4. évfolyam)

Célok

- Bevezetés a valós világ mennyiségi és térbeli viszonyainak felfedezésébe tapasztalati úton.
- A matematikai gondolkodás megalapozása.

Feladatok

- A térbeli tájékozódás fejlesztése.
- A geometriai alapfogalmak elmélyítése és bővítése.
- A fogalmi, analógiás gondolkodás alakítása.
- A gyakorlati tapasztalatszerzés lehetőségének megteremtése az ismeretek bővítése érdekében.
- A matematika gyakorlati szerepének tudatosítása a mindennapi életben.
- Az önértékelés, és tevékenységsszervezés képességének fejlesztése.

- A tanulók szemléletének alakítása gyakorlati példákkal, a valóság és a matematikai modellek kapcsolatának felfedezésével.
- Az együttműködéshez szükséges tulajdonságok fejlesztése.
- A feladattartás kialakítása.
- A hibák szóbeli irányítás mellett történő megtalálása, kijavítása.
- A matematikai modellek és a valóság kapcsolatának feltárása.
- A műveletvégzés segítése az analógiák megismerésével.
- A megismerés képességének, az idő- és térszemléletnek a fejlesztése.
- A tevékenységekhez kötött problémafelismerés, -megoldás fejlesztése.
- Az ismeretszerzéshez szükséges szokások, módszerek fejlesztése.
- Ösztönzés a kitartó munka végzésére.

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

1. Tantárgyspecifikus képességfejlesztési feladatok, tevékenységek

- A környezet és a mennyiségek kapcsolatának felismerése. Analógiák követése, logikus gondolkodás fejlesztése.
- A számfogalom, a számköri ismeretek megalapozása. A mennyiségek leképezése a számok, a mennyiségek változásának leképezése a műveletek szintjén.
- Cselekvéssorok, tények értelmezése, lényegkiemelés.
- A tárgyak mérhető tulajdonságainak megismerése. A formaérzékelés és a térbeli tájékozódás, térlátás fejlesztése. Becslési képesség, alkotóképesség fejlesztése.
- A megfigyelő és az összehasonlító képesség fejlesztése. A megértési készség fejlesztése.
- A kiegészítés képességének fejlesztése.

2. Általános képességek és készségek fejlesztése

- Gondolkodási képesség fejlesztése: összehasonlítás, összefüggés meglátása, logikus és fogalmi gondolkodás fejlesztése. Kifejezőképesség fejlesztése.
- Az önszervezési, a befogadóképesség fejlesztése. Az önértékelés az önismeret alapozása.
- Helyes szociális viselkedési szokások kialakítása, megerősítése. Az együttműködés megtapasztalása, hasznossága.

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Gondolkodási módszerek alapozása	Csoportosítások megadott és választott szempont szerint. Elemek rendezése adott vagy felismert szempontok alapján. Tulajdonságok változásának megfigyelése, megfogalmazása, tagadásuk megfogalmazása, jelölésük jelkártyával. Igaz, nem igaz állítások megfogalmazása. Transzformációs játék két tulajdonság változásával. Nyitott mondatokba elemek, számok helyettesítése, igazságtartalmak eldöntése. Részhalmaz és kiegészítő halmaz előállítás változatos alaphalmazokon (személyek, tárgyak, logikai készlet).
Számтан, algebra	

<p>Számfogalom, számköri ismeretek</p> <p>Műveletek</p> <p>Szöveges feladatok</p>	<p>Számkör bővítése 50-ig, majd 100-ig. Számfogalom elmélyítése 100-as számkörben. Tizes számrendszer szerkezeti sajátosságainak elmélyítése. A száz fogalma. Kerek tízesek, teljes kétjegyű számok írása, olvasása, értelmezése. Elemek megszámlálása, leszámmlálása. Csoportosítás, tizes csoportok alkotása. Kétjegyű számok. Mennyiség egyeztetése számnévvel, számjeggyel. Mennyiségfogalom megerősítése gyakorlati példákkal. Számok viszonyítása, rendezése. Számok helye a számsorban, számszomszédok. Alaki érték, helyi érték, valódi érték közötti összefüggés elmélyítése. A mindennapi gyakorlatban előforduló római számok írása, olvasása 50-ig. Soralkotások, állandó különbség: 1, 2, 5, 10. Számok nagyságbeli viszonya, relációs rendezések, soralkotások. Műveletek előkészítése: kétjegyű számok bontása. 50-es, 100-as pénzérme használata, kifizetések különböző pénzérmeekkel.</p> <p>Szóbeli összeadás, kivonás tizes átlépéssel. Kétjegyű számok összeadása, kivonása tizes átlépés nélkül, analógia segítségével. Szorzás, bennfoglalás és részekre osztás értelmezése. A műveleti jelek bevezetése. Írásbeli összeadás: teljes kétjegyűek tizes átlépés nélkül, egyeseknél tizes átlépéssel. Írásbeli kivonás tizes átlépés nélkül elvétellel, pótlással. 10-es, 5-ös, 2-es, 4-es, 3-as, 6-os szorzó- és bennfoglaló táblák kiépítése. Műveletek megjelenítése cselekvéssel, tárgyakkal, rajzban. Műveletek közötti kapcsolat: összeadás, kivonás, szorzás, bennfoglalás. Műveletfogalom előkészítése – teljes kétjegyű számok bontása. 200, 500, 1000-es pénznemek használata. Kifizetések.</p> <p>Egyszerű szóbeli, írásbeli szöveges feladatok várható eredményének becslése, lejegyzése, megoldása, ellenőrzése, összehasonlítása a valósággal. Kérdések megválasztása. Ismert és ismeretlen adatok megállapítása. A mennyiségi változás megjelenítése rajzban, lejegyzés művelettel.</p>
<p>Geometria, mérések</p> <p>Geometriai alakzatok, tulajdonságaik</p> <p>Gyakorlati mérések, mértékegységek, számítások</p>	<p>Testek építése, felismerése, megnevezése. Válogatások tulajdonságaik megadott tulajdonság alapján. Tükrözés siktükörrel. Tengelyesen tükrös alakzatok létrehozása. Tükrös alakzatok felismerése, előállításuk egy tükrötengellyel (kirakással, tépéssel, nyírással). Vonalak tulajdonságai. Pont és vonal helyzete. Síkidomok előállítása, megnevezésük határoló vonalak, határoló oldalak és csúcsok száma szerint. A négyzet és a téglalap tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása. Rajzolásuk négyzethálós papíron. Eltolás térben és síkban, az eltolás eredményének megfigyelése. A kerület fogalma. A terület fogalmának előkészítése lefedéssel.</p> <p>Mérés választott és szabvány egységekkel. Hosszúság (m, dm, cm); űrtartalom (l, dl); tömeg (kg, dkg) becslése, mérése. Időtartam érzékeltetése: <i>évszak, hónap, hét, nap, napszak, óra</i>. Időpont leolvasása (egész óra, perc). Egyenesek, félegyenesek, szakaszok, síkidomok rajzolása szabad kézzel és vonalzó segítségével.</p>
<p>Összefüggések, függvények, sorozatok</p>	<p>Összefüggések kifejezése rajzzal, jelekkel. Összefüggések felfedezése bővülő elemek megadásával. Szabályjáték logikai készlettel, számokkal egy, majd két tulajdonság változásával, számolási műveletekkel. Táblázatok kiegészítése adott szabály alapján. Állandó különbségű sorozatok megadott, majd felismert szabály alapján. Hiányos sorozatok kiegészítése.</p>

A tantárgy kiemelt habilitációs/rehabilitációs célú feladatai a kezdő szakaszban

- Tájékozódás a viszonyítási pont megváltoztatásával.
- A mennyiségi jellemzők kifejezése természetes számokkal, választott mértékkel.
- Folyamatok megfigyelése az érzékszervek együttműködése révén. Változások kifejezése mondatokkal, nyíllal és műveletekkel.

- Hallott rövid történet képzeletben való követése, eljátszása. Egy mindennapos probléma megoldásának elképzelése. A megoldás összehasonlítása a tervekkel.
- Számmemória fejlesztése mozgásokhoz kapcsolva. Emlékezés a részletekre, időrendre, szóbeli és rajzos információkra.
- Gondolkodási funkciók és műveletek erősítése: összehasonlítás, a különbségek tudatosítása. Válogatás folytatása ismert szempont szerint. Osztályozás, sorba rendezés. Egyszerűbb kijelentések a fogalmak szintjén. Analógiák követése. Oksági kapcsolatok keresése.
- Fogalmak viszonyának rendezése a képekkel.
- A tanulás eszközeinek célszerű használata. Tanári, tanulói segítség elfogadása. Kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos megerősítése.
- Ismeretek mozgósítása a tanult analóg helyzetekben, alkalmazás irányított cselekvéssel.
- Történetben jelentkező problémák segítséggel, majd segítség nélkül való felismerése, megbeszélése, megoldása a megoldási út kiválasztásával. Az eredmény ellenőrzése.
- Események megjelenítése nyitott mondatokkal. Ábrák reprodukálása kiegészítéssel. Geometriai alakzatokból soralkotás

A tanulók értékelésének elvei

- Az értékelés alapja a tanuló önmagához mért fejlődése.
- Az elért teljesítmény tudatosítása a tanuló számára, amelyben a hangsúlyos szempont a tanulói erőfeszítés, akarat, szorgalom, feladattudat, személyiségfejlődés, a pontosságra törekvés.
- A differenciált értékelés alkalmazása a tanulók különböző fejlődési lehetőségeinek (az ismeretek megszerzését, feldolgozását, alkalmazását hátráltató sérülések) figyelembevételével.
- Év végi szintmérés, szöveges és minősítő értékelés.

A szakasz végére elvárható követelmények

- Legyen jártas a tulajdonságok változásainak megfigyelésében, megfogalmazásában, a halmazok képzésében.
- Tudjon megfogalmazni egyszerű állításokat és azok tagadását.
- Legyen biztos számfogalma, műveletfogalma az adott számkörben.
- Tudjon önállóan megoldani egyszerű szöveges feladatokat.
- Legyen jártas egyszerű relációk értelmezésében, kifejezésében, megfogalmazásában, a számok nagyságának összehasonlításában.
- Ismerjen fel egyszerűbb szabályokat, és tudja azokat megfogalmazni.
- Tudjon egyszerű, állandó különbségű számsorozatot folytatni mindkét irányban.
- Ismerje a téglalap és a négyzet tulajdonságait.
- Legyen jártas a négyzet és a téglalap kerületének értelmezésében. Gyűjtsön tapasztalatokat a számításokban.
- Ismerje fel a kockát, téglatestet, gömböt, hengert, négyzetet, kört, háromszöget; tudjon előállítani testeket gyurmából, síkidomokat vágással, tépéssel, rajzolással.
- Ismerje a szabvány mértékegységeket.
-

ALAPOZÓ SZAKASZ (5–6. évfolyam)

Célok

- A környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak megismertetése.
- A matematika iránti vonzódás kialakítása annak gyakorlati hasznosíthatóságának szempontjából.

Feladatok

- Gondolkodási műveletek bővítése. A matematikai fogalmak használata.
- Az egész számok fogalmi megalapozása. A tanult számolási eljárások készségszintű ismerete a természetes

számok körében. A műveletfogalom megalapozása az egész számokkal.

- A mennyiségfogalom alakítása, bővítése.
- Eszközhasználat megtanítása a geometriai feladatokban, szerkesztési algoritmusok kialakítása.
- Önértékelés, tevékenységszervezés képességének kialakítása.
- Segítse a közvetlen környezet összefüggéseinek a megismerését.
- Késztesse a tanulót a meglévő ismereti kipróbálására.
- Tegyen képessé az utasítások követésére, a társakkal való együttműködésre.
- Tudatosítsa a feladatra való koncentrációt.
- Tegyen alkalmassá a hibák egyszerű utasítással történő megtalálására, kijavítására.
- Tárja fel a matematikai modellek és a műveletek közötti kapcsolatot.
- Segítse a műveletvégzést az algoritmusok megismerésével.
- Biztosítsa – változatos matematikai tevékenységek során, az életkor és az egyéni sajátosságok figyelembevételével – a megismerés képességének fejlődését.
- Bővítse az ismeretszerzéshez szükséges szokásokat, módszereket.
- Az ismeretek fokozatos bővítésével segítse a tantárgy szeretetét.

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

1. Tantárgyspecifikus képességfejlesztési feladatok, tevékenységek

- A mennyiségek közötti összefüggések feltárása. Algoritmusok kialakítása, kauzális gondolkodás fejlesztése.
- A számfogalom elmélyítése, számkörbővítés. A mennyiségek leképezése a számok viszonyában, a mennyiségek változásának leképezése a műveletvégzés magasabb szintjén. Cselekvéssorok, tények, jelenségek értelmezése, az adatok elemzésével.
- A geometriai látásmód, mennyiségfogalom megalapozása. Jártasság a szerkesztőeszközök használatában. Analízis-, szintézisművelet fejlesztése. Becslési képesség fejlesztése.
- Elemi logikai kapcsolatok felfedező képességének fejlesztése. Az ismeretek alkalmazása a matematika más témaköreiben. A rendezés, a rendszerezés az osztályozás képességének fejlesztése.
- A tanulók szemléletformálása a valóság észleléséhez. Adatgyűjtési technikák fejlesztése.

2. Általános képességek és készségek fejlesztése

- A tanulási igény szint kialakítása. Gondolkodási képesség fejlesztése. A fogalmi gondolkodás fejlesztése. Konkretizálás, általánosítás. A kifejezőképesség fejlesztése.
- Az önállósági tevékenység fokozása. Az élményszerzés képességének kialakítása. Az önértékelés az egyéni adottságok árnyalt és pontos megfogalmazása.
- Évfolyamszintű csoportmunkában a szociális szokások, viselkedések alkalmazásának gyakoroltatása, a szabálykövető magatartás előnyeinek felismerése. Az együttműködés egyre önállóbb gyakoroltatása.

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Gondolkodási módszerek alapozása	Két halmaz közös elemeinek keresése. Metszhalmaz képzése (személyek, tárgyak, matematikai eszközök). Metszhalmaz ábrázolása. Metszhalmaz számokkal, geometriai alakzatokkal. Állítások halmazára részeiről. A logikai "és" értelmezése, "minden", "van olyan", "van, amelyik nem", "egyik sem" kifejezések használata. Az alap-, rész- és kiegészítő halmazok további vizsgálata, a halmazokról tanultak elmélyítése. Tagadások, a logikai "nem".
Számтан, algebra	

<p>Számfogalom, számköri ismeretek</p>	<p>Számkör bővítése 10 000-ig. A tízes számrendszer szerkezeti sajátosságának felelevenítése, elmélyítése. A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága 1000-es, 10 000-es helyi értékig. Számképzés adott feltételekkel. Számok írása, olvasása, helyük a számegyesen, százaz, ezres számszomszédok, teljes négyjegyű számok és kerek ezresek egyes szomszédjai. Tört fogalmának előkészítése, elmélyítése: előállítás tevékenységgel, a részek neve, az egész neve törtrésszel. Törtrészek ábrázolása, jelölés bevezetése: számláló, nevező, törtvonal. Törtszám írása, olvasása. Az egész különböző nevei. Negatív számok fogalmának előkészítése: hőmérő, adósság. Negatív számok a számegyesen. Relációk azonos és különböző nagyságrendű számok között. Állandó és váltakozó különbségű sorozatok. 2000, 5000, 10 000-es pénznemek használata, kifizetések.</p>
<p>Műveletek</p>	<p>Műveletfogalom előkészítése: kerek százazok bontása, helyi érték szerinti bontások, kerek számok szorzat alakja. Szóbeli összeadás, kivonás gyakorlása, pótlás kerek tízesekkel, százazokkal, ezresekkel az egyjegyű számok analógiájára. A 8, 9, 7, szorzó-, bennfoglaló tábla kiépítése. Szorzó-, bennfoglaló táblák gyakorlása. Összefüggések a szorzótáblák között. Írásbeli összeadás, kivonás teljes háromjegyű számokkal, helypótló különböző helyi értékekben a tízes átlépés fokozatainak betartásával. Különbség változásának megfigyelése. Írásbeli szorzás, osztás egyjegyű szorzóval, osztóval, a fokozatok bemutatásával. Fokozatos körátlépéssel két- és háromjegyű számok szorzása egy, majd kétjegyű szorzóval – részletszorzatok lejegyzése. Két-, három- és négyjegyű számok osztása egyjegyű osztóval. Műveleti tulajdonság: összeadásoknál a tagok, szorzásnál a tényezők felcserélhetősége. Műveletek közötti kapcsolat: összeadás – kivonás, összeadás – szorzás, szorzás – bennfoglalás. Műveletek közönséges törtekkel: azonos nevezőjű törtek összeadása, kivonása. 1 egésznél kisebb törtszám pótlása 1 egészre eszközzel, majd eszköz nélkül.</p>
<p>Szöveges feladatok</p>	<p>Összetett szöveges feladatok: leírás nyitott mondattal, megoldás, ellenőrzés. Feltételek és a kérdés szétválasztása. Lejegyzés, megoldási sorrend felállítása, megoldás, ellenőrzés.</p>
<p>Geometria, mérések</p> <p>Geometriai alakzatok, tulajdonságaik</p> <p>Gyakorlati mérések, mértékegységek, számítások</p> <p>Szerkesztések</p>	<p>Testek építése lapokból és egységkockákból. Síkídomok előállítása lyukas táblán, rajzolással. Tulajdonságaik megfigyelése, megfogalmazása, tulajdonságok bővítése. Csoportosítások határoló lapok tulajdonságai alapján (alak, nagyság, helyzet). Síkidomok bővülő tulajdonságai. Csoportosítások határoló vonalak, oldalak száma, nagysága, helyzete, átlók, szimmetriatengelyek száma alapján. Nagyítás eredeti elemekkel. A két alakzat összehasonlítása. A terület fogalmának előkészítése lefedéssel.</p> <p>Mérések választott és szabvány mértékegységekkel. Mértékegységrendszerek bővítése (km, mm, hl, cl, t, q, év, hónap, hét, nap). Mértékváltások tanult mértékegységekkel. Átváltások, beváltások. Négyzet és téglalap területének számítása. Négyzet és téglalap területének mérése lefedéssel.</p> <p>Egyenesek és szakaszok kölcsönös helyzete. A szög fogalma, fajtái. Szög rajzolása, mérése szögmérővel. Sokszögek kerületének mérése, számítása. Szakaszok és szögek másolása. Különböző sugarú körök rajzolása körzővel. Párhuzamos, merőleges egyenesek, szögfelező és szakaszfelező egyenesek, négyzet, téglalap rajzolása derékszögű vonalzóval, majd szerkesztése. Tükrözés egy tükrötengellyel lyukas táblán. Nagyítás, kicsinyítés négyzethálón rajzban. A négyzet és a téglalap kerületének számítása (összeadással, szorzással), területének mérése, lefedése szabvány egységekkel.</p>

<p>Összefüggések, függvények, sorozatok</p>	<p>Szimmetrikus és nem szimmetrikus relációk rajzosan. Bontott alakú számok közötti kapcsolat, a nyíldiagram használata. Számok közötti relációk. Felismert szabály lejegyzése, szabály leolvasása nyíldiagramról. Egy- és két bemenetű táblázatok kiegészítése adott szabály alapján. Relációk egyenlő nevezőjű közösítéses törtek, mértékegységek, geometriai alakzatok között. Különbségsorozat egy-két, majd állandó és változó különbséggel. Hányados sorozatok megadott szabály alapján.</p>
<p>Valószínűség, kombinatorika, statisztika</p>	<p>Események megfigyelése, összeszámlálása (fej-írás játék, kockadobálás). Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése, közvetlen környezetben megfigyelhető események megszámlálása (járműforgalom). Megfigyelések, kísérletek a biztos és a lehetetlen megkülönböztetésére.</p>

A tantárgy kiemelt habilitációs/rehabilitációs célú feladatai az alapozó szakaszban

- Tájékozódás a forgó test aktuális helyzetéhez képest, valamint a másik ember nézőpontja szerint. Térbeliség ábrázolása két dimenzióban.
- A ciklusonként átélt idő lineáris időfogalomként kezelése; időtartam, időpont saját életből. Folyamat mozzanatainak időbeli elrendezése.
- Mérhető dolgok összehasonlítása, becslése, mennyiségek bővítése. A mennyiségi jellemzők kifejezése egész számokkal, adott mértékegységgel.
- Statikus helyzetek, képek, tárgyak megfigyelése, elemzése, kísérletek végzése. Változások kifejezése leírással.
- Számmemória fejlesztése, összefüggésekre, mozgássorokra, kísérletekre való emlékezés. Szöveges feladat visszamondása, emlékezést segítő rajzok készítése.
- Gondolkodási funkciók és műveletek erősítése: az azonosságok és különbségek elemzése. Válogatás folytatása a felismert szempont szerint. Osztályozás, soralkotás a felismert szabály szerint. Egyszerűbb kijelentések az összefüggések szintjén. Algoritmusok követése. Okok keresése, egy lépéses következtetések levonása.
- Fogalmak viszonyának rendezése halmazképzéssel. Rendszerezést segítő eszközök ismerete.
- Ismeretek mozgósítása felismert analóg helyzetekben, alkalmazás önálló cselekvéssel algoritmusok mentén.
- Egyszerűbb műveletekben jelentkező problémák segítséggel, majd segítség nélkül való felismerése, megoldása, több lehetséges megoldás közül. Az eredmény ellenőrzése.
- Események megjelenítése műveleti modellekkel. Alakzatok reprodukálása részekből. Logikai sorrend reprodukálása. Fogalmak alkotása irányítás mellett.

A tanulók értékelésének elvei

- A tanuló munkájának folyamatos megfigyelése, a tapasztalatok, mérések regisztrálása.
- A tanuló személyisége alakulásának, a tanulási képesség fejlődésének figyelembevétele.
- A szöveges és szummatív értékelés alkalmazása.
- A dicséret, a biztatás alkalmazása a tanulói motiváció erősítésére.
- Év végi szintmérés, szummatív és szöveges értékelés.

A szakasz végére elvárható követelmények

- A tanuló tudjon gondolkodási műveletet végezni az ismert halmazok segítségével.
- Értse és használja helyesen a logikai fogalmakat.
- Legyen biztos számfogalma tízezres számkörben, a számok írásában.
- Értse a közösítéses tört szám és a negatív szám fogalmát.
- Tudjon készségi szinten számolni szóban és írásban.
- Tudjon önállóan összetett szöveges feladatot megoldani.
- Legyen jártas a természetes számok nagyság szerinti összehasonlításában.

- Legyen képes összefüggések felismerésére és leírására a matematika különböző témaköreiben.
- Felismert és megfogalmazott szabályokat tudjon lejegyezni.
- Tudjon különbségsorozatot folytatni, hányadosorozatot alkotni.
- Növekedjen gyakorlottsága a gyakorlati mérésekben, a pénzhasználatban.
- Tudjon csoportosítani testeket és síkidomokat a tanult tulajdonságok alapján.
- Ismerje a mértékegységeket és a mértékegységek közötti viszonyszámokat.
- Legyen jártas a szögmérő használatában, a szögek mérésében.
- Tudja a négyzet és a téglalap területét kiszámítani, területét lefedéssel mérni.
- Tudja szerkeszteni a tanult geometriai alakzatokat.
- Gyűjtsön adatokat, szerezzen tapasztalatokat a lejegyzési módban.
- Végezzen csoportos valószínűségi kísérleteket.
- Értse a „biztos” és a „lehetetlen” kifejezéseket.

FEJLESZTŐ SZAKASZ (7–8. évfolyam)

Célok

- A környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak fogalom szintű megismertetése.
- A lényeglátás és az elvonatkoztató képesség, logikus gondolkodás fejlesztése. Az egyszerű matematikai problémák felismerése, megoldása

Feladatok

- Természetes számfogalom, műveletfogalom kialakítása 1 000 000-es számkörben.
- A racionális számfogalom megalapozása. Készségszintű számolás az egész számok körében.
- Műveletvégzés a racionális számok körében.
- A geometriai alakzatok tulajdonságainak bővítése, új szabványmértékek bevezetése.
- A mérések és számítások alkalmazása életszerű helyzetekben.
- Szerkesztési alapismeretek bővítése.
- A mindennapi élethelyzetekben előforduló matematikai feladatok önálló megoldása, a továbbképzési igény egyszerűbb szintű kielégítése.
- Önértékelés, tevékenységszervezés képességének fejlesztése.
- A mindennapokban felmerülő problémák felismeréséhez segítség adása.
- Ösztönzés a meglévő ismeretek alkalmazására.
- A közös munkavégzés képességének alakítása.
- A folyamatos munkavégzés képességének fejlesztése.
- A matematikai műveletek és szabályok közötti kapcsolatok tudatosítása, a hibák megtalálásának és kijavítási igényének felkeltése.
- Az alkotó képzelet fejlesztése.
- A függvényszerű gondolkodás fejlesztése.
- Az oksági összefüggések felismerésének fejlesztése, az ismeretszerzéshez szükséges szokások, módszerek egyénre jellemző kialakítása.
- Az ismeretek gyakorlatban való megtapasztalása, a tanulás hasznosságának tudatosítása.

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

1. Tantárgyspecifikus képességfejlesztési feladatok, tevékenységek

- Az ismeretek elvonatkoztatása a műveletek szintjén. Analógiák kialakítása, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
- A számfogalom elmélyítése, számkör bővítés. A mennyiségek leképezése a számok rendszerében, a műveletek értelmezése az alkalmazás szintjén. Cselekvéssorok, jelenségek, tények, értelmezése mint problémamegoldás.
- Tapasztalatszerzés a gyakorlati életben előforduló mérések területén. A térlátás fejlesztése, mértékváltás alkalmazása. A rész és egész viszonyának értelmezése.
- Az összehasonlító-, az összefüggéseket felfogó és kiegészítő képesség fejlesztése. A függvényszerű gondolkodás megalapozása.
- Az adatfeldolgozó, adatelemző képesség fejlesztése.

2. Általános képességek és készségek fejlesztése

- A továbbtanulási szándék kiépítése. Gondolkodási képesség fejlesztése: a lényeglátás és az elvonatkozató képesség fejlesztése, a gondolkodási műveletek elmélyítése.
- Az önellátási tevékenység önálló végzése. Az élményszerzés és élménynyújtás képességének kialakítása. Az önértékelés az önismeret egyre árnyaltabb és pontosabb megfogalmazása.
- Iskolaszintű csoportméretben a szociális szokások viselkedések alkalmazásának gyakoroltatása, a szabálykövet magatartás előnyeinek, hasznosságának felismerése. Az együttműködés önálló gyakoroltatása.

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Gondolkodási műveletek alapozása	Halmazokkal végzett tevékenységek bővítése: elemek válogatása, elhelyezése, kördiagramok, halmazok sokféle kapcsolatának vizsgálata. Feltétel tagadása, több feltétel egyidejű teljesülése. Halmazok egyesítése, feltételek valamelyikének teljesülése, a logikai "vagy". A tanultak elmélyítése, bővítése: végtelen halmazok, az üres halmaz (egy dolog sem eleme).
Számтан, algebra Számfogalom, számköri ismeretek	Számkör bővítése 1000000-ig. A tízes számrendszer szerkezeti sajátosságai. Teljes ötjegyű számok írása, olvasása, helyőplő a különböző helyi értékeknél. Teljes hatjegyű számok írása, olvasása. Számok helye a számegyenesen. Bontás helyi érték szerint. Számképzés legalább két feltétellel. Törtszám fogalmának elmélyítése: tört számok összehasonlítása egyszerűsítéssel, bővítéssel. Közönséges törtek (10, 100, 1000 nevezőjű) írása tizedes alakban. Tizedes törtek írása, olvasása, értelmezése. Tized, század, ezred értelmezése, helyük a helyi érték táblázatban. A helyi értékes írásmód kiterjesztése tizedes törtekre. Összefüggések a tized, század, ezred között. Negatív számok fogalmának megerősítése többféle esetben. Negatív számok összehasonlítása egymással, a 0-val és a pozitív egész számokkal. Mennyiség tartalmak mindennapi, gyakorlati példákkal.
Műveletek	Szóbeli összeadás, kivonás, pótlás kerek tízezresekkel. Kerek számok szorzása, osztása egyjegyű szorzóval, osztóval szóban. Egész számok szorzása, osztása 10-zel, 100-zal, 1000-rel szóban. Teljes öt- és hatjegyű számok összeadása, (többtagú) kivonása írásban. Két-, háromjegyű számok szorzása két-, háromjegyű szorzóval. Három-, négy-, ötjegyű szám osztása egy-, két-, háromjegyű osztóval. Különböző nevezőjű törtek összeadása, kivonása (közös nevező valamelyik tag nevezőjével azonos). Közönséges törtek szorzása közönséges törttel, közönséges törtek osztása egész számmal és közönséges törttel. A reciprok érték fogalma. Összeadás, kivonás tizedes törtekkel. Szorzás egész számmal, tizedes törttel, osztás egész számmal. Tizedes törtek szorzása, osztása 10-zel, 100-zal, 1000-rel.

Szöveges feladatok	Egyszerű szöveges feladat készítése. Egyszerű és összetett szöveges feladathoz megfelelő matematikai modell keresése. Fordított szövegezésű szöveges feladatok megoldása.
Geometria, mérések Geometriai alakzatok, tulajdonságaik Gyakorlati mérések, mértékegységek, számítások Szerkesztések	Háromszögek tulajdonságai, osztályozásuk az oldalak és szögek nagysága szerint. A kör és alkotórésze. Testek építése testhálóból, egységkockákból. Testek–testhálók. A négyzetes oszlop, a kocka és a téglatest fogalmi jegyei. A henger és a kúp tulajdonságainak megismerése tapasztalati úton. A testek nézetei. Mérések növekvő pontossággal. A terület mértékegységei: km^2 , m^2 , dm^2 , cm^2 , mm^2 . Gyakorlati mérések, mértékváltások gyakorlása. A négyzet és a téglalap kerületének és területének kiszámítása. A négyzetes oszlop, a téglatest és a kocka felszínének számítása. Térfogatuk mérése egységkockákkal. A térfogat mértékegységei: m^3 , dm^3 , cm^3 . Összefüggések mértékegységek között. Szakaszok, szögek szerkesztése, szögmásolás, szögfelezés. Tükrözés, kicsinyítés, nagyítás szerkesztéssel. Háromszög szerkesztése. Négyzet, téglalap, háromszög szerkesztése. Speciális négyszögek tulajdonságai. Tükrözés, kicsinyítés, nagyítás. A négyzetes oszlop, a kocka és a téglatest hálózatának rajzolása négyzethálós papíron.
Összefüggések, függvények, sorozatok	Kapcsolatok megfogalmazása szöveggel, nyitott mondattal, táblázattal, grafikonnal. Relációk a tanult számkörben, azonos nevezőjű és számlálójú közönséges törtek között. Negatív számok összehasonlítása egymással, 0-val, a pozitív számokkal. Állandó különbségű sorozatok közönséges és tizedes törtekkel. Hányados sorozatok. Táblázat adatainak kiegészítése, adatpárok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben.
Valószínűség, kombinatorika, statisztika	Valószínűségi játékok: a „lehet”, a „biztos”, a „lehetetlen” kifejezések értelmezése, elmélyítése. Koordináta-rendszer bevezetése, helymeghatározások. Statisztikai adatok értelmezése, oszlopos grafikonok. Események gyakoriságának megfigyelése. Táblázatból, grafikonról adatok leolvasása, értelmezése.

A tantárgy kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs célú feladatai a fejlesztő szakaszban

- Kísérletek végzése, a történés többszöri megfigyelése. A kimenet jóslása. Esemény szimbolikus jelekkel történő lejegyzése, nyitott mondat készítése.
- Számmemória fejlesztése, összefüggésekre való emlékezés cselekvéssorokhoz kapcsolva. Adatokra, folyamatokra való emlékezés jegyzetek, szimbolikus rajzok alapján. A szöveges feladatban megjelenő problémára való emlékezés, emlékezést segítő ábrák készítése.
- Gondolkodási funkciók és műveletek erősítése: az ismeretek rendezése, fogalmi gondolkodás megalapozása. Egyszerűbb kijelentések, tagadások igazságtartalmának eldöntése. Algoritmusok követése. Okok keresése, egyenlőségek megoldása következtetéssel.
- Fogalmak viszonyának rendezése alá- és fölérendeléssel. Rendszerezést segítő eszközök megismerése.
- A tanulás eszközeinek tervszerű használata. Tanári, tanulói segítség adekvát kérése, célszerű használata.
- Tanult algoritmusok felismerése, ismeretek mozgósítása műveleti szinten modellkövetéssel.

- Összetett műveletekben jelentkező problémák segítséggel, majd segítség nélkül való felismerése, megbeszélése, megoldása a tanult algoritmusok mentén. Az eredmény ellenőrzése.
- A gondolkodás fejlesztését, a megjegyzés technikáit segítő módszerek megtalálása, alkalmazása: események megjelenítése gráfokkal és ábrákkal. Alakzatok reprodukálása kiegészítéssel. Elemek sorozatba rendezése. Fogalmak alkotása segítséggel.
- A közös cselekvéshez, munkához szükséges tulajdonságok, képességek fejlesztése, szokások kialakítása.

A tanulók értékelésének elvei

- A tanuló munkájának folyamatos megfigyelése, a tapasztalatok, mérések regisztrálása
- A tanuló személyisége alakulásának, a tanulási képesség fejlődésének figyelembe vétele.
- A szöveges és szummatív értékelés alkalmazása.
- A dicséret, a biztatás alkalmazása a tanulói motiváció erősítésére.
- Év végi szintmérés, szummatív és szöveges értékelés.

A szakasz végére elvárható követelmények

- A tanuló használja a matematika nyelvét a gondolkodási műveletek végzésekor.
- Legyen biztos szám- és műveletfogalma az adott számkörben.
- Tudjon összetett szöveges feladathoz megoldási tervet készíteni, több megoldást keresni.
- Tudjon összehasonlítani racionális számokat.
- Legyen képes összefüggések felfedezésére a szabály kiválasztásánál, különböző módon tudjon sorozatokat folytatni az adott számkörben.
- Használja a logikai kifejezéseket.
- Ismerje a statisztikai adatok feldolgozásának, rendezésének módját.
- Legyen képes adott szabályú táblázatot kiegészíteni, adatokat ábrázolni koordináta-rendszerben. Tudjon grafikont készíteni leolvasott adatok alapján.
- Legyen képes megállapítani a valószínűségi játékok és kísérletek kimenetelét.
- Ismerje a fogalmakat.
- Ismerje a testek és síkidomok tulajdonságait, alkotórészeit.
- Tudjon területet, felszínt számolni, ismerje a terület mértékegységét.
- Tudjon szerkeszteni a geometriai alakzatokat.
- Tudjon síkidomot tükrözni, kicsinyíteni, nagyítani.

INFORMATIKA

Témák, altémák	Szakaszok – évfolyamok			
	Kezdő szakasz (3–4. évfolyam)	Alapozó szakasz (5–6. évfolyam)	Fejlesztő szakasz (7–8. évfolyam)	Megszilárdító szakasz (9–10. évfolyam)
Számítástechnika				
A számítástechnika alapjai	x	x	x	
Számítógép-kezelési alapismeretek		x	x	
Algoritmusok		x	x	x

Dokumentumkészítés				X
Adatkezelés				X
Táblázatkezelés				X
Számítógéppel problémamegoldás	segített			X
Számítógépes hálózat				X
Könyvtárhasználati ismeretek				
Dokumentumismeret			X	X
Általános könyvtárhasználati ismeretek	X	X	X	X

KEZDŐ SZAKASZ (3–4. évfolyam)

Célok

- Bevezetés az informatika – közvetlenül érzékelhető – világába.
- Az információszerzés, -feldolgozás, -átadás szerepének felfedeztetése a mindennapi életben.

Feladatok

- Az érdeklődés felkeltése a számítógéppel végzett tevékenység iránt.
- Jelenségek, cselekvések gyűjtése algoritmusokra, közvetlen tapasztalatszerzés alapján.
- A közvetlenül tapasztalt algoritmusokban „talált” adatok értelmezése.
- A tájékozódási képesség fejlesztése a közvetlen környezetben előforduló jelek üzenettartalma alapján.
- Felfedező keresés az életkornak megfelelő könyvtári ismerethordozókban.

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

- Közvetlen tapasztalatszerzés: irányított megfigyelések, szempontok alapján. Algoritmusok olvasása, rendezése.
- Gyűjtött információk rendezése, csoportosítása, papíralapú táblázatok készítése.
- Csoportmunkák.

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
A számítástechnika alapjai	<p>Jelek és kódok – a környezetben való tájékozódás irányai.</p> <p>Információs játékok – az információ jelentősége: találós kérdések, kereső, érzékelő játékok.</p> <p>Tapasztalati úton jelenségek gyűjtése a sorrendiségre, tulajdonságok felismerésére, ellentétpárok létrehozása.</p> <p>Játékos algoritmusok-irányjátékok a tanteremben, a szabadban, helymeghatározások relációk alapján.</p> <p>Hétköznapi algoritmusok – algoritmusok megfigyelése a mindennapos cselekvésekben.</p> <p>Közlekedés, vásárlás, napi-, hetirend.</p> <p>A megfigyelt cselekvési sorok képi ábrázolása jelekkel, mozgások megadott irányban, lejegyzés.</p> <p>Az iskolai élet jelei, beszélő képek, piktogramok.</p> <p>Látogatás a számítástechnika-teremben –a felsőbb évfolyamok tanulói tevékenységének megfigyelése.</p>
Könyvtárhasználati	<p>Könyvespolc berendezése az osztályban.</p> <p>Képes könyvek, gyermekfolyóiratok válogatása, nézegetése, olvasgatása.</p>

<p>alapismeretek</p>	<p>Témák megkeresése tartalomjegyzék alapján. Beszélgetés a látottakról, olvasottakról, átélt élményekről. Látogatás az iskolai könyvtárban, könyvkeresés a szabadpolcon. Ismerkedés a könyvtári információs feliratokkal, jelekkel. A könyvtár használata helyben, adott témához könyv, folyóirat keresése, olvasgatás – a betűrendes keresés, beszámolás az olvasottakról. A könyvtári viselkedés szabályai.</p>
-----------------------------	--

A tantárgy kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs célú feladatai

- Térbeli, időbeli tájékozódó képesség fejlesztése.
- Megfigyelő, felismerő képesség fejlesztése.
- Vizuális és akusztikus érzékelés fejlesztése.
- Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés műveleteinek gyakorlása.
- Szerialitás a cselekvésben.

A tanulók értékelésének elvei

- Az értékelés fejezze ki a tanuló önmagához mért fejlődését, differenciált, személyre szóló, a tanuló fejlettségéhez, állapotához igazított legyen.
- Az értékelés alapja:
 - a tantárgyi specifikumoknak megfelelő – begyakorolt – tanulási és munkaszokások ismerete,
 - a cselekvésekben való közreműködés,
 - aktivitás, érdeklődés,
 - együttműködés.

A szakasz végére elvárható követelmények

- A mindennapi életben szerzett közvetlen tapasztalatok alapján ismerje fel cselekvésekben, tevékenységekben az azonos elemek azonos sorrendben való megjelenését.
- Ismerje fel a közvetlen környezetében található jelek és kódok üzenettartalmát.
- Érdeklődéssel, örömmel vegyen részt a könyvekkel, folyóiratokkal kapcsolatos különböző tevékenységekben.
- Tudjon a tantárgyakban tanultakhoz kapcsolódóan adott témához nyomtatott könyvtári ismerethordozót keresni.

ALAPOZÓ SZAKASZ (5–6. évfolyam)

Célok

Az informatikai ismeretek, az informatikai környezet tudatos használatának alapozása.

Feladatok

- A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás, a legszükségesebb perifériák megismerése.
- A gyakorlati életben használt legfontosabb írásos dokumentumok gépi megvalósítása.
- Problémák informatikai jellegű megfogalmazása.
- Adott feladat megoldásához algoritmusok keresése, megválasztása.
- Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismerése.

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

- Ismerkedés az adott informatikai környezettel. A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás ismert programokon keresztül.
- Számítógépes játékok, egyszerű szoftverek használata.
- Információ kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel.
- Egyszerű rajzos dokumentumok „kép- és betűnyomdák” készítése.
- Az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezetében való eligazodás.

- Felfedező keresés az életkornak megfelelő információhordozókban.
- A főbb dokumentumfajták megkülönböztetése, tartalmának és adatainak megállapítása.
- Rajzolás.
- Gyűjtőmunka.
- Dokumentumválasztás.
- Adatgyűjtés – játék az adatokkal, csoportosítás, rendezés, összehasonlítás, elemzés.

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
<p>Számítástechnika</p> <p>A számítástechnika alapjai. Számítógép-kezelési alapismeretek. Algoritmusok</p>	<p>A működő számítógép megfigyelése, a használathoz szükséges billentyűk funkciójának tapasztalati megismerése. Változások megfigyelése, létrehozása. Egyszerű játékprogramok, készségfejlesztő programok használata. A számítógép használatának rendje, biztonsági tudnivalók. Jelek és kódok – a kódolás, dekódolás –, titkosítás készítése, megfejtése. Régi korok képi és írásos üzenetei. Üzenetek osztálytársaknak, barátoknak, szülőknek rajzzal, képpel, írással. Információ képekben – állóképek, mozgóképek. Számítógépes alkotásokból nyerhető információk tapasztalat útján történő megismerése. Algoritmus és számítógép: játékos számítógépes környezetben algoritmusok értelmezése. Mozgások létrehozása a képernyőn irányítással, adott útvonal bejárásával. A billentyűzet és az egér használata – egyszerű rajz és rövid szöveg megjelenítése a képernyőn.</p>
<p>Könyvtárhasználati alapismeretek</p>	<p>A könyvtári kölcsönzés: adott témához keresés szerző és cím alapján. A kölcsönzés szabályai. Ismerkedés a katalógussal. Egyéb ismerethordozók használatának lehetősége a könyvtárban.</p>

A tantárgy kiemelt habilitációs/rehabilitációs célú feladatai

- Szabályfelismerés, tervező, rendszerező, döntési képesség fejlesztése.
- Csoportosítások, következtetések.
- Algoritmikus és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
- Pontosság, finommotorika fejlesztése.

A tanulók értékelésének elvei

- Az értékelés fejezze ki a tanuló önmagához mért fejlődését, legyen differenciált, személyre szóló, a tanuló fejlettségéhez, állapotához igazított.
- Az értékelés alapja:
 - a tantárgyi specifikumoknak megfelelő – már begyakorolt – tanulási és munkaszokások,
 - a cselekvésekben való részvétel, a részvétel önállósága,
 - kezdeményező készség, aktivitás,
 - a feladatmegoldások tudatossága.

A szakasz végére elvárható követelmények

- Legyen képes néhány lépésből feladatsor algoritmusának összeállítására.
- Tudjon egyszerű, elsősorban rajzos titkosírást készíteni, megfejteni.
- Legyen tájékozott a képi információforrások körében.
- Fokozódjon érdeklődése, aktivitása a számítógéppel végzett tevékenység iránt.
- Legyen képes változások létrehozására a képernyőn.

- Ismerje a billentyűzet és az egér használatát, tudjon egyszerű rajzot és rövid szöveget megjeleníteni a képernyőn.
- Növekvő önállósággal legyen képes az iskolai könyvtár használatára.

FEJLESZTŐ SZAKASZ (7– 8. évfolyam)

Célok

- Az információs kultúra alapjainak tevékenységcentrikus, gyakorlatorientált megismerésével a tanulók hozzásegítése a munkájukhoz, az életvitelük alakításához szükséges információk korszerű, gyors megszerzéséhez, feldolgozásához és alkalmazásához.

Feladatok

- A számítógépes környezet elemeinek megismerése.
- A számítógép perifériás egységeinek megismerése
- Az informatikai alapfogalmakkal való megismerkedés.
- Az operációs rendszer fogalmával, szerepével és funkcióival való megismerkedés.
- Egyszerű számítógépes programok használata.
- Készségfejlesztő és oktatóprogramok használatának megismerése, logikai játékok használata.

Fejlesztési feladatok tevékenységek, tanulásszervezés

- Egyszerű zenés alkalmazások, animációk elkészítése és használata.
- A feladatok megoldásához szükséges, mások által összeépített alkalmazói környezet használata.
- Adatok csoportosítása, értelmezése.
- Közhasznú információforrások értelmezése, felhasználása.
- Informatikus eszközökkel történő problémamegoldás gyakorlása.
- Egyszerű problémák megoldása szükség szerint segítséggel.
- Egyszerűbb algoritmusok felismerése, megfogalmazása, végrehajtása.
- Mindennapi adatok leírása.
- Információszerzés az Internetről, irányított keresés
- Az új informatikai eszközöket alkalmazó média egyes lehetőségeinek megismerése.
- Szabadon felhasználható források megismerése.
- Személyi információk, személyes adatok fogalmának tisztázása.
- Az informatikai eszközök alkalmazásának etikai kérdései.
- Szöveg készítése.
- Bibliográfia készítése.
- Tantárgyi-, tanulmányiátlag-számítás.
- Saját mágneslemez készítése.
- Szakkatalógus böngészése.
- Saját hivatalos irat (pl. önéletrajz, pályázat) készítése.

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Számítástechnika	

A számítástechnika alapjai	A számítógép története – korai számolóeszközök. Az elektronikus számítógépek fejlődése. Az informatikatörténet magyar vonatkozásai. A kalkulátor használata: egyszerű matematikai műveletek elvégzése. Számítógép-kezelési alapismeretek: a számítógép perifériális egységeinek, funkcióinak megismerése.
Számítógép-kezelési alapismeretek	Az operációs rendszer alapműködésének, alapvető parancsoknak a megismerése, futtatás, keresés, másolás. Mágneslemez formázása. A számítógépes információ tartalma, adat és jel közötti összefüggések.
Algoritmusok	Algoritmusok leírása szöveggel, rajzzal – játékos számítógépes környezet alkalmazásával. Egyszerű algoritmus kódolása. Algoritmus kipróbálása kész programokban. Gyakori problémák algoritmusai: nagyság szerinti rendezés, elemek keresése szempontok alapján, tantárgyi átlag, osztályátlag.
Könyvtárhasználati ismeretek	
Dokumentumismeret	Különböző dokumentumfajták megismerése, csoportosítása, szerepe a tantárgyi ismeretszerzésben: könyv, sajtótermékek, audiovizuális dokumentumok. Formai, szerkezeti jellemzők
Általános könyvtárhasználati ismeretek	A szabadpolcos könyvtári állomány. A kézikönyvtár használata. Direkt tájékoztató eszközök: lexikonok, enciklopédiák. Indirekt tájékoztató eszközök: a betűrendes katalógus használata szerző és cím szerint.

A tantárgy kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs célú feladatai

- Érzékszervi megismerések.
- Térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése.
- A figyelem, az emlékezet, az akarat, az alkotó képzelet fejlesztése.
- A gyors, pontos, koordinált mozgásos reagálóképesség.
- Felismerő, rendszerező képesség, szerialitás fejlesztése.
- Analízis, szintézis.
- Algoritmikus, problémamegoldó gondolkodás.

A tanulók értékelésének elvei

- Az értékelés kifejezi a tanuló önmagához mért fejlődését, differenciált, személyre szóló, a tanuló fejlettségéhez, állapotához igazított.
- Az értékelés alapja nem csupán az adott helyzetnek való megfelelés, hanem a tantárgyi specifikumoknak megfelelő – már begyakorolt – tanulási és munkaszokások alkalmazása.

Az értékelés alapja:

- a számítógépes környezet elemeinek ismerete,
- a számítógép perifériás egységeinek és a tanult informatikai alapfogalmak ismerete,
- az egyszerű számítógépes programok használata segítségével,
- az alkalmazott készségfejlesztő és oktató programokkal való tevékenység,
- képes-e a megismert oktatóprogramokkal a program kívánalmai szerint tevékenykedni.

A szakasz végére elvárható követelmények

- A tanulónak legyen ismerete a számítástechnika múltjáról, a jövőben betöltött szerepéről.

- Ismerje fel a számítógép perifériális egységeit, ismerje fel alapvető funkcióit.
- Legyen tájékozott a kalkulátorral való számolásban.
- Legyenek elemi gyakorlati tapasztalatai az algoritmusok leírási lehetőségeiről.
- Ismerje fel egy-egy algoritmus jelölését.
- Legyen képes tanári segítséggel algoritmusok megjelenítésére játékos számítógépes környezetben.
- Legyen képes a legfontosabb könyvtárban található dokumentumfajták megnevezésére, megkülönböztetésére.
- Legyen képes információk keresésére lexikonokból, gyermekenciklopédiákból.
- Legyen képes funkcióhoz kapcsoltn néhány egyszerű parancs bevitelére.
- Tudjon kész programba adatokat beírni, eredményeket értelmezni.
- Legyen képes tanári segítséggel értelmezni egyszerű ismétlődéseket, elágazásokat tartalmazó algoritmusokat.
- Tudjon segítséggel készségfejlesztő és oktató programokat futtatni.
- Ismerje a lakóhelyi (vagy legközelebbi) közkönyvtárat.
- Használjon a tanuláshoz többféle könyvtári dokumentumot.
- Legyen képes segítséggel a könyvtárban adott témában keresni, betűrendes katalógust használni.

KÖRNYEZETISMERET

Témakörök ütemezése

	Bevezető szakasz (1–2. évf.)		Kezdő szakasz (3–4. évf.)	
	1.	2.	3.	4.
Megismerési módszerek alapozása	x	x	x	x
Tájékozódás az élő és élettelen természetről	x	x	x	x
Tájékozódási alapismeretek	x	x	x	x
Testünk és egészségünk	x	x	x	x

Célok

- Az élővilág és környezete kapcsolatainak, egymásra utaltságának tudatosításával a korszerű, elemi természettudományos műveltség alapozása.
- A természet megszerettetése, kincseinek megóvása, az élő és élettelen környezet iránti érzékenység és felelősség kialakítása során a környezetvédő magatartásra nevelés.

Feladatok

- Alapozza meg a természethez, a közösséghez, a szülőföldhöz, a hazához tartozás örömet és az ehhez kapcsolódó felelősségérzetet.
- Keltse fel a tanulók érdeklődését közvetlen és tágabb környezetük tárgyai, jelenségei iránt. Motiváljon a gyermeki kíváncsiságra, a tapasztalatszerzésre, az együttműködésre környezete megismerésében.
- Ismertesse meg elemi szinten az élőlények sajátosságait, a közvetlen természeti környezet változásait, jelenségeit.
- Segítse a tanulók tér- és időbeli tájékozódóképességének fejlődését.
- Mutassa be az élő és élettelen természet szépségét, sokszínűségét és érzékeltesse a körülöttünk lévő természet egységét.
- Ismertesse meg a természet megfigyelésére alkalmas – életkoruknak megfelelő – módszereket.
- Fedeztesse fel a tanulóval, hogy ő maga is a természet része.

- Alakítsa ki az igényt a lakóhely közelében, majd a távolabbi környezetben előforduló élőlények jellemzőinek megfigyeléséhez.
- Sajátíttassa el a biztonságos közlekedés alapszabályait.

A tanulók értékelésének szempontjai

A megismerési módszerek alkalmazása

- Érzékelhető tulajdonságok felismerése, megnevezése, elemi kapcsolatok felismerése.

Térben, időben való tájékozódás

- A kötetlen térben történő tájékozódás biztonsága, pontossága, a térbeli változás érzékelése.
- Az idővel kapcsolatos elemi fogalmak ismerete, a ciklikusság, a periodikusság felismerése (hetek, napszakok, hónapok...).
- Az időbeli változás észlelése, megfogalmazása segítséggel.

Gondolkodási műveletek

- Összehasonlítás, viszonyítás, rendezés, csoportosítás, becslés, mérés – fogalmak használata a tanultak szerint.
- Személyiségfejlődés, önismeret, lakóhelyismeret: tájékozottság a családról, a lakóhelyről – egyszerű jellemzők megfogalmazása,
- Önmaga külső jegyeinek ismerete, tulajdonságok felsorolása, alapvető viselkedési formák elsajátítása, fejlettségnek megfelelő alkalmazása.
- A begyakorolt szokások, tanulási szokásrendek működési szintje.
- A tartós figyelem, az emlékezet, a feladattudat, az együttműködés egyénhez mért fejlődése.

A tantárgy kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs célú feladatai

- Tanulási, viselkedési, megismerési szokások, szokásrendszerek kialakítása.
- A kíváncsiság és az érdeklődés felkeltése, a figyelem, az emlékezet fejlesztése.
- A kommunikáció fejlesztése, kérdésfeltevés, kérdések megfogalmazása.
- A térérzet alakítása, megerősítése, viszonyszavak pontos használata, az idő múlásának érzékelése, felfogása.
- Változás pontos észlelése, értelmezése időben, térben.
- A gondolkodási funkciók, a gondolkodási műveletek fejlesztése.
- A feladat értelmezése, megoldása, irányított ismeretszerzés, feladattartás.

BEVEZETŐ

SZAKASZ

(1–2. évfolyam)

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Megismerési módszerek alapozása	A közvetlen környezet tárgyainak, jelenségeinek megfigyelése, megnevezése. Néhány jellemző tulajdonság felfedezése. Elemi szintű összehasonlítások. Egyszerű változások felfedezése a természetben. Csoportosítás feltűnő tulajdonságok alapján tanári segítséggel. Fokozatos önállósodás az összehasonlítási, csoportosítási feladatok végzésében. A tárgyak jól érzékelhető tulajdonságainak becslése, mérése: nagyobb–kisebb, hosszabb–rövidebb, nehezebb–könnyebb, hidegebb–melegebb, sima–érdes.
Az élettelen természet vizsgálata	Tárgyak csoportosítása fizikai jellemzők alapján (szín, nagyság, anyag, hőmérséklet). A napszakok, az évszakok, az időjárás változásának megfigyelése. Az évszakok változásának nyomon követése. A legfontosabb csapadékformák felismerése. A napi időjárás nyomon követése tapasztalati szinten.

<p>Az élő természet vizsgálata</p>	<p>A közvetlen környezet növényeinek és állatainak megfigyelése. A fa részei. A lombos fa évszakonkénti változásai. Az állatok csoportosítása: kültakaró, mozgás, táplálék, testfelépítés szerint. A tanuló kapcsolata a közvetlen közelében élő növényekkel és állatokkal. A környezet jellemző növényeinek, fák (akác, vadgesztenye, almafa), a kert virágainak (petúnia, muskátli), a zöldségeskert növényeinek (paradicsom, hagyma, retek) felismerése és megnevezése. A főbb növényi részek. Fű, fa, bokor, virágos növények megkülönböztetése. A növények ehető részei. A gyümölcsök vizsgálata: alma, szilva. A környezet állatainak megfigyelése. Néhány emlős (kutya, macska), madár (veréb), hal és rovar megismerése. Csoportosításuk: testfelépítésük, hangjuk, kültakarójuk, élőhelyük, szaporodásuk, könnyen felfedezhető külső jegyeik alapján. Az ember szerepe a növények változásában, az állatok viselkedésében.</p>
<p>Tájékozódási alapismeretek</p>	<p>Egyszerű téri és időbeli relációk, irányok: jobb-bal. A közvetlen iskolai környezet. Közlekedés az iskola környékén és az otthonig. Legfontosabb közlekedési szabályok és magatartási formák. Lakóhelyünk (település) neve. Saját lakcím megismerése. Az időbeli tájékozódás fejlesztése: régen volt, most van, később lesz. A hét napjai. Leggyakoribb ünnepeink periodikus ismétlődése. Ünnepnep-hétköznep. A térbeli tájékozódás fejlesztése. Az iskola helyiségeinek alaposabb ismerete. A környék gyalogos közlekedésének bővülő megismerése. Az iskola címe. A tanárok és osztálytársak neve. Helyes viselkedés a társas kapcsolatokban (család, osztály), szeretet, barátság.</p>
<p>Testünk és egészségünk</p>	<p>Az emberi test fő részei. Az érzékszerveink és védelmük (szemüveg, hallókészülék). A tisztálkodás fő szabályai és eszközei. Elemi ismeretek egészségünk óvásával kapcsolatban. A helyes napirend szerepe az egészséges életmód kialakításában. A testmozgás szerepe a fejlődésben, az egészség megóvásában. Az öltözködés és táplálkozás elemi szabályai. Az iskolai környezet rendjének megteremtése, megóvása. A hulladék elhelyezése az iskolában és az utcán.</p>

Tantárgyspecifikus fejlesztési feladatok

- Percepciós készség, felismerő-, ráismerő-képesség, grafomotoros készség, elemzés képessége, a vizsgálódás képessége, megfigyelőképesség, sorba rendezés, szóbeli kifejezőképesség, kommunikációs változások észrevételének képessége, téri tájékozódás, időbeli tájékozódás képessége.
- Gondolkodási képesség. Becslés, mérés képessége. Elemi szintű általánosítás képessége.
- Megismerési módszerek (tapasztalat, megfigyelés, csoportosítás) alkalmazásának képessége.
- A természettudományos ismeretszerzés képessége. Érdeklődés a természet iránt. Pozitív attitűd.
- Összehasonlítás, csoportosítás képessége. A szűkebb, majd tágabb környezetben való biztonságosabb eligazodás képessége.
- Folyamatos aktivitás, a cselekvésbe ágyazott megismerési tevékenység.

Tevékenységek

- Megfigyelés, vizsgálódás, tapasztalatszerzés.
- A tapasztalatok megfogalmazása szóban, kifejezése rajzban, alkotásban.
- Mérések, becslések, összehasonlítások.
- Szituációs játékok, helyzetgyakorlatok.
- Kiadványok, képes gyermeklexikonok, képek, filmek megtekintése, irányított elemzés, a képi információk értelmezése.
- Egyszerű következtetések megfogalmazása.
- Egyszerű feladatok megoldása, rajzok készítése.

- Gyakorlatok öltözködésre, a test tisztán tartására.
- Közlekedés gyalogosan.

A szakasz végére elvárható követelmények

- Alkalmazza a gyakorolt megismerési módszereket (tapasztalat, megfigyelés, csoportosítás).
- Tudja kifejezni tapasztalatait szóban és rajzban.
- Tudja az időjárás elemeinek, a napoknak, a napszakoknak és az évszakoknak a nevét.
- Ismerje a fő csapadékfajtákat.
- Értse az összehasonlítások során a tanár által használt kifejezéseket, relációkat.
- Használja a téri és idői relációkat jelentő legegyszerűbb kifejezéseket.
- Fokozatosan önállósodjon a gyalogos közlekedésben.
- Ismerje fel és nevezze meg a megfigyelt növényeket és állatokat. Tudja, hogy a növényeknek emberi táplálkozásra alkalmas részeik vannak, melyek az egészséges táplálkozásban fontos szerepet játszanak.
- Vegyen részt az életkorának megfelelő növényápolási és állatgazdálkodási munkákban.
- Fokozódó önállósággal válassza meg az évszaknak, az időjárásnak megfelelő öltözéket.

KEZDŐ SZAKASZ (3–4. évfolyam)

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Megismerési módszerek alapozása	Megfigyelések, összehasonlítások konkrét jegyek, tulajdonságok alapján. Mérések, becslések, az eredmények lejegyzése. Egyszerű összefüggések felismerése. Csoportosítások. Fontos és kevésbé lényeges tulajdonságok megkülönböztetése. Az érdeklődés fenntartása természeti környezetünk iránt. Az elsajátított ismeretszerzési módszerek önálló alkalmazása. Részvétel a tanári kísérletekben. A tanult fogalmak bővülő körének megjelenése a szóbeli beszámolókból. A szerzett tapasztalatok összegzése szóban és írott, rajzolt formában. Kérdések megfogalmazása a természet tárgyaival, élőlényeivel és jelenségeivel kapcsolatosan. Gyűjtőmunka, tablók készítése. Ismeretszerzés tanórán kívüli forrásokból: könyvtár, rádió, újságok.
Az élettelen természet vizsgálata	Az élő és élettelen megkülönböztetése. Néhány anyag tulajdonságainak felfedezése. Vizsgálat: becslés, mérés összehasonlítás. A víz előfordulása a természetben. A halmazállapotok felfedezése megfigyeléssel és a legegyszerűbb kísérleti eszközökkel. Az anyagok vizsgálata érzékszervi úton. A szilárd, folyékony, légnemű fogalma. A levegő az élet feltétele. A levegő tulajdonságai. A hó hatása. Az anyagok viselkedése a hó növekedésekor és csökkenésekor. Az anyagok keveredése, az oldódás megfigyelése.
Az élő természet vizsgálata	Legfontosabb természetű növényeink felismerése, megnevezése. Az ember által felhasznált részeik. Lombos és tűlevelű fák megkülönböztetése. A cserjék megismerése. A cserje és a fa összehasonlítása. Különböző növényi társulások megfigyelése. Az erdő, a mező, a víz és a vízpart növényei. A növények évszakonkénti változása. Állatok csoportosítása élőhely szerint. Vadon élők: erdőben, mezőn, vízparton, vízben élők (emlősök, halak, madarak). Néhány háziállat felismerése, megnevezése, jellemző tulajdonságaik megnevezése. Az állatok szerepe az ember táplálkozásában. A lakóhely környékének jellemző növényei és állatai. Lágy szárú és fás szárú növények. Termesztett növények a lakóhely környékén. A mezőgazdaság ágazatai. Védett természeti értékek a környezetben. Életjelenségek: táplálkozás, légzés, növekedés, fejlődés, mozgás, a környezet változásainak érzékelése, szaporodás. A gyümölcs részei.

	Egy teljes virág részei. Az élővilág és környezetének egymásra utaltsága. Védett természeti értékek.
Tájékozódási alapismeretek	Időbeli tájékozódás bővítése: napi, heti, havi történések időrendbe állítása. Saját élettörténet, a születéstől máig. Az ünnepek periódusos ismétlődése. Téri tájékozódás: a lakás jellemző helyiségei, azok funkciói. A lakosságot kiszolgáló intézmények és üzletek a környéken. A lakóhely és környékének közlekedési eszközei. Rokonok neve, szerepe a családi munkamegosztásban. A tanulók környezetében élők munkájának megismerése. A lakóhely és környéke. A lakóhely közigazgatási, kulturális és egészségügyi intézményei. Felszíni formák, síkság, dombosság, hegység. Felszíni vizek a lakóhelyen és környékén: patak, folyó, tó. Egyszerű alaprajzok, útvonalrajzok, térképvázlat. Fő világtájak. Tájékozódás világtájak szerint. Az iránytű. A nap járásának megfigyelése.
Testünk és egészségünk	A helyes táplálkozási szokások: változatosság, az ételek hőmérséklete, rendszeresség, étkezési rend. Az élvezeti szerek káros hatásai gyermekkorban. A fogmosás. Az érzékszervek védelme. Néhány gyermekkori fertőző betegség. Az orvos és a gyógyszerek szerepe a gyógyításban. Gyermekek, felnőttek, idősek a környezetünkben. Egymásra utaltság. Az ember fejlődésének szakaszai. Az egészséges életmód. A balesetek megelőzése a közlekedésben, az iskolai életben. A fertőző betegségek: terjedésük, megelőzésük. A levegő, a víz és a talaj lehetséges szennyező anyagai lakóhelyünkön. Mit tehet a gyermek környezete védelme érdekében? Környezetvédelmi napok, feladatok.

Tantárgyspecifikus fejlesztési feladatok, tevékenységek és tanulási szokások

Tájékozódás a tudományos megismerésről

- Érdeklődés, motiváció felkeltése, inspiráció a kérdésfeltevésre.
- Egyszerű, játékos megfigyelések, összehasonlítások, csoportosítások, elképzelések, hiedelmek megfogalmazása.
- Egyszerű becslések, mérések.
- Jellemzők számbavétele, változás felismerése.
- Elemi képi és szöveges információk értelmezése irányítással, segítséssel; anyagok és halmazállapotok megkülönböztetése a hétköznapi élet példáival.
- Az élőlényekkel kapcsolatos fogalmak gazdagítása, csoportokba sorolás.

Tájékozódás az élettelen természetről:

- Tájékozódás a térben – térérzet megerősítése, irányok, távolságok, hosszúságok, nagyságrendek becslése, mérése – meghatározása.
- Tapasztalatok, ismeretek gyűjtése a természet könnyen megfigyelhető és felfogható ciklusaival kapcsolatban.
- A mindennapok időviszonyai.
- A helyváltoztatás és az eltelt idő kapcsolata a saját történéseire, életterére vonatkoztatva.
- Állandóság és változás felfedezése irányítással, egyszerű példákkal.
- Elemi tájékozódás a közvetlen környezetben, a szűkebb lakóteremben, lakóhelyen.
- Elemi ismeretek a földrajzi környezetből konkrét tapasztalatokból merítve.

Tájékozódás az életről

- Az élő és élettelen közötti különbség, az életjelenségekhez kötött életértelmezés elemi ismeretei.
- Az ember testrészei, érzékszervei – példák, konkrét tapasztalatok gyűjtésével.
- Törekvés az ember számára fontos egészségmegőrző szokások elsajátítására: egészséges táplálkozás,

tisztálkodás, mozgás.

- Néhány könnyen felfogható példa a környezetnek az ember egészségére gyakorolt hatásaiból.
- Gyermek- és fertőző betegségek, orvosi ellátás a saját tapasztalatból, a történetek elemzése, tudatosítás.

A szakasz végére elvárható követelmények

- Tudjon csoportosítani adott szempontok alapján. Vegye észre, hogy a tulajdonságok egy része fontos, lényegi, míg mások kevésbé fontosak.
- Tudja, hogy a víz és a levegő elengedhetetlen feltétele az élőlények létezésének.
- Tapasztalja meg, hogy a halmazállapotok egymásba átalakulhatnak.
- Fedezze fel az időbeli sorrendiséget a napi, havi történésekkel kapcsolatosan. Tudja az évszakok, hónapok, napok, napszakok nevét.
- Tudja megkülönböztetni a tűlevelű és a lombos fát.
- Legyen képes felsorolni segítséggel az életjelenségeket és az élethez szükséges környezeti feltételeket.
- Sorolja fel kép vagy a valóság alapján a virág és a gyümölcs részeit.
- Vegyen részt növényápolásban és a környezetében lévő állatok gondozásában.
- Fedezze fel, hogy az évszakok változása periodikus változásokat okoz a növények életében.
- Tudja felismerni a különböző élőhelyek jellemző állatait.
- Ismerje fel a háziállatokat képen és lehetőség szerint a valóságban is.
- Tudja, hogy az ember gondoskodik az állatokról és az állatok táplálékot nyújtanak az embernek.
- Ismerje a helyes étkezési rendet és étkezési szokásokat.
- Tudja, hogy betegség esetén orvoshoz kell fordulnia.
- Használja tudatosan a szemétygyűjtőket.
- Tájékozódjon biztonságosan az iskola épületében és a lakásban.
- Ismerje az utat a lakástól az iskoláig.
- Ismerje környezetének legjellemzőbb felszíni formáit és vizeit.
- Használja a földrajzi neveket, ismerje a fő világtájak nevét.

Témakörök ütemezése

Témakörök	Szakaszok – évfolyamok		
	Alapozó szakasz (5–6. évfolyam)	Fejlesztő szakasz (7–8. évfolyam)	Megszilárdító szakasz (9–10. évfolyam)
Környezetünk történelmi és társadalmi jellemzői	x	x	x
A múlt történelme és társadalmi	x	x	
Korunk történelme és társadalmi		x	x

A témakörökhöz tartozó tartalmak tagolása

Tartalmak	Alapozó szakasz	Fejlesztő szakasz	Megszilárdító szakasz
Környezetünk történelmi és társadalmi jellemzői Közvetlen környezetünk	x	x	x
A lakóhelytől a nagyvilágig	x	x	x
A múlt történelme és társadalmi	x		
A múlt megismerése	x		
Élet az őskorban	x		
Élet az ókori keleten	x		
Az ókori görögök	x		
Az ókori rómaiak	x		
A magyar történelem kezdetei	x		
Élet a középkori Európában	x		
Magyarország az Árpád-házi uralkodók idején	x		
Magyarország az érett középkorban	x		
A virágzó középkor Magyarországon	x		
Az újkor kezdete Európában	x		

Magyarország az újkor hajnalán	x		
A polgári átalakulás kora		x	
Polgárosodás Magyarországon		x	
A kiegyezés kora		x	
A késő újkor Európában		x	
Az első világháború		x	
A trianoni Magyarország		x	
A jelenkor kezdete, két háború között		x	
A második világháború. Hazánk a háborúban		x	
Korunk történelme és társadalma		x	x
Hazánk Európában és a nagyvilágban			x
A globalizálódó világ			x
Hazánk, a Magyar Köztársaság			x
A kormányzati rendszer			x
Az állam feladatai			x
Gazdasági ismeretek			x

Célok, feladatok

A tantárgy általános célkitűzése, hogy az 1–4. évfolyamon megalapozott társadalmi ismeretekre építve tárja a tanulók elé, valamint ismertesse meg velük a társadalomban élés múltbeli és jelenkori történéseit, lehetőségeit.

Tudatosodjon a tanulóknál, hogy a történelem tényei, eseményei, az ember megjelenésének kezdeteitől egymással összefüggésben, társadalmi keretek között mennek végbe, és a különböző társadalmak többféle szintű-minőségű társadalmi, emberi létezését biztosítanak.

A tanuló jusson szakszerű, reális történelmi ismeretekhez.

Alakuljon ki a tanuló attitűdje, viszonya önmagához, szűkebb és tágabb környezetéhez, a történelmi múlthoz.

Segítse az oktatás az érzelmileg is megalapozott énazonosság-tudat, valamint a nemzeti és európai identitás kialakulását.

Járuljon hozzá a humán szocializációs, rehabilitációs folyamat eredményességéhez

Biztosítsa azt a jelentőtörténet feldolgozásához nélkülözhetetlen szemléleti megerősítést, miszerint a megelőző korok, társadalmak történéseiből következő változások, azok továbbvitele a történelmi hagyományok megbecsülése mellett minden nemzedéknek feladata. Ennek tudatosodása segíti a jelen ellentmondásos folyamataiban való eligazodást is.

A fentiek szellemében a 9–10. évfolyamon tanított jelenismeret-állampolgári ismeretek felkészíti a tanulókat a demokratikus közéletben való tudatos részvételre, hozzásegíti őket ahhoz, hogy elfogadják a jogilag szabályozott demokratikus viszonyok alapelveit és értékeit.

A tantárgy kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs célú feladatai az alábbiakban

- Ismeretszerzés segítése személyes beszélgetéssel, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyelésével, hallott és olvasott elbeszélő szövegekkel, filmekkel, tömegkommunikációs eszközökkel.
- Az emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelésének, az információgyűjtés technikájának fejlesztése adott

témához az iskolai vagy más könyvtárban.

- Kérdések önálló megfogalmazásának fejlesztése a tárgyalt témával kapcsolatban, a mesehősök és a történelmi szereplők megkülönböztetése, híres emberek, történelmi személyiségek jellemzése.
- A cselekvés és annak következménye közötti kapcsolat felismerésének gyakorlása szituációs játékokban való aktív részvétellel.
- Tapasztalatok szerzése: a valós, a lehetséges és a lehetetlen megítélése (pl. helyszín, idő, szereplők, események kapcsán).
- A tárgyilagos érvelés és a személyeskedés megkülönböztetésére nevelés.
- Saját vélemény érthető megfogalmazásának erősítése mások véleményének meghallgatásával.
- Szóbeli beszámoló-képesség fejlesztése a saját tapasztalatokról, gyűjtőmunkával szerzett ismeretekről.
- Rajzolási képesség fejlesztése történelmi vagy társadalmi témáról.
- Térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése, aktív és passzív szókincs bővítése.
- Ismeretszerzés technikájának fejlesztése a lakóhely hagyományai, múltja, értékei, a magyar állam és a magyar nép történelmének fontosabb fordulópontjain keresztül.

A tantárgy kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs célú feladatai a fejlesztő szakaszban

- Információ gyűjtésének szélesítése adott témához kapcsolódóan az iskolai vagy más könyvtárban, médiatárban, múzeumokban.
- A tanultak alkalmazása új feladathelyzetben.
- A lényegkiemelés fejlesztése írott és hallott szövegekből, adott szempont szerint.
- A fikció megkülönböztetése az igaz történettől.
- Önálló vélemény megfogalmazásának tanulása, érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására.
- Mások véleményének türelmes meghallgatása és figyelembevétele.
- Események, történetek elbeszélésének fejlesztése emlékezetből előszóban.
- Az íráskészség fejlesztése fogalmazás készítésével adott történelmi-társadalmi témáról.
- A kreativitás fejlesztése. A megjegyzés, felidézés technikáinak kimunkálása, rajzos ábrák készítése.
- Térben-időben való tájékozódás fejlesztése időmeghatározással, más ismert jelenségre, eseményre való utalással (pl. a honfoglalás után, Mátyás uralkodása idején); az idő ábrázolásával (pl. időszalag készítése); a térkép legfontosabb elemeinek felismerésével: vizek, domborzati jelölések, államhatárok, települések.
- Ismeretszerzés technikáinak továbbfejlesztése.

A tantárgy kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs célú feladatai a megszilárdító szakaszban

- Ismeretszerzés technikáinak fejlesztése különböző írásos forrásokból, információk gyűjtése az interneten.
- A legfontosabb történelmi, társadalomtudományi kézikönyvek, lexikonok ismeretének és használatának megszilárdítása.
- A kritikai gondolkodás fejlesztése többféleképpen értelmezhető szöveg jelentésrétegeinek feltárásával, különféle társadalmi-történelmi jelenségek összehasonlításával.
- Történelmi szereplők, társadalmi csoportok, intézmények viselkedésének elemzése.
- Feltevések megfogalmazása, összefüggések felismerésének fejlesztése az egyének, csoportok és intézmények viselkedésének mozgatórugóiról.
- Társadalmi, történelmi eseményekről, jelenségekről és személyekről szóló önálló vélemény megfogalmazási képességének erősítése.
- Különböző értékrendek összehasonlítása, a saját értékek tisztázása.
- A megismert jelenségek rendezése: okok és okozatok, hasonlóságok és különbözőségek, szándékok és következmények szerint.
- A kommunikációs képesség fejlesztése, a tanultak gyakorlása, automatizálása az alábbi tevékenységekkel: a vita

során véleménykülönbségek tisztázása, a saját álláspont gazdagítása, továbbfejlesztése mások véleményének figyelembevételével. A különböző információforrások elemzéséből levont következtetések, illetve különféle társadalmi-történelmi összefüggések szóbeli kifejtése.

- Történelmi, társadalmi témák vizuális ábrázolása. Önállóan gyűjtött képekből tabló készítése.
- Térben-időben való tájékozódás fejlesztése, szókincs bővítés a történelmi korszakok, periódusok nevének használatával a történelmi idő tagolására, események, jelenségek, személyek stb. időrendbe állításával, a történelmi tér változásainak leolvasásával különböző térképekről.
- Ismeretszerzés elsajátított technikáinak gyakorlása.
- Elemzés, összefüggéslátás, ok-okozat feltárása.

A tanulók értékelésének elvei

- Folyamatos ellenőrzés, értékelés, egyéni szükséglethez igazodó segítségnyújtás jellemezze a tanítás-tanulás folyamatát.
- Az ellenőrzés és értékelés legyen sokszínű, sokirányú, következetes.
- Az értékelés legyen a tanulók számára is informatív jellegű, biztosítsa a további motiváltságot, a személyiség fejlődését.
- Az értékelés megerősítő szereppel bírjon, pozitívumokra épülő legyen.
- A kiinduló diagnosztizáló értékelést kövesse egész évben a folyamatos formatív értékelés.
- Az értékelés alapja mindig az önmagához mért fejlődés legyen, vegye figyelembe az ismeretelsajátítási folyamatban tanúsított aktív részvételt.
- A tanuló egyéni képességeihez, fejlettségéhez, tudásához igazodó egyénre szabott számonkérésen alapuljon.
- A differenciált értékelés kapjon hangsúlyt minden szakaszban.
- Vegye figyelembe a tanuló kritikai gondolkodásának, kommunikációs készségének, időbeli, térbeli tájékozódásának fejlődését.

ALAPOZÓ SZAKASZ (5–6. évfolyam)

Témakör	Tartalom
Közvetlen környezetünk	A családi közösség. Helyem a családban, saját élettörténet, a család múltja, története, generációk. A családfa. Az iskolai közösség. Az iskola múltja, története.
A lakóhelytől a nagyvilágig	A lakóhely ismerete. A lakóhely településformája, természeti szépségei, gazdasági értékei. Kulturális értékek, hagyományok ápolása. Népművészeti, történelmi emlékek, emlékhelyek.
A múlt megismerése	A múlt megismerésének forrásai: tárgyi és írásos emlékek, történelmi gyűjtemények, a múzeumok. A régészek munkája. Az időszámítás – Történetek Jézus életéről. A keresztény időszámítás
Élet az őskorban	Az ember megjelenése a Földön, az ősember nyomában. A gyűjtögető, halászó, vadászó ősember életmódja. Küzdelem a természettel, a tűz szerepe az ősember életében. A földművelő és állattenyésztő ősember életmódja. Az első mesterségek és a csere kialakulása.
Élet az ókori keleten	Egy földműves házában a Nílus partján. Vendégségben a fáraónál. Az egyiptomi iskolában. Történetek Mezopotámiából, Kínából, Indiából. Az emberi összefogás, tudományok és művészetek születése.
Az ókori görögök	Történetek a görög mondavilágból Olimpiai játékok. Az athéni iskolában. A városállamok: Athén és Spárta. Mesterek és művészek.

Az ókori rómaiak	Mondák Róma alapításáról. A rabszolgapiac: szabadok és rabszolgák. Történetek a római császárokról. Róma, az ókori nagyváros. A római iskolában. Rómaiak hazánk területén, megmaradt emlékek a római korból.
A magyar történelem kezdetei	A magyarság születése – a magyarok eredete, mondák és valóság. Vándorlás a pusztákon, az ősmagyarok életmódja. Harcoló őseink. Letelepedés, honfoglalás, 895.
Élet a középkori Európában	Élet a középkori falvakban. Önálló gazdálkodás. Jobbágyság és szolgáltatások. A középkori városok. Céh mesterek és kereskedők. Lovagi élet a középkori várakban. Történetek az egyház szerepéről. A kolostori élet.
Magyarország az Árpád-házi uralkodók idején	A kalandozások kora. Géza és I. István. István koronázása, az államalapítás – 1000–1001. I. (Szent) László és Könyves Kálmán – törvények születnek. II. András – a királyi hatalom gyengülése. A tatárjárás, a muhi csata. IV. Béla, a második honalapító. Az Árpád-kor műveltsége és művészete. Az Árpád-ház kihalása.
A virágzó középkor Magyarországon	Az Anjouk kora – Károly Róbert gazdasági intézkedései. Nagy Lajos birodalma. Zsigmond király. A parasztok elégedetlensége – felkelés Erdélyben. A hazánkat veszélyeztető külső támadások. Hunyadi János a török ellen. Nándorfehérvár, 1456. Hunyadi Mátyás. Kultúra és művelődés Mátyás udvarában. Dózsa György a parasztok vezére, 1514. A mohácsi vész, 1526. Buda török kézen, 1541. Az ország három részre szakadása.
Az újkor kezdete Európában	Nagy földrajzi felfedezések, 1492. Felfedezők és hódítók, leigázott népek. Történetek a kor emberének gondolkodásáról – reformáció, ellenreformáció.
Magyarország az újkor hajnalán	Élet a török hódoltságban, a királyi Magyarországon és a független Erdélyben. A végvárak dicsősége, élet a végeken. Nagy várvédők, kiemelkedő személyiségek. Függetlenségi harcok. „Istennel a hazáért és a szabadságért” – II. Rákóczi Ferenc szabadságharca 1703–11. A szatmári béke és következménye.

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

- A tanuló környezetére vonatkozó közvetlen megfigyelések, tapasztalatok gyűjtése, beszámolás a megfigyelési szempontok alapján.
- Közvetett ismerethordozók – képanyagok, fényképek gyűjtése, válogató, összehasonlító, rendező tevékenységek.
- Történetek, mondák olvasása, dramatizálása.
- Történelmi szituációk eljátszása, megjelenítése.
- Egyszerű korabeli írásos források (legendák, krónikák) olvasása, kérdések megfogalmazása. Történetek mesélése. Rajzos illusztrációk készítése. Rajzos történelmi naplót összeállítása.
- Múzeumok, gyűjtemények látogatása, rajzos, 1-2 mondatos beszámoló készítése. Kiállítási anyagok – rajzok, makettek, képanyagok – összeállítása az egyes korok jellegzetes ruházataiból, használati eszközeiből. Jellemzések, példák felsorolása. Tananyag, tananyagrészt elmondása kérdések segítségével.
- Tapasztalatszerzés bővítése, képi információk gyűjtése adott témáról, válogató, összehasonlító, rendszerező tevékenység, tablók, képes időszalagok készítése.
- Manipuláció képes időszalagon képekkel.

A szakasz végére elvárható követelmények

- A tanuló legyen tájékozott saját életeseményei alapján a múlt–jelen–jövő relációs rendszerben.
- Ismerje saját helyét, szerepét a családjában.

- Mutassa be az iskolai közösséget közvetlen tapasztalatszerzés, saját élmény alapján.
- Meséljen családjá és iskolája múltjából érdekes történeteket.
- Ismerje lakóhelyének településformáját, természeti szépségeit, gazdasági értékeit. Legyen képes ezek rövid szöveges bemutatására.
- Tudjon biztonságosan tájékozódni és közlekedni lakóhelyén.
- Ismerje és használja a lakóhely művészeti és kulturális szolgáltatásait.
- Tudjon különbséget tenni a történelem különböző megismerési forrásai között.
- Legyenek elemi összehasonlító fogalmai a távoli korban és a ma élő emberek életmódjáról.
- Ismerje fel a tanult korokat – ruházatot, használati tárgyakat, jellegzetes épületeket – képről.
- Legyen képes beszélni Jézus születéséről, a kereszténység kialakulásáról.
- Értékelje a Biblia jelentőségét, tudjon elmondani bibliai történetet.
- Mondja el önállóan a megismert mondák, legendák, történetek tartalmát.
- Tudjon különbséget tenni a történetek mesei és valóságos eseményei között.
- Legyen képes segítséggel rajzos beszámolókat készíteni.
- Ismerjen fel és nevezzen meg hazánk őskori és ókori emlékeiből legalább kettőt képről, filmről.
- Tudja leolvasni, megmutatni a képes történelmi atlaszban a tanultakkal összefüggő történelmi helyeket.
- Olvassa le és mutassa meg vándorló őseink állomáshelyeit.
- Ismerje a letelepedés, a honfoglalás évszámát, valamint fontosabb emlékhelyeit.
- Tudjon érzelmileg azonosulni a honfoglalással, a magyarság életében betöltött szerepével.
- Tudja megnevezni a tanult korok uralkodóit, beszéljen tetteikről.
- Legyen képes tanári rávezetéssel ok-okozati összefüggések felismerésére, következtessen a tanulságokra.
- Legyen képes példákkal illusztrálni az ország fennmaradásának, a magyarság megmaradásának küzdelmeit.
- Legyen képes ismereteit bővíteni forrásanyagok felhasználásával, olvasson rövid részleteket a tananyaghoz kapcsolódóan.
- Tudja a tanult évszámokat az időszalagon elhelyezni, az események helyszíneit a térképen megmutatni.
- Mondjon példákat a történelmi események művészeti megjelenítésére.

2.2.18.1.14

2.2.18.1.15 FEJLESZTŐ SZAKASZ (7–8. évfolyam)

Témakör	Tartalom
A lakóhelytől a nagyvilágig	A lakóhely társadalma. Jellegzetes társadalmi csoportok a lakóhelyen. A helyi közösségek tevékenysége a lakóhely életében, részvételi lehetőségek. A helyi ügyintézés szinterei a lakóhelyen. Intézmények, szolgáltatások – családsegítő szolgálat, munkaügyi szolgálat, polgármesteri hivatal. Az ügyintézés folyamatai.
A polgári átalakulás kora	Találmányok és feltalálók. Az ipari forradalom és hatása a társadalomra és a gazdaságra. Történetek a nagy francia forradalomról, Napóleonnól.
Polgárosodás Magyarországon	Hazánk a Habsburg Birodalom részeként. A soknemzetiségű ország. Mária Terézia és II. József uralkodásának hatása a gazdasági életre. A reformkor politika irányítói – Széchenyi, Kossuth a társadalom átalakításáért.

	A reformkori országgyűlések. Nemzeti kultúrának kibontakozása, jeles személyiségek. 1848. március. 15. A forradalom eseményei. Nemzetiségi törekvések kibontakozása, polgári törvények. A szabadságharc legfontosabb eseményei, eredményei.
A kiegyezés kora	Programok és intézkedések a szabadságharc bukása után. A kiegyezés. Gazdasági felzárkózás. Budapest – a világváros születése. A millennium. „Boldog békeidők.”
A késő újkor Európában. Az első világháború	Versenynben a világ felosztásáért. Az első világháború. 1914–18. Frontvonalak – villámháború, állóháború, a hátország. Forradalom, hatalmi átrendeződés Oroszországban. Győztesek és vesztesek.
A trianoni Magyarország	A trianoni békeszerződés és következményei. Élet a Horthy-Magyarországon. Társadalmi, politikai megmozdulások. Az őszirózsás forradalom és a Tanácsköztársaság – helytörténeti vonatkozások.
A jelenkor kezdete, két háború között	A nagy gazdasági világválság Európában – túltermelés, következmények. Háborús készülődés – Németország világhuralmi tervei.
A második világháború. Hazánk a háborúban	A II. világháború eseménytörténete 1939–45 – a fordulópontok. A háború befejezése, a párizsi béke. Hazánk a háborúban, a német megszállás, helytörténeti vonatkozások.
Korunk történelme	Földünk a második világháború után – a megosztott világ. A hidegháború, fegyverkezés, katonai, gazdasági szövetségek, kommunista diktatúrák. Hazánk a vesztes háború után. A pártállam kialakulása. Új kormányprogram – Nagy Imre. Forradalom és szabadságharc 1956 – helytörténeti vonatkozások. A Kádár-korszak. A pártállam összeomlása – vissza a demokráciához. A békés rendszerváltás – a Magyar Köztársaság létrejötte 1989. október 23. A demokratikus intézményrendszer kialakulása – az Antall-kormány megalakulása.

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

- Írásos anyagok tanulmányozása, elemzése, célszerű válogatása.
- A helyi hírek, újságok figyelése, gyűjtés, rendszerezés, beszámoló.
- Különböző térképek használata. Feladatvégzés térképvázzalokkal.
- Fogalmi szemléltető eszközök – szókérttyák, mondatkérttyák használata, rendszerezése. Jellemzők, példák válogatása adott tananyaghoz.
- Történetek dramatizálása, rendezés, szereplés, tudatos szerepválasztással. Tananyag, tananyagrészek önálló elmondása, kérdések megfogalmazása. Tematikus rajzok készítése.
- Időszalag, időtáblázatok használata.
- Szituációs játékok, dramatikus feldolgozások. Beszélgetések, vélemények megfogalmazása, ütköztetése, vita.
- Történelmi visszaemlékezések meghallgatása. Forrásanyagok keresése, felhasználása.
- A lakóhelyi információk gyűjtése, a gyűjtött anyag felhasználása beszámolókbán, önálló feleletekben. Tananyagról vázlatkészítés.
- Történelmi témájú regényrészek, filmek, dokumentumfilmek megtekintése, beszélgetés, érzések, vélemények megfogalmazása.

A szakasz végére elvárható követelmények

- Tudjon megnevezni a lakóhelyén működő helyi közösségeket, ismerje alapvető tevékenységeiket, mondjon gyakorlati példákat.
- Ismerje lakóhelyén a lakossági ügyintézés intézményeit, tudja hova, milyen ügyben lehet fordulni.
- Tudja kezelni a kiemelkedő személyiségekről gyűjtött életrajzi adatokat.

- Legyen képes szóban felvázolni rövid életrajzi portrét egy általa példaképnek tartott történelmi személyiségről.
- Ismerjen fel az egyes korok eseményei között történelmi összefüggéseket, készítsen azokról vázlatot.
- Ismerje a legjellegzetesebb reformkori személyiségek nézeteit, érveljen, vitázzon a megismert tények alapján.
- Tudjon összefüggéseket említeni a világ- és a magyar történelem eseményei között. Az ok-okozati összefüggések felismeréséből, a következtetésekből legyen képes elemi ítéletalkotásokra.
- Megadott szempontok alapján elemezze a társadalmi, gazdasági változásokat, konkrét példákkal mutasson rá a fejlődésre.
- Tudja a tanult történelmi évszámokat.
- Jártasság szintjén használja a képes történelmi atlaszt.
- Ismerje fel, hogy népünk számára milyen gazdasági, társadalmi veszteségeket jelentett a háborúban való részvétel.
- Legyen képes a térképről önállóan leolvasni a háborús eseményeket, használja fel a térképet szóbeli feleletéhez.
- Utasítsa el a nemzeti, faji gyűlöletet.
- Legyen magatartásában megnyilvánuló magyar és európai azonosságtudata.
- Ismerjen néhány történelmi témájú irodalmi művet, filmet.
- Legyen képes tankönyvből önállóan felkészülni, könyvtárban forrásanyagot keresni, irodalmi ismeretei alapján illusztrációkat gyűjteni adott témához.
- Alkalmazza a tanulás során gyűjtött anyagot, a kortársak visszaemlékezéseit.

TERMÉSZETISMERET

Tantárgyak és szakaszok

ALAPOZÓ SZAKASZ Témakörök ütemezése

Tantárgyak – szakaszok					
Alapozó szakasz		Fejlesztő szakasz		Megszilárdító szakasz	
5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam	9. évfolyam	10. évfolyam
Természetismeret (hon- és népismeret)		Természetismeret – Biológia, egészségtan Természetismeret – Fizika, kémia		Természetismeret – Biológia, egészségtan Természetismeret – Fizika, kémia (hon- és népismeret)	
Témakörök			Alapozó szakasz		
			5. évfolyam	6. évfolyam	
Megismerési módszerek			x	x	
Az élettelen természet anyagai, kölcsönhatások			x	x	
Az élő természet – termesztett növények, tenyésztett állatok			x		
A hazai tájak életközösségei				x	
Természetföldrajzi környezetünk elemei: az időjárás, az éghajlat			x		
Földrajzi ismeretek alapozása – tájékozódás a térképen			x		

Célok

- Természet tudományosan megalapozott, a tanulók által is megfigyelhető, megvizsgálható, a különböző ismeretszerzési forrásokból megerősíthető tudás átadása a környezet tárgyairól, anyagairól, élőlényeiről, jelenségeiről, folyamatairól.

Feladatok

- Az életkornak, a fejlettségnek megfelelő és a sajátos nevelési igényekkel összhangban lévő megismerési módszerek megtanítása.
- A közvetlen környezetben végezhető – természettel kapcsolatos tevékenységek elsajátítása.
- A földrajzi ismeretek tanulásának megalapozása.
- A térképen való tájékozódás kialakulásának segítése.
- A szűkebb és tágabb környezet megismerése iránti igény kialakítása.
- A tanuló tájékozódási képességének (térben, időben és saját személyére vonatkozóan) fejlesztése.
- Az élő és élettelen természet kölcsönös egymásra hatásának, sokféleségének megismertetése.
- A környezetük szépségét érzékelné tudó, azért tudatosan tenni képes emberré nevelés.
- A haza iránti megbecsülés, szeretet, a közösséghez tartozás érzésének felkeltése.

Tantárgyspecifikus fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

2.2.18.1.16 Tájékozódás a tudományos megismerésről

- Rendszeres megfigyelés, vizsgálódás, egyszerű becslés, mérés (önállóan, csoportban), a tapasztalatok megfogalmazása segítségével, különféle információhordozók használata csoportmunkában – irányítás mellett.

Tájékozódás az élő és az élettelen természetről

- A használati tárgyak anyagainak felismerése, az anyagfogalom biztos használata.
- Egyszerű játékok, kísérletek a kölcsönhatásra (a hő, a fény terjedése), a mágnesességre; példák segítségével a hétköznapi folyamatokban tapasztalható energiafajták és energiahordozók megismerése.
- Az élővilág változásának bemutatása; az ember kultúrkörnyezetének értelmezése a növénytermesztésben, az állatok nevelésében.
- Konkrét példák az életközösségekre, az életközösségekben működő kapcsolatrendszer érzékeltetése.

Tájékozódás a közvetlen földrajzi környezetben

- Egyszerű megfigyeléseken, tapasztalatokon alapuló időjárás-megfigyelés, a változások értelmezése; alapvető mérések elvégzése, a folyamatokban megmutatkozó oksági kapcsolat felismerése – tanári irányítással; az időjárás és a halmazállapot-változás közötti kapcsolat felfedezése segítség mellett.
- Tapasztalatok gyűjtése a környezet felszíni formáiról.
- Ismeretek a térképi ábrázolásról, egyszerű tájékozódási gyakorlatok a térképen.
- Képi információk, rövid szemléletes leírások felhasználásával a földrajzi, domborzati, térképi elsődleges képzetek kialakítása.

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Megismerési módszerek	A megismerési módszerek és eszközök. Részvétel a tanári kísérletekben, kísérletezés. Balesetek megelőzése - szabályok. Könyvek, lexikonok, tömegkommunikációs eszközök használata az ismeretszerzésben. Természettudományos alapfogalmak kiépítése, használata. A vizsgálóeszközök adekvát megválasztása, használata. A tapasztalatok lejegyzése.
Az élettelen természet anyagai, kölcsönhatások	Az anyag legfontosabb tulajdonságai szerinti csoportosítás. Az anyagok kölcsönható képessége: a hőhatás, a mechanikai hatás, a gravitáció. Az égés, a fényjelenségek értelmezése példákkal. Halmazállapot-változások kísérleti megfigyelése, összekapcsolása az időjárási jelenségekkel. Ismerkedés konkrét, hétköznapi folyamatokban az energiával, az energiahordozók jelentőségével a hétköznapi életben.
Az élő természet – termesztett növények, tenyésztett állatok	Szántóföldi növények: a búza és a kukorica, egyéb gabonafélék. A zöldségeskert és a gyümölcsös kert növényei. Kártevők a zöldség- és a gyümölcsösben. Az állatok háziállatok története, fontossága. A legismertebb háziállatok és szerepük az ember életében: sertés, szarvasmarha, ló, baromfi. Jellemző testrészeik, kültakarójuk, táplálkozásuk, szaporodásuk, ivadék gondozásuk, mozgásuk. A haszonállatok tartásának, gondozásának módja a ház körül és a nagyüzemekben. Állatvédelem.
A hazai tájak életközösségei	<i>A hazai mezők, rétek, élővilága</i> Jellegzetes növények: gyermekláncfű, csalán, kamilla. Jellegzetes állatok: fehér gólya, mezei nyúl, fürgé gyík. Külső jegyeik, testfelépítésük, mozgásuk, szaporodásuk, alkalmazkodás a környezetben. Tápláléklánc felfedezése a mezők, rétek élővilágában. Emlős, madár, hüllő: csoportokba sorolás. <i>A hazai erdők élővilága</i> Jellemző növényei: tölgyfa, bükkfa, erdei fenyő, kökény, vadrózsa, hóvirág, ibolya,

	<p>gyöngyvirág, gyógynövények. A gombák az erdő különleges élőlényei. Jellemző állatai: – madarak: széncinke, nagy fakopács, erdei fülesbagoly, – emlősök: szarvas, vaddisznó, vörös róka, erdei egér, – rovarok: erdei vöröshangya, szarvasbogár, – puhatestűek: éti csiga. Az évszakonkénti változások erdeinkben, a növények és állatok életritmusa. A megismert növények és állatok jellemzői. Az állatok testfelépítése, kültakarójuk, búvóhelyük, táplálkozásuk, szaporodásuk, ivadék gondozásuk. Az állatok és növények kölcsönös kapcsolata, egymásra utaltsága. Táplálékláncok az erdő életközösségében. Az ember felelőssége az erdők védelmében. Pusztító hatások. Az erdőgazdálkodás fő szabályai. Az erdőtüzek, a savas eső pusztító hatása.</p> <p><i>Hazai vizek, vízpartok élővilága</i> Jellemző növényei: nád, gyékény, fűzfa. Jellemző állatai: szúnyog, ponty, folyami rák, kecskebéka, vízisikló, tőkésréce. Egyéb vízi, vízparti élőlények folyamatos megfigyelése. A növények és állatok hasznosítása az ember életében. Jellemző táplálékláncok. A növények és állatok testfelépítése, életmódja, szaporodása. A vizek és vízpartok élővilágának jellemzői, évszakonkénti változásai. Alkalmazkodásuk a környezethez. Az állatok: kétéltű, hüllő, hal, madár, ízeltlábú csoportba rendezése.</p>
<p>Természetföldrajzi környezetünk elemei: az időjárás, az éghajlat</p>	<p>Az időjárás folyamatos megfigyelése. Az időjárás elemei: szél, csapadék, hőmérséklet, napsütés. A tapasztalatok rögzítése. Az időjárás-jelentések értelmezése. A víz körforgása a természetben. Az éghajlat fogalma.</p>
<p>Földrajzi ismeretek alapozása – tájékozódás a térképen</p>	<p>A világtérképet a valóságban és a térképen. Az iránytű használata. Alaprajz, térképvázlat, sík térkép, domború térkép. Domborzati viszonyokat jelölő színek és jelek a térképen. Vizek ábrázolása a térképen. A felszíni vizek fajtái. A vizek szennyezésének ártalmi és a vizek óvása. Hazánk térképének megismerése.</p>

A tantárgy kiemelt habilitációs/rehabilitációs célú feladatai

- A tartós figyelem és emlékezet fejlesztése, az érdeklődés, a kíváncsiság felkeltése és megtartása.
- A kifejezőképesség, az önálló megnyilatkozás, véleményformálás fejlesztése.
- A térbiztonság megerősítése a valóságos terepen és a térképi ábrázolásban, a szimbólumok használatával.
- A tér és az idő változásának felismerése, megfogalmazása, a természet folyamataiban a ciklikusság felfedezése, megfogalmazása.
- A gondolkodási műveletek fejlesztése, alkalmazása: rendezés, csoportosítás, következtetés, ok-okozat, kapcsolatrendszer felfedezése. Kifejezésük szóban, írásban és képi formában.
- Tanulási módszerek, szokások kialakulása az egyéni adottságoknak megfelelően, analógiák alkalmazása a feladatok megoldásában.

A tanulók értékelésének elvei

- Az értékelés alapja a tanulók önmagukhoz mért fejlődése. Az értékelés legfontosabb célja az ösztönzés. Ennek érdekében:
- Megismerési módszerek, tájékozódás: a tapasztalatgyűjtésben való aktivitás, pontosság, motiváltság. Vizsgáló eszközök használata, (irányítással, segítséggel) érzékenység, kíváncsiság, a közvetlen környezet jelenségei, folyamatai és anyagai iránt.
- Tájékozottság térben és időben: a valóságról szerzett információk pontossága, az elemi környezeti – földrajzi jelenségek, folyamatok térbeli, időbeli rendjének felfedezése példákon át – irányítás mellett, tájékozottság a lakóhely környékén, a térkép és valóság kapcsolatának felismerése, gyakorlottság, a környezetben lezajló folyamatok időrendjének felismerésében =időjárás, életmód, termelő tevékenység, az élővilág változása).
- Gondolkodási műveletek, kommunikáció: csoportokba rendezés, összefüggések észrevétele, egyszerű következtetések, analógiák alkalmazása, a tanult fogalmak pontos használata, egyszerű információhordozók

kezelése, használata, elemi tájékozottság a lakóhelyre, otthonra, hazája természeti adottságaiban.

A szakasz végére elvárható követelmények

- A tanuló tudja tapasztalatait szóban, írásban rögzíteni.
- Legyen tapasztalata a hő hatására bekövetkező változásokról.
- Ismerje a tanult és vizsgált anyagok jellemző tulajdonságait, tudja azokat felsorolni.
- Tudja, hogy tűz esetén hogyan kell segítséget kérni.
- Ismerje a természetű növények, valamint a házi és ház körül élő állatok szerepét az ember életében.
- Tudja adott szempontok szerint jellemezni a tanult állatok testfelépítését, kültakaróját, életmódját, táplálkozását, szaporodását.
- Tudja felsorolni az időjárás elemeit és ezek segítségével önállóan jellemezni a napi időjárását.
- Tudja felsorolni és kijelölni a fő világtájakat a valóságban és a térképen.
- Tudja használni az iránytűt.
- Ismerje a színek jelentését a térképen.
- Ismerje fel Magyarország természetföldrajzi térképét.
- Ismerjen fel és nevezzen meg a hazai tájakra jellemző egy-egy növényt és állatot.
- Tudja jellemezni és csoportosítani a tanult növényeket és állatokat, adott szempontok alapján.
- Ismerje az összefüggéseket az időjárás, az évszakok változása és az élő természetben végbemenő változások között.
- Tudja, hogy az ember pozitív és negatív értelemben is befolyásolja a természeti életközösségek fennmaradását, életét.
- Tudjon felsorolni a környezetében alkalmazott környezetvédelmi módszereket.
- Aktívan vegyen részt környezetvédelmi tevékenységben.
- Használja tudatosan az ismeretszerzési eszközöket, módszereket.
- Válgon igényévé a könyvek és egyéb ismerethordozók használata.
- Legyen képes önállóan lejegyezni tapasztalatait.

FEJLESZTŐ SZAKASZ (7–8. évfolyam)

Biológia,
 Fizika – kémia
 Témakörök ütemezése
 Biológia, egészségtan

egészségtan

Témakörök	Fejlesztő szakasz	
	7.	8.
A növények és az állatok életműködése	x	
Távoli tájak természetes életközösségei	x	
Az emberi test és működése		x
Egészségtani ismeretek	x	x

Fizika – kémia

Témakörök	Fejlesztő szakasz	
	7.	8.
A testek mozgása, mozgásállapot-változások	x	
A mechanikai munka, az egyszerű gépek		x
Hőtani alapjelenségek	x	
A nyomás		x
Kémiai alapismeretek. A kémia mint tudomány	x	
Az anyagok tulajdonságai és változásai		
Fémes és nemfémes elemek, valamint vegyületeik		x
Vegyszerek a háztartásban. Környezetvédelmi ismeretek	x	x

A tanulók értékelésének elvei (a biológia, egészségtan; fizika – kémia tantárgyaknál)

A tanulók értékelésének célja a tanulók fejlesztése.

Szemponjtjai

- Helyes képzetek kialakulása, a tanult és begyakorolt szakkifejezések használatának fejlettsége.
- A megismert, megtapasztalt összefüggések felismerése, megfogalmazásának szintje.
- A természettudományos megismerés szintje – a tanuló egyéni fejlettségének figyelembevételével.
- A kísérletekben történő részvétel, egyszerű vizsgálódások, kísérletek önálló vagy párokban történő megoldása.
- A gondolkodási funkciók, műveletvégzések szintje, alkalmazásuk önállóan vagy irányítás mellett.
- Ismeretek gyakorlati alkalmazása saját életvitelében.
- Tantárgyspecifikus tanulási szokások, az önálló vagy az irányított tanulás szintje.
- A tanulmányok során elsajátított magatartási és viselkedési szabályok bensővé válása.
- A jelenségek, folyamatok közül az emberre, a környezetre veszélyt jelentők felismerése, környezettudatos fogyasztói magatartás.
- A tanuló részvétele a közös munkában, feladatokban, egyéni vállalásokban.

A tantárgyak kiemelt rehabilitációs/célú feladatai

Gyakorlati problémák felismerése, korszerű életvezetés

- Példák, gyakorlati feladatok segítségével tudatosítani az iskolában tanultak és az iskolán kívüli világ közötti kapcsolatot.
- Ésszerű életvezetési stratégiák kialakítása, elfogadtatása, a negatív életvitel következményeinek beláttatása.

Egészség- és környezetvédelem:

- Az egészség- és környezetvédelmi ismeretek megerősítése hétköznapi példákkal, rávezetéssel, tudatosítással, gyakorlati alkalmazással.

- Környezetvédő magatartás kialakítása.
- Természetbarát, ökológikus szemlélet formálása, példák bemutatása, összefüggések feltárása az érzelmi intelligencia mozgósításával.

Gondolkodási műveletek fejlesztése, megerősítése

- A gondolkodás rugalmasságának, a kritikai, a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése sok életszerű példán, gyakorlaton át.
- A tanult analógiák transzfer hatásának megerősítése új feladatban, tevékenységben.

Az általános képességek fejlesztése

- A kommunikációs, a téri irányok, téri viszonyok, a térbeli szókincs, az időészlelés pontossága, tudatossága.
- Kommunikáció változó helyzetekben.
- Különbféle vélemény, nézet egyszerű kifejezése.
- Az önálló tanulás erősítése.
- Az információhordozók használatának képessége.

BIOLÓGIA, EGÉSZSÉGTAN

Célok

- Tudományosan megalapozott, korszerű ismeretek nyújtása a növényi, állati, emberi szervezet működéséről, az egészség megóvásáról, hozzásegítve a tanulókat az egészséges életmód kialakítása és megtartása szempontjából szükséges szokásrend elsajátításához.
- Annak elérése, hogy a tanulók képesek legyenek napi egészségügyi problémáik megoldására, megfelelő segítség kérésére és a kapott tanácsok betartására.

Feladatok

- Az élő és élettelen természet szoros kapcsolatának, az élőlények állandóságának és változékonyságának megismertetése.
- A távoli tájak életközösségeinek megismerése.
- Az egészséges emberi szervezet és működésének megismerése.
- Az egészségmegőrző szokások elsajátítása iránti igény kialakítása.
- Felelősség kialakítása a család testi-lelki egészségének megóvása iránt.
- Tegye képessé őket arra, hogy baleset, betegség esetén célszerűen cselekedjenek és elemi szinten segítséget tudjanak nyújtani.
- Az egészségkárosító szokások megismerése és meggyőződéses elutasítása iránti belső igény kialakítása.
- Egészségügyi témájú kiadványok, filmek, újságok iránti figyelem felkeltése.
- Az egészséges környezet megóvása iránti felelősségtudat kialakítása, az aktív természetvédelem iránti igény felkeltése.

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
A növények és az állatok életműködése	A növényi sejt és szövet. A növények tápanyagfelvétele, gázcseréje, anyagátalakítása, szaporodása, mozgása. Fotoszintézis. A növények szerepe az emberek életében. Egysejtű és soksejtű állatok. Az állatok táplálkozása, légzése, mozgása, szaporodása. Utógondozási formák. Az állatok kültakarója. Az állatok szerepe az ember életében.
Távoli tájak természetes életközösségei	A dél-amerikai erdők jellemző növényei és állatai: óriásfák, kúszónövények, fán lakó növények. Bögőmajom, jaguár, óriáskígyó.

	<p><i>A szavannák élővilága:</i> fűfélék, majomkenyérfa. Csimpánz, antilopfélék, oroszlán, elefánt, nilusi krokodil.</p> <p><i>A sivatagok élővilága:</i> kaktuszok, teve, vipera.</p> <p><i>A mérsékelt égövi füves puszták élővilága:</i> tajgaerdő: lucfenyő, vörösfenyő, nyír.</p> <p>Antilopok, futómadarak, bölény.</p> <p><i>A tengerek élővilága:</i> planktonok, heringek, korallak, kék bálna, cápa.</p> <p><i>A hideg övezet élővilága:</i> tundra. A sarkvidékek jellemző élőlényei.</p>
Az emberi test és működése	<p>Sejtek, szövetek, szervek, szervrendszerek, szervezet.</p> <p><i>A bőr:</i> szerkezete, bőrérzékelés. A túlzott napozás veszélyei.</p> <p><i>A mozgás:</i> a test fontosabb csontjai. A csontok kapcsolódása. Az izmok rögzülése és feladataik. A mozgásszegény életmód következményei.</p> <p><i>A táplálkozás:</i> a táplálkozás szervei. Az emésztés folyamata. A fogápolás és az egészséges táplálkozás fontossága.</p> <p><i>A légzés:</i> a légzés szervei. A légcsere. A dohányzás káros hatásai.</p> <p>A keringési rendszer részei, funkciója.</p> <p>A vér anyagszállítása, útja a nagy- és kisvérkörben. Összetétele.</p> <p>A kiválasztás szervei és működése. A kiválasztó működés jelentősége a szervezet fenntartásában.</p> <p><i>A szaporodás:</i> a férfi ivarszervek és működésük. A női ivarszervek és működésük.</p> <p>A terhesség és a szülés. Az ember nemi élete. Az ivarszervek higiénije.</p> <p>Fogamzásgátlás.</p> <p>Az idegi szabályozás.</p> <p><i>Az érzékszervek:</i> látás, hallás, szag- és hőérzékelés.</p> <p>Az idegrendszer tagolódása, működésének főbb jellemzői.</p> <p>A kábító- és élvezeti szerek hatása az idegrendszerre.</p>
Egészségtani ismeretek	<p>Az ember legnagyobb kincse az egészsége. Az egészség megóvásának alapfeltétele az egészséges környezet és életrend.</p> <p>A Föld népessége, az emberek sokfélék.</p> <p>Földünk jellemző embertípusai.</p> <p>A másság elfogadása.</p> <p>A betegség tünetei általában. Mikor kell orvoshoz fordulni?</p> <p>Teendők az orvos érkezéséig.</p> <p>A természetgyógyászat, népi gyógymódok.</p> <p>A gyógynövények szerepe a gyógyításban.</p> <p>A kuruzslás.</p>

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés
Ismeretszerzés, tanulás

- Fokozatosan nagyobb önállóság a megfigyelésekben, vizsgálódások, egyszerű kísérletek, mérések végzésében.
- Páros, csoportos feladatok az információszerzésben, az információhordozók kezelésében segítségadás mellett.
- Vázlatok, rajzok, feljegyzések készítése.
- Szóbeli írásbeli beszámolás, egyszerű leírás, jellemzés.

Tájékozódás az egyszerű természetről

- Az élővilágról szerezhető információk jelentősége, kíváncsiság, érdeklődés felkeltése.
- A kommunikációs helyzetek, a közvetlen tapasztalatszerzés lehetőségeinek megteremtése során az együttműködés képességének fejlesztése.
- Az élővilág egyensúlyának bemutatása az életből vett példákon.
- Ismeretek bővítése az életjelenségek körében – növények, állatok tekintetében.
- Az életközösségek leírására vonatkozó rendszerek elsajátítása – algoritmusok, analógiák alkalmazása.

Tájékozottság az emberi szervezete működésében

- Ismeretszerzés a saját szervezet működéséről, felépítéséről – megfigyelések, vizsgálódások, konkrét tapasztalatok segítségével.
- A saját és mások tapasztalatainak elemi szintű értelmezése, egyszerű következtetések levonása.

- A gyakoribb betegségek megelőzésére szolgáló, a gyógyítás mindenki számára elérhető módozatainak ismerete, a környezet és az egészség közötti kapcsolat felismerése.
- Az emberi szervezetet veszélyeztető anyagok hatásainak megismerése.
- Önismeret, önellátás, egészségmegóvás készségének fejlesztése.

A szakasz végére elvárható követelmény

- A tanuló tudjon példákat mondani a tanult életközösségek növényi és állati egyedeire, jellemző életformájukra.
- Legyen képes példákon keresztül bemutatni egy-egy életközösséget veszélyeztető történést és az ember felelősségét.
- Vegyen részt a növények, állatok gondozásában, óvásában, becsülje élő környezetét.
- Legyen igénye egészséges környezetre, tevőlegesen vegyen részt annak kialakításában.
- Fogadja el a másságot, lássa meg benne a természet sokszínűségét, szépségét. Legyen toleráns a saját környezetében felfedezhető mássággal kapcsolatosan.
- Bővítse ismeretei különféle információhordozó anyagokon keresztül.
- Legyen képes információk rövid, tömör közlésére szóban és írásban.
- Ismerje saját teste felépítését, a szervrendszereket. Tudja elhelyezkedésüket, működésük lényegét és szerepét a szervezet harmonikus működésében.
- Ismerje a fogamzásgátlás néhány lehetőségét.
- Legyen képes megkülönböztetni a szervezet egészséges és beteg működését.
- Legyenek ismeretei a természetgyógyászatról. Utasítsa el a kuruzslás minden formáját.

FIZIKA

Célok

- A korszerű fizikai szemléletmódra nevelés.
- A mindennapi élet és a technikai fejlődés által felvetett egyszerűbb, fizikával kapcsolatos ismeretek nyújtása.

Feladatok

- A fizikai jelenségek, folyamatok iránti érdeklődés felkeltése.
- Meggyőződés kialakítása arról, hogy a mindennapi élet problémáinak megoldásában és az életünk minőségét meghatározó műszaki-tudományos fejlődésben jelentős szerepe van a fizika tudományának.
- A technikai és kommunikációs készség, a gondolkodás fejlesztése.
- A szakmatanulás megalapozása a fizikai ismeretekkel.
- Környezettudatos magatartásra, aktív környezetvédelemre nevelés.
- Annak tudatosítása, hogy a természet egységes egész, a különböző tudományok ugyanazt az anyagi világot vizsgálják.
- Alapismeretek nyújtása az anyag fizikai tulajdonságairól, a kölcsönhatásokról, a mindennapi gyakorlatban is megfigyelhető problémákról.
- A fizikai vizsgálatok eszközrendszerének, munkamódszereinek megismertetése. A pontosság, a munkafegyelem jelentőségének beláttatása.
- A megismerési módszerek egyre önállóbb használatának gyakoroltatása, a tapasztalatok pontos megfogalmazása.

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakörök	Tartalom
A testek mozgása, mozgásállapot-változások	A testek mozgása: mozgás és nyugalom. Az egyenes vonalú egyenletes mozgás, az egyenletesen változó mozgás, körmozgás és rezgőmozgás megfigyelése. A szabadesés. A dinamika alapjai. A testek tehetetlensége és tömege. Az erő

	mozgásállapot-változtató hatása. Erő–ellenerő – példák a mindennapi életből.
A mechanikai munka, az egyszerű gépek	A mechanikai munka: a munka értelmezése. A munka, az erő és az út összefüggése. Egyszerű számításos feladatok. Az egyszerű gépek: emelő, lejtő, hengerkerék, csiga. Egykarú, kétkarú emelő. Álló, mozgó csiga – csigasor. Egyszerű gépek a gyakorlatban.
Hőtani alapjelenségek	A hőmérséklet mérése. A hőtágulás jelensége a mindennapi életben. A termikus kölcsönhatás, a hőmennyiség. A termikus energia felhasználása a mindennapokban munkavégzésre. Halmazállapot-változások: olvadás, fagyás, forrás, párolgás, lecsapódás megfigyelése hétköznapi példákon. Olvadáspont, forráspont. Az égés, égéshő. Tűzoltás. Teendők tűz észlelésekor. Az energia-megmaradás érzékeltetése egyszerű, hétköznapi példákkal. Az energiamegmaradás törvénye.
A nyomás	A nyomás értelmezése egyszerű kísérletek alapján. A szilárd testek által kifejtett nyomás. Nyomás a folyadékokban és gázokban. Gyakorlati példák keresése: járművek fékberendezései, hidraulikus sajtó. Közlekedőedények megfigyelése egyszerű kísérletek során. Gyakorlati vonatkozások pl. kutak, vizek szennyeződése belvizek esetén. Arkhimédész törvényének érvényesülése a gyakorlatban. A felhajtóerő, úszás, lebegés, elmerülés feltételeinek megfigyelése kísérletekben. A felületi feszültség megfigyelése a mindennapok gyakorlatában.

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

Természettudományos megismerés

- Fokozódó igény és kíváncsiság a kísérletezés, a vizsgálódás, a folyamatok megértése iránt.
- Gyakorlottság megteremtése az ábrák értelmezésében az eszközök működésének megértésében, egyszerű szóbeli, írásbeli leírásában.
- Változások felismerése, okok keresése irányítás mellett.
- A háztartás, a környezet ismert és használt egyszerű gépeinek működtetése, a fizikai ismeretek alkalmazása a működtetés során.
- Vegye észre a fizika és a többi természettudomány közti szoros kapcsolatot tanári irányítással.

Tevékenységek

- Jelenségek, kísérletek megfigyelése, értelmezése szóban.
- Becslések, mérések, az eredmények ellenőrzése, lejegyzése.
- Fizikai problémák felismerése a gyakorlatban, megoldások keresése.
- Ismeretterjesztő irodalom, lexikonok, információhordozók használata tanári segítséggel.

A szakasz végére elvárható követelmények

- A tanuló legyen képes egyszerű mechanikai és hőtani jelenségeket megfigyelni a gyakorlatban és kísérletekben, fogalmazza meg tapasztalatait.
- Ismerje fel a tanult fizikai ismeretek szerepét a technikai és természeti környezetben.
- Ismerje a fizikai vizsgálatokhoz szükséges eszközök balesetmentes használatát.

- Legyen járatos a mérések végzésében és tudjon egyszerű kísérleteket önállóan is elvégezni.
- Tudja kiválasztani azokat a cikkeket, könyveket, rádió-, televízió-műsorokat, amelyek segíthetik a fizikai jelenségek jobb megismerését.
- Tudja megkülönböztetni az egyenletes és egyenletesen változó mozgásokat.
- Tudja, hogy nem a mozgás fenntartásához, hanem a mozgásállapot megváltoztatásához kell erő.
- Ismerje fel a halmazállapot-változásokat a mindennapok gyakorlatában.
- Ismerje a hőmérséklet-kiegyenlítődés elvét és az energiamegmaradás törvényét.
- Tudjon gyakorlati példákat mondani a hőmérséklet mérésére.
- Példák segítségével tudja értelmezni, hogy mi a különbség a test súlya és tömege között.
- Ismerje fel az anyagok halmazállapotát, tudja azokat jellemezni.
- Ismerjen fel a gyakorlatban néhány egyszerű gépet.
- Legyen tájékozott arról, hogy az egyszerű gépek a mindennapi munkavégzésben nélkülözhetetlenek. Tudja, hogy az összetett gépek alapjául is az egyszerű gépek szolgálnak.
- Tudjon példát mondani a nyomás fizikai törvénye alapján készült berendezésére.

KÉMIA

Célok

Olyan alapismeretek nyújtása, amelyek lehetővé teszik a modern életben megjelenő vegyszerek kémiai folyamatok felismerését.

- Segítség nyújtása abban, hogy a kémia tudományának gyakorlati eredményei ne fenyegetettséget jelentsenek, hanem lehetőséget a komfortosabb élet megteremtésére.
- A természettudományokon belül felkelteni a tanulók érdeklődését a kémia iránt.

Feladatok

- A kémiai megfigyelésekhez, kísérletekhez szükséges eszközök, anyagok, módszerek és magatartás megismertetése.
- Az alapvető kémiai fogalmak, műveltségelemek elsajátíttatása.
- A mindennapi életben megjelenő kémiai jelenségek felfedeztetése és értelmezése.
- A megszerzett tapasztalatok, tudáselemek alkalmazása a napi problémák megoldásában.
- A figyelem felkeltése, motiválás a kémia tudományával kapcsolatos hírek, cikkek, könyvek, tudósítások olvasására, értelmezésére.
- Meggyőződés kialakítása arról, hogy az ember felelős környezete állapotáért.
- A természet szeretetére és a környezettudatos, környezetvédő magatartásra nevelés.

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Kémiai alapismeretek. A kémia mint tudomány	A kémia mint tudomány a természettudományok része. Néhány híres magyar kémikus nevének, munkássága lényegének megismerése. A kísérletezés szerepe a kémiai megfigyelésekben. Kísérleti eszközök megismerése. A periódusos rendszer szerepe az elemek közötti tájékozódásban.
Az anyagok tulajdonságai és változásai	A fizikai és kémiai változások jellemzői. Anyagok, elemek vizsgálata. Az anyagok csoportosítása – természetes anyagok, vegyipari termékek. Szervetlen és szerves anyagok. Változások jellemzői: fizikai és kémiai változás. Keverék és vegyület. Oldás, a víz mint oldószer. A levegő az oxigén és a nitrogén keveréke. Az égés. Az égés feltételei. Az oxidáció. Gyors és lassú égés.

Fémes elemek és vegyületeik	Fémes elemek: vas – vasgyártás, acél, alumínium, arany, ezüst, réz. Korróziós jelenségek a mindennapokban – korrózióvédelem. További elemek, szerves anyagok a természetben: nátrium, kálium, kalcium- karbonát. Szerves tisztítószer: hypo, sósav. Mosószerek a háztartásban. Környezeti kémia: energiagazdálkodás, az emberi szervezet energiahordozói – zsírok, szénhidrátok, fehérjék (egyben építőanyagok).
Nemfémes elemek és vegyületeik	Nemfémes elemek – a víz, a levegő – hidrogén, oxigén, klór, nitrogén – megismerésük kísérlet útján. Nemfémes elemek és vegyületeik – a szén, gránit, gyémánt. A szén megfigyelése, a grafit, a gyémánt jellemzői.
Vegyszerek a háztartásban	Mosó- és tisztítószer használati utasításainak és összetételi ismertetőinek közös értelmezése.
Környezetvédelmi ismeretek	Az el nem használt vegyszerek elhelyezésének szabályai a környezetvédelmi szempontok figyelembevételével. A levegő és víz szennyeződésének megfigyelése. Okok keresése, példák a napi sajtóból.

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

Természettudományos megismerés

- Az ismeretszerzés iránti igény felkeltése, fenntartása.
- Gyakorlottság az önálló kísérletezésben az egyszerű ártalmatlan anyagok, folyamatok megfigyelésénél; gyakorlat szerzése a lényegkiemelésben, csoportosításban, összehasonlításban, az elemzésben.
- Ismeretek szerzése a környezetben előforduló anyagokról: biztonságos szakszerű használatuk a hétköznapokban;
- A környezetszennyezés káros következményeinek megértése.
- Szokásrend, viselkedésrend megerősítése.
- Tudatosság erősítése az életvezetésben, az egészségük megőrzésében, a háztartásvezetésben.

Tevékenységek

- Megfigyelés és összehasonlítás.
- Kísérletek.
- Tapasztalatok gyűjtése, megfogalmazása, következtetések levonása.
- A mértékegységek gyakorlása.
- Összefüggések felfedezése tanári segítséggel.
- A tapasztalatok felhasználása a mindennapi gyakorlatban.
- Információk felkutatása.
- Gyűjtőmunka.
- Megfigyelések rögzítése tanári segítséggel.
- Szabályok gyakorlása.
- Modellézés.
- A szaknyelv elemi kifejezéseinek megismerése, használata.

A szakasz végére elvárható követelmények

- L ássa be a kémiai ismeretek fontosságát a mindennapi életben és a tudományos fejlődésben.
- Tudja csoportosítani tanári segítséggel a változásokat aszerint, hogy megváltozott-e az anyagok minősége.
- Ismerje fel a vizsgált anyagok leglényegesebb fizikai és kémia tulajdonságait.

- Tudja, hogy az oxigén és a víz elengedhetetlen feltétele az életnek.
- Ismerje a tűz hasznát és pusztítását. Ismerje a tűzoltás néhány alapszabályát.
- Legyen képes tájékozódni a napi sajtóban, ismereteket szerezni a médián keresztül, tudja azokat átadni, értelmezni.
- Fogalmazza meg tanári segítséggel, majd fokozódó önállósággal a vizsgált anyagok jellemző tulajdonságait.
- Tudja, hogy a lúg veszélyes mérreg, ismerje kezelésének szabályait.
- Mondjon példát lúgok hasznosítására.
- A tanuló ismerje a tanult elemek és vegyületek nevét.
- Tudjon példát mondani felhasználásukról, jelentőségükről az ember életében.
- Ismerje azokat a veszélyeket, amelyeket a tanult kémiai anyagok jelenthetnek, tartsa be kezelésük, tárolásuk szabályait.
- Tudja, hogy a vásárolt termékek használata előtt mindig el kell olvasni a használati utasítást és azt maradéktalanul be kell tartani.

ÉNEK-ZENE

TÁNC

Témakörök ütemezése

Témakörök	Szakaszok – évfolyamok							
	Bevezető szakasz (1–2. évf.)		Kezdő szakasz (3–4. évf.)		Alapozó szakasz (5–6. évf.)		Fejlesztő szakasz (7–8. évf.)	
Zenei alkotóképesség – interpretáció, improvizáció	x	x	x	x	x	x	x	x
Megismerő- és befogadóképességek – zenehallgatás	x	x	x	x	x	x	x	x
Zenei hallás és kottaismeret	x	x	x	x	x	x	x	x
Tánc	x	x	x	x	x	x		

Célok

Bevezető szakasz

- Az egyéni sajátosságokhoz igazodó énekes szemelvények, ritmikai és dallami elemek ismertetésével, az énekzene eszköztárával a tanuló segítése az önmegvalósítás, önkifejezés gyakorlásában, kapcsolatrendszerének építésében, a feszültségtől mentes, oldott kommunikáció átélésében.

Kezdő szakasz

- Az énekes és zenei kifejezőkészség fejlesztésének felhasználása az érzelmi élet, a személyiség harmóniájának fejlesztésében.

Feladatok

Bevezető szakasz

- Az éneklési kultúra alakítása, az örömteli éneklés élményének megteremtése.
- A zenei élmény szóbeli és mozgásos megfogalmazásának segítése. A zenei fantázia fejlesztése a tanult ritmikai és dallami elemek kötetlen felhasználásával.
- Az éneklés, a zenélés oldott befogadására nevelés.
- A memória, a koncentráció, a gondolkodás, a figyelem fejlesztése, a társakkal való együttműködés segítése, erősítése.
- A szociális és kommunikációs képességek és készségek fejlesztése.

Kezdő szakasz

- A szép, kifejező éneklés technikájának tanítása, az énekhang, az éneklési kultúra fejlesztése, a közös éneklés anyagának megteremtése.
- Az ének-zene speciális jelrendszerének, ritmikai és dallami elemeknek, különféle kottatípusoknak a bemutatása, az ötvonalas kottarendszerben való tájékozódás segítése.
- A zenei hallás, a muzikalitás fejlesztése. A zenehallgatás megalapozása, a zenei élmények kifejezésének segítése.
- Az alkalmazkodóképesség, a szabálytudat, a testmozgás, az emlékezet, a figyelem és az érdeklődés fejlesztése.
- A memória, a képzelet, a fantázia fejlesztése.
- Az érzelmi élet, az önismeret, a társakkal való együttműködés fejlesztése.

A tanulók értékelésének elvei

Alapja a folyamatos megfigyelés, biztatás és dicséret, a pozitívumok kiemelése, a tanulói teljesítmények bátorítása. Az értékelés segíti az énekórák elfogadót, oldott légkörének kialakulását.

Szempontjai

- A tiszta éneklésre való törekvés, a pontos szövegmondás, a tanult szabályok betartása.
- A tanult dalok pontos felidézése: ritmus, dallam, szöveg, mozgások.
- Részvételek, aktivitás, figyelem, együttműködés az órai munkában.
- A ritmusérzék, a zenei hallás önmagához mért fejlődési üteme.
- A zenei írás-olvasás tanult szabályainak felismerése, betartása.

BEVEZETŐ SZAKASZ (1–2. évfolyam)

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

- Az óvodából az iskolába való átmenet segítése.
- Az énekes és zenei kifejezőképesség, ritmusérzék és a zenehallás csoportos és egyéni fejlesztése.
- A zenei ismeretek megalapozása, játékos ismerkedés a ritmus, a dallam, a zenei forma kifejezésének alapjaival.
- Kötött és kötetlen játékok a tanult elemek felhasználásával.
- Mozgásfejlesztés, a figyelem és az együttműködés fejlesztése.

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Zenei alkotóképesség	
Interpretáció	A dalok élményből kiinduló kifejező megszólaltatása, az éneklési öröm felkeltése. Gyermekdalok tanítása hallás után.
Improvizáció	Ritmikai, dallami, formai elemek megismerése, azok kötetten és kötetlenül felhasználása. A zenei fantázia mozgósítása, csoportos és egyéni rögtönzések. Ritmushangszerekes játékok a tanult elemek játékos felhasználásával.
Megismerő- és befogadóképességek	
Zenehallgatás	A csend, a zaj, a zörejek elkülönítése. Az emberi hang színeinek, környezetünk hangjainak megismeretése, megkülönböztetése.
Zenei hallás és kottaismeret	Az alapritmusok, ütemfajták, dallami elemek felismerése, olvasása és lejegyzése tanári segítséggel. Ritmushangszerek használata, szolmizációs jelek alkalmazása.
Tánc	Egyszerű mozgások és tartáshelyzetek utánzása, tükrözése. Állatok mozgásának és hangjának utánzása. A játékbátorság kialakítása, a csoport előtti megnyilvánulás gyakorlása és elfogadása. Gyermek- és játékdalok mozgással kísért csoportos előadása. A beszéd, az ének és a mozgás összekapcsolása játékhelyzetekben és/vagy ritmikus formákban.

A szakasz végére elvárható követelmények

- Szívesen és örömmel vegyenek részt az énekórai munkában, a közös éneklésekben, ritmikai, dallami és fantáziafejlesztő játékokban.
- Szerezzenek ismereteket a gyermekdalok és -játékok körében.
- Ismerjék fel a többször hallott felvételek alapján környezetük hangjait, zajait, zörejeit. Vegyenek részt a közös mozgásos játékban, fejlődjen mozgásuk és együttműködési képességük.

KEZDŐ SZAKASZ (3–4. osztály)

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

- A bevezető szakaszban kialakított ének-zenei kifejezőképesség továbbfejlesztése.

- Hosszabb és nehezebb dalok tanulása, közös, kiscsoportos és egyéni éneklés.
- A ritmikai és dallami ismeretek fejlesztése, ismeretek szerzése a zenei hang jellemzőiről.
- A kreativitás, a zenei fantázia fejlesztése csoportos és egyéni feladatokkal.
- Mozgásfejlesztés, a szabálytudat fejlesztése.
- A tanult dalok felismerése különböző zenei feldolgozásokban is.
- A zenei hallás, hangszínhallás fejlesztése, hangszerek felismerése.

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Zenei alkotóképesség	
Interpretáció	Egységes hangzás kialakítása csoportos énekléskor, a kiscsoportos és az egyéni éneklés fejlesztése. Népdalok tanítása hallás után. A hallás utáni képességének alakítása.
Improvizáció	2.2.18.1.17 Kötött és kötetlen játékok, ritmus- és dallamhangszeres improvizációk a tanult elemek, egyszerű zenei szerkezetek (kérdés-felelet) és az eltérő karakterek felhasználásával. Mozgásos improvizációk szervezése a fantázia szabadságával.
Megismerő- és befogadóképességek	
Zenehallgatás	A hang tulajdonságainak megfigyeltetése. A hangmagasság, a hangerő, a hangszín iránti érzékenység fejlesztése. Ritmusértékek tanulása, hangnevek meghatározása a vonalrendszerben a relatív szolmizáció alapján. A belső hallás megalapozása, tanult dallamok felismerési képességének kialakítása.
Zenei hallás és kottaismeret	Az alapritmusok, ütemfajták, dallami elemek felismerése, olvasása és lejegyzése tanári segítséggel. Ritmushangszerek használata, szolmizációs jelek alkalmazása.
Tánc	Csoportos mozgásos, hang- és térérzékelő gyakorlatok. Térkitöltő és térkihasználó gyakorlatok, alapfokú tánctechnikai elemek felhasználásával. Tánclépések a tanult népdalokhoz. Ritmus- és mozgásgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok.

A szakasz végére várható követelmények

- Vegyenek részt a dalok tanulásában, közös éneklésében.
- Kedvvel és szívesen énekeljenek.
- Fejlődjön ritmusérzékük, mozgásuk, fantáziájuk.
- Segítséggel tudjanak tájékozódni a vonalrendszerben, erősödjenek ismereteik a zenei írás-olvasás terén.
- Ismerjék fel a többször hallott zenét, legyenek képesek zenei részletek irányított figyelmű hallgatására is.

Célok

Alapozó szakasz Az éneklési és zenehallgatási kultúra, valamint a zenei műveltség fejlesztésével a zenei ízlés formálása, a zenehallgatási szokások kialakítása.

Fejlesztő szakasz Az örömteli éneklés, az éneklési kultúra megőrzése, a közös éneklés anyagának gyarapítása, a nemzeti zenekultúra értékeinek megbecsülése.

Feladatok

Alapozó szakasz

- A dalrepertoár bővítése magyar és más népek dalainak tanulásával.
- Ismeretek átadása a zenei írás-olvasás speciális jelrendszerének használatáról.
- A zenei esztétikai érzék, az érzelmi élet és a személyiség harmóniájának fejlesztése.

- A zenei képességek kibontakozásának segítése, a mozgáskészség fejlesztése, táncolás zenére és saját éneklésre.
- Zenei karakterek megjelenítése, énekes és hangszeres rögtönzések képességének fejlesztése.

Fejlesztő szakasz

- A zenei ismeretek bővítése, az ének-zene speciális jelrendszerének használata, az esztétikai érzék fejlesztése.
- A zenei fantázia, a zenei hallás, az emlékezet, a muzikalitás fejlesztése.
- Az érzelmi élet, a kommunikációs és szociális képességek fejlesztése.
- Az együvé tartozás élményének átélése a közös éneklés és zenélés által.
- A zenei képességek kibontakoztatása, a kreativitás, a fantázia erősítése.
- A kulturált zenehallgatás szokásainak rögzítése, a zenehallgatás örömeinek megélése, a feszültségoldó együttlét átélése.

A tanulók értékelésének elvei

- Az értékelés célja a megerősítés, támogatás, a tanuló énekes és zenei megnyilvánulásainak segítése.
- Az értékelés pozitív megerősítést ad a tanulóknak, segíti a zenei képességeik kibontakozását, az énekórák oldott légkörének kialakulását.
- Alapja a folyamatos megfigyelés, biztatás és dicséret, a pozitívumok kiemelése, a tanulói teljesítmények bátorítása.

Szempontjai

- A dalanyag ismerete, emlékezetben tartása, a szép éneklés tanult szabályainak betartása.
- Dalok egyéni éneklése, segítő részvétel a közös éneklésekben.
- Aktív részvétel a dalok elemzésében, csoportosításában a tanult ismeretek felhasználásával.
- Tájékozottság a különböző kották használatában.
- Aktív részvétel a tanult zenei ismeretek felidőzésében.
- Elemi ismeretek a tanult zeneszerzőkről, zeneművekről.
- A többször hallott és kijelölt zeneművek felismerése.
- A ritmusérzék, zenei hallás, memória, figyelem önmagához mért fejlődése.
- Részvétel, aktivitás, figyelem, együttműködés az órai munkában.

ALAPOZÓ SZAKASZ (5–6. osztály)

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

- Az éneklési kedv fenntartása, közös dalkincs kialakítása.
- Éneklés változatos formákban: közösen, kiscsoportban, egyénileg és kánonban is.
- Ismeretek szerzése a tanult dalok jellemzőiről: összehasonlítás, elemzés, elvonatkoztatás. Ritmikus játékok, a zenei írás-olvasás gyakorlása, fejlesztése.
- Közös és egyéni rögtönzések adott formák alapján és szabadon.
- A zenei hallás fejlesztése, nép- és műzenei alkotások, szemelvények hallgatása, elemzése adott szempontok szerint.
- A belső hallás fejlesztése.
- Mozgásos rögtönzések, páros és csoportos táncok tanulása, megjelenítése énekkel vagy zenére.

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Zenei alkotóképesség Interpretáció	Az éneklési kultúra fejlesztése.

	<p>A dallam és a szöveg kapcsolatára épülő megfelelő előadásmód kialakítása. Dalkarakterek összehasonlítása. A kiscsoportok és az egyéni éneklés továbbfejlesztése. Az életkornak megfelelő magyar, európai, Európán kívüli nép- és műdalok megszólaltatása. A néphagyomány jellegzetességeinek megismertetése. A zenei emlékezet aktivizálása, a többszólamú éneklés gyakorlása (kánonok).</p>
Improvizáció	<p>Zenei karakterek megfigyeltetése és megjelenítése, csoportos és egyéni rögtönzések. A formaalkotás fejlesztése, egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára énekes és/vagy hangszeres improvizációk. Ritmus- és dallamhangszeres rögtönzések a szabad rögtönzések segítségével.</p>
Megismerő- és befogadóképességek Zenehallgatás	<p>Hangzásbeli különbségek, hangszínek azonosítása. Hangszerek, hangszercsoportok és zenekarok felismerése, megnevezése hangzás és alak alapján. Zenei karakterek megfigyelése, azonosítása. Többször hallott zenei szemelvények felismertetése. A zenei történet nagy korszakainak átfogó ismertetése, az egyéb műveltségterületekhez tartozó kapcsolódások bemutatásával. Eredeti népzenei énekes és hangszeres felvételek megismertetése. A nép- és műzenéhez kapcsolódva országismeret és a közös európai kulturális értékek megismertetése.</p>
Zenei hallás és kottaismeret	<p>A hangzó ritmikai elemek felismerése, motívumok lejegyzése tanári segítséggel. Ritmushangszerek használata, ritmuszenekar, ritmikai többszólamúság fejlesztése. Hangok elhelyezése a vonalrendszerben relatív szolmizáció alapján. A csoportos szolmizált kottaolvasás fejlesztése. A dallam, a hangmagasság, a tempó, a dinamika, a hangszín érzékeltetése, azonosságok és különbözőségek meghatározása, az összehasonlító képesség erősítése. A belső hallás fejlesztése, dalok szerkezetének hallás utáni megfigyeltetése, felismertetése.</p>
Tánc	<p>Egyszerű elemekből építkező mozgássor létrehozása. Mozgásos rögtönzések a tanult táncos elemek felhasználásával. Páros és csoportos tánc zenére és a tanult népdalokra. Jeles napok játéka. Európai és Európán kívüli népek táncai.</p>

A szakasz végére elvárható követelmények

- Vegyenek részt örömmel az énekórákon, énekeljenek közösen, vállalkozzanak egyéni éneklésekre is.
- Válasszanak kedvenc dalokat, törekedjenek a tanult előadásmód megjelenítésére a dalok éneklése során.
- Fejezzék ki és fogalmazzák meg a tanult dalok élményvilágát, hangulatát.
- Vegyenek részt többszólamú gyakorlatokban, éneklésekben, a közös rögtönzésekben, vállalkozzanak egyéni hangszeres és/vagy énekes rögtönzésekre is.
- Gyakorolják tanári segítséggel a különféle kották írását-olvasását a tanult formákban.
- Fejlődjön zenei hallásuk, ismerjék föl a többször hallott nép- és műzenei szemelvényeket.
- Legyenek képesek hosszabb terjedelmű zenei részletek figyelemmel kísérésére, elemzésére, adott szempontok alapján.

FEJLESZTŐ SZAKASZ (7–8. osztály)

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

- A kifejező, szép éneklés megőrzése, a közös dalkincs bővítése, a tanult dalok jókedvű, hangulatos megszólaltatása.
- A figyelem és az emlékezet fejlesztése.
- Részvételi szándék erősítése a többszólamú éneklésben.

- A hangszeres, énekes és mozgásos rögtönzések csoportos és egyéni formákban.
- A zenei élmény felismerése, átélése és megfogalmazása különböző formákban.
- Ismeretek szerzése a magyar népdalok csoportjairól, zenei jellemzőikről.
- Ritmushangszerek önálló használata, az ismeretek gyakorlása a zenei írás-olvasás terén. Zenehallgatás és elemzés, társművészeti kapcsolatok keresése.

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Zenei alkotóképesség	
Interpretáció	Dalok éneklése az érzelmi tartalmak megjelenítésével, esztétikai élmények biztosítása az éneklés során. A zenei emlékezet megerősítése, a többszólamúság készségeinek fejlesztése. Magyar és idegen népdalok, valamint műdalok kifejező előadása.
Improvizáció	A rögtönzési tevékenység fejlesztése népdalszerű és egyszerű műzenei formák keretei között. Ritmus és dallamhangszeres improvizációk. Dramatizálható zenei anyagok mozgásos megjelenítésének segítése. Szabad dallam- és ritmusrögtönzések segítése.
Megismerő- és befogadóképességek	
Zenehallgatás	A legjelentősebb zeneirodalmi alkotások, valamint a különböző korok populáris zenéinek bemutatása. Jelentős zeneszerzők életrajzi történeteinek megismertetése. Zeneművek felismertetése jellegzetes témáik alapján. A zenei élmény érzelmi és intellektuális megragadásának segítése. Törekvés a verbális közlésre a zenei mondanivaló kifejeztetésére a zenei szemelvények hallgatása után. Társművészeti kapcsolódások keresése, bemutatása.
Zenei hallás és kottaismeret	A dalanyagban előforduló ritmusképletek hangoztatása több szólamban is. A ritmushangszerek önálló használatának továbbfejlesztése. Egyszerű ritmusképletek és dallamsorok olvasása és lejegyzése tanári segítséggel. A hangkarakterek felismertetése. A zenei emlékezet fejlesztése a belső hallás működtetésével. A magyar népdalok zenei jelenségeinek bemutatása. Műzenei formák felismertetése és közös elemzése.

A szakasz végére elvárható követelmények

- Tudják kifejezően énekelni a tanult dalokat társakkal és egyénileg.
- Vegyenek részt a kánonok éneklésében, többszólamú gyakorlatokban, csoportos és egyéni rögtönzésekben egyéni képességek szerint.
- Törekedjenek fokozottabb önállóságra a zenei írás-olvasás feladataiban.
- Szerezzenek ismereteket zeneművekről, zeneszerzőkről, ismerjék fel a meghallgatott zenei szemelvényeket jellegzetes témáik alapján is.

RAJZ ÉS KÉZMŰVESSÉG (VIZUÁLIS KULTÚRA)

Témakörök ütemezése

Témakörök	Bevezető szakasz (1–2. évf.)	Kezdő szakasz (3–4. évf.)	Alapozó szakasz (5–6. évf.)	Fejlesztő szakasz (7–8. évf.)
Vizuális nyelv és kommunikáció	x	x	x	x

Kifejezés, képzőművészet és technika	x	x	x	x
Tárgy- és környezetkultúra	x	x	x	x

BEVEZETŐ ÉS KEZDŐ SZAKASZ (1–4. ÉVFOLYAM)

Célok

- A környező világ vizuális sokfélesége és az emberi alkotások iránti érdeklődés felkeltésével, a kézműves és művészi jellegű alkotások létrehozására ösztönzés segítségével az alkotás örömeinek, az önmegvalósításnak, a felszabadultságnak kialakítása a tanulóknban.

Feladatok

- A vizuális önkifejezés, a téri tudatosság kifejlesztése és megerősítése.
- A képi információk befogadására való képesség kialakítása, a világban való eligazodás megkönnyítése.
- A kommunikációs és szocializációs képesség gazdagítása.
- A természetes és mesterséges környezet vizuális befogadásának segítése.
- A művészeti kifejezésformák iránti érdeklődés felkeltése.
- Az ábrázolás, alakítás anyagainak, azok helyes használatának megismertetése.
- Különböző rajzos és kézműves technikák, népi kismesterségek megismerése.
- A környezet szépségének, esztétikumának felfedeztetése.
- A népművészet értékeinek bemutatása.
- A különböző művészeti ágak együttes és különálló alkalmasságának felfedeztetése ugyanannak a gondolatnak, élménynek, érzelemnek a kifejezésére.

A tantárgy kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs célú feladatai

- A téri, időbeli tájékozódás fejlesztése.
- A pontos megfigyelő-, elemzőképesség alapozása.
- A szándékos figyelem és emlékezet erősítése.
- Az élmények, benyomások megfogalmazásának, kifejezésének képessége.
- A koordinált mozgás, a cselekvés képességének alakítása.
- Az alkotás örömeinek felfedeztetése, megélése.
- A kommunikációs képességek fejlesztése.
- A tevékenységek kitarató végzése, a feladattartás erősítése.

A tanulók értékelésének elvei

Az értékelés célja a megerősítés, támogatás.

Elvei

- A tanuló teljesítményének megítélése a folyamatos megfigyelésre, ellenőrzésre, eseti diagnosztizálásra épül.
- Az értékelés mindenkor egyénre szóló legyen, a tanuló fejlődését vegye figyelembe.
- Minden tevékenység, alkotás, produktum ellenőrzése, személyre szóló értékelése az osztálytársak bevonásával történjen.

BEVEZETŐ SZAKASZ (1–2. évfolyam)

Tantárgyspecifikus képességfejlesztési feladatok, tevékenységek

Megismerő- és befogadóképességek

- Az alkotás élményének megtapasztalása, érzelmi gazdagodás, az intuíció fejlesztése.
- A közvetlen környezet tárgyainak elemzése –az alak, szín, forma, funkció pontos felismertetése.

Ismeretszerzési képességek, térbeli tájékozódás

- Az egyértelmű téri helyzetek felismerése, megnevezése.
- A tankönyvben, a környezetben előforduló egyszerű vizuális közlések elemi szintű értelmezése.
- Egyszerű látványélmények emlékezetben tartása és felidézése segítséggel, az önkifejezés igényének felismerése.
- Tárgykészítés, környezetalakítási tevékenységek, díszítés.

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Vizuális nyelv és kommunikáció	<p>Néhány egyszerű forma-, vonal- és színminőség használata alkotómunkában, azok felismerése és megnevezése (pl. kicsi, nagy, vastag, vékony vonalak; egyenes, ferde, hullámvonal, körvonal, formák).</p> <p>Foltfestés. Formák megfigyelése a nagyság szempontjából.</p> <p>Tárgyak helyének, helyzetének meghatározása és szerepeltetése alkotásokban.</p> <p>A vonal mint a mozgás kifejezője. Szabályos és szabálytalan formák felismerése és ábrázolása. Szögletes, íves, gömbölyű formák. Formák, színek szimmetrikus elhelyezése. Egyszerű ritmusok létrehozása és elrendezése.</p> <p>Saját jelek választása, egymás jelének megismerése. Ábrák, jelek, a mindennapi környezetben megfigyelhető egyéb látványok szemléltetése, értelmezése. Emberi gesztusok értelmezése.</p> <p>Tárgyak, élőlények, egyszerű események ábrázolása változatos technikákkal (pl. vonallal, folttal, színesen és fekete-fehérben).</p> <p>Előzőleg tudatosan megfigyelt változások (pl. évszak, időjárás) legjellegzetesebb állapotainak ábrázolása. Arckifejezések értelmezése, jelek, piktogramok megértése.</p>
Kifejezés, képzőművészet és technika	<p>Önmagával vagy a családdal kapcsolatos események kifejezése személyes hangú rajzokban, festményekben.</p> <p>Történetek eljátszása bábokkal. Műalkotások néhány perces szemléltetése, közös beszélgetések a tárgyról, élőlényekről, színekről, formákról.</p> <p>Élmények feldolgozása emlékek alapján, megjelenítése síkon és térben.</p> <p>Évszakok hangulatának kifejezése. Saját, kitalált történetek megjelenítése síkon és térben.</p> <p>Ismerkedés különféle technikákkal; anyagok és munkaeszközök használata: ceruza-, golyóstoll- és ecsetrajz; vízfestés; mintázás anyagból, plasztilinből; konstruálás papírból tépéssel, nyírással; síkbáb készítésének egyszerű technikája.</p> <p>Különféle technikák, könnyen megmunkálható változatos anyagok (pl. papír, agyag) és egyszerű munkaeszközök használata. Formálás anyagból.</p> <p>Papírhajtogatás. Nyomtatás krumplidúccal.</p>
Tárgy- és környezetkultúra	<p>Babaszoba berendezése. Egyszerű használati és dísz tárgyak készítése mintakövetéssel. A környezet (pl. osztályterem) szebbé tétele, átrendezése.</p> <p>Tárgyak készítése könnyen alakítható anyagokból (papír, agyag). Csomagolások készítése mintakövetéssel, csomagolóanyag díszítése (egyéni). Köznapi és ünnepi tárgyak (pl. jeles napok tárgyi kellékei) formája és funkciója közötti összefüggések megbeszélése.</p>

A szakasz végére elvárható követelmények

- Tudjon megfigyelni formákat, azokat nagyság szerint rendezni.
- Tudja a tárgyak helyét, helyzetét segítségnyújtással meghatározni.
- Tudja megkülönböztetni a sík- és térformákat. Tudja megnevezni, ábrázolni a szabályos, szabálytalan, valamint a szögletes-íves, szögletes-gömbölyű és szimmetrikus formákat.
- Értse meg a tankönyv ábráit, az egyszerű eligazító táblákat, piktogramokat.
- Értelmezze az egyszerű arckifejezéseket, gesztusokat.

- Tudjon szabadon képet alakítani élmény alapján festéssel, rajzzal.
- Tudja kifejezni az évszakokhoz kapcsolódóan az időjárás egyszerű jelenségeit a képkialakításaiban.
- Tudjon tárgyakat készíteni papírból, agyagból.

KEZDŐ SZAKASZ (3-4. évfolyam)

Tantárgyspecifikus képességfejlesztési feladatok, tevékenységek

- A síkban-térben történő konstruálás, a képi, a plasztikai kifejezés bátorságának elősegítése, önálló tárgykészítés modell és algoritmus segítségével.
- Az alkotótevékenység személyiségfejlesztő hatásának; érzelemgazdagításának biztosítása.
- Önismeret, önértékelés; ízlés, belső igény fejlesztése.
- Lehetőség adása a munka, a teljesítmény önálló megítélésére, a társak munkájával történő összehasonlítására.

Megismerő- és befogadóképességek – motoros készségek fejlesztése

- Egyszerű elemzések elvégzése irányítással.
- A vizuális jelek, jelképek alkotó használata.
- Képek készítése a tanult technikákkal.
- Egyszerű összehasonlítások, képzeletbeli átalakítások a látványélmények felhasználásával, mozgásváltozások felismertetése.

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Vizuális nyelv és kommunikáció	<p>A tanult vizuális elemek, minőségek és viszonylatok felismerése képek, tárgyak, látványok elemzésekor. Egyszerű forma-, vonal- és színritmusok alkalmazása és felfedezése a különböző célú képkalkotásokban (díszítményekben, vizuális jelekben). Hangsúlyozás, formák és színek kiemelésével. Formakompozíciók, kompozíciós megoldások, formaritmusok.</p> <p>A formák (foltok, tömegek) és színek közlési szándékának megfelelő elrendezése (körvonal, foltképzés, árnyék). A forma szerkezete – síkformák, körformák megfigyelése, létrehozása. Ritmikus felületek létrehozása. Térbeli viszonylatok létrehozása dobozokkal.</p> <p>Tárgyak jelzése, felismerése egy nézet alapján. Egyszerű tér- és mozgásábrázolások. Tárgy ábrázolása szemmagasságban. Tárgyak alaprajza. Egyszerű történés, folyamat értelmezése fázisrajzok felhasználásával.</p> <p>Élethelyzetekhez kapcsolódó magyarázó rajzok, folyamatábrák és vizuális jelek olvasása és üzenetük értelmezése (pl. plakátok).</p>
Kifejezés, képzőművészet és technika	<p>Egyedül vagy közösségben szerzett mindennapi élmények kifejezése festményben, rajzba, plasztikában, térben. Évszakok hangulata. Szépirodalmi és filmélmények, zenei élmények megjelenítése síkon és térben.</p> <p>Képzőművészeti alkotások leírása néhány mondatban (pl. köztéri szobor), jellemzőik magyarázata.</p> <p>Különböző technikák, technológiák megismerése, munkafolyamataik értelmezése, könnyen megmunkálható változatos anyagok és egyszerű munkaeszközök használata. A mintázás és a kollázs technikák újabb technológiai változatai. Rajzolás rosttollal, krétával. Festés temperával. Különböző tárgy- és anyagnyomatok.</p>
Tárgy- és környezetkultúra	<p>Egyszerű tárgyak készítése (pl. játékok, bábok, edényfeleségek). Csomagolások készítése minta után és egyéni elképzeléssel. A tárgyalakító folyamat végigvitele (próbálkozások a folyamat lépéseinek betartására). Környezetalakító tevékenység (pl. helyiségek átrendezése új funkcióinak megfelelően, díszlet készítése).</p> <p>A funkció, forma, méret, anyag, technika összefüggései (pl. tárgyak agyagból).</p> <p>Környezetalakító tevékenység (pl. kiállítás rendezése). A magyar kultúrából származó köznapi, ünnepi tárgyak és tárgycsaládok elemzése a rendeltetés, az anyag, a forma és díszítés legegyszerűbb összefüggéseinek meglátásával.</p>

A szakasz végére elvárható követelmények

- A tanuló ismerje a vizuális alapelemek egyszerű rendszereit (vonalfajták, formák, színritmusok).

- Ismerje a vizuális alapelemek viszonylatait (irány, arány, kompozíció, hangsúlyozás).
- Váljon gyakorlottá az egyes vizuális elemek használatában. Fejlődjön érzelmi világa és kreativitása.
- Tudjon képet alkotni az időjárás, az évszakok hangulatának kifejezésével, a téri viszonylatok spontán rögzítésével.
- Legyen képes egyszerű vizuális ritmusok létrehozására.
- Tudjon megfigyeléseket tenni és azokat megfogalmazni a természeti környezet vizuális jellemzőire vonatkozóan.
- Tudjon a megismert anyagokkal tárgyakat készíteni.
- Értse a legegyszerűbb vizuális jelzéseket.
- Ismerje a vonal- és foltképzési technikákat.
- Legyen képes tárgykészítés céljából forma- és színritmusok létrehozására.
- Biztosan ismerje a térbeli viszonylatokat a téri szerkezetek létrehozásakor.
- Ismerjen fel cselekvéssort képeken.
- Ismerjen fel tárgyakat két nézete alapján.
- Legyen képes látvány hatására képet alkotni.
- Tudjon látvány alapján tárgyakat segítséggel, szóban elemezni, összefüggéseket rávezetéssel felfedezni.

ALAPOZÓ ÉS FEJLESZTŐ SZAKASZ (5–8. évfolyam)

Célok

Az érdeklődés, a fogékonyság felkeltése és megerősítése a természetes és mesterséges környezet esztétikai és más látható értékei iránt.

Az esztétikai érzékenység, nyitottság, fogékonyság, ízlés alakítása, fejlesztése, a múlt értékeinek, hagyományainak tudatosítása a nemzeti műveltség közvetítésével.

Feladatok

- Élmenyszerű tapasztalatok nyújtása a tárgy- és környezetkultúra területéről.
- A környezettudatos magatartás kialakítása a tárgykultúra példáin keresztül.
- A kreativitás, a kreatív gondolkodás fejlesztése.
- A tantárgy sajátos tartalmával és eszközrendszerével olyan személyiségjegyek kialakítása, amelyek felkeltik a szakmák iránti érdeklődést és segítik az eredményes szocializációt.
- Tapasztalatszerzési lehetőség biztosítása a tárgy- és környezetkultúra világáról, a vizuális kommunikáció területeinek használatáról, az információk képi rögzítéséről, értelmezéséről.
- Jártasság fejlesztése gyakorlatokon keresztül a vizuális technikák alkalmazásában.
- Az érzelmek minél árnyaltabb kifejezésének, a személyes élmények megjelenítésének elősegítése.

A tantárgy kiemelt habilitációs/rehabilitációs célú feladatai

- Az érzéki tapasztalatszerzés fejlesztése, az érzékszervi kultúra gazdagítása.
- A tartós figyelem és emlékezet fejlesztése.
- Az esztétikai érzékenység készségeinek alapozása, fejlesztése.
- Önmaga képességeinek, fejlődési lehetőségeinek felismertetése, a motívumok erősítése.
- Gazdag tapasztalatszerzés a tanulót körül ölelő mikró és makrovilágról.
- A térlátás fejlesztése, pontos képzetek kialakítása a valós térről, időről, az anyag, forma, funkció, szerkezet, szín, fény és mozgás viszonyairól.
- A kommunikációs képességek fejlesztése szóban, ábrázolásban, befogadásban.
- A finommotorika, a kreativitás, az eszközhasználati készség fejlesztése.
- Az ismeretszerzési, a tanulási képességek fejlesztése.

A tanulók értékelésének elvei

A rajz és kézművesség tantárgy alkotásközpontú, így az értékelésnél elsősorban a tanuló egyéni vagy csoportban létrehozott produktumait értékeljük.

Az értékelés rugalmasan alkalmazkodik a tanuló eltérő adottságaihoz, a sérülésből adódó egyediségéhez.

Az értékelésnél figyelembe kell venni

- a tanuló önmagához mért fejlődését, az egyes tevékenységkörökhöz, technikákhoz történő vonzódását,
- a tantárgy többszínűségéből adódó, más és más színvonalú eredmények alkotásakor a részvételt a produktum készítésében, a tervezési folyamatban, a kreativitást, a feladattartást, az újrakezdés képességét,
- a tanuló aktív részvételét az önértékelésben.

ALAPOZÓ

SZAKASZ

(5–6. évfolyam)

Tantárgyspecifikus képességfejlesztési feladatok, tevékenységek

Alkotóképesség és tanulást segítő képességek

- A vizuális nyelvi elemek árnyaltabb használatának képessége.
- A térlátás, a térábrázolás fejlesztése (forma- és színtanulmány, egyszerű takarások, tárgyelemzés – a forma – rendeltetés kapcsolata). Az emlékezet fejlesztése – a részletek megjegyzése, a képzetek felidézése. Az érdeklődési kör szélesítése, a változatos anyagok, technikák, eszközök biztosításával.

Önismeret, önértékelés, önszabályozás

- Tudatos tárgykészítés az eszköz, a technika önálló megválasztásával.

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Vizuális nyelv és kommunikáció	Folthatárok, foltfestés, vonalabsztrakció, a tárgy formája vonalkövetéssel. Ritmikus felületek kialakítása. Szabályos és szabálytalan sík- és térformák. Természeti formák csoportosítása. A forma árnyéka – körülrajzolása. Mértani formák megfigyelése, testek felülete, élek, testek létrehozása. Tulajdonságok elemzése, bevonása papírral. Látványok ábrázolása – természeti formák ábrázolása modell után, forrásformák ábrázolása. Egyszerű kompozíciós megoldások létrehozása. Térformák ábrázolása modell után. Forgás- és szögletes formák ábrázolása. A tárgyak két nézetének megrajzolása. Tárgyak, tárgycsoportok alaprajzának elkészítése. Térképrajz értelmezése.
Kifejezés, képzőművészet és technika	Különböző hangulatú, látványhoz kötött élmények, személyes élmények síkbeli és térbeli megjelenítése rajzzal. Élménykifejezés emberábrázolással. Mesészerű történetek megjelenítése rajzolással, festéssel, plasztikával. Művészeti élmények (tánc, zene, irodalom) feldolgozása képi kompozícióban. Tájébrázolás megfigyelés alapján.
Tárgy- és környezetkultúra	Néhány alkotás rajzos és szóbeli összehasonlítása az alkotások anyaga, valamint az anyagok tulajdonságai alapján. A tanulók alkotásainak vizsgálata, elemzése az érzelmi hatás szempontjából. A tárgyalakotó folyamat lépései a tárgykészítésben. Tárgykészítés agyagból, papírból, textíliából. A tárgyak csoportosítása a funkció szerint. Őseink tárgyai, ma használatos tárgyak. Funkció, forma, anyag, esztétikum egysége. Egyszerű terv a tárgykészítéshez – tárgykészítés a tanult technikákkal.

A szakasz végére elvárható követelmények

- Tudjon adottságai függvényében egyszerűbb vizuális problémákra, emocionális készítményekre kreatívan reagálni.
- Szerezzen tapasztalatokat a vizuális kifejező elemek változatos felhasználhatóságáról a folt, a vonal, a felületek kapcsolatában.
- Ismerje a komponálás néhány fontos eszközét (vonaltvastagság, szín, elhelyezés).
- Tudjon ritmikus kompozíciókat létrehozni.

- Legyen képes egyszerű formák látványszerű ábrázolására.
- Fejlődjön képi kifejezése irodalmi és zenei élmények hatására (festés, rajzolás és plasztikus alakítások).
- Tudjon – a tárgykötő folyamat lépéseinek betartásával – a megismert anyagokból egyszerű tárgyakat készíteni.
- Legyen jártas az összetettebb síkbeli alkotások létrehozásában.
- Tudatosan alkalmazza térábrázolásaiban a térjelzéseket (közel, távol, takarás).
- Szerezzen tapasztalatokat az egyszerű tárgyak szerkezetéről.
- Legyen képes – szabadon választott technikával – művészeti és személyes élményei képi kifejezésére.

FEJLESZTŐ SZAKASZ (7–8. évfolyam)

Tantárgyspecifikus képességfejlesztési feladatok

Kommunikációs képességek, kreativitás

- Jelenségek, érzelmek, gondolatok térbeli és síkbeli kifejezésének képessége.
- A kifejezés hagyományos technikáinak és az újszerű technikák elsajátításának készségei.
- Közlő, magyarázó, eligazító ábrázolás képessége.
- Vizuális közlemények (térkép, alaklemez, szabásminta) értelmezésének képessége.
- A köznapi élet tipikus vizuális közleményei (televízió, rádió, sajtó) felfogásának, megértésének, megítélésének képessége.

Alkotóképesség, önismeret, önértékelés

- Egyszerű tárgyak megtervezésének képessége.
- Képesség a tervezés elveinek megértésére, alkalmazására.
- Célszerűség–használhatóság–megtérülés–anyag –szerkezet összefüggéseinek meglátása.
- Jártasság a tanult kézműves technikákban, a modellezésben, építésben.
- A munka, az alkotás esztétikai értéke jelentőségének felismerése az épített környezetünkben, a művészeti alkotásokban.
- A saját és mások alkotásának megbecslése.
- Az ésszerű, anyagtakarékos megoldások előnyben részesítése. A környezetbarát megoldások keresése.
- Az együttműködési és alkalmazkodási készség, csoportmunkában való részvétel képessége.
- Az empátiás készség fejlesztése.

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Vizuális nyelv és kommunikáció	Formacsoportosítások-sík- és térformák, szabályos és szabálytalan mértani formák. Térformák, forgásformák származtatása, felhasználása térépítéséhez. Térkompozíciók létrehozása, térrendezés, térépítési modellek létrehozása. A fény kiemelt szerepének megfigyelése a műalkotásokban. A ritmus, a szimmetria, az aszimmetria a műalkotásokban. Ítéletalkotások, következtetések. Ritmuskompozíciók készítése. Testek ábrázolása, az árnyék, a vetett árnyék kifejezése. Tárgyak nézeti ábrázolása. Emberalak látványszerű ábrázolása. Az álló ember árnyai. Ábrázolás modell után. Az emberi arc ábrázolása. Önarckép. Emberábrázolás – ülő, álló ember rajzolása modell után. Vizuális közlések – tervezés, kivitelezés (meghívó, plakát). Munkafolyamatok szemléltetése – folyamatábra. Nézetábrázolások mértani formákról.
Kifejezés, képzőművészet és technika	Művészeti élmények kifejezése – irodalom, zene. Ábrázolás a tanult technikákkal.

	<p>Műalkotások elemzése. Érzelem kifejezése a képzőművészetben. Hangulatok, érzelmek kifejezése különböző témák feldolgozása során. Adott téma képi feldolgozása során különböző kompozíciós megoldások kipróbálása. Festés zenéhez. Művészeti kiállítások, múzeumok megtekintése során szerzett élmények szóbeli és képi feldolgozása.</p>
Tárgy- és környezetkultúra	<p>A tárgyalás folyamata, tervezés, kivitelezés. Kézműves technikák alkalmazása a tárgykészítésben. Az ember épített környezetének elemzése. Őseink épített környezete, a mai világunk. Lakóépületek, középületek. A funkció–forma összefüggései az építészetben, különféle épülettípusokban. Településtípusok elemzése képen, modelleken. A tárgyi környezet és életmód összefüggéseinek elemzése. Használati és dísz tárgyak megtekintése, elemzése.</p>

A szakasz végére elvárható követelmények

- Használja tudatosan a vizuális nyelv elemeit.
- Ismerje a mértani térformák legfontosabb tulajdonságait és tudja azokat felhasználni térelemzéshez, térképezéshez.
- Alkalmazza a fény-árnyékot a plasztikus formák megjelenítésében.
- Legyen képes művészeti élmény hatására kifejező alkotásokat készíteni térben vagy síkban.
- Legyen képes egyszerű mértani testek látványos ábrázolására.
- Tudjon embert ábrázolni modell után. Legyen ismerete az ember méreteiről, arányairól.
- Ismerje fel a műalkotásokon a kompozíció legfontosabb eszközeit.
- Használja tudatosan képalakításain a vizuális kifejezőelemeket.
- Legyen képes egyszerű plakátok megtervezésére és kivitelezésére.
- Legyen képes művészeti élmény vizuális kifejezésére a tanult kompozíciós eszközök felhasználásával.
- Legyen nyitott az esztétikai közlésre és befogadására.
- Tudjon értéktételeket hozni természeti és mesterséges környezetének esztétikájára vonatkozóan.
- Legyen jártas a környezet alakításában, a tárgykészítésben használatos egyszerű eszközök, szerszámok használatában.
- Legyen ismerete a tárgyi környezet és az életmód összefüggéseiről.

FÖLDRAJZ

Témakörök ütemezése

Témakörök	Szakaszok – évfolyamok					
	Alapozó szakasz (5–6. évf.)		Fejlesztő szakasz (7–8. évf.)		Megszilárdító szakasz (9–10. évf.)	
Ismeretek a térképről		x				
Ismeretek a hazáról és a lakóhelyről		x				
Hazánk természeti, társadalmi, gazdasági jellemzői				x		
Kontinensek, tájak, országok – Európa			x			
A Kárpát-medence és Európa				x		
A lakóhelytől a bolygónkig		x				
A Föld természetföldrajzi képe. A Naprendszer					x	
A világ gazdasági és természetföldrajzi képe						x
Globális környezeti problémák					x	x

Célok (6–8 évfolyam)

- Kialakítani, majd fokozatosan fejleszteni a tanulók földrajzi, környezeti tájékozódását és gondolkodását.
- A természettudományos vizsgálat egyszerűbb módszereinek és azok alkalmazásának elsajátításával a világban elfoglalt helyünk, földrajzi-környezeti adottságaink, értékeink megismertetése.

Feladatok

- A szűkebb és tágabb környezet természetföldrajzi, társadalmi, gazdasági jellemzőinek megismertetése.
- A tanulók szemléletének, a nemzeti, az európai értékekhez való pozitív viszonyulásának formálása.
- A napi gyakorlat során szükséges térbeli és időbeli tájékozódási képesség kialakítása.
- A tanulók érdeklődésének felkeltése a megfigyelhető, észlelhető, megvizsgálható jelenségek, folyamatok iránt a közvetlen és a tágabb környezetet érintően.
- A tér- és időbeli tájékozódási képességek bővítése, a térképi alapismeretek fejlesztése. Hozzájárulás az ökológiai szemlélet, a környezeti attitűd, magatartás és értékrend kialakulásához.
- A haza, az európai és a távoli tájak földrajzának megismertetésével készítés az élő, az élettelen, az épített környezet megóvására
- Hozzájárulás a tanulási szokások kialakításához, az elsajátított ismeretek, készségek, jártasságok alkalmazásához a napi életvitel szintjén.
- Felkészítés a reális értékelésre, a földrajzi információhordozók értelmes felhasználására, kiválasztására (térképek, földgömb, tv-műsorok, kiadványok, útikönyvek).
- Topográfiai ismeretek, földrajzi fogalmak kialakítása – a tanulók fejlettségének megfelelően. Megfelelő gyakorlás, megerősítés, biztosítás az alapvető földrajzi szakkifejezések használatára, az írásos rögzítésre, az ábrázolásra, az elemzésre.

A tanulók értékelésének szempontjai

- Az értékelésben valamennyi évfolyamon kiemelt szerepe van a folyamatos ellenőrzésnek (írásbeli, rajzos, szóbeli és egyéb produktumok) és értékelésnek – szóban, esetenként írásban is.
- Az értékelés mindenkor a tanuló önmagához mért fejlődését fejezze ki, ezért legyen differenciált, személyre szóló, a tanuló fejlettségéhez, állapotához igazított.
- Az értékelésnél ne csupán az adott helyzetnek való megfelelést vegyük alapul, hanem a tantárgyi specifikumoknak megfelelő – már begyakorolt – tanulási és munkaszokásokat is.
- Az értékelésben kapjon helyet a tanuló feladattudata, akarata, erőfeszítése az önálló és a közös munkában egyaránt.
- Az értékelés segítse a tanulót a reális önértékelés kialakításában, képességei felismerésében.
- A tanulók értékelhető tevékenységükhöz a sérülésüknek megfelelően kapják meg azokat a segédeszközöket, anyagokat, amelyek állapotuknak megfelelnek.
- Az értékelésről, a tanuló eredményeiről – az iskola pedagógiai programja értelmében – kapjon tájékoztatást a szülő is.

ALAPOZÓ SZAKASZ (5–6. évfolyam)

Tantárgyspecifikus fejlesztési feladatok, tevékenységek

Tájékozódás a földrajzi térben és időben

- Tájékozódás a lakóhelyen és környékén.
- Eligazodás, egyszerű leolvasási gyakorlatok a domborzati, közigazgatási térképről irányítás mellett.
- A periodikusság felismerése a természet folyamataiban (időjárás, növényzet, termelés).
- Az idő múlásával bekövetkezett környezeti változás azonosítása egyszerű példákon – irányítás mellett.

- Tényleges és viszonylagos helyzet a földrajzi térben.
- A környezet folyamatainak, azok időrendjének felismerése segítségével.
- A természeti környezet közvetlen hatása az ember termelőtevékenységére, a társadalmi-gazdasági folyamatokra – a földrajzi helyekről vett példák alapján.

Tájékozódás a földrajzi, környezeti kölcsönhatásokban

- Az időjárás éghajlati jelenségei, a domborzati adottság hatása a természetre, az élőlényekre példák alapján.
- A természeti környezet hatása az ember termelőtevékenységére.
- Különböző adottságú nagytájak eltérő természetföldrajzi, települési jellemzőinek felismerése tanári segítséggel, rávezetéssel.

Ismeretszerzés, tanulás

- A közvetett és közvetlen információhordozók használatának gyakorlása tanári irányítással (térképek, ábrák, képek, filmek, könyvek).
- Megfigyelés, összehasonlítás, lényegkiemelés, összefüggések feltárása példákon keresztül, segítségadás mellett.
- A tanult földrajzi fogalmak gyakorlása, használata a fejlettségnek megfelelően.

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Ismeretek a térképről	A térkép és a valóság. A térképek méretaránya, jelrendszere. Irány meghatározása a térképen, tájékozódás a fő világtájak szerint. Domborzati, közigazgatási és tematikus térkép. A térkép jelrendszere, magasság leolvasása, hely és helyzet meghatározása. Elemi ismeretek a földrajzi fókuszokról. Tájékozódás a földgömbön, a világtérképen.
Ismeretek a hazáról és a lakóhelyről	A lakóhely természetföldrajzi adottságai: példák a lakóhely társadalmi, gazdasági folyamataira (foglalkozás, termelés, gazdálkodás). A földrajzi környezetre gyakorolt emberi, társadalmi hatások – környezetkárosító folyamatok, problémák – saját élmény alapján. Változások a lakóhelyen. Az időjárás, az éghajlat fogalma. A tágabb környezet, a hazai tájak. A nagytájak természeti adottsága (domborzat, víz, éghajlat) természeti erőforrások. Hazánk települései, településtípusok. Tájékozódás Magyarország közigazgatási térképén. Hazánk fővárosa.
A lakóhelytől a bolygónkig	A Föld alakja. Természetföldrajzi folyamatok, a földfelszín változása. A talajképződés. A belső és külső erők szerepe a földfelszín formálásában. Jellemző felszíni formák. Elemi fogalom a földalakról, a földtengely ferdeségéről, a besugárzásról és az éghajlati övek kialakulásáról – modellezés, kísérletek, filmek bemutatásával. Egyes éghajlati övezetek legfontosabb jellemzői. Európa a Földön. Kontinensek és óceánok a Földön. A kontinensek és óceánok térbeli helyzete. Időbeli, térbeli tájékozódás a kontinensek között. Eltérő természeti jellemzők – a földrészek nagyobb országai.

A tantárgy kiemelt habilitációs/rehabilitációs célú feladatai

- A gondolkodási funkciók fejlesztése: megfigyelés, elemzés, összehasonlítás, elvonatkoztatás, probléma-felismerés, ok-okozat összefüggés meglátásának képessége.
- A rövid, a hosszú távú figyelem és emlékezet fejlesztése.
- A rész–egész viszony a valóságban, a térképi ábrázolásban. A valóság és térkép összefüggéseinek felismerése.
- Biztos tájékozódás megteremtése a közvetlen térben. A tájékozódás biztonsága a síkban a jelek, a szimbólumok világában.
- Tájékozódási feladatok, téri viszonyok felismerése, megértése: valamely tárgy, objektum tényleges és viszonylagos helye, helyzete.

- Az időészlelés fejlesztése. Időrend, periódus, természetben, folyamatban.
- Kommunikációs képességek – kérdezni tudás, a szakkifejezések használata.
- Tanulási szokások megerősítése: térképek, információhordozók használata, önálló ismeretszerzés egyszerű szövegből, a tankönyv, a feladatlap, a munkalap használata.

A szakasz végére elvárható követelmények

- Ismerje fel a tanult földi képződményeket, nevezzen meg jelenségeket, folyamatokat.
- Legyen ismerete az éghajlati övezetekről. Tudja segítség mellett megmutatni, megnevezni az éghajlati övezeteket.
- Legyen képes a földgömbön, a Föld térképén irányítás mellett tájékozódni, a kontinenseket, óceánokat megnevezni, helyzetüket, a helyzetüket meghatározni.
- Legyen képes egyszerű összehasonlításokat végezni a térkép vagy modell, makett segítségével.
- Gyűjtsön képeket, leírásokat. Tudja megmutatni hazánk helyét Európa térképén. Legyen képes a térképről információt szerezni, hazánk nagy tájait megmutatni, megnevezni, a tanult földrajzi neveket, szakkifejezéseket pontosan használni.
- Tudja megfigyeléseit szóban elmondani, röviden, tömören írásban rögzíteni, rajzban ábrázolni.

FEJLESZTŐ SZAKASZ (7–8. évfolyam)

Tantárgyspecifikus fejlesztési feladatok, tevékenységek

Tájékozottság a földrajzi térben, a környezet kölcsönhatásában

- Különböző típusú térképek használata, szemléleti térképolvasás önállóan.
- Egyes tipikus tájak, földrészek, országok természeti-társadalmi jellemzőinek és összefüggéseinek felismerése segítségnyújtással.
- Az emberi tevékenység által okozott környezetkárosító folyamatok megismerése.

Tájékozottság földrajzi-környezeti kérdésekben

- Európa és a Kárpát-medence természeti-társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése, az Európa-tudat fejlesztése, a kötődések megerősítése.
- Az egyes európai országok eltérő és hasonló adottságainak érzékeltetése, összefüggések felfedezése tanári irányítással.
- Az Európai-unió tagállamainak kapcsolatrendszere példákon keresztül.

Ismeretszerzés, tanulás

- A földrajzi környezetben, a gyakorlati életben való eligazodás képességének fejlesztése.
- Információk kezelése, értelmezése irányítással (könyvtár, világháló, térképek könyvek) a tanulók fejlettségének megfelelően.
- Egyszerű ábrák, rajzok készítése.
- A hétköznapi életben felhasználható földrajzi-környezeti tudás elemeinek elsajátítása, folyamatos gyarapítása önállóan vagy tanári segítséggel.
- Gyűjtemények, tablók összeállítása, helyzetgyakorlatok (idegenvezetés, utazásszervezés, bemutató, leírás).

Tájékozottság a hazai földrajzi-környezeti kérdésekben

- Magyarország részletes megismerése kitekintéssel a Kárpát-medence egészére.
- A haza természeti, gazdasági értékeinek megismerése, a körzetek, régiók eltérő és hasonlatos jegyei – tanári irányítással az aktuális példákon keresztül az eltérések okainak keresése.
- Kulturális néprajzi hagyományok ismerete.
- A regionális kapcsolatok jelentősége.

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
---------	----------

<p>Kontinensek, tájak, országok</p>	<p>Ismeretek a kontinensekről. A nagyobb tájegységek jellegzetességei, tipikus tájak: – a földrajzi övezetesség szerint a monszunvidék, a sivatag, a mediterrán táj, a tajgavidék, – a domborzat kapcsolódó tájtípusok – a magashegységek, középhegységek, – a gazdálkodás tipikus tájai – ipari körzet, farmvidék, ültetvények, öntözéses gazdálkodás, oázisok, speciális térségek – kikötőövezet, üdülőövezet.</p>
<p>A Kárpát-medence és Európa</p>	<p>Európa tényleges és viszonylagos fekvése, részei. Európa természeti és társadalom-földrajzi képe. Az európai Unió. Észak-Európa országainak egyedi, földrajzi vonásai, Dél-Európa – tipikus mediterrán táj, kikötő és üdülőövezet. Kelet-Európa jellegzetes nagytájai. Közép-Európa tájainak, országainak természeti és társadalmi földrajzi jellemzői. A Kárpát-medence földrajza, természeti, gazdasági jellemzői.</p>
<p>Hazánk természeti, társadalmi, gazdasági jellemzői. Körzetek, régiók</p>	<p>Hazánk természeti környezete, hasonlóságok, eltérések a Kárpát-medence természeti adottságaival. A földrajzi környezet hatása a gazdálkodásra, a településre, az életmódra. A Dunántúl, Észak-Magyarország, az Alföld és a Központi körzet földrajzi jellemzői, természeti erőforrások, gazdasági lehetőségek. Hazánk kereskedelme, közlekedése, idegenforgalma, környezeti állapota és környezeti értékeinek védelme. Nemzetközi kapcsolatok. A magyar nép tájéltörténeti tagolódása – néprajzi hagyományok.</p>

A szakasz végére elvárható követelmények

- A tanuló tudjon példákat mondani a természetföldrajzi övezetességre, alapvető jellegzetességének bemutatására tanári irányítás mellett. Legyen képes egy táj természeti jellemzőit bemutató kép, ábra, adatsor elemzésére irányítás, segítségadás mellett. Megadott szempontok szerint tudja csoportosítani a nagyobb tájegységek tipikus tájait, legyen képes a térképen megmutatni ezeket.
- Tudjon tanári segítséggel egy-egy példát mondani az adott táj természeti és társadalmi környezetének alapvető összefüggéseire.
- Szempontsor mellett legyen képes jellemezni Európa természetföldrajzi adottságait, erőforrásait.
- Legyen elemi ismerete az Európai Unióról.
- Ismerje Európa legfontosabb országait. Mondjon példát a közös és az eltérő földrajzi vonásokra.
- Használja pontosan a témához kapcsolódó földrajzi, topográfiai fogalmakat, legyen képes megmutatni ezeket a térképen is.
- Legyen képes jellemezni hazánk nagy régióit szempontsor szerint. Végezze önállóan írásbeli feladatait a munkalapokon, feladatlapokon.
- Oldja meg készségi szinten a szemléleti térképolvasást, jártasság szinten a következtető térképolvasást.
- Tudja a megye, a főváros főbb jellemzőit.
- Tudjon példát mondani a megye környezeti állapotára.

ÉLETVITEL ÉS GYAKORLATI ISMERETEK

Témakörök ütemezése

Témakörök	Bevezető szakasz (1–2. évf.)	Kezdő szakasz (3–4. évf.)	Alapozó szakasz (5–6. évf.)	Fejlesztő szakasz (7–8. évf.)
Egészség- és szabadidő-kultúra – életvitel	x	x	x	x

Munka- és termelőkultúra – anyagok és alakításuk – tervezés, szerelés, építés	x	x	x	x
Közlekedési kultúra – közlekedés	x	x	x	x
Háztartási és fogyasztói kultúra – háztartástan				x
Gazdálkodáskultúra – termelés és gazdálkodás			x	x
Pályaorientáció				x

BEVEZETŐ ÉS KEZDŐ SZAKASZ (1–4. évfolyam)

Célok

- Az átmenet biztosítása az óvodai létből az iskolai létbe.
- Az önállóságra nevelés, az elképzelések megvalósítására való ösztönzés, az egyéni szükségletekhez igazított önellátás technikáinak elsajátíttatása a képességek fejlesztése során.

Feladatok

- Gazdag tapasztalatszerzés biztosítása az egyszerű érzékszervi benyomásoktól a bonyolultabb gondolati műveletekig.
- Az életvezetésre nevelés, amely lehetővé teszi a természeti, a társadalmi és a technikai környezettel való helyes együttélést.
- Az egészségmegóvás lehetőségeinek bemutatása példák, élményanyagon, a személyes tapasztalás lehetőségeinek megteremtése.
- A helyes, célszerű tanulási és munkaszokások kialakítása.
- A tanulók képessé tétele a műveleti algoritmusok alkalmazására, egyszerű tervezési tevékenységre, problémák felismerésére.
- Példák, személyes tapasztalaton keresztül az alapvető közlekedési szabályok felismertetése, a környezetben való biztonságos tájékozódás fejlesztése.
- A tanulók önértékelő, elemző képességének, alkotó, konstruáló kedvének megalapozása.
- A természetben, a társadalomban élő ember és az általa létrehozott technikai környezet kapcsolatának megtapasztaltatása konkrét példákon.

A tantárgy kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs célja a bevezető és kezdő szakaszban

- Az önellátás, a cselekvőképesség fejlesztése, erősítése.
- A megfigyelő, a megismerő, a tapasztalatszerző képességek fejlesztése.
- A gondolkodási funkciók és műveletek erősítése: csoportosítás, összehasonlítás, elemzés, rendszerezés,

algoritmusok, analógiák felfogása, alkalmazása.

- Az elsajátítási, a tevékenységi szintek emelése az utánzástól az algoritmus önálló alkalmazásáig.
- A finom- és a nagyobb mozgások koordinálása, munkamozdulatok fejlesztése a célszerűbb, a kisebb munkaerő-ráfordítás érdekében.
- Az önellátáshoz, a családi munkamegosztáshoz, a feladatokhoz való helyes viszonyulás, a munkafegyelem erősítése.
- A szociális kompetencia fejlesztése terápiák, tréningek segítségével.

A tanulók értékelésének elvei

- A tanítás-tanulás folyamatát a tanuló munkájának, tevékenységének folyamatos ellenőrzése, értékelése, a fejlettséghez igazított segítségnyújtás jellemezze.
- Differenciált értékelés alkalmazása a tanuló sérülésspecifikumainak figyelembevételével.
- Az értékelés vonatkoztatása a produktum mellett az erőfeszítésre, az akaratra, a szorgalomra, a feladattudatra, a tanuló együttműködésére a tevékenység folyamatában, a munkavégzés tisztaságára, az esztétikumra, az anyagtakarékosságra, az önállóságra, a kreativitásra.
- Kiemelt szempont a tanuló önmagához mért fejlődése, igyekezete.
- Az értékelés szempontjai között szerepeljen.
- Az értékelés nyilvános, követhető az elért eredmény szóbeli és szöveges megfogalmazása, a produktum kiállítása, bemutatása során.

BEVEZETŐ SZAKASZ (1–2.évfolyam)

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Egészség- és szabadidő-kultúra – életvitel	<p><i>Öltözködés:</i> a ruházat kiválasztása az évszaknak, időjárásnak megfelelően; saját ruha kezelése: gombolás, fűzés, kötés, hajtogatás. Ruhanemű felismerése.</p> <p><i>Tisztálkodás:</i> önálló tisztálkodás, hajmosás, körömkefe használata; a tisztasági csomag használata.</p> <p><i>Táplálkozás:</i> evőeszközök helyes használata; a napszaknak megfelelő étkezés. Ételfélék felismerése, megnevezése.</p>
Munka- és termelés-kultúra – anyagok és alakításuk – tervezés, szerelés, építés	<p><i>Természetes anyagok:</i> (termések, levelek, kavics, fa) gyűjtése, érzékszervi vizsgálat; a gyűjtött anyagokból formák, alakzatok, kompozíciók készítése. Környezetünk előállított, alakított anyagai a lakásban, az iskolában, az iskola környékén; papír, fa textil, képlékeny anyagok.</p> <p>Anyagmegmunkálás lépései, egyszerű tárgy készítése, technikák.</p> <p><i>Textil:</i> anyagvizsgálat, nyírás, ragasztás.</p> <p><i>Papír:</i> tépés, nyírás, hajtogatás, sodrás – anyagvizsgálat.</p> <p><i>Fa:</i> hurkapálca darabolása, csiszolás, festés, ragasztás.</p> <p><i>Tervezés, építés:</i> játékos építés dobozokkal – térképzés. Építés minta alapján; belső tér modellezése; építés a szabadban – homokozóban. Térrendezés terepasztalon, tereptárgyak használata.</p> <p>Az építődoboz elemei. Építés minta alapján térben, síkban.</p>
Közlekedési kultúra – közlekedés	<p>Tapasztalatok gyűjtése a gyalogos közlekedésről.</p> <p>Szabálykövető magatartás a közlekedésben: áthaladás a zebrán a jelzőlámpa vagy forgalomirányítás mellett.</p> <p>Veszélyhelyzetek a gyalogos közlekedésben, elemzés, értelmezés.</p> <p>Tapasztalatok gyűjtése a helyi tömegközlekedésről – utazás felnőttel.</p>

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

1. Tantárgyspecifikus képességfejlesztési feladatok, tevékenységek

- Az önellátás és környezetellátás tevékenységének fejlesztése, énkompetencia alakítása; önállóság, kulturáltság az öltözködésben, tisztálkodásban, étkezésben; önellátó technikák folyamatos gyakorlása, részvétel az egyszerű környezeti rend és tisztaság megteremtésében.
- Érdeklődés, tapasztalatszerzés a közvetlen környezet élő és élettelen anyagai iránt, az anyaggal végzett tevékenység élménye.
- Alakítás kézzel és egyszerű eszközzel; rend, tisztaság megvalósítása.
- Az építés, a modellezés, a tervezés – kivitelezés öröme.
- A szabályfelismerés képességének fejlesztése, a veszélyhelyzetek elemzése, tudatosság kialakítása a közlekedésben.

2. Általános képességek és készségek fejlesztése

- Gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése: megfigyelés, megismerés, elemzés, összehasonlítás; tájékozódás, kommunikációs képesség; finommozgások koordinálása.
- Személyes képességek: önellátás, önkiszolgálás, kezdeményezés.
- Szociális képességek: együttműködés, segítségnyújtás, kapcsolatteremtés.

A szakasz végére elvárható követelmények

- Fokozódó önállóság az önkiszolgáló tevékenységben.
- Szabálykövető magatartás az étkezésben, az egyéni fejlettségnek megfelelő feladatok elvégzésében, a munka elfogadásában.
- A megfigyelt anyagok felismerése, megnevezése, tapasztalatok, ismeretek felhasználása az egyszerű megmunkálásban, a megismert eszközök balesetmentes használata.
- Egyszerű modell, rajz alapján építés, térrendezés.
- A gyalogos közlekedés szabályainak ismerete.

KEZDŐ SZAKASZ (3–4. évfolyam)

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Egészség- és szabadidő-kultúra – életvitel	Önellátás, környezetellátás. Öltözködés: az időjárásnak, az évszaknak, a napszaknak megfelelő ruházat kiválasztása; a ruházat, a lábbeli tisztítása – portalanítás. Tisztálkodás: kéz, láb ápolása, az ápolás eszközei. A helyes fogápolás, a jó fogkefe. A rendszeres tisztálkodás. Táplálkozás: a napszaknak, az évszaknak megfelelő változatos táplálkozás – egészségmegővés. Munkatevékenységek: mindennapos tevékenységek az iskolában, részvétel a családi munkamegosztásban (mosogatás, törülgetés, vásárlás, gyógyszerértár, posta...). Házimunka – gépek a konyhai munkában.
Munka- és termelés-kultúra – anyagok és alakításuk – tervezés, szerelés, építés	Tapasztalatok az átalakított anyagokról, anyagvizsgálat érzékszervi úton. A képlékeny anyagok – alakítás kézzel, szerszámmal. A papír megmunkálása eszközökkel: nyírás, vágás, csomagolás. Textil: alaklemez használata – nyírás, varrás (differenciáltan, fejlettség szerint), egyszerű öltések, gyöngyfűzés. Fa: darabolás, csiszolás, festés. Faragás differenciáltan – fejlettség szerint. Fémek: huzalok vizsgálata, formálás. Alapanyagok és hulladékok. Hulladékhasznosítás a háztartásban. Műanyag a háztartásban.
Közlekedési kultúra – közlekedés	Gyalogos közlekedési helyzetek modellezése – városban, falun. Tapasztalatszerzés, gyakorlás a helyi tömegközlekedésben. Szabálykövető magatartás. A helyi közlekedés eszközei falun és a városban. A vasút, a pályaudvar,

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

1. Tantárgyspecifikus képességfejlesztési feladatok, tevékenységek

- A helyes önellátás, életmód, életvezetés képességeinek, készségeinek alapozása, énkompetencia fejlesztése az öltözködésben, tisztálkodásban, a táplálkozásban
- Részvétel, feladatvállalás a fejlettségének megfelelő munkatevékenységekben, házimunkában, szolgáltatások igénybevételében, a konyhai gépek alkalmazásában felügyelet mellett.
- Az anyagokkal végzett tevékenység örömteli megélése, tapasztalatok gyűjtése, megoldások, kivitelezések választása; anyagalakítás kézzel, egyszerű eszközzel, mintakövetés, algoritmus olvasása, alkalmazása, elemi munkavégzési szokások, tanulási technikák, szokások: a sorrendiség, az időbeliség, szabálykövetés, rend, tisztaság, anyagtakarékosság.
- A szabályfelismerés képességének fejlesztése, a veszélyhelyzetek elemzése, tudatosság kialakítása a közlekedésben.

2. Általános képességek és készségek fejlesztése

- Gondolkodási funkciók, gondolkodási műveletek fejlesztése: megfigyelés, megismerés, felismerés, belátás, megoldás keresése, tervezési képesség (alapfokon), konstruáló, építő, szerelő, térérzékelő, téralakító képesség. Kommunikációs képesség fejlesztése.
- Finommozgások összehangolt működése.
- Szociális képességek és készségek fejlesztése: kötelességtudat, segítőkészség, felelősség, együttműködés, udvariasság.

A szakasz végén elvárható követelmények

- A természeti, társadalmi és a technikai környezet megfigyeléséből, elemzéséből gyűjtött tapasztalatok értelmezése, felhasználása egyszerű feladathelyzetben, anyagok megmunkálásában, eszközök használatában.
- Az épített környezet megnevezése, önálló tervezés, építés kockák, dobozok, szerelőelemek felhasználásával.
- A gyalogos közlekedés szabályainak betartása jártasság szinten, gyakorlottság a tömegközlekedésben (egyéni fejlettség szerint). Szabálykövető magatartás.
- Kulturált együttműködés, részvétel életkorának, állapotának megfelelő közösségi munkában, a családi munkamegosztásban, házimunkában.
- A tanult, a begyakorolt életviteli szokások alkalmazása konkrét helyzetekben: ruházkodás, tisztálkodás, táplálkozás, takarékoskodás, tisztaság, rend megőrzésében.

ALAPOZÓ ÉS FEJLESZTŐ SZAKASZ (5–8. évfolyam)

Célok

- Konkrét problémahelyzetekben jól alkalmazható készségek és képességek kialakításával az önálló életvezetés, a pályaválasztás és a szakmatanulás előkészítése.

Feladatok

- Gazdag tapasztalatszerzés biztosítása az egyszerű érzékszervi benyomásoktól a bonyolult gondolati műveletekig, a problémamegoldásokig.
- A serdülő korosztály technikai környezet iránti nyitottságának fokozása, a tanulók tájékozottságának, biztonságérzetének növelése, a környező világ teljességének örömteli átélése, ezekért érzett felelősség tudatosítása.
- Az egyéni szükségletekből kiindulva a tanulók felkészítése az iskolán kívüli világra az életszerű megoldások keresésével, a környezettudatos beállítódással, kritikus fogyasztói magatartással, a munka megbecsülésével, az életkornak, fejlettségnek megfelelő munkafolyamatok gyakorlati elsajátításával.
- Műveleti algoritmusok felhasználtatása a tárgykészítés munkalépéseiben szabályszerűségek felismertetése a technikai problémák megoldásában.
- Helyes munkaszokások elsajátíttatása, a veszélyes eljárások tudatosítása.

- A takarékos anyagfelhasználás, hulladékhasznosítás szokásrendjének elsajátíttatása.
- A tudatos egészségmegóvás, környezettel való együttélés társadalmi normáinak megismerése, elfogadása a közlekedés alapvető szabályaiban.
- Ismeretek adása a vállalkozás, a gazdálkodás területéről, a szakmaválasztásról, az önálló életvezetéséről.
- Kitartó munkára nevelés, a tűrőképesség növelése, a reális önismeret kialakítása.

A tantárgy kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs célja az alapozó és fejlesztő szakaszban

- A mozgáskoordináció, a finommotorika erősítése, a munkamozdulatok sebességének, ütemének fejlesztése.
- A térbeli eligazodás, térítátás, a téri tájékozódás fejlesztése.
- Az akaratlagos figyelem fokozása, az emlékezet, a koncentráció erősítése – terápiák, tréningek segítségével.
- Az öntevékenység, önállóság, döntésképesség – döntési kompetencia alakítása.
- Az énkompetencia erősítése: önismeret, önelfogadás, önfejlesztés, szakmai irányultság.
- A szociális kompetencia erősítése: együttműködés, munkafegyelem, felelősségvállalás, azonosulás a családi szerepekkel, társadalmi cselekvőképesség növelése, szabálykövető magatartás elfogadása, erőfeszítés, monotonia-tűrés a munkafolyamatokban, élethelyzetekben.
- Kommunikációs képességek fejlesztése: gondolatok szóbeli megfogalmazása, vélemény, kritika, vita kulturált nyelvi formái.

A tanulók értékelésének elvei

- Az értékelés alapja a tanuló önmagához viszonyított fejlődése.
- Az elméleti ismeretek ellenőrzése helyett fokozott hangsúly helyezése a gyakorlati tevékenység szintjére, a kreativitásra, a munkafegyelemre, a feladatelfogadásra, az erőfeszítésre, kitartásra.
- A tanítás-tanulás folyamatát a tanuló munkájának, tevékenységének folyamatos ellenőrzése, értékelése, a fejlettséghez igazított segítségnyújtás jellemezze.
- Differenciált értékelés alkalmazása a tanuló sérülésspecifikumainak figyelembevételével.
- Az értékelésben figyelembe kell venni az egyéni sajátosságokat, a tanuló sérüléséből eredő eltéréseket (pl. több segítséget igényel, de erőfeszítéseket tesz a feladatmegoldás érdekében).
- Az értékelés vonatkoztatása a produktum mellett az erőfeszítésre, az akaratra, a szorgalomra, a feladattudatra, a tanuló együttműködésére a tevékenység folyamatában, a munkavégzés tisztaságára, az esztétikumra, az anyagtakarékosságra, az önállóságra, a kreativitásra.
- Kiemelt szempont a tanuló önmagához mért fejlődése, igyekezete.
- Az értékelés része a munkavégzési, a tanulási szokások elsajátítása, az anyagtakarékosság betartása, a környezettudatosság.
- Az értékelés nyilvános. Történhet szóban, írásban és érdemjeggyel (osztályzattal). Része a produktum kiállítása, bemutatása

ALAPOZÓ SZAKASZ (5–6. évfolyam)

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Egészség- és szabadidő-kultúra – életvitel	Egyszerű háztartási munkák, házkörüli teendők. Háztartási kisgépek működtetése. Tisztítószerek, környezetbarát szerek felismerése, alkalmazása. Háztartási hulladék-kezelés, szelektív hulladékok. Szolgáltatások igénybevétele: posta, gyógyszertár, közintézmények, piac, élelmiszerbolt. Szabadidő eltöltése: mozgás, sport, szórakozás. A test tisztántartása: kamaszkori testápolás, hajmosás, szárítás, kéz- és lábkörmök ápolása. Testápoló szerek. A ruházat tisztántartása: zokni, fehérnemű mosása. Textíliák, természetes anyagok szerepe a ruházatkodásban. Divat és célszerűség, egészség összefüggései. Az egészséges lábbeli.

	<p><i>Táplálkozás:</i> az életkornak, az egészségi állapotnak megfelelő táplálkozás. A táplálék mennyisége, minősége. Gyümölcs-, zöldségfogyasztás. Egytálétel főzése. Vendég a házban.</p>
<p>Munka- és termelés-kultúra – anyagok és alakításuk – tervezés, szerelés, építés</p>	<p><i>Az anyagok csoportosítása:</i> természetes és átalakított anyagok, anyagvizsgálatok. A feldolgozott anyagok vizsgálata, hasznosítása. <i>A fa:</i> vizsgálat, megmunkálás – darabolás, faragás, csiszolás, illesztés, szerelési módok. A famegmunkálás szerszámjai. <i>A papír:</i> a papírfélek tulajdonságai. A kartonpapír megmunkálása, tárgykészítés. <i>A bőr</i> vizsgálata, megmunkálhatósága, szerszámjai. Tárgykészítés: a fűzés, a lyukasztatás, a fonás technikái. <i>A textil:</i> a filc tulajdonsága, megmunkálás, tárgykészítés. Öltésformák gyakorlása. Szövés, hurkolás. Elemi ruhajavító és -karbantartó technikák. <i>A műanyagok:</i> tulajdonság, használhatóság, alakíthatóság. <i>Népművészet:</i> szalma, gyékény, csuhé, rafia, gyapjú hasznosítása. A fazekasság – a népi iparművészet. Hagyományok. <i>Munkaszervezés:</i> A munkamenet, anyagszükséglet tervezése, tárgykészítés algoritmus szerint. Anyag–forma–funkció egysége. Az anyagtakarékoság, hulladékhasznosítás.</p> <p><i>Tervezés, szerelés, modellezés:</i> a valóság műszaki rajzi ábrázolása, egyezményes jelek. Rajzó- , mérőeszközök. Pontos mérés, lejegyzés. Épített környezet megjelenítése maketten, modellen. Terek, formák létrehozása – falu, város modellezése. Konstruálás szerelő elemekkel, mozgó, működő modellek. Szerelés rajz alapján. A kerékpár részei, gyakorlatok az egyszerűbb alkatrészek szereléséhez.</p>
<p>Közlekedési kultúra – közlekedés</p>	<p>A tömegközlekedés eszközei, információs rendszere, menetrendek – információkérés formái. Veszélyhelyzetek elkerülése. A vízi közlekedés – személyszállítás, teherszállítás. A szárazföldi közlekedés története. A kerék története. <i>A kerékpározás szabályai:</i> kerékpárút, jelzőtáblák a kerékpáros szempontjából. Utazás hosszabb útra – csomagolás, előkészületek.</p>
<p>Gazdálkodáskultúra – termelés és gazdálkodás</p>	<p>Az ember termelő tevékenysége. Talajvizsgálatok, talajjavító eljárások. Tápanyag-utánpótlás, talajmegmunkálás egyszerű kézi szerszámokkal. <i>Növényszaporítás:</i> magvak vetése, palántázás, dugványozás, bujtás. Növényápolási munkák, vízgazdálkodás. Betakarítás, tárolás. Környezetbarát növényvédelem.</p>

FEJLESZTŐ SZAKASZ

(7–8.) évfolyam

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
<p>Egészség- és szabadidő-kultúra – életvitel</p>	<p>Az egészségmegőrzés ismeretei, a korszerű életvitel. <i>Táplálkozás:</i> a fejlődés és a táplálkozás ismeretei, a tápanyagszükséglet életkoronként, változatos étrend. A kamaszkori táplálkozás. A mértéktelen táplálkozás következményei. <i>Testápolás, testkultúra:</i> korszerű testápolás a fiataloknál, testápoló szerek, kozmetikumok serdülőknek. Mozgás–táplálkozás–testápolás összefüggései. Az ember testi-szellemi egészsége. <i>Egészség-megelőzés:</i> a család testi-szellemi egészsége, Generációs kapcsolatok. Gyermekvállalás, türelmes odaadó gondozás és ápolás. Családi ünnepek. Az ünnep hangulata, légköre. Az egészségre káros szerek elutasítása. Egészségkárosító életmód elutasítása. <i>Szabadidő:</i> a sportolás, a játék, a kikapcsolódás szükségletei serdülő- és fiatal korban. Szórakozás az életkornak, érdeklődésnek, egyéniségnek megfelelően. Társas kapcsolat ápolása.</p>
<p>Munka- és termelés-kultúra – anyagok és alakításuk – tervezés, szerelés, építés</p>	<p><i>A lakás:</i> a lakás, a lakókörnyezet, lakás és háztípusok. A célszerű, az esztétikus berendezés, lakásdíszítés. A lakás karbantartása, nagytakarítás munkaszervezés. Háztartási gépek. Bútorápolás.</p>

	<p><i>Ételkészítés:</i> előkészítés, párolás, főzés, sütés, habarás. Élelmiszertárolás. A szakácskönyv használata – értelmezés felnőtt irányításával.</p> <p>A kisgyermek, a csecsemő, az idős, a beteg családtag étrendje. A helytelen táplálkozás veszélyei.</p> <p><i>Mosás:</i> kézi, gépi mosás, a mosószer megválasztása. Fertőtlenítés – veszélyes anyagok kezelése.</p>
Közlekedési kultúra – közlekedés	<p>A közlekedés rendszere, története. Közlekedési lehetőségek belföldön. Közlekedési előkészületek a külföldi közlekedéshez – információk megszerzése.</p> <p>Közlekedési helyzetek elemzése a gyalogos, a kerékpáros szemszögéből. A közlekedés írott, íratlan szabályai. Udvarias, szabálykövető magatartás, segítőkészség.</p> <p>A közlekedési eszközök környezetkárosítása.</p>
Gazdálkodáskultúra – termelés és gazdálkodás	<p><i>Anyagok:</i> nyersanyagok, energiahordozók.</p> <p><i>A fémek:</i> tulajdonságai, megmunkálhatóság. Szerszámok. Fémtárgyak a háztartásban, a lakókörnyezetben, a fémek védelme, kezelése.</p> <p><i>Használati és díszítő tárgyak:</i> készítése egyszerű technikákkal a megismert anyagok felhasználásával. Hulladékok hasznosítása. A varrógép és használata. Kéziszerszámok karbantartása.</p> <p><i>Szerelés, modellezés:</i> vetületi ábrázolás megismertetése, tárgyfelismerés a vetület alapján. Mérőeszközök, rajzeszközök pontos használata. Hogyan működik a vízellátás, a lakásfűtés, a világítás, a csatornahálózat. A szennyvíz és tisztítása. Takarékoság az energiával.</p>
Egészség- és szabadidő-kultúra – életvitel	<p>A családi gazdálkodás, bevétel, kiadás – zsebpénz beosztása. Megtakarítás, tartalék képzése, váratlan kiadás. Családi vállalkozás – tervezés, költségvetés, ügyintézés.</p> <p><i>Termelés:</i> szobanövény, terasz, erkély növényei, gondozásuk. Lakókert, haszonkert.</p> <p>A kert terméseinek saját célú hasznosítása, piacuttatás.</p>
Pályaorientáció	<p>Saját felkészültség, képesség ismerete, lehetőségek, szakmák. Életpálya, pályakép.</p> <p>Tájékozódás a szakmatanulás, a munkaerőpiac és a munkavállalás lehetőségei között.</p>

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

1. Tantárgyspecifikus képességfejlesztés, feladatok, tevékenységek

- A közvetlen mesterséges környezet felelős, célszerű alakítása, személyes szerep kipróbálása, gyakorlása.
- Az ön- és környezetellátás az önálló életvezetés készségének, képességének megerősítése, tudatosítása. A tudatosság fejlesztése az egészségmegőrzésben, a szabadidő felhasználásában.
- A munkatevékenység bővítése, a munkamozdulatok elvégzése (fejlettség, állapot szerint).
- Gyakorlati tevékenység a háztartási munkában, a szolgáltatások igénybevételeiben, egyszerű gépek működtetésében, anyagmegmunkálásban.
- Tervezési képesség kialakítása a munkalépésekben, az anyagok, eszközök – szerelések felhasználásában.
- A szabályfelismerés képességének fejlesztése, a veszélyhelyzetek elemzése, tudatosság kialakítása a közlekedésben.
- Szabálykövető magatartás fejlesztése.

2. Általános képességek, készségek fejlesztése

- A kognitív funkciók fejlesztése: elemző, összehasonlító, ok-okozat, rendszerezési képesség.
- A mozgásos képességek: finommotorika, testtartás, erő kifejtés, gazdaságos erő-, időfelhasználás.
- Kommunikációs képességek: indoklás, tervek, megoldások megfogalmazása, összefüggések egyszerű kifejtése.

Elvárható követelmények

- A technikai környezet megfigyeléséből, elemzéséből gyűjtött tapasztalatok, ismeretek felhasználása az élethelyzetekben, feladatok, problémahelyzetek megoldásában.
- Az egészséges élethez, az önellátáshoz, életmódhoz szükséges ismeretek elsajátítása, a szabályok, szokások betartása.
- Egyszerű műveletek, feladatok elvégzése rajzok, tervek, munkamenet (algoritmus) szerint – önállóan.

- Balesetmentes eszközhasználat.
- Az anyagtakarékosság, az anyag–forma–funkció egységének ismerete, gyakorlati alkalmazás. Egyszerű tárgykészítés az ismert anyagokból.
- Biztonságos gyalogos közlekedés, tájékozottság a tömegközlekedésben, az információszerzésben. Szabálykövető magatartás.

TESTNEVELÉS

BEVEZETŐ ÉS KEZDŐ SZAKASZ(1–4. évfolyam)

Célok

A testnevelés az alapvető mozgáskészségek, fizikai képességek aktivizálásával járuljon hozzá

- a mozgás összhangjának megteremtéséhez,
- a mozgás örömeinek hosszú távú fenntartásához, a szervezet előkészítéséhez a fokozatosan növekvő és nagyobb intenzitású mozgásokkal szembeni igénybevételre,
- a tanulók érzelemlábjának, szellemi-fizikai kitartásának gazdagításához, az önkiszolgálás fejlesztéséhez.

Feladatok

- Az egyéni sajátosságokhoz igazodó fejlesztési eljárások megtalálása a fizikai erőnlét kialakítására, megtartására és fejlesztésére.
- A meglévő testi adottságok fejlesztése.
- A mozgáskoordinációs képességek fejlesztése a játéktevékenységen keresztül.
- A tartáshibák kialakulásának megelőzése, korrigálása.
- A finommotorika, a szem-kéz koordináció és a kétoldaliság fejlesztése.
- A legjellegzetesebb testhelyzetek és kartartások körének bővítése.
- A koordinált, különböző célú és végrehajtási módú járás, futás, ugrás, szökdelés kialakítása.
- A statikus, dinamikus és egyensúlyozó képesség fejlesztése.
- Alapkészség kialakítása a labdák elfogásában, dobásában.
- A térbeli mozgás és tájékozódás képességének fejlesztése.
- Az időjárás tényezőivel szembeni ellenállás, a szervezet edzettségének fejlesztése.

A tantárgy kiemelt habilitációs/rehabilitációs célú feladatai

- Motorikus képességek aktivizálása és fejlesztése.
- Mozgásos alaptermék elsajátításának képessége.
- Kondicionális és koordinációs képesség fejlesztése.
- Cselekvésbiztonság elérése, a gyors, pontos mozgásos reagálás, a téri tájékozódási képesség fejlesztése.
- Együttműködési készség aktivizálása, tolerancia kialakítása.
- A terápiás attitűd elfogadása.

A tanulók értékelésének elvei

Az értékelés célja a motiválás, a mozgás örömeire való figyelemfelhívás. Az elemző értékelés a pozitívumokra koncentrál, egyéni célokat, fejlesztési területeket jelöl meg. Jellemzője a rendszeresség, következetesség, alapozva a tanuló aktív részvételére.

Jellemzői:

- elemző,
- pozitívumokat kiemelő,
- hiányokat feltáró, előremutató,
- reális elvárásokat tisztázó.

Figyelembe veszi:

- az életkori sajátosságokat, a pszichomotoros képességeket,
- az általános és speciális, egyénre szabott fejlesztési célkitűzések, feladatkijelölések alapján az egyéni fejlődés mértékét.

Értékelendő területek:

- együttműködés a habilitációs munka folyamatában,
- aktivitás,
- az elsajátítottak önálló alkalmazására való törekvés,
- a tanuló önálló mozgáskezdeményezése.

Az értékelés szempontjai:

- a tanuló önmagához mért fejlődése.

Az értékelés módja:

- szóbeli – folyamatos visszajelzés, a tanórák végén összefoglaló elemzés és értékelés,
- írásbeli – szöveges minősítés, amely a habilitációs célokhoz viszonyítva történik.

BEVEZETŐ SZAKASZ (1–2. évfolyam)

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Rendgyakorlatok	Jelentésadás egyszerű formában. Sorakozás támponthez, segédvonalak mentén. Nyitódások, zárások, vonal- és oszlopalakzatban. Testfordulatok jobbra és balra, lábfejnnyitással két ütem alatt. Járás ütemtartással, tapsra. Köralakítás kézfogással, járásban körszűkítéssel.
Gimnasztika	Utánzó és játékos gyakorlatok. Alapállásban törzs-, kar- és lábmozgások. Különböző testhelyzetekben végzett tartásjavító gyakorlatok (2-4 ütem). Egyszerű kéziszer-gyakorlatok: kézben labda, karika, szalag, tornabot.
Atlétika	<i>Járások:</i> alakzatokban, különböző lábtartással. <i>Futások:</i> kötetlen, tartós futás, gyorsfutás, futás irányváltással: akadályok között, akadályok leküzdésével. Állórajt: induló láb megkötése nélkül. <i>Ugrások:</i> szökdelések – ugróiskola feladatai. Szökdelések egy és páros lábon, haladás

	előre, hátra, oldalirányba. Kéztámasszal, páros lábbal felugrás zsámolyra. <i>Természetes ugrásfeladatok:</i> távolugrás helyből és nekifutásból. Mélyugrás tornaszerekről. Magasugrás merőleges nekifutással, alacsony magasság felett. <i>Dobások:</i> eltérő méretű dobóeszközökkel (babzsák, kisméretű gumilabda). Kislabdadobás helyből, helyes hajító mozdulattal. Célba dobás függőleges és vízszintes célra.
Torna	<i>Támasz- és függésgyakorlatok:</i> helyváltoztatással állatjárások talajon és tornaszereken. Kúszások, csúszások, mászások tornapadon, akadályok alatt. Függeszekedés bordásfalon. <i>Egyensúlygyakorlatok:</i> vonalon, zsinóron, tornapad ülőlapján, keskeny pallón, kar- és lábtartásváltásokkal. <i>Torna jellegű gyakorlatok:</i> gurulóátfordulás előre, hátra, sorozatgurulások, tarkóállás.
Labdás gyakorlatok	<i>Egyénileg:</i> labda fogása, feldobása, elkapása ölelő fogással, pattogatása helyben. Járás közben a labda feldobása és elkapása. Labdapattogatás lassú előrehaladással. Labda lábbal rúgása. Labda falhoz dobása kétkezes alsóval. <i>Párokban:</i> különböző testhelyzetekben labda átgurítása, dobása, rúgása társnak. <i>Csoportban, testnevelési játékokban:</i> labda továbbítása adogatással, átdobással, rúgással, gurítással, sor- és váltóversenyekben. Egyéni versengések célba dobással, rúgással, pattogatással.
Testnevelési és sportjátékok	Futó- és fogójátékok nehezedő szabályokkal. Labdával végzett egyszerű testnevelési játékok, a megismert labdakezelési technikák beépítésével. Sor- és váltóversenyek sportszerek és eszközök beállításával, hordásával. Kőrjátékok. Akadályversenyek.
Természetben üzhető sportok	A helyi lehetőségek függvényében választhatóak a sportágak és a sporteszközök. Triciklizés, rollerezés: haladásiirány- és irammegkötésekkel. Téli foglalkozás a szabadban.
Könnyített testnevelés	Testtartást javító és korrigáló gyakorlatok, prevenció és rehabilitációs feladatok sporteszközök alkalmazásával is.

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

1. Tantárgyspecifikus képességfejlesztési feladatok

- Elemi szintű alapmozgások és kiegészítő terápiás mozgásgyakorlatok.
- Szenzoros integrációs gyakorlatok.
- Mozgásműveltséget fejlesztő gyakorlatok.
- A motorikus képességek általános és egyéniesített gyakorlatai.
- A mozgásigényt kielégítő csoportos és egyéni játékok. Az egészséges életmód szokásainak megismerése, gyakorlása. Rendszeres testedzés. Az iskolán kívüli mozgáslehetőségek felismerése, igénybevétele, tapasztalatainak megbeszélése.
- Játékos versenyek, mozgásos vetélkedők. Szabályok betartása.

2. Általános képességek fejlesztése

- Észlelés, figyelem-összpontosítás, elemzés, rendezés, megformálás, kivitelezés.
- Utasítás pontos megértése, követése, helyes munkatempó megválasztása, fenntartása.
- A vizuális, akusztikus, motoros emlékezet fejlesztése.
- A feladattudat, kitartás, érdeklődés, kreativitás, önmegvalósítás fejlesztése.
- A beszédkézség fejlesztése, a szókinccs bővítése. A megnyilatkozás képességének formálása, bátorítás.
- Társas kapcsolatok megélési képességének kifejlesztése. A helyzetfelmérés, alkalmazkodás, együttérzés képességének fejlesztése.
- Önismeret, önértékelés formálása.
- Esztétikai érzék fejlesztése.

A szakasz végére elvárható követelmények

- A tanuló tartsa be a biztonsági szabályokat.
- Értse az órán elhangzó utasításokat és szakkifejezéseket, ezeknek megfelelően cselekedjen.
- Legyen képes alkalmazni a tanult sorakozási formákat, alakzatokat, menetgyakorlatokat.
- Tudja végrehajtani a bemelegítő gyakorlatokat bemutatás után.
- Legyen képes gyors indulásokra, irány- és iramváltásokra futásgyakorlataiban.
- Érzékelje a távolba és a célba dobás különbségét.
- Különböztesse meg mozgásában a magasba és a távolba ugrást.
- Tudja összekapcsolni és irányítással végrehajtani a tanult talajtornaelemeket.
- Ismerje, illetve alkalmazza a labda birtokbavételének és továbbításának egyszerű kéz- és lábtechnikai megoldásait.
- Ismerje a tanult játékok nevét, tanári segítséggel idézze fel és tartsa be a játékszabályokat.

KEZDŐ SZAKASZ (3–4. évfolyam)

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Rendgyakorlatok	Sorakozások, nyitódások, zárkózások segédvonalak nélkül. Fejlődések járás közben. Testfordulatok helyben. Menetelés ütem- és lépéstartással, lépésváltás megkísérlése, megindulás, megállás két ütem alatt.
Gimnasztika	Határozott formájú szabad-, társas, kéziszer-, pad- és bordásfal-gyakorlatok az ismétlésszám fokozatos növelésével. Gyakorlatok ritmusra, zenére, ismert mozgáselemek alkalmazásával, táncos kivitelezéssel.
Atlétika	Járások alakzatban, különböző tempóban és lépésmóddal, akadályok között és fölött. Futások nehezített mesterséges akadályok között, irány-, iramváltásokkal, fordulatok beiktatásával. Futóiskola feladatai. Iramfutás állórajttal. Ugrások: fel-le, átugrások, mélyugrások akadálypályán – differenciáltan. Magasugrás lépő technikával, nekifutás 45°-os szögből, a lendítőláb rögzítése, alacsony magasság felett – differenciáltan. Távolugrás guggoló technikával, elugró sávból, közepes távú és tempójú nekifutással. Dobások: kislabdahajítás kidobó terpeszből, helyes hajító mozdulattal távolba dobás. Célzó feladatok eltérő méretű dobóeszközökkel.
Torna	<i>Támaszgyakorlatok:</i> padon, szekrényen, fokozatos magasság- és lejtésemeléssel. <i>Függésgyakorlatok:</i> bordásfalon feladatkombinációk alkalmazásával. Gyűrűn hintázás. <i>Kötélmászási kísérlet:</i> helyes mászókulcsolás, félmagasság. <i>Egyensúlygyakorlatok:</i> járás zsinóron (labirintus), padon (50 cm), padmerevítő gerendáján, ferdepadon, meghatározott kar-, lábtartásokkal, beiktatott leguggolással, fordulattal. <i>Egyszerű gyakorlatok kiegészítő tornakészleten:</i> függeszkedések, átfordulások, átmászások, mélyugrások. <i>Talajtorna:</i> elemfűzések, gurulóátfordulás előre, hátra, tarkónállás, híd, mérlegállás, tigrisbukfenc, kézenállás segítővel, sorozatgurulások. <i>Szekrényugrás:</i> kéztámasszal felugrás guggolásba, leugrás nyújtott testtel. <i>Mélyugrások:</i> a magasság fokozatos növelésével, fordulattal célkarikába is. Zsugorkanyarlati átugrás.
Labdás gyakorlatok	Adogatás párokban: álló helyzetben, mozgásban: járásban és lassú futásban, irányváltoztatásokkal végzett labdavezetési és labdaadogatási gyakorlatok. Labdaiskola feladatai falnál. Labdás sportjátékok előkészítése elemi szinten: technikai és taktikai megoldások gyakoroltatása csapatjáték közben.
Testnevelési és sportjátékok	Sor- és váltóversenyek. Labdás testnevelési és sportjátékok és könnyített szabályokkal. Küzdőfeladatok, játékok: húzások–tolások, emelések–hordások párban, csoportban.

Természetben űzhető sportok	A helyi lehetőségek függvényében választhatók a sportágak és a sporteszközök. Kerékpározás: a közlekedés alapszabályainak betartásával tanpályán, illetve terepen helyes sebesség-megválasztással. Ügyességi feladatok. Téli foglalkozás: hócsata, szánkózás, versengések.
Könnyített testnevelés	Testtartást javító és korrigáló gyakorlatok (önálló gyakorlással).
Úszás (4. évfolyam)	<i>Szárazföldi gyakorlatok:</i> előkészítő gyakorlatok a parton, bemelegítő célgimnasztika. <i>Légzőgyakorlatok:</i> ki- és belégzés, levegő benntartása. <i>Vízbiztonsági gyakorlatok:</i> vízhez szoktató játékok és feladatok. Felfekvés, lebegés, siklás eszközzel (úszódeszka), leállás. <i>Vízi játékok:</i> fogó-, labdás, páros, csoportos. A mellúszás kar- és lábtempója eszközzel és eszköz nélkül.

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

1. Tantárgyspecifikus képességfejlesztési feladatok, tevékenységek.

- Mozgás-összerendezettséget fejlesztő gyakorlatok, zenés-ritmikus gyakorlatok.
- A motorikus képességek fejlesztését célzó gyakorlatok.
- Labdás sportjátékok előkészítő gyakorlatai. A mozgásigényt kielégítő csoportos és egyéni játékok.
- Az egészséges életmód szokásainak megismerése, gyakorlása. Rendszeres testedzés. Az iskolán kívüli mozgáslehetőségek felismerése, igénybevétele, tapasztalatainak megbeszélése.
- Játékos sor- és váltóversenyek, mozgásos vetélkedők, küzdőfeladatok. Sportjátékok. Szabályok betartása, alkotása.
- A vízhez szoktatás, a vízbiztonság játékos gyakorlása.
- A testnevelés szakkifejezéseinek használata, utasítások gyakorlása.

2. Általános képességek fejlesztése

- Az észlelés, figyelem-összpontosítás, elemzés, rendezés, megformálás, kivitelezés képességeinek fejlesztése.
- Utasítás pontos megértése, követése, helyes munkatempó megválasztása, fenntartása.
- Hosszú távú emlékezet fejlesztése: vizuális, akusztikus, motoros.
- Lényegkiemelés képességének kifejlesztése, koncentrációképesség növelése.
- Tanuláshoz való viszonyulás képességének fejlesztése: feladattudat, kitartás, érdeklődés, kreativitás, önmegvalósítás.
- Beszédképesség fejlesztése, a szókinccs bővítése, a megnyilatkozás képességének formálása, bátorítás.
- Erkölcsi értékek, normák kiépítése.
- Társas kapcsolatok megteremtési-, megtartási-, megélési képességének fejlesztése. A helyzetfelmérés, alkalmazkodás, együttműködés, belátás, együttérzés képességének fejlesztése.
- Önismeret, önértékelés formálása.
- Esztétikai érzék fejlesztése.

A szakasz végére elvárható követelmények

- A tanuló értse meg és hajtsa végre az utasításokat menetgyakorlatok közben.
- Törekedjen a tanult mozgásformák, gyakorlatok esztétikus, koordinált végrehajtására.
- Növekedjen az egyéni teljesítménye növekedjen.
- Tudjon egyenletes iramban 4-6 percig futni vagy futómozgást tartalmazó tevékenységet végezni.
- Törekedjen a maximális futósebesség elérésére rövidtávon, majd a sebesség minél hosszabb ideig történő tartására.
- Tudjon állórajtból indulni, ugrásoknál elrugaszkodásra hangsúlyt helyezni.

- Növekedjen a célba dobásoknál a találatszám, távolba dobásoknál az egyéni eredmény.
- Tudjon a tanult talajtornaelemekből összeállított egybefüggő talajgyakorlatot végrehajtani tanári segítséggel.
- Tudjon egyfajta szekrényugrást végrehajtani, segítségnyújtás mellett elvégezni.
- Alkalmazkodjon a labda méretéhez, súlyához, a repülő labda útvághoz, ívéhez, irányához, sebességéhez.
- Alkalmazzon egy számára megfelelő labdafogást, elkapást, birtoklást feladathelyzetben és játékban.
- Tudjon a játékhelyzetnek megfelelően helyezkedni, viselje el játék közben a kudarcokat.
- Tudjon a mellig érő vízben biztonságosan mozogni.

ALAPOZÓ ÉS FEJLESZTŐ SZAKASZ (5–8. évfolyam)

Célok

A testnevelés az alapvető mozgáskészségek, fizikai képességek aktivizálásával járuljon hozzá

- A kiegyensúlyozott testi-lelki fejlődéshez, az mozgáskultúra kialakításához, a sport megszerettetéséhez.
- A tanulók helyzetfelismerő képességének, valamint a változó körülményekhez, feladathelyzetekhez való alkalmazkodási képességének javításához.
- A szociális és a jellemtulajdonságok, a közösségi és csapatmunka, a társakkal való aktív együttműködés erősítéséhez.

Feladatok

- Alapvető fizikai képességek, az egyensúlyérzék, a koordinációs készség fejlesztése.
- A járás, a futás, az ugrás és a dobás technikai kivitelezésének folyamatos javítása.
- Elfogadott csapatszellem kialakítása, pozitív személyiségjegyek bevétele.

A tantárgy kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs célú feladatai

- Általános kondicionális (erő, állóképesség, gyorsaság) és koordinációs (futó, ugró, dobó, ügyesség, hajlékonyság, lazaság, rugalmasság, egyensúlyérzék, téri tájékozódás) képességek fejlesztése.
- A torna, az atlétika és a sportjátékok szerkezelése.
- A mozgásminták helyzethez igazított alkalmazása. A mozgásszabályozás.
- Játékkészség és sportági képességek: mozgáskombináció, konstruktív emlékezet, helyzetfelismerő és cselekvéses gondolkodás. Állóképesség, kitarás, együttműködés, egészséges versenyszellem, önkifejezés, önállóság.

A tanulók értékelésének elvei

Az értékelés célja a motiválás, a mozgás örömeinek megélése. A pozitívumokra koncentrálni, egyéni célokat, fejlesztési területeket jelöl meg. Jellemzője a rendszeresség, következetesség, alapoz a tanuló aktív részvételére.

Jellemzői:

- elemző,
- pozitívumokat kiemelő,
- hiányokat feltáró, fejlesztő,
- reális elvárásokat tisztázó.

Figyelembe veszi:

- az életkori sajátosságokat, a tanuló mozgásállapotát,
- az általános és speciális, egyénre szabott fejlesztési célkitűzések, feladatkijelölések alapján az egyéni fejlődés mértékét

Értékelendő területek:

- együttműködés a rehabilitációs munka folyamatában,
- aktivitás,
- az elsajátítottak önálló alkalmazására való törekvés,
- a tanuló önálló mozgáskezdményezése.

Az értékelés szempontjai:

- a tanuló önmagához mért fejlődése.

Az értékelés módja:

- szóbeli – folyamatos visszajelzés, a tanórák végén összefoglaló elemzés és értékelés,
- írásbeli: – szöveges minősítés, amely a rehabilitációs célokhoz viszonyítva történik.

ALAPOZÓ SZAKASZ (5–6. évfolyam)

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Rendgyakorlatok	Nyitódások és zárkózások, fejlődések és szakadozások járás közben: a tér- és távköz pontos felvétele. Testfordulatok: jobbra, balra, hátraarc két ütemben. <i>Menetelések:</i> átmenet járásból, futásból, ütemre, lépéstartással menetelésbe, majd kétütemű megállás.
Gimnasztika	Kötetlen és határozott formájú, 2-4-8 ütemű szabadgyakorlatok szer nélkül és kéziszerrel: egyénileg, párban, sportszerhez kapcsolódva (bordásfal, pad). Testtartást javító, erősítő, nyújtó, lazító hatású és légzőgyakorlatok (mellkasi, hasi légzés). Gyakorlatok zenére.
Atlétika	<i>Futások:</i> kitartó futás 6-8 percre, közbeiktatott akadálykerülések, alkalmazott futóiskola feladatai. Iram- és gyorsfutások: állórajttal, térdelőrajttal. Rajt- és futóversenyek. <i>Ugrások:</i> ugró- és szökdelőiskola. Távolugrás guggoló technikával elugró sávból, teljes rohammal: az elrugaszkodó láb állandósítása. Magasugrás: lépő technikával, optimális nekifutási szögből, a lendítőláb rögzítésével. <i>Dobások:</i> kislabdabobás rövid nekifutással, a kitámasztás, a csipőforgatás bevétele – fejlettség szerint. Célba dobás vízszintes és függőleges célra, eltérő nagyságú és súlyú labdával.
Torna	<i>Talajtorna:</i> statikus és dinamikus elemek tökéletesedő technikával, zsugorfejenállás. Dinamikus elemek különböző kiindulási és befejező helyzetekben, kézenállás bordásfalnál. Elemkapcsolások. Támaszugrások padon és 3-4 részes szekrényen: függőleges leugrás, repülés közben lábfelhúzás, terpesztés, testfordulat – fejlettség szerint differenciáltan. Zsugorkanyarlati átugrás tetszőleges oldalra. Bátorugrás – a fejlettségnek megfelelően. Függésgyakorlatok kiegészítő tornakészleten. Egyszerű elemek érintő magas gyűrűn: fészek, zsugortestű lefüggés. Egyensúlygyakorlatok 2 számolyra tett tornapad merevítő gerendáján: járások előrehaladással, láb-, kartartással, mélyugrások kapcsolásával.
Sportjátékok	Labdarúgás, kosárlabdázás nehezedő technikával: labdavezetés, irány- és iramváltásokkal, labdaátadások lábbal, illetve egy és két kézzel álló és mozgó társnak, védekezés, támadás játékhelyzetben, kapura rúgás, kosárra dobás alaptechnikával. Sportjáték szabálybővüléssel. Zsinórlabdázás: alapvető játékelemekkel, csökkentett, sportági labdával, házi szabályokkal.
Testnevelési és sportjátékok	<i>Futó- és fogójátékok:</i> betartandó feladatbővítésekkel. <i>Labdás testnevelési játékok:</i> számfeladatok, labdaterelések kézzel, lábbal, fejvel, eszközzel. <i>Küzdőjátékok:</i> húzások-tolások párokban és csoportokban, test-test ellen, eszköz beiktatásával.
Természetben üzhető sportok	A helyi lehetőségek függvényében választhatóak a sportágak és a sporteszközök. <i>Kerékpározás:</i> kötelékben, terepen. <i>Görkorcsolyázás:</i> esés- és ütközésmentes haladás előre, biztonságos megállás, jól megválasztott sebesség a kanyarodásnál. <i>Tollaslabdázás:</i> háló felett, tenyeres- és fonákütés, felütés és lecsapás (hálómagasság-változtatással). Téli foglalkozás a szabadban. <i>Szánkózás:</i> társ húzása, tolása. Szánkózás terepen.

Könnyített testnevelés	Tartás- és mozgásjavító, -korrigáló gyakorlatok egyénre szabottan, valamint a testnevelés tantervben a nem ellenjavallt tananyagok.
Úszás	Úszásnem: mellúszás. A siklás gyakorlatai: eszközzel és eszköz nélkül. Kar- és lábtempó összehangolása, tökéletesítése. Úszás benttartott fejjel, majd helyes levegővétellel. Vízi játékok.

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

1. Tantárgyspecifikus képességfejlesztési feladatok

- Az alapmozgások technikai gyakorlása.
- Mozdulás-összerendezettséget fejlesztő gyakorlatok. A mozgáskontroll gyakorlása.
- A kondicionális képességeket növelő gyakorlatok, fizikai és lelki kondíciók fejlesztése.
- Sportjátékok és testnevelési játékok gyakorlása, szabályok betartása, alkotása.
- Az alapvető játékelemek rögzítése, támadási és védekezési megoldások bővítése a kosárlabda, a labdarúgás, a zsinórlabdázás keretében.
- A vízbiztonság játékos gyakorlása. A választott úszásnem részmozdulatainak eszköz nélküli gyakorlása.

2. Általános képességek fejlesztése

- Az észlelés, figyelem-összpontosítás, elemzés, rendezés, megformálás, kivitelezés.
- Utasítás pontos megértése, követése, helyes munkatempó megválasztása, fenntartása.
- Hosszú távú emlékezet fejlesztése: vizuális, akusztikus, motoros.
- Lényegkiemelés képességének fejlesztése, koncentrációképesség növelése.
- A tanuláshoz való viszonyulás képességének fejlesztése: feladattudat, kitarás, érdeklődés, kreativitás, önmegvalósítás.
- A beszédkészség fejlesztése, a szókincs bővítése, a megnyilatkozás képességének formálása, bátorítás.
- Erkölcsi értékek, normák kiépítése.
- Önismeret, önértékelés formálása.
- Esztétikai érzék fejlesztése.

A szakasz végén elvárható követelmények

- A tanuló hajtsa végre a tanult órászervezést segítő rendgyakorlatokat, értse az utasításokat, vezényszavakat.
- Legyen képes 4 ütemű gimnasztikai gyakorlatokat eszközzel végrehajtani.
- Tudjon a távolságnak megfelelően gyorsan és kitaróan futni 6-8 percig.
- Sajátítsa el az ugrások sajátos mozgásösszetevőit – alkalmazza azokat fejlettségének megfelelően.
- Tudja a hajító mozdulatot pontosan kivitelezni.
- Törekedjen az elsajátított gyakorlatok összefüggő, biztos végrehajtására.
- Törekedjen az ugrásoknál a bátor nekifutásra, az erőteljes elrugaskodásra, az esztétikus kivitelezésre.
- Fejlődjön a statikus, dinamikus és egyensúlyozóképessége.
- Alkalmazza a labda birtokbavételének és kézzel, lábbal történő továbbításának legegyszerűbb változatait.
- Tudja játék közben is alkalmazni a tanult technikai elemeket.
- Tudjon játék közben tartósan figyelni, összpontosítani és gyorsan reagálni.
- Legyen képes mellúszással úszni.

FEJLESZTŐ SZAKASZ (7–8. évfolyam)

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
---------	----------

Rendgyakorlatok	Sorakozások, nyitódások, zárkózások: vonal- és oszlopalakzatban, az igazodás, takarás begyakorlásával. Fejlődés kettes oszlopba, járás és lassú futás közben, torlódásmentes átmenettel. Menetelés alakzatformálással. Sorbontások, alakzatváltások különböző formái.
Gimnasztika	Szabadgyakorlatok és szabadgyakorlati alapformájú társas, kéziszer- és egyszerű szergyakorlatok emelt szériaszámmal. Önálló bemelegítés 8-10 gimnasztikai gyakorlattal, egyénileg, előtornászással, párban: tükörképjáték. Zenés gimnasztika.
Atlétika	<i>Futások:</i> futóiskola feladatai nehezedő feltételek között. Rövid- és középtávú futások egyénileg és csoportosan, időméréssel. Térdelőrajt vezényszóra, kifutással. <i>Ugrások:</i> ugróiskola feladatai, helyből, sorozatban. Távolugrás teljes rohammal, elugródeszkáról, guggoló technikával. Magasugrás: lépő technikával, a magasság fokozatos emelésével – differenciáltan <i>Dobások:</i> helyből, nekifutásból, távolba és célba, egy és két kézzel. Kislabdadobás teljes rohammal, keresztlépéssel, teljesítményemeléssel. Súlylökés 2 kg-os tömött labdával, oldalfelállásból.
Torna	Ismert 3-6 elem összekapcsolásával összefüggő talajgyakorlat végzése. <i>Talajtorna:</i> fejenállás térdelésből, guggolásból, terpeszállásból indítva, gurulás előre, érkezés guggolásba. Kézénállás, ereszkedés gurulóátfordulásba. Kézen átfordulás oldalra, szekrényugrás, átguggolás, átterpesztés 5. rekeszállásban, dobantó használatával – képesség szerint differenciáltan. Ismert elemek összekapcsolása gyűrűn: zsugor, hátsó, nyújtott testű, lebegő lefűgés. <i>Függésgyakorlatok:</i> bordásfalon, „vándormászás” karral, rúdon és kötélén mászás 2-3-szor egymás után – fejlettség, adottság szerint függésgyakorlatok: mászás fel, le bordásfalon, kötélén és rúdon – fejlettség szerint. <i>Egyensúlygyakorlatok:</i> tornapad merevítő gerendáján (50cm magasság). Járások, fordulatok, leguggolások, meghatározott kar- és lábtartások, leugrások hozzáépítésével.
Testnevelési és sportjátékok	<i>Sportjátékok:</i> labdarúgás, kosárlabdázás. A játékok technikai, taktikai alapjainak begyakorlása, a szabályok fokozatos szigorításával (gyorsindítások, cselezések, pontszerzésre törekvés). <i>Röplabdázás:</i> csökkentett játéktéren, alacsony magasság felett: alsónyitás, egy- és kétkezes alkarérintés, kosárérintés, leütés, feladás, sáncolás mozgáselemek beépítésével. <i>Küzdőjátékok:</i> húzások-tolások párokban és csoportban.
Természetben üzhető sportok	A helyi lehetőségek függvényében választhatóak a sportágak és sporteszközök. <i>Kerékpározás:</i> alapvető KRESZ-ismeretek alkalmazásával, illetve terepen. <i>Gördeszakázás, görkorcsolyázás:</i> ügyességi feladatokba építve. <i>Tollaslabdázás:</i> mozgáselemek tudatos alkalmazásával, házi szabályokkal meccsjáték. Téli foglalkozás a szabadban, ötletjátékok.
Könnyített testnevelés	Mozgáskorrekciót szolgáló gyakorlatok egyénre szabottan, valamint a testnevelés tantervben a nem ellenjavallt tananyagok.
Úszás	<i>Úszásnemek:</i> mell-, gyorsúszás. Szárazföldi gyakorlatok. Speciális célgimnasztika. Vízbiztonsági gyakorlatok. Mell- és gyorsúszás növekvő távon, a kar-, lábtempó és a légvétel technikájának összehangolása, begyakorlása. Rajttechnika és fordulók úszásnemekhez kapcsolása. Vízi játékok.

Fejlesztési feladatok, tevékenységek, tanulásszervezés

1. Tantárgyspecifikus képességfejlesztési feladatok

- Az atlétikai alapmozgások technikai gyakorlása.
- Mozgásműveltséget fejlesztő gyakorlatok. Zenés gimnasztikai gyakorlás.

- Sportjátékok és testnevelési játékok gyakorlása, szabályok betartása, alkotása.
- Az alapvető játékelemek rögzítése, támadási és védekezési megoldások bővítése a kosárlabda, a röplabda, a labdarúgás keretében.
- Az egészséges életmód szokásainak alkalmazása. Rendszeres testedzés.
- Sportolás természeti környezetben.
- Részvétel helyi és iskolák közötti versenyeken, ügyességi vetélkedőkön.
- A vízbiztonság automatizálása. A mell- és a gyorsúszás gyakorlása.
- A sportolás higiéniai teendőinek rendszeres elvégzése.

2. Általános képességek fejlesztése

- Az észlelés, figyelem-összpontosítás, elemzés, rendezés, megformálás, kivitelezés.
- Utasítás pontos megértése, követése, helyes munkatempó megválasztása, fenntartása.
- Hosszú távú emlékezet fejlesztése: vizuális, akusztikus, motoros.
- A lényegkiemelés képességének fejlesztése, koncentrációképesség növelése.
- A tanuláshoz való viszonyulás képességének fejlesztése: feladattudat, kitartás, érdeklődés, kreativitás, önmegvalósítás.
- A beszédkészség fejlesztése, a szókinccs bővítése, a megnyilatkozás képességének formálása, bátorítás.
- Erkölcsi értékek, normák kiépítése.
- Önismeret, önértékelés formálása.
- Az esztétikai érzék fejlesztése.

A szakasz végére elvárható követelmények

- A tanuló lássa be a tanult rendgyakorlatok szükségességét, megfelelő önfegyelemmel hajtsa végre az utasításokat.
- Legyen képes bemelegítésre alkalmas 8-10 gimnasztikai gyakorlat önálló elvégzésére.
- Ismerje és alkalmazza a legfontosabb testtartást javító gyakorlatokat tanórán kívül is.
- Tudjon 6-8 percig kitartóan futni.
- Ismerje és alkalmazza az ugrásoknál az energikus elugrást, a légmunka fontosságát, a biztonságos talajérést.
- Fejlődjön a hajítás és a lökés mozdulata, egyéni teljesítménye.
- Mutasson be 3-6 elemből álló összefüggő talajgyakorlatot (tanári segítséggel).
- Növekvő biztonsággal uralja testhelyzetét labilis egyensúlyi helyzetben.
- Legyen gyakorlott két sportjátékban, ismerje és tudja betartani a szabályokat.
- Tanúsítson megfelelő önfegyelmet, önuralmat, sportszerű magatartást játék közben.
- Ismerjen két úszástechnikát és legyen képes folyamatos úszásra.
- Tudjon alkalmazkodni az időjáráshoz szabadtéri sporttevékenység közben.

OSZTÁLYFŐNÖKI

Témakörök ütemezése

2.2.18.2 Témakörök ütemezése	Szakaszok – évfolyamok					
	Alapozó szakasz (5–6. évf.)		Fejlesztő szakasz (7–8. évf.)		Megszilárdító szakasz (9–10. évf.)	
Társas kapcsolatok, illemszabályok	x	x				
Társas kapcsolatok,			x	x		

konfliktuskezelés						
Önismeret, testi-lelki és szociális egészség	x	x	x	x		
Az emberi természet					x	x
Pályakép, pályatükör			x	x		
A felnőtt életünk szerepei					x	x

Az osztályfőnöki órák terápiás jellege hangsúlyozott. Az egyénhez, a sérüléshez, a speciális szükségletekhez igazított módszerek, tartalmak szolgálják az eredményes rehabilitációt.

Az osztályfőnök – a sérülésspecifikumok figyelembevételével – az életkori, kamaszkori sajátosságokból kiindulva a személyiség fejlődésében, alakulásában, megnyilvánulásában bizonyos elvárásokat fogalmazhat meg, amelyeket viszonyítási alapként kezelhet a tanuló személyiségfejlődésének megítélésében.

Célok

- A tanulók a személyiségének alakulását nyomon követve szintetizálni a nevelési folyamatot, formálni a pozitív attitűdöt.
- Sérülésspecifikus eljárások alkalmazásával fejleszteni a tanulók társas kapcsolatát, a helyes magatartási és viselkedési szokások elsajátítását, a szabálytudat erősítését.
- Az egyéni szükségletek mentén építkezve a reális énkép, az önértékelés kialakításával, az érzelmi egyensúly, a jó iránti fogékonyság megteremtése.
- A konkrét tapasztalatok és élmények feldolgozásával, értelmezésével a szociabilitás, a testi-lelki harmónia lehetőségének megteremtése.

Feladatok

- Terápiás eljárások alkalmazásával az önismeret, az önefogadás és az önfejlesztés erősítése.
- A szociális érzékenység légkörének biztosítása. A konfliktus kezelésének konkrét megoldása helyzetgyakorlatokon, megélt, átélt élményeken keresztül.
- Az értékek védelmével kapcsolatos felelősség tudatosítása, a közvetlen környezet humán értékeinek felismertetése.
- Tapasztalati lehetőségek megteremtése a serdülőkor testi-lelki változásairól – a saját élmények megvitatása, vélemények megfogalmazása.
- Riportok, filmek, cikkek, tanulmányok értelmezésével, megvitatásával – saját élmény eseti bekapcsolásával – pontos képzet és viszonyulás kialakítása az élvezeti szerek veszélyeiről, a deviáns magatartás következményeiről.
- A pályairányítás, a pályaválasztás, a reális életcélok megfogalmazásának segítése.
- Tapasztalatszerzési lehetőségek megteremtése a munka világról, a szakmákról.
- A vonzódások, lehetőségek mérlegelése – szakmatanulási lehetőségek a képességnek megfelelően, a képességfejlesztés útjainak, módjainak számbavétele az életcélok elérése érdekében.

A tantárgy kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs célja

- A reális énkép, önismeret kialakítása.
- A távlati lehetőségek felismertetése, az önfejlesztő magatartás elfogadtatása.
- Szociális kapcsolatok, érzületek fejlesztése.
- Szokások, normák megértetése, azok bensővé válásának megerősítése szociális helyzetekben.
- A családi, a társ-, a baráti kapcsolat értékeinek befogadása, elfogadása, erősítése.
- Az emberi élet mint érték megbecsülése, a testi-lelki egészség megóvása, szokásrendjének kialakítása.
- A kulturált vitakészség, konfliktuskezelés technikáinak megismertetése, terápiák alkalmazása.
- Szituációs gyakorlatok, tréningek az udvarias magatartás művelésére, a kötelesség, a felelősség elfogadására.

- Kapcsolatrendszer erősítése – magyarság-, nemzet-, csoporttudat.

A tanulók értékelésének szempontjai

Az osztályfőnöki órák lehetőséget teremtenek arra, hogy nyomon követhető legyen a tanulók a személyiségének, értékrendjének alakulása. A személyiség gazdagítása érdekében – valamennyi évfolyamon – lehetőséget adódik arra, hogy a pedagógus az osztálytársak bevonásával értékelje az egyes tanulók iskolai, tanórai teljesítményét. Az értékeléshez – a tanulókkal közösen - kívánatos konkrét elvárásokat megfogalmazni, amelyek viszonyulási alapként kezelhetők.

Az értékelés alapja az egyéni adottságok figyelembevétele.

ALAPOZÓ SZAKASZ (5–6. évfolyam)

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Társas kapcsolatok, illemszabályok	A kommunikáció elfogadott formái felnőtt és gyermek, gyermek és gyermek között. Kommunikációs formák ismert és idegen közegben – köszönés, bemutatkozás, megszólítás, tegeződés-magázódás; szándéknyilvánítás. Illemszabályok helyzetekre – vásárlás, utazás, könyvtár, kulturális intézmény, vendégségben, ünnepnapokon (születésnap, névnap, esküvő). Az önérvényesítés helyzetei az osztályban, a családban, - vélemény, vita, ellentmondás, generációs feszültségek: szülő–gyerek; nagyszülő–szülő; nagyszülő–gyerek. Kommunikációs formák idegennel – óvatosság, távolságtartás, kellő tisztelet. Bemutatkozás, kézfogás, teljes név elmondása. Beszélgetés telefonon keresztül.
Önismeret, testi-lelki és szociális egészség	Önmaga bemutatása – drámajáték, mimetikus játék; „ez vagyok – ez voltam” – fotók a múltból, a családról, a gyermekkorról. Élmények, történetek, családi események. Adatok önmagáról, családjáról. Pozitív tulajdonság, képesség. Az önellátás – ruházat, felszerelés, saját környezet rendje, tisztasága. A testi fejlettségnek, adottságnak megfelelő táplálkozás: mértéktelenség, mohóság, önkorlátozás. Tisztálkodási szokások napi ritmusa. Önarckép szóban, írásban, rajzban. Önjejlődés felfedezése, tudatosítása. Pozitív, negatív jegyek. Játékos átváltoztatás – saját és mások megváltoztatása. Visszafogott önérvényesítés. A serdülő megváltozott testi adottságai – lelki konfliktusok.

Tantárgyspecifikus fejlesztési feladatok, tevékenységek

- Önismeret, reális önértékelés, akaratérfő fejlesztése.
- Eredményes alkalmazkodás képességének kialakítása a társas kapcsolatokban.
- A szokások, a normák bensővé válásának segítése a szociális helyzetekben.
- A társas kapcsolatra való alkalmasság, a szociális érzület alakítása.
- A család, a barát, a társ értékeinek felismerése, képesség az el- és befogadásra, az őszinteség, a becsületesség.
- Az emberi élet megbecsülésének képessége, a testi, a lelki egészség megóvása.
- A felelősség, a kötelesség, az udvariasság. Képesség a másság elfogadására.
- A környezet értékeinek megbecsülése. A kulturált vita és konfliktuskezelés készségei.

Tevékenységek

- Helyzetgyakorlatok, szituációs játékok, az illemszabályok alkalmazása. Történetek, játékok a helyes, a helytelen viselkedés bemutatására. Születés- és névnap naptár készítése az osztálynak. Az ajándékosmogolás technikái, az átadás helyzetgyakorlatok.
- Adatok önmagáról, a családról szóban, írásban – pozitív jellemvonások szóban.
- Önarckép – tükörbe nézve. Családrajz – ahogyan látom családtagjaimat, ahogyan hozzájuk viszonyulok.
- Szépirodalmi szemelvények bemutatása, megbeszélés.
- Önellátó, testápoló technikák.
- Szituációs játékok, helyzetgyakorlatok: bemutatkozás, társalgás idegennel, telefonálás, tudakozódás telefonon, üzenetmondás üzenetrögzítőre. Drámajátékok: konfliktus, vita a családban, feloldás, megbeszélés, viszonyulás a témához.

- Játékos átváltozás – mások átváltoztatása, barát vagy családtag bemutatása, leírása. Öltözködési kultúra bemutatása játékosan a valóságban, képeken. Az egészséges fejlődéshez szükséges heti étrend, mozgás, pihenés, szórakozás, heti program összeállítása. Bizalmas közlendők a testünk működéséről – fiúk és lányok külön-külön.

A szakasz végére elvárható követelmények

- Fejlődik az önismeret és a reális önértékelés.
- Nyitottság a társas kapcsolatra, fejlődő szociális érzület.
- Serdülőkori sajátosságainak elfogadása, a testi-lelki egészségmegóvás technikáinak ismerete.
- Iskolai konfliktusok felismerése, törekvés a megoldásra.
- Az iskolai követelmények szerinti normatartás.

FEJLESZTŐ SZAKASZ (7–8. évfolyam)

Tantárgyi tartalmak, témakörök

Témakör	Tartalom
Társas kapcsolatok, konfliktuskezelés	A kamaszkori konfliktusok leggyakoribb helyzeteinek feldolgozása az osztályban, a rivalizálás egészséges és egészségtelen formái, öltözködés, zene, sport, szórakozás, barátkozás, párkapcsolat, fiú–lány kapcsolat. Peremhelyzet, magányosság, szorongás, agresszivitás a helyzetből adódóan. Feloldási módok. Önfegyelem – tűrőképesség. Konfliktus a családban: szülőkkel, nagyszülőkkel, testvérekkel. Kortárs csoportok: konfliktusok csoporton belül, csoporthelyzet, alkalmazkodás, tűrőképesség, peremhelyzet. A deviáns csoportok veszélye az egyéni életútra.
Önismeret, testi-lelki és szociális egészség	Felelősség önmagunkért, a családért. Felelős és felelőtlen döntések önmagunkra, a családra nézve – például csavargás, szülők elhagyása, érték, pénz eltulajdonítása, elköltése, pazarlás, az egészség károsítása szerekkel, itallal, dohányzással, korai párkapcsolat, szexualitás és követelményei (következményei). Az öltözködési kultúra, a divat véglelei – személyiség és divat. Elképzelések, vágyak, tervek a felnőtt szerepekről, a felnőtt szerepekről, a felnőttkori önmaga megvalósításáról. Nyitottság, zárkózottság. Lelki bántalmak, sérelmek veszélyei – kamaszkori öngyilkosság. A rendszertelen táplálkozás következményei. A mozgás, a sportolás fontossága – élvezeti szerek elutasítása.
Pályakép, pályatükör	Felkészülés a pályaválasztásra – mit takarnak a fogalmak: pálya, szakma, foglalkozás, beosztás szakképzettség, munkakör. Érdeklődési területek, vonzódások. Reális pályakép a képességek, adottságok szerint, mérlegelés. A szakmatanulási lehetőségek – szakiskolák, speciális szakiskola. Tanműhelyek látogatása.

Tantárgyspecifikus fejlesztési feladatok, tevékenységek

A kapcsolatok kezelésének képessége: kommunikációs helyzetgyakorlatok, dramatikus játék, mimetikus játék, tréningek, terápiák kapcsolatteremtésre, párkapcsolat építésére, helyzetgyakorlatok a rivalizálás feloldására.

- A konfliktusos helyzet feloldása szóban; levélváltás – levélírás – telefonálás.
- Élménybeszámoló, döntéshelyzetek bemutatása dramatikus játékkal, vita, állásfoglalás. Saját viselkedés elemzése változó nézőpontból.

Tevékenységek

- Helyzetgyakorlat, dramatikus játék családi konfliktus bemutatásáról és feloldási technikákról. Szituációs játék egy-egy csoporthelyzetről – elemzés, vita, állásfoglalás.
- Irodalmi részletek bemutatása a lelki élet problémáiról – megbeszélés.
- Sportolási lehetőségek felkutatása.
- Étrend, napirend összeállítása.
- Munkahely-látogatás, szakiskolák felkeresése. Önismereti tréning, szituációs gyakorlat.

A szakasz végére elvárható követelmények

- Reális önértékelés, önfejlesztés. A kritika elfogadása, a felelősség felismerése.

- A fejlettségnek megfelelő konfliktuskezelés a környezetben.
- Tudatos egészségóvás. Veszélyhelyzetek felismerése az életvitelben, a cselekedetekben, döntésekben.
- Az iskola, a tágabb közösség elvárásainak megfelelő normatartás.
- Alakuló pályakép, a képesség, a lehetőségei felismerése, tájékozottság a választható szakmákban.

2.3 Oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei

Iskolánkban a nevelő-oktató munka során a pedagógusok csak olyan nyomtatott taneszközöket (tankönyv, munkafüzet, térkép stb.) használnak a tananyag feldolgozásához, amelyek a hivatalos tankönyvjegyzékben szerepelnek.

A nyomtatott taneszközön túl néhány tantárgynál a tanulóknak egyéb eszközökre is szükségük van. Ezek a testnevelés, a vizuális kultúra, valamint a technika, életvitel és gyakorlat.

Az egyes évfolyamokon a különféle tantárgyak feldolgozásához szükséges kötelező tanulói taneszközöket a nevelők szakmai munkaközösségei (illetve, ahol nincs munkaközösség, ott az egyes szaktanárok) határozzák meg az iskola helyi tanterve alapján.

A kötelezően előírt taneszközökről a szülőket minden tanév előtt (a megelőző tanév májusában szülői értekezleteken) tájékoztatjuk. A taneszközök beszerzése a tanév kezdetéig a szülők kötelessége.

A taneszközök kiválasztásánál a szakmai munkaközösségek a következő szempontokat veszik figyelembe:

- A taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének
- Az egyes taneszközök kiválasztásánál azokat az eszközöket kell előnyben részesíteni amelyek több tanéven keresztül használhatóak
- A taneszközök használatában az állandóságra törekszünk: új taneszköz használatát csak nagyon szükséges, az oktatás minőségét lényegesen jobbító esetben vezetünk be

Az iskola arra törekszik, hogy saját költségvetési keretéből, illetve más támogatásokból egyre több nyomtatott taneszközt szerezzen be az iskolai könyvtár számára. Ezeket a taneszközöket a szociálisan hátrányos helyzetű tanulók ingyenesen használhatják.

2.4 A nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

A NAT által előírt pedagógiai feladatok megvalósulását a kötelezően, és szabadon választott tantárgyak, illetve szakkörök, felzárkóztató és tehetséggondozó foglalkozások, a szabadidős tevékenységek hatékony szervezése, a hagyományörzés, az ünnepek, megemlékezések megszervezése, továbbá a helyi (településünkön működő) különböző szervezetekkel intézményekkel való együttműködés teszi lehetővé. Ezek a pedagógiai feladatok a következők:

- erkölcsi nevelés
- nemzeti öntudat, hazafias nevelés
- állampolgárságra, demokráciára nevelés
- önismeret és a társas kultúra fejlesztése
- családi életre nevelés
- testi és lelki egészségre nevelés
- felelősségvállalás másokért, önkéntesség
- fenntarthatóság, környezettudatosság
- pályaorientáció
- gazdasági és pénzügyi nevelés

- médiatudatosságra nevelés
- tanulás tanítása
- módszertani alapelvek: belső motiváció, differenciálás, kooperatív
- esélyegyenlőség
- szegregáció mentes int. szervezés
- óvoda-iskola átmenet
- osztályba/csoportba sorolás elvei
- eredményességi mutatók alapján (komp. lemorzsolódás, továbbtanulás) – egyéni, intézményi fejlesztés
- pályaorientáció erősítése- utánkövetés, együttműködés a középiskolákkal
- szabadidős programokon való részvétel
- egészségfejlesztési program
- egészséges táplálkozás
- mindennapos testnevelés
- testi- lelki egészség, szenvedélybetegségek megelőzése
- iskolai erőszak megelőzése
- balesetmegelőzés, elsősegélynyújtás
- személyi higiéné
- veszélyeztetettség megelőzése, gyermekvédelmi feladatok szervezése

2.5 Mindennapos testnevelés

Az iskola a mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módját a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 27. § (11) bekezdésében meghatározottak szerint szervezzük meg a következő módon:

Napközi otthonban (1-6.osztály) is biztosítjuk diákjainknak a mindennapos testmozgást egyrészt a sportfoglalkozás, másrészt pedig a napi 0,5-1órás szabadfoglalkozás keretében.

Az iskola minden alsó tagozatos osztályában, megszervezi a mindennapos testnevelést heti öt testnevelés óra keretében, - iskolaotthonban (1-3-o.) játékos sportfoglalkozás keretében, heti két órában.

Felső tagozaton felmenő rendszerben (5-6.o.) heti 5 óra keretében szervezi meg a diákoknak, amelyből legfeljebb heti két óra a NAT testnevelés és sport műveltségterületében jelzett sporttevékenységekre (úszás, néptánc, társastánc, közösségi és más sportjátékok, szabadtéri sportok, természetjárás, kirándulás), vagy más sporttevékenységekre fordítható.

A heti két óra kiváltható az alábbi módok valamelyikével:

- a kerettanterv testnevelés tantárgyra vonatkozó rendelkezéseiben meghatározott tanórán való részvétellel
- iskolai sportkörben való sportolással
- kérelem alapján – sportszervezet, sportegyesület által kiállított igazolás alapján kiadott igazgatói engedéllyel – sportszervezet, sportegyesület keretei között szervezett edzéseken való sportolással

2.6 A választható tantárgyak foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai

A tanulói részvétel szempontjából a tanítási óra lehet kötelező, kötelezően választandó, és szabadon választható tanítási óra.

A helyi tantervünkben határozzuk meg, melyek azok a kötelező tanítási órák, amelyeken adott évfolyam adott osztályának valamennyi tanulója köteles részt venni, valamint melyek azok a kötelező tanítási órák, amelyeken a tanulónak a választásra felkínált tantárgyak közül kötelezően választva, a helyi tantervben meghatározott óraszámában részt kell vennie.

Ha a tanulót – kérelmére – felvettük a szabadon választott tanítási órára, a tanítási év végéig, vagy, ha a tanítási év vége előtt befejeződik, az utolsó tanítási óra befejezéséig köteles azon részt venni. Erről a tényről – a szabadon választott tanítási órára történő jelentkezés előtt – a tanulót és a tizennyolc év alatti, továbbá a gondnokság alatt álló tanuló (a továbbiakban a tizennyolc év alatti és a gondnokság alatt álló együtt: kiskorú tanuló) szülőjét írásban tájékoztatjuk.

A szabadon választott tanórai foglalkozást az értékelés és minősítés, a mulasztás, továbbá a magasabb évfolyamra lépés tekintetében úgy tekintjük, mint a kötelező tanítási órát. A szülőnek, továbbá ha a tanuló a tizennegyedik életévét betöltötte, a tanulónak írásban nyilatkoznia kell arról, hogy a szabadon választott tanítási órákra történő jelentkezés jogkövetkezményeit tudomásul vette.

Az iskolánk igazgatója minden év április 15-éig elkészíti, és a fenntartó jóváhagyását követően közzéteszi a tájékoztatót azokról a tantárgyakról, amelyekből a tanulók választhatnak. A tájékoztató tartalmazza, hogy a tantárgyat előreláthatóan melyik pedagógus fogja oktatni. A tájékoztató elfogadása előtt beszerezzük a szülőimunkaközösség, és az iskolai diákönkormányzat véleményét.

Minden év május 20-áig felmérjük, hogy hány tanuló, milyen szabadon választott tanítási órán, továbbá melyik egyház által szervezett hit- és Etika/Hit- és erkölcsstan órán, vagy ehelyett az állami általános iskolában kötelező Etika/Hit- és erkölcsstan órán kíván részt venni. A tanulónak, vagy kiskorú tanuló esetén a szülőnek írásban kell bejelentenie, ha a tanuló a következő tanítási évben nem kíván részt venni a szabadon választott tanítási órán, továbbá ha jelentkezni kíván a szabadon választott tanítási órára. be (20/2012-es EMMI rendelet 15.§(1).

A tanuló az igazgató engedélyével módosíthatja választását.

Kiskorú tanuló esetén a tantárgyválasztás jogát a szülő gyakorolja. A szülő ezt a jogát attól az évtől kezdődően, amelyben gyermeke a tizennegyedik életévét eléri – ha a gyermek nem cselekvőképtelen –, gyermekével közösen gyakorolhatja.

2.7 Projektoktatás

Napjainkban egyre többet hallunk annak fontosságáról, hogy az iskolákban a gyerekeknek olyan tudásra kell szert tenniük, amely a mindennapi életben jól hasznosítható, és továbbfejleszhető. Megváltozott a diákok és szülők tudáshoz való viszonya: naprakész, gyakorlatias információk megszerzése került előtérbe. A tanár szerepe is egyre inkább átértékelődik: az egyirányú ismeretközlés helyett a tanulási folyamat megszervezésére, támogatására, a diákok aktív részvételére helyeződik a hangsúly. Ennek az új kihívásnak

kiválóan megfelel a projektmódszer alkalmazása. A projektkutatás módszerével intézményünk is él, annak konkrét meghatározása /tantárgyi kapcsolódásai, témái, feladatai, felelősei, szükséges feltételek megvalósítása/ mindig az aktuális tanév munkatervében történik.

A projektmódszer lényege: olyan sajátos tanulási egység, tanulási technika, amelynél a megismerés fő forrása az önálló és csoportos tapasztalás. Legfontosabb értéke maga az alkotó munkafolyamat. A tanulók egy-egy probléma megoldásán túl, több kapcsolódási pontot, összefüggést keresnek. A passzív befogadó és feldolgozó magatartást felváltja az aktív, kísérletező, saját képességeit próbára tevő és fejlődő egyén. Az egyéni munka mellett megjelenik a csoportos tevékenység, az együttműködés (kooperativitás). Mindenki saját képességei, egyéni tapasztalatai alapján járul hozzá a csoport munkájához, egymást segítve egymás elfogadásával. A diákok bekapcsolódhatnak a célorientált mozzanatokba, és személyiségfejlődésük adott szakaszában meglévő ambícióik, tehetségük függvényében találják meg és végzik a projektfeladatokat. Minden tanuló az egész részeként cselekedve, csoportjának hasznos tagjává válik, és saját képességeinek kibontakoztatásával a társadalom keretein belül zajló életére is felkészülhet. A diákok a munkavégzéshez és a mindennapi élethez nélkülözhetetlen képességeket fejlesztenek ki, úgymint a szolidaritás, együttműködés, felelősségvállalás, önértékelés, az idegen nyelvi kommunikáció és az informatikai készségek, amelyek mind hozzájárulnak a munkaerőpiacon sikerességükhöz és érvényesülésükhöz. A projektmunka során megváltozik a tanár szerepe is. Az irányítás helyett, inkább az együttműködést elősegítő, az egyes munkafolyamatokat koordináló és tanácsadói szerepkörök kerülnek előtérbe. Ugyanakkor rendkívüli szerepet nyer a tanár tudatossága, munkaszervező képessége, mivel a projektmódszer, nagyfokú szervezőkészséget, lényeglátást és folyamatos szakmai fejlődést kíván meg. Nemcsak a diákokat kell összefognia, de meg kell teremteni az egyes műveltségi területek közötti összhangot. Ha ez valóban sikerül, akkor megvalósul a projekt didaktikai hármas alapelve: átélés – ismeretszerzés – megértés.

A projektkutatás kritériumai

- kiindulópont a diákok probléma felvetése, a tervezés közös munka legyen
- a projekt megoldása tevékenységen keresztül történjen, és kapcsolódjon valós helyzetekhez
- adjon módot individualizált és csoportmunkára egyaránt
- kidolgozása összefüggő, hosszabb rövidebb időtartamot öleljen fel
- a cél az iskolán kívüli helyzet megismerésére, vagy megváltoztatására vonatkozzon
- interdiszciplinaritás jellemezze
- a pedagógusok és tanulók egyenrangú, ám különböző kompetenciákkal rendelkező partnerként dolgozzanak együtt
- a diákok döntsenek önállóan, de a felelősséget vállalják
- a pedagógusnak tanácsadó, stimuláló, facilitátor funkciót töltsön be
- a tanulók között a kapcsolatok erősek és kommunikatívak legyenek
- a megfelelő tárgyi és személyi feltételek biztosítása

A pedagógiai projekt főbb szakaszai

- a projekt gondolatának érlelése, inkubációs szakasz,

- a projekt indítása:
 - a projekt definiálása,
 - a projekt megtervezése
- a projekt megszervezése
 - a projekt végrehajtása, kivitelezése,
 - a projekt lezárása:
 - prezentáció
 - értékelés

A projekteket a legkülönbözőbb szempontok alapján csoportosíthatjuk, ezek a következők lehetnek:

- célterület szerint: technikai, környezeti nevelési, gazdaságismereti, kutatási, vegyes,
- tartalom szerint: tantervi célokat, tartalmakat, tananyagrészeket feldolgozó, illetve tanterven kívüli tartalmakat, célokat feldolgozó projekt, az előbbieket kombinációja,
- tevékenység jellege szerint: folyamatorientált, eredményorientált, vegyes projekt
- megvalósítási helyszín szerint: iskolán belül, vagy kívül
- résztvevők létszáma alapján: iskolai szintű, évfolyami szintű, osztályprojekt, kiscsoportos, nagycsoportos, egyéni projekt
- időstruktúrája alapján: a néhány órától több hetes, hónapos, vagy akár egy évre is kiterjedhet,
- témaválasztás módja alapján: pedagógusok, gyerekek, illetve közös választás
- produktum alapján: tárgy, modell, játék, előadás, videó, vagy magnófelvétel, kiállítás, rendezvény, kirándulás, nyilvános vita, tárgyalás, előbbieket kombinációja,
- interdiszciplinaritás alapján: szűk tartalmú, vagy multidiszciplináris, vagyis a téma feldolgozásánál különböző tantárgyak, műveltségterületek kapcsolódnak össze

A leggyakoribb tanítási projektek:

- technikai projekt (célja: valamilyen tárgyi produktum megalkotása)
- művészeti projekt (nagyon fontos az esztétikai kivitelezése)
- környezeti projekt (erdei iskola, folyó, erdő..élővilága)
- gazdaságismereti projekt (alma projekt)
- kutatási projekt (új anyagrész feldolgozása)

A projektmódszer pozitívumai:

- A tanulók kezdeményező, aktív szerephez jutnak.
- Saját érdeklődésük vezeti őket, így a motiváció igen erős.
- Fejleszti a kommunikációs és szociális képességeket, a kreativitást, az ismeretszerzési képességet, a problémamegoldó és analitikus gondolkodást, az önállóságot, a kooperációt, a tervezést, az alkalmazkodást, az időbeosztást, az információk megosztását.
- Az ismeretek, jártasságok, szokások elsajátítását indirekt úton biztosítja.
- Saját képességeiknek megfelelően tudnak részt venni egy-egy probléma megoldásában.
- Konkrét, hasznosítható, gyakorlati tudást nyújt.
- Lehetőség nyílik újfajta tanár-diák kapcsolat kialakítására.
- Örömteli, stresszmentes együttműködést biztosít.

- Előmozdítja a pedagógusok szakmai együttműködését, így javítja a tantestület összetartását.
- Megvalósul az egymástól történő tanulás elve.
- A projektmódszer alkalmazásának nehézségeit két nagyobb csoportba sorolnám: az egyikbe az objektív, a másikba a szubjektív feltételek megvalósításával kapcsolatos dolgokat sorolnám.
- koordináló, ösztönző szerepkör kerül előtérbe a pedagógus részéről. De, nem csak a diákokkal kell a munkát összehangolni, hanem a projektben résztvevő pedagógusokkal és külső szakemberekkel, szülőkkel, alkalmazkodni kell egymáshoz. Nagyon fontos a nagyfokú szervezőkészség, a lényeglátás, felfedezni, és felfedeztetni a különböző tartalmak közötti kapcsolatot, összhangot. Mindez nem könnyű dolog, ezt is tanulni kell, tehát egy folyamatos megújulást kíván tőlünk.
- A projekt megvalósítása során felborul a hagyományos iskolai rend: változik az időbeosztás, a tantárgyak nem különülnek el olyan élesen, és nem egyszer az osztálykeretek is felbomlanak, és nagyobb az alapzaj,-ezt a pedagógusoknak el kell fogadni.

2.8 A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Tanulóink esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések célja, hogy biztosítsa az intézményen belül a szegregáció- és diszkriminációmentességet, az egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülését. Ezen belül alapvető, hogy az intézményünk biztosítja a szolgáltatásaihoz való egyenlő hozzáférést, és hangsúlyt az esélyteremtésre, a hátrányos helyzetű gyerekek hátrányainak kompenzálására és társadalmi integrációjára helyezi.

Mindezek biztosítása érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani a beiratkozásnál, felvételinél, az oktató-nevelő munka során, a gyerekek egyéni fejlesztésében, az értékelés gyakorlatában, a tanulói előmenetelben, a fegyelmezés, büntetés gyakorlatában, a tananyag kiválasztásában, alkalmazásában és fejlesztésében, a továbbtanulásban, pályaorientációban, a humán erőforrás-fejlesztésben, pedagógusok szakmai továbbképzésében, valamint a partnerség-építésben és kapcsolattartásban a szülőkkel, segítőkkel, a szakmai és társadalmi környezettel.

A tantestület minden tagja tisztában van az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásokkal. Biztosítja a diszkriminációmentes oktatást- nevelést, a befogadó és toleráns légkört, és megragad minden alkalmat, hogy az esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismereteit bővítse.

Feladataink:

- tárgyi és személyi feltételek biztosítása az sni és hátrányos helyzetű tanulóink fejlesztéséhez
- a fejlesztés egyéni fejlesztési terv alapján folyik, a szakértői bizottság előírásai alapján, és team munkában készül
- segítjük az óvodából az iskolába való átmenetet- adekvát pedagógiai módszerek és eszközök alkalmazásával
- a hátrányos és halmozottan hátrányos tanulók körének felmérése, életútjuk figyelemmel kísérése, cél a szociális hátrányok csökkentése, illetve megszüntetése
- együttműködünk a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal
- a hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű tanulók oktató-nevelő munkája integrált formában folyik

- a hátrányos megkülönböztetést tiltjuk, illetve felszámoljuk
- gyermek-és ifjúságvédelmi felelősünk felelősségteljesen és hatékonyan végzi munkáját, szorosan együttműködik a családsegítő intézettel, védőnői szolgálattal, iskolaorvossal és a rendőrséggel is
- gyermek-és ifjúságvédelmi felelősünk együttműködik a szülőkkel, pedagógusokkal, legfőképp az osztályfőnökökkel, gyógypedagógusokkal és a napközis nevelőkkel.
- az iskolai lemorzsolódást minimálisra csökkentjük
- továbbtanulásukat segítjük megfelelő középfokú intézmények ajánlásával, ha szükséges kérjük a nevelési tanácsadó segítségét, pályorientációs tevékenység
- igyekszik védeltséget, még több szeretetet, vidámságot biztosítani a gyermekek számára
- differenciált, tudatos nevelő-oktató munkával segítjük a gyermek harmonikus személyiségének harmonikus fejlődését
- motiváljuk a diákokat a tanulószobai és napközis foglalkozásokon való részvételre, ahol lehetőséget biztosítunk a házi feladatok elkészítésére, ellenőrzésére, szakkorrepetáláson való részvételre
- lehetőséget teremtünk az arany jános középiskola által meghirdetett ösztöndíj megszerzésére
- feladatunknak tekintjük a tanulmányi kirándulásokon és nyári táborokon való részvétel lehetőségének a megteremtését anyagi segítség nyújtásával,- pályázatok figyelésével, alapítványi támogatással
- a könyvtárból biztosítjuk a tankönyvek és egyéb könyvek kölcsönzését
- feladatunk a pályázatok figyelése, ill. az azokon való részvétel
- a képesség-kibontakoztató fejlesztés célja a családi háttér, a szociális helyzet és a képesség fejletlenségéből adódó hátrányok ellensúlyozása, korrigálása, integrált nevelés formájában az alapkészségek elsajátításának biztosítása, az indulási hátrányok csökkentése, az esélyegyenlőség biztosítása, értékközvetítés, személyiségfejlesztés (kompetenciák, önmegvalósítás, önképzés), problémamegoldó gondolkodás kialakítása, az információk értelmezése és feldolgozása és a pályorientáció

2.9 Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

A tanév során ügyelünk az írásbeli és szóbeli számonkérés arányára. Arra törekszünk, hogy a tanév során minden tanuló legalább egyszer kapjon lehetőséget szóbeli beszámolóra minden műveltségi területen. Ezáltal fejlődik beszédképességük, aktivizálódik szókincsük, továbbá alkalmuk nyílik a szóbeli kifejezési mód különböző formáinak gyakorlására. Valamennyi pedagógus köteles a tanulóra vonatkozó minden érdemjegyet és írásos bejegyzést az osztálynaplón kívül a tájékoztató füzetében is feltüntetni. A tájékoztató füzetben minden bejegyzést dátummal és kézjeggyel kell ellátni.

A számonkérés gyakorisága

A számonkérés gyakorisága összhangban van a heti óraszámával, így heti egy, vagy annál kevesebb óraszám esetén félévente legalább 3, minden más esetben havonta legalább 1 alkalommal kerüljön rá a sor.

A számonkérés formái

A tanórákon szóban és írásban számolnak be a diákok a tudásukról. Az ellenőrzés kiterjedhet a régebben tanult, de a tananyaghoz kapcsolódó követelményekre is.

Szöbéli számonkérések:

- szóbéli felelet: előző tanítási órán feldolgozott ismeretanyag rendszeres ellenőrzése, önálló feleletek és kérdésekre adott válaszok alapján
- óraközi munka: az órai munkába való bekapcsolódás, órai munkavégzés minősége
- önálló kiselőadás: egy adott téma önálló feldolgozása és előadása

Írásbéli számonkérések: Egy adott témakörben szerzett tudás mérése önálló feladatok megoldásán keresztül. Fajtái:

- írásbéli felelet (max:15-20 perc): teszt, szödolgozat, tudáspróba, röpdolgozat, utolsó 1-2 tananyagra terjed ki, 1. osztálybejelentendő, a többi évfolyamon bármikor íratható
- házi dolgozat
- témaközi dolgozat (max: 30 perces, utolsó 3-5 anyagra terjed ki, előző órán bejelentendő)
- iskolai dolgozat (pl: irodalmi, idegen nyelvi...)
- témazáró dolgozat (45 perces időtartam)
- év eleji, félévi és év végi felmérések

Gyakorlati számonkérések:

- a számonkérés ezen formája elsősorban a készségtárgyak esetében alkalmazható
- idetartozik az önállóan végzett gyűjtőmunka ellenőrzése és értékelése is.

Az írásbéli beszámoltatás rendje, korlátai:

- írásbéli számonkérés havonta legalább egyszer történjen.
- írásbéli felelettel alkalomszerűen tájékozódunk a tanulók pillanatnyi tudásáról
- házi dolgozatot egy félévben maximum egyszer írassunk
- két témazárónál többet egy napon nem lehet írni
- a témazárókat egy héttel előtte be kell jelenteni, azokat a naplóban dokumentálni kell
- az év eleji felmérés célja az aktuális tudásszint felmérése, a továbbhaladáshoz szükséges tudásszint ellenőrzése. ha nem előzi meg ismétlés, akkor csak tájékozódást szolgálja, érdemjegyet nem adunk
- az év végi felmérés a tanév tananyagának alapkövetelményeit méri. több óras ismétlésnek kell megelőznie, előre be kell jelenteni. az év végi felmérések osztályzata témazáró értékű jegyek felel meg

Az írásbéli beszámoltatások értékelésben betöltött szerepe és súlya

A félévi és tanév végi osztályzatok kialakításánál kiemelt szerepe van a témazáró dolgozatnak. *A témazáró, év eleji, félévi és év végi* felmérőknél az alábbi százalékos teljesítményt kell figyelembe venni:

1. évfolyam		2-8. évfolyam	
0-40%	Nem felelt meg	0-30%	elégtelen (1)
41-75%	Megfelelt	31-50%	elégsgéses (2)
76-90%	Jól megfelelt	51-70%	közepes (3)
91-100%	Kiválóan megfelelt	71-87%	jó (4)
		88-100%	jeles (5)

Az értékelés módja

Az iskola a nevelő-oktató munka egyik fontos feladatának tekinti a tanulók tanulmányi munkájának folyamatos ellenőrzését és értékelését. Az értékelés kiterjed az iskola egészére: tanulmányi, szabadidős,

illetve a közösségi munkára. A tanulmányi munka értékelésének alapja a tantárgyanként megfogalmazott követelményrendszer. emellett figyelembe veszik azt is, hogy a tanuló képességei, eredményei hogyan változnak: fejlődnek-e, vagy hanyatlott-e, az előző értékelés óta. Az ellenőrzés és értékelés csak akkor tölti be a szerepét, ha folyamatos, objektív és előre meghatározott és ismertett követelményeken alapul.

Szöveges értékelés

Az értékelés ezen módját az első évfolyamon, és a 2. évfolyam 1. félévében alkalmazzuk. A szöveges értékelésnél lehetővé válik a gyerek érdeklődésének, adottságainak tulajdonságainak életkori sajátosságainak, saját fejlődési ütemének figyelem vételével. A hangsúly az érés, fejlődés, a tanulási folyamat jellegének elfogadásán, a gyermek önmagához mért fejlődésén van. A szöveges értékelést alkalmazhatjuk a kiemelt figyelmet igénylő gyermekeknél / tanulásban akadályozott/. Az értékelést kötelező 1. és 3. negyedévben, valamint félévkor és tanév végén elvégezni.

Értékelés érdemjeggyel

A pedagógus a tanulók teljesítményét a tanévben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, ennek tartalma a következő:

5 (jeles):

Kifogástalan tárgyi tudás, szabatos megfogalmazás, képesség az önálló ismeretszerzésre, anyagfeldolgozásra, tanórai aktivitás.

4 (jó)

Megfelelő tárgyi tudás, tananyag összefüggéseinek értése, elfogadható kifejezőkészség, az önálló ismeretszerzés képessége, tanórai aktivitás.

3 (közepes)

Bizonytalan tudás, egyenetlen teljesítmény és aktivitás, önállótlanlás. A beszámoltatások alkalmával tanári segítség igénylése, hiányos fűzetvezetés, kifogásolható külalak. Önálló tanulásra, ismeretszerzésre csak segítséggel képes, ismereteiről nem tud önállóan számot adni.

2 (elégséges)

Tudása töredékes, a tananyag összefüggéseit nem képes megérteni, ismereteinek alkalmazásában önállótlan, fűzetvezetése tanulását nem segíti. Számonkéréskor jelentős segítséget igényel, csak kérdésekre válaszolva tud tudásáról számot adni.

1 (elégtelen)

Tudása nagyon hiányos, továbbhaladáshoz nem elegendő. Önálló ismeretfeldolgozásra segítséggel sem képes, taneszközei hiányosak. Fűzetvezetése rendezetlen, összefüggéstelen, hanyag. Tanára segítő kérdéseire sem tud válaszolni a számonkérések alkalmával, a feladatok szövegét sem érti meg.

Értékelés osztályzattal

A tanuló osztályzattal történő értékelésére félévkor a tájékoztató fűzetben, a tanév végén pedig a bizonyítványban kerül sor. A tanév végi osztályzat az egész tanévben nyújtott teljesítményt minősíti. Az osztályzat az érdemjegyeken alapul, melyek közül a témazáró dolgozatok, a félévi és év végi dolgozatok súlyozottan számítanak.

Nevelőtestületi dicséret: tanév végén, kitűnő tanulmányi eredményért, példamutató magatartásért, kiemelkedő szorgalomért együttesen adható.

Modulok értékelése, minősítése és beszámítása az évfolyam sikeres befejezéséhez:

Hon és népismeret: 5. évfolyam, heti 1 órában önálló tantárgy, értékelése a többi tantárgyhoz hasonlóan érdemjeggyel, illetve osztályzattal történik.

2.10 Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása

Az otthoni tanulási idő (szóbeli és írásbeli feladatok elvégzésének együttes ideje) maximum 25-30 percet vehet igénybe 1-1 tantárgyból.

A napi felkészülés –otthon, illetve napközi otthonban, tanulószobán – nem lehet több 1,5 óránál.

A tanulókat (versenyre készülők, tantárgy iránt aktívan érdeklődők) egyéni választásuk, kérésük alapján szorgalmi feladatokkal segíthetjük, számukra szorgalmi feladatot javasolhatunk.

2.11 A csoportbontások és egyéb foglalkozások és szervezési elvei

A csoportbontás megszervezésénél elsődleges cél a tanulói képességek kibontakoztatása, fejlesztése. Az alacsonyabb gyermeklétszám, és az adekvát pedagógiai módszerek megválasztása, továbbá a korszerű oktatási eszközök alkalmazása az oktató-nevelőmunka eredményességét, hatékonyságát elősegíti. Célunk a tanulóink olyan korszerű és alapos ismereteket szerezzenek, amelyekre a későbbiek során tudnak építeni és képesek továbbfejleszteni.

Diákjaink érdeklődésére alapozva, előzetes felmérések alapján, fenntartói hozzájárulással egyéb foglalkozásokat szervezünk, melyek szintén hozzájárulnak a tanulók fejlődéséhez, harmonikus személyiségük kialakulásához.

A csoportbontások és egyéb foglalkozások szervezésének elvei:

- A csoportok a gyermekek teljesítményétől függően átjárhatók, törekedve a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók létszámának arányos elosztására.
- Fontosnak tartjuk, hogy tanulóink rendelkezzenek korszerű műveltségtartalommal, legyenek képesek egyre gazdagodó ismeretek önálló feldolgozására. Ezáltal gazdagodjon, fejlődjön egész személyiségük.
- Egy csoportba lehetőség szerint a közel azonos képességű és tanulási szemléletű diákok kerüljenek, megteremtve a folyamatos tanítási és tanulási lehetőségeket a csoport minden tanulója számára.
- Szem előtt tartjuk a szakmai szempontokat, a tantárgyi eredményeket, a tanuló képességeit, a szülői igényt és a tanulói létszámot.

Csoportbontás feltételei:

Az 1. és az 5. osztályban a magyar nyelv és irodalom és matematika tantárgyak bontása, ha a tárgyi feltételek, eszközök és a humán erőforrás ezt lehetővé teszi.

Célunk az iskolakezdés kudarcmentes legyen és egy megalapozott írás, olvasás-szövegért, és matematikai műveletekben való jártasság megszerzése, hogy a továbbiakban ez biztos alapot szolgáltatson.

Az idegen nyelv bontása, ha a csoport tanulói létszáma eléri, illetve meghaladja a 15 főt.

Informatika tantárgy bontása akkor válik szükségessé, ha a csoport létszáma meghaladja a számítógépek számát, de maximum 20 fő - a hatékonyság megőrzése érdekében.

2.12 A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek

A 2014/2015. tanévtől a tanulók fizikai fittségének kötelező felmérését a **NETFIT** /a 21. század követelményeihez igazodó diagnosztikus és oktatási célú pedagógiai értékelő és visszajelentő eszköz/ komplex mérési tesztrendszerének alkalmazásával kell megvalósítani az 5-8 évfolyamon.

A **NETFIT** program küldetése, hogy népszerűsítse és tudatosítsa az élethosszig tartó fizikai aktivitás jelentőségét és az egészségtudatos életvezetés értékeit az iskoláskorú diákok, családjaik és a köznevelés szereplői körében.

A program tartalma, módszertana statisztikai és szöveges visszajelző rendszere az iskolai testnevelés alapvető nevelő-oktató céljainak elérését kívánja támogatni. Ennek megfelelően olyan ismeretátadást, attitűdformálást, készség- és képességfejlesztést szeretne megvalósítani, amelynek segítségével adottságoktól és szociokulturális környezettől viszonylag függetlenül minden tanuló számára lehetőség nyílik az egészséges fizikai fittségi állapot megszerzésére, fenntartására és fejlesztésére.

A **NETFIT** méréseket minden tanév második felében tervezzük megvalósítani.

2.13 Az iskolai egészségnevelési és környezeti nevelés elvei

Az egészség és környezeti nevelésünk célja, hogy tanulóinkban kialakítsuk a környezettudatos magatartást és életvitelt, hiszen így lesznek képesek az élő természet és a társadalmak megóvására, fenntartására és annak fejlesztésére. Ennek érdekében a következő alapelvek mentén valósítjuk meg oktató-nevelő munkánkat:

- intézményünk biztosítja tanulóink számára a hatékony tanulási környezetet
- pedagógiai programunk egészségnevelési és környezeti nevelési részprogramot tartalmaz, melynek tartalmi elemei harmonikusan illeszkednek egészségnevelési és környezeti nevelési elveinkhez, illetve annak megvalósulását támogatják
- intézményünk egészségnevelési és környezeti nevelési programját a tanulóink életkori sajátosságainak figyelembe vételével, és az esélyegyenlőség megvalósulására való törekvés alkalmazásával alakítottuk ki, és annak megfelelően alkalmazzuk
- különös figyelmet fordítunk tanulóink természettudományos gondolkodásmódjának kialakítására és fejlesztésére, így válnak képessé környezetük sajátosságainak és változásainak felismerésére, annak értékelésére
- az érékek felismerése és megőrzése legyen számára fontos
- ismerjék fel a modernizáció negatív és pozitív hatásait, következményeit környezetünkre és egészségünkre
- személyes felelőssége és környezetkímélő magatartása váljon a tanulók erkölcsi alapelvévé
- kapcsolódjanak be közvetlen környezetük értékeinek a megőrzésébe, gyarapításába
- életmódjukban a természet tiszteletére, környezeti károk megelőzésére, és az egészség védelmére való törekvés váljon meghatározóvá
- fogadják el és segítsék az átmenetileg, vagy tartósan egészségkárosult társaikat
- tanulják meg, hogy az ember a természet része, az ember egészsége a természet egészségével összhangban érhető el
- az egészség érték, melynek megőrzése az egyén és a társadalom felelőssége is

- az éves munkatervünkben különös figyelmet fordítunk az egészségnevelési és környezeti nevelési részprogram és az iskolai tevékenységrendszer koherenciájának biztosítására, különös tekintettel az eszközök, a környezet és a tanulás harmóniájára
- az iskola, a környezet és az egészség kapcsolatának jelentőségét teljes tevékenységrendszerében kiemelt jelentőséggel kezeli

2.14 A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei

Az iskola a nevelő és oktató munka egyik fontos feladatának tekinti a tanulók tanulmányi munkájának folyamatos ellenőrzését és értékelését.

Az előírt követelmények teljesítését a nevelők az egyes szaktárgyak jellegzetességeinek megfelelően a tanulók szóbeli felelete, írásbeli munkája vagy gyakorlati tevékenysége alapján ellenőrzik. Az ellenőrzés kiterjedhet a régebben tanult tananyaghoz kapcsolódó követelményekre is.

A magyar nyelv, magyar irodalom, matematika, környezetismeret tantárgyakból az első-negyedik évfolyamon a tanév végén a tanulók a követelmények teljesítéséről átfogó írásbeli dolgozatban is tanúbizonyságot tesznek.

A következő elméleti jellegű tantárgyak: magyar nyelv és irodalom, idegen nyelv, matematika, környezetismeret, természetismeret, történelem, fizika, kémia biológia, földrajz ellenőrzésénél:

- a nevelők a tanulók munkáját egy-egy témakörön belül szóban és írásban is ellenőrizhetik
- az egyes témakörök végén a tanulók az egész téma tananyagát és fő követelményeit átfogó témazáró dolgozatot írnak

A tanulók szóbeli kifejezőképességének fejlesztése érdekében a nevelők többször ellenőrzik a követelmények elsajátítását szóbeli felelet formájában. Ennek érdekében egy-egy tantárgy esetében egy témakörön belül – a témazáró dolgozaton kívül – csak egyszer kerülhet sor írásbeli számonkérésre, de minden tanulónak legalább egyszer kell felelnie szóban:

- az ének-zene, a rajz, az informatika, a technika tantárgyból félévente, valamilyen gyakorlati tevékenységgel összekapcsolva
- a többi tantárgy esetében pedig egy-egy témakörön belül
- A testnevelés követelményeinek elsajátítását csak gyakorlati tevékenység révén ellenőrizzük

A nevelők a tanulók tanulmányi teljesítményének és előmenetelének értékelését, minősítését elsősorban az alapján végzik, hogy a tanulói teljesítmény hogyan viszonyul az iskola helyi tantervében előírt követelményekhez; emellett azonban figyelembe veszik azt is, hogy a tanulói teljesítmény hogyan változott – fejlődött-e vagy hanyatlott – az előző értékeléshez képest.

A tanulók tanulmányi munkájának értékelése az egyes évfolyamokon a különböző tantárgyak esetében a következők szerint történik:

- az első évfolyamon, valamint a második évfolyam első félévében minden tantárgy esetében csak szöveges értékelést alkalmazunk
- a második évfolyamon a második félévben, valamint a harmadik-nyolcadik évfolyamon a tanulók teljesítményét, előmenetelét év közben minden tantárgyból érdemjegyekkel minősítjük

- az első évfolyamon félévkor és év végén, valamint a második évfolyamon félévkor a tanulók teljesítményét, előmenetelét szöveges minősítéssel értékeljük. a szöveges minősítés a tanuló teljesítményétől függően a következő lehet:
 - KIVÁLÓAN TELJESÍTETT
 - JÓL TELJESÍTETT
 - MEGFELELŐEN TELJESÍTETT
 - FELZÁRKOZTATÁSRA SZORUL
- A második évfolyamon év végén, valamint a harmadik-nyolcadik évfolyamon félévkor és év végén a tanulók teljesítményét, előmenetelét osztályzattal minősítjük.

A második évfolyamon évvégén, valamint a harmadik-nyolcadik évfolyamon félévkor és év végén a tanuló osztályzatát az adott félév során szerzett érdemjegyek, illetve a tanuló év közbeni tanulmányi munkája alapján kell meghatározni.

Az egyes tantárgyak érdemjegyei és osztályzatai a következők: jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1).

A tanulók munkájának, előmenetelének folyamatos értékelése érdekében minden tantárgyból egy-egy témakörön belül minden tanulónak legalább egy érdemjegyet kell szereznie. Ha a témakör tanítása hosszabb időt vesz igénybe, minden tanuló munkáját havonta legalább egy érdemjeggyel kell értékelni.

A tanuló által szerzett érdemjegyekről a szülőt az adott tantárgyat tanító nevelő értesíti az értesítő könyvön keresztül. Az értesítő könyv bejegyzéseit az osztályfőnök havonta ellenőrzi, és az esetlegesen elmaradt érdemjegyek beírását pótolja.

A tanulók tanulmányi munkájának, teljesítményének egységes értékelése érdekében a tanulók írásbeli dolgozatainak, feladatlapjainak, tesztjeinek értékelésekor az elért teljesítmény (pontszám) érdemjegyekre történő átváltását a következő arányok alapján végzik el a szaktárgyat tanító nevelők:

Teljesítmény	Érdemjegy
0-33 %:	elégtelen (1)
34-50 %:	elégséges (2)
51-75 %:	közepes (3)
76-90 %:	jó (4)
91-100 %:	jeles (5)

A tanulók magatartásának értékelésénél és minősítésénél az első-nyolcadik évfolyamon a példás (5), jó (4), változó (3), rossz (2) érdemjegyeket illetve osztályzatokat használjuk.

A tanulók magatartását az első évfolyamon a félév és a tanítási év végén az osztályfőnök osztályzattal minősíti és ezt az értesítőbe, illetve a bizonyítványba bejegyzzi. A második-nyolcadik évfolyamon a tanuló magatartását az osztályfőnök minden hónap végén érdemjegyekkel értékeli.

A magatartás félévi és év végi osztályzatát az osztályfőnök javaslata alapján a nevelőtestület állapítja meg.

A félévi és az év végi osztályzatot az értesítőbe és a bizonyítványba be kell jegyezni.

Iskolánkban a magatartás értékelésének és minősítésének követelményei a következők:

a) Példás (5) az a tanuló, aki:

- a házirendet betartja
- a tanórán és a tanórán kívül példamutatóan, rendesen viselkedik
- kötelességtudó, feladatait teljesíti

- önként vállal feladatokat és azokat teljesíti
- tisztelettudó
- társaival, nevelőivel, a felnőttekkel szemben udvariasan, előzékenyen, segítőkészen viselkedik
- az osztály és az iskolai közösség életében aktívan részt vesz
- óvja és védi az iskola felszerelését, a környezetet
- nincs írásbeli figyelmeztetése, intője vagy megrovása

b) Jó (4) az a tanuló, aki:

- a házirendet betartja
- tanórán vagy a tanórán kívüli foglalkozásokon rendesen viselkedik
- feladatait a tőle elvárható módon teljesíti
- feladatokat önként nem, vagy ritkán vállal, de a rábízottakat teljesíti
- az osztály- vagy az iskolaközösség munkájában csak felkérésre, biztatásra vesz részt
- nincs írásbeli intője vagy megrovása

c) Változó (3) az a tanuló, aki.

- az iskolai házirend előírásait nem minden esetben tartja be
- a tanórán vagy tanórán kívül többször fegyelmezetlenül viselkedik
- feladatait nem minden esetben teljesíti
- előfordul, hogy társaival, a felnőttekkel szemben udvariatlan, durva
- a közösség, az iskola szabályaihoz nehezen alkalmazkodik
- igazolatlanul mulasztott
- osztályfőnöki intője van

d) Rossz (2) az a tanuló, aki:

- a házirend előírásait sorozatosan megsérti
- feladatait egyáltalán nem, vagy csak ritkán teljesíti
- magatartása fegyelmezetlen, rendetlen
- társaival, a felnőttekkel szemben rendszeresen udvariatlanul, durván viselkedik
- viselkedése romboló hatású, az iskolai nevelést, oktatást akadályozza
- több alkalommal igazolatlanul mulaszt
- több szaktanári figyelmeztetést kapott, illetve van osztályfőnöki megrovása vagy ennél magasabb fokozatú büntetése

A magatartás elbírálásakor az egyes érdemjegyek, illetve osztályzatok eléréséhez a felsorolt szempontok közül legalább háromnak az együttes megléte (vagy megsértése) szükséges.

A tanulók szorgalmának értékelésénél és minősítésénél az első-nyolcadik évfolyamon a példás (5), jó (4), változó (3), hanyag (2) érdemjegyeket illetve osztályzatokat használjuk.

A tanulók szorgalmát az első évfolyamon a félév és a tanítási év végén az osztályfőnök osztályzattal minősíti, és azt az értesítőbe, illetve a bizonyítványba bejegyzzi.

A második-nyolcadik évfolyamon a tanuló szorgalom osztályzatát az első félév és a tanév végén az osztályfőnök javaslatára a nevelőtestület állapítja meg.

A félévi és az év végi osztályzatot az értesítőbe és a bizonyítványba be kell jegyezni.

Az iskolában a szorgalom értékelésének és minősítésének követelményei a következők:

a) Példás (5) az a tanuló, aki:

- képességeinek megfelelő, egyenletes tanulmányi teljesítményt nyújt
- tanulmányi feladatait minden tantárgyból rendszeresen elvégzi
- a tanórákon aktív, szívesen vállal többlet feladatokat is, és azokat elvégzi
- munkavégzése pontos, megbízható
- a tanórán kívüli foglalkozásokon, versenyeken önként részt vesz
- taneszközei tiszták, rendesek, és ezeket a tanítási órákra mindig elhozza

b) Jó (4) az a tanuló, aki:

- képességeinek megfelelő, viszonylag egyenletes tanulmányi teljesítményt nyújt
- rendszeresen, megbízhatóan dolgozik
- a tanórákon többnyire aktív
- többlet feladatot, tanórán kívüli foglalkozáson vagy versenyeken való részvételt önként nem vagy ritkán vállal, de az ilyen jellegű megbízatást teljesíti
- taneszközei tiszták, rendezettek

c) Változó (3) az a tanuló, akinek:

- tanulmányi eredménye elmarad képességeitől
- tanulmányi munkája ingadozó, a tanulásban nem kitartó, feladatait nem mindig teljesíti
- felszerelése, házi feladata gyakran hiányzik
- érdemjegyeit, osztályzatait több tárgyból is lerontja
- önálló munkájában figyelmetlen, a tanórán többnyire csak figyelmeztetésre, felügyelettel dolgozik

d) Hanyag (2) az a tanuló, aki:

- képességeihez mérten keveset tesz tanulmányi fejlődése érdekében
- az előírt követelményeknek csak minimális szinten felel meg
- tanulmányi munkájában megbízhatatlan, figyelmetlen
- feladatait többnyire nem végzi el
- felszerelése hiányos, taneszközei rendetlenek
- a tanuláshoz nyújtott nevelői vagy tanulói segítséget nem fogadja el, annak ellenszegül
- félévi vagy év végi osztályzata valamely tantárgyból elégtelen

Azt a tanulót, aki képességeihez mérten

- példamutató magatartást tanúsít
- vagy folyamatosan jó tanulmányi eredményt ér el
- vagy az osztály, illetve az iskola érdekében közösségi munkát végez
- vagy iskolai, illetve iskolán kívüli tanulmányi, sport, kulturális stb. versenyeken, vetélkedőkön vagy előadásokon, bemutatókon vesz részt
- vagy bármely más módon hozzájárul az iskola jó hírnevének megőrzéséhez és növeléséhez az iskola jutalomban részesítheti

Az iskolai jutalmazás formái

- a) Az iskolában tanév közben elismerésként a következő dicséretek adhatók:
- szaktanári dicséret
 - napközis nevelői dicséret
 - osztályfőnöki dicséret
 - igazgatói dicséret
 - nevelőtestületi dicséret
- b) Az egész évben példamutató magatartást tanúsító és kiemelkedő munkát végzett tanulók a tanév végén
- szaktárgyi teljesítményért
 - példamutató magatartásért
 - kiemelkedő szorgalomért
 - példamutató magatartásért és kiemelkedő szorgalomért dicséretben részesíthetők
- c) Az egyes tanévek végén, valamint a nyolc éven át kitűnő eredményt elért tanulók oklevelet és könyvjutalmat kapnak, melyet a tanévzáró ünnepélyen az iskola közössége előtt vehetnek át.
- d) Az iskolai szintű versenyeken, vetélkedőkön, illetve előadásokon, bemutatókon eredményesen szereplő tanulók osztályfőnöki dicséretben részesülnek.
- e) Az iskolán kívüli versenyeken, vetélkedőkön, illetve előadásokon, bemutatókon eredményesen szereplő tanulók igazgatói dicséretben részesülnek.
- f) A kiemelkedő eredménnyel végzett együttes munkát, az egységes helytállást tanúsító tanulói közösséget csoportos dicséretben és jutalomban lehet részesíteni
- g) Az év tanulója, az év sportolója plakett a ballagó diákok köréből kerül ki, a díj átadása ballagáson történik.

A dicséretet írásba kell foglalni, és azt a szülő tudomására kell hozni.

Azt a tanulót, aki

- tanulmányi kötelezettségeit folyamatosan nem teljesíti
- vagy a házirend előírásait megszegi
- vagy igazolatlanul mulaszt
- vagy bármely módon árt az iskola jó hírnevének, büntetésben lehet részesíteni

Az iskolai büntetések formái:

- szaktanári figyelmeztetés
- napközis nevelői figyelmeztetés
- osztályfőnöki figyelmeztetés
- osztályfőnöki intés
- osztályfőnöki megrovás
- igazgatói figyelmeztetés
- igazgatói intés
- igazgatói megrovás
- tantestületi figyelmeztetés
- tantestületi intés

- tantestületi megrovás
- kizárás

Az iskolai büntetések kiszabásánál a fokozatosság elve érvényesül, amelytől azonban indokolt esetben – a vétség súlyára való tekintettel – el lehet térni.

A tanuló súlyos kötelességszegése esetén a büntetési fokozatok betartásától el kell tekinteni, s a tanulót azonnal legalább az „osztályfőnöki megrovás” büntetésben kell részesíteni. Súlyos kötelességszegésnek minősülnek az alábbi esetek:

- az agresszió, a másik tanuló megverése, bántalmazása
- az egészségre ártalmas szerek (dohány, szeszesital, drog) iskolába hozatala, fogyasztása
- a szándékos károkozás
- az iskola nevelői és alkalmazottai emberi méltóságának megsértése
- ezeken túl mindazon cselekmények, melyek a büntető törvénykönyv alapján bűncselekménynek minősülnek

A büntetést írásba kell foglalni, és azt a szülő tudomására kell hozni.

Ha a tanuló a kötelességeit vétkeesen és súlyosan megszegi, ellene a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 58 §. rendelkezései alapján fegyelmi eljárás indítható. A tanuló a fegyelmi eljárás alapján, írásbeli határozattal fegyelmi büntetésben részesíthető.

Kizárás esetén a szülőnek kötelessége új intézményt keresni gyermeke számára.

2.15 A pedagógiai program érvényességével, módosításával, nyilvánosságával kapcsolatos intézkedések

A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata

A pedagógiai programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja.

A nevelők szakmai munkaközösségei (ahol ilyen nem működik, ott a szaktanárok) minden tanév végén írásban értékelik a pedagógiai programban megfogalmazott általános célok és követelmények megvalósulását.

A pedagógiai program módosítása

A pedagógiai program módosítására javaslatot tehet:

- az iskola igazgatója
- a nevelőtestület bármely tagja
- a nevelők szakmai munkaközösségei
- az intézményi tanács
- a szülői munkaközösség
- az iskola fenntartója

A tanulók a pedagógiai program módosítását az intézményi tanács diák-önkormányzati képviselői útján az intézményi tanácsnak, illetve az iskolaszéknek javasolhatják.

A pedagógiai program módosítását a nevelőtestület fogadja el, és az igazgató jóváhagyásával válik érvényessé. A pedagógiai program elfogadása előtt ki kell kérni az intézményi tanács, illetve az iskolaszék véleményét.

A pedagógiai program azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez, amelyekből a fenntartóra vagy a működtetőre a jogszabályi előírásokon felül többletkötelezettség hárul, be kell szerezni a fenntartó, illetve a működtető egyetértését.

A módosított pedagógia programot a jóváhagyást követő tanév szeptember első napjától az első és az ötödik évfolyamtól kezdve felmenő rendszerben kell bevezetni.

A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

Az iskola pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára hozzáférhető.

A házirend elolvasható az iskola honlapján. Az iskolai honlap internet címe: www.jaszaisuli.hu

A pedagógiai programról minden érdeklődő tájékoztatást kérhet az iskola igazgatójától, igazgatóhelyettesétől, valamint az iskola pedagógusaitól a nevelők fogadó óráján vagy – ettől eltérően – a pedagógussal előre egyeztetett időpontban.

A pedagógiai program egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve intézményeknél tekinthető meg:

- az iskola honlapján
- az iskola fenntartójánál
- az iskola irattárában
- az iskola nevelői szobájában
- az iskola igazgatójánál

3 LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

3.1 PP hatályba lépése, felülvizsgálata

Iskolánk nevelői közössége a dokumentumot a vonatkozó jogszabályi előírások alapján módosította. A módosítások bevezetése 2019. szeptember 01-jétől történik.

A PP nyilvánosságra hozatala: a dokumentumot a fenntartó székhelyén, a könyvtárban, az intézményvezetői irodában lehet elolvasni, valamint megtekinthető az iskola honlapján.

3.2 Az intézményben működő egyeztető fórumok nyilatkozatai

A Pedagógiai Program módosításait az intézmény diákönkormányzata 2019. év ⁰⁹..... hó ⁰²... napján tartott ülésén megtárgyalta. Aláírással tanúsítom, hogy a diákönkormányzat véleményezési jogát jelen PP felülvizsgálata során, a jogszabályban meghatározott ügyekben gyakorolta. A PP módosítását elfogadásra javasolta.

Ászár, 2019.

Kovács Kinga
.....
diákönkormányzat vezetője

A Pedagógiai Program módosításait a szülői munkaközösség 2019. év ⁰⁸..... hó ³⁰... napján tartott ülésén megtárgyalta. Aláírással tanúsítom, hogy a szülői munkaközösség véleményezési jogát jelen PP felülvizsgálata során, a jogszabályban előírtaknak megfelelően gyakorolta.

Ászár, 2019..

Böörne' Sándor Kálmán
.....
szülői munkaközösség képviselője

A Pedagógiai Program módosításait az intézményi tanács 2019..... hó ⁰⁸...²⁹ napján tartott ülésén megtárgyalta. Aláírással tanúsítom, hogy az intézményi tanácsvéleményezési jogát jelen PP felülvizsgálata során, a jogszabályban előírtaknak megfelelően gyakorolta.

Ászár, 2019.

Györi Geri Rita
.....
intézményi tanács képviselője

3.3 A pedagógiai program elfogadásáról és jóváhagyásáról szóló záradék.

A PP módosítását az intézmény nevelőtestülete 2016. július 10. napján tartott értekezleten elfogadta.

Ászár, 2019. ^{09.02.}

Udvarhelyesi Péter
.....
hitelesítő nevelőtestületi tag

K. Anna
.....
hitelesítő nevelőtestületi tag

A pedagógiai programot jóváhagyom.

Ászár, 2019. 09.02.

.....
intézményvezető

3.4 Fenntartói jóváhagyó nyilatkozat

Jelen pedagógiai programot a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi DKC. törvény 26. § (1) bekezdése értelmében a fenntartóra többletkötelezettséget telepítő rendelkezések vonatkozásában a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ. mint az intézmény fenntartója egyetértési jogkört gyakorolt. Aláírással tanúsítom, hogy a fenntartó döntésre jogosult vezetője a pedagógiai program fenti rendelkezéseivel egyetért. azokat jóváhagyja.

Tatabánya, 2019.....

.....
fenntartó képviselője